

ЛЮВЕН

1930 - 1985

**ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ
ЛЮВЕНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Присвячуємо цю пропам'ятну книгу

ЛЮВЕН

пам'яті Слуги Божого

Митрополита Андрея Шептицького

у цей Ювілейний Рік - сотої річниці від його

введення на митрополичий престіл у Львові,

якого престиж мав вплив у далекому

Лювені

ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ
ЛЮВЕНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ukrainian Alumni Association of Katholieke Universiteit Leuven and Université Catholique de Louvain
35 HUMBERCREST BLVD TORONTO, ON M6S 4K6 • TEL 416-767-3723 • FAX 416-767-5862 • zenchris@pathcom.com

31-го липня 2002 р.

З приємністю даємо в руки читача України нашу пропам'ятну книгу ЛЮВЕН. Книжка носить назву міста у Бельгії, де заснували у 1425 році славний Лювенський Католицький Університет. У роках 1930-85 там студіювали 295 українські студенти, католики і православні, які активно діяли в рядах Національного Союзу Українських Студентів в Бельгії (НаСУС).

ЛЮВЕН описує підложжя і обставини, які змушували українську молодь студійного віку покидати батьківщину, щоб здобувати університетську освіту. У гостинній Бельгії, під опікою Української Греко-Католицької Церкви та при щедрій допомозі Католицької Церкви і католицьких благодійних організацій, вони гідно несли добре ім'я України. На жаль їхній поворот на рідні землі, щоб служити своїй батьківщині, не був можливим з огляду на ворожу окупацію та злочинний режим в Україні.

Книга ЛЮВЕН подає, в міру можливостей, інформацію про долю всіх студентів, їхню організовану та особисту діяльність, а в першу чергу є чином подяки всім їхнім ктиторам і благодітелям.

Сподіємося, що ЛЮВЕН стане скромним вкладом в історію українського студентства, української діаспори, як також України.

За управу Товариства

Зенон Татарський, Ігор Гайда, Йосиф Лесів, Григорій Панчук,
Віталій Візір, Микола Когут і Ляриса Качмар

ЛЮВЕН

1930 - 1985

Українські Студенти у

Лювенському Католицькому

Університеті

Редактор
Зенон Татарський

Видавець
ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ УКРАЇНСЬКИХ
СТУДЕНТІВ ЛЮВЕНСЬКОГО
КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

The Basilian Press • Toronto • 2001

НБ ПНУС

760620

Canadian Cataloguing in Publication Data

Main entry under title:
LEUVEN and / LOUVAIN

- 1 Ukrainian Students in Belgium
- 2 University of Leuven / Louvain

Printing the University Seal granted by
Katholieke Universiteit Leuven

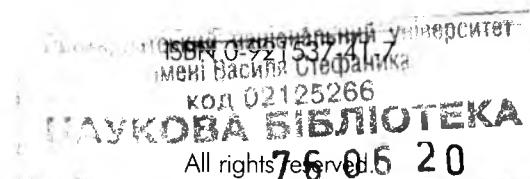
Publication of this book was made possible by
Ukrainian Alumni Association of the University of Leuven / Louvain
Publisher

Copyright ©2001 Zenon Tatarsky
Editor
zenchris@pathcom.com

Artwork and book design
Roma M. Hayda / RH Design - Graphics Communication

Ukrainian language consultant - Orest Pawliw

Typesetting: The Basilian Press
Printed and bound in Canada by the Basilian Press

No parts of this publication may be produced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission of the copyright owner

Від видавця

Почавши від половини 1949 року кількість колишніх українських студентів ЛКУ у Канаді і США зростало з року в рік. Уже під кінець 50-их років, кількість "лювенців" сягнула число 100. Студенти, які дружили у Львові, швидко зав'язували одні з одним контакти і товариські взаємини. Першими ініціаторами більш формального зв'язку були Михайло Логуш у Мотреалі та Ярослав Туркало і Володимир Козачинський у стейті Коннектикат. Володя, відомий у Львові як "Пляма", почав свою монументальну 40-літню працю - збирання і усучаснювання адрес і телефонів "лювенців". 1963 року вони скликали, при допомозі багатьох ентузіастів, великий товариський з'їзд на Союзівці.

Однак, щойно 11 років пізніше, 3 і 4-го листопада 1974 року, у 550-ліття ЛКУ, засновано Товариство Українських Студентів Львівського Університету із вищезгаданим проводом. Вже 10 років пізніше 1984 р., черговий з'їзд на Союзівці скликали листами і повідомленнями із пією назвою і емблемою товариства, яку мистецьке оформила Рома Гайда - дружина "лювенця" Ігора Гайди. Для допомоги неформальній управі - стали Ігор Гайда і Зенон Татарський. Ця неформальна управа, склад якої мінявся, скликала з'їзди у роках 1986, 1996 і ювілейний з'їзд 1997.

На з'їзді 1997р. обрано робочу групу Альманаху: Зенон Татарський, Ігор Гайда, Йосиф Лесів, Григорій Панчук, Віталій Візір, і пізніше кооптовано Миколу Когута. Ця робоча група працює досі і насправді, на чолі із Зеноном Татарським, є "управою" Товариства. Задля коректності назви Товариства, робоча група рішила вживати у книзі ЛЮВЕН - повну назву: Товариство Колишніх Українських Студентів Львівського Католицького Університету.

Маємо приємність дати у руки всіх "лювенців", їхніх родин і багатьох читачів зацікавлених сполесею українських студентів у ЛКУ - нашу пропам'ятну книгу ЛЮВЕН.

▲ Зенон Татарський

▲ Ігор Гайда

▲ Йосиф Лесів

▲ Григорій Панчук

▲ Віталій Візір

▲ Микола Когут

Передмова

Іван Вергун

Цією передмовою стараюся відчинити "браму" твердині історії українського високошкільного студентства, щоб всі привітали молоду вродливу Князівну-Книгу ЛЮВЕН та прийняли її у хороми, призначені для історії українських студентів за кордонами нашої батьківщини України. Князівна-Книга ЛЮВЕН прибрана, як молода, у різнобарвні весільні шати. Високошкільна молодь виспіває їй веселі, чарівні пісні вільної України, яким немає рівних у світі. Водночас, молодь подивляє працю Робочої Групи, тобто батьків Князівни-Книги ЛЮВЕН, які виєднали від молодців-"лювенців", розсіяних по всій земній кулі, дорогоцінні і найкращі матеріали для цих весільних шат.

Сама поява Князівни-Книги ЛЮВЕН українських студентів престижного Лювенського Католицького Університету, довгі роки була присутною у їхній колективній свідомості. Минав час і погрожував, що, коли якнайшвидше не впровадять Князівну-Книгу ЛЮВЕН у їхні хороми, то слід за ними пропаде. Була б велика шкода, якщо б це сталося, бо кількістю, важливістю і довголіттям - лювенський студентський осередок був першим поряд із українськими студентськими осередками Праги, Берліну, Мюнхену, Кракова, Варшави, Данцінгу, Відня і Грацу. Ось, чому велике щастя в тому, що за минулих чотири роки, відколи серйозно почали реалізувати задуми, - тепер щойно здійснилися мрії "лювенців".

Цей довго очікуваний вхід Князівни-Книги ЛЮВЕН у терени української студентської історії нагадує кінець 1930-их років, коли я був свідком торжественного походу по вулиці Намюр у Лювені ректора, віце-ректора, професорів та адміністраторів Лювенського Католицького Університету. 8-го жовтня вони маршували із почотом сту-

дентських репрезентантів, у різноманітних тогах, удекорованих медалями заслуг, від старовинних суконниць до церкви св. Петра. Вони парадували із пірначами і хоругвами у супроводі церковних дзвонів, кариньйонів на вежі університетської бібліотеки та під звуки прецесійних дзвіночків, гейби на Софійській Площі у Києві, по дорозі до собору св. Софії. У деканатській церкві св. Петра вони пращали старий академічний рік і "виносили" новий.

Саме тоді, українські студенти починали свою рік-річну організовану присутність, яка знаменито відтворена у Князівні-Книзі ЛЮВЕН. Книга ЛЮВЕН ілюструє цю присутність, вживаючи різнобарвні кольори, бо студентське життя ми найчастіше згадуємо у таких багатобарвних видах. Однак, тут і там можна прочитати про те, що студії справді були важкими. За моїх часів, у травні, бельгійські студенти і, мабуть також й українські студенти, ішли пішки 18 кілометрів до відпустової місцевості Монтегю-Шерпенгейвель, щоб випросити у Матері Божої заступництво при іспитах. Одного року, я також відбув таку прощу, але вже, як подяку за успіхи. Із моїх спостережень знаю, що багато студентів молилися перед кожним іспитом, бо справді, допомоги було потрібно.

В аспекті подяки, Князівна-Книга ЛЮВЕН сповняє одне із основних своїх завдань, бо висловлює вдячність усім тим, хто фондами і діями спричинився до понад 50-літньої української студентської присутності у Лювені. У розділі "Патрони, меценати, будівничі й адміністратори" - читачі запізнаються із декількома особистостями та установами, які своєю важливою ролею вже давно повинні бути відомі не тільки колишнім стипендістам, але і широким колам української громадськості.

Відповідь на питання: хто були ці українські стипендісти, скільки їх було і що з ними сталося - після довгих років принесла Князівна-Книга ЛЮВЕН, яка подає читачам майже 300 імен і прізвищ українських студентів. Подивугідним є те, що Робоча Група, завдала собі так багато труду і відшукала майже всіх молодців-"лювенців", живих і мертвих, незважаючи на їхнє розселення по різних континентах і країнах світу. Короткі життєписи "лювенців" з їхніми знімками повинні зроби́ти на читачів враження, що вони мають у руках книжку енциклопедичного характеру. Цей енциклопедичний характер не був би повний без статистичних таблиць, у яких з великою точністю й оригіналь-

ністю подані особисті і студійні дані про кожного студента. Розділ "Демографічний портрет" дає відповідь на питання про долю й успіхи студентів, як групи.

Важко було б собі уявити цю книгу без статті про університет і про місто, де мали місце історичні події із життя українського студентства, описані у Князівні-Книзі ЛЮВЕН. Вона сповняє це завдання вже у першому розділі до тієї міри, що необізнаний читач може собі вірно уявити цю законсервовану старовинну лювенську обстановку, посеред якої розігралась впродовж понад 50-ти років українська студентська епопея. У цьому славному місті, і ще славнішому університеті жили і студіювали Генрі д'Орлеан-конт де Парі, престолонаслідник Франції та Оттон Габсбург - наслідник цісаря Австро-Угорщин, професор економії. Тут студіював цілий ряд визначних українських особистостей, якими Князівна-Книга ЛЮВЕН особливо гордиться і згадує їх.

Пригляньмось тепер, хто прибирав Князівну-Книгу ЛЮВЕН до входу в хоромі історії українського студентства. У книзі можна нарахувати майже тридцять "лювенців"-молодців, які придбали Князівні-Книзі ЛЮВЕН різнобарвні дорогі шати. Із них найбільше вславився редактор Zenon Татарський, який придбав більшість згаданих шат і всіх їх упорядкував та належно пристроїв. Однак, без допомоги цілого ряду молодців: Ігоря Гайди, Миколи Когута, Йосифа Лесіва, Григорія Панчука, Віталія Візіра, Бориса Ващука, Василя Раделицького, Любомира Бачинського, Олекси Біланюка, Олександра Сацюка, Дорка Шумовського, Анатолія Романюка, Григорія Ощипка, Павла Когута та більше, як десятка інших, - Князівна-Книга ЛЮВЕН не пишлася б повністю і красою своїх шат. Не можна не завважити чарівну, завітчану обгорткоую-вуаль, яку придбала для Князівні-Книги ЛЮВЕН дружина одного із молодців-"лювенців" - мисткиня Рома Гайда. Читачі побачать також на багатьох шатах Князівні-Книги ЛЮВЕН її герб - лілею сплетену із відзнакою Лювенського Католицького Університету. Ця, дуже влучна ідея, відновлює традиційне вживання цієї лілеї українськими студентами впродовж 1930-их років.

Немає сумніву в тому, що Князівна-Книга ЛЮВЕН матиме великий успіх у хоромі нашої пам'яті. Вона кружлятиме у вирі танку із багатьма козаками-читачами, які подивлятимуть цю ви́йняткову історію студій і життя українських студентів у Лювені. ■

Зміст

Передмова, <i>Іван Вергун</i>	i
Зміст	v
Вступ, <i>Зенон Татарський</i>	1
Табльо визначних постатей - Галерія слави	18
■ Лювен і перша хвиля	
1. Лювенський Католицький Університет, <i>Борис Ващук</i>	23
■ Документи, знімки	32
■ Місто Лювен, <i>Василь Раделицький</i>	35
■ Документи, знімки	39
2. Між двома війнами, <i>Зенон Татарський</i>	43
■ Двадцять роки	43
■ Тридцять роки	46
■ Фінанси	63
■ Висновки	66
■ Документи, знімки	70
■ Від скитальців до горожан	
3. Свідки війни - 1945-59	91
■ Перші студенти, <i>Зенон Татарський</i>	91
■ СоBAUSO - СоBAUU, <i>Зенон Татарський</i>	96
■ Велика хвиля, <i>Зенон Татарський</i>	104
■ Роки 1954-59, <i>Любомир Бачинський</i>	120

■ Криза, <i>Зенон Татарський</i>	127	■ Колюмб, <i>Олекса Біланюк</i>	315
■ Фінанси, <i>Борис Ващук, Зенон Татарський</i>	129	■ Коцюбин велисопед, <i>Григорій Панчук</i>	317
■ НаСУС, <i>Зенон Татарський</i>	139	■ Лювенське життя, <i>Борис Витязь</i>	318
■ Обнова у Лювені 1947-68, <i>Ігор Гайда</i>	148	■ Прикрий спогад, <i>Віталій Візір</i>	323
■ У проводі СУМ, <i>Григорій Ощипко</i>	153	■ Психологія кохання, <i>Роман Трач</i>	325
■ Пласт у Лювені, <i>Ігор Гайда</i>	154	■ Фрагменти, <i>Зенон Татарський</i>	327
■ Документи, знімки	156	■ Червона валізка, <i>Осип Лесів</i>	333
4. Нова генерація - 1960-85, <i>Микола Когут</i>	201	■ Бельгійське	
■ Студентський гуртожиток "Апостольської Візататури", <i>Микола Когут</i>	201	■ Богдан Ігор Антонич, <i>Марта Калитовська</i>	337
■ Лювен 60-их років, <i>Григорій Панчук</i>	214	■ На варті, <i>Кузьма Дмитрик</i>	338
■ Cercle International, <i>Григорій Панчук</i>	226	■ Societé Antique	
■ НаСУС, <i>Микола Когут</i>	228	■ Alchimie de l'Amour, <i>Микола Демчук, молодший</i>	339
■ Документи, знімки	233	■ Що крок шлях вужчає	
■ Ктитори і благодітелі		■ Чи 1933?	
5. Архипастир скитальців, <i>Архиепископ Мирослав Марусин</i>	247	■ А наша хата буде біла	
6. André Kishka: l'homme et son oeuvre, <i>Oleksandr Satsiouk</i>	253	■ До приходу очікуваної весни	
■ Українське резюме, <i>Оленка і Теодор Шумовські</i>	262	■ Заплутались стежки, <i>Роман Бабовал</i>	341
7. Патрони, будівничі, адміністратори, <i>Зенон Татарський</i>	265	■ У шосту річницю незалежності	
■ Патрони і меценати	267	■ Заплющу очі, <i>Зореслава Коваль</i>	343
■ Добродії і будівничі	280	9. "Єліта"	345
■ Адміністратори	288	10. З'їзди, зустрічі, фундації	361
■ Директори	293	■ З'їзди на Союзівці, <i>Теодор Шумовський</i>	361
■ Документи	297	■ Зустрічі у Лювені, <i>Микола Когут</i>	371
■ Творчість, гумор і дружба		■ Стипендійні Фундації, <i>Григорій Ощипко</i>	379
8. Спогади і муза	301	■ Документи, знімки	382
■ Голос без слуху, <i>Володимир Козачинський</i>	301	■ Біографічні дані і статистика	
■ Гостем у Митрополита, <i>Андрій Кішка</i>	302	11. Хто і коли, 1930-44, <i>Зенон Татарський</i>	397
■ З Богом у світ, <i>с. Марія Туркало, ЧСВВ</i>	304	12. Хто і коли, 1945-59, <i>Зенон Татарський, Микола Когут,</i> <i>Григорій Панчук</i>	419
■ З-під моста у ЛКУ, <i>Федір Сметанко</i>	305	13. Хто і коли, 1960-85, <i>Микола Когут, Григорій Панчук,</i> <i>Зенон Татарський</i>	469
■ Мої зустрічі із знатними людьми, <i>Борис Ващук</i>	310	14. Статистика, <i>Зенон Татарський</i>	487
■ In de Oekraïense Foyer, <i>Albert Van den Brande,</i> <i>(Переклав Роман Раделицький)</i>	312		

15. Демографічний портрет, <i>Анатоль Романюк</i>	499
■ Підсумки	
16. Кінцеве слово, <i>Олекса "Брисько" Біланюк</i>	511
"Gaudeamus igitur" - "Веселімось" (<i>Гімн студентів</i>)	521
Джерела	523
■ Summary, Inhoudstafel, Sommaire	
17. Summary, <i>Zenon Tatarsky</i>	529
18. Inhoudstafel, <i>vertaald door Pawlo Kohut</i>	535
19. Sommaire, <i>traduit par Paul Kohut</i>	541
Transliteration	547

Вступ

Зенон Татарський

■ Основні заложення

Організована присутність українських студентів у Лювенському Католицькому Університеті - ЛКУ впродовж понад 50 років - це унікальний феномен в історії українського студентства. Цю присутність фінансували Східня Конгрегація Католицької Церкви та цілий ряд, майже виключно католицьких, церковних і світських установ. Метою цієї благодійної акції у користь українських студентів, католиків та православних, було виховання високо-освіченої християнської провідної верстви інтелектуалів, які стали б амбасадорами ідеї об'єднання християнських церков. У цій книзі стараємося, на підставі збережених документів і писань колишніх українських студентів ЛКУ, подати всеохоплюючу історію цього періоду. Вважаємо нашим приємним обов'язком ознайомити читачів із всіма головними патронами, меценатами, добродіями, будівничими і адміністраторами цього великого добродійного діла, як також з українськими студентами ЛКУ.

Були спокуси, як також побажання, щоб тему Книги поширити на українську громаду у Бельгії, або у самому Лювені, як також на споріднені українські студентські організації, однак того роду "екскурсії" обмежено, бо це є Книга про український студентський Лювен.

■ Спроби писання історії в минулому

У минулому було чимало спроб дати хочай частинне історичне наświetлення цієї благодійної акції допомоги українським студентам. Де-

кілька колишніх студентів, а зокрема ті, що своєю працею спричинилися до розбудови українського студентського осередку у Лювені, сталися удокументувати у відповідний спосіб цю присутність.

Цією ідеєю найбільше перейнявся Андрій Кішка, колишній студент ЛКУ із 30-их років. Ще як студент у першій половині 30-их років, він дописував до галицької преси у формі удокументованих репортажів з Лювену, а у другій половині 30-их і у другій половині 40-их років, під час організування стипендійних фондів, він представляв патронам і меценатам, у формі меморандумів, історію українського студентського осередку у Лювені і потребу допомоги студентам. Перед поїздом до США 1948 року появилися його інформативні статті в українській пресі США і Канади. Після виїзду з Лювену 1951 року, Андрій Кішка написав, для дуже обмеженого розповсюдження, удокументовану машинописну працю французькою мовою під заголовком *Essai de Rapport Moral sur l'oeuvre pour les Universitaires Ukrainiens à Louvain*. У цьому своєму "Звіті", Андрій Кішка докладно описав свою міжнародну акцію організування допомоги українським студентам ЛКУ у трьох періодах: 1931-36, 1936-37 і 1945-51. Цей "Звіт" став важливим джерелом інформації до окремих частин цієї Книги, які покривають згадані періоди часу.

Андрій Кішка не переставав цікавитися долею українського студентського осередку у Лювені і збирав про нього документацію з наміром видати книжку. Однак, його працю і більшість зібраного архіву зруйнувала велика стихійна повінь у Монтреалі, яка залила підвал будинку, у якому зберігалися ці матеріали.

Незважаючи на такий удар, Андрій Кішка вірив, що він зможе завершити заплановане діло. У 70-их роках він звернувся до Ватикану і до оо. Василіян у Римі за збереженими там архівами. 22-го вересня 1974 року Андрій Кішка написав листа у цій справі до Владики Івана Бучка, не знаючи, що це був день після відходу у вічність Владики. Під час подорожі по Європі, 1975 року, Андрій Кішка роздобув нову документацію про лювенський студентський осередок. 1989 року Андрій Кішка виготовив українською мовою обширний 19-сторінковий машинописний "звіт" (із залучниками) про свою діяльність у роках 1931-51 на полі допомоги українським студентам.

Як вклад у писання історії лювенського студентського осередку, треба зарахувати довідки і статті Івана Вергуна, "лювенця" із 1937-41

років, які поміщувала українська еміграційна преса.

Багато інформації про український Лювен 1945-46 років, як також про по-воєнне відновлення лювенського студентського осередку, подавав в українській пресі та в альманахах Українського Народного Союзу Василь Наконечний, ЛКУ 1945-46.

В особливий спосіб треба відзначити "лювенця" Володимира Поповича, ЛКУ 1945-53, який, уже під час студій у Лювені, збирав приватний архів лювенської присутності і продовжував цю працю після студій. Із виїздом до Франції, він передав свій архів на зберігання у ЛКУ. На жаль, є підозріння, що не все там збереглося. Влодко дописував до української преси на теми лювенського студентського осередку і його документальні статті поміщували брюссельські "Українські Вісті" та мюнхенський "Християнський Голос": "10-ліття УСО в Лювені" та "20-ліття українського студентського осередку в Лювені" є дуже цінним внеском в історію лювенських студентів 1945-65 років.

Було декілька дуже "скорочених" історій Лювенського Студентського Осередку, які приписували заслуги у відношенні до української студентської присутності у ЛКУ виключно церковним чинникам. Однак, це могло бути вислідом необізнання авторів із джерелами, які були їм недоступні.

■ Janick Fierens

Не так давно, один бельгійський студент - флямандського роду, що студіював у 1989-93 роках на факультеті літератури й філософії ЛКУ у Славістичному Інституті, зацікавився українськими студентами ЛКУ. Janick Fierens вирішив написати на цю тему свою магістерську тезу з ділянки "славістики і східно-європейської історії", під заголовком *Oekrainse Studenten aan de Katholieke Universiteit Leuven (1931-1951)*. Свою 107-сторінкову працю Janick Fierens писав під керівництвом професорів E. Waegemans-a і F. Thomson-a, відомих славістів і приятелів українських студентів, та при допомозі Андрія Кішки і Миколи Когути. Теза подає не тільки історію української присутності у ЛКУ того періоду, але навітлює також історичне тло та обставини, які змушували українських студентів студіювати закордоном. Дуже цінним елементом праці Janick Fierens-a є точні особисті і студійні дані про укра-

їнських студентів із періоду 1931-39, які він познаходив у архівах ЛКУ Згодом, нам вдалося знайти самого Janick Fierens-а у Лондоні, де він займає пост віцепрезидента розвитку одного з американських банків. У своєму листі 1999 року Janick Fierens дуже радо погодився на вживання, у цій Книзі, даних про студентів із його тези, які він розшукав перевіряючи неймовірну 300,000 кількість карток реєстраційних анкет того часу. Дослідникам історії українських студентів у ЛКУ було б доцільно познайомитися із працею Janick Fierens-а.

■ Перші організовані спроби

У 70-их роках колишні українські студенти ЛКУ із років 1945-59, головню ті, що опинилися у США і Канаді, почали серйозно думати про свої студентські часи у Лювені, як про історичні події. Під час зустрічей (приватних та організованих), майже всі т. зв. "лювенці", постійно висловлювали бажання написати книжку-альманах про себе та про своє спільне життя у Лювені на підставі найновіших даних. Не було сумніву, що у публікації мали б бути і довідки про місто Лювен, де "лювенці" прожили багато років і про сам Лювенський Католицький Університет - ЛКУ.

■ Мета і зміст Книги

Промотори Книги уважали за відповідне насвітлити у нашій публікації - книзі, альманахові чи збірнику, той факт, що в існуванні лювенського студентського осередку ключову роллю відіграла Католицька Церква, яка розуміла потребу вишколу високо-освічених християнських кадрів українців. Рівно ж, уважали не менш важливим відзначити роллю Східньої Конгрегації та співпрацю із Конгрегацією української католицької ієрархії - особливо Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького і архипастиря скитальців Владика Івана Бучка. Ентузіясти видання Книги здали собі справу з того, що "лювенець" Андрій Кішка, як промотор стипендійних фондів і комітетів, відіграв дуже велику роллю і багато "лювенців" завдячували йому свої студії у Лювені. У розважаннях над Книгою, колишні українські студенти

згадували патронів і меценатів та інших, імена яких ще не затерлися у їхній пам'яті. І так зарисовувався зміст Книги, що мала б звернути увагу на висліді матеріальної і моральної опіки "ктиторів і благодітелів" над приблизно трьома сотнями "лювенців", які принаймні один рік студіювали у ЛКУ.

■ Перші конкретні кроки

На другому з'їзді Товариства Українських Студентів Лювенського Університету 1984 року почали збирати гроші на публікацію Альманаху - Історії присутності кількох поколінь українських студентів у ЛКУ. Євген Федоренко погодився стати його редактором, а Михайло Логуш та інші активні члени Товариства обіцяли йому допомогти. Вже у липні 1985 року відбулися, на чолі із Євгеном Федоренком, перші наради ініціативної групи Альманаху у складі: Ярослав Туркало, Володимир Козачинський та Ігор Гайда. Євген представив опис і зміст Альманаху та кошторис друкарні на суму 20,000 доларів. Володя-"Пляма" Козачинський звітував про свою подорож у Канаду, де він зустрічався з Андрієм Кішкою і цілим рядом ентузіастичних "лювенців" у Монреалі, Оттаві і Торонті. Згодом виготовлено короткий анкетний листок і "Пляма" розіслав його на адреси "лювенців", що були у його адресарі. Відгук був добрий і на повернутих анкетах видніли декларації конкретної фінансової підтримки.

■ Задуми на ширшу скалю

У жовтні 1986 року "лювенці" знову з'їхалися з великим ентузіазмом на Союзівку. Самозрозуміле, що справа Альманаху домінувала на нарадах і за принципом "більше робітників - більше праці", оформили структуру для завершення діла: редакція - Мирослав Лабунька, Володимир Попович, Євген Федоренко і Микола Когут; адміністрація - Ярослав Туркало, Михайло Логуш, Ігор Гайда, Володимир Попович, Остап Коцюба і Теодор Шумовський; фінанси - Володимир Козачинський, Віталій Гречнів, Петро Гурський і Зенон Татарський. (Як воно сталося, що останній став першим - згодом виясню).

Після з'їзду збирали фонди, Михайло Логущ переговорював з Андрієм Кішкою відносно його архіву і Мирослав Лабунька виготовив 6 сторінковий професійний анкетний листок. Відгук на анкетний листок від 30-ти "лювенців" - був не зовсім задовільний, однак, він був добрим початком. Рік пізніше, після малочисельного з'їзду, з різних причин - наша добре започаткована праця - зупинилася.

■ Затишшя

Минали роки і єдину постійну активність Товариства Українських Студентів Лювенського Університету проявляли гроші Альманаху, які не переставали наростати на конті Товариства у нью-йоркській Самопомочі. 1996 року їх було вже приблизно 5,000 доларів. Здавалося, по-американському, що: "коли будуть гроші - буде Альманах". Такі були надії!...

■ Нова ініціатива

Восени 1996 року, як грім з неба, "Пляма" повідомив нас - активістів про пропозицію передати "альманахівські" гроші на видавничий фонд шкільних підручників в Україні. На скору руку, за ініціативою "Плями", Ігоря Гайди, Романа Трача і Зенона Татарського, вирішили скликати з'їзд, щоб рятувати Альманах. Приїхало на Союзівку тільки 11 "лювенців" у зливний дощ, який продовжував падати аж до нашого від'їзду додому. На з'їзді зачитали листа від Мирослава Лабуньки, у якому він зобов'язався працювати над виданням Альманаху, в міру своїх можливостей, з уваги на його номінацію на ректора Українського Вільного Університету. Рішено негайно приступити до конкретної праці і розділено відповідальності. Збиранням архівних матеріалів, адрес і розсиланням скорочених анкет у США зайнялися Ігор Гайда і Віталій Візір, а редакцією життєписів - Роман Трач. У Каналі ці обов'язки взяв на себе Зенон Татарський. Згодом, Йосиф Лесів і Григорій Панчук погодилися виконувати ці функції в Європі. На жаль, "Пляма" не міг брати активної участі з уваги на своє здоров'я.

■ Проща до Квебеку

Всім було відомо, що головним джерелом архівних матеріалів буде Андрій Кішка. Я відвідав його у березні 1997 року у Місті Квебеку, де тоді лежали ще глибокі сніги. Андрій Кішка жив скромно, і живе по сьогоднішній день, у малому апартаменті, в якому видніли меморабілії із його поїздок по світі. Він був далі дуже перейнятий українськими справами на міжнародному форумі і жив візіями їх пропагування на найвищих рівнях. Цю працю мала б проводити українська християнська еліта, для виховання якої треба було б організувати мільйонові фонди. Він жалуввся, що "втратив свободу", бо у наслідок невдалих інвестицій не мав досить фондів, щоб кожночасно їхати туди, де потрібно було організувати широкозакроені акції збірки фондів. Я збагнув тоді, що Андрій Кішка є глибоко-віруючою людиною в Бога, яка залишилася вірною гаслові: "...все для України, а Україна для Бога". Відрізаний від української громади, він був активний у льокальній франкомовній католицькій громаді, у якій пропагував моління за прославу блаженного Митрополита Андрея Шептицького. Після триденного побуту у Місті Квебеку, мені вдалося повернутися з повними руками цінних матеріалів, які стали документальною основою великої частини Книги, та з пакетом французькою мовою про молитовну акцію за прославу Митрополита Андрея. Після повернення із Квебеку, я вислав до Мирослава Лабуньки понад три фунти копій архіву Андрія Кішки.

■ Центр ваги на Торонто

Тому, що архіви були у мене і я мав факс, компютер та електронну пошту, моя робоча кімната стала центром зв'язку. Праця групи, що підготовляла Альманах - пожвавилася. Я став координатором праці, бо редактор Альманаху був ректором УВУ і перебував у Мюнхені, де йому приходилось діяти від кризи до кризи. У серпні 1997 року, я туди позвітував, що зібрано 190 прізвищ "лювенців", з того 149 адрес: Канада 40, США 46 і Європа 63, з яких одержано інформації і зрадаговано 80 життєписів: Канада 39(97%), США 11(24%) і Європа 30(48%).

■ Робоча Група

Два місяці пізніше всі ми зустрінулися на ювілейному з'їзді на Союзівці. Ми тепло вітали Мирослава Лабуньку - нашого редактора. Два великі столи були обвантажені архівними матеріалами, зразками проробленої праці і меморабіліями, які привезли інші "лювенці". На стінах "клубу" були розвішані карикатури і знімки. Мирослав представив нам умовний зміст Книги, який, із деякими змінами і доповненнями став уже теперішнім змістом Книги. Щоб підкреслити потребу вкладу праці, не обирали редакційної колегії, але "робочу групу" у складі: Ігор Гайда ЛКУ, 1947-52, Віталій Візір, ЛКУ 1952-58, Йосиф Лесів, ЛКУ 1947-52, Григорій Панчук ЛКУ, 1960-65 і Зенон Татарський, ЛКУ 1947-53, як координатор - (три інженери, один економіст і один журналіст). На жаль, присутній на з'їзді з ослабленим серцем Володимир "Пляма" Козачинський не міг прилучитися до нас. Шість тижнів після з'їзду прийшла вістка, що "Пляма", наш співробітник і дорогий товариш, - упокоївся у Бозі.

■ Пошуки у римських і львівських архівах

Під час ректорату, а згодом про-ректорату Мирослава Лабуньки в УВУ, до кінця 1998 року, я звітував йому про хід праці "робочої групи" і пізніше продовжував зв'язок з ним у Філядельфії. За підтримкою Мирослава ми написали листа до секретаря Східньої Конгрегації, Архиепископа Мирослава Марусина, у справі доступу до "лювенських" архівів у Східній Конгрегації і до спадщини Владика Івана Бучка. У висліді - Владика Мирослав Марусин повідомив мене, що буде радий співпрацювати у цій справі з Мирославом Лабунькою.

За старанням Мирослава, Владика Мирослав Марусин переглянув архів Владика Івана Бучка і ствердив, що брак у ньому лювенського відділу вказує, що цей архів передали правдоподібно до дому Апостольської Візитатури у Лювені. На прохання Мирослава Лабуньки, Владика Михаїл Гринчишин - апостольський візитатор на Західню Європу з осідком у Парижі, дав дозвіл переглянути лювенський архів.

На жаль, Григорій Панчук не знайшов у лювенському домі Апостольської Візитатури архіву Владика Івана Бучка. Однак, знайдено

там різномірні документи, що відносилися до стипендійних справ 60 і 70-их років та книгу протоколів НаСУС за роки 1954-58. Йосиф Лесів виготовив список знайденого матеріалу і переслав до Торонта документи, що відносилися до років 1945-59. Решта документів залишилася у Бельгії для вжитку у писанні статті про період 1960-85. Йосиф переслав також дещо з архіву Влодка Поповича і поробив старання у новому франкомовному ЛКУ у справі доступу до студійних даних про деяких студентів. Ми були прикро заскочені відмовою від співпраці у цій справі чинників франкомовного ЛКУ.

На ювілейному з'їзді Мирослав Лабунька повідомив, що, коли буде у Львові, поспробує одержати із відкритого архіву Митрополита Шептицького копії документів, які мають відношення до ролі Митрополита Андрея у присутності українських студентів у ЛКУ у 30-их роках. На жаль, людина, яка провела досліди архіву, - померла і її житло було якийсь час "запечатане". Щойно 1999 року ми одержали копію одного документа - листа о. Романа Хомина, капеляна студентів у Лювені, до Митрополита з датою 1933 року. Цей лист (залучений) описує його труднощі у виконванні обов'язків капеляна.

■ Новий редактор

Із чисто логістичних причин не вдалося мені відбути з Мирославом, запланованої на квітень 1999 року, поїздки до Андрія Кішки. Прийшов час редагувати і передавати зредагований матеріал до мовної коректи. Тим часом, Мирослав Лабунька занедужав, а опісля пройшов операцію очей. Ми надіялися, що він буде писати головний текст книги на підставі зібраних нами документів і буде редагувати інші тексти, що їх ми писали. Виявилося, що Мирослав мав інший погляд на справу. Як редактор, він сподівався, що ми будемо писати, або будемо відповідати за писання всього тексту. Ми тоді зрозуміли, що Мирослав Лабунька не мав, поза своїми різно-

рідними зобов'язаннями, достатньо часу, щоб у провідній ролі займатися Книгою. Через такий збіг обставин, я змушений був виконувати обов'язки редактора.

■ Дописувачі

Почалося підшукування дописувачів із рядів "лювенців". Я знайшов дуже доброго співробітника у Торонті в особі Бориса Ващука, ЛКУ 1952-57, який написав 40-сторінковий спогад про свій побут у Лювені. Він написав про фінанси та історію ЛКУ. Борис був моїм супутником у поїзді до Монтреалю, де ми мали довгу зустріч з Андрієм Кішкою і притягнули до співпраці Григорія Ощипка, ЛКУ 1947-54 і Олесь Сацюка, ЛКУ 1964-69. Згодом, Олекса "Брисько" Біланюк, ЛКУ 1947-51, погодився написати статтю про період 1945-59, координуючи водночас працю своїх співпрацівників: Федора Сметанка, ЛКУ 1945-52 і Романа Трача, ЛКУ 1947-52. Згодом, Олекса написав лиш дещо про роки своїх студій у Лювені. Я використав цей матеріал у моїй статті "Велика Хвиля", коли мені прийшлося писати статті про роки 1945-54. Взамін, "Брисько" взявся за написання кінцевого слова. Любомир Бачинський, ЛКУ 1955-58, погодився написати статтю про роки 1954-59. Іван Вергун, ЛКУ 1937-41, погодився написати передмову.

Олесь Сацюк, студент "нової генерації" - тепер професор психології, погодився провести інтерв'ю з Андрієм Кішкою і написати французькою мовою розділ про його працю. Ми мали на увазі знайти перекладача на українську мову, однак, коли ми прочитували його статтю писану вишуканим французьким стилем, нам здавалось, що буде дуже важко віддати майстерність його вислову в українському перекладі. Ми думали, що франкомовні читачі краще вчуються у дух часу, тоді як "лювенці" матимуть нагоду відсвіжити мову своїх студій. Для українсько-мовних читачів Оленка і Дорко Шумовські підготували українське резюме.

Дуже надійним співробітником виявився "лювенець" Василь Раделицький, працівник бібліотеки ЛКУ. Він своєю діловитістю спричинився до фактологічних доповнень із архівів бібліотеки і став автором історії міста Лювену.

■ Новий член робочої групи

Найбільшою "знахідкою" став Микола Когут, ЛКУ 1948-52, якого ми не "чіпали" у минулому, бо знали про його, не зовсім кріпке здоров'я. Виявилося, що Микола ще може працювати за трьох здорових і не має сумніву, що він заслужив собі своєю плідною працею стати членом нашої "робочої групи". Проживаючи увесь час у Лювені, він був свідком усіх подій у студентських гуртожитках. Упродовж довгих років Микола був фінансовим діловодом Апостольської Візитатури у Лювені і був членом студійної комісії, яка займалася студентами. Микола має свій власний лювенський архів і лише він міг написати статтю про зустрічі лювенців у Бельгії і про роки 1960-85. Він особисто знав більшість студентів і недавні зв'язки Миколи з ними уможливили йому доповнити серію життєписів цього періоду, які започаткував Григорій Панчук. Миколи син Павло, ЛКУ 1977-82, допомагав батькові в електронній комунікації Лювен-Торонто та переклав на голландську і французьку мови англійське резюме Книги.

■ Мистецьке оформлення

Не личить не згадати, без похвали, красу оформлення нашої Книги. Рома Гайда - дружина Ігоря Гайди, мистецько оформила нашу Книгу. Це натуральне продовження її праці впродовж довгих років, над проектами листового паперу, запрошень і програм з'їздів нашого Товариства. Будучи професійним консультантом графічного мистецтва, Рома Гайда є емінентно кваліфікованою особою саме для таких завдань. Уже 1998 року Рома запроєтувала кілька варіантів обгортки Книги, з яких важко було вибрати найкращий, тому що всі вони були гарні. Серед членів "робочої групи" не було однозгідності щодо появи на обгортці знімки Українського Студент-

ського Дому на рю де Брассер. Рівно ж були різні голоси щодо назви Книги, як: **Альманах** Товариства Українських Студентів Лювенського Католицького Університету, **Лювен** - Товариство Українських Студентів Лювенського Католицького Університету - **Альманах** і **Збірник**. Коли праця добігала кінця, почав зарисовуватися історичний і до певної міри енциклопедичний характер Книги. Тоді відкинули слово **Альманах** і залишилося слово **Лювен** - місто, де відбувалися майже всі події описані у Книзі. Це дало Ромі можливість приступити до остаточного оформлення обгортки. І так наша Книга отримала назву ЛЮВЕН.

Несподіванкою було, коли у травні 2000 року, Рома представила дуже точно опрацьований проект обгортки, типічних сторінок Книги, розміру букв та укладу заголовків і текстів. Коли представлено цей проект друкарні оо. Василіян і всім зацікавленим, високоякісне мистецьке оформлення Книги збирало теплі похвали. Як наслідок, у авторів дописів до Книги зродилося побоювання, що якість оформлення Книги приголомшить їхню працю і домінуватиме не зміст, а мистецьке оформлення Книги. Це заставило нас докласти всіх старань, щоб у галузі змісту Книги не залишитись позаду.

■ Мовна коректа

Наприкінці 1999 року я вже кінчав статтю Між Двома Війнами - про роки 1930-44. Треба було починати мовну коректу. Ми бажали піти за практикою багатьох діявних видавництв і вживати україн-

ський правопис, який не потерпів від хвиль русифікації. Вибір був легкий - харківський правопис і словник Голоскевича. Контакти із льокальними мовними коректорами не були успішні і я навіть вів переговори з однією людиною у Львові. Нарешті мені пригадався мій добрий друг з Пласту і колишній торонтонець Орест Павлів, який живе у Мон-

треалі. Він, як мовознавець і берхтесгаденець, "врятував" в останній хвилині берхтесгаденський альманах і промовляв від берхтесгаденців разом з тоді діючим нашим редактором Мирославом Лабунькою на

спільному бенкеті на Союзівці. Це була щаслива думка, бо вона привела до дуже приємної співпраці над нашою Книгою. Орест є прихильником харківського правопису, знаменитий мовознавець і, знаючи особисто багатьох лювенців, виявив живе зацікавлення нашою Книгою. Його постійні влучні сугестії і підбадьорювання до праці були дуже цінним внеском у кінцевий вислід нашої праці.

■ Вибір друкарні

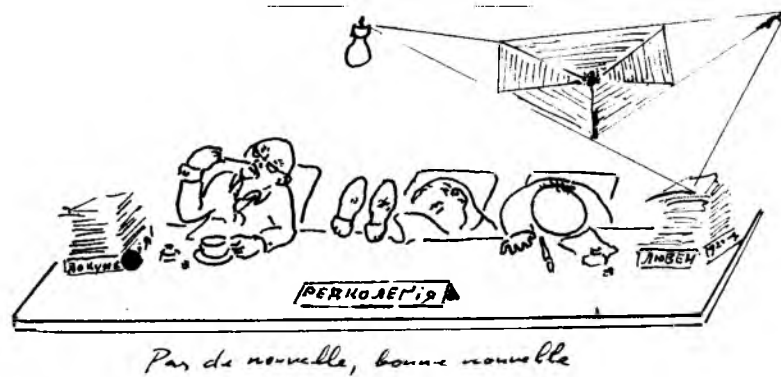
Прийшов час серйозно задуматися над друкуванням Книги. Немалим клопотом став вибір друкарні. Були пропозиції друкарень у Києві, Львові, або у США. Думали про Львів або Жовкву, щоб дати зайнятість своїм людям. Однак, ми здавали собі справу з того, що Книга є складного характеру, під оглядом мистецького оформлення і різнорідності матеріялу. Документи, численні знімки і табелі, не згадуючи про матеріял "Еліті" - вимагали постійного контакту редактора із друкарнею. І тому ми рішилися на льокальний вибір. Ним стала добре відома компетентністю свого персоналу, і вивінуванням у модерну друкарську техніку, друкарня Видавництва оо. Василіян у Торонто положена у віддалі 10-15 хвилин їзди автотом від мого дому.

Вибір друкарні виявився дуже вдалим, бо впродовж усього часу набирання і друку - приязні відносини із працівниками й адміністрацією уприємнювали друкування нашої Книги. Пані Ірена Паттен, адміністратор, із вирозумінням і добросовісно ставилася до доставки матеріялу окремими частинами і до кількакратних змін і доповнень текстів. Пані Ганя Цеплицький, відповідальна за набір, завжди старалася прийти нам з допомогою у нечітких поправках мовної коректи і в набірні текст. Вона добре знала в якому стані готовності був текст і співпрацювала з Ромою Гайдою відносно мистецького оформлення Книги. Без доброзичливості персоналу видавництва, мені, у моїй першій спробі приготувати до друку книжку, - було б багато важче це робити.

■ Початок кінця

Осінь 2000-го року позначилась етапом, з якого у даліні видно було вже лінію "фінішу". Найбільша праця - збирання інформації і редагування життєписів, добігала кінця. Микола, Ігор і Віталій виловлювали, завжди з успіхом, останніх "лювенців" на всіх континентах. Тексти життєписів із знімками я передавав до друкарні. Більшість іншого тексту був уже у різних стадіях закінчення і після мовної коректи частину цих текстів зразу набирали у друкарні. Анатолій Романюк, ЛКУ 1948-53, написав демографічну довідку про лювенців. Зупинитись і зійти із цього шляху не було вже можливості, не зважаючи на те, що минув третій, а декому і четвертий рік праці над Книгою. Не знав про це, у далекій Африці, наш колега з Капштату, Борис Витязь і тому прислав нам дуже "підбадьорюючий і тактовний" запит:

■ До ЛКУ за признанням статусу

Із деяким побоюванням ми вирішили вживати у Книзі композицію нашої емблеми - лілеї із гербом ЛКУ. Згідно із правилами університету - лиш офіційні публікації ЛКУ мають право вживати цей герб. Куди звернутися за дозволом? До Katholike Universiteit Leuven - KUL у Лювені, чи до Universite Catholique de Louvain - UCL у Louvain la Neuve? З уваги на те, що майже всі ми студіювали в університетських мурах лювенської Alrna Mater у місті Лювені, ми вирішили звернутися до KUL. Цей університет є далі двомовний: нідерляндсько і англомовний.

Восени 2000-го року я вислав до ректора ЛКУ у Лювені листа англійською мовою, подаючи мету і опис нашої Книги. Місяць пізніше Микола Когут навідався до канцелярії ректора і довідався, що є дозвіл. Книга одержала свого роду статус по відношенні до ЛКУ. До мого листа подяки я долучив гарну українську різдвяну картку з побажаннями від нашого Товариства. За якийсь час, саме на наші Різдвяні Свята, прийшла особиста різдвяна картка від ректора ЛКУ Andre Oosterlinck-a у ручно адресованій коверті.

■ Передостанній етап

Ми входили у 2001-ий рік, щоб закінчити розпочате діло, до якого ми зобов'язалися перед нашими колегами "лювенцями" восени 1997 року. Залишилось подякувати нашим патронам, меценатам і добродіям. При допомозі Миколи Когута я відкрив і встановив, як багато їх було. Тому не дивно, що передбачене число сторінок для цього розділу - зросло із 8 до 32. Треба було ще викінчити деякі спогади і впорядкувати музу лювенців. Були ще деякі дрібні підрозділи до викінчення: про Обнову, Пласт і СУМ, як також про спроби лювенців засновувати стипендійні фундації для студій у ЛКУ і з цими матеріалами дуже гарно справилися Ігор Гайда та Григорій Ощипко, а Зенко Легедза, озброєний доброю пам'яттю, знанням музики і комп'ютерної техніки, багато разів ставав у пригоді. Залишилися ще для оформлення документи і знімки, як також написання вступної статті і резюме Книги. Очевидно, я не міг забути про "Єліту".

■ "Єліта"

Мені припало веселе хоч і не легке завдання поспробувати передати всім лювенцям гумор із років 1947-51 в Українському Студентському Домі під числом 9 при вулиці Пивоварів у Лювені. Нераз приходилось реготатися під час упорядкування матеріалу і писання коментарів до розділу Книги про нашу гумористичну стінну газетку "Єліта". Одобрення від редактора "Єліти", Олекси "Бриська" Біланюка, який зберігав ці перлини студентського гумору в окремому альбомі

"Єліти", було для мене гарною винагородою. Не сумніваюся, що колишні студенти із згаданих років пригадують собі добрі і веселі "старі часи", а студенти інших років зрозуміють чому.

■ Кінцеве слово

Олекса "Брисько" Біланюк погодився написати кінцеве слово взамін за первісну домовленість писати про повоєнний період студій у Лювені. Сподіваємося, що читачі не будуть заскочені, коли крім позитивних аспектів історії українського студентського осередку у Лювені, "Брисько" порушив і деякі негативи. Ми бажаємо, щоб книжка, що носить заголовок ЛЮВЕН, - дозволила майбутнім організаторам стипендійних фондів і студентських гуртожитків - оминути деякі помилки допущені у Лювені.

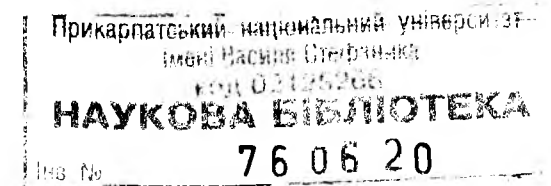
■ Застереження

Бажаємо попередити читачів і критиків, що книга ЛЮВЕН не претендує бути науковим, літературним, чи історичним твором, який зможе задовольнити всі для цього потрібні вимоги. Було б цілком непродуктивно приписувати ЛЮВЕН-ові мовні недоліки і розпалювати пристрасті. Подану інформацію не завжди можна було перевірити з уваги на брак оригінальної документації. Ця інформація, часто базована на індивідуальних свідченнях колишніх студентів, не завжди була повністю підтверджена іншими колишніми українськими студентами ЛКУ. Прикладом може послужити складання листи членів управ НаСУС із років 1948-53, з яких не збереглося писаної документації. Голови і члени провду, які "призналися"- не пригадують собі хто був з ними в управі НаСУС, бо ...це було понад 47 років тому. Багато свідків подій, що описані у книзі ЛЮВЕН, як Митрополит Максим Германюк, який свого часу цікавився нашою працею - відійшли у вічність. Маємо те, що можна було нам інженерам, економістам і журналістові, а не історикам, здобути мозольною працею у наших обставинах життя. Титулів, ні собі ні колегам "лювенцям" не подаємо.

■ Китиця квітів усім

У цьому вступі згадано десятки імен лювенців і нелювенців, без пильної і відповідальної праці яких, історія присутності українських студентів у Лювені у формі книжки, - не могла б так вичерпно і чепурно проявитись. Тому, сердечно дякуємо всім вам в імені всіх "лювенців" за допомогу у випуску на денне світло книжки про нас та про людей і установи, що допомогли нам бути учасниками подій, описаних у книзі

ЛЮВЕН. ■

Галерія слави

Митрополит Андрей Шептицький

Eugène Cardinal Tisserant

Архиепископ Іван Бучко

Інженер Андрій Кішка

Josef-Ernest Cardinal Van Roey

Monseigneur Honoré van Waeyenbergh

Архиепископ Мирослав Марусин

Le Père Robert Jourdain, SJ

Monseigneur Fernand Litt

Dr. Paul Lambin

Chanoine Charles Constantin Noblesse

La Père Dom Pierre Dumont, O.S.B.

Отець митрат Іван Кіт

Лювен
і перша хвиля

Katholieke Universiteit
Leuven

Université Catholique
de Louvain

Лювенський Католицький Університет

Борис Ващук

■ Від Середньовіччя до Французької Революції

Католицький Університет у місті Лювені, Бельгія, це один із найстарших університетів в Європі і у світі, - він розпочав свою діяльність ще 9 грудня 1425 року. Університет заснували у результаті булли (декрету) Папи Мартина 5, на прохання князя бельгійського князівства (тепер провінції) Брабант - Жана IV (Duc de Brabant Jean IV).

Спершу, Лювенський університет мав три традиційні факультети: мистецтво, право і медицину. 1432 року Папа Євген IX дозволив відкрити факультет теології.

Аж до початку XIX століття, Лювенський університет був єдиною високою установою навчання для всіх частин Нідерландів (Pays Bas). Однак, від самого початку, Лювенський університет був гордий зі свого космополітизму, бо притягав студентів із різних країн: французів, італійців, англійців, шотландців, португальців, швайцарців, еспанців, данців й інших.

Завдяки своєму факультетові мистецтв, Лювенський університет відіграв важливу роль в періоді гуманізму в останньому чвертьсторіччі п'ятнадцятого і в шістнадцятому століттях. У тому часі, особливу роль

відіграв голландський письменник, вчений і гуманіст - Десідеріус Ерасмус, який, деякий час, був активним у Лювенському університеті і заснував славу Три-мовну Колегію (College des Trois Langues). Ця Колегія стала приводом того, що тодішній король Франції заснував Французьку Колегію (Collège de France).

За час свого довгого існування, Лювенський університет переходив періоди розквіту й занепаду, а навіть припиняв свою діяльність. Різні політичні події, які приносили зміни на території сьогоденної Бельгії, яка в ті часи не мала своєї держави і часто переходила з рук-до-рук внаслідок воєн, чи передавалась, як "спадщина" з однієї королівської сім'ї (династії) до іншої, - теж мали вплив на долю Лювенського університету.

Перша половина шістнадцятого століття, у часах панування еспанського короля Карла V (Charles-Quint), була для Лювенського університету дуже сприятливою: у той час - кількість студентів сягала трьох тисяч: дуже велика кількість на ті часи.

Проте, пізніші роки не були для Лювенського університету дуже сприятливими: війни, одночасно політичні і релігійні (католиків із протестантами), нищили Нідерланди (Pays-Bas) за часів панування Пилипа II і привели університет до краю руїни.

Становище Лювенського університету знову покращало, коли еспанський король Пилип II 1598 року відступив Нідерланди своєму зятеві - австрійському архикнязеві Альбертові. За його панування, Бельгія знову втішалась добробутом і це мало добрі наслідки для Лювенського університету: він поліпшив свою адміністративну організацію, скріпив свою фінансову базу і відновив наукову діяльність.

Це був період у якому проявив свою діяльність Юстус Ліпсіус (Justus Lipsius) разом із плеядою інших гуманістів, які гуртувалися навколо нього. У тому часі факультет права Лювенського університету відігравав визначну роль.

Однак, після смерті архикнязя Альберта 1621 року, його володіння знову повернулись Еспанії. Сімдесят наступних років еспанського панування над Бельгією знову позначились війнами й інвазіями Бельгії арміями З'єднаних Провінцій (Provinces Unies - тобто теперішньою Голландією) і французького короля Люї XIV (Louis XIV). Всі ці події мали негативний вплив на існування і діяльність Лювенського університету.

Повернення Бельгії під владу Австрії 1713 року не принесли Лю-

венському університетові великих користей, головню через конфлікти влади із духовними колами, схильність австрійської влади до централізму і т. зв. "жозефізм-у" (josephism), тобто реформ, які давали більшу свободу селянам і кріпакам, більшу толеранцію для інших віроісповідань і обмежували кількість монаших чинів і людей духовного стану. Ці реформи увів австрійський цісар Йозеф II.

Проте, найбільшого удару зазнав Лювенський університет під час Французької Революції і Наполеонських війн. 1795 року, революційний уряд у Парижі приєднав Бельгію до Франції. З уваги на те, що Лювенський університет був католицький, а його навчальна система не відповідала цілям французьких революціонерів, які ворожо ставились до Католицької Церкви і до релігії, - префект департаменту Діль (prefet du departement de la Dyle), видав 25 жовтня 1797 року декрет, згідно з яким Лювенський університет закрили, а всі його архіви і майно конфіскували.

Лювенський університет був теж закритий під час володіння Наполеона Бонапарте.

■ Новітні часи до поділу 1968-го року

Після закінчення Наполеонських воєн, Бельгія попала під владу Голляндії. Голляндський король Гійом I (Guillaume I-er) відновив Лювенський університет 1816 року, однак, не як католицький, але як державний. Проте, цей університет не був успішний і його закрили 1830 року.

Нова доба і краща доля для Бельгії і Лювенського університету почалась після здобуття Бельгією державної незалежності 1830 року. П'ять років згодом, 1835, єпископська рада Бельгії (le corps episcopal de Belgique) відновила Лювенський університет, як католицький, не тільки за назвою, але і за характером.

Від 1835 року Лювенський університет постійно зростав, розвивався та модернізувався і став одним із кращих університетів в Європі та у світі. Від скромних початків у часах ректорату Монс. де Рама (Mgr de Ram), який створив першу організацію відновленого університету і зібрав професорський склад, Лювенський університет зазнав особливого розвитку під час ректорату Монс. Габбелюса (Mgr Habbeloos - 1887-98 pp.), який увів у систему університету наукові лабораторії, як також

семінарії та глибші студії, які заступили і посилили чисто теоретичні студії, що у той час здебільшого існували вже в інших європейських університетах.

Саме у тому періоді Лювенський університет став теж майже повним університетом, на рівні з іншими великими європейськими університетами, бо в той час, крім традиційних факультетів, які існували у середньовіччі, вводили нові дисципліни і факультети, як: інженерні науки, медицину, біологію, хемію, геологію, географію, агрономію, суспільні науки, колоніяльні науки, економічні науки, мистецтво, археологію, історію, філологію.

Розбудова і перебудова Лювенського університету продовжувалась і в пізніших часах, особливо за ректорату Монс. Поліна Лядеза (Mgr Paulin Ladeuze), який був ректором Лювенського університету найдовше, бо аж 31 рік (1909-40). За його ректорату побільшилася теж кількість інститутів, лябораторій і клінік. Йому теж довелося завідувати Лювенським університетом під час Першої Світової Війни і після неї та відбудовувати університетську бібліотеку й інші частини університету, які зазнали знищень чи пошкоджень у наслідок війни й німецької окупації.

Монс. Лядез дуже прихильно ставився до студентів зі Східної Європи і впродовж 1920-их і 1930-их років прийняв на студії у Лювенському університеті декілька сотень емігрантів із Росії, а згодом і понад 70 українців, які приїжджали на студії до Лювену із Галичини.

Він поробив також заходи, щоб розв'язати мовні проблеми між французько-мовними валонцями і флямандсько-мовними флямандцями: 1911 року у Лювенському університеті ввели паралельні відділи із французькою і флямандською мовами навчання.

Після несподіваної смерті Монсіньйора Лядеза 10 лютого 1940 року, новим ректором Лювенського університету став Монс. Оноре ван Ваєнберг (Mgr Honoré van Waeyenbergh), колишній віце-ректор. Монс. ван Ваєнберг перебрав провід Лювенського університету в дуже важкий період. Це була Друга Світова Війна і два місяці після його інсталяції як ректора, у травні 1940 року, німецькі армії окупували Бельгію і йому довелося діяти в умовах німецької, часто брутальної, окупації. Монс. ван Ваєнберг мужньо захищав інтереси Лювенського університету і його дії часто мали героїчний характер. Він відмовився віддати під контроль німецького комісаря такі справи, як назначення нових

викладачів чи введення змін у навчанні. Він відмовився теж приймати у Лювенський університет відвідуючих німецьких професорів і заборонив викладачам Лювенського університету відвідувати Німеччину. Він теж прийняв на студії до Лювенського університету 583-ох студентів Брюссельського університету, який закрили 1941 року. Крім того, він старався розв'язувати такі проблеми, як брак харчів і приміщень, брак книжок та інших матеріалів потрібних для студентів і професорського складу, особливо після того, як університетська бібліотека й інші університетські будівлі були знищені у наслідок війни.

Монс. ван Ваєнберг відмовився теж 1943 року дати німцям список студентів першого року студій, що його німецька окупаційна влада вимагала для того, щоб вислати цих студентів на примусові роботи в Німеччину. У наслідок того, Монс. ван Ваєнберга арештували і засудили на 18 місяців тюрми. Проте, заходи кардинала ван Руї (van Roey) та інтервенція Ватикану, змінили той засуд на 18 місяців домашнього арешту, в якому Монс. ван Ваєнберг перебував до закінчення німецької окупації, восени 1944 року.

У післявоєнний період, Монс. ван Ваєнберг теж багато прислужився до відбудови університетської бібліотеки та інших знищених університетських будівель і достосував Лювенський університет до нових умов. За час його ректорату (1940-62 роки), кількість студентів Лювенського університету більше ніж подвоїлась: із 5-ох тисяч у передвоєнні роки до понад 10+ тисяч наприкінці 1950-их років.

Монс. ван Ваєнберг теж зумів втримати гармонію між двома частинами Лювенського університету, французько-мовною і флямандсько-мовною. У цьому, без сумніву, допомогли його такт і досвід та те, що він був флямандського роду і досконало володів обома мовами.

Монс. ван Ваєнберг продовжував традицію космополітизму у Лювенському університеті: під час його ректорату, приблизно 20% студентів були чужинці із різних країн Європи і світу та різних расових груп. Він теж широко відкрив двері Лювенського університету для втікачів зі Східної і Південної Європи, таких як поляки, білоруси, українці, мадяри та інших і часто був присутній на їхніх концертах та інших урочистостях.

Він теж у головному спричинився до створення 1954 року, в тодішній бельгійській колонії Конго, дочерного Лювенського університету - "Льованіум" (Lovanium).

Після відходу Монс. ван Ваєнберга на пенсію, його наступником став Монс. Альберт Декамп (Mgr. Albert Descamps), раніший професор теології у Лювенському університеті. Монс. Декамп був за походженням вальонцем (французько-мовним бельгійцем), але теж досконало володів флямандською мовою. За час його ректорату (1962-70 роки), Лювенський університет далі зростав і 1968-69 академічного року кількість студентів доходила до 20 тисяч, а кількість професорів і викладачів сягала 975 осіб.

Проте, Монс. Декамп був останнім ректором з'єданого Лювенського університету: за його ректорату (хоч не з його вини), через мовний конфлікт між валонцями і флямандцями, наприкінці 1960-их років, Лювенський університет розділили і французько-мовну частину, *Universite Catholique de Louvain*, UCL перевели на південний схід від столиці Бельгії - Брюсселю, недалеко містечка Вавр (*Wavre*), де збудували новий університет і університетську оселю під назвою Новий Лювен (*Louvain-la-Neuve*), а флямандська частина, *Katholieke Universiteit Leven*, KUL, залишилась у Лювені, однак виключно із флямандською мовою навчання. Згодом, почали впроваджувати на деяких факультетах KUL, як другу, англійську мову і тим самим досягнули частинну двомовність.

■ Структура Лювенського університету і система навчання

Університет у Лювені постійно був і є католицьким університетом і тому Католицька Церква мала великий вплив на його ідеологічний напрям і його адміністрацію. Ректорами і віце-ректором університету були люди священничого стану, здебільша із титулом Монсінйора (митрофорного архиєрея), або єпископа.

Символом Лювенського університету є сидяча на престолі Богоматір з дитячком Ісусом Христом на колінах. Офіційна назва символу: "Sedes Sapientiae", тобто "Осідок Мудрости". Богоматір уважають теж опікункою Лювенського університету.

Кожний академічний рік починається урочистим Богослуженням у головній церкві Лювену, в якому беруть участь: ректор, віце-ректор, професори і викладачі у своїх урочистих тогах та велика кількість студентів.

Професори і викладачі бувають назагал цивільні, хоч також між ними є люди духовного стану і деякі із них мали і мають поважну наукову репутацію. Професори Лювенського університету втішаються повною академічною свободою і часто критикували чи критикують роллю і дії Католицької Церкви не гірше, як їхні колеги на не-католицьких чи ліберальних університетах.

Назагал, Лювенський університет мав більшість факультетів і наук, які існували і в інших європейських і не-європейських університетах: Факультет Теології і Канонічного Права; Інститут Філософії; Факультет Права; Факультет Економії і Соціальних Наук; Факультет Медицини; Факультет Гуманістичних Наук: Історія, Клясика, Романська Філологія, Германська Філологія, Інститут Орієнтальних Студій, Інститут Археології й Історії Мистецтва, Інститут Африканських Студій і Учителський Вишкіл; Факультет Стислих Наук: Математика, Фізика, Хемія, Зоологія, Ботаніка, Геологія, Географія; Вища Школа Інженерії; Факультет Агрономії; Факультет Психології і Педагогії. Проте, були і деякі відмінності. Одною із відмінностей - був теологічний факультет, а також залучення моральної філософії у програму навчання багатьох відділів університету. Ще однією відмінністю є строгіша дисципліна, як у інших середньо-, східно- і південно-європейських університетах. Один із прикладів такої дисципліни: професори Лювенського університету відчитували на лекціях список присутніх студентів. Хоч не всі лювенські професори виконували цей обов'язок, але були такі, що дотримувались цього правила, бо не хотіли говорити до "порожньої залі". У цих професорів, відсутність студента на кількох лекціях могла впливати на результати іспитів, бо такий студент, начебто, "ігнорував" даного професора.

Ця система дуже відмінна від системи німецьких та інших університетів у східній і центральній Європі, де студент сам рішав, які лекції він хотів слухати і професор часом читав лекції не до більше, як 2-3-ох студентів, особливо тоді, коли студенти вважали, що той професор давав лекції у сухому і монотонному стилі, а матеріал, який він подавав важко було зрозуміти і запам'ятати. У таких випадках студенти вважали, що краще використати даний час для розшуків у бібліотеках, чи на іншу студентську діяльність, як витратити час на слухання лекцій якогось професора-нудяра.

Дисципліна і трактування студентів у Лювенському університеті є,

здається, продовженням традиційної системи виховання у середніх католицьких школах Бельгії, якими в більшості керують єзуїти та інші монаші чини, які намагаються втримувати подібну строгу дисципліну і послух, подібно, як у своїх духовних семінаріях.

Без сумніву, треба ствердити, що строга дисципліна має деякі позитивні наслідки, однак, можна завважити і деякі негативні риси, які відбиваються на поведінці бельгійських студентів, особливо на першому році студій. Строга дисципліна йде в парі з якимсь авторитетом - наглядцем. Якщо того наглядця немає, тоді часто поведінка різко міняється і люди, в тому і бельгійські студенти, починають поводитись "вільно", нерозумно як малі школярі. Часом можна було завважити, як студенти-бельгійці, назагал високого росту, забавлялися на перервах між лекціями, робили одні одним якісь витівки і бігали по лавках. Така поведінка студентів університету була нечувана у Німеччині і в східній, чи в інших частинах Європи, де студентів університету вважали дорослими, зрілими людьми і вони, назагал, так і поводитись.

У зв'язку з цим треба сказати, що коли професор входив на залю, вся зала вшухала і студенти негайно повертались на свої місця. Якщо це була перша лекція того дня, тоді студенти відмовляли молитву (це ж бо католицький університет), після чого професор, чи викладач починав свою лекцію.

Треба ствердити, що вже на другому і на вищих курсах студій, після важких іспитів і "пересіювання" студентів, які не ставились серйозно до студій, поведінка бельгійських студентів зовсім мінялася і вони поводитись уже, як дорослі люди.

Ще іншою відмінністю Лювенського університету була система іспитів наприкінці академічного року. Більшість іспитів здавали на індивідуальній базі в усній формі. Інші європейські університети теж мали подібну систему іспитів. Однак тоді, як на інших університетах, коли студент здав іспит з якогось предмету, він не мусів того іспиту повторювати другий раз, навіть якщо він не здав іспитів з інших предметів. У Лювенському університеті невдача при іспиті з одного предмету вимагала повторення іспитів з усіх предметів у наступній сесії, навіть якщо ті інші іспити були успішними.

Рівно ж, студенти часто мали труднощі із накопиченням іспитів в один час, а саме: на один день могло припасти 3 або й 4 іспити з важких предметів.

Ще одна відмінність Лювенського університету від інших полягала в тому, що там додавали деякі предмети, які хоч і були корисні для загальної освіти студента і для поширення його світогляду в дальшому житті, - не мали прямого відношення до вибраної спеціалізації і утруднювали підготовку студента до іспитів. Одним із таких предметів, наприклад, на багатьох відділах університету, було навчання моральної філософії, яка пояснювала християнський світогляд. Іншим таким додатковим предметом, який не мав прямого відношення до вибраних студій було, наприклад, вивчення астрономії на факультеті інженерії. Крім того, на деяких відділах були ще додаткові роки студій. Наприклад, на інженерному, крім 5-ох років інженерії, був ще один рік т. зв. підготовчих студій (Institut Préparatoire). Загальна медицина, з підготовчими і додатковими предметами, тривала 6 років; дентистика - 5 років; аптекарство (фармація) - 5 років; агрономія - 5 років.

Для порівняння, у той час у німецьких університетах студії інженерії тривали 4 роки, загальної медицини - 5 років, дентистики - 3 роки, а інші студії, як аптекарство, агрономія чи хемія, - тривали, як правило, від 3-ох до 4-ох років.

Яка із цих двох систем навчання випускала кращих спеціалістів? На це запитання без глибших студій і статистичних даних, важко відповісти. Однак, незважаючи на деякі критичні завваги і застереження, треба визнати, що система студій у Лювенському університеті давала студентам, як бельгійцям, так і чужинцям, солідну наукову базу, заправляла їх до важкої праці і до майбутнього життя.

Треба тільки жаліти, що внаслідок мовного конфлікту між вальонцями і флямандцями, - Лювенський університет розділили наприкінці 1960-их років і тим самим послабили його традиції, пов'язані з містом Лювеном і його репутацією, як космополітичного університету. ■

Джерела

The University of Louvain 1425-1976, Leuven University Press 1975
 Guide Universitaires, 1953-54, 1955-56, UCL
 L'Université de Louvain dans la Seconde Guerre Mondiale, E. Lousse, 1945
 Encyclopedia Britannica
 Encyclopedia, Fund & Wagnalls, 1973.

Диплом інженера агрономії Івана Вергуна. Лювенські дипломи підписували власноручно ректор, секретар університету, дипломант, президент іспитової комісії, всі іспитуючі професори, представник бельгійського уряду, міністр освіти і представник міністерства Хліборобства. Диплом вручали в імені Його Світлості Короля Бельгії.

UNIVERSITÉ CATHOLIQUE DE LOUVAIN

FACULTÉ DES SCIENCES

INSTITUT AGRONOME

FONDÉ EN 1835 - AGRIÉ PAR L'ÉTAT

DIPLOME D'INGÉNIEUR AGRONOME

Nous, Recteur de l'Université, Président de la Commission Administrative de l'Institut Agronome, Vu la loi du 28 novembre 1929, organique de l'enseignement agricole; Vu l'arrêté royal du 20 septembre 1929, relatif à l'Institut Agronome de l'Université de Louvain; Vu l'arrêté royal du 27 octobre 1934, relatif aux conditions de la délivrance des diplômes d'ingénieur agronome, d'ingénieur chimiste agronome, d'ingénieur des Eaux et Forêts, d'ingénieur agronome chimiste, d'ingénieur horticulteur, et d'ingénieur du génie rural, d'ingénieur des industries agricoles; Vu le règlement interne de l'Institut Agronome;

Attendant qu'il résulte des déclarations de l'Institut et des Membres du Jury de cet Institut que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

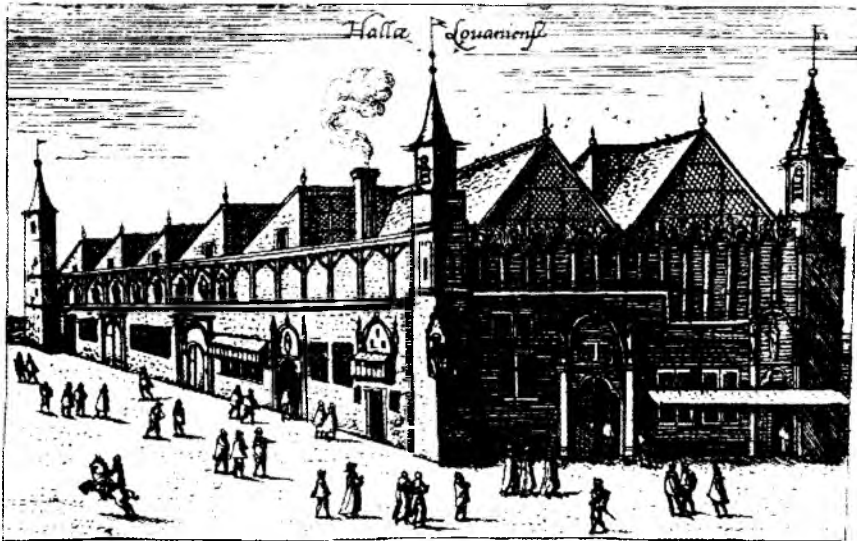
Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Attendant que M. Ivan Verhuna est le titulaire de la licence de Sciences Agronomiques obtenue par l'arrêté royal du 27 octobre 1934, et des pièces justificatives qui ont été déposées au Bureau de l'Institut Agronome et qui les ont autorisés dans les conditions requises par le règlement;

Halle, Naamsestraat 22. Ректорат, Головна Адміністрація, Реєстрація. У віддалі видно одну вежку Stadhuis і деканатську церкву св. Петра. Світлиця 2000 р. Василь Раделицький.

Signature block containing: La Secrétairerie du Jury; Le Recteur de l'Université; Le Directeur de l'Institut Agronome; Les Membres du Jury; AU NOM DE SA MAJESTÉ LE ROI DES BELGES; and official seals.

Lakenhalle - збудована 1317 року. Від 1432 року головний будинок ЛКУ. Грав'юра з книжки: *Leuven Beschrijving van de Stad En Haar Universiteit*, Jan Papy, *Universitaire Pers Leuven*.

Halle у 1990-их роках. Ріг вулиць Naamsestraat / Zeelstraat. Мури, двері і вікна першого поверху майже точно такі, як на повищій грав'юрі. Джерело: Архіви ЛКУ.

ЛЮБЕН Leuven/Louvain

Василь Раделицький

■ Початки Міста

У старовинному часі Loven було назвою первісного поселення у місці, де тепер положене місто Любен. Складниками назви були правдоподібно два давні слова: lo, означало ліс і ven - мочари. Впродовж віків воно було знане, як Loven, а згодом як Lovenen, Loeven як також Lovin і Luvin.

Вже за часів римської імперії існувало тут, над річкою Dijle, поселення, яке було положене на торговельному шляху, що вів до міста Trier. 885 року Loven згадує тодішній історик Reginon. На початку 12-го століття Loven мусів бути вже знатним поселенням, бо 1165 року завершено будову оборонних мурів, які мали 12 воріт. Вже 1163 року тут збудували перший ратуш. Є згадка, що 1340 року виложено головну вулицю камінним бруком. Згодом, місто, що було столицею князівства Brabant, розрослося і більшість його, неймовірно-великого, 200,000-го населення опинилася поза мурами. Тому, у роках 1356-60 споруджено новий, багато більший перстень мурів, залишки яких збереглися по сьогоднішній день.

■ Релігійне життя

За гуманістом Justus-ом Lipsius-ом, першу церкву св. Петра збудували у 10-му столітті. Згодом, 1425 року закінчено її перебудову у формі, яка збереглась до сьогодні. Вона славна мистецьким викінченням своїх шістьох каплиць. У ній зберігається скульптура Матері Божої з Ісусом - Sedes Sapientie, патронки ЛКУ. Поза мурами міста було 5

абатств, автономних монаших поселень, заснованих ще у 12-му столітті, з яких 3 існують сьогодні, (як приклад Mont Cesar-Keisersberg). Існували тоді згромадження духовних сестер, які займалися вихованням молоді і славним вишиванням-гафтуванням, яке збереглося у Brugge, як також фундаціями для бідних, хворих і старших. У місті є 7 великих церков, 12 монастирів монахів і 14 монастирів монахинь. Збереглися реставровані будинки, частини колишнього старовинного міста - великого і малого "béguinage", а між ними будинок останнього українського студентського гуртожитку при Halfmarktstraat 15, власником якого була Апостольська Візитатура УКЦеркви.

■ Індустрія

Із давніх-давен місто було відоме не тільки, як центр виробу полотна, але також, як центр торгівлі полотном, тканинами і одягом. Вже 1193 року центральним будинком цієї індустрії була Lakenhalle (Lakenhal) - великий на той час будинок, де виробляли полотно (Laken) і де відбувалася торгівля полотном, тканинами і одягом. 1317 року закінчено основну віднову Lakenhalle до форми, у якій будинок зберігся по сьогоднішній час. У 13-му і 14-му століттях виріб і торгівля полотном затруднювали у місті й на околиці приблизно 150,000 людей. Однак, коли, 1398 року, люди повстали проти утисків, князь Брабанту жорстоко покарав бунтівників. Це було причиною масової втечі майстрів і ремісників виробництва полотна у Голляндію й Англію і початку постійного занепаду цієї індустрії й торгівлі тканинами.

Крім полотна, місто було відоме своїм вином. Виноградники були розташовані поміж першими і другими оборонними мурами на схилах, зверненими до півдня. Ще по сьогоднішній день одна із вулиць міста зветься Wijnpersstraat. Також існує ще вища школа агрономії, що називається De Wijnpers.

Однак, із розвитком броварництва, виноград і вино почали втрачати значення. Із многих пивоварень, заснованих ще у 13-му столітті, до сорокових років 20-го століття залишилося чотири великі броварні. Одна із них, Stella Artois, перекупила впродовж останніх десятиліть не тільки більшість бельгійських броварень, але також і багато броварень в інших країнах світу. Під назвою Interbrew, ця броварня виросла на

четверту найбільшу у світі і затруднює у самому місті тисячі працівників. Місто є також осідком централі бельгійського хліборобського союзу - Belgische Boerenbond, який затруднює приблизно 12,000 осіб. Однак, найбільшою "індустрією" міста є Лювенський Католицький Університет.

■ Lakenhalle і ЛКУ

Крім деканатської церкви св. Петра, Галя є найстаршою будівлею, яка історично пов'язує місто із ЛКУ. Коли 1425 року заснували ЛКУ, міська рада дуже радо відступила одне крило Lakenhal-і (при сьогоднішній Zeelstraat) на потреби університету. Коли виробництво полотна зовсім підупало, тоді 1679 року ЛКУ відкупив увесь будинок від міської ради. Щоб помістити факультети теології, права і медицини під одним дахом, треба було будинок побільшити. ЛКУ одержав дозвіл добудувати ще один поверх і додати ще одне крило посередині у напрямі Oude Markt, де розмістили першу бібліотеку. У Першій Світовій Війні німці підпалили Галю разом з бібліотекою, у висліді чого згоріло 300,000 дорогоцінних старинних книжок і 800 стародавніх рукописів. Відбудована Галя є тепер головним адміністративним будинком ЛКУ. Відновлена Lakenhalle є зображена на теперішнім листовім папері університету.

На великомасштабній кольоровій мапі міста Лювену і передмість, що її видав університет 1995 року, зазначено положення усіх 192-ох будинків ЛКУ. Немає сумніву, що університетські будівлі є домінантними в місті і своєю історичною, як також модерною архітектурою надають Лювену своєрідний і визначний характер.

Найбільш відома університетська будівля 20-го століття, це центральна бібліотека ЛКУ. Цю імпазантну будівлю спорудили у чудовому флямансько-ренесансовому стилі за плянами американського архітекта Whitney Warren-а у роках 1921-28. Під час Другої Світової Війни вона зазнала значного пошкодження від бомб і вогню. Знову пропала велика кількість книг і архівів. Після повного реставрування будинку до первісного стану, у бібліотеці зберігається під сучасну пору понад півтора мільйона книг.

На найбільш популярній поштівці Лювену зображено поряд себе

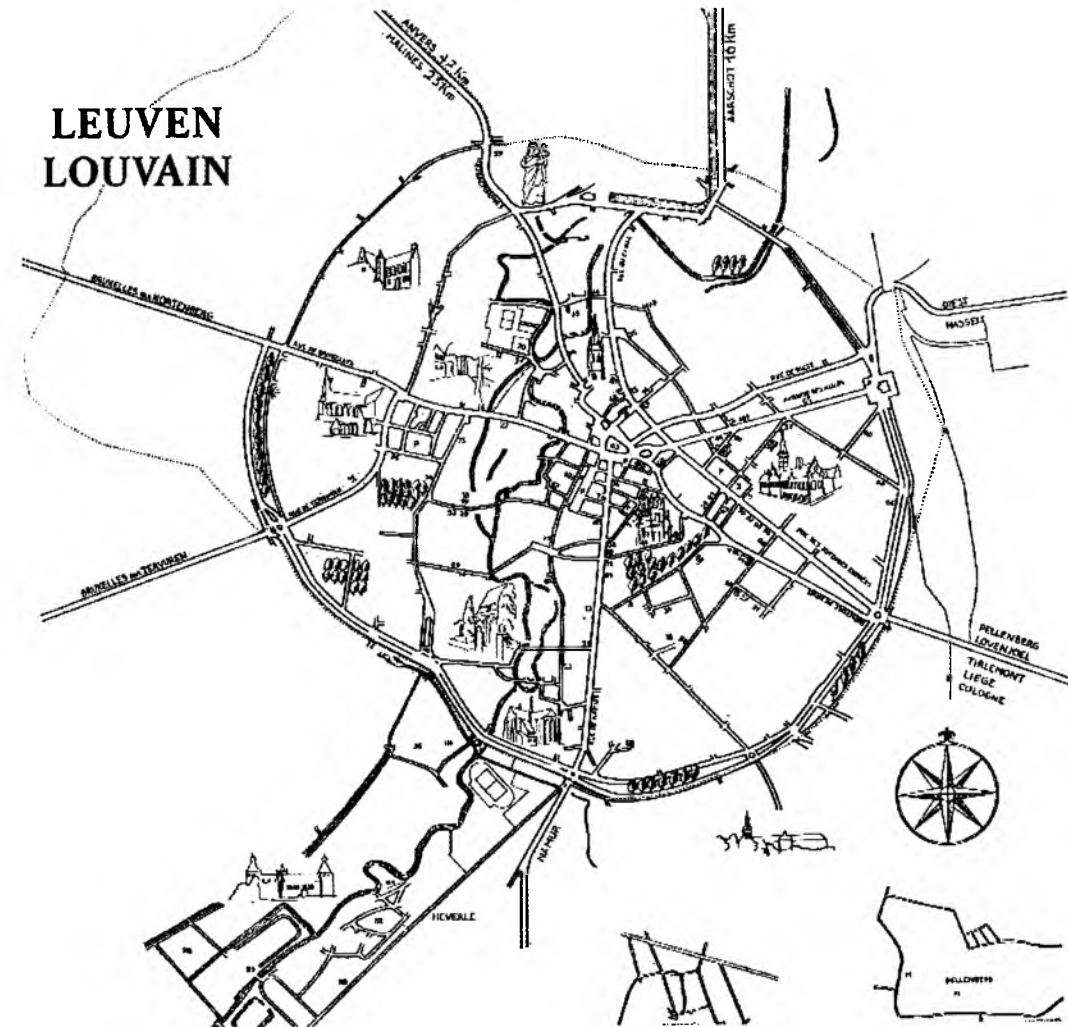
два будинки - вищезгадану бібліотеку і чудовий ратуш. Його збудували у роках 1448-63 у, кращому в Європі, готицькому стилі, на місці, де колись стояв первісний ратуш.

■ Лювен у числах

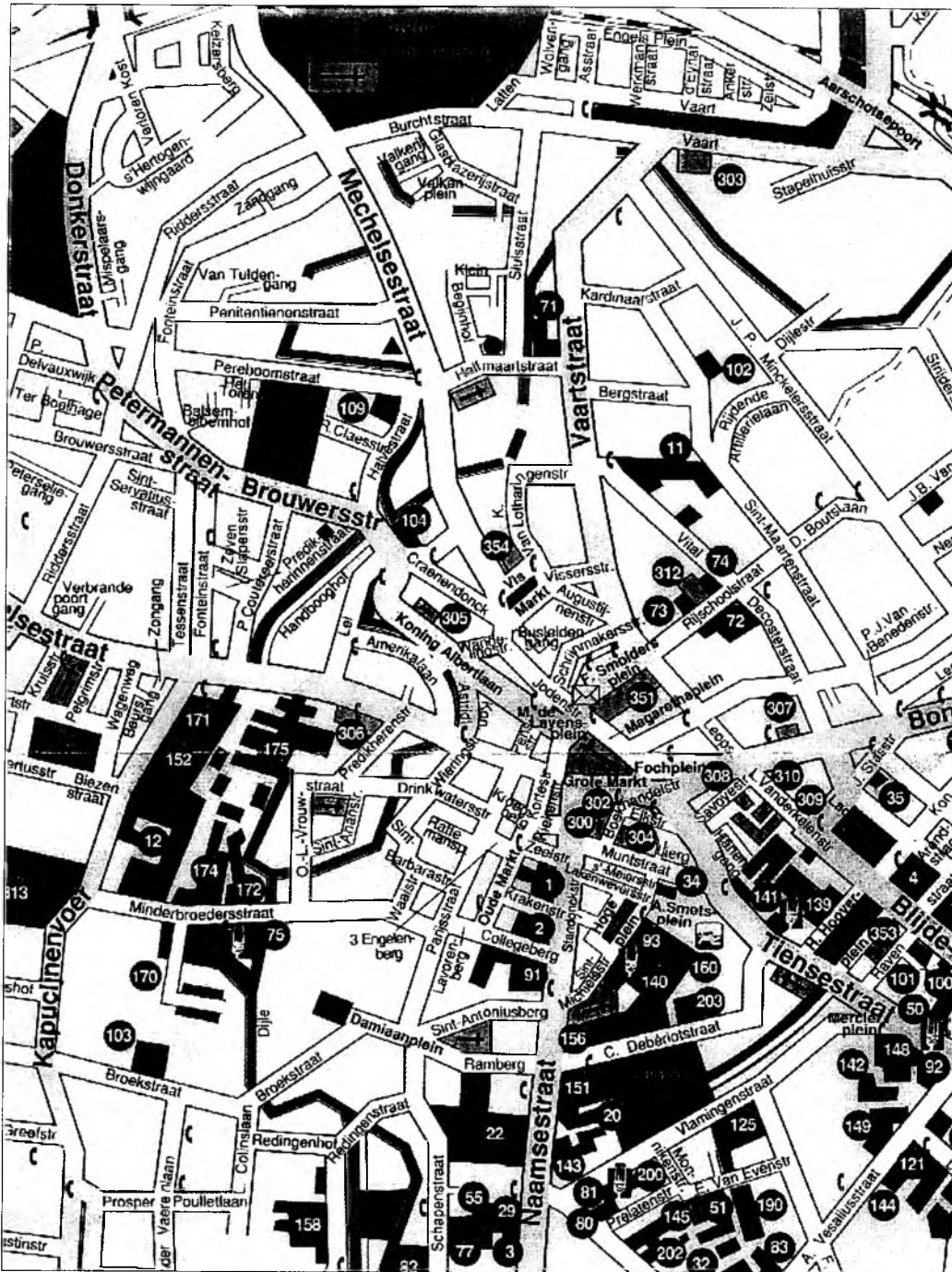
У 14-му столітті населення міста сягнуло неймовірно-великої кількості - понад 200,000 осіб. Однак, у добу занепаду полотняної промисловості, прийшов значний спад кількості його мешканців. Проте, у тому часі, кількість студентів ЛКУ зросла до 3,000. Лювен не оминула чума і завдала йому катастрофічного удару, так що 1825 року залишилося тільки 22,000 населення, а з того - лише 400 студентів. У сучасну пору, населення Лювену з передмістями становить 87,000 жителів. У тому числі включено 14,185 працівників університету, 25,372 студентів, а між ними 11 студентів з України. Великий Лювен має тепер приблизно 135,000 населення.

Джерела

- J. A. Torfs: *Geschiedenis van Leuven*. (1899)
 J. B. Lameere: *Beschryf van oud en nieuw Loven*. (1829)
 G-Ed. Van Even: *Louvain monumental* (1860)
 J. Schoonjans: *Universiteitsbibliotheek, een bijdrage tot haar geschiedenis*, (1977)
 H. de Vocht: *les Halles de Louvain et leur acquisition par l'Université* (1927)
 Extrait (offprint): *L'Université de Louvain à travers cinq siècles*; p. 107-120.

На цій мапі можна завважити в самому центрі міста зарис положення первісних оборонних мурів 12-го століття і цілком виразно видно місце пізніших оборонних мурів більшого Лювену 14-го століття.

Мапа середмістя Лювену.

1 - Головний адміністративний будинок ЛКУ - Halle. 4 - Центральна Бібліотека. 300 - Ратуш. ▲ - Колегія Св. Белярміна. ◆ - Український Студентський Дім. ● - Дім Апостольської Візитатури УКЦеркви.

Бібліотека ЛКУ.

Ратуша м. Лювен.

Між двома війнами

Зенон Татарський

ДВАДЦЯТИ РОКИ

■ Перші українські студенти ЛКУ

Перша присутність українців у ЛКУ є безпосередньо пов'язана із запрошенням Митр. Андреем Шептицьким бельгійських Отців Редемптористів та їх приїздом у Галичину 1912 р. Це правдоподібно призвело до контактів Митрополита Андрея зі славним бельгійським кардиналом Дезіре-Йосифом Мерсіє (колишнім професором філософії і основником катедри філософії у ЛКУ). Після Першої Світової Війни Кир Андрей тричі відвідував Бельгію і зустрічався з Кардиналом Мерсіє. Перші два рази у квітні 1921 і квітні-червні 1923 в обороні політичних й економічних прав Галичини, та у вересні 1925 року з нагоди його участі у Конференції Об'єднання Церков у Брюсселі. На груповій знімці єпископів і клеру, в першому ряді у центрі сидять поряд себе Митр. Андрей і Кардинал Мерсіє. 1923 року Митрополит Андрей перебував у Бельгії від місяця квітня до червня. Відтоді, у книзі визначних гостей Абатства Мон Цезар зберігається його підпис. Немає сумніву, що Митр. Андрей відвідав тоді у Лювені матірний дім фляманської вітки оо. Редемптористів і ЛКУ у товаристві Кардинала Мерсіє.

Згідно з домовленням із бельгійськими Отцями Редемптористами, щораз більше молодих українських редемптористських питомців приїжджало до Бельгії на теологічні студії до католицької семінарії у Beauplateau. Згідно із римськими реєстрами ЧІН, що їх цитує Янік Фіренс (автор цінної магістерської праці про українських студентів у ЛКУ),

почавши від 1925 року, - приблизно 50 українських питомців студіювали у Beaurplateau і деякі з них частинно у ЛКУ. У згаданому реєстрі можна знайти імена питомців і священників, які відіграли поважну роль у допомозі українським студентам у ЛКУ та у загально-церковному житті УГКЦ: о. Йосафат Корба у роках 1925-26 (згодом перший капелян українських студентів ЛКУ), о. Володимир Стернюк у роках 1927-30 (потім архієпископ у катакомбах і голова Галицької Митрополії) та о. Володимир Маланчук (перший екзарх УКЦеркви у Франції 1962) і о. Філемон Курчаба у роках 1934-37 (єпископ у катакомбах), а також о. Максим Германюк 1934-47 (митрополит УКЦ Канади). Деякі із них належали до Лювенської Провінції і немає сумніву, що причиною цього були їхні студії у ЛКУ.

У згаданому реєстрі, під роком 1927, подано прізвище Рудольфа Коченаша, який перервав студії теології у Beaurplateau, а в роках 1930-35 закінчив у ЛКУ соціально-політичні науки. Інший студент, Юрій Горобійовський, розпочав студії інженерії у ЛКУ 1929 року і закінчив їх 1935 року. Під час писання цієї статті - вони ще між живими: Р. Коченаш живе у Торонто, а останній - у Балтімор, США.

■ Українська громада у Бельгії і ЛКУ

На початку 20-их років українська громада у Бельгії, хоч була малою, бо нараховувала яких 600 осіб, була проте досить активною, патріотичною і доцінювала значення університетських студій. У її провіді були ветерани українських визвольних змагань і колишні дипломати Української Народньої Республіки. Членом комітету для відбудови знищеної бібліотеки ЛКУ був граф Михайло Тишкевич тодішній амбасадор України у Ватикані. Він був також ініціатором заснування у ЛКУ катедри українознавства. Однак, його дар на цю катедру не доповнив ніхто з інших добродіїв і з браку фондів - катедра українознавства в ЛКУ не стала реальністю. Янік Фіренс згадує у своїй праці, що організована українська громадськість у Federation des Ukrainiens en Belgique звернулася із меморандумом датованим 26-го квітня 1923 року до Кардинала Мерсіє, щоб "...вказати на невідрадні положення українських студентів на чужині, які бажають, щоб їх допустили до бельгійських шкіл".

Українська громада напевно вже тоді знала про велику щедрість Кардинала Мерсіє супроти російських студентів і старалася, мабуть не успішно, за подібну стипендійну програму для українців. Тут варто зазначити, що з тієї щедрості користали також під російською покришкою вихідці із центральних земель України, (малороси).

■ Фундація Кардинала Мерсіє

Дезіре-Йосиф Кардинал Мерсіє, католицький примас Бельгії, вславився, як герой, своєю поставою під час німецької окупації а також, як промотор єдності християнських церков. Він співчував російським утікачам з-під комуністичного режиму і бажав прийти з допомогою російським студентам у діаспорі. Він жив надією, що у той спосіб можна буде збудувати міст єдності між православними і католиками. За його ініціативою у листопаді 1921-го року засновано харитативну організацію "Aide beige aux Russes", метою якої була допомога російським студентам-втікачам у діаспорі у формі стипендій у бельгійських університетах. Фонди надходили в першу чергу від самого Кардинала та із збірок між католицькими установами, від приватних осіб, закордонних організацій (Апостолят Єдності у Голляндії) і від Східньої Конгрегації (300,000 б.фр. на рік). Фіренс подає, що вже в академічному році 1921-22 призначено 42 стипендії, а в наступних двох роках - 80 і 104. Приблизно 60% тих стипендій призначені були на студії у ЛКУ. 1926 року відповідальність за цей стипендійний фонд перебрала комісія Східньої Конгрегації "Pro Russia".

У тому часі, отці Єзуїти перебрали опіку над російськими студентами у Бельгії. Поміж ними був молодий питомець Робер Журден, який студіював російську мову. Як студент теології у ЛКУ, він разом із професором ЛКУ о. Шарлем Ноблесом перебрали 1925 року керівництво існуючого російського студентського інтернату. Коли кількість студентів постійно збільшувалося, вони одержали чотири-поверховий будинок старої броварні. Збираючи фонди вони поступово перебудували його на інтернат із 200 кімнатами. Так повстала Колегія св. Белярміна при 161 rue de Malines. Ця Колегія стала потім осідком українського студентського осередку при ЛКУ. ■

ТРИДЦЯТИ РОКИ

■ Криза у Колегії*

Для Фондації Кардинала Мерсіє і Колегії св. Белярміна, 1931 рік став роком підсумків майже десятилітньої благодійної акції і праці в користь російських студентів-біженців із часів Першої Світової Війни. Студенти, що закінчили студії за гроші тієї фундації, не поверталися до Росії, як було в пляні, а губилися по різних країнах шукаючи зайнятості. Дуже часто вони залишалися у Бельгії і забирали бельгійцям їхні місця праці.

Моральний успіх для Католицької Церкви серед російських стипендістів був мінімальний. Протягом десяти років ця велика благодійна акція бельгійських та інших католиків не зуміла змінити у росіян їхнього протикатолицького наставлення, з яким вони не переставали жити. Дуже часто приходилось чути, що колишні російські студенти католицького університету і вихованці Колегії св. Белярміна займалися антикатолицькою діяльністю. Наївні сподівання на якісь навернення корінних російських студентів (поза кількома малоросами) - виявилися зовсім безпідставними.

Щоб поліпшити духовну опіку, - Фондація Кардинала Мерсіє звернулася до Комісії "Pro Russia" при Східній Конгрегації з проханням назначити до Колегії пароха східного обряду. У цій справі, Комісія звернулася до монашого чину Редemptористів за допомогою і вони знайшли у своїх рядах ідеального кандидата в особі о. Йосафата Корби. Він знав французьку мову, бо виховувався у новіціятах у Бельгії, був місіонарем серед українців на Волині і робив заходи прибути до Лювену на студії східної теології в ЛКУ. Із приїздом до Колегії, він влаштував там католицьку каплицю східного обряду і зав'язав дуже добрі особисті взаємини з її дирекцією.

■ Переорієнтація на українців*

Отже, українське питання виринуло саме у тому часі, коли Комітет Фондації Кардинала Мерсіє рішився провести радикальні рефор-

ми у своїй стипендійній політиці. Почався пошук нових доріг, які краще відповідали б цілям Фондації. Отцеві Корбі про все це було відомо. Він був також добре ознайомлений із невідрадною долею українського студентства. Хоч це не належало до його офіційної місії, він вирішив використати для цієї справи своє добре знайомство з отцями Журденом і Ноблесом - керівниками Фондації і Колегії. Він підказав їм думку: - Чому не прийняти до Колегії українських студентів, що є католиками східного обряду, тобто таких як знайомий їм уже кандидат Андрій Кішка? Пропозиція о. Корби, щоб відбутися у цій справі зустріч із представниками організованої української громади у Бельгії була дуже сприятливою для Фондації.

Зустріч відбулася однієї неділі у серпні 1931 року в кабінеті о. Роберта Журдена. З українського боку були присутні представники Української Національної Ради у Бельгії: Дмитро Андрієвський - голова, який працював тоді інженером у фірмі Софіна у Брюсселі, і Микола Граб - секретар, магістер економії із Жамблю і власник підприємства у Брюсселі, як також 22-літній Андрій Кішка. Зустріч була дуже успішною і корисною для обох сторін. Наприкінці зустрічі о. Журден повідомив присутніх, що Фондація плянує прийняти на академічний рік 1931-32 п'ять українських студентів, а на наступний рік - 20. Він висловив деякі побоювання, чи українські студенти будуть добре почуватися серед такої великої кількості російських студентів, але запевнив Андрія Кішку, що у разі потреби буде їм постійно допомагати. Таким чином Андрій Кішка (агр.) став першим офіційним українським студентом ЛКУ, що був прийнятий до Колегії. В академічному році 1931-32 записався у ЛКУ на студії східної теології о. Корба. На жаль, на початку академічного року Східня Конгрегація підшукала католицького священника східного обряду росіянина і о. Корба, згідно з інструкціями УГКЦ, повернувся до Львова.

■ Російська реакція*

Поява українських студентів у Колегії занепокоїла її російських мешканців, тим більше коли вони завважили, що дирекція Колегії ставилася до них із симпатією. Назначення парохом українського католицького священника і будова католицької каплиці східного обряду були для них несприйнятними.

Російського католицького священика (наслідника о. Корби) російські студенти уважали зрадником і не брали участі у його богослуженнях. Дирекція Колегії була дуже приємно заскочена, коли завважила, що новоприйняті українські студенти ставилися до російського священика з респектом і приходили до каплиці на відправи. Отже, в очах Комітету Фундації Кардинала Мерсіє, українські студенти поставили себе вище росіян. Немає сумніву, що будова католицької каплиці східного обряду і постава українців - були вирішальними чинниками значного побільшення в наступному році української присутності у Колегії і ЛКУ.

Занепокоєні російські студенти підняли крик тривоги: о. Журден хоче їх насильно перетягати на католицизм! О. Журден, якого багаті родичі були головними меценатами Колегії, поставився мужньо супроти безпідставних і нетактовних особистих звинувачень і твердо станив на становищі, що не росіяни, а бельгійці є відповідальні за провід Колегії св. Беярміна. А симпатикам росіян у бельгійських колах Фундація Кардинала Мерсіє пояснив, що прийняття українських студентів, будова каплиці і присутність католицького священика східного обряду не суперечать цілям Фундації і не шкодять інтересам Бельгії.

Незабаром назву організації Бельгійська Допомога Росіянам замінили на Університетське Огнище для Східних Слов'ян.

■ Національний Союз Українських Студентів у Бельгії*

Засновниками Національного Союзу Українських Студентів у Бельгії (НаСУС), який став членом Центрального Союзу Українських Студентів (ЦЕСУС), були 1929 року українські студенти з Буковини. Було їх приблизно 25. Більшість цих студентів (20) студіювали у Льежі і тому там був осідок НАСУС. Інші студенти студіювали у Жамблю (3) і Антверпені (2). Тільки 4-ох із них закінчили студії (інж. Октавіан Лазар і арх.-урб. Андрій Кондрацький). На жаль, серед студентської громади заіснували серйозні міжусобиці і осінню 1931 року залишилося з тієї групи тільки кілька активних студентів. 15-го листопада 1931 року відбулися у Льежі річні загальні збори НАСУС. Всі студенти з Лювену взяли у них участь. Ядро нового проводу обрано виключно з-поміж студентів ЛКУ: голова - Андрій Кішка і член управи - Михайло Сте-

пан. На підставі реалістичних сподівань, що лювенський студентський осередок незабаром значно побільшиться, рішено перенести осідок НАСУС до Лювену і кооптувати решту членів управи із новоприбулих. Цим рішенням відхилено загрозу ліквідації НАСУС.

Нова управа НАСУС, доповнена новоприбулими: Володимиром Душником і Миколою Дуткою, постановила активно включитися в акцію популяризації студій у ЛКУ серед академічної громади в Галичині. НАСУС здобув собі у цій пропонованій акції повну підтримку і співпрацю о. Корби та членів Адміністраційного Комітету Колегії. У переговорах з Комітетом встановлено всякі можливості і роди фінансової допомоги для майбутніх українських студентів, як також умовини, під якими цю допомогу будуть призначувати і згодом, будуть її продовжувати. (Гляди розділ "фінанси" у дальшому тягу цієї статті).

Користаючи з нагоди від'їзду до Львова о. Йосафата Корби, Комітет і НАСУС уповноважили його встановити контакти у цій справі з відповідними академічними і духовними чинниками Галичини.

■ Інформативна акція і висліди*

Після приїзду до Львова, о. Корба зосередив свої дії на Академічній Громаді. Він головно провів розмови з її душпастирем о. д-ром Миколою Конрадом. На підставі свого особистого досвіду, він обширно поінформував о. Конрада про надзвичайно сприємливі умовини студій у Лювені і передав йому повноважуючі документи від НАСУС і Комітету Колегії. У висліді цього, о. Конрад подав у лютому 1932 р. офіційну інформацію до галицької преси, а згодом, у дещо зміненій формі, подав додаткові оголошення. Приблизно у тому самому часі, НАСУС розіслав до української преси програму студій у ЛКУ. Крім того, Українська Національна Рада у Бельгії і НАСУС багато писали про ЛКУ у краєвих газетах. Немає сумніву в тому, що ця широко zakresна акція проводилася за відомом і підтримкою Митрополита Андрея Шептицького.

Впродовж трьох місяців Академічне Душпастирство одержало кількасот подань на студії у ЛКУ. Тільки мала частина заінтересованих кандидатів була готова платити вимагану оплату і їх могли відразу прийняти. Проте, велика більшість кандидатів, які походили із неза-

можних родин, старалася дістати знижки, або навіть повне звільнення від оплат. Отець д-р Конрад мав важке завдання у виборі відповідної кількості платних кандидатів. Він мав надію, що Фундація зможе взяти до уваги реальні фінансові обставини кандидатів, якщо бажає заповнити передбачену студентську квоту.

У переговорах, Комітет радо підвищив квоту із первісних 20 до 35 українських студентів. У доповненні, Комітет був готовий радикально переглянути свої пляни щодо фінансування і пішов на полегші для незможних, але талановитих студентів. У своєму надзвичайно прихильному християнському наставленні до української справи, Комітет готовий був брати до уваги кількість 40-ка, а пізніше навіть 60-ти студентів.

■ Прихильні рішення Східньої Конгрегації*

Такі рішення Комітету на користь поважної кількості українських студентів у Колегії мусіли бути затверджені Східньою Конгрегацією, а радше її Комісією Pro Russia. Після довгих старань та очікувань Комісія Pro Russia не тільки апробувала плян Комітету, але також ясно виявила радикальну зміну свого ставлення: "Бельгійська Допомога Росіянам" перестала існувати у користь "Університетського Огнища для Східних Слов'ян" - УОСС. Це рішення не було "паперовим": воно конкретизувалося у негайній розбудові будинку Колегії. Комітет викінчив 50 нових кімнат на третьому і четвертому поверхах і розділив будинок на дві частини: одну для російських, а другу для українських студентів. Українцям призначено кращу частину будинку з окремою їдальнею і рекреаційною залєю.

■ Пашпортні труднощі і поїздка о. Журдена*

Від львівського Академічного Душпастирства і поодиноких студентів надійшли алярмуючі повідомлення, що польський уряд створює перешкоди у видачі паспортиків наміченим студентам. Тому, о. Журден скерував свою енергію і офіційні та особисті контакти, щоб подолати ці перепони у його великих плянах благодійної акції на користь українських студентів. У великій пригоді став йому той факт, що його багата родина була співвласником газети La Libre Belgique.

Польський амбасадор у Брюсселі розумів силу преси і запевнив о. Журдена у своїй співпраці. Він зв'язався в тій справі з відповідними державними чинниками у Варшаві. У свою чергу, о. Журден налагодив контакти з внутрішніми і зовнішніми міністерствами Бельгії, як також з бельгійською амбасадю у Варшаві. Коли виявилось, що всі ці заходи можуть не дати своєчасних вислідів, о. Журден рішився поїхати в тій справі до Львова і Варшави. Він бажав познайомитися з місцевими українськими обставинами, зустрітися з деякими майбутніми стипендистами, з о. Конрадом, а щонайважливіше, зложити візиту його ексцеленції Митрополитові Андрееві Шептицькому. Наприкінці липня 1932 р. о. Журден виїхав у далеку і довгу дорогу. Після більше як одномісячного побуту на українській землі і після великих труднощів у Варшаві, о. Журден повернувся 1-го вересня до Лювену в товаристві великої, майже 30-членної, групи молодих українців. Згодом, після поладження різних труднощів, прибули нові групи стипендистів. Крім того у Лювені появилися "на стипендії" незапрошені українські студенти з інших закордонних університетів.

■ Вписи у ЛКУ

У половині жовтня 1932 року, в Колегії жило понад 50 українських студентів і також о. Роман Хомин, якого митрополит Шептицький вислав до Лювену, як капеляна студентів. Три студентки були приміщені у будинку педагогії св. Гертруди. Лювен став найбільшою українською студентською колонією у Західній Європі.

Реєстр Лювенського Католицького Університету в академічному році 1932-33 виказує, що наступні 53 українські студенти і 3 студентки (група 56) були перший раз зареєстровані у ЛКУ на таких факультетах:

Андрушак Володимир	інженерія	—	Кметик Володимир	комер.	—
Баранський Роман	під.ін.інж.	—	Косий Борис	під.ін.інж.	—
Боднар Роман	сус-пол.	—	Лебедович Роман	медицина	—
Брикович Еміль	під.ін.інж.	—	Лисишин Василь	під.ін.інж.	✓
Винницький Роман	медицина	✓	Логин Ярослав	медицина	—
Вільницький Михайло	фарм.	—	Лукаевич Петро	комер.	✓
Власенко Мирон	медицина	✓	Матвієйко Мирон	медицина	—
Галайчук Богдан	сус-пол.	✓	Мелех Павло	комер.	✓
Горнякєвич Марта	медицина	—	Обушкевич Лев	медицина	◇
Горнякєвич Йосафат	під.ін.інж.	✗	Павлусь Еміліян	медицина	—
Городлівський Йосафат	під.ін.інж.	—	Пацлавський Андрій	медицина	✓
Граб Йосиф	під.ін.інж.	✓	Подлящєцький Ярослав	сус-пол.	✓
Греголинська Марія	медицина	—	Придаткевич Ярослав	медицина	—
Грешак Михайло	медицина	—	Приходько Євген	комер.	✗
Гуцуляк Василь	під.ін.інж.	—	Процишин Жигмонт	сус-пол.	✓
Гураль Андрій	медицина	—	Салдан Петро	під.ін.інж.	◇
Демчук Микола	під.ін.інж.	✓	Симко Степан	медицина	✗
Держко Юліян	медицина	—	Степаняк Роман	архіт.	✓
Деркач Богдан	медицина	✓	Столяр Іван	медицина	✓
Дехник Олександр	медицина	✗	Тимків Зенон	медицина	—
Диба Андрій	філол.	—	Тишинський Богдан	під.ін.інж.	✗
Дутка Микола	медицина	—	Тодорів Василь	під.ін.інж.	✓
Душник Володимир	сус-пол.	◇	Фалендик Роман	під.ін.інж.	—
Звонок Володимир	комер.	—	Федерич Володимир	сус-пол.	—
Зятюк Святослав	медицина	—	Федишин Іван	медицина	—
Казимира Богдан	сус-пол.	✓	Федоришин Мирослава	комер.	✓
Кичун Роман	медицина	✓	Хомин Роман	о. археол	?
			Чайковський Нестор	сус-пол.	—

— не здавав іспиту

✗ не здав іспиту

✓ здав іспит

◇ здав іспит з відзначенням

Дуже скоро виявилось, що 8 із новоприбулих студентів мали труднощі зі своїми фінансовими зобов'язаннями супроти Комітету. Тому НаСУС і Комітет Університетського Огнища для Східних Слов'ян – УОСС звернулися 15-го вересня із спільним Закликом до української громадськості Західньої України і на чужині за пожертвами. (Заклик залучений.) На жаль, на цей Заклик не було ні одного фінансового відгуку.

■ Виклади й іспити у ЛКУ

Присутність на викладах була обов'язковою. На деяких викладах студенти сиділи на нумерованих місцях і асистент професора появлявся під час викладів, щоби записувати порожні місця. За три невинправдані відсутності могли викинути з ЛКУ. Виклади тривали до половини травня. У періоді із кінця травня до половини червня, часом протягом кількох днів, треба було здати всі іспити. Невдача тільки в одному предметі означала повторення всіх іспитів на спеціальній осінній іспитовій сесії. Повноважна невдача – означала повторення року. Ті, що не здали у першій сесії діставали притулок на 'літню науку' у монастирях, а коли залишалися на резиденцію у Колегії – ходили їсти до недалекого монастиря Мон Сезар.

У Бельгії був надмір інженерів і університети застосовували політику 'пересіювання'. На інженерію треба було здавати вступний іспит, до якого, в першу чергу допускали абсолювентів гімназій математичного типу. Абсолювенти гімназій гуманістичного типу звичайно підготовлялися до іспиту у Підготовчому Інституті - Institut Preparatoire. Професором (а згодом директором) Інституту був ніхто інший як о. кан. Шарль Ноблес, президент УОСС. Всі 13 новоприбулі українські студенти, що бажали починати студії інженерії, вписалися до Інституту. Програма студій складалася з інтенсивного вивчення заавансованої середньо-шкільної геометрії і математики, які були у програмі бельгійських гімназій математичного типу. Це були важкі студії, які кували математичну бистроту ума. Іспити були ще важчі. На 13 "інженерів" з "групи 56" здали іспити тільки два студенти. Здається, що багато із них навіть не здавали іспиту.

На підставі реєстру ЛКУ, висліди студій "групи 56" були такі:

ФАКУЛЬТЕТ	кількість	%	здали іспити	%	не здали іспити	%
Медицина	24	45	9	37	15	63
Педагогічний Інститут	13	24	5	38	8	42
Комерційні Науки	6	11	3	50	3	50
Сус./Пол. Науки	8	15	5	62	3	38
Інженерія	1	1	-	-	1	
Фармація	1	1	-	-	1	
Філологія	1	1	-	-	1	
Археологія	1	1	-	-	1	
Архітектура	1	1	1	100		
Разом	56	100	23	41	33	59

■ Аналіза вислідів першого року

Хто були ті молоді студенти, що опинилися на чужинському університеті без знання, або без достатнього знання французької мови? За соціальним походженням на 56 студентів було: 23 (41%) виходців із сіл, 8 (14%) дітей священників, а решта 25 (45%) були діти міської професійної інтелігенції, підприємців та урядників. На підставі перегляду успіхів у студіях, діти священників мали найкращі успіхи на іспитах, тоді як виходці із сіл мали дещо менші успіхи, як решта студентів. Виходці із сіл правдоподібно були також у групі незаможних, які покидали науку через фінансові труднощі. Зате, заможні, які не звикли до твердої праці, виїздили протягом академічного року. На 28 студентів, що приступили до іспитів-здали їх 23 або 82%. Це надзвичайно гарні висліди, коли порівняти їх із подібними вислідами (35%) бельгійських студентів.

Причин чому 28 студентів не приступили до іспитів - було декілька. Тяжкі іспити і незнання чи нездібність вивчити французьку мову, хоч бельгійські священники давали, регулярно і даром, лекції мови у Колегії. Вже у першому семестрі виявилось, що підготовка у технічних предметах, що її студенти одержали у краєвих гімназіях - була незадовільною, і Колегія мусіла наймати репетиторів. Із 26 заможних студентів, які зобов'язалися платити повну оплату, 15 покинуло Колегію протягом академічного року і виїхали додому, бо не бажали марнувати у її діловій атмосфері "літ академічної свободи". Декілька студентів не могли платити своїх зобов'язань, а Комітет не міг дати їм більших пільг. Усі вони мусіли перервати студію (одному оплатили дорогу додому). А найсумніше було те, що Комітет усунув з Колегії за лінивість і негідну поведінку 5 студентів, які мали повну стипендію. Тому лише 20 студентів із первісної "групи 56" вписалися до ЛКУу наступному академічному році 1933-34.

НаСУС старався впливати на студентів, щоб вони вчилися і дотримувалися регулямінів Колегії (гляди наприкінці статті) і щоб вони не заплямили доброго імени українського студента і українців в очах членів Комітету. У деяких випадках, НаСУС, у міру своїх можливостей обороняв студентів, які мали труднощі у комунікації з дирекцією і Комітетом Колегії. Члени Комітету Колегії, у висліді неповного здійснення їхніх сподівань, із значно меншим ентузіазмом почали ставити-

ся до масової допомоги українським студентам. Все ж таки, успіхи були: 23 студенти або 82% тих, що приступили до іспитів, - здали їх, а два медики здали навіть з відзначенням. Прийшов час на передумання і консолідацію. Вже під час академічного року, багато новозбудованих кімнат у Колегії були порожніми, але робити заходи щоб їх заповнювати у наступному академічному році новими українськими студентами, - Комітет не збирався.

Чи могло Академічне Душпастирство зробити кращий підбір кандидатів на студію у Лювені? Чи Комітет, під впливом НаСУС, нерозважно набрав "кількість", якою пізніше не вмів провадити? Чи міг краще впливати на студентів НаСУС? Як вислід, російські студенти відзискали, хочай частинно, свої попередні впливи.

У недавній акції збирання інформації про всіх студентів, удалось довідатися про долю багатьох із "групи 56". Закінчили в ЛКУ чи в інших університетах (в дужках): медицину - 6 (4), інженерію - 2 (2), сусп.-пол. науки - 3, дентистику - 1, комерційні науки - 2 (3), агрономію - 1, архітектуру (1). Отже із "групи 56" закінчили студію у ЛКУ 15, а на інших університетах 10 студентів.

Молодий священник о. Роман Хомин не міг собі здобути серед студентів відповідної поваги і духовного авторитету. Незнання французької мови обмежувало його ефективність у відносинах з бельгійцями. Спроби співслужити зі старшим католицьким священником східного обряду, росіянином о. Кузьміном (колишнім адвокатом з Москви), були неуспішні. Співаючи відправи російським православним напівом, о. Кузьмін нарікав на галицькі напиви о. Романа. Напочатку наступного академічного року, о. Роман Хомин повернувся до Львова, а о. Кузьмін, коротко після того, покинув Колегію.

■ Громадська діяльність*

Українські студенти дуже швидко організували хор, який складався із двадцяти п'яти до тридцяти співаків у народніх козацьких одягах. Хором диригував Роман Степаняк, студент архітектури, який, із-за браку факультету архітектури у ЛКУ, студіював у Брюсселі. Створилася також мала група українських танців (8 до 10 осіб - між ними всі три студентки), якою провадив студент медицини Ярослав Логин. Обидва

ансамблі дали у Лювені великий концерт для загальної публіки, який розголосили великим транспарентом, що був розтягнений над однією з головних вулиць міста. Подібні концерти з великим успіхом студенти дали у Брюсселі, Куртре та в чотирьох інших містах Бельгії. У Колегії студентська громада відсвяткувала концертами чотири великі свята: Різдво, Великдень, 22-го січня і 1-го листопада, на які була запрошена і взяла чисельну участь українська громада Бельгії.

З ініціативи НаСУС студенти працювали у гуртках культури, спорту (руханка), декорації (своїх приміщень в українському стилі), нав'язали зв'язки з Національною Унією Бельгійських Студентів, Федерацією Католицьких Студентів та з іншими чужинецькими студентами в "Інтернаціональному Сальоні" - Cercle Internationale. Вони часто дописували до студентської преси, ініціювали створення Товариства Бельгійсько-Української Приязні і вислали представників на конгрес Пакс Романа. Українська прусутність у Лювені замітна була також тим, що студенти носили стилізовані студентські мазепинки.

Ця многогранна діяльність частини українських студентів здобула подив у членів Комітету Колегії, інших студентів, у ЛКУ, у Лювені та у містах де вони виступали. Однак, невідповідна поведінка інших українських студентів мала протилежний вислід. Тому було б добре пригадати, що у правому горішньому куті спільного Заклику НаСУС і Комітету Університетського Огнища для Східних Слов'ян видніло влучне motto:

Добуте довіря й пошану серед чужих
збережуть або зруйнують тільки свої.

Отці Ноблес і Журден цікавилися діяльністю української громади у Бельгії і подіями у Галичині. Їхню увагу привернула масова 100,000-на маніфестація "Українська Молодь Христові" у Львові. Вони здавали собі справу з того, що хто знає, чи Католицька Церква у Бельгії могла б zorganizувати подібну маніфестацію. З цього приводу вони вислали о. Конрадові гратуляційну телеграму.

■ Після апотеози

Після бурхливого академічного року 1932-33 - тільки 28 українських студентів і 2 студентки зареєструвалися у ЛКУ. З того, 23 студенти жили у Колегії, а студентки жили у педагогії св. Гертруди. У місті Лювені перебувало ще 5 колишніх студентів, які не вписалися до ЛКУ. Вони працювали і дехто із них у наступних академічних роках, знову вписався на студії у ЛКУ.

У наступних роках майже всі успішні студенти продовжували свої студії. Однак, кількість українських студентів зареєстрованих у ЛКУ меншала з кожним роком, тому що допливу нових студентів майже не було.

У періоді 33-37 академічних років студенти успішно продовжували свої інтернаціональні і соціальні контакти з іншими студентськими організаціями, що діяли на терені ЛКУ. Міжнародні студенти обрали Андрія Кішку президентом Cercle Internationale. Володимир Душник і Андрій Кішка дописували про Україну і про українських студентів у ЛКУ до бельгійської (студентської і загальної) преси, як також до крайових газет. Студентський хор, у зменшеному складі, продовжував свої успішні виступи під диригентурою Степана Симка. (Степан Симко був одним із неможливих кандидатів, якому признано повну стипендію як майбутньому диригентові хору. Перед від'їздом до Лювену, виявилось на авдієнції у митр. Шептицького, що він не має достатньо грошей, щоб купити квиток на поїзд. Митрополит, помимо протестів Степана, що це забагато, вручив йому 220 злотих.) Не маємо інформації про те, чи танцювальний ансамбль продовжував свою діяльність.

Українська студентська громада мала свого "придворного" професійного фотографа Богдана "графа" Тишинського. Його знамениті фотографічні репортажі були можливі тому, що Богдан, на своєму мотоциклі у товаристві не одного "лювенця" проїздив Бельгію вздовж і впоперек. (Покійний Богдан залишив у Милвокі у своєї доні Уляни знаменитий альбом, де зберігається понад 250 фотографій "лювенців", Лювену і Бельгії. Пані Уляна ласкаво дозволила, а його син Ярема уможливив нам, покористуватися його спадщиною.)

Добра постава і визначні успіхи у студіях позістих українських студентів зберегли доброзичливе відношення між ними і Комітетом УОСС. Тому, ідею заснування Комітету Бельгійсько-Української При-

язні - "Pro Ucraina" дуже позитивно сприйняли члени Комітету УОСС. Отець кан. Шарль Ноблес, президент Комітету, листом із 2-го лютого 1934 року просив ієрархів УГКЦ надати Комітетові Приязні свій патронат. Згодом, на авдієнції у кардинала Ван Руї, він одержав також і його патронат.

Однією з основних проблем Комітету був брак одного капеляна, сприйнятливою і для росіян і для українців. Всі згадували о. Йосифа Корбу і Андрій Кішка звернувся до нього листовно з пропозицією повернутися до Колегії. Однак о. Йосиф не міг її прийняти без дозволу своїх зверхників. Комітет брав теж під увагу, як ідеального капеляна, якогось священика Єзуїта, який не був би ані поляком, ані росіянином, ані українцем. Андрій Кішка інформував про це Митрополита Андрея. Не відомо чи ця важлива справа духовної опіки була задовільно розв'язана.

Владика Николай Чарнецький ЧНІ, перший єпископ з рядів українських оо. Редemptористів, майже що року (1931, 1932, 1933, 1935) приїжджав з візитацією до українських питомців у семінарії у Beau-plateau. Там, з великими церемоніями східнього обряду, Владика Чарнецький висвятив ряд питомців на священників. 1935 рооку Владика зустрівся там із деякими українськими студентами ЛКУ. Справа напливу нових студентів на студії у ЛКУ, і тим самим збереження там сильної української присутности, була темою розважань. Владика Николай порадив їм звернутися у цій справі до о. прелата Йосифа Сліпого, ректора Богословської Академії у Львові. Нав'язуючи до цієї зустрічі, голова НаСУС, Андрій Кішка звернувся листом до отця ректора Йосифа Сліпого з пропозицією створити у Західній Україні фонд для студій у ЛКУ. Головними кандидатами на стипендії мали б бути здібні абсолювенти Малої Семінарії - переможці відповідного конкурсу. Відповідь о. Йосифа Сліпого прийшла з Віши, Франція, де він тоді перебував на лікуванні: "Ваші пляни добрі, лише знайдіть людей, які провели б їх в дію. Найкраще, якщо б самі лювенські українські студенти розвинули агітацію в краю і за границею. Я радо Вам поможу, але сам вести Вашого діла не можу прямо задля великого навалу праці і браку часу. В Галичині велике зубожіння так що і 65 зол. місячно це великі гроші." Цього ж року, Осередок офіційно відвідала сенатор Олена Кисілевська, яку двічі обирали членом Польського Сенату (1928-35).

1935 року студії закінчили перші чотири студенти із "групи 56": Володимир Душник, Богдан Казимира і Жигмонт Процишин з відзначеннями, а Богдан Галайчук з великим відзначенням. Дипломи також одержали "ветерани" Рудольф Коченаш та Андрій Кішка.

Пізніший студент Іван Вергун, який приїхав до Бельгії із Праги 1936 року, так описав у Визвольному Шляху з 1974 року обставини, у яких студіювали українські студенти у цьому часі:

"Лювенці", так як звали наших хлопців земляки з Брюсселі, заробляли (за виїмком 3-ох стипендистів) на студії і утримання по-різному. В Колегії св. Белярміна одні займалися прибиранням кімнат у суботи і центральним ogrіванням, інші - обслуговували при столах студентів, мили і товкли посуд і кожного ранку прислужували до латинської Служби Божої. Ті, що жили поза Белярміном, кольпортували студентські бюлетені, доглядали студентських домівок, організували різні розваги для студентської братії, в тому й доповіді і танцювальні вечірки."

Не дивно, що на академічний рік 1936-37 зареєструвалося у ЛКУ тільки 12 українських студентів і 2 студентки. Це в основному була велика група медиків і деякі студенти, що 'зашпорталися' на іспитах і мусіли повторювати роки.

■ Бельго-Українсько-Голляндський Стипендійний Фонд ім. митр. Шептицького

Перебування студентів у Колегії було зумовлене зобов'язаннями платити оплату в такій чи іншій формі. Спроби створити стипендійний фонд, чи виеднати поодинокі стипендії для українських студентів - із різних причин не увінчувалися успіхами.

Думка про це не покидала молодого випускника ЛКУ, який виїхав на професійну працю до Голляндії. З голляндської преси він довідався про о. Н. van Keulen-a, члена дирекції католицької організації Apostolaat der Hereniging (l'Apostolat de l'Union). Восени 1936 року він звернувся листовно до нього з проханням прийняти його на авдієнцію. Отець Н. van Keulen зустрівся з Андрієм Кішкою 6-го листопада 1936 року і авдієнція тривала дві години. Він поінформував гостя про те, що його

благодійна організація ще з 1925 року є ознайомлена з діяльністю митрополита Андрея Шептицького, зокрема, на полі церковного об'єднання, і що на прохання митрополита Шептицького, Апостолята Об'єднання дає щорічно фінансову допомогу Українській Греко-Католицькій Церкві. У результаті розмови, о. van Keulen зацікавився долею українських католицьких студентів. (У повоєнний час Апостолят утримував Українську Богословську Семінарію у Кулемборгу, Голляндія.)

Вже три дні згодом Андрій Кішка виготовив і вислав на адресу Апостоляту обширний меморандум про доцільність уфундування однієї, або більше стипендій для українських студентів. Він запевняв Апостолят у тому, що доля українських студентів 'близька серцю' митрополита Андрея Шептицького і що Митрополит в особливий спосіб цікавиться українськими студентами у ЛКУ. На відповідь прийшлося чекати аж до березня 1937 року, але була вона позитивною. Голляндська сторона зобов'язалася уфундувати три стипендії на студії у ЛКУ в академічному році 1937-38, а згодом, кожного року додавати одну стипендію, до 5 стипендій максимум. Це мало бути реалізоване під умовою подібної фінансової участі бельгійської та української сторони. Бельгійська сторона зобов'язалася давати стипендії у формі університетських оплат, книжок і коштів прожитку у Колегії. Спроби заангажувати англійську участь у Фонді - не мали успіху.

Андрій Кішка повідомив про це митрополита Шептицького і Митрополит вислав листа подяки панові Van Haastert, в якому змалював невідрадіні студійні обставини в Польщі для українських студентів. Андрій Кішка одержав також листа подяки від митрополита Андрея і запрошення прибути до Львова у справі українського фінансового вкладу у згаданий Фонд. Наприкінці липня Андрій Кішка приїхав до Львова, де протягом одного тижня був гостем Митрополита у його резиденції при катедрі св. Юра. Після приїзду, митрополит Андрей окремим листом поручив Андрія Кішку визначним громадянам галицької землі, а саме: панам Юліянові Шепаровичеві і Андрієві Палієві, д-рові Євгену Храпливому, сенаторам Юліянові Павликовському і Миرونу Луцькому та о. д-рові Миколі Конрадіві.

Щойно після літніх вакацій, 3-го вересня 1937 року, у приміщеннях "Сільського Господаря" відбулися сходи представників українських підприємств у справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендій-

ного Фонду. Репрезентовані були: "Сільський Господар", "Маслосоюз", "Центросоюз", "Народна Торгівля" і банк "Дністер". Присутні поінформували про Фонд і про те, що митрополит Андрей Шептицький рішив дати на ту ціль подвійну суму від тої що її ухвалить поодинокі підприємства. Згодом кожний із представників здекларував на Фонд від свого підприємства по 250 зл. річно, платних протягом наступних 5-ти років. Намічено також умови надавання Фондом стипендій:

1. Фонд матиме право рішати кому буде уділятися стипендію,
2. Фонд, згідно із пляном, буде керувати діями стипендістів під час студій, і
3. Після закінчення студій стипендісти зобов'язуються повернутися в Україну.

У жовтні 1937 року, сім недавніх українських випускників ЛКУ, які вже працювали у Галичині, Богдан Галайчук, Богдан Казимира, Рудольф Коченаш, Жигмонт Процишин, Павло Мелех, Ярослав Подляшецький і Степан Симко вислали до Апостоляту Об'єднання спільного листа подяки у голляндській мові.

Осідком Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду став Лювен і членами першої дирекції назначено Van Haastert-a, о. Р. Журдена і Андрія Кішку, якому доручено підшукати кандидатів на стипендії для пізнішого рішення майбутнього журі.

Із одержаних фондів, в академічному році 37-38 признано 6 повних стипендій і 4 пів-стипендії. Першим стипендістом, який після прибуття з Чехословаччини, вже рік старався одержати допомогу від бельгійських та українських чинників, - був Іван Вергун (агр.). Іншими стипендістами стали новоприбулі студенти Богдан Дрогомирецький (сус.-пол.), Ярослав Кальба (пол.-екон.), Теодор Мартишук (агр.хх) і Микола Матвіїв (пол.-екон.). Чому три останні стипендісти покинули студії після одного або двох років - невідомо. Зі стипендій скористався також уже студіюючий Михайло Степан (мед.) і успішний студент із "групи 56" Жигмонт Процишин (др.екон.), який повернувся на студії. Повернувся також на студії комерційних наук Андрій Кішка як стипендіст надзвичайної стипендії "Сільського Господаря" і як його репрезентант перед бельго-голляндськими рільничими асоціаціями. Помимо відходу з ЛКУ деяких українських студентів їхня кількість зросла з 14 до 17. Пожвавилось українське життя у Лювені і в Колегії

св. Белярміна. У наступному 38-39 академічному році цю стипендію одержав також колишній студент "групи 56" Микола Демчук (комер.).

Весною 1939 р. закінчили медичні студії 4 студенти з "групи 56": Роман Винницький, Марта Горняткевич, Володимир Кишакевич і Іван Столяр. З причини однорічної перерви у студіях, рік пізніше ще два члени "групи 56" Богдан Деркач і Лев Обушкевич одержали докторські дипломи. Цього ж року, Комітет і студенти відсвяткували у Колегії 10-ліття НаСУС.

А хто був у проводі НаСУС під час вище згаданих років? Після Андрія Кішки, головами були: Василь Тодорів (35-37), знову Андрій Кішка (37-39) і Микола Демчук (39-41). НаСУС займався далі координцією дій і репрезентацією української студентської громади у Колегії і у ЛКУ. Архіви НаСУС, на жаль, не збереглися, вони пропали під час війни.

■ Війна

Друга Світова Війна перервала наплив нових студентів з України. Однак, у жовтні 1939 року у ЛКУ появилися дві українські сестри - василіянки Марія Макрина Худяк і Галина Марія Туркало. Впродовж трьох років вони з відзначенням закінчили агрономію і виїхали до Аргентини. (Сестру Марію Туркало обрали 1977 року третьою дорадницею і генеральною секретаркою Генеральної Капітули сестер чину св. Василя Великого. Згодом цю саму відповідальність виконувала сестра Макрина Худяк.)

Також у жовтні 1939 року на вищі теологічні студії у ЛКУ вписався молодий священик редemptорист, абсолювент Католицької Богословії у Beauplateau (і частинно ЛКУ), отець Максим Германюк ЧНІ. Він "золотими буквами" вписався у реєстр ЛКУ. Його наукові праці писані у ЛКУ в періоді 1942-47 років стали джерелом, з якого пізніше черпали мудрість професори богословських семінарій і ЛКУ.

У воєнному часі 39-45 років у ЛКУ щораз менше студіювало українських студентів. Українську присутність у ЛКУ в академічному році 1944-45 репрезентували тільки о. Максимом Германюк і Микола Демчук (кінчав докторат екон.). Тільки о. Максим Германюк став цією бесперервною ниткою, що на переломі років 1944-46 в'язала два періоди існування у Лювені українського студентського осередку при ЛКУ.

■ Доля Колегії Св. Белярміна

Фізичне 'діло рук' о. Роберта Журдена і його співробітників, будинок Колегії, - розбила бомба 1944 року. Там пропали архіви НаСУС та інші документи про українських студентів. Отці Журден і Ноблес залишилися приятелями українських студентів і 1946 року допомогли відновити для них стипендійний фонд. ■

ФІНАНСИ

■ Основні умовини

Коли мова про кошти студії у ЛКУ, що їх українські студенти у 30-их роках були зобов'язані платити, - то маємо на увазі "пакет", що їх запропонувала Колегія св. Белярміна. Вплачуючи 4,500 б. фр. (місячними ратами) студент одержував під час 9-місячного академічного року: помешкання (окрему кімнату), харчі, покриття всіх університетських оплат та книжки. Немає сумніву, що існувало домовлення між ЛКУ і Колегією, на підставі якого ЛКУ надавав, за посередництвом Колегії, "гуртові ціни" на університетські оплати для "східних слов'ян". Невідомо скільки коштував у той час такий "пакет" бельгійців, або тих українців, що з різних причин опинилися поза мурами Колегії. Однак у "Заклику" НаСУС до "Всього Українського Громадянства" 1932 року подано, що у Колегії "...студії коштують значно дешевше (около 45-50%) чим це виносилоби приватно".

Сума 4,500 б.фр. становила у той час 1,125 польських злотих або 225 амер. доларів і була поважним видатком. У той час звичайний міський робітник у Польщі заробляв менше, як 1,000 злотих на рік, тоді, коли приходи українських робітників і селян, яких не допускали у Польщі ні на підприємства у містах, ні на урядові посади, - були багато менші. Крім того, це був час т. зв. великої депресії у світі і всюди існувало велике безробіття. Нераз наш селянин, який хотів забезпечити своїм дітям "краще майбутнє" висилаючи їх на студії до університету, продавав декілька "моргів" поля, щоб оплатити їхні університетські студії і про-

житок. Через те, студії у ЛКУ на частинних, а тим більше на повних стипендіях - були у той час великою нагодою для наших студентів здобути університетську освіту.

Звичайно, студенти першого року студій не одержували стипендій із Колегії св. Белярміна і мусли платити повну оплату. Це правило ввели для того, щоб зменшити ризик для добродіїв-спонзорів (в основному Східньої Конгрегації), які не хотіли витратити грошей на неуспішних студентів, а також для того щоб студент доказав, що він зможе дати собі раду зі студіями у ЛКУ. Тому часто, крім студій, бідніші студенти мусли фізично працювати у гуртожитку, або у бельгійських підприємствах.

■ Стипендії для "Групи 56"

Із "групи 56" тільки 26 студентів зобов'язалися платити повну оплату. Із різних причин, аж 15 із них покинули Колегію і студії під час першого академічного року. 10-ом студентам призначено повні стипендії, на жаль, п'ять з них цю стипендію втратили з вищезгаданих причин. 20 студентів одержували частинні стипендії із призначеного на ту ціль фонду у висоті 25,000 б.фр. Частинні стипендії не могли бути великі. Їх середня сума виносила 1,250 б.фр. на студента і була тільки малою частиною повної оплати (4,500 б.фр.). Отже загальна сума стипендій уділених 30-ом студентам з "групи 56", Фондом Кардинала Мерсіє в академічному році 1932-33, виносила приблизно 60,000 б.фр. Коли взяти до уваги фонди, що їх Колегія витратила на викінчення і умеблювання 50-ох кімнат для українських студентів, тоді повний фінансовий вклад задля 23-ох успішних студентів був би набагато вищий. Не дивно, що Комітет рішив не приймати і тим більше не давати стипендій новим українським студентам.

У наступному академічному році 1933-34 у Колегії жило тільки 19 українських студентів. Один новоприбулий студент платив повну оплату, а інші платили знижені оплати в такому розподілі: 6 по 3,000 б.фр., 4 по 2,700, 1-2,500, 1-2,400, 3 по 2,000. Три студенти одержували повні стипендії. Колегія дала цим 18-ом студентам стипендій на суму 41,400 б.фр. Майже всі студенти здали іспити і пізніше успішно продовжували студії.

Припустивши, що висота стипендій була подібною і в наступних академічних роках, і достосувавши їх до щораз меншої кількості студентів, загальна сума цих стипендій у роках 1934-38 могла становити приблизно 100,000 б.фр. У висліді - загальна сума стипендій у роках 1932-38 могла становити приблизно 200,000 б.фр. (60,000+40,000+100,000). У тому періоді 22 українські студенти успішно закінчили студії дипломами.

■ Стипендії Бельго-Українсько-Голляндського Фонду

Почавши з академічного року 1937-38 Б-У-Г Фонд давав стипендії українським студентам приблизно у такому розподілі: по три повні з Голляндії і Бельгії як також 7,000 б.фр. (1,750 злотих) з Галичини. Інж. Кішка твердить, що це дало можливість призначити 6 повних стипендій і 4 пів-стипендій, і ці стипендії були більші (5,500 б.фр.) як попередні стипендії, що їх давала Колегія і вони "...позволяли українським стипендістам жити в Колегії на рівні бельгійських студентів". На початку академічного року 1939-40, з уваги на спалах війни - припинилася галицька стипендія, а на початку 1940-41 бельго-голляндська.

Треба ствердити, що в академічному році 1939-40 не було достатньої кількості українських студентів у ЛКУ, щоб належно використати ці стипендії. Отже, повна сума стипендій, що Б-У-Г Фонд дав за весь час його існування - не могла бути більшою як 120,000 б.фр. Успішно студіювали і закінчили студії тільки 5 студентів. ■

Внесок фінансових даних - Борис Вашук.

ВИСНОВКИ

Чи студії у ЛКУ були корисні?

Під оглядом доступності - так, бо у Польщі не всі студенти були б допущені до університетів. Під оглядом фінансовим - для стипендістів так, а для тих, що платили повні оплати? У тридцятих роках, кошт студій під час одного академічного року у Львівському Університеті для позамісцевого студента міг бути: університетські оплати - 300 зл., помешкання і харчі ("на станції") - 700 зл., книжки та різне - 200 зл., разом 1,200 зл. У Лювені кошт повишого був 1,125 зл. + подорож - 200 зл. різне - 100 зл., разом 1,425 зл. Кошт студій, без стипендії, у Лювені був дещо вищий, одначе там була більша можливість заробітку під час студій. Насувається думка, що неуспіхи доволі великої кількості студентів "групи 56", у роках 1932-33 не дозволили більшій кількості українських студентів використати надзвичайну нагоду одержати фінансову допомогу для здобуття університетської освіти в одному із славних європейських університетів.

Яких результатів бажали добитися спонсори, або "ктитори і благодітелі" великими коштами і відданою працею для молодих українських студентів?

У багатьох зверненнях, документах і листах того часу різних духовних і світських осіб, як також організацій - провідною ідеєю в основному було: (як приклад)

"...шляхом бездоганної, світлої поведінки провідників і добрим впливом докільця (Колегії і ЛКУ) формувати українську католицьку мирянську еліту - на жаль, тепер так мало чисельної серед українців. Після набуття технічних знань й інтелектуального та католицького морального виховання, ця еліта могла б з гідністю і глибокою любов'ю віруючої людини благородно діяти у своєму майбутньому середовищі в Україні".

"...молоді люди..., що стануть на службу народу і віддячуться йому сторицею".

"...тільки через тяжку працю і духовне відродження зможе український нарід сповнити йому призначену місію." (на Сході Європи).

Le but de la Fondation étant non pas de procurer une éducation quelconque, mais de préparer une élite chrétienne intellectuelle et sociale, les pensionnaires du Foyer sont soumis à un régime et à une discipline qui suppose en eux du caractère et de l'idéal".

Коли 'статистично' відсіяти 15 студентів із "групи 56", які під час першого року покинули студії і вилучити також тих 5, що їх видалили з Колегії, тоді можливо дати позитивну відповідь: сподівання ктиторів і благодітелів - у великій мірі виправдалися.

Із перегляду повної табелі особистих даних та з окремих життєписів колишніх студентів поміщених у цій Книзі, читач сам може зробити певні висновки, бо автор цієї статті, за малими винятками, не мав змоги особисто знати 'передвоєнних' студентів. Із цих даних можна довідатися про те, що велика більшість стипендістів повернулася, бо-дай на короткий час в Україну перед війною і під час Другої Світової Війни, працювала професійно на відповідальних становищах і діяла в очікуваному від них дусі. Декілька із колишніх студентів ЛКУ залишилися в Україні під комуністичним режимом і гідно вписалися в історію України, як герої боротьби з окупантом: Владика Володимир Стернюк, Владика Філемон Курчаба, д-р Роман Винницький і д-р Володимир Кишакевич. У діяспорі слід відмітити: Митрополита Максима Германюка, Андрія Кішку, Володимира Душника, Богдана Галайчука, Івана Вергуна, Богдана Казимиру, Миколу Демчука, Ярослава Кальбу, о. Йосифа Корбу, Степана Симка і сестер Василянок.

Із віддалі далеких років важко робити висновки відносно браку відповідної рідної духовної опіки для так великого числа студентів. Однак, не можна оминати цієї теми. "Посв'ятою" одного відданого і франкомовного українського священника, УГКЦерква мала можливість змінити хід повище згадуваних подій 1932-33 років. Таким священником був о. Йосиф Корба. На жаль місія на Волині була важливішою. Із перегляду доступної документації того часу та з розмов із ще живими тодішніми студентами не можна було довідатися про причини, чому Колегію св. Белярміна не відвідували наші питомці чи отці редемптористи з Beauplateau. Також немає згадки про відвідини Колегії Владикою Николаєм Чарнецьким у час його кількакратних візитацій у Beauplateau.

Важливими "акторами" тодішньої української присутності у Колегії св. Белярміна і ЛКУ були покійні вже отці Робер Журден (+1952) і Шарль Ноблесс (+1959). Вони були приятелями України і вірили у можливість виховати для України українську католицьку еліту. Вічна їм пам'ять. (Коли автор цієї статті разом із Зеноном Легедзою і Володимиром Козачинським училися в роках 1947-48 у Підготовчому Інституті, вони завважували, що о. кан. Шарль Ноблес ставився до них з особливою симпатією. Тоді вони ще не знали чому.)

Головний "актор" того часу, Андрій Кішка, живе у час писання цієї статті у Місті Квебек у канадській провінції цієї назви. Дня 23-го жовтня 1999 року він відзначав свої 90-ті роковини з дня народження і одержав спеціальною поштою побажання многих літ від нашого Товариства. Він по сьогодні живе високими ідеалами, які керували його невтомною багаторічною діяльністю на користь і благо українського студентства. Він був тим знаменитим ініціатором і "посередником", який умів "продавати" чужинцям "за гроші" ідею, що коли Україна має відіграти світлу місію на сході Європи, треба інвестувати у виховання молодих ідейних кадрів у західних католицьких університетах, а головне у ЛКУ. Пропагуючи невідрадне становище українських студентів і України, він зумів здобути для них серед чужинців багато приятелів.

Безперечно, що великий вплив на хід вищезгаданих подій мав Митрополит Андрей Шептицький. Він був знаний у найвищих церковних колах Бельгії і Голляндії, як подвижник церковної єдності. З його ініціативи повстали: харитативна організація Апостолят Об'єднання у Голляндії, вітка східнього обряду у монастирі оо. Бенедиктинців у Chevtagne у Бельгії, та вищезгадана українська присутність у Beaur-la-teau. Згадка його імені у контексті його заінтересування стипендійними акціями на користь українських студентів у ЛКУ, відчиняла двері до багатьох духовних і світських благодійних фондів, підприємств і поодиноких осіб. У Львові, під час авдієнції у Митрополита Андрея, о. Журден поінформував його про Колегію св. Белярміна і про тогочасні можливості студій для українців у ЛКУ. Митрополит Шептицький благословив цю стипендійну акцію, допомагав деяким студентам ЛКУ особисто, а п'ять років пізніше засвідчив своє дальше зацікавлення студіями українських студентів у ЛКУ, взявши участь у фінансуванні Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду.

Тростинець, Цеблів, Довгомостиська, Дичків, Угерсько, Львів, Нове Село, Модрич, Буців, Серафинці, Гумніська, Дахнів, Бишів, Рожвдче, Чарів, Заставче, Святе, Черніїв, Мозолівка, Россібна, Бортятин, Бозиків, Гордищі, Тернопіль, Беремівці, Білявці, Воля Заліська, Джурів, Бичків, Лучинці, Туринка, Перемишль, Любора, Репуженці, Монастир, Кавське, Подністріяни, Махнів, Верчани, Грабівці, Пługів, Пилипче, Стрий, Вишатичі, Тустановичі, Глинна, Рівне, Коломия, Рогатин, Кам'янець Подільський, Ливчиці, Добромилі, Пустомити, Залішки, Станиславів, Гаї Вижні, Бережниця, Товмачик, Чечори, Дрогобич, Байлівці, Володимир Волинський і Тустановичі - це різноманітні історичні, і часто милозвучні, назви міст і сіл української землі, де народилися українські студенти, які у далекій, гостинній Бельгії, у Лювенському Католицькому Університеті здобували університетську освіту. ■

Джерела

- Андрій Кішка, "Українські Студенти в Лювені", Наша Мета. - Львів 1934.
 * Розділи позначені зіркою* є скороченням, із деякими доповненнями, підвищої статті.
 Андрій Кішка, Essai de Rapport Moral sur l'Oeuvre pour les Universitaires Ukrainiens à Louvain
 Janick Fierens, Oekraiense Studenten aan de Katholieke Universiteit Leuven (1931-1951)
 P. R. Magocsi, Morality and Reality
 о. Степан Йосиф ЧНІ, Николай Чарнецький ЧНІ, Єпископ-ісповідник
 Іван Вергун. "Українські Студенти в Лювені в 1935-1946 Роках", Визвольний Шлях 1974
 Микола Когут, Українці в Бельгії, Лювен, березень 1989.

Любен, дня 15 вересня 1932.

Добуте довіря й пашану серед наших
збережуть або зруйнують лише свої!**ЗАКЛИК**

Національного Союзу Українських Студентів (НаСУС)

в Бельгії

ДО ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

Наше національне життя, що знаходиться зараз у стадії всебічного росту, мусить звернути глибоку увагу на всі чинники, що його підбудовують.

СТУДЕНСТВО, що в житті нації являється одним із активних чинників у найширшому обсягу суспільно-культурного життя, мусить найти належне зроумління у всіх верствах нашого народу.

Несприятливі обставини, що тяжко дають ціле українське життя зараз, змушують наше студентство до еміграції на закордонні студії.

Суспільність свідома того, що між цими „примусовими емігрантами науки“, що бажать так дорожого нам знання, є одиниці без матеріяльних засобів існування.

Ранше незможне українське студентство, при добрих обставинах, заробляло на прожиток і студії фінансовою працею, тепер внаслідок загальної кризи позбавлене, навіть окремими державними законами, і цієї дороги удержання.

Місто Любен (Бельгія), де зараз гуртується наше студентство при славному католицькому університеті став для нього справжнім науковим притулком. Тут при університеті в одному зі студентських домів, а саме в „УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ОГНИЩІ ДЛЯ СЛАВ'ЯН“ (Foyer Universitaire des Slaves), удалося завдяки великим старанням одержати на довідних умовах кількадесят місць і для наших студентів.

Умови є тим догідні, що будучи прийнятні до цього студ. дому, студії коштують далеко дешевше (около 45-50 %) чим це вносили би призначено. При цьому треба підкреслити, що мало зможемо можуть одержати значну знижку на першому році позитивних студій.

Саме тепер потрібні ціми, котрі є вже студентами Любен. Університету, є декіль, що при неможлимих матеріяльних обставинах своїх батьків та рідні, муслиби кинути вачайі студії та повернути домів, рішені стринуть тут і найгірше.

Нині наш Союз (НАСУС) числить у своїх рядах 8 таких (між ними одна студентка), що потребують негайної хвилевої підтримки. Кілька з них це початкуючі, а декілька в середній студії. Чи можна їм відмовити так меншого порятунку?

Колі частина бельгійського громадянства, а саме духовенство, яке являється покищо тепер, а ще більше на будуче, справжнім добродієм у матеріяльній допомозі нашому студентству, то ми певні, що українське громадянство піде тим більше на зустріч цим молодим людям, що по скінченні студій стануть на службу народові і віддячуться йому сторидею.

Однак годі всього очікувати від чужинця, котрий хирить і обмежує своє добродійство. Тому ми відкликаємось до своїх, де сподіємось найти не байдужність, а бажану й гідну відповідь!

Поміж цими 8-ома незможними студентами є 5-ох таких, за котрих треба заплатити за перший рік студії (разом із прожитком і університетськими платежами) від особи по 1.125 ал. (або по 4.500 б. фр.), а за дальших 3-ох по 625 ал. (2.500 б. фр.). Разом це робить 7.500 ал. (Щоб то 850 амер. дол.). Правда, сума ця як на теперішній скрутний час не мала, але ми віримо, що кожний Українець, свідомий ваги порятунку, навіть і темер не відкажеться посланити в помічню цим людям.

За них наш Союз поручився і зложив зобов'язання Комітетові вище названої інституції, що сплатить протягом біжучого шк. року при заповненій допомові укр. Громадянства вище наведені суми.

Знаємо, як усі нації дорожать своєму молоддю, що залпа має стати твердим робітниками, знаємо як недержавні народи помагали й помагють своїй молоді в часі студій. Ми свідомі, що Ви, Батьки й Матері, почувте наш голос із чужини й не відмовитесь від довідної лепти для своїх синів!

Вас, Товариші (-ки) Студенти (-ки) звкликаємо солідарно відкликнутися на наш заклик своєю працею.

Ждемо на Вас!

Ласкаві пожертви з еміграції просимо негайно відсилати прямо на адресу: NASUS, 161, rue de Malines, Louvain, Belgique; число поштового конта: С. Слq. Р. 1044.61.

З крою слами на адр.: Тов. Прихильників Освіти, Львів, Сувійського, 21. П. К. С. 153.735. На посліжках проситься дописати: Паміч укр. студентам в Любені!).

А. КИШКА
гол.

За Провід НАСУС-а:

М. СТЕПАН
чл. проводуДУШНИК Вол.
гол.

За Чинний Комітет:

ДУТКА М.
секр.

За Комітет „Унів. Огн. для Сх. Славян“:

Всч. о. Кан. С. NOBLESSÉ
Проф. Люв. Кат. Університету
головаВсч. о. R. JOURDAIN T. J.
секретар

Правильник Українського Огнища для Східних Слов'ян у Колегії св. Белярміна 1932 р.

FOYER UNIVERSITAIRE DES SLAVES ORIENTAUX

161 Rue de Malines - Louvain

REGLEMENT

BUT

Le Foyer Universitaire, établi en faveur des Slaves Orientaux, a pour objet de faciliter l'accès aux études universitaires dans des conditions pécuniaires avantageuses et avec de sérieuses garanties au point de vue moral et religieux.

Le but de la Fondation étant non pas de procurer une éducation quelconque, mais de préparer une élite chrétienne intellectuelle et sociale, les pensionnaires du Foyer sont soumis à un régime et à une discipline qui suppose en eux du caractère et de l'„idéal“.

CONDITIONS D'ADMISSION

Sont admis les jeunes gens ukrainiens et russes, soit qu'ils aient émigré de l'ancienne Russie (passeport Nansen), soit qu'ils aient acquis la nationalité d'un des pays limitrophes de l'URSS. Les étudiants doivent connaître la langue russe ou ukrainienne et être du rite byzantino-slave.

Pour le français, on exige d'eux sinon de savoir le parler, au moins d'être à même de le lire couramment.

FRAIS DE LA PENSION ET DE TAXES UNIVERSITAIRES

Les étudiants reçoivent, per les soins du Comité belge organisateur du Foyer - pendant l'année académique, exclusion faite des vacances d'été: logement, nourriture, chauffage, éclairage, livres, inscription du cours et d'examens. Ils n'ont à pourvoir qu'à leur habillement, lavage de linge et dépense strictement personnelles.

Le minerval demandé (taxes universitaires comprises) est de 1125 zlotys; Le paiement se fait en neuf mois à raison de 125 zlotys par mois: premier versement a la rentrée (troisième lundi d'octobre), les huit versements suivants le 15 de chaque mois, du 15 novembre au 15 juin.

Cette dépense de 1125 zlotys représente pour les pensionnaires du Foyer une économie d' au moins 40% sur ce que coûterait leur entretien à l'Université à leurs propres frais.

Le fait d'être reçu en première année n'inclut pas de la part du Comité belge un engagement absolu pour les années suivantes.

PRETS D'ETUDES

Si le candidat est orphelin ou si ses parents se trouvent dans une situation peu aisée, et qu'il ne saurait pas être aidé par personne d'autre, un prêt d'études peut lui être accordé. Le prêt consiste en une diminution du minerval annuel exigé.

Pour fixer le montant du prêt le Comité se base sur les déclarations du candidat, déclarations qui doivent être corroborées par l'administration communale et qui peuvent en outre faire l'objet d'une enquête de la part du Comité. Toute réticence ou tout renseignement erroné expose le bénéficiaire du prêt à en être privé. Le bénéficiaire prend l'engagement d'honneur de rembourser le prêt après ses études par des versements proportionnés à ses ressources et dont le montant annuel sera déterminé par le Comité.

La forme de prêt a été préférée à celle du don, surtout pour des raisons d'ordre moral. Ceux qui, grâce aux facilités qui leurs ont été faites, se sont élevés aux carrières libérales et ont acquis l'aisance, ont le devoir de restituer les sommes qui leur ont permis d'entreprendre leurs études et de ne pas empêcher d'autres de jouir des mêmes faveurs.

Pour la première année d'études le Comité belge n'accorde pas de prêts, sinon -dans des cas exceptionnels- une diminution de minerval de 125 zlotys, soit un paiement total de mille zlotys pour la première année. Le jeune homme qui ne disposera immédiatement des sommes nécessaires pour entrer en première année peut en effet les acquérir par son travail, les économies qu'il aurait réalisées pendant un an ou deux et l'aide de ses parents ou amis.

Pour les années suivantes les prêts sont consentis par le Comité dans la mesure de ses possibilités et suivant les besoins, à condition que le candidat au prêt aie donné satisfaction tant pour les études que pour la conduite, le bon esprit et l'observation du règlement. Le nombre de places étant limité au Foyer -la maison peut recevoir cent internes- il est recommandé d'adresser les demandes longtemps avant la rentrée.

Février, 1932

Заголовна сторінка магістерської праці Яніка Фіренса про українських студентів Лювенського Католицького Університету.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
 FACULTEIT VAN DE LETTEREN EN DE WIJSBEGEERTE
 DEPARTEMENT ORIENTALISTIEK
 INSTITUUT VOOR SLAVISTIEK

**OEKRAÏENSE STUDENTEN AAN DE KATHOLIEKE
 UNIVERSITEIT LEUVEN (1931-1951)**

Verhandeling voorgedragen door
Janick Fierens
 tot het bekomen van de graad van Licentiaat
 in de Slavistiek en Oosteuropakunde
 onder leiding van
 Dr. E. WAGEMANS en
 Dr. F. THOMSON

Academiejaar 1992-1993

Soirée de Chants

et de

Danses Ukrainiens

organisée sous les auspices de la « SEDES SAPIENTIAE », par les Étudiants Ukrainiens de l'Université Catholique de Louvain, au profit des Bourses d'Études du « Foyer Universitaire Slave ».

CHŒURS sous la direction de
 Roman STEPANIUK, étudiant.

DANSES NATIONALES réglées
 par Yaroslav LOHYN, étudiant.

avec la collaboration de l'Orchestre estudiantin
 " THE ORIGINAL FOOTWARMERS "

SALLE « FORUM »
LE LUNDI 27 FÉVRIER 1933

*Le Comité Belgo-Ukrainien,
 Organisateur de ce concert.*

*Comment avons-nous osé solliciter de Son Excellence Mgr. La-
deuze, Recteur Magnifique de l'Université, l'autorisation de pouvoir
placer cette soirée sous les auspices de la Sedes Sapientiae ?*

*Cette soirée est donnée par les étudiants ukrainiens de l'Université
de Louvain. Catholiques comme vous, ils ont pleine confiance
au jour, leur peuple de quarante-cinq millions d'habitants,
enfin libre, retournera à la voie de la vérité d'où il est parti.
Organisant ce concert en tant que premier concert officiel donné par
des étudiants d'une nationalité pour la première fois représentée à
l'Université, nous avons voulu l'offrir à notre nouvelle Patronne, la
Sedes Sapientiae, ne demandant qu'à lui être agréable par l'offrande
du folklore de tout un peuple, espérant que du haut du ciel, Elle qui
sait où se trouve le bon droit, la Stella Matutina, brille un jour dans
le beau ciel de l'Ukraine.*

*Cette soirée est organisée au profit des bourses d'études du « Foyer
Universitaire Slave », mais son but est tout autre que de vous faire
passer agréablement quelque deux heures en vue de récolter une somme
plus ou moins considérable. Nous voulons tout d'abord vous dire que
l'Ukraine est une nation qui possède sa propre civilisation, sa propre
langue ; que l'Ukraine est une nation qui ne veut être confondue avec
aucune autre ; vous faire sentir ensuite la vie intense qui se dégage
du peuple ukrainien, et comprendre l'aspiration violente qu'il a de la
vie pleine, abondante et autonome.*

Communication.

*Nous prions nos bons amis flamands de bien nous excuser
de ne pas avoir composé de programme flamand. Mais c'est
en toute loyauté que nous leur disons que le temps nous a fait
défaut. Nous possédons à peine la langue française, et c'est à
l'obligeance d'amis fidèles que nous devons de présenter une
composition quelque peu française.*

Лист о. Романа Хомина до Митрополита Андрея Шептицького. (Ми-
трополит вислав о. Романа 1932 р. із групою 56 студентів, як їхнього
капеляна.)

Слава Ісусу Христу!

Війшло для 2 4/1932
571 1. 18. пр. 7.

Ваша Євangelізація!

Ваша група українців добіває від мене, коли я перебув у Львові.
Керувач в той час каси мого братства зробив, але я гаю
каси каганівко нішов братів. Все так само працюю собі, щоб
Ваша Євangelізація без докору приїхала мій збігом збо
з діяльністю церкви в Польщі. Терми жакі жордану, що в краї
мої то так корисно фізично представити, що мого
в свій збігом збігом: Є тут люди і з великою квіткою
практикою; Є збігом, що збігом життя не життя; з даліше
квіткою і побожі, великі варто почати; але і так
є, що мого каг мого покривити. Каг, що мого
то мого збігом світ біга одгал, що, коли збігом збігом
то так збігом так так і тут, не промисел вно ка
збігом, а саме противно, ставити представити мого
каг зі збігом збігом. Тим же і представити
правдивий стал ричи тому, щоб Євangelізація ричи
Архидіакон не впровадити в бігу, але, щоб
бігу ричи каг Вашо правдиво біга каг церкві.
Мого мого збігом збігом, -- так і ка, га ка
мого побуж мого мого мого збігом збігом
то, що мого ричи іх збігом мого біга.

Са вже згодом не відбирає мене ні на хвилинку навіть
окопи до праці. Се, що я поставив щасливо, перебу-
вати в світовому масштабі. Так в початках там і
тепер практично відбуваються богослужіння з україн-
ською мовою рідних у будні, а в неділю і свята
всіх студентів і гостей з міста Львова і музикантів.
Проповіді і катехези проводяться на українській мові.
Життя організаційному / в "Хасидів" / старанно на-
дати характер зварити теологічний, тобто, відорвати
їно в зрілість з теологічного і політичного збірних
сфер, які були здійснюваними католицями.
В цій праці багато помічало мене такі старші
зромагали з Бресті як Бран, Івритський, Мартинів,
Котів, які разом з іншими в УЛР тодішній мові доносили
в найбільшій мірі збували мене з української.
Їх старанням відбувалося кілька роківів слави
120 мислів в Лівені, про яке Дана Швейцарська
має книгу "Українство з думки в "Л. 2." - а
на сусідньому світі в нас у Лівені. На світі нашому
в Лівені були також 10. Були по національній боротьбі
і Словенці і потому вони були українцями.
Дуже з нашими національними питаннями, ставали мене
у великій мірі: Поїхав я з ррррр архієпископів
на прогулянку до Львова. Було нас всіх 16 осіб, але
така збірка, що представляли собі 10 різних
національностей. Під час обіді кожний з присутних

розповідав про свій край, зі своїм народом.
Принімає жорна і мене. І наступний знав
свагани про українську мову по французьки, що
се їх мовою загальною. Не могли зрозуміти
як то так великий мислено народ туди називали
зрешче навіть молодих. Туди з помістю прийшли
мені саме ті Словенці, що були в нас на світі.
Зараз вони про це висловлювались, але мимо то
мучив і пам'яті зі великої, що так доволі чинні і
сильні народ догортає ще не дає ні на величчю,
щоб народ іно знає, а се привело в місто
їх мучає давати йому швидко зростати.
Тоді дуже мовчавою зі великої, мало народу не мого
з бачити, що всі, з великим ррррр, не лише
великим народом, а в селі величчю - раба,
якому усе замикають, щоб навіть не назвати
продового імені своїх батьків.
Ось се такі жорби.
Потім в українському ррррр маю цю думку європей-
ської мови: інтерес, мові європейської. Записався на
археологію європейську і величчю. Праці що праця
богато, але, коли знаєш мову, то дає мене
булоб не лише. До сьогодні ще не дуже то ррррр
величчю, але прогрес в зростає ка дель і в ка-
рті, що величчю величчю величчю.

Ще поважувати Вашій Блаженстві в такому добру-
рості: На Вашій Релігійній виставці вибравши собі „нашого
мешканця брата“, і це, як бачу в листі, бо так
всім це багатьом і рано від мене допомогати.

На це треба було мені бодай на кілька листів,
а прохарчувавесь вже в огорожених раді та бізну
зі рідом з нашої бурми. Колиб Ваша Блаженстві
зваскати се за дозвілом, то просивби єр канцеля-
рному.

Друге сего що і такий виступ: Від доброго
треба буде мені звернутись з листом з констатацією
— і в цій справі послідило присадачув мовля-
вній палати Вашої Блаженстві.

Погадати вас в порядку. Журить мене тільки, що
канцелярські завіски повинні на цю моту, — побо-
риво ми на промагань вже.

Копіювати мені жати про здоров'я Вашої Блаже-
нстві, та цього мені нічого не пише.

Почуваючись Вашої канцелярській палаті і цимчасно
Вашої Блаженстві рідки

Докладно

Louvain, 21. гез. листопада 1932р.

Лист о. прелата Йосифа Сліпого, ректора Львівської Богословської
Академії, до Андрія Кішки. Лист написаний у Vichy, Франція, де о.
прелат перебував на лікуванні.

Високоповажаний г. Гринець!

Дякую сердечним за листом і в до-
мості у Львові, які все чим менше
чужаби, хоч і твій був в мене.
Ваша вистава, р. гр. Коляда, несе собі
займатиметься економією, теру мені мо-
же, ширше канцелярської мови. Цю
канцелярську о. гр. Коляда, не маю в до-
мості канцелярської канцелярської.

Величкий дякую, мені жати про
здоров'я, які в мене в мене. Най-
краще, якщо ви, самі імовірно, чужаби.
Величкий дякую, ширше, то

вкрай загрозило. Єрадо Вашої маю-
рив, але сам бачу, що в мене в мене,
вродило задній в мене, в мене, в мене, і
організму тасу.

Ваші ідеї завжди гурбожитку так,
 мур і б'є зом. Англійо, де велика зрозумі.
 Обов'язок і вибір буде легким, бо не має
 багатьох кандидатів. Професія ніколи не
 моралю переслідують - горний м'ясу і там
 а змий, рабаравитися. Все неприємно! Знаю,
 як і як швидко працює вийдемо, о. д. Кош -
 рад буде працювати, а саме, цього, не
 вважати за велику долю.

Проїхавши передати в Журденові надя -
 му за розробленням. На разі в неможливу
 заданню го тисючі, бо в.к скільки кура -
 цино і реїтас іду до Львова, де буде чек
 електрика на А. Карпів.

Вісній (Селіт) 30.1.1935 З здоров'ям серцем
 Hotel Bourdon - в. к. Журден -
 в. к. Карпів - в. к. Карпів -
 в. к. Карпів - в. к. Карпів -

Групова Знімка з оо. Журденом і Ноблесом, 1932 (на подвір'ї гуртожитку).
 ■ Сидять: Богдан Галайчук, п. Пардігон, о. Роман Хомин, о. Чарльс Ноблес, о. Робер Журден, Андрій Кішка, Жигмонт Процишин. ■ Перший ряд: Іван Столяр, Богдан Казимира, ?, Лев Обушкевич, ?, Марія Греголінська, Марта Горняткевич, Мировслава Федоришин, ?, Володимир Душник, ?. З архіву Уляни Тишинської.

Відвідини Колегії св. Белярміна 1934 р. сенатором Оленою Кисілевською.
 ■ Сидять 1: Богдан Тишинський, Володимир Душник, Роман Кичун. Сидять 2: Марта Горняткевич, Микола Граб, сен. Олена Кисілевська, о. Робер Журден, Мирослава Федоришин. ■ Перший ряд: Василь Тодорів, Йосафат Горняткевич, Рудольф Кочеш, Іван Столяр, Богдан Казимира, Лев Обушкевич, Богдан Деркач, Богдан Галайчук, ?, Андрій Кішка. ■ Другий ряд: ?, ?, Ярослав Подляшецький, ?, Володимир Кишакевич, ?, ?. Знак запиту - правдоподібно: Петро Лукасевич, Андрій Пацлавський, Володимир Паланиця, Жигмонд Процишин, Михайло Пиріг, Михайло Степан, Константин Табінський, Роман Винницький і Мирон Власенко.
 З архіву Уляни Тишинської.

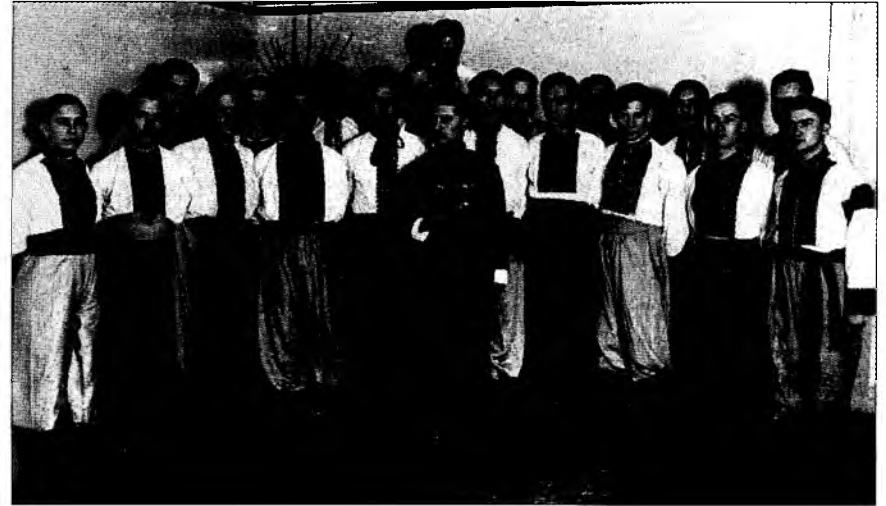
Каплиця Східнього Обряду у Колегії св. Белярміна 1933 р.

■ Від ліва: два українські студенти, Богдан Казимира, російський католицький священник о. Кузмін, о. Роман Хомин, ?.
З архіву Уляни Тишинської.

Студенти чистять церковні речі - ікони, кадило, свічки і т.д. 1933 р.

■ Від ліва: Богдан Тишинський, Василь Лисишин, Богдан Казимира, Богдан Галайчук, Роман Кичун, о. Роман Хомин, Богдан Деркач, Володимир Душник і Роман Лебедович (попереду). З архіву Уляни Тишинської.

Хор 1932 р. Диригент: Роман Степаняк.

■ Перший ряд: Андрій Гураль, ?, Роман Лебедович, Ярослав Придаткевич, Володимир Душник, Степан Симко, Йосафат Горняткевич, Володимир Кишакевич, Андрій Кішка, Роман Кичун. ■ Другий ряд: Лев Обушкевич, Михайло Степан, Василь Тодорів, Рудольф Коченаш, Богдан Деркач, ?. Сам посередині - Жигмонд Процишин. Неприсутні: Іван Столяр, Євген Приходько, Ярослав Подлящський, Юліан Держко і Микола Дутка. З архіву Уляни Тишинської.

Ансамбль українських народніх танців, 1933 р.

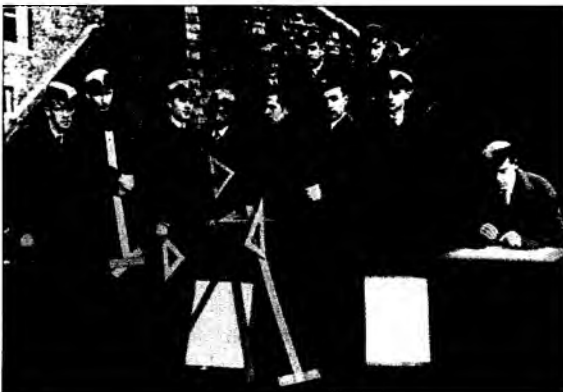
■ Від ліва: Марта Горняткевич, Ярослав Логин (провідник), Мирослава Федоришин, Юрій Горобійовський, Марія Грегортинська, Йосиф Горняткевич. Неприсутні: Роман Степаняк і Микола Дутка. З архіву Уляни Тишинської.

Підготовка декорацій до українського концерту у Колегії св. Беярміна.
З архіву Уляни Тишинської.

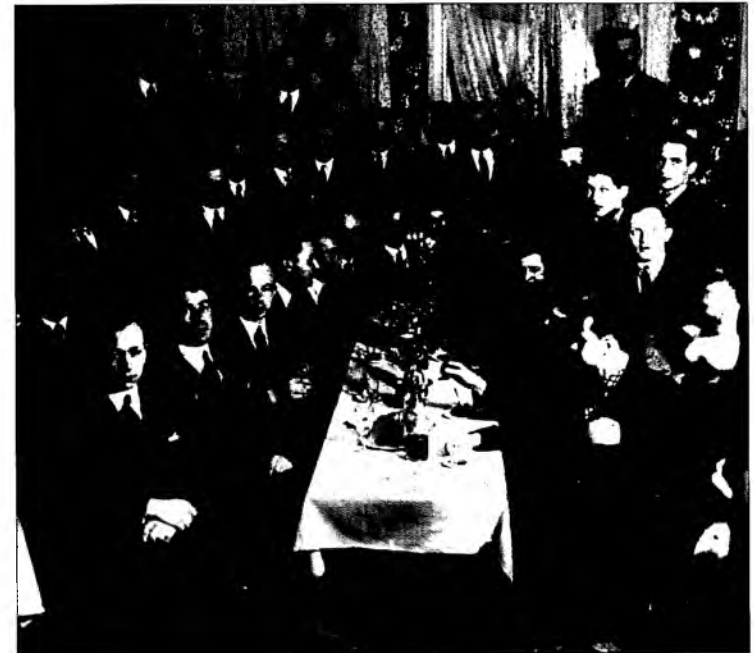
Транспарент понад лювенською вулицею рекламуючий Soiree Ukrainienne, Forum Palace у понеділок, 27-го лютого 1933 р.
З архіву Уляни Тишинської.

Кандидати на інженерів.
З архіву Миколи Козута.

Студентки підготовляють страви на Свят Вечір у Колегії св. Беярміна, 1933 р.
■ Від ліва: Василь Лисишин, Марія Греголинська, Йосафат Горняткевич, Роман Кичун, Володимир Кметик, Марта Горняткевич, Еміліян Павлусь, Мирослава Федоришин. З архіву Уляни Тишинської.

Свят Вечір 1933 р. у Колегії св. Беярміна. З архіву Уляни Тишинської.

Богдан Тишинський у своїй кімнаті. Типічна обстановка (окрема кімната для кожного студента): велике вікно, бюро, два крісла, ліжко, полиці на книжки і чорна таблиця...

З архіву Уляни Тишинської.

Богдан "граф" Тишинський на своїм мотоциклі. Це було "авто", яке давало Богданові і одному студентові швидку транспортацію по Бельгії.

З архіву Уляни Тишинської.

Над морем у модних тоді купелівках, 1933 р.

■ Богдан Тишинський і Василь Тодорів.

З архіву Уляни Тишинської.

Принцеса Adelaide von Habsburg - внучка австрійського цісаря Франц-Йосифа серед "своїх підданих" у Лювені 1935 р.

■ Зліва: Ярослав Подляшецький, Володимир Душник, Богдан Казимира і Мирослава Федоришин. ■ Справа: три українські студенти, між ними попереду Богдан Галайчук із мазепинкою у руці. *З архіву Марії Душник.*

Успішні студенти.

■ Від ліва: Богдан Галайчук, Ярослав Подляшецький, Володимир Душник і Богдан Казимира. *З архіву Уляни Тишинської.*

Бельгійські студенти 30-их років.
F. Gailliard - автор. З ювілейної книжки University of Louvain 1425-1975.

Українські студенти не відстають від бельгійських. Роман Кичун і Володимир Душник. (Така знімка робила добре враження на товаришів у Галичині...)
З архіву Марії Душник.

Від скитальців
до горожан

Свідки війни 1945-59

ПЕРШІ СТУДЕНТИ - ВІДНОВЛЕННЯ НАСУС

Зенон Татарський

■ Повоєнна Бельгія, УДК

Бельгія, хоч і була знищена воєнними подіями, була водночас однією із країн Європи, яка доволі швидко почала відбудовуватися, відкрила замкнені університети і дала своїм студентам, і особливо чужинцям, нагоду розпочати, чи продовжувати і закінчити студії. Університети, а зокрема ЛКУ в особливий спосіб виказували гостинність супроти студентів-біженців. Тут була також можливість для чужинців організувати без перепон свої громадські організації.

На початку червня 1945 року українці у Бельгії відновили під назвою Український Допомоговий Комітет в Бельгії - УДК, свою громадську організацію із центром у Брюсселі. Колишні українські випускники бельгійських університетів стали у її проводі: Микола Граб, Дмитро Андрієвський та лювенці о. Максим Германюк, Микола Демчук, Степан Симко і Андрій Кішка. У 1945-46 академічному році зайшла потреба допомоги українським студентам у ЛКУ і УДК спрямував на ту ціль частину заокеанської допомоги. Член управи УДК, Андрій Кішка, який мешкав у Лювені, став першим референтом студентів.

■ Звідкіля взяли перші студенти

Перша найбільша група українських студентів складалася з тих, які під кінець війни перебували на праці у Бельгії - по таборах, або приїхали до знайомих українців, мешканців Бельгії. Декілька студентів були втікачами з Німеччини від репатріаційних комісій. Інші, колишні студенти німецьких чи австрійських університетів, знали про передвоєнні можливості стипендій у ЛКУ. Вони прибували "на зелено", бо знали також про перебування у Лювені їхніх знайомих, колишніх випускників ЛКУ. Тими випускниками були останній і передостанній голови НаСУС Микола Демчук і Андрій Кішка, як також Степан Симко і мешканець Лювену дентист Олександр Дехник.

У тому часі о. д-р Максим Германюк продовжував у ЛКУ свої постдокторські студії. Він активно вишукував молодих українців по таборах, а зокрема тих, що брали участь у його богослуженнях і заохочував їх до студій у Лювені. Він навіть допоміг одному інтернованому воякові німецької армії, синові українського православного священика, втекти з полону і записатися на студії у ЛКУ.

■ Дах над головою і вписи до ЛКУ

Коли не брати на увагу "землянки" у лісі під Лювеном, де "чекали" на відкриття ЛКУ два студенти, першим студентським "гуртожитком" став досить малий дім при 1 rue Frederic Lints - резиденція і дентистична канцелярія, де д-р Олександр Дехник примістив більшість прибувших студентів. Чотири студенти, для яких не було місця (навіть після добудови окремої кімнати на стриху і на сходах), мешкали в інших добродіїв і харчувалися у "дехниківці". Житлові умовини для 9-ох студентів у "дехниківці" були дуже спартанські і у деяких кімнатах були місця лише на ліжка, а один спав у кухні. Кухонною працею і порядками займалися дві дівчини з Галичини. Студентки мешкали у будинку педагогії св. Жертуди.

Андрій Кішка, відновивши свої добрі зв'язки з ректором і адміністрацією ЛКУ, при допомозі о. Максима Германюка і Миколи Демчука виведив для студентів всілякі полегші, включно із даровою студійною оплатою. Тому, що студенти мали дуже різномірну підготовку до

студій або неповні попередні студії, і не знали французької мови, вписи до ЛКУ були дуже складні і вимагали від колишніх лювенців багато зусиль. Деякі студенти вписувалися після початку академічного року. З великим ентузіазмом взялася також до цієї праці, народжена у Бельгії студентка, Софійка Колібаба. Найбільша кількість тоді вписаних студентів, як подають різні джерела, не перевищувала 26. Однак, досі вдалося знайти прізвища тільки 20-ти перших студентів. Вони подані у залученій таблиці. Гляду розділ *Статистика*.

■ Відновлення діяльності НаСУС

Восени 1945 року, з ініціативи "сеньйорів", тобто колишніх студентів ЛКУ, відновлено діяльність НаСУС і поновлено його громадську діяльність. Перші організовані виступи українських студентів були у Брюсселі під час Листопадового Свята і свята Миколая. Однак, формальні загальні збори відбулися щойно 20-го січня 1946 року, на яких обрано управу у складі: Василь Наконечний - голова, Андрій Листок - заступник голови, Софійка Колібаба та Володимир Попович - секретарі і Федір Сметанко - скарбник. Членами контрольної комісії стали: д-р Марта Горняткевич і Володимир Шикін.

З ініціативи Степана Симка, колишнього диригента лювенського студентського хору 30-их років, повстав студентський хор, у якому, крім студентів, співали також українці та українки, мешканці Лювену. Кожної неділі о. Максим Германюк, духовний опікун студентів, відправляв Службу Божу під час якої співав хор. Тому, первісним репертуаром хору були релігійні пісні. Згодом, хор вивчив і світський репертуар. Дуже популярним було тріо студенток "трьох сестер Дибайло", у складі: Софійка Колібаба та сестри Ліда і Віра Дибайло. Не менш популярним серед чужинців була танцювальна група під проводом Миколи Синюка до складу якої входив також колишній "німецький вояк" Адріян Пахолків і сестри Дибайло.

1946 року заходами НаСУС і при активній співучасті, як прелегентів французькою і флямандською мовами, о. Максима Германюка і Андрія Кішки проведено багато імпрез і виступів цих колективів, а саме:

22.01.46 Зібрання Асоціації флямандських студентів у Лювені.

- 23.01 "Великий Концерт" для флямандських студентів з доповіддю Андрія Кішки про Україну, в якій флямандці відчули відгомін своєї долі і сприймали майже всі точки програми великими оваціями.
- 10.03. Шевченківська академія, Служба Божа і панахида у Льежі.
- 17.03. Концерт для бельгійської публіки у місті Сен Тронд - Тонгерен.
- 26.03. Міжнародний концерт організований флямандськими студентами в університетській авлі. Танцювальна група одержала першу нагороду.
- 31.03 Шевченківська академія у Брюсселі.
- 04 Великодня Служба Божа у Шарлеруа

Крім того, з ініціативи о. Максима Германюка, студентські колективи виїжджали у неділі до бельгійських міст, де вранці о. Максим і оо. редемптористи Більке та Ван де Наер відправляли Службу Божу східнього обряду. Під час відправи, з поясненнями нашого обряду і відповідною проповіддю, співав хор. Бельгійці гостили студентів у своїх домах. Пополудні відбувався звичайно концерт для публіки міста. Такі виступи приносили також матеріальну користь.

Українські студенти брали активну участь у Cercle International. Василя Наконечного обрали чужинецькі студенти заступником президента цього "інтернаціонального кружка". Андрій Кішка, його колишній президент, 1938-39, виголосив у "кружку" 24.03 доповідь про: Повстанський Рух в Україні.

На внутрішньому відтинку відбувалися дискусійні вечори, зокрема після рефератів: "Виховання еліти і їхня роля" - Андрій Кішка, "Проблема існування Бога в модерній філософії" - о. Максим Германюк і "Сучасний стан українських визвольних змагань" - Дмитро Андрієвський. 7-го квітня 1946 року студентів відвідав о. д-р Кушнір, голова Комітету Українців Канади, а у червні - д-р Володимир Галан, еگزекүтивний директор ЗУДАК. Завитав сотник Богдан Панчук.

■ Академічні успіхи

За малими винятками, студенти не приступали до іспитів наприкінці академічного року 1945-46. Основною причиною було недо-

статне знання французької мови, нова структура студій і злиденні мешканеві умовини, а може і їхня надмірна "громадська діяльність". Вліті треба було опустити "дехниківку" і продовжувати підготовку до осінніх іспитів у новому довкіллі сусіднього містечка Роцеляр. Тут УДК зорганізував літню оселю для українських дітей. На підставі договору з власником замку, крім оплати студенти повинні були провести деякі направи будинку. Студенти жили ціле літо у цьому замку, але на жаль, обтяжені наукою, не могли виконати своїх зобов'язань і власник брав до суду Андрія Кішку. У цих важких обставинах студенти із завзяттям прикладалися до науки. Кухню провадили дві українські монахині чину св. Вінкентія, а духовним опікуном був о. Качмар. У другій, осінній сесії іспитів, мало хто був успішний. Влодко Попович, колишній студент, оцінив цю ситуацію, як змагання, у яких ЛКУ переміг українських студентів із вислідом 8:6. Між успішними студентами був Василь Наконечний, який здобув диплом суднобудівельного інженера. Як голова НаСУС, він підганяв усіх до науки і дістав за це псевдо "пан Насус".

■ У наступному академічному році - у своєму домі

З початком академічного року 1946-47 ще не було обіцяних фондів на стипендії і деякі студенти покинули Лювен, довідавшись про стипендії у Мадриді. Інші продовжували студії, або повторювали рік, різно промишляючи з допомогою із різних джерел. З'явилося також 8 нових студентів, так що у другому післявоєнному академічному році студіювало 24 студенти.

У жовтні 1946 року Андрій Кішка, позичив свої гроші, щоб заплатити 12-го листопада 1946 р. оренду і перебрати дім при 9 rue des Brasseurs. Згодом, студенти взяли за внутрішню віднову запущеного будинку. Щойно 15 грудня 1946 року прийшла перша частина запевненої допомоги від Східньої Конгрегації (гляди Фінанси). Владика Іван Бучко завершив урочисте посвячення Українського Студентського Дому 2-го лютого 1947 року.

НаСУС продовжував свою многогранну діяльність. На загальних зборах 9 лютого 1947 року обрано новий провід: Ігор Шевченко - голова, Володимир Попович - заступник голови, Таня Симиренко - се-

кретар і Федір Сметанко - скарбник. Як довголітній член Центрального Союзу Українських Студентів, НаСУС вислав у червні свого делегата на Загальний Студентський З'їзд у Мюнхені.

Наступні змагання з університетом, вже із підкріпленими силами, - виграв НаСУС. На горизонті з'явилася допомога - "велика хвиля" 1947 року - 38 нових студентів, яка у змаганнях із ЛКУ запевнила перемоги НаСУС впродовж багатьох років. ■

Джерела:

Федір Сметанко. Спогади (рукопис 03.00).
Перший повоєнний академічний рік в Лювені. Спогад, 1957. Володимир Попович.
3 життя Національного Союзу Укр. Студентів в Бельгії. "Америка" Філ. 15.06.46.
3 життя українських студентів в Бельгії. Адріян Пахолків, "Вісті", Бельгія, 15.03.46.

COMITÉ BELGE D'ASSISTANCE AUX UNIVERSITAIRES SLAVES ORIENTAUX (CoBAUSO)

COMITÉ BELGE D'ASSISTANCE AUX UNIVERSITAIRES UKRAINIENS (CoBAUU)

Зенон Татарський

■ На Схід Європи

Зацікавлення східними церквами завжди існувало на Заході і то навіть у зорганізованій формі. Було воно зумовлене бажанням об'єднання, чи приєднання східних церков до Риму. Нерідко знаходилися навіть поважні фонди на ту ціль. У Франції існувала організація Oeuvre d'Orient з відділом у Бельгії. Її представником у Брюсселі був бельгійський монах бенедиктинського чину, отець Dom Pierre Dumont, який був делегований туди бенедиктинським монастирем у Chevetogne у Бельгії. У 20-их роках цей монастир, за почином Митр. Шептицького, став осередком вивчення східних церков та їхніх обрядів. Нема сумніву,

що о. Дюмон був обізнаний не тільки із грецькою частиною східних церков і з православними церквами слов'ян, але також із УГК Церквою.

У політичних і громадських бельгійських колах зростало зацікавлення Сходом Європи. Воно було спричинене у першу чергу великим напливом до Бельгії робітників зі Східної Європи, а разом із ними інтелектуалів і студентів-біженців.

■ Перші Контакти

Вліті 1945 року, у Лювені опинилося кілька колишніх українських студентів-випускників ЛКУ та бажаючі студіювати. Між ними був Андрій Кішка, який поновив свої передвоєнні контакти з оо. Журденом і Ноблесом. Від них від одержав для українських студентів першу матеріальну допомогу. У свою чергу, він зацікавився, мабуть через них, із о. Дюмоном, який із фондів Oeuvre d'Orient дав внесок, що разом із значними фондами від Українського Центрального Допомогового Бюро у Лондоні через Український Допомоговий Комітет в Бельгії дозволило у скромний спосіб утримувати студентів під час академічного року 1945-46.

■ Формування Комітету Допомоги Українським Студентам

Потреба відновити передвоєнні стипендійні фонди на ширшу скалю була на часі. Почалися відповідні заходи, і вже на початку 1946-го року, Андрій Кішка представив вищезгаданим священикам схему стипендійного комітету допомоги українським студентам. Він також докладно опрацював меморандум про стан українських студентів-біженців і про потребу їм допомогти. Одним із найважливіших завдань було притягнути до патронату і до провду комітету визначних і відданих людей, щоб дати тій новій інституції поважний і респектований провід, як також щоб надати йому бельгійський зміст.

У цій справі йому вдалося виєднати авдієнцію у примаса Бельгії, кардинала Josef-Ernest van Roey. Кардинал прийняв Андрія Кішку і о. Дюмона на авдієнції у своїй резиденції у Малінь. Вони пригадали Йо-

го Емінінції, що ще 1934 року він ласкаво погодився стати патроном Комітету Бельгійсько-Української Приязні - "Pro Ukraina" і що було б на часі відновити те, що перервала війна, у формі комітету допомоги українським студентам-біженцям. Його Емінінція радо погодився надати свій почесний патронат такому комітетові.

Будучи членом Наукової Ради ЛКУ, о. Шарль Ноблес мав доступ до ректора Honoré Van Waeyenbergh-a, який у роках 1936-39 був віце-ректором й інтересувався чужинецькими студентами. Його знав особисто Андрій Кішка і під час війни відвідував його, коли ректор був за німецької окупації під домашнім арештом. Було відомо, що ректор поставив собі за ціль розбудувати ЛКУ, як університет міжнародного значення і побільшити кількість закордонних студентів. Пропозиція Андрія Кішки притягнути велику групу українських студентів до ЛКУ "взамін" за почесне президентство Комітету - була "водою на його млин".

Зчерги треба було знайти президента комітету із професорських рядів. О. Ноблес, знаючи багатьох професорів особисто, порекомендував на цей пост статочного і вельми шанованого професора медичного факультету у ділянці клінічної патології і внутрішніх хворіб Поля Лямбіна. Чи мав він якесь відношення до українців? Мабуть ні. Хоч міг він бути свідомим про існування перед війною дуже успішної групи українських студентів медицини. Запевнення Андрія Кішки і о. Дюмона, що вони будуть займатися адміністрацією, мало деякий вплив на його рішення. Однак професор Paul Lambin прийняв цей пост, як нагоду прийти з допомогою українським студентам-біженцям.

Заступником президента Комітету погодився стати Alfons Conix. Він був заступником президента і ексекутивним директором Belgische Voerenbond, як також був приятелем Андрія Кішки з часів їх передвоєнної співпраці у Voerenbond-i.

До Комітету, як члени, погодилися також увійти:

- Jean DeClerck, професор промислової хемії Агрономічного Інституту ЛКУ, курси якого перед війною слухали: Степан Симко, Іван Вергун, Теодор Мартишук, сестри василіянки Марія Туркало і Марія Худяк та Андрій Кішка. Всі ці успішні українські студенти були йому відомі.

- Leon Dupriez, професор економії у ЛКУ і відомий бельгійський економіст, якого 1986 року обрали президентом Економічної Евро-

пейської Ради. Він щиро цікавився українськими справами. Андрій Кішка утримував з ним особисті і ділові зв'язки аж до його смерти.

■ Назва і Цілі Комітету

У розважаннях про прийняття відповідної назви Комітету брали участь оо. Журден, Ноблес, Дюмон і Андрій Кішка. Уважали за відповідне пов'язати назвою Комітету теперішні обставини з обставинами ще не так далеких передвоєнних часів. Тобто, відновити установу, яку розвалили воєнні дії, бо крім о. Дюмона, люди були ті самі. Тут треба пригадати, що 1932 року, для уможливлення приїзду на стипендії до Колегії св. Беярміна великої групи українських студентів, перейменовано l'Aide Beige aux Russes на Foyer Universitaire de Slaves Orientaux. З цією назвою була пов'язана у минулому постійна матеріальна допомога українським студентам від бельгійських чинників, а головню від Східної Конгрегації.

Рішено також, що назва Комітету у формі Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux - "CoBAUSO" буде, на той час, найбільш сприйнятною майбутнім благодітелям, включно із Східною Конгрегацією. Водночас всі погодилися, що ця нова допомогова інституція буде допомагати виключно українським студентам ЛКУ і у виїняткових випадках українським студентам в інших бельгійських університетах. CoBAUSO був офіційно зареєстрований восени 1946 року, як бельгійська харитативна установа ("Association sans but lucratif, siège sociale: Louvain").

Пізніше, 1953 року, на прохання НаСУС, змінили назву Комітету на Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Ukrainiens (CoBAUU).

Ціллю CoBAUSO було надавати всесторонню допомогу й опіку українським студентам ЛКУ, як рівно ж, на основі конкурсів, рішати про надання стипендій відповідним кандидатам. Чи не найважливішим було забезпечення студентам духовної опіки шляхом назначування, у порозумінні з Владикою Іваном Бучком, директором студентського гуртожитку католицького священика східнього обряду. CoBAUSO мав за завдання репрезентувати українських студентів, у загальних справах, не тільки перед керівництвом ЛКУ, але також і перед бельгійськими державними чинниками. Комітет мав також відпові-

дальність слідкувати за студійними успіхами студентів. Як звичайно, до завдань Комітету належало адміністрування фондами, які надходили з різних джерел, і нагляд за утриманням студентського дому.

■ Основуючі Сходи

Перше засідання СоBAUSO відбулося 11-го листопада 1946 року. Присутніми були (у порядку поданому у протоколі): Альфонс Конікс, Жан де Клерк, Дом Пер Дюмон, Леон Дюпріє, Андрій Кішка і Пол Лямбен. Предсідником був Дом Пієр Дюмон. Обрано ексекутиву в складі: Пол Лямбен - президент, Альфонс Конікс - віцепрезидент, Андрій Кішка - генеральний секретар і Дом Пієр Дюмон - скарбник. Наприкінці цього розділу поміщено копію протоколу цього засідання, який підписали всі засновники.

Річні чи надзвичайні засідання СоBAUSO відбувалися у рамках двох окремих структур. Перша, до якої належали виключно повищі члени дирекції, а друга, - це так званий Conseil d'Administration, членами якого були також директори гуртожитку чи покликані для потреби інші особи. Після заслухання звітів від адміністраторів, дирекція залишалася, щоб робити відповідні рішення, чи розглядати у дискреції інші справи. Отець Дюмон окремо протоколував обидві частини засідань.

■ Перші роки

На початку 1947 року СоBAUSO зобов'язався винайняти, у формі 10-річної оренди, просторий триповерховий будинок при 9 rue de Brasserie для студентського гуртожитку. Першим директором цього Українського Студентського Дому став інж. Андрій Кішка.

Отець д-р Максим Германюк радо погодився стати студентським капеляном і духовним провідником українських студентів. Він втішався серед них великим респектом і повагою.

Комітет виготовив відозву в англійській мові у справі проведення конкурсу на 50 стипендій на студії у ЛКУ і Голляндії і вислав її, із залученою формою подання на стипендію, до українських вищих і середніх шкіл у Німеччині, як також до КоДУС. Згодом, Комітет призначив

38 нових стипендій в академічному році 1947-48 і 22 стипендії у 1948-49 р. Разом із студіюючими стипендистами, кількість стипендій у цих роках було 54 і 66.

Серед членів Комітету не було однастайности щодо активного роздобування додаткових фондів. Андрій Кішка робив це, майже завжди з успіхом, із власної ініціативи.

Варто відмітити його постійні старання від імені Комітету перед:

- IRO у Брюсселі і Женеві, де у січні 1949 року, він особисто представив перед членами Центрального Секретаріату IRO обширний меморандум.
- Кардиналом Гріффіном, примасом католицької церкви у Великій Британії
- Student Relief Campaign, NCWC під час поїздки до Швейцарії і у США. Поїздка за океан тривала понад три місяці і включала відвідини українських громад у США і Канаді, під час якої він провів кампанію збірки фондів.
- благодійними організаціями у Бельгії і Голляндії
- і приватними меценатами у Бельгії.

Опісля, Комітет тільки частинно, покривав пов'язані з цим кошти.

■ Перші зміни і конфлікти

Із від'їздом до Канади о. Максима Германюка і обранням інж. Андрія Кішки головою Українського Допомогового Комітету в Бельгії, на бажання Владика Івана Бучка, СоBAUSO вирішив підшукати студентського капеляна, який, мешкаючи у гуртожитку, одночасно був би його адміністратором. 9-го лютого 1949 року іменовано на цей пост і членом Адміністративного Комітету, голляндського монаха чину Ассомпціоністів о. Альберта Ван ден Брандена. У тому самому часі іменовано також нового члена Комітету, а саме проф. Paul de Béthune, якому мав підлягати новий директор. До помочі директорові у справах обряду призначено священика УГКЦеркви о. Атаманця.

Вибір директора не був вдалим і вліті 1950 року 25 студентів звернулися листом до СоBAUSO, у якому висловили свою стурбованість виконанням о. директором його обов'язків. Андрій Кішка підтримував цю петицію на засіданні СоBAUSO. Коли СоBAUSO і Владика

Іван Бучко стали по стороні о. директора, Андрій Кішка подався до димісії і на засіданні 6-го жовтня 1950 року дирекція прийняла його резигнацію. О. Дюмон перебрав функції генерального секретаря, а проф. Paul de Béthune став новим членом дирекції.

Наприкінці 1952 року нова управа НаСУС звернулася формальним листом до СоBAUSO із проханням у трьох справах:

- Змінити назву комітету на COMITÉ BELGE D'ASSISTANCE AUX UNIVERSITAIRES UKRAINIENS (СОBAUU),
- Номінувати до дирекції українця і
- Передати управі НаСУС відповідальність за закупи харчів (мотивуючи це одноманітністю і низькою якістю харчів, що їх о. директор закуповував по неконкурентним цінам).

У висліді цього прохання, 2-го лютого 1953 року дирекція СоBAUSO вирішила змінити назву Комітету, номінувала д-ра Володимира Поповича, голову УДК, членом дирекції і передала студентам тимчасову відповідальність за закупи харчів "під наглядом о. директора". Однак, о. Ван ден Бранден подався до димісії. Комітет прийняв цю димісію на окремому засіданні 9-го березня 1953 року та назначив тимчасовим директором отця Jérôme Comelis-a.

■ Зміни і впливи у СоBAUU

Восени 1953 року Владика Іван Бучко назначив студентським капеляном і директором гуртожитку священика УГКЦеркви о. Данила Дзвоника, а 4-го лютого 1954 року Комітет номінував його членом дирекції. У той спосіб досягнемо у Комітеті свого роду балянс впливів. Неофіційно поодинокі члени репрезентували: о. Дюмон - Східню Конгрегацію, о. Дзвоник - Владика Івана Бучка, проф. де Бетюн - ЛКУ (Comité Académique) і д-р Попович - українську громаду.

Українські члени дирекції і Комітету, а пізніше також НаСУС набирали деякого впливу у студійній політиці відносно призначування стипендій, як також у певній мірі в адміністративній сфері. Із відходом, 1956 року, о. Дюмона, секретарем і скарбником іменовано отця Eduard-a Beaudouin-a, нового директора Oeuvre d'Orient у Брюсселі. Восени 1957 року о. Данило Дзвоник відійшов на інший пост. Навесні 1958 року Владика Іван Бучко назначив студентським капеляном свя-

щеника УГКЦеркви о. Івана Тилявського, селезіянина, а директором студентського дому - голляндського монаха чину Ассомпціоністів священика східнього обряду отця Van de Wal-a.

■ Початок кінця і кінець СоBAUU

Отець Ван де Вал, колишній економ монастиря, виявився строгим і твердим адміністратором, який діяв дуже незалежно. Владика Іван Бучко рішав, часом проти рекомендацій Комітету, про призначення стипендій. Останні вписи у книзі протоколів і у книзі скарбника СоBAUU були датовані 17-го липня 1957 і 23-го квітня 1958 року. Це не значить, що СоBAUU перестав існувати, бо у невідомому складі річні сходини його дирекції далі відбувалися. СоBAUSO/СоBAUU був легальним орендарем будинку при 9 рю де Брассер, якого 10-літня оренда закінчилася у листопаді 1957 року, але цю оренду потім рік-річно відновлювали. Коли Апостольська Візитатура УГКЦеркви закупила 1960 року інший будинок і перебрала опіку над українськими студентами, не було вже рації для існування СоBAUU. Мабуть останнім актом СоBAUU було оголошення в українській пресі вліті 1960 року про стипендії для українських студентів на студії у ЛКУ. Від імени СоBAUU, це оголошення підписав д-р Володимир Попович. ■

Джерела:

Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux (СоBAUSO)
 Régistre de procès verbeaux, R.P. Dom Pierre Dumont
 Des Séances du Conseil d'Administration
 Des Assemblées Générales
 Comptes des Recettes et des Depenses, R.P. Dom Pierre Dumont.

ВЕЛИКА ХВИЛЯ 1947-54

Зенон Татарський

■ Вступ

Після Другої Світової Війни у Німеччині опинилося приблизно 2,000, в Австрії - 500, а в інших країнах Західної Європи - 200 українських біженців-емігрантів високопшкільного віку. Проживаючи здебільша у таборах біженців у невідрадних обставинах, вони продовжували або старалися продовжувати свої високошкільні студії.

Головним центром був Мюнхен, де відновили Український Вільний Університет і Український Технічно-Господарський Інститут. Відкрили також Університет УНРРА, де навчалося приблизно 800 українських студентів. У Мюнхені студенти жили в українській студентській резиденції та у навколишніх таборах біженців. Тут активно діяв КоДУС і подавав студентам відповідну допомогу. В інших університетах Німеччини і Австрії також студіювали українські студенти: в Ерлангені - 170, у Регенсбурзі - 120, в Іннсбруці - 270, у Граці - 200. Крім того, у таборі полонених Дивізії "Галичина" у Ріміні, Італія, перебувало 450 осіб, які могли б продовжувати, чи починати університетські студії. 1948 року повищі числа були вже значно менші.

Багато українських студентів брало участь у політичних конфліктах і ривалізаціях між прихильниками фракцій ОУН Степана Бандери і Андрія Мельника, і шойно 1947 року ЦеСУС-ові вдалося об'єднати 31 соціальні, політичні і релігійні студентські організації, які заіснували після війни у Західній Європі.

Це був час масової еміграції українських біженців за океан. Багато студентів мусіли робити вибір: залишатися на студії у Німеччині й Австрії, чи емігрувати з родинами. У таких обставинах, 1 березня 1947 року КоБАУЗО звернувся до КоДУС листом (англійською мовою), за підписами проф. Павла Лямбена і Андрія Кішки, про можливість одержання на підставі конкурсу, повних стипендій для 50 українських студентів. Лист інформував, що на студії у ЛКУ у Бельгії приймуть 25 студентів, а інших 25 студентів будуть студіювати у Голляндії. Із невідомих причин, голляндські стипендії не були реалізовані.

■ Умовини студій у ЛКУ (Олекса Біланюк)

Хто бажав взяти участь у конкурсі на цю стипендію, повинен був задовольнити три вимоги:

1. Подати життєпис, а з ним доказ про закінчення середньої освіти, або доказ попередніх університетських студій.
2. Отримати посвідчення-рекомендацію від душпастиря даного табору біженців (або іншої авторитетної особи) про бездоганну мораль і добрий характер студента. Тут слід згадати, що джерелом стипендій були католицькі кола Лювену і сам Ватикан. Вони не ставили жодних конфесійних передумов - католики і православні мали однакові шанси.
3. Пред'явити доказ про достатнє для студій знання французької мови.

Дві перші вимоги справді перевіряли, а третя була лиш номінальною. Відсутність критеріїв, які визначали б наскільки треба володіти французькою мовою, щоб бути прийнятим на студії ЛКУ зумовила такий стан, що навіть після прибуття до Лювену ніхто не цікавився питанням французькомовності.

■ Французька мова (Олекса Біланюк)

Ні в університеті, ні в українському гуртожитку при 9 rue des Brasseurs не було допоміжних курсів французької мови. Погане знання французької мови було одною із причин відносно високого відсотка невдач наших студентів на перших кінцевих іспитах. І це, незважаючи на той факт, що на іспитах вимагали знання предмету, а не мови. Серед наших студентів інженерії кружляв такий анекдот: "щоб Ти вмів лише написати на таблиці відповідну формулу; а по-французькому треба знати лиш два слова 'voltmètre' і 'ampèremètre'!.."

Із групи 38 студентів, що отримали стипендію до Лювену 1947 року, лиш двох добилося туди на початок академічного року. Не дочекавшись візи, вони "на зелено" перейшли кордон, очевидно з великими пригодами. Усі інші приїхали вже легально, але з півторамісячним запізненням, після зтяжливих візових процедур, якими, з рамені СоБАУСО клопотався Андрій Кішка і його помічники. Тим студентам

було подвійно важко слідкувати в перші три місяці за викладами, бо проблема була не лише з мовою, але і з предметами студій, на які вони попали майже посередині семестру. Не зважаючи на це, декілька із них здали кінцеві річні іспити з успіхом вже у "першій сесії", а деякі навіть із "distinction" - відзначенням.

■ Український Студентський Дім – Foyer Ukrainien (Борис Вашук)

Цей триповерховий будинок був при досить вузькій вуличці вимощений бруком. Вхід до будинку був крізь двері, що були вбудовані у масивну дерев'яну браму. Цю браму відкривали лиш тоді, коли приїжджав хтось автомобілем, або вантажним автoм. Зразу після брами починався вимощений бруком заїзд, який вів через ошклену браму на подвір'я, де була грядка цвітів, декілька дерев і клаптик трави. Подвір'я було із трьох сторін закрите будівлями, а іззаду - високим муром. Вздовж заїзду і подвір'я, по правій стороні був головний будинок, а по лівій - побічні приміщення та інші будівлі (колишні три стайні для коней, тощо).

Зразу при вході до будинку, по лівому боці, знаходилася мала кімната, де у перших роках урядував директор дому Андрій Кішка, а опісля там жив його заступник, також передвоєнний студент, Богдан Казимира. Згодом цю кімнату завжди призначували кожнoчасному голові НаСУС. У глибині заїзду був вхід до кухні, а за кухнею було помешкання для кухарів, з окремим входом із подвір'я.

Першою більшою кімнатою по правому боці був т. зв. "клуб", де студенти збиралися поговорити, читали газети і грали в шахи. Тут стояло п'яніно і відбувалися проби хору. Вглибу - була простора їдальня з ясною мармуровою підлогою, з великим дзеркалом на стіні. Під дзеркалом був акваріум, де плавали золоті рибки. Далі вглибу будинку була велика зала для навчання, яку для особливих нагод прибирали, щоб прийняти достойних гостей, або вживали для відзначування наших свят, для відбування студентських або інших зборів і з'їздів, чи для влаштування забав з нагоди "Маланки" і т. д. За часів директорства о. Данила Дзвоника цю залю вживали, як каплицю.

Студентські кімнати-спальні приміщувалися на другому і третьому поверхах. Кімнати на другому поверсі були назагал великі і поміщу-

вали по кількох студентів. Був час, що у т. зв. "стайні" спало 7 новоприбулих студентів, а три студенти "кузні" завзято вчилися. Тут також, при сходах, приміщувалася згодом канцелярія і спальня директора дому.

Хоч дім був просторий, однак у ньому не можна було примістити більше, як 35 студентів. У перших роках, коли кількість стипендістів сягала, або переступала 50, не було можливості примістити всіх у студентському домі і старші студенти жили по "приватках"; студентки завжди мешкали у т. зв. педагогіях, або у приватних домах при бельгійських родинях.

■ Адміністрація

Світський директор студентського дому, Андрій Кішка, був відповідальний перед СоBAUSO за адміністрацію дому і за добробут та студійний прогрес студентів. Він також утримував зв'язки з бельгійськими центральними властями, міською адміністрацією і адміністрацією ЛКУ (на короткий час деякі функції перебрав Богдан Казимира - передвоєнний випускник ЛКУ). Директорові допомагали в адміністрації вибрані старші студенти, які почали студії 1945 або 1946 року.

Між ними був Володимир Стадник, якого звали "директором". Він зустрічав новоприбулих студентів на залізничній станції і приміщував їх у кімнатах, дбав про відповідне умеблювання кімнат і до нього зверталися студенти із всілякими дрібними чи більшими справами. Володимир Стадник нікому нічого зразу не відмовляв, однак часто збував прохання, головнo молодших студентів, обіцянкoю що буде мати це "на увазі". Фізичні праці і порядки у домі (звичайно у суботу), включно із топленням вугіллям у печі центрального ogrівання, також належали до його відповідальности і він назначував студентам дижури для виконання цих робіт.

Студент медицини, Володимир Попович, тримав реєстр студентів і організував вписи у ЛКУ. До нього зверталися студенти у справі закупів відповідних книжок та інших матеріалів, потрібних для студій. Він також виготовляв списки різних витрат, які покривало ІРО.

Кухню вели пані Марійка Логуш і Дарця Мельник - дружини старших новоприбулих студентів-докторантів Михайла Логуша і Мирослава Мельника. Студенти часто помагали у кухні і постійно дижуру-

вали при розношенні страв до столів. Михайло Логуш допомагав своїй дружині в адмініструванні кухнею та у закупах харчів, чим відтягував директора і давав йому можливість концентруватися на діях зовнішньої репрезентації і здобування нових фондів.

Михайло Логуш розмовляв французькою мовою, мав репрезентативну поставу й хист і часто виступав речником студентів під час відвідин дому посторонніми гістьми.

■ Загальні Збори НаСУС

Хоч у лютому 1947 року відбулися загальні річні збори НаСУС і на них обрали управу на чолі з Ігорем Шевченком, приплив пізною осінню великої хвилі нових студентів виявив потребу включити їх у провід. Будучи у той час академічним членом брюссельської Візантійської Фундації, Ігор Шевченко часто перебував у Брюсселі. Він радо скликав загальні збори НаСУС, що відбулися 21-го грудня. Включаючи гостей, у зборах взяло тоді участь понад 60 осіб. Нову управу очолив новоприбулий студент інженерії Ігор Суховерський. Із попередньої управи залишилися Володимир Попович - заступник голови, Таня Симиренко - секретар і Зенон Янковський - скарбник, а з новоприбулих до проводу увійшли Михайло Логуш - зовнішні зв'язки, Кирило Митрович - культ-освітний і Казимир Кмиклюк - спорт. Список членів управ НаСУС у інших роках цього періоду є поміщений у підрозділі НаСУС.

■ Репрезентація

Із приїздом великої кількості нових студентів стало можливим підвищити якість репрезентації української студентської громади перед бельгійським суспільством, а зокрема серед бельгійських студентів і перед академічною громадою ЛКУ. Виготовлення і ношення студентами, під час виходу поза дім, чепурних синьо-чорних мазепинок української студентської корпорації НаСУС, звертало увагу всіх прохожих на вулиці і осіб в університетських будинках.

Під проводом молодого композитора з Києва Юрія Фіяли почали-

ся інтензивні проби 25-тичленного хору. У репертуарі хору появилися не тільки народні і вибрані композиції найкращих українських композиторів церковної і світської музики, але також зразки французьких і флямандських пісень для бельгійської публіки. Після деякого часу посиленої праці, хор був готовий до перших виступів майже на рівні професійного вокального ансамблю.

Керівником побільшеної балетної групи став новоприбулий студент агрономії Віктор Гладун, колишній соліст балету Запоріжського Театру ім. Марії Заньковецької, а згодом соліст королівських опер у Льєжі і Брюсселі. Він зумів захопити групу фізично справних студентів українськими танцями і вони годинами вправляли їх на мармуровій підлозі їдальні. Між ними були Казимир Кмиклюк, Ігор Суховерський, Олекса Біланюк, Володимир Козачинський, Роман Антохій і Юрій Бучацький, як також Зенон Татарський, як молодша "резерва". Надіючись і далі майстерно танцювати чумака у новому ансамблі, до них прилучився дотеперішній "балетмайстер" Микола Синюк, як також, на короткий час, його партнер Адріян Пахолків. Із Брюсселю доїжджали студентка Надя-"Діді" Ріпак і Мальвіна Чайка. Для всіх роздобули чоботи і шаравари, але вишивати сорочок не було кому. Розв'язав цю проблему Казимир Кмиклюк, намалювавши макро-вишивки на шовку і їх пришивали на білі сорочки. Дивлячись з віддалі на сцену, публіка дуже виразно бачила українську вишивку.

На весні 1948 року на таблицях оголошень в університетських будинках і в місті появилися плякати, які повідомляли, що 20-го квітня о годині 20-ій відбудеться у великій ротонді Колегії Марії-Терези благодійний концерт української пісні і танцю з участю хору українських студентів під проводом композитора Юрія Фіяли із Семінарії Мистецтв у Брюсселі і танцювального ансамблю хореографа Віктора Гладуна. Успіх концерту перевищував усі сподівання. У доповненні, короткі доповіді про Україну, УГКЦеркву та УАПЦ, утвердили у пам'яті професорів, студентів і загальної публіки нову українську присутність у Лювені та у ЛКУ.

1948 року провід хором перебрав Ігор Лесик, стипендіст-студент музики у Брюсселі, а 1951 року - студент психології Роман Трач. Рік пізніше, диригентом хору став Зенон Легедза, останній диригент із "великої хвилі", який, на весні 1954 року передав керівництво хором Любомирові Таранькові. Провід танцювальної групи перебрав 1948

року Казимир Кмиклюк, а після одного року цю групу знову очолив ветеран Микола Синюк, який після закінчення студій, ще приїжджав із Брюсселю. До останніх танцюристів "великої хвилі" належали Володимир Козачинський і Зенон Татарський. Володимир Козачинський виїхав 1953 року до Франції, а Зенон Татарський танцював з новоприбулим студентом Василем Хміляком аж до свого виїзду у Канаду в лютому 1954 року. Василь Хміляк був упродовж наступних кількох років провідником ансамблю народних танців.

До кожнорічних імпрез, у яких ансамблі брали участь, належали міжнародні концерти у великій ротонді ЛКУ, де вони втішались серед публіки великими успіхами. Хор виступав часто у церквах міст Бельгії, зокрема під час тижнів молитви за з'єдинення церков. Після таких виступів ансамблі часто давали концерти для загальної публіки міста. Такі виїзди звичайно перетворювалися у групові мандрівки, бо до ансамблів долучувалися інші студенти, які до них не належали. Знаменним виступом студентського хору поза Лювеном було співання архиєрейської Служби Божої у Льежі, яку відправляв Владика УАПЦ Михайл Хороший.

■ Культурно-освітня діяльність, імпрези

Під час академічного року студенти мали можливість слухати багато цікавих доповідей. Напр., Борис Макаренко і Володимир Мацьків, члени управи ЦеСУС говорили про методи і стиль праці студентського товариства, Андрій Кішка подав історичний огляд життя українських студентів у Бельгії і вказав на відповідальні завдання, що стоять перед кожним студентом у західно-європейському світі. Д-р Петро Мірчук розвинув свої погляди про українську історіософію, а о. д-р Максим Германюк, ЧНІ накреслив на історичному тлі образ модерної людини.

У зимовому семестрі 1947-48 рр. НаСУС організував низку імпрез, що мали великий успіх. Андріївський вечір, влаштований майже спонтанно у честь Андрія Кішки, пройшов у веселій атмосфері здорового гумору й сатири. Згодом студенти влаштували Свят-Вечір, до якого, у святковій атмосфері, крім студентів засіли запрошені гості. Січневі роковини відсвятковували урочистими академіями, а крім

того студенти брали активну участь у влаштуванні роковин української незалежності в осередках наших робітників-вуглекопів, виступаючи на цих святах з рефератами, деклямаціями і хоровими точками. Пам'ять героїв Крут відзначували одноденною голодівкою, а заощаджені фонди передавали на харитативні цілі.

Маланчин Вечір з танцями і веселою програмою відбувався річично у просторих залах студентського дому з участю колишніх українських студентів і українців Бельгії з родинами. Звичайно у гумористичних віршах "натягали" студентів і гостей. Це стало щорічною зустріччю студентів з українською громадою, на яку всі чекали. Організував цю імпрезу "забавовий комітет" і призначував студентам усі підготовчі праці і джигури під час самої Маланки. Дуже вибагливе і багате декорування заль виконував при допомозі колег студент архітектури, Юстин Клим, а після його виїзду в Канаду - Борис Витязь, студент медицини. Продаж напитків у барі, звичайно покривав кошти організації забави і приносив прибуток. Українська Маланка дуже скоро набрала широкого розголосу серед загальної студентської громади Лювону.

■ Спорт

Інститут фізичної культури ЛКУ у тому часі розпоряджав однією із наймодерніших і найкраще обладнаних руханкових заль. Українські студенти, мабуть за посередництвом студента останніх років цього Інституту, Юрія Бучацького, одержали право користуватися залею два рази на тиждень. Взамін, українська команда відбиванки дуже успішно репрезентувала ЛКУ у між-університетських змаганнях за першенство Бельгії.

Юрій Бучацький сам успішно репрезентував ЛКУ у міжнародних студентських лещетарських змаганнях. 1948 року, у французьких Альпах, він змагався як одинокий 'бельгійський студент', у фіналі slalom géant і здобув срібну медаль.

Цікавою спортивною подією був виступ українських студентів-шахівців проти шахового клубу міста Лювону. У приємній зустрічі у приміщеннях клубу відбулися змагання на 6 дошках. Українські студенти (у складі: Володимир Беренфельд, Роман Якемчук, Дмитро Дубина,

Андрій Мельник, Зенон Татарський і невідомий) виграли переконливо, з рахунком 4:2.

■ Достойні гості

У листопаді 1947 року студенти мали честь святково вітати у своєму домі преосвященного Владику Івана Бучка, Апостольського Візитатора. З цієї нагоди та з приводу інавгурації нового академічного року, Владику Івана вітав і звернувся з окремим словом до, тоді вже численних українських студентів проф. Пол Лямбен, президент СоBAUSO.

Місяць пізніше, український студентський дім відвідали представники National Catholic Welfare Conference. Це була дуже важлива подія, бо вона причинилася до рішення цієї американської благодійної організації надати СоBAUSO поважну фінансову допомогу.

Однією із знаменних подій були відвідини студентського дому апостольським нунцієм у Бельгії, монс. Ченто, у неділю 11 квітня 1948 року. У статті, поміщеній у *La Libre Belgique* є перелік достойників, які прийшли привітати голову дипломатичного корпусу: Апостольський Візитатор Владика Іван Бучко, М. Гоффін - представник міністерства юстиції, монс. Ван Ваєнберг - ректор, монс. Літт - віцекоректор, монс. Капелле, графиня де Грюнн, канонік Ноблесс, о. Журден, полк. Водон, о. Германюк - капелян студентів, проф. Лямбен, п. Едвард Кірхнер - NCWC і проконсуль IRO, п. Конікс-Буренбонд, А. Кішка та інші. Вітав усіх проф. Лямбен і виступали із словом о. Дюмон, ректор і Владика Іван. Від студентів промовляв Михайло Логуш. У програмі були виступи студентського танцювального ансамблю і хору. У своєму слові до студентів монс. Ченто сказав: "Ваша батьківщина буде переживати багато терпінь, але прийде час її воскресіння".

1948 р. Український Студентський Дім відвідав також архієпископ Української Автокефальної Православної Церкви, Владика Михаїл Хороший. Того ж року відвідав українську студентську громаду, у менш формальній атмосфері, гетьманич Данило Скоропадський.

9 лютого 1951 року НаСУС святкував 20-ліття свого осередку у Лювені, на яке прибув віцекоректор монс. Фернанд Літт. Свято відкрив голова НаСУС Анатолій Романюк, а доповідь про діяльність НаСУС виголосив Йосиф Лесів. У програмі були пісні виконані студентським

хором, мандолінове тріо та народні танці. У своєму теплому слові, віцекоректор з'ясував прихильне ставлення ЛКУ до студентів з-поза залізної заслони, а зокрема до українців, з якими він уже віддавна є у добрих відносинах.

27-го березня 1952 року, Український Студентський Дім відвідав Кардинал Тіссеран, декан Колегії Кардиналів і секретар Священної Конгрегації для Східних Церков. На святочному обіді були присутні ректор монс. Ван Ваєнберг, віцекоректор монс. Літт, проф. Лямбен, президент і члени дирекції СоBAUSO, професори ЛКУ, українське і бельгійське духовенство та представники українських і чужинських організацій. Від імени студентів промовляв голова НаСУС Євген Федоренко. У своєму слові до студентів, Кардинал Тіссеран зазначив, що хоч він не мав нагоди побувати у їхній батьківщині, то все ж, він пізнав її через особисті знайомства з Митрополитом Андреем Шептицьким і Митрополитом Йосифом Сліпим, з якими він разом студіював та через зв'язки із сучасною українською еміграцією, а головню з українським науковим світом.

11 вересня 1956 року Лювен відвідав Кардинал Піяцца, секретар священної Консисторіяльної Конгрегації і президент Еміграційної Ради при Апостольській Столиці. У його зустрічі із студентами-скитальцями, якою проводив ректор монс. Ван Ваєнберг, українська студентська група була найчисленнішою. Кілька днів пізніше, промовляючи на багатонаціональному прийнятті у Турне, Кардинал Піяцца закликав присутніх до молитви за швидке визволення України й інших поневолених країн.

Того самого року Кардинал Тіссеран вдруге відвідав Студентський Дім. Від студентів вітав його голова НаСУС, Едвард Бродацький.

14-го вересня 1957 р. Український Студентський Дім відвідав Митрополит УКЦеркви Канади архієпископ Максим Германюк ЧІН. Разом із студентами вітали його члени Товариства Українських Абсолютів Лювенського Університету - ТУАЛУ.

Треба відмітити, що під час усіх відвідин, українські студенти бездоганно виконували ролю господарів, почавши від хорального привіту "многая літа" при дверях, відбирання плащів і капелюхів, обслуговування при столах і виконання розвагово-мистецької програми. Така добре організована самоуправа робила на гостях дуже гарне враження і з тими почуваннями гості покидали Український Студентський Дім.

■ Велика і менші хвилі у числах

Можна сказати, що т. зв. "велика хвиля" студентів припливала у двох академічних роках: 47/48 і 48/49. Тоді до Лювену прибуло 38 і 22 нові студенти. Лише 3 нові студенти вписалися до ЛКУ в академічному році 49/50. На 60 студентів "великої хвилі" 33 студенти закінчили студії у ЛКУ дипломами у таких ділянках: агрономія - 3, геологія - 3, економія - 5, інженерія - 7, історія - 1, комерція - 2, медицина - 2, металургія - 1, музика - 2, пол-дипл. - 1, психологія - 1, соц-пол. - 2, тіло-виховання - 1, філологія - 1 і філософія - 1. 12 студентів покинули ЛКУ після одного року, а 15 продовжували студії принайменше ще один рік. Згодом вони емігрували у США та в Канаду. На підставі перегляду їх життєписів виказується, що 11 з тих студентів покінчили пізніше університетські студії.

Наприкінці академічного року 52/53, або раніше, більшість студентів "великої хвилі", покінчивши студії, покинули чи поступово покидали Лювен. Український Студентський Дім спорожнів. Заходами КоДУС, а особливо проф. Олександра Кульчицького, підшукали 16 нових кандидатів на студії. Якби не приплив цієї хвилі 16-ти студентів у наступному році, кількість студентів була б меншою, як 20. Між цими 16-ма студентами була шістка студентів т. зв. "дивізійників" з Англії і дещо старші віком студенти з Німеччини, Франції і Бельгії. Тільки чотири із них закінчили студії у ЛКУ, 5 покинули студії після першого року навчання.

На початку 1955 року, заходом НаСУС, а зокрема його голови Євгена Гановського, та за згодою СоВАУУ і Владики Івана Бучка, в українській пресі оголошено про можливість стипендій у ЛКУ. Вислідом цієї акції була ще менша хвиля 10-ти студентів, яка поповнила українську студентську громаду на початку академічного року 55/56. Це були молодші студенти, випускники середніх шкіл США, Канади, Франції, Німеччини і Бельгії. Деякі із них прибули до Лювену, щоб поглибити чи продовжувати у ЛКУ свої попередні студії. Ця група була досить успішною - 6 із них закінчили студії у ЛКУ. Студенти подібної категорії прибували і в наступних роках, але у меншій кількості і не могли задовільно поповнювати української студентської громади. У результаті браку кандидатів на стипендії і студії у ЛКУ, на початку академічного року 59/60 кількість студентів зменшилася критично до

16-ти. Це був останній академічний рік існування Українського Студентського Дому при 9 рю де Брассер.

■ Зв'язки з іншими студентами

Одним із важливіших секторів діяльності НаСУС була співпраця з іншими організаціями чужинецьких студентів. Наприкінці 40-их років у ЛКУ студіювало понад тисячу чужинецьких студентів, з того приблизно 250 студентів-біженців із Східної Європи. Подібно, як більшість організацій чужинецьких студентів, НаСУС брав активну участь у праці Cercle International des Etudiants Etranger. 1947-48 академічного року Михайла Логуша, референта зовнішніх зв'язків, обрано заступником президента цієї установи. Цього ж року у Cercle International виступили з доповідями о. д-р Максим Германюк на тему Displaced Persons в Європі і у Бельгії та інж. Андрій Кішка про міжнародний рух католицьких студентів Pax Romana. Впродовж довголітньої організованої української присутності у ЛКУ, українські студенти постійно брали активну участь у доповідях, дебатах, концертах та інших імпрезах т. зв. "інтернаціонального кружка" і гідно та успішно репрезентували Україну. У Cercle International був ресторан для студентів. Коли, з адміністративних причин, кухня в українському гуртожитку була на короткий час нечинною, всі студенти харчувалися у Cercle International. Тут також працювали українські студенти, які не здавши іспитів, були позбавлені стипендій.

НаСУС мав добрі зв'язки з бельгійськими студентами, які в основному склалися з двох етнічних груп - франкомовних вальонців і голландськомовних флямандців. Вони не тільки розмовляли різними мовами, але і відвідували одноіменні мовні відділи ЛКУ та помітно зверталися до своїх двох, різних культурних сфер. З цього випливав певного роду паралелізм культурно-суспільного процесу, що головню у колах студентської молоді перетворювався в отвертий антагонізм. Однак, спільні переживання під час німецької окупації, посилили почуття солідарності між флямандцями й вальонцями. Незважаючи на це, згодом прийшло до загострення відносин, яке у сімдесятих роках спричинило перенесення франкомовної частини ЛКУ до новозбудованого університету міста Louvain la Neuve, що є віддалене 35 кілометрів

від Лювену, у вальонській частині Бельгії. З цієї причини бельгійські студенти, за винятком німецькомовних бельгійців, були організовані у двох окремих студентських корпораціях - флямандський "Verbond" і вальонський "Fédé". Ці дві головні федерації видавали свої періодичні газети - Onze Leven та l'Ergo і там час-до-часу появлялися статті про українських студентів і про Україну. Німецькомовні бельгійські студенти з околиці східних міст Eupen-Malmedy мали також свою федерацію Elmania Luvaniensis і зустрічі з ними проходили німецькою мовою.

Ставлення всіх трьох бельгійських студентських корпорацій до студентів-українців було дуже прихильне. Зустрічі з флямандцями і вальонцями відбувалися з певним чергуванням: після зустрічі у домі флямандських студентів, наступала зустріч в українському студентському домі, потім у вальонців, а відтак знову в українців. Господарем зустрічей із флямандцями завжди бував Федір Сметанко, який одиноким добре володів флямандською мовою. Однак, флямандці, з чемності, спілкувалися з українськими студентами французькою мовою. При чаї... і пиві бельгійці краще сприймали географію й історію України і нашу музику з платівок, а з другого боку, українці легше сприймали флямандське образотворче мистецтво та вальонську спадщину.

Бельгійські студенти уважали, що українські студенти були добре організовані і коли вони плянували якусь маніфестацію, часто зверталися до НаСУС за їхньою участю. На питання чому, була відповідь: "коли вас 50-ка вийде у своїх мазепинках - це матиме вплив на успіх маніфестації".

■ "Вакації" у Голляндії

На весні 1948 року Асоціація Голляндських Студентів звернулася із закликом до студентів Західної Європи прийти з допомогою їхній батьківщині. Десять українських студентів ЛКУ відгукнулися позитивно і провели два літні місяці праці у міжнародньому студентському таборі на голляндському острові Walcheren. Охоронні греблі острова підірвали під час війни і море залило його низини. Вліті 1948 року греблі вже були відбудовані і низина відводнена. Однак, щоб даліше обнизити рівень підшкірної води, викопали широкі на яких 10 метрів рови. По обох боках глибокого рову наповненого водою, лежали вали

землі. Ця земля чекала на студентів.

Тому, що терен був м'який, вони мусіли розвозити землю тачками по вузьких дошках у гумових чоботах. Наприкінці праці поверхня докотишньої низини була покрита дерниною і піднеслась на яких 50 см. Українські студенти мешкали у військових бараках разом із студентами сусідніх країн і студентами-біженцями такими як і вони. Для них, це був добровільний поворот до "таборових днів". Із вдячності за їхню працю, господарі - голляндські студенти винагородили своїх колег якоюсь номінальною сумою гульденів і возили їх автобусами по туристичних місцевостях Голляндії. Українськими учасниками благодійної праці для відбудови Голляндії були: Федір Сметанко, Влодко Попович, Влодко Стадник, Роман Біляк, Зенко Легедза, Зенко Татарський і ще кілька українських студентів, імена яких важко пригадати, бо вони не стали до спільної знимки.

■ Витівки бельгійських студентів (Олекса Біланюк)

1950 року, у 525-ті роковини Лювенського Університету, мали відкрити пам'ятник Жана IV, князя Брабанту і Лювену, основоположника Лювенського Університету. До многотисячної публіки промовляв ректор і заявив, що зараз відслонить скульптуру особистості, яка надихала Лювен впдоровж минулих 500 років. Коли він великими ножицями перетяв шнур, на якому висіла котара, що заслоняла пам'ятник, котара впала і на п'єдесталі показала не скульптура князя Жана IV, а скульптура гарної голової жінки. Епілог цієї витівки був не менш цікавий від головної події.

Наступного року, напередодні академічної процесії професорів, із гардероби, де зберігались професорські тоги - всі вони зникли. На процесії професори мусіли машерувати у звичайних костюмах і реверендах. І тоді завважили, що на найвищому шпилі вежі славної лювенської бібліотеки піднесено, як прапор, страхопуда в академічній тозі. Згодом виявилось, що це була тога самого ректора. (Дехто казав, що це була тога прем'єр-міністра Бельгії - професора ЛКУ.)

Ще один жарт, який важко не згадати, це візита молодого "короля Бельгії Бодуена" до сусідньої з Лювенем дівочої гімназії Sacre Coeur Institut у Геверле. Почалося з того, що один новий студент був дуже по-

дібний до короля Бодуена. Після затяжної підготовки, група жартунів потелефонувала до тієї гімназії і заявила, що сьогодні приїде до них на візиту король із своїм почотом. На привітання гостей хор гімназії відспівав державний гімн, а тоді почалися оглядини гімназії. Та монахи-ням, що завідували гімназією, видалося підозрілим, що члени почоту усі такі молоді. Вони потелефонували до королівської канцелярії і довідалися, що король Бодуен перебуває у своїй палаті, а не у них. Скоро з'явилася жандармерія, арештувала увесь "почот" і "короля" та відбрала у членів "почоту" всі фотоапарати й фільми. А все ж таки, вже наступного ранку у Лювені появилось спеціальне видання студентського часопису "L'Ergot" ("Острога"), в якому були фото, як монахиня-настоятелька цілує перстень на руці "короля", як дівчата із захопленням горнутья до "короля", та багато інших. Закінчилося все це тим, що справжній король помилував бешкетників і їх звільнили з тюрми.

■ Політика (Олекса Біланюк)

Подібно, як це було всюди в українському еміграційному житті та в студентському середовищі у Німеччині, - так і у Лювені конкурували зі собою дві політичні групи: мельниківці і бандерівці. Між старшими студентами були члени проводів на Бельгію обох середовищ. Більшість часу вони дружньо жили у гуртожитку і молодшим студентам важко було зрозуміти їхню взаємну товариську поряд із міжпартійною ворожнечею їхніх підвладних в українських робітничих осередках Бельгії. Лише перед виборами проводу НаСУС партійні колеги холодношали одні до одних і починали серед молодших студентів-"пацанів" свої передвиборчі кампанії, переконуючи їх за ким вони повинні голосувати. Так було і навесні 1949 року. Однак, вибори делегата на з'їзд ЦеСУС закінчилися для партійних кандидатів зовсім неочікувано - обрали кандидата, виставленого молодшими студентами. Старші студенти не знали, що "пацани" нишком організували "бунт", назвали себе "третьою силою", з наміром виставити на виборах свого кандидата. Від тоді вони носили на мазепинках золоте число 3.

Це змусило обидва політичні табори дійти до порозуміння, яке призвело до вибору, спершу т. зв. "бандерівської" управи НаСУС в академічному році 1949-50, а потім "мельниківської" управи у році 1950-

51. Однак, на наступних виборах управи НаСУС на адемічні роки 1951-52 і 1952-53 кандидати "третьої сили" на чолі з Євгеном Федоренком перемогли і від тоді почалась ера "третьої сили". Щойно тоді, старші студенти-політики набрали респекту до молодших і вже більше не називали їх "пацанами". Із признанням і задоволенням варто згадати, що у Лювені після кожних виборів далі панувала дружня атмосфера між членами усіх "трьох сил".

■ Чесний бунт

У лютому 1949 року, за благословенням Владики Івана Бучка, СоBAUSO назначив, голландського монаха маріста Альберта ван ден Брандена директором Українського Студентського Дому і студентським капеляном. У короткому часі виявилось, що вибів не був вдалий. Директор не мав задовільного душпастирського і адміністративного досвіду, займався переважно науково-дослідною працею над своєю докторською дисертацією в галузі старовинної середньо-східньої мертвої мови і мусів вивчати з обмеженим успіхом український обряд. Це не дозволяло йому зав'язати задовільного особистого контакту із студентами. Цим він викликав невдоволення серед більшості студентів. Андрій Кішка, генеральний секретар СоBAUSO поділяв застереження студентів. У той час, Андрій Кішка, попередній голова УДК, був у конфлікті із новою управою УДК, яка, як і управа НаСУС, складалася у більшості із членів ОУН-Бандери. Студенти знали про це і несподіючись підтримки управи НаСУС, вирішили написати у справі о. директора листа до СоBAUSO, без відома НаСУС. Лист з датою 28-го липня 1950 року за підписами 25-ти студентів доручено проф. Лямбенові. Однак, СоBAUSO відхилив прохання студентів про назначення більш відповідального директора.

Управа НаСУС і студенти, які підтримували управу дуже гостро зареагували на цю ініціативу студентів, називаючи авторів листа ставлениками Андрія Кішки і бунтівниками проти Владики Івана Бучка, СоBAUSO і НаСУС. Однак вони не були спроможні оспорити вірності закидів у сторону о. директора. На скликаних управою надзвичайних загальних зборах повторювалися звинувачення супроти 25-ох студентів, не квестіонуючи правильності висловлених у листі застере-

жень супроти о. директора. Врешті-решт, резолюція т. зв. "цензури" супроти 25-ти студентів "провалилася" під час голосування.

Пізно 1952 року нова управа НаСУС звернулася листом до СоBAUSO із проханням довірити студентському комітетові закупи харчів. Позитивне рішення СоBAUSO в цій справі призвело до резигнації директора Українського Студентського Дому, о. Альберта ван ден Брандена.

■ Комплімент

ЛКУ видавав періодичну газету L'U.C. У січні 1950 року, у надзвичайному числі з нагоди 55-ліття газети, на двох великих сторінках поміщено статтю Guy Delfosse - Le probleme des étudiants émigré n'est pas seulement un problème philanthropique. Стаття базувалася на інтерв'ю автора із представниками східньо-європейських студентських організацій. Він відвідав Український Студентський Дім і мав розмови з Ігорем Суховерським та Андрієм Кішкою. Ось частина його репортажу:

Les Ukrainiens ont, eux aussi, une association très ancienne dont les membres arborent fièrement une casquette d'étudiant qui n'a rien à envier à notre calotte... Nulle part, comme chez les Ukrainiens, je n'ai trouvé une telle lucidité, une telle conscience de leur responsabilités, un tel esprit de discipline et de travail, une telle confiance dans l'avenir et une aussi farouche résolution de préparer, par leurs études, un sort meilleur à leur pays opprimé. ■

РОКИ 1954-59

Любомир Бачинський

■ Вступ

Український студентський осередок у Лювені і Національний Союз Українських Студентів у Бельгії (НаСУС) були тісно пов'язані з гуртожитком при 9 rue des Brasseurs. У половині 50-их років директором

гуртожитку був о. Данило Дзвоник. У гуртожитку проживало тоді 20-25 студентів. Крім цього 3-5 студентки проживали приватно, але харчувалися у гуртожитку. Директор гуртожитку о. Дзвоник відповідав за моральне і релігійне життя студентів перед владикою Іваном Бучком у Римі, а за господарські та академічні справи, перед комітетом СоBAUU. Протоколи засідань управ НаСУС із років 1953-57 збереглися, як також збереглося число Інформаційного Листка НаСУС за квітень 1957 р. Залучена хроніка діяльності НаСУС ілюструє його багатогранну діяльність у тому періоді. Список членів управ НаСУС за цей період поміщений у підрозділі *НаСУС*.

У половині 50-их років склад української студентської спільноти у Лювені почав мінятися. Тут були дві категорії студентів. Перша категорія - це були українські студенти, що приїхали на студії до Лювену з таборів біженців у Німеччині, або колишні дивізійники з Англії. Це були випускники українських гімназій (у тому й українських середніх шкіл Галичини, Закарпаття, Буковини і Радянської України), як також таборових гімназій. Друга категорія - це були колишні випускники чужих гімназій. Після короткого побуту у Лювені деяких студентів колишніх дивізійників з Англії і після від'їзду останніх випускників "великої хвилі", студентському осередкові загрожувала натуральна смерть. У цій ситуації велику ініціативу проявив тодішній голова НаСУС Євген Гановський, який, при піддержці управи зумів переконати Владику Бучка і СоBAUU провести посилену акцію в Європі і у Північній Америці, щоб притягнути до ЛКУ нових українських студентів, випускників чужинецьких гімназій. Так наприклад, 1955-56 рр. у Лювені студіювало 23 українські студенти. Крім 11-ох старших студентів, які належали до першої категорії, було 12 студентів другої категорії. Між цими останніми, 5 здобули середню освіту в Бельгії, 3 у Канаді, 2 у Франції і по одному у Панами і США. Таким чином, світогляд молодшої генерації був відмінний від старшої. Молодші студенти, спеціально ті, що закінчили середню освіту в Бельгії та у Франції, дуже добре володіли французькою мовою. Це дуже облегшувало їхні студії. Натомість їхнє знання української мови і культури, української історії, літератури, географії тощо, - було значно слабше. Тут треба зазначити, що в тому часі, українські студенти навчалися майже виключно на франкомовному відділі ЛКУ. Але, наприкінці 50-их і на початку 60-их років деякі українські студенти, випускники фламандських гімназій у

Бельгії, навчалися вже у флямандському відділі.

Старші студенти добре володіли українською мовою, мали добру загальну українську освіту, орієнтувалися в українських громадських і політичних справах і часто брали активну участь в українських організаціях. Молодша генерація була слабше ознайомена з українською політикою і часто не брала активної участі в українському громадському і політичному житті. Натомість, вони були більш зацікавлені в українському фолкльорі, піснях, танцях тощо.

У згаданому періоді, більшість української студуючої молоді вибирала практичні предмети. Наприклад, у 1955-56 рр. вибір був такий: 6 - медицина, 5 - хемія, 3 - інженерія, 1 - фармація і 1 - лісництво. У галузі класичних студій, студіювало 7 студентів: 3 - політичні науки, 2 - економія, 2 - мови.

■ Культурно-освітня діяльність

У половині 1950-их років, коли частина української студентської громади складалася із старших студентів, НаСУС часто влаштовував академії і доповіді з нагоди свят 22-го січня, Крут, Базару тощо. Інші студенти, що були заангажовані у громадських організаціях, часто виїжджали з доповідями у різні місця поселень українських робітників у Бельгії. Ця ситуація значно змінилася наприкінці 50-их років, коли старша генерація відійшла після закінчення своїх студій, а молодші студенти не були достатньо підготовані, щоб продовжувати ці традиції.

Інший аспект культурно-освітнього життя лювенської громади - були курси українознавства. Вліті 1955 р. з ініціативи ЦеСУС і при співпраці із НаСУС організували Високошкільні Літні Курси Українознавства (ВЛКУ) у Лювені. Ці курси відбулися у приміщенні лювенського студентського гуртожитку при 9, rue des Brasseurs. На ці курси зїхалося із західної Європи приблизно 40 студентів і 5 викладачів. Лекції про українську літературу читав проф. Микола Глобенко, про соціологію - проф. Олександр Кульчицький, про економічний стан у радянській Україні - проф. Євген Гловінський, про політичну ситуацію в 30-их роках у радянській Україні - редактор Іван Майстренко та інші. У курсах брали участь тільки деякі українські студенти з Лювену, бо інші перебували тоді на вакаціях або підготовлялися до другої сесії іспитів.

Свою освіту з українознавства лювенські студенти продовжували в Українському Вільному Університеті у Мюнхені. Проф. Юрій Бойко приїжджав до лювенського гуртожитку, щоб завансовані молоді лювенці могли скласти іспити з української історії і літератури, а менш завансовані - склали іспити з української мови.

Крім суто академічних викладів і лекцій з українознавства, українські лювенці постійно мали доступ до української преси. Часто газети і періодичні видання приходили до гуртожитку безплатно і студенти могли користуватися цими виданнями. Однак, більшість молодших студентів на 9, rue de Braser мало користувалися українською пресою через брак знання української мови і через навантаження своїми студіями.

У травні 1956 р. з ініціативи НаСУС і при допомозі й участі о. Данила Дзвоника, директора гуртожитку, українські студенти відбули поїздку до Роттердаму, щоб скласти вінки на могилі полк. Євгена Коновальця і відправити там молебень. У поїзді автобусом взяли участь майже всі студенти.

У травні 1958 р., у 20-ті роковини смерті полковника Євгена Коновальця, відбулося величаве траурне відзначення з масовою участю українців із країн Західної Європи, Канади і США. У святковому поході по центральній вулиці Роттердаму на цвинтар взяли також участь українські студенти з Лювену.

■ Зовнішні зв'язки

Українські студенти зав'язували контакти зі своїми товаришами і професорами своєю присутністю на різних факультетах і відділах ЛКУ. Часто приходилося пояснювати товаришам різниці між українцями і росіянами та положення України у Сов'єтському Союзі. Ця просвітянська робота велася природно, без спеціальної підготовки і часто чужинці ставилися до української справи з виrozumінням і симпатією.

Крім того, представники НаСУС старалися зав'язати дружні і ділові відносини із центральними флямандських, франкомовних і германомовних студентів. Час від часу наші студенти запрошували представників цих організацій на гутірки до українського гуртожитку. Постійною перешкодою у проведенні ширших зв'язків з іншими студентами

був брак фондів. На засіданнях управ НаСУС часто дискутували акцію збірки фондів серед американських і канадських випускників ЛКУ.

Найбільш успішною працею були концерти у рамках "Cercle International des Etudiants Etrangers" або флямандської студентської централі, на які запрошували наших танцюристів і часом український студентський хор. Довголітнім провідником ансамблю українських народних танців був Василь Хміляк. У танцювальній групі брали тоді участь студентки Анна Білоус, Лариса Качмар, Оля Лощенко, Оля Кравців, українки нестудентки Мальвіна Чайка та Оля Бутенко, як також не українки. Студенти, учасники танцювальної групи були: Віталій Візір, Олесь Кутняк, Іван Мигул, Зенон Микитенко, Демян Федорика, Василь Хміляк та інші. Танцювальна група виступала на студентських імпрезах у Лювені і часом її запрошували студентські станиці інших міст Бельгії. У танцювальній групі брали участь переважно молодші студенти, яким українські танці і фолкльор дуже подобався. Ці виступи перед чужинецькою публікою були дуже успішні і часто привертали увагу бельгійських студентів до українського народного мистецтва.

Українські студенти часто брали участь у доповідях і гутірках, які відбувалися в "Circle International des Etudiants Etrangers". Час до часу українцям вдавалося влаштувати доповідь на тему советської експансії у світі. Це стало зокрема актуальним після того, як Бельгія дала незалежність своїй колишній колонії, Конго. Доповідь про політику Москви в Африці і про поширення комуністичної ідеології виголосив французькою мовою "лювенець" д-р Р. Якемчук. У дискусії взяв тоді участь гість із Конга, "лювенець" Анатоль Романюк.

Варто ще додати, що серед членів академічних властей велику підтримку отримували українські студенти від о. Ван Кауелярта, бельгійського монаха, який займався білоруськими студентами. Він часто приймав українців і ставився до них дуже позитивно, як і до білоруських студентів.

■ Соціальне життя

Тому, що кількість українських студентів у гуртожитку була приблизно 25, то деякі студенти мусіли жити по двох або трьох в одній кім-

наті. Це сприяло створенню близьких дружніх зв'язків, які часто залишалися на довгі літа. Щоденне життя розпочиналося сніданком. Різні студенти розпочинали курси у різні години, тому сніданку студенти не споживали разом. Натомість обіди і вечері всі студенти і студентки їли разом. Кожний і кожна мали призначене місце. Таким чином, ці близькі стосунки посилювали тісну дружбу між деякими студентами і студентками. Наші студентки мали великий вибір, бо звичайно, пропорція дівчат супроти хлопців була 1 до 3 або 4. Із цих пар, що заізналися під час студій у Лювені і одружилися, були лише Кіси (Теофіль Кіс і Галина Лощенко) та Левицькі (Іван Левицький і Ірена Лощенко).

Взаємовідносини між дирекцією і студентами були часом напружені. Отець Дзвоник настоював на тому, щоб всі були у домі о 10:30 вечора. У цей час одинокі двері до будинку зачиняли. Це не подобалося багатьом і деякі старші студенти про це відкрито висловлювалися. Крім цього, о. Дюмон, що був посередником між дирекцією гуртожитку і Римом, радив часом голові НаСУС, як студенти повинні поводитися. У своїх спогадах Борис Вашук згадує, що 1955 р. прийшло до труднощів при обиранні управи НаСУС. Були рівні сили голосів, як від "бандерівців", так і від "мельниківців". Після кількакратного голосування, кандидат "бандерівців", Борис Вашук, погодився стати заступником голови "мельниківця" Едварда Бродацького. Отець Дюмон виявляв зацікавлення цим протиставленням і тому делегація НаСУС відвідала у тій справі о. Дюмона.

Одним із найбільш приємних моментів студентського життя було новорічне свято Маланки, коли о. директор погодився на тимчасове припинення вжитку сальонів на каплицю. Тоді до Лювену прибували не тільки колишні "лювенці" зі своїми родинами, але молодь з різних міст Бельгії. Звичайно, забава тривала до пізньої ночі і закінчувалася українськими народними танцями і співами.

■ Церковне життя

Більшість студентів в українському гуртожитку була греко-католицького віровизнання, хоч значна частина була і православна. Всі українські студенти отримували стипендії з фондів, які в більшості приходили за посередництвом Владики Івана Бучка від Східньої Кон-

грегації - Ватикану. Міжконфесійних суперечок, чи непорозумінь не було, а якщо і були, то незначні. Греко-католицькі студенти служили кожного дня під час тихої Служби Божої, а православні студенти ходили в неділю на Службу Божу в гуртожитку, яку відправляв о. Дзвоник. Раз у рік, перед Великоднем, приїздив український православний священник, щоб дати православним студентам, які цього бажали, нагоду висповідатися і запричашатися.

Українські католицькі студенти належали також до студентського товариства "Обнова", що існувало в різних країнах Західної Європи. Часто, ті самі студенти, що займали відповідальні функції у НаСУС, мали обов'язки і в "Обнові".

Час від часу український студентський гуртожиток відвідували католицькі церковні ієрархи. Так наприклад, кардинал Тіссеран, голова Східньої Конгрегації, відвідав українську студентську громаду у Лювені 1956 р. Із привітальним словом французькою мовою виступив тодішній голова НаСУС Едвард Бродацький.

У гуртожитку часто гостили оо. Григорій Фуканчук, Іван Кіт та інші. Отець Іван Тилявський із чину Селезіян, що жив короткий час у Лювені, відвідував українських студентів майже кожного тижня. Він мав дуже добре відношення до студентів і часто обороняв тих, кого осуджувала дирекція.

■ Спорт

Найбільш популярним видом спорту в гуртожитку був пінг-понг. Хоч не було організованих змагань, але студенти різного віку дуже часто займалися цією грою. Багато часу студенти в будинку присвячували грі у шахи. Відбиванка була також улюбленою грою деяких студентів. Крім цього, час до часу, при заохоті Дмитра-Дика Косика і Володимира Гевка, двох студентів з Канади, молодші студенти ходили до університетського стадіону, щоб там вправляти канадський футбол. Вдалося навіть раз грати проти семінаристів з американської колеґії. Але в загальному, організованих спортових змагань з іншими дружинами не було.

Деякі студенти були більш схильні поодинокі вправляти різні види спорту. Так наприклад, Зенко Микитенко займався гімнастикою, а

Дик Косик був членом бельгійської аматорської дружини гокою на льоду в Антверпені. ■

КРИЗА

Зенон Татарський

■ Атмосфера у домі

Академічний рік 1956-57 позначився погіршенням відносин між директором Українського Студентського Дому і деякими студентами. Владика Івана Бучка інформували про "кризу" й обставини, які видавалися йому неспівмірними із основними заложеннями, на підставі яких заіснував студентський осередок. Як і інші власті, які мали відношення до умовин надавання стипендій українським студентам, Владика займав становище, що стипендії повинні призначувати студентам, які керуються християнськими засадами, які пильно прикладаються до студій, шанують настоятелів і повинуються діючим правилам.

■ Канонічне доходження

Владика Іван Бучко зарядив канонічне доходження причин кризи і передав цю справу "надзвичайній комісії у справі українського гуртожитку у Лювені". 1-го і 2-го серпня 1957 р. комісія відбула свої наради, у присутності Владика, в Українському Студентському Домі у Лювені. Рішення комісії, у формі Комунікату із 6-го серпня 1957 р., помістив мюнхенський "Християнський Голос" у числі із 25-го серпня 1957 р. У точці ч. 8 Комунікату повідомляється, що комісія рішила відмовити стипендії, без права апеляції, деяким стипендистам з уваги на їхню "непоправну поведінку, або неуспіхи у студіях".

Комунікат повідомляв також про встановлення нового Правильника Українського Студентського Дому у Лювені, який затвердив Владика Іван Бучко 10-го серпня 1957 року. У першій частині правиль-

ника, у загальних закладах, сказано, що Український Студентський Дім у Лювені є під опікою Української Католицької Церкви і що він є християнським гуртожитком, де можуть співжити українські студенти обох християнських віровизнань: католики і православні.

■ Видалення студентів

У половині вересня 1957 р. п'ять студентів одержали листи від апостольського візитатора о. митр. Якова Перідона, в якому він повідомив їх про відмову стипендії на академічний рік 1957-58, включно із вимогою покинути Український Студентський Дім до першого дня жовтня. Під час попереднього академічного року 1956-57 один із студентів одержував стипендію від бельгійської держави, інший студент був стипендистом Академічного Комітету - Comite Academique ЛКУ, а три інші студенти одержували стипендії із загальних фондів СоВАУУ, які приходили з Апостольської Столиці за посередництвом Владики Івана Бучка.

■ Наслідки

Студентська громада важко сприйняла це рішення. Коли проф. Лямбен, президент СоВАУУ, і монс. Літт, віцедиректор ЛКУ (рівночасно голова Comite Academique) довідалися про видалення цих студентів, вони були заскочені таким рішенням і дали до пізнання видаленим студентам, що розглянуть цю справу. Не відомо які заходи вони поробили перед властями, однак деякі висновки можна зробити на підставі записів у книзі скарбника СоВАУУ. Книга подає, що в академічному році 1957-58, по стороні приходів були три позиції: надвишка у сумі 95,445 б.фр., від панни Кравціо 3,784 б.фр. і 250,000 б.фр. від Владики Бучка. У книзі скарбник о. Едвард Бодуен не виказав жодних приходів від бельгійської держави, або від Comite Academique. По стороні розходів, за жовтень 1957 р. і знову у квітні 1958 р. є подані суми виплачені видаленим студентам, які проживали на "приватках". Остаточна платність, записана у книзі з датою 24-го квітня 1958 року, є на руки нового директора гуртожитку, о. Ван де Вала.

■ Що сталося з СоВАУУ і студентським домом

Долю СоВАУУ не вдалося точно устійнити. Із недавньої телефонної розмови з тодішнім членом дирекції СоВАУУ, д-ром Володимиром Поповичем, я довідався, що, коли відбувалися у цьому періоді засідання дирекції, його, - мешканця віддаленого Генту, про це не повідомляли. Є два найбільш можливі сценарії останніх двох академічних років періоду 1958-60 рр.: фонди від Владики Івана Бучка переходили номінальне через "залишки" СоВАУУ до директора Ван де Вала, або прямо до директора гуртожитку. Цей другий сценарій міг бути вислідом негодування Владики рішенням СоВАУУ продовжувати допомогу видаленим студентам. Без фондів від бельгійської держави, Comite Academique та від Апостольської Столиці, практично вже не було причин для існування СоВАУУ, хіба щоб адмініструвати залишки фондів і продовжувати свою функцію орендаря Українського Студентського Дому. 1960 року Українська Католицька Церква стала господарем свого власного дому при 15 Галфмартстрат і там приміщено Український Студентський Гуртожиток Апостольської Візитатури.

Колишній Український Студентський Дім при 9 рю де Брасер і три сусідні будинки кілька років пізніше зруйнували і у сімдесятих роках там здвинули величаву будівлю, у якій міститься понад сорок помешкань. ■

ФІНАНСИ 1945-59

Борис Ващук, Зенон Татарський

■ Перший академічний рік

Коли вліті і восени 1945 року почали прибувати до Лювену молоді українці, які бажали продовжувати чи починати студії у ЛКУ, колишні українські студенти-випускники ЛКУ - о. д-р Максим Германюк, Андрій Кішка і Микола Демчук прийшли їм з допомогою. Допомога була у формі виєднаних у ЛКУ дарових вписів і можливостей скромного прожитку.

Перші фонди роздобути інж. Андрієм Кішкою від о. Роберта Жур-

дена - 15,000 б.фр. і від Oeuvre d'Orient - 40,000 б.фр., дозволили тимчасово влаштувати 26 студентів на студії. Згодом Український Допомоговий Комітет - УДК (заснований у Лювені вищезгаданими людьми) одержав від Українського Центрального Допомогового Бюро у Лондоні грошеву допомогу і призначив 360,000 б.фр. на допомогу українським студентам ЛКУ.

Це дозволило більшості студентів мешкати і майже всім харчуватися у домі колишнього випускника ЛКУ дентиста д-ра Олександра Дехника, який одержував за це узгоджену з УДК оплату. Крім того, кожний студент одержував на дрібні видатки 200 б.фр. місячно. Андрій Кішка, як референт студентів УДК, призначував цю допомогу. На жаль, вищезгадані фонди вичерпались наприкінці академічного року.

■ Східня Конгрегація

Хоч СоBAUSO почав діяти офіційно щойно у листопаді 1946 року, з ініціативи Андрія Кішки і при підтримці його приятелів, як також спонсорів та патронів формуючогось СоBAUSO, - проводилась акція забезпечення тягlosti присутності українських студентів у ЛКУ. Безумовно, що Східня Конгрегація була тоді основним і найбільшим надійним джерелом фондів.

Тому наприкінці липня 1946 р. Андрій Кішка прибув до Риму, де відвідав Владику Івана Бучка. Згодом, 5 серпня, на авдієнції у кардинала Тіссерана - секретаря Східньої Конгрегації, він представив свій обширний меморандум про потребу стипендій для українських студентів. Як вислід цього, на авдієнції 11 серпня, Папа Пій XII-ий запевнив Андрія Кішку, такими словами: "...Я знаю сумну долю українського народу... Я запізнався з Вашим проєктом. Саме, Східня Конгрегація цим займається... Ми робимо все, що можемо для українського народу та його молоді..."

■ У своєму домі

На підставі запевнення Східньою Конгрегацією постійної допомоги Андрій Кішка позичив особисто 80,000 б.фр., щоб СоBAUSO міг

у жовтні 1946 року взяти у 10-річну оренду (80,000 б.фр. річно) будинок при вулиці де Брассер ч. 9 - колишню клініку і резиденцію визначного лікаря. Дальших 25,000 б.фр. на віднову будинку позичила Апостольська Нунціятура у Брюсселі. Святкове відкриття будинку, як українського Студентського Дому, відбулося 2-го лютого 1947 року.

За малими винятками, українські студенти ЛКУ жили у Студентському Домі. Винятками були ті нечисленні студенти, які з різних причин (родинні, вимоги більшої концентрації над студіями, студентки і т. п.) жили окремо у т. зв. "приватках" і одержували відповідні субсидії. Тому, що дім міг примістити лише приблизно 40 студентів, у роках 1947-50 решта студентів мешкала також у винайнятих кімнатах у будинках недалеко Студентського Дому. Рівно ж було декілька студентів, які жили і студювали в інших містах Бельгії, однак фінансово були пов'язані зі студентським осередком у Лювені.

■ Джерела фондів

Найбільша сума фондів приходила від Східньої Конгрегації з Ватикану. Ці стипендії були в формі круглої суми, приблизно 500,000 б.фр. річно "на фінансування 20-ти стипендій по 25,000 б.фр." Спочатку ці стипендії пересилали прямо від Східньої Конгрегації до скарбника СоBAUSO; згодом вони приходили за посередництвом Владики Івана Бучка.

Іншими джерелами фондів була Міжнародня Організація для Втікачів (IRO) (приблизно 200,000 б.фр.) і навіть бельгійська держава (1956 рік 160,000 б.фр.). Ці фонди були призначені на стипендії окремим студентам вищих років студій. Впродовж короткого часу, в пізніх 1940-их роках, IRO теж допомагало фінансово студентам при закупі книжок (54,000 б.фр.), а через Secours International de Caritas Catolica, IRO закупило для студентів одяг і взуття на суму 36,000 б.фр.

Були ще й інші джерела приходів для студентського осередку у Лювені, як наприклад, фонди з американських джерел: National Catholic Welfer Conference, Student Relief Campaign (1,000,000 б.фр.), Oeuvre d'Orient (350,000 б.фр.), зворот частини стипендій батьками студентів, суми подаровані різними духовними і світськими особами і колишніми студентами, тощо. Почавши від 1951 р. приходили також місячні

дотації у сумі 2,500 Б.Фр. на студента останніх років від Comite Academique, ЛКУ.

Проте, багато із цих пожертв були короткотривалими і одноразовими та скоро вичерпувалися, так, що не раз відчувався брак фондів і навіть треба було позичати з інших джерел, особливо тоді, коли головні фонди з Ватикану надходили із запізненням. Дані, які збереглися з того часу вказують на те, що СоBAUSO багато разів мусіло позичати гроші в Oeuvre d'Orient, а часом навіть в апостольській нунціатурі.

■ Документи

Збереглися книги протоколів СоBAUSO/СоBAUU від дня його заснування до засідання 17 липня 1957 року. У цій книзі окремо запроTOCOLовано т. зв. Assemblées G n rales, під час яких приймали річні фінансові звіти і ухвалювали річні бюджети. Також збереглась касова книга, у якій є перший запис з датою жовтень 1946 р., а останній із 23 квітня 1958 року. Всі ці записи, крім академічного року 1957-58 (були внесені отцем Бодуеном), були зареєстровані о. Дом П'єром Дюмоном, довголітнім скарбником СоBAUSO/СоBAUU. Ці документи, зразок яких поміщено наприкінці цього розділу, є головною базою поданих тут фінансових інформацій.

За календарні роки 1947-57, бюджет СоBAUSO/СоBAUU і дійсні фінансові операції у Б.Фр. були наступні:

РІК	ПРИХОДИ	РОЗХОДИ	НАДВИШКА	КІЛЬКІСТЬ СТУДЕНТІВ**
1947	933,466.	874,420.	59,046.	23-55.
1948	1,586,693.*	1,272,216.	314,477.	55-62.
1949	1,074,601.	987,803.	86,797.	62-50.
1950	910,325.	856,692.	53,633.	50-47.
1951	814,567.	784,711.	29,856.	47-42.
1952	879,904.	877,723.	2,180.	42-33.
1953	802,096.	786,080.	16,015.	33-36.
1954	763,944.	703,474.	60,469.	36-26.
1955	769,267.	669,452.	99,814.	26-23.
1956/57	1,161,851.	1,066,39.	95,455.	23-24.
1957/58	349,539.	205,938.	143,60.	23 (академічний рік)

* Сума приходів включає \$10,000 (437,000 Б.Фр.), які інж. А. Кішка виведив від

NCWC & Student Relief Campaign під час своєї поїздки до США. Ця сума дозволила оминати дефіцити у майбутніх роках.

** Числа подають кількість студентів у двох академічних роках того самого календарного року.

Фінансове зіставлення за 1949 рік дає нам належну ілюстрацію, у більш детальній формі, джерел приходів і різних видатків українського студентського осередку в Лювені (у Б.Фр.):

ПРИХОДИ	Б.Фр.
Східня Конгрегація - Владика Іван Бучко	550,000.
NCWC & Student Relief Campaign	57,055.
IRO	83,050.
Oeuvre d'Orient	33,330.
Через пані Ван Нотен	20,000.
Різне: Звороти від студентів	16,690.
Надвшка з 1948 року	314,476.
Приходи - Разом	+1,074,601.
РОЗХОДИ	Б.Фр.
Звичайні розходи	
Харчування	415,037.
Платні	27,270.
Огрівання/світло/вода	88,684.
Меблі і устаткування для розваги	34,817.
Секретаріат/дирекція/П.Т.Т.	23,594.
Зовнішні стипендисти	15,200.
Мінервал/вписи/видатки на студії	130,108.
Оренда дому і прибудівель	88,100.
Кишенькові гроші	72,801.
Разом	895,612.
Надзвичайні розходи	
Надзвичайні роботи	15,000.
Рекляма	7,099.
Поточні видатки	35,446.
Перенесення до I.R.O.	23,960.
Різне	10,686.
Разом	92,191.
Всі Розходи Разом	987,803.
Надвшка	86,797.

■ "Comite d'Achat"

Надвишка дійсних приходів над розходами переносилась з року в рік і ставала частиною приходів у наступному році. Як виказує подана таблиця дійсних фінансових операцій за роки 1947-57, річні надвишки в деяких роках були доволі високі, головню завдяки дотацій від NCWC у сумі 437,000 Б.Фр. Однак, вони почали зменшуватися почавши від 1950 року і 1952 року обнизилась майже до зера.

У студентському домі обнизилася якість харчів і вони стали одноманітними. Це викликало невдоволення між студентами і вони приписували це закупам харчів у племінниці о. директора ван ден Брандена, якій о. директор хотів тим способом допомогти.

У цей час Комітет вже був свідомий про грядучість фінансової кризи і коли, прикінці 1952 року, НаСУС звернувся у тій справі до СоBAUU, Комітет пішов студентам на руку, під умовою, що студенти візьмуть на себе відповідальність за закупи харчів.

Внаслідок цього рішення, студенти створили "Comite d'Achat" (Комітет Закупів), який спочатку складався із 3-ох студентів, а саме: Зенона Легедзи, Олега Весоловського і Федора Ткаченка. Комітет Закупів справлявся зі своїх обов'язків дуже добре: він робив закупи у різних крамницях по кункурентційних цінах і в короткому часі досягнув заощаджень, які допомогли фінансово українському студентському осередкові, у часі, коли приходи були чимраз менші.

Комітет Закупів продовжував діяти також після назначення директором о. Данила Дзвоника восени 1953 року. Федір Ткаченко згадує, що коли він представляв звіт Комітету Закупів отцеві Дюмонові, отець Дюмон висловився похвально про працю Комітету Закупів і повідомив, що досягнені заощадження впродовж одного року дозволять призначити дві додаткові стипендії.

■ Нові директори дому

На прохання студентів, Владика Іван Бучко призначив директором студентського дому у Лювені українського греко-католицького священника, о. Данила Дзвоника. Треба признати, що за час урядування о. Данила Дзвоника, 1953-57 роки, фінансове становище студент-

ського осередку в Лювені значно покращало і річна надвишка приходів над розходами доходила до ста тисяч бельгійських франків. Це дозволило його голляндському наступникові, о. Адольфові Ван де Валові, розпочати господарення із солідною фінансовою базою. У касовій книзі за березень 1958 року (виплата 70,000 Б.Фр.) перший раз записано прізвище цього нового директора Студентського Дому. Із господарення о. Адольфа не залишилося жодних документів, як і не збереглося з того періоду фінансових звітів СоBAUU.

■ Студентській вклад у господарку

Одержувані фонди, хоч відносно скромні, були вистарчальні завдяки прямій участі студентів в адмініструванні домом. Українські студенти виконували по черзі багато робіт, як наприклад, помагали в кухні (навіть "ліпили" вареники на українські свята), мили посуду і подавали їжу до столів. Вони мили і чистили кімнати, коридори, сальйони та інші частини студентського дому, а взимку ставали дуже рано, щоб розтопити піч центрального ogrівання, яку в той час ogrівали вугіллям.

Всі ці послуги спричинялись до того, що студентський осередок у Лювені господарив доволі економно і робив у ті часи значні заощадження. Спільний спосіб життя і гуртові заощадження рівно ж допомагали продовжувати студії тим студентам, які з різних причин не здавали іспитів і через це втрачали стипендії. Саме тоді, студентський осередок у Лювені ставав їм у пригоді, бо дозволяв тим студентам далі жити у студентському домі.

Задля заощаджень, студентський будинок і кухню закривали на липень й серпень і кожний студент мусів дбати про себе, щоб цей важкий період пережити. Для бельгійських та інших західно-европейських, американських, а навіть африканських і азійських студентів, які у той час студіювали у Лювені це був відповідний час, щоб повернутись до родини і відпочати. Однак для українських студентів це було багато складніше. Більшість із них не мали родин і не було куди їхати. Вони знаходили собі працю на фармах чи в індустрії.

■ Монастирі і ЛКУ

Тут треба теж зазначити, що для тих студентів, які мусли повторювати іспити після вакацій (лювенський університет дозволяв здавати іспити перед і після вакацій), велику допомогу давали бельгійські монастирі, які приймали українських студентів на час вакацій, давали їм харчі та приміщення і тим самим створювали сприятливі умови для студій.

Говорячи про фінансування студій українських студентів у Лювенському університеті, варто підкреслити, що сам університет багато спричинився до пом'якшення економічного стану, бо крім оплат за лабораторії і деяких іспитів, головні річні оплати університетських студій були у формі довготермінових позик, на малі відсотки. Ті позики, у великій мірі, допомогли багатьом нашим студентам студіювати у ЛКУ.

■ Умовини прожитку

Якщо взяти на увагу тодішнє післявоєнне положення, - умовини життя українських студентів були доволі сприятливими. Харчі були задовільні, а приміщення, хоч інколи "тісні" і спартанські, були "нормальними" для студентів, які в тому часі звикли до спільного життя, бо багато із них приїхали до Лювену з таборів для втікачів, а дехто з таборів полонених, чи навіть з німецьких концентраційних таборів. Однак, умовини стали багато кращими, коли після 1955 року кількість студентів зменшилася і було їх менше як тридцять, а прибутки на одного студента помітно збільшилися. Однак, треба зазначити, що убоге приміщення по кількох студентів у одній кімнаті не мало місця у періодах 1930-44 і 1960-85.

■ Висновки

У минулому, про цей період існування Українського Студентського Дому, появлялися в українській пресі і журналах статті, у яких приписували його фінансування виключно Апостольській Столиці - Східній Конгрегації - Владиці Іванові Бучкові. Хоч це були найважливіші

благодітелі, вважаємо за обов'язок згадати у числах фінансовий вклад інших інституцій.

На підставі аналізу касової книги о. Дюмона за роки 47 до 57 (11 років) та інших джерел, було можливо згадати зіставлення приходів у заокруглених числах, де також взято до уваги, що ЛКУ давав українським студентам кредити на університетські оплати.

	Б.ФР.	Б.ФР.	%
1. Східня Конгрегація			
- Владика Іван Бучко		6,000,000.	60.0
2. ЛКУ			
Commé Académique	1,040,000.		
Студійні оплати	1,000,000.	2,040,000.	20.4
3. NCWC		1,000,000.	10.0
4. Oeuvre D'Orient		350,000.	3.5
5. IRO		200,000.	2.0
6. Бельгійська Держава		160,000.	1.6
7. Інші		250,000.	2.5
		10,000,000.	100.0

Треба відмітити, що за винятком IRO і Бельгійської Держави, джерелом всіх інших фондів була Католицька Церква, або католицькі установи. ЛКУ і NCWC виявилися важливими меценатами українських студентів, без допомоги яких українська присутність у Лювені була б значно обмеженою. National Catholic Welfare Conference, так як і IRO причинилися до можливості утримати у Лювені у певний час максимальну кількість студентів у перших повоєнних роках. Oeuvre D'Orient приходив із стратегічною допомогою у критичні бюджетові моменти. Однак, основою - фінансовим фундаментом впродовж всіх років періоду 47-59 були фонди Східньої Конгрегації. ■

МАЗЕПИНКА

ШАПКА УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ЛКУ І КОРПОРАЦІЇ НАСУС

Бельгійські студенти ЛКУ - члени вальонської, флямандської, або німецькомовної студентської корпорації, носили відмінні традиційні корпораційні шапки. В академічному році 1932-33, понад 60 українських студентів ЛКУ помітно появилися на вулицях Лювену у синьо-чорних шапках-мазепинках своєї корпорації НАСУС. Однак, у другій половині 30-их років вже мала кількість українських студентів не помічалась.

Після Другої Світової Війни, в академічному році 1947-48, українські студенти Великої Хвилі, своєю чисельною появою у таких же мазепинках, відновили цю лювенську традицію. Синьо-чорна мазепинка, із ледви помітною малиною вилогою, впродовж багатьох років гідно репрезентувала у Лювені чисельну присутність українських студентів.

На цих двох профілях мазепинки слід звернути увагу на її вершок, де вигиптовано, задля тягlosti традиції, золоту лілею - емблему передвоєнних українських студентів ЛКУ. На чорній обвідці лівого профілю мазепинки видно три великі зірки, які означають третій і останній рік студій (після двох років кандидатури). З ліва зірок є синьо-біла відзначка ЛКУ. Оливна лямпда із шістьма малими зірками представляє світло науки. Число "3" на беріжку вершка шапки означає "політичну" приналежність власника мазепинки до "третьої сили". На обвідці правого профілю мазепинки видніють ініціали ЛКУ - UCL і золота відзначка "компас і молот" - емблема факультету інженерії. На цій чорній обвідці студенти також причіпали відзначки відвіданих міст, зустрічей, конференцій, ітп. Чим більше було тих відзначок, тим більше пишався своєю мазепинкою її власник. Декілька бувалих студентів, заповнивши обвідку, мусіли причіпати відзначки на периметрі вершку мазепинки. ■

НАЦІОНАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У БЕЛЬГІЇ - НАСУС 1945-59

Зенон Татарський

■ Архіви

Як уже згадано, із діловодства НАСУС з років 1945-53 мало збереглося. Опис діяльності НАСУС за цей період у підрозділах "Перші Студенти" і "Велика Хвиля" був можливий тому, що ми мали інші матеріали. Проте збереглися протоколи сходин управ НАСУС за роки 1953-57 та Інформаційний Листок за квітень 1957 року. Між протоколами знайдено листу передачі обильного архіву новому писареві. Ось що пропало:

Протокол
 магістрат і секретаріат діяльності студентського союзу НАСУС-9, що відбувся 24.2.1957р.
 На іншому призначеному зборі членів і угодників зборів, що відбувся 24.2.1957р. уступили свої секретаріат з. Татарський передачі відповідному секретареві: наступні документи:

- 1) Книга протоколів зборів зборів
- 2) Рескрипції амуру багатом і тисяч не тисяч.
- 3) Терезь лілею і молот
- 4) -" лілею -"
- 5) Терезь спостережень і зборів загальною зборів НАСУС-9
- 6) Зборів НАСУС-9
- 7) Три альбому НАСУС-9 з. з. з. з. з. з.
- 8) Зборів НАСУС-9
- 9) Каптурівка листів НАСУС-9
- 10) -" лілею листів НАСУС-9
- 11) Терезь зборів і зборів зборів
- 12) Терезь зборів і зборів і зборів і зборів і зборів
- 13) Косметика і зборів НАСУС-9
- 14) Зборів НАСУС-9
- 15) Статут НАСУС-9
- 16) Дієві зборів
- 17) Араб НАСУС-9

Голова діяльності
 Татарський
 4. Татарський
 секретаріат

■ Управи НаСУС

На підставі різних джерел і повищих протоколів ми старалися відтворити склад управ НаСУС. Вони можуть бути неповні і не завжди правильні. Не завжди ті, що "призналися" в участі в управах могли подати їх повний склад. Подаємо їх для поправок і доповнення.

Відновлення НаСУС - жовтень 1945 за почином Миколи Демчука і Андрія Кішки. Тимчасовий провід: Василь Наконечний, г., Софійка Колібаба, се., Володимир Попович, се., Федір Сметанко, ск., Марта Горняткевич, Андрій Листок, Володимир Шикін.

Перші повоєнні Загальні Збори 20-го січня 1946 року обрали управу: Василь Наконечний, г., Андрій Листок, за., Софійка Колібаба, се., Володимир Попович, сек., Федір Сметанка, ск., кк. Марта Горняткевич, Володимир Шикін.

Загальні Збори 9-го лютого 1947: Ігор Шевченко, г., Володимир Попович, за., Тая Смирєнко, се., Федір Сметанко, ск.

Загальні Збори 21-го грудня 1947

47-48: Ігор Суховерський, г., Володимир Попович, за., Тая Смирєнко, се., Зєнон Янковський, ск., Кирило Митрович, к-ос., Казимир Кмиклюк, сп., Михайло Логущ, з-зв.

48-49: Мирослав Мельник, г., Зєнон Янковський, за. - г. від 06.49, Зєнон Легєдза, се.

49-50: Юрій Шухєвич, г., Микола Когут, за., Йосиф Лєсєв, се., Олєкса Біланюк, з-зв., Григорій Ощипко.

50-51: Анатоль Романюк, г., Йосиф Лєсєв, се., Роман Трач, Марійка Столяр.

51-52: Євгєн Федорєнко, г., Зєнон Легєдза, за., Роман Біляк, Роман Трач.

52-53: Євгєн Федорєнко, г., Зєнон Легєдза, за. - г. від 04.53, Євгєн

Гановський, се., Остап Коцюба, ск., Борис Витязь, Любомир Таранько.

53-54: Євгєн Гановський, г., Осип Змія, се., Віталій Візір, ск., Федір Ткаченко, Іван Левицький, Олєг Весоловський, Вацєк Садовінський (Василь Дюг).

54-55: Євгєн Гановський, г., Іван Левицький, се., Борис Витязь, Віталій Візір, Володимир Зазуляк, Вацєк Садовінський (Василь Дюг), Борис Ващук, Ярослав Петрух.

55-56: Едвард Бродацький, г., Ляриса Качмар, се., Борис Ващук, Мирослав Бєлєй, Іван Левицький, Осип Змія, Радко Кравців.

56-57: Віталій Візір, г., Анна Білоус, се., Любомир Бачинський, Осип Змія, Дмитро Косик, Мирослав Бєлєй, Василь Хміляк, Борис Ващук, Кузьма Дмитрик.

57-58: Любомир Бачинський, г., Ляриса Качмар, з., Олєсь Кутняк, се., Федір Червак, сп., Зєнон Микитєнко, зв., Радко Кравців, ф., Дмитро Коваль, пр.

58-59: Олєсь Кутняк, г., Коваль Дмитро, за., Оля Лошенко, се., Зєнон Микитєнко, к-ос., Дамян Федорика, ск., Іван Мигул, пр.-сп. Кк.: Любомир Бачинський, Теофіль Кіс.

59-60: Іван Мигул, г., Дмитро Коваль, за., Володимир Закальницький, се., Дамян Федорика, к-ос., Іван Дерєвянка.

Збереглися знимки управ із років 1945-46 і 1958-59 та навіть ілюстрація із Загальних Зборів НаСУС у листопаді 1948 року.

■ Інформаційний Листок

Як документ, подаємо титулярну сторінку Інформаційного Листка НаСУС за квітєнь 1957 і Хроніку Діяльності НаСУС, яку там помістили:

**НАЦІОНАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ
СТУДЕНТІВ У БЕЛЬГІЇ**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТОК

Ч. 1 /3/

Квітень 1957

Рік I /III/

Х Р О Н І К А

Академічний рік: 1954/55.

- 14.11.1954 Річні Загальні Збори НаСУС-у.
23.11. Наш гуртожиток відвідав диригент візантійського хору з Утрехту Др.М.Антонович.
- 1.12. Відбиванкова дружина НаСУС-у, обороняючи кольори Львівського Університету, розіграла змагання з дружиною Лілльського Університету. Змагання виграла наша дружина з вислідом: 6:15, 15:4, 15:12.
- 3.12. Проф.О.Кульчицький виголосив доповідь на тему: "Соціологія і психологія советського терору".
- 10.12. Участь відсоручників НаСУС-у в імпрезі улаштованій Федерцією Валонських Студентів /Феде/.
- 11.12. Керівник Бюро зовнішніх Справ УНРади, п.інж.Д.Андришевський дав доповідь для студентів на тему: "Внутрішня і зовнішня діяльність УНРади". Після доповіді відбулась жвава дискусія.
- 11.12. Участь відсоручників НаСУС-у в святкуванні ювілейної річниці організації німецьких студентів /Ельманія Люваньєнзіс/.
- 15.12. В Студентському Гуртожитку відбулась товариська зустріч членів НаСУС-у з представниками регіональних і головної Управи Федерції Валонських Студентів /Феде/. В програмі зустрічі входили: доповідь у французькій мові д-ра Р.Жемчука та товариська гутірка переодітана піснями і українськими дисками.
- 18.12. Свят-Миколайський Вечір в Українському Гуртожитку.
- 27.12. Доповідь др.доц.В.Яніва на тему: "Соціальна структура СССР".
- 28.12. Доповідь др.доц.В.Яніва: "Соціальний устрій СССР".
- 7.2. -
- 11.2.1955 Відбувся в Лювені "Тиждень Українських Ступій", який організували на Львівському Університеті: УБУ - Мінхен, КоСУС та НаСУС. Цей студійний тиждень був призначений для бельгійської й чужинської публіки. Доповіді виголосили професори Львівського Унів.: Дюпріс, П.де Вішер, Грегюар, а також с.Р.Ван Ковеллар. Українськими доповідцями були: проф.Студинський, проф.Кульгин, проф.Кульчицький, с.канц.Лесюкович та др.Жемчук. Бельгійська газета "Ля Лібр Бельжік" подавала щоденні звідомення з перебігу цього тижня. Рівнож інші бельгійські часописи поміщували про це статті.
- 17.4. Влаштовано спільне Свячене в Українському Студентському Домі для українських студентів і укр.громадянства Лювені
- 14.5. Наш Дім відвідав студент українець-уродженець Уругваю і який студіює в Уругваї, п.Ф.Ничка.
- 17.5. До нашого гуртожитку завітав проф.Я.Рудницький з Канади. З цієї нагоди відбулась товариська зустріч і гутірка з гостем.
- 30 - 31.5. В нашому Домі відбувався Основуючий З'їзд Українського Християнського Руху, в якому взяли також участь члени

- НаСУС-у.
- 25.6.1955 Доповідь др.доц.В.Яніва на тему: "Психологічна інтерпретація соціальних явищ в Україні і Росії"
- 10.7. Надзвичайні Загальні Збори НаСУС-у для вибору делегатів на XIX-ий Конгрес ЦЕСУС-у
- 19.7. Др.Р.Жемчук, обороняючи свою дисертацію на Львівському Університеті, одержав звання доктора політичних і дипломатичних наук, з цієї нагоди в гуртожитку відбулось скромне прийняття в його честь.
- 30.7. Іх Ексцеленція Архiepіскоп Кир Гван Бучко відвідав Український Студ.Осередок. З цієї нагоди влаштовано спільний обід з участю ректора Львівського Університету Іх Ексцеленції Єпископа Ван Васнберга.
- 2 - 12.9. Відбулись в Українському Студентському Гуртожитку IV-ї ВЛКУ, XIX-ий Конгрес ЦЕСУС-у, з'їзди товариств: "Сарева" і ТУСМ ім. М.Міхновського.

Академічний рік: 1955/56.

- 30.10.1955 Річні Загальні Збори НаСУС-у. Головою вибрано В.Бредацького, секретарем - панну Л.Качмар.
- 1.11. Святочна академія в честь Листопадового Зриву.
- 24.11. Річницю Базару відсвятковано панакхидом та рефератом.
- 29.11. Львівський Студійний осередок відвідав Кардинал Тіссеран.
- 15.12. Товариська зустріч із фламандськими студентами в нашому гуртожитку.
- 29.1.1956 Влаштовано Крутянську академію. Перезедено традиційну гольовіку в честь Героїв Крут.
- 10.3. Святочними сходинами відзначено річницю смерті Т.Шевченка.
- 25.5. Святочними сходинами відзначено 30-і роковини трагічної смерті Пол.Отамана С.Петлюри.
- 27.5. Львівський гуртожиток відвідали голова ЦЕСУС-у П.Дорожинський і др.Б.Маркусъ. В товариській зустрічі шановні гості поінформували членів НаСУС-у про алли майбутнього XX-ого конгресу ЦЕСУС-у, що має відбутись в Женеві.
- 2.7. У зв'язку з номінацією Всец.О.Дюмона, доволітного секретаря і скарбника Комітету КОБАВЮ, на ректора Грецької Семінарії в Римі, в нашому гуртожитку відбулось прашання с.Дюмона в присутності членів Комітету Панів Професорів, представників українських організацій в Бельгії і членів НаСУС-у.
- 6.12.1955 Виступ танцювальної групи в "Серкль дез Етюдінтс Етранжерс".
- 18.12.55 Відання свята св.Миколая в нашому гуртожитку.
- 12.1.1956 Виступ нашого хору й танцювальної групи в "Гранд Ротонд".
- 20-25.1.56 Наш хор співав в брссельських церквах підчас Богослужень з нагоди "Тижня Молитов за Єдність Церков".
- 2.4.56 Виступ хору і танцювальної групи в Антверпені.
- 9.3.56 На запрошення фламандських студентів, члени НаСУС-у взяли участь в товариській зустрічі, що відбулась в домівці фламандських студентів.
- 21.10.56 Члени НаСУС-у дали доповіді в терені у зв'язку з протестною акцією проти переслідування українців в СССР.

Хроніка дає образ дуже активної діяльності управ того періоду і потверджує, що Український Студентський Дім у Лювені став культурним і освітнім осередком, у якому відбувалися збори інших студентських і громадських організацій і куди прибували з доповідями визначні українські науковці, політики і громадські діячі. Треба також зазначити, що подібну діяльність проявляли управи і члени НаСУС впродовж інших років того періоду - "Свідки Війни".

■ Протоколи

Подаємо, як документи, уривки з протоколів у первісному вигляді. Не сумніваємося, що з великим зацікавленням поглянуть на них, з "віддалі" понад сорока років, у першу чергу писарі, як також тодішні голови НаСУС та інші члени управ.

ПРОТОКОЛ № 3

зг з'ясуванням діяльності управи НАСУС на 22.11.49

Присутні: всі члени управи

Порядок дня

- 1) Відкриття
- 2) Читання списку
- 3) Вступне
- 4) Звіт про діяльність

№ 1 Змігачевський висловив ур. про те, що він не може зрозуміти, чому не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі.

- 1) Зрозуміти, чому не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі та прощ. меморандум
- 2) Обговорення вислову ур. про те, що він не може зрозуміти, чому не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі та прощ. меморандум
- 3) Висловити на заперечення ур. Савченко, та бути уперевіреном усіх учасників: усіх НАСУС-ців та ур. Терещук
- 4) Зорганізувати з'їзди з усіх членів НАСУС-а, щоб з'ясувати, чому не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі та прощ. меморандум

Мислення: це з індивідуальних справ кувкає висловити каменів в справі: ур. Терещук та Савченко, а вони можуть взяти собі до уваги та ур. Терещук разом з усіма членами НАСУС-а разом з усіма: Савченко та Терещук.

задача з'ясувати, чому не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі та прощ. меморандум

- 1) З'ясувати, чому не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі та прощ. меморандум
- 2) Сформулювати прощ. меморандум, в якому вказано на те, що не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі та прощ. меморандум

№ 4 З'ясувати, чому не було зроблено нічого з приводу справи за часів його перебування в управі та прощ. меморандум

Савченко,
Терещук

Савченко,
Терещук

Протокол № 5

з збора на комитет за защита на БУС, на който се взема решение за изготвяне на протокол № 5.

Присъства: ва. Клеменс

Програма

- 1) Визитка и визитанка протекла з попередното заседание
- 2) Предишната история на дружеството за изготвяне на статута
- 3) Справка протекла на БУС
- 4) Реше.
- 5) Закриване

Ad 1 Заданна визитка и визитанка протекла з попередното заседание. Повишен порядок на работата изготвя протекла з попередното заседание

Ad 2 Изготвяне визитки и визитанки протекла з попередното заседание. Изготвяне на статута на дружеството, ак. тристранно писане за изготвяне на статута и статута на дружеството. Изготвяне на статута на дружеството. Изготвяне на статута на дружеството.

Справка изготвяне на статута на дружеството. Изготвяне на статута на дружеството. Изготвяне на статута на дружеството.

Ad 3 Справка протекла на БУС. Изготвяне на статута на дружеството. Изготвяне на статута на дружеството.

Ad 5 Закриване. Закриване на работата

Ва. Клеменс

Ва. Клеменс

Протокол № 2

з збора на комитет за защита на БУС, на който се взема решение за изготвяне на протокол № 2.

Присъства: ва. Клеменс

На заседанието се взема решение за изготвяне на статута на дружеството. Изготвяне на статута на дружеството. Изготвяне на статута на дружеството.

Ва. Клеменс

Ва. Клеменс

Протокол № 7

з заседанието на БУС, на който се взема решение за изготвяне на протокол № 7.

Присъства: ва. Клеменс, ва. Клеменс, ва. Клеменс

Порядок на работата

- 1) Визитка и визитанка протекла з попередното заседание
- 2) Предишната история на дружеството за изготвяне на статута
- 3) Справка протекла на БУС
- 4) Справка протекла на БУС
- 5) Реше.
- 6) Закриване

Ad 1 Визитка и визитанка протекла з попередното заседание. Повишен порядок на работата изготвя протекла з попередното заседание

Ad 2 Изготвяне визитки и визитанки протекла з попередното заседание. Изготвяне на статута на дружеството, ак. тристранно писане за изготвяне на статута и статута на дружеството.

з великою зручністю працювали з українською мовою

і великою увагою за відвідувачів великої школи з українською мовою у Львові та інших містах України та Польщі з метою збереження української мови та культури

у Львові з 1947 року з ініціативи та підтримки Католіки

Ігор Гайда

3.8.47

Ігор Гайда

3.8.47

Львів

Коли взяти до уваги, що писарі закінчували або навіть і починали українську середню освіту поза Україною - тоді треба їм висловити признання за вдале відтворення українською мовою перебігу сходин управ Національного Союзу Українських Студентів у Бельгії. ■

"ОБНОВА" У ЛЮВЕНІ 1947-75

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ КАТОЛІКІВ (ТУСК)
ЧЛЕН МІЖНАРОДНОГО ТОВАРИСТВА RAX ROMANA

Ігор Гайда

■ Вступ

Виховання і поглиблення християнського свідогляду українського студента завжди були і будуть важливою метою "Обнови". У додатку, знайомство із світовою і християнською проблематикою давали нагоду кращого індивідуального росту українським студентам.

1946 року у Мюнхені відновилася діяльність ТУСК-"Обнова" і в короткому часі це товариство встановило зв'язки з братніми організаціями

ми Rax Romana у різних країнах Європи. Заснована після Першої Світової Війни Rax Romana є міжнародною організацією католицьких студентів та інтелектуалів, якої "Обнова" була спів-засновником. Після Другої Світової Війни тільки державні товариства могли належати до Rax Romana. Ця престижна організація католицьких провідників у сферах науки, суспільного і політичного життя країн вільного світу стала знову доступною для українців завдяки ініціативі і постійного зацікавлення Україною його провідного члена Едварда Кірхнера, американського дипломата і директора центру переселення біженців IRO у Мюнхені. І тому, Федерація "Обнова" в Екзилі могла знову діяти проти акцій саботажу інтересів української спільноти і церкви. 1946 року українська делегація з Бельгії, до складу якої входили о. д-р Максим Германюк та інж. Андрій Кішка, брала участь у нарадах Rax Romana у Салюманці, Еспанія, а у вересні того ж року ця делегація брала участь у 19-му Конгресі Rax Romana у Фрібургу, Швейцарія.

■ Віднова ТУСК у Лювені

1947 року група активних членів Мюнхенською ТУСК - "Обнова", переїхавши до Лювену зразу приступила до заснування місцевого відділу. Головна мета товариства "Обнова" - поглибити християнський світогляд українського студента та ознайомити його із суспільно-християнською проблематикою нашої Церкви і Західної Європи. Студії у Лювенському Католицькому Університеті були доброю нагодою познайомитися із бельгійськими товариствами, які мали подібні цілі і переважно також належали до Rax Romana.

Першим головою заснованого гуртка "Обнова" 1947 року обрано Мирослава Антохія - колишнього активного члена із Мюнхену. У грудні 1947 року Кирило Митрович їздив на конференцію "Церква у поході" до Шарлеруа, що була тоді присвячена актуальним проблемам. Вже у першому році існування гуртка, Мирослав Антохій брав участь у конференції Rax Romana у Спа, Бельгія.

Незважаючи на важкі вимоги студій, мовні труднощі й нові обставини життя у новій країні, - діяльність "Обнови" розвивалася. Крім ядра "мюнхенців", до "Обнови" приєдналися студенти, що приїхали з інших міст Німеччини. Відбувалися періодичні сходини із гарячими

дискусіями. На одних таких сходинах доповідачем був Роман Трач. Він говорив на тему: "Трансцедентність - потреба і розуміння". Обмін думками був на високому, інтелектуальному рівні, хоч дискусія була час до часу досить гарячою. Крім внутрішніх сходин, були гостинні зустрічі із бельгійськими гуртками. Фонди "Обнови" були невеликі, бо вкладки були мінімальні, а далекі подорожі на конференції і конгреси фінансувало СоBAUSO окремими дотаціями, або делегати платили із власної кишені.

У перші роки після війни, о. д-р Максим Германюк, ЧНІ, перед виїздом у Канаду, був духовним опікуном нашого гуртка "Обнова" і коли міг, брав участь у його сходинах та давав влучні поради.

■ Проща

Навесні 1949 року, під час великого посту, охочі із гуртка "Обнова", 7-8 учасників зорганізували прощу до Montegue однієї із відпустових місцевостей у Бельгії. Це було приблизно 20 кілометрів від Лювену, куди ми йшли пішки, роздумуючи "над нашими гріхами".

■ Міжнародні З'їзди

Вліті 1950 року велика делегація з Лювену: Роман Біляк, Марта Калитовська, Кирило Митрович, Роман Трач та Ігор Гайда долучилася до ще більшої делегації дванадцяти осіб із Мюнхену, щоб взяти участь у Всесвітньому З'їзді Pax Romana в Амстердамі. Вся делегація ночувала в українській семінарії у Кулембургу і щодня доїжджала поїздом на конференцію в Амстердамі. Ми брали активну участь у поодиноких сесіях, як також у загальній асамблеї З'їзду. Хоч члени "Обнови" брали участь у Світових З'їздах Pax Romana ще перед Другою Світовою Війною, то це була мабуть, найбільш численна делегація в історії "Обнови". (Гляди на знімку цієї делегації.)

У пізніших роках, 1951-54, коли студенти чулися певніше у своїх студіях, а життя в Європі унормувалося, пожвавилася діяльність "Обнови" у міжнародних зв'язках. За головства Григорія Ощипко (1952-54), він їздив на конференції Pax Romana до Західнього Берліну, як та-

кож у Баварський Замок Weweisburg. У вересні 1952 делегація шістьох лювенців поїхала на Студійні Дні до Люрі (Франція,) де між прелегентами були Марта Калитовська, Григорій Ощипко та Мирослав Лабунька. Зенон Легедза був головою 1953-54 і їздив на конференцію вліті '54 до Риму. 1954-55 головою відділу в Лювені був Едвард Бродацький і тоді відбувалися часті зустрічі з бельгійськими студентами подібних католицьких товариств.

■ Осідок ФТУСК-"Обнова" в Лювені, 1955-57

У днях 25-26 грудня 1954 року в Лювені відбулися Студійні Дні "Обнови", на які приїхали делегати з Німеччини, Франції, Англії та Іспанії, а 27 грудня на Загальному З'їзді Федерації перенесено центрально до Лювену, бо більшість членів управи були лювенці: Григорій Ощипко - президент, управа - Володимир Зазуляк, Остап Коцюба, Микола Когут, Іван Левицький, Кирило Митрович та Євген Гановський. Ця новообрана управа зорганізувала у серпні 1955 року Студійні Дні в Лондоні присвячені 25-літтю "Обнови" і 1000-літтю хрещення Св. Княгині Ольги. З думкою про тисячоліття хрещення Русі-України виголовили меморандум про Княгиню Ольгу, що його пізніше вручили Папі Пійові XII. Після Студійних Днів багато лювенців були делегатами на XXIII Світовому Конгресі Pax Romana у Ноттінгтамі (Англія) від 17 до 25 серпня.

1955 рік для лювенців і членів "Обнови" був дуже активним. Кирило Митрович брав участь у конференції "Модерне Християнське Мистецтво" у Парижі; Олег Весоловський виступав на конференції в Гемні (Вестфалія); Мирослав Троян в Ахені (Німеччина) - "Католицькі Інженери"; Едвард Бродацький у Лестері (Англія) - "Інтерфедеральна Асамблея". І на кінець 1955 року, 25 грудня, Лювен знову гостив VII Світовий З'їзд ФТУСК-"Обнова". Хоч президентом обрали О. Кушпету з Голляндії, більшість членів управи були лювенці, так що централь залишилася у Лювені. До управи ввійшли Микола Когут, Володимир Зазуляк, Іван Левицький, Дарія Гасюк, Борис Вашук, Євген Гановський, Остап Коцюба та Григорій Ощипко. Головою місцевого лювенського відділу обрали Олега Весоловського, а до управи увійшли Дарія Гасюк, Юрій Товт та Едвард Бродацький. Управа організувала зустрічі

та сходини із цікавими доповідями. У серпні 1956 року Олег Весоловський був делегатом від федерації на студентській конференції католицьких студентів Німеччини в Гемені (Вестфалія) і написав про це довгий допис до Бюлетеня ФТУСК-"Обнова". До цього Бюлетеня часто дописували такі лювенці: Григорій Ощипко, Борис Вашук, Богдан Цимбалістий, Кирило Митрович.

Напочатку грудня 1956 року Теофіля Кіса обрали головою місцевого відділу "Обнови", а прикінці того ж місяця його обрали на президента світового ФТУСК-"Обнова". Більшість управи складалася з лювенців: Борис Вашук, Іван Левицький, Володимир Зазуляк, Олег Весоловський, Микола Когут, Дарія Гасюк та Євген Бродацький. Інші члени управи були із Франції, Голляндії, Німеччини та Америки.

У 1957 році лювенці, представники "Обнови", брали активну участь у міжнародних з'їздах, але не так часто, як у попередніх роках. Вони були делегатами на Світовому Конгресі Мирянського Апостоляту в Римі у дні 5-18 жовтня 1957 року.

Багато лювенців виїхало за океан і були пляни перенести центрально ФТУСК-"Обнова" до Флядельфії. Але, місцевий відділ у Лювені далі залишився діяльний.

■ 60-ті роки

На жаль, архівні матеріали гуртка пропали, однак зберігся протокол із річних зборів, що відбулися 25.11.1966 р., з присутністю 13-ти членів, на яких звітували Володимир Закальницький, голова, Андрій Гайдамаха, секретар і Богдан Савків, скарбник. Тоді прийнято чотирьох нових членів: Олександра Братковського, Ігоря Макарушку, Романа Деру і Володимира Безушка. Є також згадка у пресі про "Обнову" у сімдесятих роках. Це свідчить про тяглість існування ТУСК "Обнова". ■

Джерела

1947-53 із пам'яті та із телефонних розмов (15): Мирослав Актохій, Григорій Ощипко, Роман Трач, Зенон Легедза, Роман Біляк.
1954-57 Бюлетні ФТУСК-"Обнова": квітень 1955 ч. 1, червень-липень '55 ч. 2-3, вересень '55 ч. 4, січень-лютий '56 ч. 5, березень-квітень '56 ч. 6, грудень '56 ч. 7, січень-лютий '57 ч. 8. Матеріали Студійних Днів, Лювен 1956, 1957.

У ПРОВОДІ СУМ

Григорій Ощипко

Велика чатина студентів Лювенського осередку були у проводі виховної організації СУМ у Бельгії, а деякі з них стали керівними членами Центральної (світової) Управи СУМ.

1947 р. Центральний Комітет СУМ у Мюнхені уповноважив студента ЛКУ Кирила Митровича зайнятися організацією перших осередків СУМ у Бельгії. 18 березня 1948 р. він скликав З'їзд у місті Льеж, на якому обрали Крайову Управу та затвердили статут. На З'їзді було присутніх біля 200 молодих людей і представників двох, існуючих уже осередків СУМ - Шарлеруа і Льеж. Першим головою Крайової Управи СУМ обрали тоді Володимира Мацьківа - докторанта ЛКУ. Більшість членів Крайової Управи були студенти. У квітні 1948 р. Управа почала видавати для молоді сторінку "В поході" при газеті "Вісті". Таких сторінок на протязі 15-ти років, появилася 47 випусків. На загальні збори осередків СУМ (усіх було біля 15) завжди приїжджав представник Крайової Управи, який звичайно керував зборами.

Лювенські студенти були керівним ядром СУМ і тому, що більшість членів Крайової Управи також були студентами, на початках, навіть засідання відбувалися у студентському гуртожитку. Життя студентів-сумівців було виповнене працею. Під час тижня виклади, наука, іспити, а в неділі поїздки на загальні збори, запрошення з доповідями, або участь у якійсь імпрезі. А така поїздка забирала всю неділю, бо деякі осередки були віддалені від Лювену на 100-150 км. Під час такої поїздки можна було продавати книжки, пресу, збирати передплати на газети, давати різну інформацію, обмінюватися думками на політичні теми, підтримувати робітників на душі. Виринали і справи правних порад, вироблення пашпортів для утікачів, різні відшкодування, а згодом - анкети на виїзд за океан тощо. Такі поїздки затягалися часом до пізнього вечора, а то й до півночі. Так, що на кіно не залишалася часу. Під час літніх вакацій студенти організували і брали участь як виховники у відпочинкових таборах СУМ для дітей, а відтак у таборах для юнацтва СУМ з оформленою виховною програмою.

Головами Крайової Управи СУМ були завжди студенти, або гра-

дуанти ЛКУ, деякі із них продовж десятків років. Рекорд побив Іван Левицький сповняючи обов'язки голови впродовж 22 років (1976-99). Омелян Коваль був 12 років (1951-63) головою СУМ у Бельгії. Коли його обрали головою світової СУМ, Григорій Ощипко став головою на 6 років (1963-69). Інші виконували цей обов'язок впродовж менше 3-ох років - Ярослав Добош і Володимир Мацьків. Три лювенські градуанти сповняли керівні функції у Центральній Управі СУМ: Омелян Коваль - голова, Євген Гановський і Григорій Ощипко - генеральні секретарі.

Понад три десятки студентів займали різні пости у Крайовій Управі СУМ Бельгії. Ось, їхні прізвища за азбукою: Богдан Бочан, Юрій Бучацький, Борис Витязь, Євген Гановський, Роман Герасимович, Аркадій Гончарів, Володимир Гапишин, Іван Дерев'янка, Ярослав Добош, Володимир Закальницький, Віктор Зінько, Марія Карпа, Теофіль Кіс, Зенон Коваль, Омелян Коваль, Микола Когут, Оля Коцицька, Остап Коцюба, Мирослав Лабунька, Іван Левицький, Ігор Лесик, Осип Лесів, Олександр Марків, Богдан Марченко, Володимир Мацьків, Кирило Митрович, Іван Охримович, Григорій Ощипко, Петро Павличенко, Григорій Панчук, Володимир Попович, Михайло Проць, Роман Раделецький, Богдан Цимбала, Юрій Шухевич, Зенон Янковський.

Треба відмітити, що у 1960-их і 1970-их роках деякі вихованці СУМ студювали у ЛКУ, жили у студентському гуртожитку "А. В.", були членами НаСУС і були, як "друга генерація", у проводі СУМ у Бельгії. ■

ПЛАСТ У ЛЮВЕНІ 1947-54 ОСЕРЕДОК ПРАЦІ УЛАДУ СТАРШИХ ПЛАСТУНІВ

Ігор Гайда

1947 року, до Лювену приїхало декілька старших пластуни-студентів із різних міст Західної Німеччини. Самозрозуміло, вони цілком спонтанно заснували Осередок Праці УСП та оформили цей осередок у централі Пласту в Мюнхені. Незважаючи на вимогливі університет-

ські студії і мовні труднощі, пластуни все ж таки почали пластову працю. Найбільше було пластуни-ів із куреня "Бурлаки": Олекса Біланюк, Ігор Суховерський, Мирослав Троян, Роман Герасимович і Роман Якемчук. До них прилучилися старші пластуни із куреня "Гірські Орли": Ігор Гайда, Юстин Клим, Богдан Ковалюк, а також Андрій Мельник, Роман Зибенко, Григорій Неліпа, Кирило Митрович, Ігор Хабурський, Зенон Татарський, Осип Іскрижицький, Борис Витязь, Дорко Шумовський, Дмитро Дубина і Євген Федоренко.

1949 року відвідав пластуни-ів член Головної Пластової Булави Атанас Фіголь, тодішній адміністратор Енциклопедії Українознавства у Сарсель, Франція.

Відбувалися періодичні сходи з пластовими гутірками, як наприклад: Ігор Суховерський оповідав про міжнародне джемборі 1947 року у Франції та як він разом із "Білим Джеком" здобули Монт Блянк. Були теж гутірки про картографію, здавання третьої проби і т.д. Деякі пластуни, як Олекса Біланюк і Зенко Легедза, виконували виховну роботу. Вони були впорядниками юнацьких гуртків у поселеннях українців, які працювали у копальнях вугілля. Осередок праці уряджував мандрівки, зустрічі із бельгійськими скавтами, а навіть кількадевні табори для юнаків. 1949 року група пластуни-ів в одностроях брала участь із прапорами і транспарентами у святковому марші у Брюсселі.

Хоч пластуни-студентів не було багато у порівнянні із братньою організацією СУМ, все ж таки СУМ попросив деяких пластуни-ів для допомоги в організуванні вправ та до впорядку на великому здвигі СУМ у Бельгії. Після 1953-54 року, коли більшість пластуни-ів виїхала з Лювену, Осередок Праці УСП у Лювені розв'язався, але вклад пластової праці залишив позитивні результати, бо їхнє і їхніх пластуни-ів юнаків пластування продовжувалося на нових поселеннях у Канаді та в Америці. Деякі пластуни Бельгії, як Борис Витязь та інші включилися у виховну працю СУМ у Бельгії, а першим краєвим головою СУМ у Бельгії став старший пластуни-ів Кирило Митрович. ■

Подяємо "машти" організацій, які були пов'язані із українським студентським осередком у Лювені:

Машт СоBAUSO подає Високого Патрона - Його Еміненцію Йосифа-Ернеста Кардинала ван Руї, примаса Бельгії; Почесного Президента монс. Оноре ван Ваєнберга, ректора ЛКУ.

Машт СоBAUU не подає тих особистостей. Можна припустити, що їх патронат тим самим закінчився.

COMITÉ BELGE D'ASSISTANCE AUX UNIVERSITAIRES SLAVES ORIENTAUX
BELGISCH COMITE VOOR BIJSTAND AAN OOSTSLAVISCHE HOOGSTUDENTEN
BELGIAN RELIEF COMMITTEE FOR EASTERN SLAV STUDENTS

" COBAUSO "

(ASSOCIATION SANS BUT LUCRATIF)

SIÈGE SOCIAL: LOUVAIN

SOUS

LE HAUT PATRONAGE DE

S. EM. LE CARDINAL E. VAN ROEY
PRIMAT DE BELGIQUE.

LA PRÉSIDENCE D'HONNEUR DE

MGR. H. VAN WAEYENBERGH
RECTEUR MAGNIFIQUE DE L'UNIVERSITÉ DE LOUVAIN.

COMITÉ BELGE D'ASSISTANCE AUX UNIVERSITAIRES UKRAINIENS
BELGISCH HULPCOMITE AAN OEKRAINSE HOOGSTUDENTEN
(ASSOCIATION SANS BUT LUCRATIF)
SIÈGE SOCIAL: LOUVAIN

НАЦІОНАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ
СТУДЕНТІВ У БЕЛЬГІЇ

Протокол із першого засідання СоBAUSO 11-го листопада 1946 р., під час якого обрано управу.

1
Procès-Verbal du Conseil d'Administration de
l'Association sans but lucratif "Comité Belge
d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux"
siège à Louvain, le 11 Novembre 1946, sous la
présidence de Dom Pierre Dumont.

Sont présents: MM. Alfons Corrix,
Jean De Weert,
Dom Pierre Dumont
Léon Dupriez
André Kischka
Paul Lambère.

M. Paul Lambère est désigné en qualité de
président.
M. Alfons Corrix, en qualité de vice-président,
M. André Kischka, en qualité de secrétaire-général,
Dom Pierre Dumont, en qualité de trésorier.

Dom Pierre Dumont
1946
Alfons Corrix
Jean De Weert
André Kischka
Paul Lambère

Перша сторінка касової книги CoBAUSO - приходи. Подано приходи від Східної Конгрегації, Oeuvre D'orient і о. Роберта Журдена.

octobre 1946

Le 20. Avance de S. Eusebe de Marc Apostolique (25.000)
 De cembre Subvention a l.S.E. de.

Subvention S. Congregation Orientale 150.000.-

1947.

Janvier.

Avance sur subvention de vue d'orient 1947 30.000.-

Fevrier

De la part de M. P. Jouslain, en vue de l'ameublement 15.000.-

Complément Subvention de vue d'orient 25.000

Mars 1947

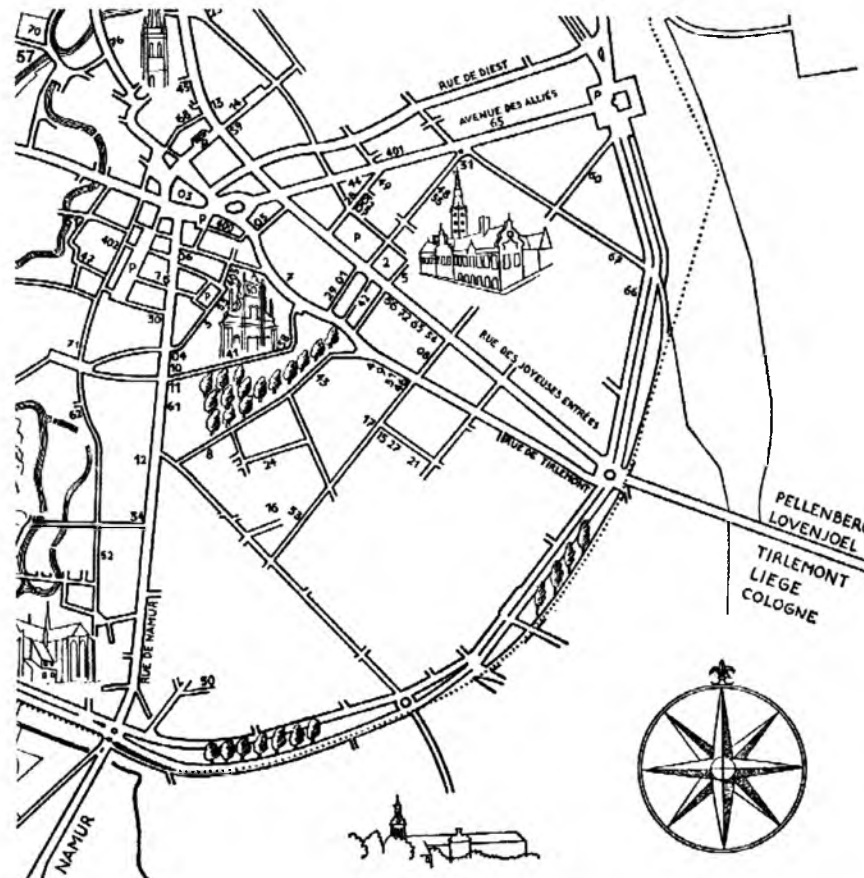
Avance de l'œuvre d'orient 30.000.

Avril 1947

Subvention Sans Congregation Orientale 200.000.-

420.000

Частина мапи Лювену, на якій ЛКУ подає положення студентських гуртожитків і будинків до загального студентського вжитку. Український Студентський Дім - Foyer Ukrainien є поміщений під числом 57. На мапі ч. 57 знаходиться у лівому-верхньому розі.

ORGANISATIONS ET MAISONS D'ÉTUDIANTS

400. Maison des Etudiants et U.G., 5A, Grand-Place. 401. Alma (restaurant), 69-71, avenue des Alliés. 402. Services U.G.: Centrale d'achat; Service d'impression de cours, 16A, rue de Paris. 403. Centre social, 5, rue du Mayeur. 41. Centre Universitaire féminin (Sedes), 28, rue de Bériot. 42. Cercle International des Etudiants Etrangers (C.I.E.E.), 22, place Hoover. 43. Maison des Etudiantes, 9, rue de Tirlémont. 44. Maison de Droit-Philo., 50, avenue des Alliés. 45. Maison de l'Histoire, 25, rue du Canal. 46. Cercle des Psychologie et de Pédagogie, 110, rue de Tirlémont. 47. Cercle des Sciences Religieuses (C.S.R.), 16, rue Sainte-Barbe. 48. Maison des Sciences Politiques et Sociales, 28, rue Léopold. 49. Maison des Sciences (MdS), 16, rue Jean Stas. 50. Cercle Industriel (C.I.), 13, rue Emile Matheiu. 51. Maison médicale, 17, rue Notre-Dame. 52. Maison d'Education Physique, 71, rue des Moutons. 53. Home Congolais, 34, rue Vésale. 54. Foyer Chinois, 28, rue des Joyeuses-Entrées. 55. Cercle Latino-Américain, 20, rue Léopold. 56. Home Mindzenty, 18, rue des Joyeuses-Entrées. 57. Foyer Ukrainien, 9, rue des Brasseurs. 58. Foyer Viet-Namien, rue de Bériot. 59. Centre Universitaire féminin flamand "Eigen Heerd", 6, rue du Manège.

UNIVERSITÉ CATHOLIQUE
DE LOUVAIN
CABINET DU RECTEUR

Louvain, May 31, 1947.

Eminence,

As Honorary President of the Belgian Relief Committee for Eastern Slav Students, may I recommend to Your Eminence our Secretary-General, Mr. A. Kishka.

He is going to the U.S.A. and Canada on a lecture tour. The object of this visit is to make known the work of the above Committee, and their problems in connection with relief to refugee Ukrainian students, to American and Canadian Catholics.

The results Mr. Kishka has obtained by his own untiring efforts on behalf of the Committee have been greatly appreciated here in Europe, and particularly by the Holy See in order to be able to continue in this worthy task, Mr. Kishka would be much helped if he could get with the approval of Your Eminence a sympathetic recommendation to all American Catholics?

I should therefore consider it as a personal favor if Your Eminence would grant Mr. Kishka an audience when he comes to the U.S.A.

Thankfully & respectfully Yours,

Mr. H. van Waeyenbergh
Rector of Louvain Catholic University.

To His Eminence Cardinal Spellman,
Archbishop of NEW-YORK

Лист о. д-ра Максима Германюка до тодішнього скарбника СоBAUSO о. Пієра Дюмона, в справі капелянства о. Качмара.

Mon Révérend et Cher Père,

J'ai bien reçu votre lettre du 12 juin 1947 et vous en remercie beaucoup. Excusez-moi du retard dans ma réponse. En ce moment je suis vraiment tout entier pris par la préparation de ma dissertation de maîtrise, de sorte qu'il ne me reste pas une minute du temps libre. — En tout cas je serai très heureux de vous voir à l'occasion pour parler de nos étudiants.

Quant aux Messes que vous me transmettez au nom de la S. Congrégation pour les Prêtres Ukrainiens, quant à moi, je ne vois pas que l'on puisse sérieusement douter de leur célébration effective. Je pense, en outre, que si elles sont célébrées, si ce n'est pas par les prêtres ukrainiens en question eux-mêmes, elles sont célébrées par d'autres prêtres avec lesquels les prêtres ukrainiens en Belgique s'arrangent.

Votre solution du cas Kachmar est celle qui en toute justice et charité s'impose.

Nous lui avons lu votre lettre à son adresse et il a accepté la chose sans absolument rien dire. Je crois qu'il aura compris la situation, bien qu'il lui causera terriblement de quitter le foyer. Mais les intérêts de nos étudiants et l'intention du St. Siège qui nous aide pécuniairement exigent ce sacrifice.

Déjà deux fois, j'ai demandé à M. Lagoch qui est chargé par M. Kichka de répondre à certaines de ces lettres de vous provoquer certaines lettres adressées à M. Kichka qui regardent les intérêts du foyer. Je espère que vous les avez reçues.

A plaisir de vous revoir, avec
Respect et amitié,

Bien votre en X¹⁵,

P. Hermant

Louvain, le 29. 5. 1950.

INTERNATIONAL REFUGEE
ORGANIZATION
DÉLEGATION EN BELGIQUE

RÉFÉRENCE A RAPPELER

E. 59 7447 Cher Monsieur,

J'ai le plaisir de vous annoncer que vous arriverez incessamment les vêtements (16 costumes, 9 pardessus 22 paires de chaussures) pour les quelques 39 étudiants du COBAUSO pour qui vous nous en avez fait la demande.

Je saisis cette occasion pour vous marquer toute la sympathie que nous éprouvons pour les jeunes gens bénéficiaires de l'œuvre à laquelle vous collaborez depuis sa création. Il nous a été donné à plusieurs reprises de nous rendre compte des qualités morales exceptionnelles dont font preuve la plupart des étudiants du COBAUSO.

Nous espérons et leur souhaitons un établissement rapide et stable après la fin de leurs études, dans leur nouveau pays d'adoption.

Veuillez agréer, cher Monsieur, l'assurance de ma considération distinguée.

Pour le Délégué en Belgique,
Le Chef du Service Assistance,

Monsieur A. FISCHER,
Secrétaire Général du COBAUSO,
9, rue des Brasseurs,
LOUVAIN

[Signature]

YD-MB.
BRUXELLES 16
51, AVENUE DES ARTS
TÉLÉPHONE: 17 01 41

14 MAR 1950

S.V.

MINISTÈRE DE LA JUSTICE
—
ADMINISTRATION
—
DE LA
SURETÉ PUBLIQUE
—
POLICE DES ÉTRANGERS

DIRECTION
MURFALL

N° 2.537.822

Rappeler dans la réponse
la date et les indications ci-dessus

Annexe

BRUXELLES, LE 11 décembre 1952
Place Poelaert, 4

Au Révérend Père Pierre LUMONT
O.S.B.
Secrétaire Trésorier du
Comité Cobauso,
8, rue Marie de Bourgogne,
BRUXELLES.

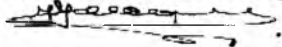
Révérend Père,

Comme suite à votre lettre du 25 novembre 1952, j'ai l'honneur de vous informer que des instructions ont été données à l'administration communale de Louvain en vue de régulariser la situation du nommé KRAVCIU, Radko, né à Aguedulca, le 25 juin 1934.

Veuillez agréer, Révérend Père, l'assurance de ma considération la plus distinguée.

Pour le Ministre:

Le Sous-Chef de Bureau délégué,

JACQUES

DOCTEUR P. LAMBIN
PROFESSEUR A L'UNIVERSITÉ
170, BOULEVARD DE TIRLEMONT
LOUVAIN
—
TÉLÉPHONE 210.88

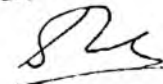
Louvain le 28.11.53

Pierrelé Toly

Je vous remercie pour
le règlement de ma note et qui sera
dans le cadre des moyens budgétaires
limités de notre centre. Je pense
même que si ce règlement est jugé par
nos professeurs réellement méritant
(c'est-à-dire valable en grade académique)
l'inscription de 7.500 / format est
déjà payé et le règlement de la part de
Cobauso sera effectué effectivement ce
montant

J'ai été heureux et apprécié que
tout va bien au jour.

Me tout bien

Лист секретаря-скарбника СоВАУУ о. Пієра Дюмона до монс. Фернанда Літта, віцекеректора ЛКУ з проханням призначити стипендії від Comité Académique деяким студентам. У листі о. Дюмон повідомляє віцекеректора, що Владика Іван Бучко запевнив СоВАУУ про призначення 20-ти місячних стипендій по 2,500 б.фр. кожна.

COMITÉ BELGE D'ASSISTANCE AUX UNIVERSITAIRES UKRAINIENS
BELGISCH HULPCOMITE AAN OEKRAINSE HOOGSTUDENTEN
(ASSOCIATION SANS BUT LUCRATIF)
SIÈGE SOCIAL : LOUVAIN

Bruxelles, 8 rue Marie de Bourgogne (Secrétariat)
10, RUE DES BRASSERIES, 10 Octobre 1959
C. C. F. 246034

Monsieur,

Le Comité pour les Etudiants Ukrainiens a tenu hier sa séance de rentrée et je tiens à vous mettre au courant de notre situation pour la nouvelle année académique.

Le désir de conserver un centre ukrainien à Louvain a amené agr nous à désirer que le recrutement des étudiants soit étendu aux pays d'Outre Atlantique. Nous avons donc commencé nouveaux étudiants, dont cinq viennent du Canada et des U.S.A.

De nos anciens quatorze ou quinze resteront; quatre d'entre eux étudiants au dehors.

Agr Bouçko, ceux les années précédentes, nous assure vingt heures de 2.500 frs. Arriverons-nous à boucler le budget?

Je vois les difficultés du Comité Académique et l'incertitude devant laquelle il se trouve. Toutefois, je me permets de faire appel à vous dans la mesure où vous pourrez nous aider.

Borys Waszczuk
Vitalij Rizir
H. Henskyj Eugène (admis à présenter une licence en économie appliquée) étaient déjà vos boursiers l'an dernier.
Ostap Kociuba l'était aussi; il a malheureusement échoué en 2e licence de philologie romane. Le Comité a cru pouvoir l'autoriser à doubler son année (le mémoire n'était pas encore rédigé). Pourrait-il aussi charger à votre budget?

M. l'abbé Dzwonik plaidera la cause de Meyer ukrainien auprès de vous et je me permets d'appuyer chaleureusement ses demandes.

Veuillez agréer, Monsieur, l'expression de mon meilleur et religieux respect.

A Monsieur Litt
Vice-Recteur de l'Université
Louvain

Dom Pierre Dusent O.S.B.
secrétaire-trésorier.

Цей виклад про Слугу Божого Андрея Шептицького відбувся у ЛКУ за ініціативою студентського товариства "Обнова".

FEDERATION DES ETUDIANTS
UKRAINIENS CATHOLIQUES

FEDERATIE DER OEKRAINSE
KATOLIEKE STUDENTEN

le mercredi 25
novembre 1959

en l'église de St. Petrus (Petite Église)
de Collège Marie-Thérèse
à 20 h. 15

op woensdag 25
november 1959

in het auditorium van St. Petrus (Klein Kerkje)
van het Marie-Thérèse College
te 20 u. 15

DOM GREGOIRE BAINBRIDGE

moine du Prieuré bénédictin de
Chevetogne

monnik van de Benedictijner Prieurij te
Chevetogne

parlera de:

zal spreken over:

LE SERVITEUR DE DIEU

André CHEPTYTSKY

archevêque ukrainien de Lviv
métropolitain de Halitch
1865 1944
apôtre de l'Union des Églises

Invitation Générale
ENTREE LIBRE

Algemene uitnodiging
TOEGANG VRIJ

VRIENDSCHAPSFEST

door de Oekraïnische studenten en studentinnen aan de
Leuvensche studentenschap aangeboden

DE HEREENIGING DER KERKEN

door Ingenieur Andrij KISCHKA

in de AULA (College Maria-Theresia), den 23 Januari 1946,
te 20 uur.

Zijne Hoogeerw. Exc. Metropoliet
Andrij SCHEPTYTSKIJ
(1865-1944)
de moderne APOSTEL der Hereeniging
der Kerken in Oekraïne.

1946 CHORALE UKRAINIENNE

sous la direction de Mr l'Ingénieur Stephan SYMKO

DANSES UKRAINIENNES

sous la direction de Monsieur SYNIUK

1) Pour la Patrie	Musique de MO. HAYWORONSKY
2) Chagrin d'une jeune fille après la mort d'un oosaque. Chanson du XVI ^e siècle.	MO. HAYWORONSKY
3) Légende de Jésus et Maria	D. KOTKO
4) Six jours de travail	M. LEONTOWYTZ
5) Les Ondes sur le Danube	O. STEPOWY
6) DANSE POPULAIRE " K A T E R Y N A "	
7) Dieu Eternel (Chant de Noël)	O. KOCHYTZ
8) La nouvelle Joie " "	K. STEGENKO
9) Ciel et lune " "	"
10) Très Sainte Marie " "	MO. HAYWORONSKY
11) DANSE POPULAIRE " S O P H I A "	

Ex tract e

12) DANSE POPULAIRE " T C H O U M A - K "	
13) Etoile Merveilleuse Chant de Noël	K. STEGENKO.
14) Chantons aujourd'hui " "	"
15) Après la Noël	M. LEONTOWYTZ
16) DANSE POPULAIRE " Z A P O R O G E Z "	
17) La joie des pauvres filles	M. LEONTOWYTZ
18) Une femme avare	D. KOTKO
19) Caprice d'une jeune fille	DAWYDOWSKY
20) DANSE POPULAIRE " H L A D U N "	

Це є многократне поменшення оригінальної 60 см x 40 см афішу розліпленого по університетських будинках і мисті, яка реклямувала успішний концерт "Великої Хвилі" українських студентів ЛКУ.

GRANDE ROTONDE DU COLLEGE MARIE-THERESE
 RUE St MICHEL
 Mardi 20 Avril 1948 à 20 h.

**CHANTS
 et DANSES
 UKRAINIENS**

AVEC LE CONCOURS
 DE LA CHORAL DES
Etudiants Ukrainiens à Louvain
 Sous la direction du Compositeur
GEORGES FIALA
 du Séminaire des Arts à Bruxelles
 Chorégraphie de V. HLADUNE

Le Concert sera donné au profit des Etudiants Ukrainiens, Louvain

---

CARTES D'ENTREE : 20 fr. **ETUDIANTS 10 fr.**

Cercle International des Étudiants Étrangers de l'Université de Louvain

Soirée folklorique internationale
Internationale folkloristische avond

du 24 FÉVRIER 1953
 van 24 FEBRUARI

donnée — gegeven

à la Grande Rotonde
 in de Grote Aula

au profit des Etudiants Etrangers du Sanatorium
 Universitaire d'Eupen.

ten voordele van de Vreemde Studenten van het
 Universitair Sanatorium te Eupen.

Internationaal Centrum voor Vreemde Studenten van de Universiteit van Leuven

PREMIÈRE PARTIE

1. UĚ KĚROUVIMI, chœur religieux.
Borthiansky (1751-1825)
2. OI PRIA DOU, berceuse ukrainienne.
(Arr. D.V)
3. KOROBOUЧKA, chanson russe
Soliste : Etienne Deschamps, baryton
4. DY VOUSS'IA NA NĚBO, mélodie ukrainienne.
Soli : Boghdan Kovaljuk, baryton
Zénon Tatarsky, ténor
Accomp. : Zénon Légédza, guitariste.
5. STIĚNKA RAZINE, chant cosaque.
Soliste : Henri Balligand, basse. (Arr. D.V)
6. POLTAVSKII KOZATSHOK, danse popul. ukrainienne.
Exécutée par : Nadia Ripak et Malvina Czajka
Vassili Khmélak et Roman Ripak
Accomp. : José Mansvelt et Zénon Légédza.
7. TO NIĚ VIĚTĚR, chanson russe.
Soliste : Etienne Deschamps, (Arr. D.V)
8. TSHĚDRIK, TSHĚDRIK, chœur ukrainien.
9. BANDOURA, airs populaires ukrainiens. (Davidovsky)
Solistes : Zénon Tatarsky et Boghdan Kovaljuk.
Accomp. : José Mansvelt.

INTERRUPTION

DEUXIÈME PARTIE

1. TETCHĚ, VODA TETCHĚ, mélodie slovaque. Pokorny
Soliste : Zénon Tatarsky.
2. SPI MLADENIĚTS, berceuse cosaque. (Arr. D.V)
Accomp. : José Mansvelt.
3. DĚ TĚ BRODYCH, chant ukrainien
Solistes : Zénon Tatarsky et Boghdan Kovaljuk.
4. BOURLAK, chant russe.
Soliste : Etienne Deschamps.
Accomp. : José Mansvelt.
5. TCHOUMAK, danse populaire ukrainienne.
Exécutée par Zénon Tatarsky et Vassili Khmélak.
6. VANKA, chanson russe.
Soliste : Henri Balligand. (Arr. D.V)
7. ZAPOROJIĚTS, danse guerrière ukrainienne.
Exécutée par Zénon Tatarsky et Vassili Khmélak.
Accomp. : José Mansvelt et Zénon Légédza.
8. BOT M'TCHIDZA TROIKA, mélodie russe. (Arr. D.V)
Soliste : Etienne Deschamps.
9. KOMARIK, chœur populaire ukrainien. (Arr. D.V)

Спільний концерт українських студентів - "українських артистів" із Chordle du Chenois 12. V.53.

Відвідини о. д-ра Василя Кушніра з Канади в Лювені, Бельгія, осінь 1946 р.

■ Сидять від ліва: Борис Засць, інж. Степан Симко, д-р Марта Горняткевич, інж. Василь Наконечний, інж. Андрій Кішка, о. М. Ван де Мале Ч.Н.І., о. д-р Василь Кушнір, о. д-р Максим Германюк Ч.Н.І., Микола Демчук, д-р Олександр Дехник, Марія Столяр, Володимир Шикін. ■ Стоять від ліва: Микола Синюк, Володимир Огаренко, Любомира Огаренко, ?, Андрій Листок, Роман Крижанівський, ?, Лідія Дибайло, пані Алиськевич, ?, Федір Сметанко, Жєня Варіна, Василь Томашівський, Віра Дибайло, Мирослав Брітт, Кіра Фіяла, Адриан Пахолків (позаду перед вікном), Володимир Попович, Мирослав Яворський, Софія Колбаба, Володимир Стадник, Богдан Пласкач, пані Пласкач, Наталія Пришляк, Ярослав Пришляк, ?

Український Студентський Дім при 9 rue des Brasseur.

Фронт будинку.

Мирон Сулима та Федір Ткаченко при дверях Foyer Ukrainien.

Зад будинку

Зліва: віцекеректор монс. Фернанд Літт, ректор монс. Оноре ван Васнберг і секретар ЛКУ.

Процесія професорів.

"Виносять" із церкви св. Петра новий академічний рік.

Владика Іван Бучко в Лювені. 3-го лютого 1947 р. Посвячення УСДому.

■ Зліва сидять: о. Качмар, о. Ван де Малє, ?, Владика Іван Бучко, о. Шарль Ноблєсс, о. митр. Яків Перідон, о. Фуканьчик, о. Бульс, о. Максим Германюк, Володимир Огаренко. ■ Зліва перший ряд: Степан Симко, Роман Алиськевич, Юлія Симко, Лідія Дибайло, ?, Мирослав Антохій, ?, ?, Дмитро Андрієвський, Софійка Колібаба, Ярослав Туркало, Надя Ріпак, Микола Синюк, Марійка Столяр, ?, Володимир Шикін, ?, ?, сестра завідуєча кухнею. ■ Верхні ряди: Микола Демчук, пані Пришляк, п. Ярослав Пришляк, ?, Володимир Попович, ?, Женя Варіна, ?, ?, Юрій Фіяла, ?, Василь Томашевський, Роман Крижанівський. Федір Сметанко, Ігор Шевченко, Володимир Беренфельд, Василь Наконечний, Зенон Янковський, Любомира Огаренко, Андрій Кішка, Борис Заяць.

■ Перший ряд: А. Кішка, о. Качмар, А. Конікс, П. Лямбен, о. П. Дюмон, Л. Дюпріє і Ж. Де Клерк (крім о. Качмара це члени СоBAUSO, відсутній П. де Бетюн). ■ Другий ряд: З. Янковський, Адріян Пахолків, Любомира Огаренко, Женя Варіна, Софійка Колібаба, Володимир Крижанівський, Ігор Шевченко, Оксана Шевченко, В. Кучеренко і Юрій Фіяла. ■ Третій ряд: Микола Синюк, Володимир Огаренко, Володимир Попович, Володимир Беренфельд, Федір Сметанко і Володимир Шикін.

Осінь 1948, неповна "Велика Хвиля".

■ Сидять: Марійка Столяр, Марта Калитовська, Марія Логущ, Дарія Мельник, Богдан Казимира, Андрій Кішка, Женья Варіна, Софійка Колібаба, Таня Смиренко, Юрій Фіяла. ■ Стоять - перший ряд: Олександр Марків, ?, Владко Попович, Ігор Гайда, Олекса Біланюк, Йосиф Лесів, Мирослав Троян, Володимир Козачинський, Ігор Суховерський, Роман Герасимович, Юрій Бучацький, Мирослав Мельник, Ярослав Туркало, Петро Гурський. ■ Другий ряд: Кирило Митрович, Зенон Татарський, Андрій Мельник, Роман Біляк, Зенон Легедза, Борис Макаренко, Мирослав Троян, Ромна Трач, Дорко Шумовський, ?, Омелян Коваль, Осип Іскрижицький, Зенон Янковський, Володимир Мацьків, Юрій Шухевич, Володимир Стадник, ?, Володимир Шикін, Мирослав Антохій. ■ Неприсутні: Григорій Ошипко, Кузьма Дмитрик, Анатоль Романюк, Роман Якемчук, Роман Зибенко, Михайло Даценко, Богдан Ковалюк, Юстин Клим, Олекса Марченко, Володимир Козачинський, Володимир Беренфельд, Казимир Кмеклюк, Борис Засць, Ігор Лесик, Михайло Логущ, Ігор Шевленко, Микола Когут, Олег Весоловський, Іванка Панек, Олександр Ткаль, Юрій Антонів, Дмитро Черкаський-Одріна, Дмитро Дубина, Юрій Купчинський, Ігор Хабурський, Роман Антохій, Володимир Солончук, Всеволод Чалий.

Гетьманіч Данило Скоропадський із студентами на подвір'ї Українського Студентського Дому, 1948 року.

■ Зліва: Зенон Янковський (тільки ніс), Борис Макаренко, Богдан Казимира (директор), Федір Сметанко, над ним Роман Герасимович, Йосиф Лесів, над ним Дорко Шумовський, Гетьман Данило, Роман Трач, Ігор Гайда, Ігор Суховерський, Юрій Фіяла, Мирослав Антохій, Петро Гурський і Володимир Козачинський (тільки ніс).

Відвідини пані директор (RO 1950 р.
 ■ Сидять: Василь Неліпа, делегат (RO, о. Van den Branden (директор), директор (RO, Андрій Кішка, Юрій Шухевич, Володимир Козачинський, Анатолій Романюк (голова НАСУС). ■ Стоять - перший ряд: Олекса Марченко, Григорій Неліпа, Мирослав Троян, Олекса Біланюк, Роман Трач, Євген Федоренко, Петро Гурський, Михайло Даценко, Кирило Митрович, Осип Іскрижицький, Володимир Гапущин, ?, Роман Біляк. ■ Другий ряд: Микола Зубрицький, Дорко Шумовський, Мирослав Мельник, Юстин Клим, Зенон Татарський, Борис Макаренко, Йосиф Лесів, Григорій Ошипко, Дмитро Дубина, ?, Зенон Легедза, Богдан Ковалюк, Роман Герасимович, Олександр Марків, над ним Ігор Гайда, Федір Сметанко, Микола Когут, Олег Весоловський, Борис Вітязь.

Відвідини УСДому Папським Нунцієм у Бельгії 11-го квітня 1948 р.
 ■ Владика Іван Бучко, Нунцій монс. Ченто, монс. Ван Ваєнберг - ректор ЛКУ.

Видвідини Евгена Кардинала Тіссерана, секретаря Східньої Конгрегації
 27-го березня 1952 р.
 ■ Віцеректор монс. Фернанд Літт, монс. Ченто - папський нунцій, Еуген Кардинал
 Тіссеран, монс. Ван Ваєнберг - ректор ЛКУ, репрезентант бельгійського уряду.

Святкування 20-ліття НаСУС, 9-го лютого 1951 р.
 ■ Анатоль Романюк - голова НаСУС, о. Маврикій Ван де Малє Ч.Н.І., проф. Павло
 Лямбен - голова СоВАУСО і монс. Фернанд Літт - віцеректор ЛКУ.

Зустріч священників, громадянства і студентів з ректором УВУ
 проф. Іваном Мірчуком, осінь 1953 р.
 ■ Сидять: проф. Іван Марченко, ?, Микола Демчук, ?, о. Григорій Фуканьчик, проф.
 Іван Мірчук, проф. Володимир Янів.

IV-ий Високошкільний Літній Курс Українознавства у Львові 17-го липня 1955 р.
 ■ Сидять: Іван Майстренко, о. Данило Дзвоник (директор), проф. Микола Глобенко, проф. Юрій Студинський, о. митр. Яків Перідон, проф. Олександр Кульчицький, проф. Лев Ребет, пані Глобенко, Ярослав Пришляк, о. Курилас. ■ Перший ряд: ?, Філь, М. Добрянська, Микула, Д. Маслій, П. Дорожинський, Марта Калитовська, Е. Рожественський, Наталка Очеретна (пані Попович), В. Туляк, ?, З. Зброжик, Зенон Микитенко, ?, Білас, ?, Євген Іановський, ?, Остап Коцюба, Роман Данилевич. ■ Другий ряд: Любомир Бачинський, Теофіль Кіс, Василь Маркусь, Мирон Суліма, ?, В. С. Марлак, Кушпета, Володимир Зазуляк, Борис Ващук.

Студенти перед вїздом до університетської санаторії для хворих студентів на туберкульозу в Європ. Приїхали відвідати друзів і дали концерт, 1949 р.
 ■ Зліва стоять: Богдан Ковалюк, Михайло Даценко, Олекса Марченко, Борис Макаренко, о. Маврикій Ван де Малє ЧНІ у студентській мазепинці, Юстин Клим, Ігор Гайда, Микола Зубрицький, Олег Весоловський, Роман Трач. ■ У присідах: Зенон Легедза, Мирослав Троян, Володимир Беренфельд, Роман Антохій, Зенон Татарський, Василь Неліпа, Дмитро Дубина.

28.01.58, Академія Крут.
 ■ Від ліва сидять: Микола Когут, д-р Степан Божик, о. Іван Тілявський, о. Григорій Фуканьчик, Микола Демчук, Омелян Коваль. ■ Стоять: Любомир Бачинський, Микола Синюк, Радко Кравців, ?, Віталій Візір, Олесь Кутняк, Зенко Микитенко, ?, Федір Червак, Дмитро Коваль, ?, Едвард Бродацький, Жан Кішка, Вол. Зазуляк, Іван Левицький, Івон Шухевич, Юрій Шухевич, Беті Когут, Теофіль Кіс. Діти Шухевичів.

Українська студентська громада Лювону на могилі полк. Євгена Коновальця у Ротердамі, 1956 р.
 ■ Зліва: Олесь Кутняк, Радко Кравців, ?, ?, Іван Левицький, Остап Коцюба, Теофіль Кіс, Володимир Гевко, Василь Хміляк, Володимир Зазуляк, ?, ?, ?, Осип Змія, Борис Витязь, о. митр. Яків Перідон, ?, о. Данило Дзвоник.

Управа НаСУС 1945/46.

■ Від ліва: Василь Наконечний, Володимир Попович, Марта Горняткевич, Федір Сметанко, Володимир Шикін. Неприсутні: Софійка Колібаба, Андрій Листок.

Люстрація Влодка Поповича
президії Загальних Зборів НаСУС 1948 р.

■ Зліва: Зенон Татарський, Юрій Шухевич, Мирослав Мельник, Мирослав Антохій, Роман Біляк.

Управа НаСУС 1958/59 р.

■ Сидять зліва: Ляриса Качмар, Любомир Бачинський, Олесь Кутняк. ■ Стоять: Федір Червак, Зенко Микитенко, Радко Кравців, Дмитро Коваль.

1958 р. Центральня ЦЕСУС була у Лювені. Головна частина Управи ЦЕСУС складалась із лювенських студентів.

■ Зліва: Віталій Візір, Ляриса Качмар, Едвард Бродацький (голова ЦЕСУС), Любомир Бачинський, Зенон Микитенко (ці студенти були також членами Управи ЦЕСУС 1957/58 або 1958/59).

Студентський Хор у Лювені 1946 р. (неповний склад).

■ Перший ряд від ліва: Віра Дибайло, Лідія Дибайло, Софія Колібаба, Марія Столяр, пані Пласкач, Любомира Огаренко, (одна з наших дівчат, що працювала в Лювені).
 ■ Стоять від ліва: Адріян Пахолків, Володимир Попович, Мирослав Яворський, Василь Наконечний, Микола Синюк, інж. Степан Симко (диригент), Борис Заєць, Федір Сметанко, мгр. Роман Алиськевич, Богдан Пласкач.

Хор після виступу у Римо-Католицькій Церкві за об'єднання церков.
 Весна 1948, Брюссель.

■ Зліва: Юрій Антонів, Ігор Хабурський, Олег Весоловський, Богдан Ковалюк, Зенон Татарський, Кирило Митрович, Зенон Легедза, Ігор Лесик (диригент), Дмитро Одрин-Черкаський, Йосиф Лесів, Борис Макаренко, Юрій Бучацький і Юстин Клим. Приблизно 10 членів хору неprisутні.

Знімки великого хору під диригентурою Юрія Фіяли не збереглися.

5-го травня 1948 р. на подвір'ї УСД.

■ Зліва: Володимир Козачинський, Роман Антохій, Ігор Суховерський, Олекса Біланюк і Юрій Бучацький. Неприсутні: Микола Синюк, Казимир Кмеклюк і керівник Віктор Гладун.

Після виступу із французьким співаком Yve Montano у Лювенському Театрі, 1958 р.

■ Сидять зліва: Григорій Панчук, Оля Лошенко, керівник Василь Хміляк, Оля Кравців, Іван Мигул, Радко Кравців (лице), Мальвіна Чайка. ■ Стоять зліва: Зенон Микитенко, M-lle Mansvelt, Дмитро Коваль, Ляриса Качмар, Дам'ян Федорика, Магда (чешка), Галя Білоус.

Хор 1956 р. Диригент Володимир Зазуляк.

■ Зліва перший ряд: Олесь Кутняк, п. Шевчук, Дмитро Косик, Любомир Бачинський, Віталій Візір, Василь Хміляк. ■ Другий ряд: Осип Змія, Іван Левицький, Борис Ващук, ?, Остап Коцюба.

Дам'ян Федорика, Василь Хміляк і Іван Мигул. 1958 р., Лювенський Театр.

Делегації з Мюнхену і Лювену товариств "Обнова" на Світову Конференцію "Pax Romana" в Амстердамі, Голляндія 1950 р. Знімка на подвір'ї семінарії у Коленборг.

■ Сидять зліва: ?, Євген Перейма - голова Федерації товариств "Обнова", Марта Калитовська (Лювен), о. Богдан Липський - ректор семінарії, д-р Володимир Янів, Роман Данилевич, ?. ■ Стоять зліва: Роман Біляк (Лювен), Ігор Гайда (Лювен), ?, ?, Василь Маркусь, ?, Роман Трач (Лювен), ?, Григорій Кузьма, Кирило Митрович (Лювен).

IV-ий Крайовий Здвиг СУМ у Льєжі, 1951 р.

Пластуни Бельгії, учасники походу під час Першого Конгресу Українців Бельгії, Брюссель, 31-го жовтня 1948 р.

■ Другий ряд (за пластунками): Олекса Біланюк, Ігор Суховерський, ?, юнак Богдан Темнюк. ■ Передостанній ряд (в капелюхах): брати Левко і Борис Гуль, за юнаками на право, у однострої Кирило Митрович, без одностроїв, старші пластуни-студенти: Зенон Легедза, Ігор Гайда і Андрій Мельник.

Колядники: Віталій Гречнів, Богдан Ковалюк, Зенон Татарський, за Віталієм півобличчя Євгена Федоренка.

Фрагмент із Маланки.
■ Зліва: Євген Гановський і Аркадій Гончарів.

Зліва: Yvonne - пізніше Шухевич, Jacqueline - пізніше Клим, Юстин Клим - декоратор заль, Зенон Легедза, Богдан Ковалюк, Зенон Татарський. Напевно співають, як завжди, пописові точки: "Дивлюсь я на небо" і "Де ти бродиш моя доле".

Маланка в Українському Студентському Домі (композиція - Влодка Поповича). На першому пляні зліва: Михайло Логуш, Юстин Клим, Богдан Цимбала і Віра Кучеренко, Анатоль Романюк, Юрій Шухевич, Володимир Попович, Ігор Лесик і Мартуся Калитовська. ■ Посередині зліва: адорація Бориса Макаренка, Кирило Митрович "відбиває" Марійку Столяр, Юрій Сороківський і Любомира Огаренко з дитиною. ■ Горішній плян: Дорко Шумовський - музика, Роман Якемчук, Омелян Коваль, Мирослав Бритт, Йосиф Лесів "відбиває" панну від Григорія Ощипка.

Зустріч з німецькомовним товариством бельгійських студентів Elmvia 1948 р.
 ■ Стоять у другому ряді: Дмитро Дубина, ?, Борис Витязь, Зенон Легедза, Зенон Татарський, Володимир Козачинський, біля Володимира у вищому ряді - Федір Сметанко, Дорко Шумовський. ■ Останній ряд, перший справа: Роман Трач.

Спільне Різдво з білоруськими студентами в Українському Студентському Домі 1957 р.
 ■ Перший ряд від ліва: Микола Когут, ?, о. митр. Яків Перрідон, о. Данило Дзвоник (директор), о. Кавелярт (капелян білоруських студентів), Едвард Бродацький (голова НаСУС).

Студенти у новонабутому домі УДК у Брюсселі 1948 р. переводять ремонт.

■ Зліва сидять: ?, Федір Сметанко, Володимир Стадник, Роман Антоній, Володимир Козачинський. ■ Стоять: Петро Гурський, Женья Варіна, Дорко Шумовський, Юрій Бучацький, Роман Герасимович, Йосиф Левіс, Ігор Гайда, Юрій Шухевич.

Вінізд української "шляхти" до Швейцарії.

■ У авті Олекса Біланюк, перший з права: Федір Сметанко.

Гляди "Колумб" у розділі "Спогади і Муза".

"Вакансії у Голляндії". Студентський міжнародний табір добровільної праці у відбудові Голляндії, 1948 р.

■ Зліва: Зенон Татарський, Роман Біляк, Зенон Легедза, Володимир Попович, Федір Сметанко, югославський студент.

"Кузня" 1947 р.
 ■ Федір Сметанко, Олекса Біланюк, Петро Гурський.

"Стайня" 1949 р.
 ■ За стрілкою годинника: Зенон Татарський вчиться, Зенон Легедза грає на гітарі, Євген Федоренко думає, Борис Витязь тішиться, Григорій Ощипко стрясує попіл з папіроса до Борисового горнятка, Дмитро Дубина і Вацек Садовінський співають.

Принесли прання.

Після "стайні", у кімнаті над входом до Дому це був комфорт, 1950 р. Лямпа над бюрко має цікавий абажур. Тепер редактор "Лювен" має дещо краще місце для праці.

Два різні ліжка цієї кімнати на трьох. Одне "звідне", у якому вчиться Зенон Легедза. Стоїть Зенон Татарський. Неприсутній Йосиф Лесів.

У кухні.
 Бу-бу Копистянський і пані Мелянія Гапишин.

Дижур.
 Несуть зупу із кухонного віконечка до їдальні Зенон Легедза і Зенон Татарський.

Стук-пук на подвір'ї.
Грають "чемпіони" Євген Федоренко і Аркадій Гончарів.

На реку - задля кращого допливу крові до мозгу.

По дорозі з міста до гуртожитку можна було зупинитись на розмову при типічному лювенському pissoir-і. Юрій Бучацький і Роман Герасимович.

Група студентів, що пережила лювенський "Титанік".

Аркадій Гончарів, Зенон Легедза, Ігор Гайда, Роман Герасимович, Зенон Татарський, Олег Весоловський.

Пластова прогулька.

■ Від ліва: Дмитро Дубина, Дорко Шумовський, Мирослав Троян, Зенон Татарський, Григорій Неліпа, Кирило Митрович, Олекса Біланюк, Зенон Легедза.

Веселий момент. Ігор Суховерський ліцитує Мартусю Калитовську.

■ Від ліва: Ігор Гайда, Богдан Казимира, Владко Попович, Петро Гурський, Зенон Янковський, Мирослав Антохій.

У барі, 1958 р.

■ Від ліва: Любомир Бачинський, Олег Весоловський, Олесь Кутняк, Зенко Митикенко.

На прогулянці, 1958 р.

■ Від ліва: Радко Кравців, Дмитро (Дик) Косик, Олесь Кутняк, Любомир Бачинський. ■ Сидить: Оля Кравців.

Студентки, 1958 р.

■ Ляриса Качмар, Оля Кравців, Оля Лощенко, Ірина Лощенко, Галина Лощенко.

Нова генерація 1960-83

СТУДЕНТСЬКИЙ ГУРТОЖИТОК "АПОСТОЛЬСЬКОЇ ВІЗИТАТУРИ"

Микола Когут

■ Ліквідація Brouwersstraat 9

Дім на рю де Брассер винаймав і був під опікою CoBAUU. Директором гуртожитку був тоді монах чину Асмпціоністів о. Адюльф Ван де Вал. Він вийшов із неможливої багатодітної сім'ї. Був працьовитий, але замкнений у собі і мав специфічний характер. Єдина людина, з якою він радився, був о. митр. Яків Перрідон - обидва були голляндці. Можна припускати, що вони не переймалися архівами і бібліотекою. Отець директор не любив порад, тим більше від українців. Він знав дуже добре, що я постійно зустрічаюся зі студентами і приятелюю з о. Іваном Тилявським, який був духовником студентів та часом робив замітки о. директорові.

В Українському Студентському Домі був не лише архів дирекції і НаСУС, але також об'ємиста бібліотека. Про життя і діяльність НаСУС була документація, яку передавали від одної управи гуртожитку до іншої. Як свідчить один протокол Управи НаСУС із 1955 р., це був уже об'ємистий архів. Напевно так і було, але вліті 1960 р. ліквідували славний гуртожиток при рю де Брассер. 1960 р. ще були оголошення в українській пресі від CoBAUU за підписом Володимира Поповича, як також окремо від Т-ва "Апостольська Візитатура" за підписом о. Ван де Вала, про стипендії на студії в ЛКУ.

■ Новий студентський гуртожиток

Потреба нового дому на гуртожиток для студентів виникла ще вліті 1957 р., коли власник дому на рю де Брассер виповів оренду того дому. Однак, це був час, коли СоВАУУ вже не мав спроможностей вносити великі капіталовкладення на придбання нового дому і тому вдалося лиш продовжити на короткий час термін винайму. У скрутній ситуації прийшла з допомогою УГКЦерква.

У структурі УГКЦеркви у Західній Європі, країни Бенелюксу творили окрему адміністративну одиницю - "Апостольську Візитатуру" ("А. В."). Рішено зосередити її адміністрацію у Лювені і купити будинок, який водночас відповідав би потребам українських студентів ЛКУ.

Дім на Галфмартстраат врешті купили. Гроші на закуп дому, в сумі понад 1,200,000 б.фр. (приблизно 30,000 дол.) прийшли з Риму, від Східньої Конгрегації, за посередництвом Владики Івана Бучка. Виринуло питання, на кого записати цю власність, бо Українська Греко-Католицька Церква не була правовою особою. На скору руку о. Перрідон у порозумінні з нотарем та за згодою Владики Івана Бучка створили нову правну установу, що одержала назву Т-во "Апостольська Візитатура". Першим і довголітнім її головою став о. Перрідон.

Тоді опрацювали статут, який з того часу багато разів доповнювали. З того часу Український Студентський Дім став радше Церковним Домом, у якому жили українські, а згодом і чужинецькі студенти під опікою Т-ва "А. В."

■ Перевіз архівів і умеблювання

Перевіз умеблювання і архівів відбувався вліті 1960 р. у відсутності студентів, які тоді були на вакаціях. Коли ліквідували Український Студентський Дім (Foyer Ukrainien) на рю де Брассер, то все добро переносили до новозакупленого дому на Галфмартстраат 15 (Halmaartstraat 15). Це була проблема не лише майна студентського осередку і бібліотеки НаСУС, але також архіву і взагалі довголітньої документації життя і діяльності українських студентів. Перевозили чужинці, які не знали нашої мови і цінності книжок. Під час перевозу немало цінних архівів та книжок пішло на смітник, як старий папір. Всі, що жили в

домі на рю де Брассер здають собі справу, що роботи при перенесенні було багато. Важко сказати, хто в цьому більше винуватий: о. директор, чи самі українці, що не подбали про збереження архіву і бібліотеки. Байдуже поставився до майна і архіву СоВАУУ. Правда, це були останні дні того добродійного Комітету, а д-р Володимир Попович - член Комітету жив не у Лювені, але у Гент-і. Можна це саме сказати і про тодішню управу НаСУС з академічного року 1959-60, члени якої були тоді на вакаціях. Все-таки, дещо з архіву перевезли, а дещо врятувалося, зокрема те, що було на руках деяких студентів, що жили у Лювені. До речі, треба признатися, що ні в шістьдесятих роках, ні впродовж пізніших десятиліть ніхто за цими архівами не шукав, аж щойно в останніх двох роках, коли виникла думка писати пропам'ятну книгу - почались розшуки за цими матеріалами.

■ Розбудова дому

Новозакуплений дім, хоч був великий, але не відповідав практичним потребам студентського гуртожитку, як дім на рю де Брассер. Крім загальних кімнат на каплицю, фое, кухню та їдальню, було вісім житлових кімнат. Їх зразу призначили так: одну кімнату для Владики Івана Бучка, одну кімнату (потім дві) для директора, одну кімнату на бюро і дві кімнати для сестер, що працювали у кухні. Виявилось, що у домі може проживати не більше, як сім-вісім студентів і тільки тоді, коли студенти жили б по два-три у кімнаті. Треба було на швидкоруч добудувати чотири кімнати на обширному піддашші, куди, у напівскінчені кімнати спровадилися студенти 1961 року. Щоб зарадити труднощам, наші отці голляндці подали новий плян, а саме: будівля ще одного будинку із великою залею у просторому городі. Нова будівля мала б мати ще десять додаткових студентських кімнат. Були труднощі з боку міських чинників, але остаточно все перебороли й одержали дозвіл на будову. Час наглив, треба було швидко будувати. Додаткових фондів ні від Східньої Конгрегації, ні від Владики Івана Бучка не могли одержати. Почали шукати у різних харитативних установах, головно у Голляндії за додатковими фондами, але їх не вистарчало. Не було ради і вирішили затягнути позичку, за посередництвом одного нотаря, у приватній фірмі на суму 500,000 б.фр., яка, як вияви-

лось пізніше, була дуже невдалою.

Роботами при будові керував сам о. А. Ван де Вал, що мабуть мав уже досвід, бо був економом у їхньому монашому чині. Майже безкоштовно працювали (як інформував о. Перрідон) люди з родини самого о. директора, його знайомі і приятелі. Будову основно закінчили 1962 року. З уваги на брак фондів не можна було дозволити собі на солідну і вповні викінчену будову, а тому й було багато різних недоліків, які прийшлося "латати" наступним директором.

■ Зміна дирекції дому і архів

1964 року, після наглого звільнення о. А. Ван де Вала з посту директора, майже нічого не залишилося, не лише з архіву НаСУС, але й не стало інформації про самих студентів стипендістів та господарку, тобто діяльність самого гуртожитку під час директорства о. Ван де Вала. Не знаємо, що сталося з архівами з часів існування українського гуртожитку на рю де Брассер, а відтак кілька років на Галфмартстрат. (У той час, як Владика Іван Бучко звільняв о. Ван дер Вала, я вже був в управі Т-ва "А. В.")

Найкраще збереглися архіви з часів директорства о. Кота. У більшості - це були протоколи із засідань управи Т-ва "А. В." та листування невтомного і довголітнього секретаря Т-ва д-ра інж. Петра Зеленого із Владикою Іваном Бучком. Коли мова про протоколи із засідань Т-ва, то у них знаходимо частинно інформацію і про студентів та про життя у гуртожитку.

■ Нові студенти

В українських газетах появились оголошення про те, що Т-во "А. В." призначає стипендії на студії в ЛКУ. Напливали оголошення від кандидатів, які не завжди мали належні рекомендації. Рішення, кого приймати (до затвердження Владикою Іваном), робила студійна комісія, тобто члени управи Т-ва "А. В.". Згодом, за директорства о. Івана Кота, членами Комісії були: о. ген. вік. Григорій Фуканьчик, о. дир. Іван Кіт, д-р Петро Зелений - секретар, Микола Когут і також один

студент з управи НаСУС. У роках 1960, 1961 і 1962 прийнято тільки 4 студенти.

Найбільше було оголошень на стипендії від студентів з Бельгії. Майже всі нові студенти народилися у Бельгії, Франції, або в інших західних країнах. Між стипендіятами завжди домінували місцеві студенти (з Бельгії), хоч були також зі сусідніх країн, а навіть, з-за океану. Студенти з Бельгії знали добре французьку і нідерландську мови, тобто вони не мали мовних проблем, як це було у сорокових та п'ятдесятих роках. Та все ж таки, були невдачі на іспитах і немало добрих кандидатів перепадали.

■ Правильник гуртожитку

Гуртожиток, як за всіх часів, мав правильник, який підписував представник студентів. Не всі погоджувалися із цим, на їхню думку, строгим правильником. Тому виникали конфлікти між директорами і поодинокими студентами. Але, траплялися й конфлікти між студентами, які директор мусів успокоювати і приводити до злагоди між ворогуючими.

У наших гуртожитках, правильники ніколи не були перешкодою у студіях, а навпаки. В одному із листів до мене, колега любенець писав: "...проблем не мали ті, що вчилися і респектували духовних та світських провідників-благодітелів"... Повністю поділяю цю думку. Автор листа був і залишився на все життя добрим і прикладним пластуном, тому знає, що дисципліна і порядок - необхідні. Незважаючи на дрібні перипетії і незначні труднощі, багато студентів-стипендістів, прожили весь час у гуртожитку, здобули дипломи, деякі навіть з великим успіхом і вийшли у світ професійно зрілими людьми.

■ Національна свідомість і українська мова

Добре було б звернути увагу на ще один аспект. Нормально, бажання тих, що добували фонди на втримання гуртожитку для студентів (тут маю на увазі Владика І. Бучка і директорів українців) було, щоб, крім придбання диплому, стипендіяти ставали свідомими па-

тріотами української громади, українського суспільства. Це частинно можна було досягнути працею із студентами, що народилися в Україні та мали добру базу українства у своєму початковому вихованні. Однак, було дещо важче з тими, що виїхали з України дітьми (хоч і тут були вийнятки). На багато складніше було з тими, що народилися на чужині та перебували, до часу студій в університеті, в місцевих (для нас чужих) школах. Правда, було декілька студентів, що закінчили Малу Семінарію у Римі, але вони були в меншості. Студенти кінця шістдесятих, а відтак сімдесятих і вісімдесятих років, знали добре місцеві мови. На жаль, так не було з українською мовою (за вийнятком т. зв. римлян та ще декількох студентів). З тих причин вони вживали між собою виключно мови, які вивчили у народній і середній школах. Всі були членами НаСУС, деякі навіть активні, але й там вживали місцеві мови. Дивна річ, що семінаристи (римляни), які добре знали українську мову, не мали великого впливу і піддавались спокусам місцевих мов.

Дещо інакше було зі студентами із закордону, які, не знаючи добре французької мови (за вийнятком молоді з Франції) спілкувалися українською, а деякі навіть у гуртожитку поліпшили знання української мови, чи вивчили її. Але, це були білі круки, яких можна порохувати на пальцях однієї руки.

■ Студенти українського походження

У ЛКУ студенти були записані, як бельгійці, французи, американці чи канадці і лише деяких записували, як політичних втікачів, чи бездержавних. Дивним було те, що більшість українських студентів, які народилися поза межами України, всюди і все, підкреслювали своє місцеве національне походження. Були такі аномалії, що на міжнародньому фольклорному вечорі деякі студенти, раз виступали як українці-танцюристи, а другий раз виступали зі студентами країн, звідки походили. Треба підкреслити, що ніколи того не траплялося з українськими студентами з Бельгії. Вони виступали лише в українських групах. (Наприклад, українські студенти із США належали до Асоціації Американських Студентів ЛКУ.)

Всі, що студіювали в Лювені, пам'ятають, що там діяв досить активно Міжнародний Кружок (Cercle International des Etudiants

Etranger). З кожним роком той кружок розростався, головню за рахунок студентів з Африки і Південної Америки. На одних Загальних Зборах згадані чужинці здобули більшість. Не маючи кандидата на голову тієї організації, вони запропонували українського студента, що був представником НаСУС. Вийшов скандал, коли наш кандидат заявив ..."так, я очолюю це товариство, але як француз, а ніколи як українець..." Остаточно на голову обрали мадяра. Шкода, бо за всі повоєнні роки, це була перша нагода, щоб українець очолив цю організацію, яка у той час нараховувала понад 3,000 студентів із понад сорока країн світу.

■ Фінанси

Із фондів, якими господарив о. А. Ван де Вал у роках 1958-64 є точні дані лише про прихід грошей, у сумі 3,105,000 б.фр., від Східної Конгрегації, за посередництвом Преосвященного Владика Івана Бучка. Ця сума включає 1,200,000 б.фр. на закуп будинку. Тих фондів було замало, а тому генеральний вікарій о. Яків Перрідон, а також сам директор, стукали до різних добродійних організацій Бельгії і Голландії. Більші суми приходили від деяких гуманітарних організацій L'Oeuvre d'Orient і Ospriesterhulp (відома п. н. "Церква в Потребі") та від монаших жіночих згромаджень, у яких, від тридцятих років були наші сестри - разом 300,000 б.фр. Значні суми грошей приходили також від "Апостоляту З'єдинення", бо о. Ван де Вал був членом цієї організації. Були й великі видатки, бо йшлося не лише про вдержання дому та студентів, але також про будову і фінансування нового будинку із залеею. Вліті 1964 р. нагло звільнили директора о. А. Ван де Вала, а на його місце Владика Іван Бучко назначив о. радника Івана Кота.

З того часу мене обирали скарбником і книговодом Т-ва "А. В.". Отже, за роки директорства о. Кота і перші роки другого директорства о. Данила Дзвоника є точні дані за кожний рік, тобто приходи і розходи Т-ва, а в тому і розходи на утримування студентів. Головні приходи із різних джерел, у роках 1965-73 були від: Владика Івана (а останні два роки від Владика Мирослава Марусина) - 850,000 б.фр., Ospriesterhulp - 1,125,000, L'Oeuvre d'Orient - 63,000, Сестри св. Вінкентія - 175,000, оплати студентів-чужинців за помешкання у домі - 210,000 і надзви-

чайна збірка між колишніми студентами на покриття коштів невдалої позички - 97,600 б.фр. Разом - 2,521,600. Вклад Східньої Конгрегації у фінансування дому "А. В." вносили у середньому 34% повної суми.

Річні бюджети гуртожитку, в залежності від кількості студентів, сплачування позички та інших надзвичайних видатків - вносили від 320,000 до 580,000 б.фр. Це включало виплати стипендій студентам, що не жили у гуртожитку, як також тим, що студіювали поза ЛКУ.

Переглядаючи фінансову господарку за другу половину шістдесятих та на початку сімдесятих років, стає ясно, що постійно бракувало грошей. Були роки, коли допомога з Риму не перевищувала 30% всього бюджету. Одного року о. І. Кіт прийняв до гуртожитка кількох студентів (колишніх семінаристів з Риму) та кількох студенток без згоди Владики Івана. Як наслідок, допомогу з Риму майже припинили. Проте, о. І. Кіт, при допомозі доброго приятеля о. Г. Фуканьчика та інших священників, роздобув фонди і ніхто не потерпів і не було перебою у харчуванні. (Нерідко о. Кіт звертався до монастирів і благодійних установ за харчевою допомогою у натурі.)

Потреба грошей була подвійна. З однієї сторони на вдержання студентів, а з другої - на сплачування позички, яку затягнув на добудову директор о. Ван де Вал, за згодою і при співпраці о. Перрідона. Це не була регулярна позика з банку, але з приватної фірми. На нещастя для Т-ва "А. В." ця фірма збанкрутувала, а разом із тим пропали всі гроші, що Т-во "А. В." вже звернуло тій фірмі. Отже, прийшлося знову все наново повертати. То була сума 500,000 б.фр., плюс 5% (приблизно \$14,000). На той час то були великі гроші. Люди, що інвестували гроші у цю фірму (вірители), за порадою нотаря, остаточно погодилися, щоб сплачувати позичку впродовж п'яти років, очевидно, разом із відсотками. Це майже грозило ліквідацією гуртожитку, дім якого мав згадану гіпотечку.

Немало пережив тоді клопотів і комплікацій о. Кіт, як адміністратор дому. Шукав на ліво і на право спонзорів та добродіїв, щоб рятувати гуртожиток із невідрадної ситуації. Кожного кварталу Преосвященний Іван Бучко діставав точний фінансовий звіт. Якщо були найменші неясності, то зразу приходив лист від Владики Івана із запитаннями. Тим не турбувалися стипендисти, а деякі із них навіть робили неоправдані докори за дрібні, незначні речі. Але, так мабуть було у всі часи.

■ Стипендії

Стипендію призначував Студійний Комітет під умовою, що студенти будуть кожночасно дотримуватися вимог правильника. Перша його точка звучала: "Українські студенти у Лювені, що користуються стипендіями, якщо не мали змоги запізнатися і вивчити Український Обряд, Українську Мову, Літературу, Географію й Історію України, зроблять це в часі найближчого академічного року й зложать із цих українознавчих предметів призначені іспити. Від сповнення цього обов'язку залежатиме одержання студійної стипендії на наступний академічний рік". Крім цього, у правильнику була вимога ходити на Служби Божі у неділі і свята, а у будні, по черзі прислужувати до Св. Літургії. У додатку, обов'язком студентів було, по черзі, прислужувати при столах, дбати про порядок у їдальні та мити посуд.

Стипендією для українських студентів уважалось дарове помешкання і харчування у гуртожитку, бо вони, крім цього, не одержували жодних інших пільг чи грошей. Така стипендія рівнялася сумі 10,000 б.фр. річно. (Коли студентські кімнати не були заповнені українськими студентами, їх винаймали з харчами іншим студентам, без інших зобов'язань, за оплатою 1,500 б.фр. місячно.) Студентки-стипендистки харчувалися у гуртожитку і одержували грошову річну стипендію приблизно у сумі 4,000 б.фр. Стипендистам/-кам, які студіювали в інших університетах призначували річну стипендію у сумі 5,000 б.фр.

За отців Кота і Дзвоника українські студенти-екстерністи могли харчуватися у гуртожитку, платячи на день 110-120 б.фр., або 40 б.фр. за обід чи вечерю. Якщо студенти мали у гуртожитку сходи́ни, або конференцію, то за харчі не платили.

Майже всі студенти мали батьків, або хоч одного із них. Здібні студенти незаможних батьків з Бельгії одержували бельгійські державні стипендії. Тому встановлено, що вони повинні були платити за свій побут у гуртожитку половину стипендії. Однак, не рідко студенти ухилялися від плачення цих зобов'язань, мотивуючи це різними родинними чи особистими умовами. Були також студентки/-ти, яким батьки повністю оплачували побут. Кількість таких студентів і студенток коливалась від 6 до 12. Але кожного року було різно.

■ Державні стипендії

Висота стипендії залежала від факультету, на якому студент студіював і наскільки студент прогресував у студіях, а саме у середньому: медицина - 30,000 б.фр., інженерія - 20,000 б.фр., інші мінімум 10,000 б.фр. на академічний рік. Зате студенти останніх років навчання і докторанти, могли одержувати до 50,000 б.фр. на академічний рік. Коли взяти на увагу, що університетська оплата (мінервал) виносила від 4,000 до 8,000 б.фр., деяким убогим студентам, що студіювали гуманістичні науки, могло бути досить скрутно. Часто ці студенти працювали суботами й неділями впродовж усього академічного року і таким чином могли заробляти приблизно 15,000 б.фр. У таких обставинах, стипендія у висоті 5,000 б.фр., яку "А. В." призначувала студентам-екстерністам, - була тільки свого роду допомогою.

■ Адміністрація

Т-во "А. В." мало обмежену кількість членів, яке не переступало 20 осіб. Кожного року Т-во обирало на загальних зборах управу під проводом о. директора. Деякі члени управи входили до Студійної Комісії, яка полагоджувала студентські справи. Владика Іван Бучко кожнорчасно, а деколи і задалегідь, одобрював вибір такої комісії і затверджував студентам їхні стипендії. Впродовж довгих років за декількох директорів я був фінансовим діловодом, а сумлінним і старанним та постійним секретарем Т-ва "А. В." і Студійної Комісії - був д-р інж. Петро Зелений, який жив яких 130 км. від Лювену, біля голляндської границі. Проте, він не опускав ні одного засідання і старанно й точно писав усі протоколи, а при цьому вів розлоге листування із Преосвященним Кир Іваном, а відтак із Блаженнішим Йосифом Сліпим. Коли виникали складні проблеми, він навіть їздив кілька разів на переговори до Риму. Це не була легка справа для нього, чейже у той час він був відповідальним директором за дослідний Центр відомого Буренбонду.

Від 1965 р. у засіданнях Т-ва "А. В.", коли ішла мова про гуртожиток, брав участь представник НаСУС - мешканець студентського гуртожитка. Такий делегат, що його обирали самі студенти, мав лише до-

радчий голос, але управа Т-ва "А. В." завжди уважно його вислуховувала і брала до уваги пропозиції та поради. Такий представник був посередником між о. директором і студентами - жителями гуртожитку. Проблем, як завжди у спільних гуртожитках, не бракувало. Одною із них було нарікання на харчі. У кухні працювали сестри-монахині зі згромадження св. Вінкентія з Дензе (Deinze). Це були сестри-монахині, українки, або одна українка, а друга бельгійка, а деякий час -обидві бельгійки.

■ Академічні успіхи

Незважаючи на це, що стипендисти і нестипендисти українського походження були абсольтентами середніх шкіл, коледжів чи гімназій і немало із них мали чудові свідоцтва та знали добре мову, на якій студіювали, - то на жаль, при іспитах вони перепадали у великих відсотках.

На 62 студенти цього періоду, що студіювали постійно у ЛКУ, 30 закінчили студії дипломами, 17 покинули студії після одного року, а 15 після двох років. (Гляди залучену таблицю у розділі *Статистика*.) Лише деякі повторювали рік, інші поверталися додому, щоб успішно продовжувати навчання у спеціалізованих школах чи інститутах, або у виїняткових обставинах залишали навчання та шукали праці.

Треба признати, що управа гуртожитку ставилася із виrozumінням до таких нещасливців, хоч кожний знав, що не здавши іспиту - втрачав стипендію (так було у правильнику). Держава стосувала це на 100%, але управа гуртожитку брала до уваги різні обставини і дозволяла повторювати рік, чи починати навчання на іншому факультеті. Однак, якщо студент не здав іспитів і наступного року, тоді він мусів залишати гуртожиток, а екстерни (дівчата) в таких випадках повністю втрачали будь-яку допомогу. Це є доказом того, що бажанням управи дому було докладати всіх зусиль, щоб студенти здобували дипломи.

■ Новий директор

Вже на початку 1971 р. о. Кіт висловив бажання залишити пост директора в українському гуртожитку у Лювені. Він декілька разів за-

являв, що студенти гуртожитку, і церковний дім потребують нового, молодшого та активного управителя. Сповнилося його бажання, і у жовтні 1971 р. новим директором студентського гуртожитку став (уже вдруге) о. Данило Дзвоник. Це вже були інші часи, як двадцять років тому. Тепер гуртожиток був у власному домі, що належав до Т-ва "А. В.". За першого директорства о. Данила у другій половині п'ятдесятих років, було ще приблизно 20 стипендістів, мешканців гуртожитка, тоді як у 1971 р. їх було всього вісім. Родинна і фінансова ситуація останніх була відмінною від колишніх студентів. Фонди (приходи) на утримання студентів у 1970-их роках поважно зменшились. Отець Данило мав уже багато більше досвіду.

1972 р. на засіданні управи Т-ва "А. В.", представник студентів попросив, щоб студенти могли харчуватися поза домом. (Така ситуація, харчування поза домом, була деякий час за о. Кота, коли не можна було знайти персоналу до кухні.) Ніхто не був проти тієї пропозиції, а о. директор зразу погодився на таку розв'язку. Після спільного договору рішено, що студенти далі будуть жити у гуртожитку, але будуть харчуватися де захочуть. найдешевшим був тоді студентський ресторан Альма. За мешкання у домі, студенти мали віддавати частину їхньої державної стипендії. Студенти погодилися на це, але відтак виникли різні клопоти і непорозуміння. У кожному разі, це був уже початок кінця студентського гуртожитка. Після цього, як студенти, що жили в гуртожитку закінчили свої студії, управа більше не приймала нових стипендістів.

■ Кінець стипендійного фонду

У другій половині сімдесятих років та в першій половині вісімдесятих років не було уже фондів на стипендії. Правду кажучи, не було більше потреб на стипендії. Якщо батьки були заможні, то вони самі оплачували навчання своїх дітей, або діти одержували державні стипендії, що майже покривали всі кошти пов'язані зі студіями. Український дім і далі існував, але вже не, як гуртожиток для студентів. Не приймали тоді до гуртожитку і бельгійських студентів. Кімнати були порожні. Були ще поодинокі випадки, коли у домі жили один чи два

наші студенти за дуже малою оплатою, але без харчів, а взимку при мінімальному ogrиванні.

■ Дім Товариства "А. В." без гуртожитку

У домі була простірна зала, з якої і студенти, і деякі громадські організації могли користатися. Хоч українського гуртожитку у Лювені не було, але були студенти. Як за всіх часів, так і в другій половині сімдесятих, і в першій половині вісімдесятих років діяв при НаСУС численний танцювальний та співочий гурток з бандурами, який користувався залю. Про діяльність гуртка гляди у підрозділі *НаСУС*.

У другій половині сімдесятих років, Лювенський Католицький Університет поділили, тобто нідерляндська частина університету залишилася у місті Лювені, а франкомовну перенесли до ново-збудованого міста (35 км. від Лювену) під назвою Новий Лювен (Louvain la Neuve). Поділилися також українські студенти, залежно від мови, якою вони бажали студіювати, але всіх об'єднувала ще студентська організація НаСУС. Тому, коли йдеться про перше п'ятиріччя вісімдесятих років, тоді приходиться говорити не про український гуртожиток, але про українських студентів, тобто про НаСУС.

1981 р. нагло і несподівано помер о. Данило Дзвоник - директор церковного дому. Новим адміністратором назначили голляндця о. Петера Ала. Він був дуже доброю людиною і знав українську мову, але жив у Голляндії, а не у Лювені. Тим часом, у церковному домі, тобто у колишньому гуртожитку осталась одна сестра-монахиня. Можна б сказати, що дім світив пусткою, але час до часу там збиралися члени НаСУС на сходини чи на проби хору. У більшості, членами НаСУС були ті, що вже закінчили студії, але були ще активні у студентській організації.

■ Дім Товариства "А. В." без українських студентів

1983 р. на екзарха Франції призначено Владика Михаїла Гринчишина з Канади, і країни Бенелюксу долучили до його Екзархату. З того часу почалася нова сторінка Т-ва "А. В." та українського церков-

ного дому. Цей дім і далі існує, у ньому живуть студенти, але не українці. Правда, є роки, коли мешканцями гуртожитка є студенти, батьки яких походять з українського роду, але вони вже зовсім не почувуються членами української спільноти. ■

ЛЮВЕН ШІСТДЕСЯТИХ РОКІВ

(Спогад)

Григорій Панчук

■ Лювенський деб'ют

Минав 1958 рік. У листі, вліті 1958 р., о. Іван Тилявський радив мені продовжувати навчатися в одному із двох університетів - у Лювенському або Мадридському - на стипендії, що її виділяв владика Іван Бучко. Я довго не вагався і вибрав Лювен, де викладовою мовою була французька. До списку осіб, до яких я мав звернутися за потрібною інформацією, належав Василь Хміляк. Але я забарився і виїхав лише у листопаді до Лювену.

Василь щиро прийняв мене до себе, хоч хата була небагата, студентська. Годував мене, але їжу готував поет "Козімо". Я теревив картоплю, намагаючись водночас "розжувати" Кузьмине кредо, згідно з яким "Споконвіку було Слово, і з Поетом було Слово, і Слово було - Поет".

Якось, мої янголи-хоронителі запровадили мене на Rue des Brosseurs 9. Я мав тоді враження, що французькі назви вулиць Лювену, а не флямандські - були "нормою" серед наших студентів. Зустрів тоді трьох-чотирьох осіб - студентів. Відрекомендувалися: Гевко з Канади, Коцюба з України, Бачинський з Бельгії, Кутняк із Франції... Хтось грав у шахи, чи, бува, не Микитенко, також із Франції.

Колорит - міжнародний. Але, був спільний знаменник - всі українці. Свої. Однак, нічого особливого не запам'яталося мені із тих перших відвідин. Я і так був заклопотаний своїми справами. Мої сподівання вступити до університету не сповнилися. Виявилось, що було вже за-

пізно: кінець листопада. Вписатися на будь-які курси стало неможливим, хіба як вільний слухач. А в гаманці вітер віяв...

■ Вдруге у Лювені

Через кілька місяців, попрацювавши то тут, то там на хліб щоденний, я знову з'явився у Лювені. Цього разу я не прогавив жодного заходу. Стипендію на проживання у гуртожитку підтвердив владика Іван Бучко. Я вчасно вступив до університету, і почав жити на Рю де Брасер та відвідував курси романістики.

Тим часом, одного дня, напередодні часткових лютневих іспитів 1960 року, я одержав листа від сестри, що мене, як такого, що народився у Франції, кличуть до французького війська. У листі була низка офіційних документів. Я повертався до Франції, ледве покуштувавши студентського життя, сповненого свободою, і навіть сваволею. Але, замість військового маршруту, як гранатне м'ясо в напрямку Кабільських гір, французька адміністрація надіслала мені листа, що трапилась помилка: я - не француз, хоч народжений у Франції, ото ж до армії не беруть.

■ Лювен "вітає" мене втретє

У вересні 1960 року я втретє повернувся до Лювену, цим разом на "Halfmaartstmat - Галфмартстрат". Похоронили Рю де Брасер. Нові люди, нові обличчя, нові кімнати, але - старий порядок.

У Лювені трохи-потрохи, але з точністю метронома, усували французькомовні назви вулиць міста. Крайньоправі флямандські партії дедалі радикальніше домагалися закриття французькомовної частини Лювенського Католицького Університету. Найпоширенішими гаслами були "Wallen buiten!" (Геть вальонців!) і "Leuven vlaams!" (Лювен - флямандський!). Боротьба за флямандський університет у Лювені набирала різних протестних форм. Флямандських студентів-демонстрантів даремно розганяли жандармські загони, які переважно приїздили з Брюсселю. Пригадую, як разом з друзями Богданом (Дибайлом) та Іваном (Дерев'янкою), десь опівночі ми поверталися, здається,

зі студентського ресторану "Альма" на Avenue des Alliés. Тут і там ще шаленіли вуличні бої між "представниками громадського правопорядку" і флямандськими молодими націоналістами. Ми смикнули бічними вуличками аж до майданчика "Vismarkt" у напрямку українського гуртожитку. Аж гульк, озираємось, а за нами стежать "білі каски" жандармів. Куди нам дітися? Як і звичайно, я не носив при собі жодних особистих документів. Зловлять, буде лихо... Втікати не личить, бо за нами розпочнуть погоню. Буде гірше. Не думаючи довго, ми з Богданом ускачили до публічного пісуара, як до священного притулку. Я став посередині. Через кілька секунд обабіч мене стали два жандарми. Йой, мене оточили. Серце тріпочеться, не знаю, чи забратися, чи залишитися. Раптом чую голос. Не з неба. Жандарм звертався до мене по-флямандському. Невинним голосом, не підвівши голови (авжеж, зайнятий!), я відповів французькою мовою: "Je ne comprends pas le flamand", і це була чистісінька правда. Не встиг я промовити останнє слово, як я таки опинився в небі. Замерехкотіли перед очима зірочки. Стільки і побачив я неба, бо за другим ударом палиці по голові я почув земські слова: "Et maintenant, tu comprrrrends le flamand? Allez, va dorrrmirrrr!"

Я ще досі не викрив тієї життєвої таємниці, чому це мене, французькомовного, так здорово смикнули по потилиці. Були б звернулися безпосередньо до Богдана, а той відгукнувся б по-флямандському, оскільки флямандська мова була його розмовною мовою, та й баста. Правдою є, що... разом із Богданом та Іваном ми волали на весь голос "Leuven oekraens - Лювен український!" Невідомі, Вельзевуте, твої пелькельні шляхи!

■ У гуртожитку "А. В."

Але, повернімося до наших баранів... "Revenons a nos moutons!"

Ото ж, Рим призначив завідувачем гуртожитку о. Ван де Вала, якого я пізнав ще на Рю де Брасер. Зустрів також нових і старих друзів і знайомих - серед них, інженера Івана Левицького, вічного студента і поета Козіма (наш Кузьма), Володимира Закальницького, з яким я дружив ще у Люрі у Франції, а потім у Кастельгандольфо, Івана Дерев'янку, Богдана Дибайла, шурина тодішнього голови ТУАЛУ (Това-

риство українських абсолювентів Лювенського Університету) мгр Микола Демчука (нам обом з Богданом дали одну кімнату в гуртожитку), майбутнього професора університету політолога Івана Мигула та філософа Дем'яна Федорика зі Сполучених Штатів, які жили поза нашим будинком та інженера Віталія Візіра, який поховав уже студентське життя. Із дівчат пригадую миттєво філолога Ганну Білоус із Бельгії, магістра політичних наук Ларису Качмар із США, сестер - тоді студентку медицини Олю та студентку психології Ірину Лощенко (з Німеччини), до яких згодом приєдналася і третя сестричка Галя, студентку-стоматолога Олю Кравцьо (ймовірно, еспанізоване прізвище Кравців) з Панами (мала брата Радка, навчався у Лювені медицину; згодом обоє виїхали до Еспанії)...

Практичним інтендантом-кухарем і вірним джурою гуртожитку був старенький Матт'є-Матвій, справжній лювенець, флямандець, гарна душа. Старенький Матвій завжди пробував рятувати становище, коли їжа, яку іноді пропонував нам о. Ван де Вал, нагадувала вік Мафусалемської бороли, а не здорову поживу. Консерви з "Ostpriesterhilfe" часто належали таки до ненайсвіжіших товарів... Важливе було й те, що Матвій мав ключі до гуртожитку і потайки, після 23 години ночі, відчиняв двері на прохання запізвених студентів. Студенти, що входили до будинку рано-ранесенько, видряпувалися через стіну-огорожу...

■ Я таки француз

Тим часом, щоб полегшити собі власну долю, я "вибрав" таки французьке громадянство... Мер рідного села посвідчив, що я народився у Франції і живу у Франції, а навчаюся поза кордонами держави. Документи я зібрав і став французом...

Радіючи своїм новим "державним станом", мені довелося примиритися із деякими обов'язками. Наприклад, я почав відвідувати у французькому посольстві в Брюсселі лекції з вищої військової підготовки, щоб одержати відстрочку. В університеті я записався на курси факультету політичних і соціальних наук, тоді ще "Ecole des Sciences Politiques et Sociales", вирішивши раз назавжди, що романська філологія готує лише фахівців з питань романістики... Дуже швидко виявилось, що з політикою також не ліпше...

■ У проводі НаСУС

Чомусь я погодився стати головою НаСУС, яким я залишився протягом майже чотирьох років. Інвентар майна нашої студентської організації виявив, що за винятком кількох грампластинок з піснями незабутнього Весоловського, родича нашого студента агрономії Івана Охримовича, та крім старенької шафи, на полицях якої лежало кілька заповнених книжок і дві-три протокольні книги, ми нічого не успадкували від організації, яка існувала вже перед війною. А каса була порожня.

"Не нам на пр'ю з тобою стати, не нам діла твої судить..." Разом із контрольною комісією ми припустили, що чимало речей зникло під час перевезення із Рю де Брасер до Рю Мі-Марс, через необачність зникли на смітниках, або потекли... річкою Діл, про яку жартома казали, що саме із річки Діл славна лювенська броварня Artois черпала воду для своїх пивних виробів. До речі, пригадую, що на Рю де Брасер були бандури. Невже ж, і їх запроторили у якийсь смітник?

Не все гладко пішло з реорганізацією НаСУС. У першій половині шістдесятих років у тієї тридцятки студенток і студентів українського роду із діаспори, що жили переважно у гуртожитку, головною метою було закінчити студії дипломом.

Членами НаСУС були студенти-українці, а це означало, що на них лежали всі ті обов'язки, які впливали з їхньої національної ідентичності. У кожному разі, ми так собі уявляли, мабуть тому, що з-зовні нам нав'язували такий підхід з огляду на батьківське національне походження? Однак, ця національна ознака лише частково надихала "майбутніх" абсолютів (не всіх). Попри все, те пошарпане життєвими обставинами поняття "українства" якимось єднало нас, декого міцніше, інших - вільніше, залежно від політичного, чи радше партійного середовища, до якого належали батьки, а також від культури країни, звідки походила студентська братія.

■ Студентський люд

Згідно зі статутами, НаСУС мав претензії охоплювати всю бельгійську національну територію, - але студентський люд не був одноманіт-

ним, а ще менше однотайним. Наприклад, студенти з Бельгії, які, до речі, творили "основну базу" гуртожитку, були переважно сумівцями й ісповідували досить різку "українську" віру в національні (точніше націоналістичні) догми, але не обов'язково тотожні із доктриною ЗЧ ОУН, провід яких "патрунував" СУМ. Загалом, усі вони розмовляли українською мовою, зокрема студенти з Лімбурщини, навіть і ті, що походили із мішаних подруж. Це був безпосередній наслідок компактно розташованості української громади в Бельгії, її доброї організованості і доброї мережі українознавчих шкіл. Політично, за сьогоднішніми критеріями, вони були "правими".

Критичною настановою (по-своєму) і "британські" українські студенти своєю поведінкою були радше "лівими демократами". Ця "лівизна" не визначалася приналежністю до якоїсь "лівої" партії, або приставанням до якоїсь соціалістичної доктрини, а радше опозицією до тих українських традиційних партій, які базувалися на радикальному націоналізмі. Така настанова, підсвідомо, а може й свідомо, впливала із нехоті співпрацювати з місцевими громадськими, фактично партійними організаціями.

Нам, "французам", до яких частково зараховую і французькомовних бельгійців, була більш притаманна "партійна фронда", де не бракувало анархічного духу. Ми апріорно ісповідували нехоть до будь-якої форми влади та вождівських наказів, але могли щиро "шанувати" справжній авторитет. Правду сказавши, тоді нам видавалося, що така характеристика була явищем рідкісним за жорстких умов партійного прощарування української діаспори (тоді ще казали еміграції)! Не даром нам нав'язували ярлик "нахабних молодиків".

У "французів" знання української мови було порівняно слабе (крім бельгійців), і походило ми з різних сторін Франції.

Зате "німці" визначалися своїм порядком, і дисципліною і добре володіли українською мовою. Коли розпочалася співпраця між НаСУС та СУСН (Союзом Українських Студентів Німеччини), а наші взаємини дедалі тіснішали, СУСНівці не раз давали відчувати, що Мюнхен, точніше Цеппелінштрассе (з-політикою-якого-щоправда-не-всі-погоджувалися), - був центром української політичної еміграції.

"Французів" такий підхід не зворушував. Дивуватися не було чого. Причина полягала в тому, що ми не уявляли собі навіть, що існує таке середовище в такому вимірі... Просто, не знали. А може... й не дуже ці-

кавилися емігрантськими подіями. Чули, але, "якби у кума знаття!" Коли Український Вільний Університет розпочав узимку 1961-62 цикл лекцій українознавства для українських студентів і майже весь тодішній український студіюючий Лювен опинився у Мюнхені (добрий десяток), ми побачили, що це не жарти. Добрі мюнхенці (згадую зокрема пана Тараса Сімківа та його дружину паню Сімків, донька якої Ірина готувала магістерку з психології у Лювені) водили нас по місті, показували "святі місця", громадські й церковні центри, організували візити на цвинтар Вальдфрідгоф.

Це надало нам насаги розпочати акцію об'єднання всіх українських студентів в Європі. Згодом цей задум реалізувався через створення Союзу Українських Студентських Товариств в Європі (СУСТЕ). Однак, не зважаючи на різні "історичні" відкриття, в основному "мюнхенські події" радикально не змінили політичного обличчя українського студентського Лювену, в кожному разі це не торкнулося його політичної (партійної?) диференціації.

■ НаСУС

Чим характеризувалася діяльність НаСУС у першій половині шістдесятих років?

Із переїздом до будинку Апостольської Візитатури, ми залишилися без творчих контактів із попередньою генерацією студентів, які мешкали у Бельгії і поза нею, незважаючи на те, що існувало Товариство українських абсолювентів Лювенського університету. Причина була проста: за винятком наших ровесників, або майже ровесників, як, наприклад, Іван Мигул, Дем'ян Федорика, Оля Лощенко, Дмитро Коваль, які вже мали за собою університетський досвід, - то попередні покоління НаСУС-івців увійшли вже у "триб життя", як абсолювенти; були одружені, мали дітей. Були й такі, що не показувалися. Вони мали, ймовірно, свої причини. Серед тих, які постійно підтримували взаємини зі студентами, просто опікувалися гуртожитком, були мгр Микола Когут та, згодом (після приходу 1964 року отця Кіта як директора), - професор Петро Зелений.

Правда, зберігся громадський зв'язок з лювенцями, тобто з мешканцями Лювену, надто під час зустрічей після недільної Служби Бо-

жої. Переважно це були Гапишини, Дмитрики, Когуті, Левицькі, Шухевичі. На різні свята приїжджали і такі гості як, пп. Зелений, Лесів, Попович, Сметанко з дружинами і дітьми. Усіх не назовеш, але це майже повний список "активістів".

Частим гостем НаСУС був протягом двох-трьох років лікар-стоматолог із Брюсселю, Роман Крижанівський. Коли приїздив професор Анатолій Романюк з Канади, він також щоразу заходив до наших студентів, і не жалів своїх зусиль, коли влаштовував на працю українських лювенських абсолювентів у якомусь канадському університеті.

■ Церква і громада

Незалежно від самого змісту віри (віриш або не віриш!) - український церковний обряд та українська духовність нас, і католиків, і православних, єднали набагато тугіше, ніж "світські" партійно-патріотичні заклики. Спільний обід, що його влаштовував на Великдень управитель українського студентського будинку о. Іван Кіт для представниць наших сестер-монахинь у Бельгії і для всієї громади колишніх і тодішніх студентів, - відбувався щоразу в своєрідній атмосфері тихої благодаті й особистого задоволення.

Тут личить хотяй кількома словами глибокої вдячності згадати старих лювенців, панство Шевчуків, хата яких завжди була відчиною для всіх студентів. Не один із нас заходив із голодним шлунком до "Шевчуків" і повертався до гуртожитку, нагодований до сходу борщем, варениками й коньяком. Не одному св. п. Петро Шевчук, який працював в офсетній друкарні, видавав дипломні роботи, фактично, друковані на власний кошт і власним трудом. НаСУС моїх часів завдячує йому всі заклики, запрошення, листи, що їх пан Шевчук друкував для нашої студентської спілки у вільний час і без жодного гонорару, просто із ввічливості й доброти, і безперечно в ім'я українського патріотизму... Він постійно повторював мені: "Пане Гризю! Треба нашим допомагати, коли є змога, треба нашим допомагати!" Панство Шевчуки не шукали ні слави, ні подяки. Їм вистачало те, що вони "своєму допомагали".

Отакі, на ділі, існували зв'язки між студентами і "лювенською" громадою, ба, деякі студенти (переважно "бельгійці") брали навіть вельми

активну участь у громадських організаціях, як наприклад, у СУМ (Брюссель) або у меншій мірі в УНОТ (Українське Науково-Освітнє Товариство, Лювен). Але весь процес був однобічним і відбувався поза рамками НаСУС. Чи тому, що в статутах нашої студентської організації було окреме положення, яке заохочувало її членів співпрацювати з громадськими установами у Бельгії, а чи просто в ім'я власних переконань? Мабуть, одне і друге.

З іншого боку, НаСУС таки намагався налагоджувати безпосередній організаційний зв'язок з колишніми лювенськими студентами, принаймні з тими, що мешкали у Бельгії. Українська громада в Бельгії, а зокрема студенти, зазнали величезної втрати зі смертю у жовтні 1962 Миколи Демчука, голови Товариства Українських Абсолютів Лювенського Університету (ТУАЛУ), яке було єдиним організаційним зв'язком між минулим і теперішнім. Ми виходили з переконання, що треба було, якщо не зміцнити, то відновити цей, конче потрібний живий трикутник, без якого організація, на довший термін, була приречена на зникнення. А саме : згуртувати навколо нашої спілки почесне членство-колишніх насусівців та молоде покоління, яке кінчало гімназію. Був би досвід, була б молодеча відвага, були б і гроші! Чарівний трикутник!!! Чудово. Навіть забули про фаму "Бермудського трикутника".

Певною мірою, душею того пляну був Іван Охримович із Великої Британії, майбутній агроном, гітарист і відновлювач традиції студентських "мазепинок", якому не бракувало фантазії і вмільости для реалізації своїх задумів. На жаль, через брак часу, фінансів і людей, забави, що ми їх влаштували саме для того, щоб могли зустрічатися і водночас наповнити порожню касу НаСУС, - не мали очікуваних успіхів. Із часом довелося співпрацювати в цій ділянці з УНОТ. Але, мета і запал не були вже такими.

Тим часом, нам пощастило на іншій царині. Адже НаСУС міг похвалитися вдалим зусиллям встановити контакти із студентами українського роду, які навчалися в інших бельгійських університетах. Згадаю тільки лікаря Володимира Котляра (Брюссель), баса, який вдало співав із тенором, колишнім "лювенцем", професором славістики у Сполучених Штатах, Богданом Бочаном. До них приєднувалися славісти із Гентського університету Андрій Гайдамаха та Олесь Братковський (Андрій згодом став журналістом, а Олесь - оперним співаком);

були ще педагог-філолог Валентина Пужай (Льєж), філолог Ірина Попович, згодом секретар НТШ у Сарселлі, та її брат, дентист Іван (Гент). Були й студенти, які почали навчання у Лювені, а кінчали їх в інших бельгійських вищих школах, як наприклад, Євген Бачинський (доктор медицини, Брюссель), Андронік Жуковський (дентист, Брюссель).

■ На європейському полі

Коли ректорат Українського Вільного Університету в Мюнхені став організувати курси українознавства, НаСУС був готовий розширити свою діяльність у межах європейської спільноти.

Не пригадую, коли саме і в кого конкретно виникла думка створити європейську спілку українських студентів. Імовірініше, як кажуть, ідея бриніла в повітрі, і хтось вхопився за неї. Початок датується зимою 1962, таки у Мюнхені, коли ми були гостями друзів-мюнхенців... Теплота й щирість взаємин, масштаби студентського ентузіазму, віра в ідеалізовану Україну і... краса пісень та замріяність закоханих - все це зробило своє!

Пригадую 1963 рік. Разом, із тоді ще докторантом Теофілом Кісом, як члени статуткової комісії, ми готували "Основний закон" європейського товариства українських студентів. На установчому з'їзді (Великдень 1963) у Парижі ми наполягали на потребі об'єднати всіх студентів через їхні місцеві організації (бельгійську, французьку, німецьку, великобританську, італійську, еспанську), і саме національні студентські товариства мали бути юридичними членами СУСТЕ. Там, де не працювали такі товариства, треба було їх творити або відновити (Італія, Еспанія). На нас обох, як доповідачів, відкрили вогонь з усіх словесних гармат, мовляв, готуємо терен для майбутньої диктатури. Пішла fama, що ми захищали "бандерівські" методи керування організацією, застосовуючи тверду політику підпорядкованості (я тоді перебував у лавах СУМ). Людській фантазії немає меж...

Прихильники антисустівської тези були зокрема англомовні студенти (переважно з Канади і США, які навчалися в Європі). В ім'я свободи і демократії, вони висунули вимогу, щоб членами заплянованої нової спілки були не лише товариства, а й ті, хто не хотів, або не міг (?) належати до "національної" (в розумінні місцевої) асоціації. Мовляв,

це єдина запорука перед захопленням спілки прихильниками однієї партії... Розпочалася справжня баталія. "Антибандерівська" теза взяла верх (чудово зіграв свою роль одвічний дух Гуляй-гілля!). Делегати на з'їзді більшістю голосів виступили, як мовилося за кулісами, на оборону свободи людини та організації. Так і виник 1963 року Союз Українських Студентів в Європі - СУСЕ.

Оскільки я пригадую, попри всі наші намагання, студенти із Великої Британії довго не брали участі у процесі зміцнення українського студентського потенціалу в Європі, тобто в процесі підготовки майбутніх професіоналів. Ми бажали приєднати до наших зусиль і студентів в Італії, а саме: студентів римських духовних установ. І тут нам також не... пощастило. Принцип каст зберігався скрізь. Це був інший вид апартеїду. Як можна духовне мішати зі світським?

Другою важливою причиною нежиттєздатності СУСЕ, а згодом таки СУСТЕ, був абсолютний брак фінансів. Париж організував перший з'їзд (1963), Лювен - два наступні (1965 і 1967), потім естафету перебрав Мюнхен. Щоразу - це була важка фінансова авантюра й криза.

Існувала ще й третя причина провалу, яка тісно перепліталася з партійним принципом. А саме: постійні спроби ідеологізувати мету спілки і саму спілку та тривалі намагання перелицьовувати студентську діяльність, яка мала стати своєрідною "законспірованою" підпорою різних українських партій. До речі, ледве чи треба наголошувати: перший з'їзд, що відбувся ніби під гаслом демократичної свободи, опинився також під знаком ідеологізації...

■ Познаки занепаду НаСУС

Нещасна доля СУСЕ-СУСТЕ (вони давно вже зникли безвісті через свою бездіяльність), в реалізацію яких вкладено стільки доброї волі і прагнень, - була, так би мовити, пролегоменом до дальшої, дедалі більш нещасної долі НаСУС та українського гуртожитку в Лювені, до їхнього практично цілковитого занепаду. Безперечно, однією з причин - матеріальних причин - чому так сталося, було остаточне закриття французькомовної частини Лювенського католицького університету внаслідок бельгійської політики. Ми не зуміли або не змогли при-

стосуватися до нових обставин. Поки були нідерландськомовні студенти-бельгійці українського походження, НаСУС у Лювені існував. Як їх не стало (в середині 80-их років), не стало й НаСУС. Не стало також НаСУС, бо не було вже такого українського гуртожитку, в якому зосереджувалося б українське студентське життя, від якого виходила б ініціатива, який був би матеріальною базою спілки. Саме тому не можна замовчувати іншого фактора, безпосередньо пов'язаного зі стрімким спадом популярності гуртожитку. Ідеться про взаємини між студентами та керівництвом студентського дому. Оскільки пригадую, постійно виникали конфлікти, внаслідок яких порожнів будинок. Схоже, що гуртожиток в особах його завідувачів не витримав іспиту: ніхто не зауважив, дехто навіть й не хотів зауважити, що часи мінялися, мінялися і звичаї, мінялася культура й громадська поведінка всупереч волі "любителів порядку" та семінарського стилю життя. Тим часом, керівництво не пристосовувалося до нових умов і вимог життя.

І студенти також не витримали екзамену в переносному та у буквальному розумінні цього слова. Два роки підряд результати на екзаменах були катастрофічними. Ради правди, бари та всілякі пива й "джін-фізи" не були єдиними винуватцями. Були й такі студенти, що не мали часу відвідувати лекції, бо треба було жити й заробляти на хліб щоденний.

■ ЛКУ непокоїться

І сталося непоправне: 1965 року, віцектор університету монсіньйор Девруд (Devroede) викликав мене, як координатора між українськими студентами і ЛКУ до свого бюро, щоб попередити, що припинить надавання українським студентам всіх фінансових пільг, якщо ситуація не поліпшиться. Попередження віцектора дійшло до Риму, звідки прийшов наказ директорові українського студентського дому затримати стипендії "дублянтам". Отець Кіт, який і так докладав із своєї кишені, не мав іншого виходу, як підпорядкуватися суворому розпорядженню. Звинувачення, висунене проти о. Кіта, мовляв, його рішення було одностороннє і мстиве, - не мало жодної підстави. На засіданні НаСУС, на якому студенти обговорювали цю ситуацію, як безпосередній свідок і учасник рішення, я намагався зблизити позицію ди-

рекції із тим, що я особисто вважав конечністю. Не все було однозначне, зокрема коли "правильник" студентського дому був категоричним: стипендію одержують ті, хто склав успішно іспити або на першій, або на другій сесії академічного року. Були винятки. До них, офіційно, ніхто із нас не належав, саме тому, що о. Кіт, особисто, рятував ситуацію без відома Риму. Чи не тому, між іншим, він потрапив у неласку й мусів покинути Лювен?

На засіданні НаСУС мої пояснення не переконали, мабуть, нікого, зокрема після того, як декому довелося таки покинути гуртожиток, а іншим "дублянтам" заборонили харчуватися в будинку.

Згодом нові стипендіанти, серед них колишній голова НаСУС, поет і лікар Роман Бабовал, відновили добрі традиції високо-шкільних успіхів (мова про кінець 60-их і початок 70-их років). ■

CERCLE INTERNATIONAL

Григорій Панчук

Моє життя пливло між відвідуванням лекцій у Великій Авлі, поетом Емілем Верареном, проф. Жозефом Гансом, українським фольклором, шараварами, синьо-жовтим прапором та майданчиком Ладез, де майже поруч були розташовані університетська бібліотека і "Міжнародне Товариство Іноземних Студентів" (Cercle International des Etudiants Etrangers).

Українська участь у Міжнародному Клубу була досить жвавою і НаСУС в особах його окремих "активістів" відігравав своєрідну роль певного каталізатора в університетських студентських колах. Ми виступали у Міжнародному Клубу, на міжнародних вечорах, доводили різні історичні правди (а з погляду угорців ми обстоювали ...легенди, зокрема щодо Закарпаття), провадили різні диспути на всілякі теми.

Взаємини із членами міжнародної студентської асоціації були строкатими. Не всі іноземні студенти належали до Товариства. Але багато хто туди йшов, хоч би тому, що пиво було дешеве. "Клубок" надавав певні пільги, пропонував дешевші квитки до театру, на кінофестивалі, допомагав улаштуватись новим квартирантам, вписува-

тися в університет, організував туристичні поїздки, різні конференції, художні виступи, спортивні зустрічі тощо. Впритул жили представники принаймні трьох десятків націй. Оскільки пам'ятаю, у той час найчисельнішою групою були угорці. Звісно, конголійці та взагалі представники чорної Африки займали упривілейоване місце. Адже - на них дивилися, як на майбутні кадри держав, які виникали тут і там унаслідок деколонізації. Були араби, палестинці і ливанці. Чимало було південно-американців, надто кубинців. Цікавими у стосунках були гаїтяни і в'єтнамці. Це була своєрідна екзотика. Якщо дуже активними були італійці, то найменше давали про себе знати північно-американці (багато із них студіювали медицину). За мої активні роки, Товариство налічувало до 3,000 членів. Протягом двох років я керував комісією з питань благоустрою гуртожитків, якими завідувало Товариство. Їх було п'ять. У них мешкали переважно студенти - хлопці, вихідці із Близького Сходу, Африки та Азії. Мене завжди щонайменше дивували екзотичні міцні запахи, які панували у кімнатах, де, до речі, часто гостювали дівчата, незважаючи на те, що це було суворо заборонено... Заборонено було й куховарити (крім у кухні), щоб запобігти трагічній пожежі.

Загалом, українці встановили дружні взаємини із нечисленними білоруськими студентами, які ще навчалися у Лювені. Їхній будинок стояв поблизу Міжнародного кружка. Коли не стало опікуна, отця ван Каувеларта, то й білорусів не стало в університеті, а якщо були, то не виявляли себе.

З поляками ми мали добросусідські стосунки. Ні більш, ні менш. Про росіян не було жодної мови. У кожному разі за все моє перебування у Лювені про них я нічого не чув. Вони організовано ніде не фігурували (маю зокрема на увазі Міжнародний кружок), хоч саме для них були створені певні допоміжні інфраструктури у міжвоєнний час і зараз після війни. Сподівання про швидке навернення Росії на правильний шлях християнства за західною моделлю мислення - розвіялися, неначе були вони писання вилами по воді... ■

НаСУС

Микола Когут

■ 60-ті роки

У першому підрозділі Студентський Гуртожиток "Апостольської Візитатури" в'яснено, чому не збереглися архіви НАСУС перших чотирьох років цього періоду. Однак, вищезгаданий підрозділ і підрозділ - *Лювен Шістдесятих Років* навітлює, бодай частинно, діяльність НАСУС. Наступний параграф свідчить про численну участь українських студентів ЛКУ та інших бельгійських університетів у діяльності НАСУС.

■ Загальні збори 1961

В дні 11 листопада 1967 року в Лювені (Бельгія), відбулися в українському студентському домі - Лювен, Гальф Март вул., чергові Загальні Збори Національного Союзу Українських Студентів у Бельгії, який є координуючим органом українських студентів у Бельгії.

Загальні Збори НАСУС привітали писемно, чи усно: Представник Товариства Апостольської Візитатури і Генерального вікаріяту в Бельгії, як рівнож ректор українського студентського дому в Лювені, о. радник Іван Кіт; Андрій Гайдамаха з боку СУСТЕ; Ірина Назимок від "Обнови"; mgr. Микола Когут в імені УНОТ; mgr. Дмитро Коваль - представник УХР та декілька приватних привітів, як між іншими п-ва Шевчуків, д-ра Романа Крижановського і д-ра Божики, редактора "Вістей" та "Голосу Христа Чоловіколюбця".

В Загальних Зборах НАСУС взяли участь: представники українських студентів із усіх університетів Бельгії в числі 25, дійсні члени, кандидати, колишні члени (сеньйори), як рівнож почесні члени та гості.

Зборами проводила Президія, до якої входили: mgr. Григорій Панчук - голова та Ірина Назимок і Ярослав Добош - секретарі.

Після прочитання звітів Андрія Гайдамахи - уступаючого голови,

Ірини Назимок - секретаря, Богдана Качинського - культ-освітнього референта, Галини Чимерис - референта соціально-студентських справ, Олександра Братковського - пресового референта, Ігоря Коника - референта зовнішніх справ та Богдана Савкова - спортивного референта, почалася гарячкова дискусія над ними, признаючи їм абсолютію.

Учасники Зборів вшанували хвилиною мовчанки пам'ять Володимира Гуценка, члена НАСУС, що став жертвою недавньої залізничної катастрофи, 13-го жовтня ц. р.

На Загальних Зборах працювали такі Комісії: Номінаційно-верифікаційна та Програмово-резолуційна. Номінаційно-верифікаційна комісія ствердила ефективність мандатів і на її пропозицію прийнято сімох нових членів.

Нові керівні органи НАСУС обрано в такому складі: mgr. Козімо Дмитрик - голова, Іван Палан - заступник голови та культ-освітньо-студійний референт, Ярослав Добош - секретар, Володимир Безушко - скарбник, Ігор Коник - референт зовнішніх зв'язків, Ірина Назимок - заступник референта зовнішніх зв'язків, Маруся Мельник - пресовий референт, Віктор Зінко - спортивний референт, Іван Охримович - голова Контрольної Комісії разом з Олесем Сацюком та Ігорем Макарушкою. ■

Маруся Мельник. Поміщене у "Вільне Слово" 9-го грудня 1967 р.

На жаль, ми не могли знайти сліду Марусі Мельник, пресової референтки НАСУС 1967-68, яка подала до преси повищий протокол.

■ 70-ті роки

НАСУС продовжував брати участь у СУСТЕ, студійних днях Вищокошкільних Літніх Курсів Українознавства та у Міжнародному Кружку. В академічному році 1971-72, за головства Володимира Безушка, появилася інформаційний листок НАСУС - "Надщерблена Катедра". Тоді також існувала дуже добра танцювальна група.

Активність НАСУС посилилась у другій половині 70-их і на початку 80-их років, коли молодша генерація Когутів, Ковалів і Поповичів, а також студенти - активісти СУМ почали свої студії. При НАСУС діяв добрий співочий і танцювальний гурток і навіть мішаний хор, у якому

виступало 15 студентів (1976-77). Вони виступали не тільки в українських імпрезах і академіях, але навіть серед чужинців, і то досить часто.

Помимо протесту амбасаді СРСР і конкуренції ансамблю з України, студентський вокальний ансамбль "Кобза" виступав 1979 р. на міжнародному фольклорному фестивалі у Мальме, Швеція. 1981 року, у 150-ліття незалежності Бельгії, ансамбль виступав у бельгійській телевізійній програмі.

НаСУС організував спільні Свят Вечері, просфори і забави з буфетом й напитками для студентів, молоді, колишніх лювенців та громадян. Студентські співочі ансамблі відвідували з колядою українські родини у Брюсселі і Лювені, як також монаші згромадження, де були українські монахині. Ансамблі супроводжені студентами-бандуристами радо приймали бельгійці. Коляда збагачувала касу НАСУС.

НаСУС організував 1978 р. конференцію СУСТЕ в українській оселі Франкополе у Бельгії. Між учасниками були діти лювенців - Кирила Митровича, Володимира Поповича, Миколи Когута і Омеляна Коваля. Вони творили майже половину учасників.

■ 80-ті роки

На початку 80-их років НАСУС ще мав понад 15 членів і був досить активний. У загальних зборах 1980 року взяло участь більш як 20 осіб. Студенти ходили ще з колядою, брали участь у спільних Свят-Вечорах і просфорах і в цей спосіб утримували зв'язок з українською громадою. Останні загальні збори відбулися 1985 року. Представник НАСУС ще кілька років брав участь у різних громадських засіданнях і був у ювілейному комітеті Тисячоліття Хрищення Руси-України, але це був уже "генерал без армії". Кажуть, що Український Допомоговий Комітет в Бельгії ще й досі має на своїм обліку організацію... НАСУС.

■ Управи НАСУС 1960-85

60-61: Іван Мигул, г., Дамян Федорика, се., Іван Дерев'янка, к-ос., Іван Левицький, Роман Ріпак.

61-62: Григорій Панчук, г., Оля Лощенко, се., Іван Охримович, Володимир Закальницький.

62-63: Іван Охримович, г., Богдан Бочан, се., Володимир Закальницький, Андрій Гайдамаха.

63-64: Григорій Панчук, г., Оля Лощенко, се., Богдан Бочан, ск., Андрій Гайдамаха, к. ос.

64-65: Богдан Бочан, г., Андрій Гайдамаха, се., Ірена Гірна, се.

65-66: Євген Бачинський, г., Володимир Закальницький, к. ос., Іван Охримович, Микола Свистович.

66-67: Андрій Гайдамаха, г., Ірина Назимок, се., Богдан Качинський, к-о., Галина Чемерис, соц., Олександр Братковський, пр., Ігор Коник, з-зв., Богдан Савків, сп.

67-68: Кузьма Дмитрик, г., Іван Палан, за. і к-ос., Ярослав Добош, се., Володимир Безушко, ск., Ігор Коник, зв., Ірина Назимок, зв., Маруся Мельник, пр., Віктор Зінко, сп. Кк.: Іван Охримович, г., Олесь Сацюк і Ігор Макарушка.

68-69: Ярослав Добош, г., Орест Прокопеч, се., Василь Іванків, ск., Володимир Безушко, к-ос., Роман Бабовал, пр., Віктор Зінко, з-зв. Кк.: Олександр Братковський, Карпа Галя і Іван Палан.

69-70: Роман Бабовал, г., Володимир Безушко, за., Ганя Раделицька, се., Пилип Мельхор, ск., Іван Палан, з-зв., Євген Ядута, сп., Богдан Говенко, біб. Кк.: Ярослав Добош, Міля Говенко і Василь Іванків.

70-71: Олесь Братковський, г. згодом Іван Палан, г., Ганя Раделицька,

се., Пилип Мельхюр, ск.

71-72: Володимир Безушко, г., Йосиф Рошка, за., Роман Бабовал, се., Оксана Гатала, ск., Ярослав Добош, пр. Кк.: Віктор Зінко, Василь Іванків, Галя Гергега.

72-73: Володимир Безушко, г., Василь Раделицький, за., Петро Сенник, се., Оксана Гатала, ск., Зореслава Коваль, пр., Ігор Коник, з-зв. Кк.: Віктор Зінко, Роман Бабовал, Євген Ядута.

73-74: Зореслава Коваль, г., Роман Бозію, за., Петро Сенник, се.\з-зв., Маруся Когут, ск., Роман Бабовал, пр. Кк.: Володимир Безушко.

75-76: Роман Бозію, г., Василь Раделицький, се., Маруся Когут, ск. Кк.: Юрій Козій, Роман Раделицький.

76-77: Роман Раделицький, г., Христя Когут, се., Ірина Попович, к-ос., Маруся Когут.ск. Кк.: Зореслава Коваль, Ганя Когут, Іван Попович.

77-78: Маруся Когут, г., Петро Сенник, за., Христя Когут, се., Василь Раделицький, ск., Петро Кутний, к-ос.

78-79 і 79-80: Павло Когут, г., Юрій Козій, за., Катруся Бойко, се., Петро Кутний, к-ос., Кк. Іван Попович, Одарка Галабурда.

80-81: Ірина Попович, г., Дмитро Бойко, се., Христя Когут, ск., Петро Кутний, к-ос. Кк.: Павло Когут, Юрій Козій.

81-82 і 82-83: Попович Іван, г., Одарка Галабурда, се., Катерина Бойко, ск.

83-84: Сенчик Андрій, г., Марійка Дуда, се., Катерина Бойко, ск. Кк.: Павло Когут.

84-85: Правдоповідно у складі з повищих студентів. ■

НАДЩЕРБЛЕНА КАТЕДРА

Інформаційний Листок НАСУС-у. 1/ 71.

Що а НАСУС-ом ?

Дякую, все гаразд !

71

В суботу 23-го жовтня ц.р. відбулися його Загальні Збори в укр. студ.домі. Нова Управа була вибрана в такому складі

Голова	Володимир Безушко
Заст. Голови	Йосиф Рошка
Секретар	Роман Бабовал
Скарбник	Оксана Гатала
Реф. Преси	Ярослав Добош
Голова К.К.	Віктор Зінко
Члени К.К.	Василь Іванків Галя Гергега

В п'ятницю 29 жовтня ц.р. відбувся розривковий вечір "Сурбум" в Любени.

В четьор 4 листопада ц.р. Управа вперше засідала, накреслиючи план праці на календню 1971 - 72.

На цьому засіданні Р.Бабовал, секретар, подав сязю демісію "з причин браку часу /?/ і теж з інших, зовсім приважних причин". На його місце Управа

- 2 -

кооптувала Євгена Ядуту. /Може він матиме час ?/

Ось наша будуча "каша":

- У співпраці з організацією чужинецьких студентів в Любени НАСУС зорганізує поїздку до Брюсселю на представлення опери "Аїда" М.Верді в Королівському Цирку. Каса НАСУС-а покрийє половину вступних квитків, а орг. чужин. студ. подбає за даремний доїзд з Любени.

Всіх зацікавлених членів, кстрі вирізняли цього року свою членську вкладку, просимо чим скоріше телефонічно сконтактуватися з Управою /Т:046.24871

- Кожної п'ятниці в 20 год співаємо мємє українських пісень.Просьмо не слухати різних плітоків, молдав, ми ревітимемо на ціле місто. Огож очікуватимемо всіх з слоб'їнами та іншими голосами

- Дівчі в місяць адралятимемо наших народних танців.Через серійозну підготовку напевно одержимо перші місця на якихнебудь змаганнях.

- 3 -

- Управа вже сконтактувалася з філією УДК в Львіві з метою організації там фольклористичного вечора разом з забавою. Це намічено для бельгійської публіки та очевидно для цілого нашого громадянства.

- На Загальних Зборах прийнято пропозицію, щоб перебрати дальшу редакцію журналу "Гомін" у свої руки. Тому-то "зобов'язуємо" всіх членів /і нечленів/ збудити свої мистецькі таланти і вдатися до творчої праці. Приймаємо "писанину" також і у французькій, чи нідерландській мовах.

- Намічено з близькому майбутньому організувати в співпраці з чехо-словацькими та мадярськими студентами забаву в сапі орг.чужин.студ.в Львені.

- Очевидно, не забудемо також і річної карнавальної забави. Але вона має відбутися в новому, оригінальному дусі. Тому очікуємо ваших пропозицій і критик на минулорічні практики.

- 4 -

Не шкодуйте ні паперу, ані кілька крапель чорнила, а напишіть нам ваш коментар до поданого плану. Критикуйте, кричіть і протестуйте, - лише не спіть мяхатаскрайським сном! Всллякий відгомін ми радо вітаємо.

Прочитавши самі цей листок, передайте його іншим "підлітливим" нашим студентам, хай і вони стануть у наші ряди.

+++++++++

Адреса НАСУС-у:
NaSUS
 Half Maartstraat 15
 3000 Leuven

НАЦІОНАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

В БЕЛЬГІЇ

Union Nationale des Etudiants — Nationaal Verbond van —
 — Ukrainische en Belgique — **NaSUS** Oekraïnsche Studenten in België

№ Христос Родився!

Louvain, le 23 січня

1976

ЗАПРОШЕННЯ.

Шановні Громадяни, Студенки та Студенти,

Оцим нашо шану запросити Вас на Січневі Роковини - СВЯТО КРУТ Я ПРОЗ ГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ Україн. Нар. Республіки.

Свято відбудеться в Українському Студентському Домі в Львені при Галфмаартстраат, 15., в суботу 31 січня 1976 року.
 В П Р О Г Р А М І:

18.00 год. Служба Божа та Панахида поляглим під Крутами
 Перекуска

20.00 год. Академія - доповідь, поезії, виступи бандуристів, співи.

Заохочуємо всіх, в першій мірі студентів, бувших студентів та симпатиків до чисельної участі.

Остаємось з належною повагою та привітом

За Управу НАСУС

Роман Бозьо
 /голова/

Василь Раделицький
 /секретар/

Любен, 9.2.1977.

Дорогі Подруги та Друзі !

Чи ви любите смачні вареники ?

Чи ви любите; коломийки, танга та

модерні танці ?

Чи бажаєте ви пережити вечір, спільно
з вашими друзями, серед українських співів,
танців та приємної атмосфери ?Якщо так то просимо вас прийти
на наші перші в цьому році:

" В Е Ч О Р Н И Ц І ",

що відбудуться в п'ятницю 18 лютого ц.р.

Години : українська 19 - та

бельгійська 20 - та.

Що одягнути ? все, що бажаєте.

Що принести зі собою? добрий гумор,
вечірній апетит та кілька зайвих бельгійських
франок.

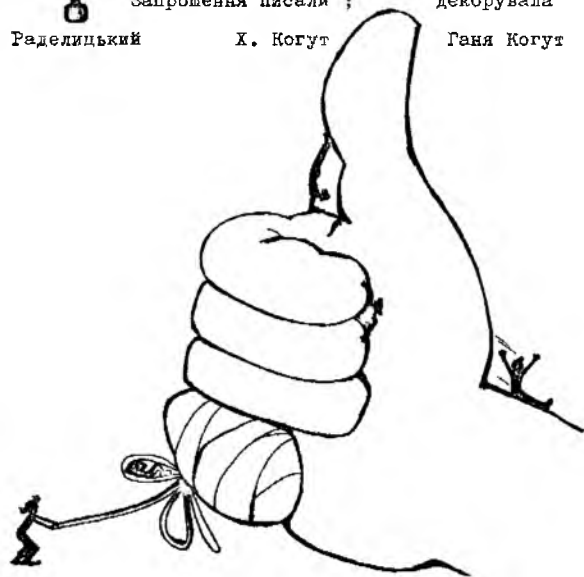
до милої зустрічі в п'ятницю вечером.

Запрошення писали ; декорувала

Р. Раделіцький

Х. Когут

Ганя Когут

14.3.1977.

Дорогі Друзі Студентки та Студенти !

Повідомляємо Вас, кінець кінців, що Конференція
СУСТЕ відбудеться у днях 1 - 4 квітня 1977 на Франкополі /Бельгія/.Першого квітня вечером; приїзд, реєстрація, записання
заїзнення .....

Другого квітня офіційне відкриття о год. 9,30.

Щоб не отагувався з програмою, наставимо дуже на приїзд 1-го квітня.

Кожна побути за весь час приблизно 750,- бл. фр.
Просимо принести зі собою спальні мішки, якщо можли-
/ во.

Доїзд до Франкополя :

З Німеччини та Австрії :

З Англії, Італії та Франції:

Зі автобусом до

88 просимо потелефонувати на
слідуючу число телефону 275099, це на Франкополі і звітам хто-
приїде автом Вас забрати. Учасникам з Франції та Німеччини радимо
приїждати автами, бо це дешевше та менше складне.П р о г р а м а К о н ф е р е н ц і ї :

I. Студентська проблематика :

1. ЦеСУС /Центральний Союз Українського Студентства і Конференція в Європі.
2. СУСТЕ й проблеми кожної країни: Англії, Німеччини, Франції, Австрії, Бельгії та Італії.
3. Українознавчі курси в УКУ / Рим, і УВУ / Мюнхен.
4. Педагогічний Конгрес у Римі - серпень 1977.
5. Студентський зв'язок по зацікавленнях і студіях : медиків, педагогів, філологів, теологів і т.д. ...

II. Загально громадська проблематика :

1. Солідарність студентів з Патріархальним рухом.
2. Праця студентів у комітетах оборони політв'язнів.

III. Культурно мистецька програма :

Прозірки / діагностиви / з України.
Виставка мистецьких творів деяких студентів.
Гра на різних інструментах, як бандури тощо.Зміня і доповнення до програми будуть зроблені на місці.
Повідомить при нагоді Ваших друзів, якщо вони не одержали
від нас повідомлення.Чекаємо на Вас на Франкополі , та остаємо з студентським
привітом.

Х.Когут

За СУСТЕ !

Господарі Конференції

Р.Раделіцький

НАЦІОНАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ
 В БЕЛЬГІЇ
 Union Nationale des Etudiants — National Verbond van —
 — Ukrainiens en Belgique — **NaSUS** — Oekraïnishe Studenten in België

№

Louvain, le 10, листопада 1978.

ДОРОГІ ДРУЗІ!

Ні, ми не заснули, ані не забули про Вас. Правда, вже досить довго Ви нічого про нас не чули, але все має свій час. Літні місяці це були в першу чергу іспити, для деякого навіть два рази, а відтак відпочинок — ферії.

Осінь, це час виборів. Тому то запрошуємо всіх Вас на Загальні Збори NaSUS-у. Там матимемо можливість про все поговорити, а запевняємо Вас, що є про що говорити та навіть дискутувати.

Ви учні з останніх років гімназії, та Ви студенти з перших років приходите також. Збори дають можливість стрітись з тими, що належать до NaSUS-у, та довідатись про нашу діяльність, та вкінці перевести приємно кілька годин серед молодих.

Участь членів обов'язкова, але вітатимемо радо також усіх гостей, абсолювентів різних університетів, високих шкіл, та громадських діячів.

Доля союзу лежить на нас усіх студентах та тих, що хочуть нам допомогти.

Загальні Збори відбудуться в Українському Церковному Домі, в Лювені, Half-Maandstraat, 15 3010-LIEUVEN дня 25 л и с т о п а д а 1978, о год 14,30.

Приходите якнайчисленніше, та просите Ваших приятелів студентів, та учнів гімназії.

До милої зустрічі в Лювені, остасмо зі щирим привітом.

Управа NaSUS-у.

Перед прийняттям для Cercle Internationale 1965 р. ■ Ліплять вареники (від ліва): Леся Куропась, Оля Козицька, Галя Чемерис, Ірена Назимок.

На прийнятті у сальонах Українського Студентського гуртожитку "А. В." для Cercle Internationale 1965 р. ■ Від ліва сидять: гості - еспанець і в'єтнамець Чанг, Володимир Билина, Ірина Назимок. ■ За ними стоять: Богдан Качинський, Галя Чемерис, Леся Куропась, Андрій Гайдамаха, Оля Козицька, Микола Свистович, Євген Бачинський, Григорій Панчук, о. Бульс.

На святі у гуртожитку "А. В." 1965 р. ■ Від ліва: Оля Козицька, Григорій Панчук (стоїть), Леся Куропась, Роман Крижанівський, Романа наречена, Юрій Шухевич, Іван Левицький, Володимир Билина, Микола Свистович, Ігор Колик.

На прогулянці за Лювеном 1965 р.
 ■ Від ліва сидять: Андрій Гайдамаха, Ігор Коник, Ірина Назимок, Григорій Панчук. ■ Стоять: Богдан Качинський, Богдан Савків, Дмитро Коваль, Леся Куропась.

Григорій Панчук у своїй студентській кімнаті у гуртожитку "А. В.". Гість: Ірина Назимок.

Забава у студентському гуртожитку "А. В." 1965 р. ■ Зліва: Володимир Билина, Леся Куропась, Олександр Сацюк, Ірина Назимок, Богдан Качинський, Оля Козицька, Микола Свистович, Ігор Коник, Григорій Панчук.

Конференція Союзу Українських Студентських Товариств Європи, СУСТЕ - Франкополе, Бельгія, 1-4 квітня 1977 р.

■ Зліва: Петро Хома, Павло Когут (пів захований), Соня Гаврілов, Роман Раделицький, Микола Миколенко, Ганя Наум'як, пані і пан Ходоровські, Віра Коваль, Ганя Когут, Богдан Бобин (аліас "Беньо"), Ірина Попович, Мирон Митрович, Маруся Когут, Богдан Митрович, Христя Гірняк, Христя Когут, Роман Митрович, Ліда Миколенко, Марко Томашек.

Студентський Хор у Лювені 1976/77 р. Диригент п. Кирило Гайдамаха.

■ Зліва: Роман Раделицький, Василь Раделицький, Зенон Коваль, Петро Кутний, Орися Бойко, Христя Когут, Маруся Когут, Надя Сенічак, Віра Коваль, Катерина Бойко, Ганя Когут, Віра Сенічак, Ігор Колодій, Павло Когут, Богдан Раделицький, Дмитро Бойко, Юрій Козій.

Свято Крут 1978 р. Співоча група.

■ Зліва: Маруся Когут, Ганя Когут, Віра Коваль, Павло Когут, Христя Когут, Катерина Бойко.

Курси Українознавства у Маквілер, Франція 1977/78 р.
для українських студентів Західньої Європи.

Ансамбль "Кобза", Лювен, 1981 р., виступає на святі 150-ліття
Державности Бельгії

■ Зліва: Петро Когут, Василь Раделицький, Дмитро Бойко, Павло Когут, Юрій Козій, бандуристка Христя Когут.

Тріо "Кобза".

■ Зліва: Христя Когут, Петро Кутний, Павло Когут.

Ктитори і
благодітелі

Архипастир Скитальців

Архиепископ Кир Мирослав Марусин

Шановним Читачам мир і Божа благодать!

Вночі з суботи на неділю, 21 вересня р.Б. 1974, о год. 23:30 ангел смерти злетів до мешкання Високопреосвященного Архиепископа Кир Івана Бучка і забрав його праведну душу з собою, до неба. Архирей Іван прожив 83 роки без дев'яти днів і відійшов у вічність на 45 році свого архиерейства та на 60 році священничого служіння. Ще останнього дня свого туземного життя служив святу Службу Божу. Вмираючому уділив я святої Тайни Єлепомазання та й супроводив його на далеку дорогу молитвою Церкви "на ісход душі". Єпископи, священники, монахи і вірні, старші й молодь, прийшли віддати йому останнє цілування.

В четвер, 26 вересня, відбувся похорон у Римі, в соборі Святої Софії. Похоронні Богослужби проводив Блаженніший Верховний Архиепископ Кир Йосиф, який і поклав тлінні останки Архирея Івана в "новому гробі" під храмом Святої Софії. Тим своїм рішенням Батько і Глава Української Католицької Церкви схотів віддати покійному Владиці Іванові особливу честь, не зважаючи на покірне бажання, записане в "Останній волі" Архиепископа Івана з дня 18 лютого 1973 року. Ось слова останньої волі:

"На моїй могилі нехай стане простий дерев'яний хрест з українським написом: "Тут спочиває український католицький Єпископ Іван Бучко і просить у добрих людей ласкавої згадки у святих молитвах". Прошу, щоб на моїм похороні не було ніяких промов-панегіриків, а якщо в часописах мала б бути поміщена якась коротенька згадка, то вона - поза датою моїх уродин і моєї смерти - не сміє виявляти з мо-

його життя нічого більше, як тільки оцю мою заяву, яку я бажав і бажаю заєдно повторювати, а зокрема в годині смерті: "Передусім заявляю торжественно перед Богом і перед світом, що моя остання воля є вмерти в святій католицькій вірі, у повній відданості й в послугі для кожного Святого Отця Папи Римського, якого вважаю моїм Найвищим Настоятелем і Непомильним Учителем цілої Христової Церкви, правдивим Наступником св. Апостола Петра і дійсним Намісником Ісуса Христа на землі".

Від блаженної кончини Архиепископа Івана минуло 17 років, і ось цього року припадає 100-ліття його народження. Владика Іван прийшов на світ 1 жовтня 1891 року в селі Германові, тепер Тарасівка, коло Львова, в селянській родині. Батько його Григорій був дяком, дожив глибокого віку та мав щастя читати Апостола на архиерейській Літургії свого сина, коли цей прийїхав як нововисвячений єпископ до рідного села. Мати Агрипина, з дому Бучко, мала великий вплив на виховання і характер сина. Своїх родичів Владика Іван згадував завжди з великим пієтизмом і часто правив Служби Божі за блаженний спокій їхніх душ.

Гімназійну матуру склав Владика Іван 1910 року у Львові й по недовгому ваганні виїхав до Риму на філософічно-богословські студії, де і застала його перша світова війна. Тут в Римі, 21 лютого 1915 року, він був висвячений на священника. Висвятив його болгарський єпископ Лазар Младенов, що жив тоді в Римі, і протягом десяти років був постійним гостем у нашій Семінарії.

Коли Італія проголосила війну Австрії, Українська Колегія отримала наказ покинути італійську територію. Владика Іван більше року перебув у тодішній українській Духовній Семінарії на чужині, в Кромєрижі, на Моравії, а по звільненні Західної України від царських московських військ переїхав до Львова і зайняв місце секретаря відомого в історії нашої Церкви отця офіціала Андрія Білецького, що в часі ув'язнення Митрополита Андрія правив Львівською архієпархією. До Риму Владика повернувся ще раз по війні в 1921-22 роках, щоб тут скласти всі іспити, потрібні до досягнення академічного ступеня. До 1939 р. жив і діяв на горі св. Юра.

Коротко перед другою світовою війною виїхав у Південну Америку на Апостольську візитацію вірних українців і по дворіччю перебування на американському континенті прибув до Риму. Так, отже, половину свого життя прожив у Рідному Краю, а другу половину на чужині,

у Вічному Місті. Свої архиерейські завдання виконував він 10 років як помічник Слуги Божого Митрополита Андрія, на горі св. Юра, а 35 років, як другий Павло, "у мандрівках часто бував, у небезпеках свого народу, у небезпеках поган, у виснаженні та в праці, часто в недосипанні, часто в пості, а окрім зовнішнього, були й є ще й інші повинності й журба про всі Церкви" (пор. 2 Кор. 11,26-28).

Владика Іван - для українського народу - назавжди останеться великим святителем і добрим пастирем. За час свого довгого архиерейського служіння, він, як може ніхто інший, вглибився в душу свого народу, і то в усіх часах і відтинках народного життя: в часі воєнного лихоліття і відомої "пацифікації", в часи святкових здвигів УМХ та міжнародних Конгресів, в часі візитацій своїх вірних на чужині, по таборах і бараках, зачинаючи від Ріміні, а закінчуючи по гостелях Шкотії. Його заходами було налагоджене церковне життя в післявоєнній Європі, а як результат його трудів постали в Європі окремі Апостольські Екзархії. Він був співбудівничим українських митрополій на американському континенті.

Владика Іван не тільки врятував наших славних "рімінців" від насильної репатріації, але в таборі Ріміні допоміг влаштувати власні школи. Його заходами Конгрегація Східних Церков перейняла над тими школами протекторат і створила "Римську Шкільну Комісію", заходами якої затверджено коло 270 дипломів та видано кількасот свідоцтв середньо-шкільної освіти. Із закриттям Духовної Семінарії в Кулемборх, в Голляндії, виник проєкт створення Українського Наукового Інституту. Але не всі бажання могли сповнитись. Його поміч була звернена на потреби наших науковців, згуртованих у славному НТШ, УВАН та в інших наукових осередках, як і в наших високих школах: УВУ, УТП та в кількох тоді ще існуючих наших гімназіях в Німеччині й Австрії. Він створив Археологічну Комісію, що видала низку наукових праць.

В самій Італії по війні було понад двадцять тисяч українців, якими треба було заопікуватися. В тому часі, за старанням Владики, приділено кілька мільйонів лір на рімінське шкільництво, роздано потребуючим 15,000 штук різного одягу, заплачено около 100.000 обідів, оплачувано пересічно 60 нічлігів на добу. Налагоджено пошту для полонених і вислано їм понад 110,000 різних листів і посилок, роздано втікачам тисячі примірників доброї книжки і різних часописів. А що ж го-

ворити про скитальців у Німеччині, Австрії та інших країнах, які нетерпеливо чекали на можливість еміграції й потребували як моральної так і матеріальної допомоги: науковці, студенти, хворі, старші, колишні дивізійники, полонені, люди з усіх земель України, робітники і селяни, письменники, мистці, поети. Опіку над убогими Владика доручив церковній організації "Харітас".

В умовах еміграційного життя багато справ не можна поладити інакше, як тільки шляхом кореспонденції. В архіві Апостольського Візитатора велике число листів. Протокольні книги самої кореспонденції зі священниками та в церковно-громадських справах за повоєнні роки мають 35.700 реєстрованих справ, тобто 18 томів занотованих рукою листів. Владика мав звичай кожен лист віддавати до протоколу, а при поладженні справ очікував співпраці своїх співробітників в тому змислі, що подані "черновики" доповнював або виправляв відповідно до потреби. Листи його мають стиль, а послання є опрацьовані дуже дбайливо.

Якщо поглянути з деякої вже віддалі часу на минулі роки, то можна запитати себе, якою то силою одна людина могла довершити так багато справ, в не завжди сприятливих умовах. Відповідь одна: силою молитви, посвяти і жертви. В Римі й в світі стало відомим, що Владика Іван в кожному п'ятницю місяця нікого не приймає і з ніким не говорить, бо відбуває свої духовні вправи. Він багато молиться і вміє терпеливо зносити прикроші. А передусім він того свідомий, що Божа воля явилася на нім в хвилині, коли мусів покинути Рідний Край і найдорожчу особу Митрополита Андрія, щоб у Римі й в світі, в часі найбільшої всенародної скорби, бути речником нашої Церкви й її поневоєних Владик, священників та вірних.

Список звершених Владикою діл в цьому повоєнному часі довгий і великої ваги. Згадати належить: Святкування і паломництво до Риму з нагоди Святого Ювілейного Року 1950, великі торжества з нагоди 700-ліття коронації короля Данила Галицького, 1000-ліття хрещення блаженної княгині Ольги і зв'язані з цим паломництва до Люрду та інших чудотворних місцевостей, утворення Малої Семінарії в Люрді біля Орлеану, а потім щасливе перенесення її до Риму, де ця школа у великому, гарному будинку, подарованому Папою Пієм XII, працює посьогодні. Владика започаткував беатифікаційний процес Слуги Божого Андрія, для науковців НТШ придбав дім у Сарсель (у Франції),

за його почином постало на терені Західної Європи поважне число наших громадських осередків, в перше десятиліття по війні сам він посвятив новозбудовані або набуті храми в Лондоні, Манчестері, Рочдейлі, Ноттінгамі, Шарльруа, Льежі, Новому Ульмі та в інших містах. Його щорічні пастирські подорожі тривали не менш трьох місяців, звичайно поїздами, з відправами Архидієцесійських Літургій, проповідями, численними авдієнціями, відвідинами церковних та державних чинників. Сміло можна сказати, що нема на світі частки землі, де живе українська людина, і не стояла там нога цього невтомного Архипастиря.

В книзі, яка появляється в 100-ліття уродин Архидієцеса Івана Бучка, уважний читач знайде вірний образ людини великого формату, вірного сина свого народу, церковного мужа, святителя і пастиря, що і життя своє готовий був віддати за своїх братів. Ця книга залишиться нерукотворним пам'ятником Великого Архидієця, про якого слід сказати словами Євангелиста: "Був чоловік, посланий Богом, ім'я йому - Йоан" (Йо. 1,6).

Рим, на Празник Покрови П.Б., 1991 р.
+ МИРОСЛАВ, АЄпп.

André Kishka: l'homme et son œuvre

Oleksander Danelovitch Satsiouk, UCL'69

C'est une curieuse expérience que celle de connaître un homme quasi à la fin de sa vie. En effet, j'ai rencontré pour la première fois André Kishka en 1986 alors qu'il devait avoir autour de 76-77 ans. Je devrais dire j'ai "retrouvé" André Kishka puisque jadis, à Berlin pendant la dernière guerre, il me tint au-dessus des fonts baptismaux. Comme mon père et lui n'eurent pratiquement aucune relation par la suite, je ne le connus que de nom. Pendant les années soixante, lorsque je fis mes études à l'Université de Louvain, son nom n'était plus connu de mes condisciples du Foyer ukrainien de la rue Mi-Mars. Seuls les "vieux" de son temps, éternels étudiants (vitchni studente) et résidents locaux se rappelaient de lui. Naturellement porté à mettre mon nez dans des situations parfois rocambolesques et ayant appris par hasard qu'André Kishka habitait Québec, je réussis à le localiser et nous nous revîmes quelques fois depuis lors. J'ai tout de suite été surpris par le fait que nos conversations portèrent toujours sur le thème de ce qu'il fit à Louvain jadis et de la formation de la jeunesse ukrainienne. Ceci m'a beaucoup impressionné : je me rendis vite compte que l'esprit de cet homme, je dirais son âme, était profondément patriotique et quasi obnubilée par l'idée de la formation morale de notre jeunesse. Lorsque ces dernières années j'allais lui rendre visite dans son pauvre appartement de la 26e rue dans la ville de Québec, le désordre des dizaines de journaux ukrainiens annotés et dispersés un peu partout me faisait comprendre jusqu'à quel point cet homme était imprégné de la culture et des problèmes de notre peuple martyrisé. Je passai des heures et des heures à l'écouter me conter les événements qui ont marqué son travail à Louvain, m'exposer ses espoirs et projets d'alors, me faire part des démarches qu'il entreprit, des difficultés qu'il rencontra, de ses déceptions, de ses joies. Visiblement, c'était un homme qui voulait aller toujours plus loin, car il ne

cessa de me répéter maintes fois ce qu'il faudrait encore faire aujourd'hui! A ce propos, ceux qui le connaissent savent qu'il avait entrepris en 1986 de nombreuses démarches pour créer une fondation destinée à venir en aide aux étudiants ukrainiens! Il poursuivra cette démarche pendant près de dix ans. Elle restait bien dans la ligne de ce qu'il fit à Louvain un demi-siècle auparavant! Voilà comment m'apparut cet homme que je découvrais au soir de sa vie. L'occasion m'étant donnée aujourd'hui de confronter cette image à la connaissance de faits à l'origine de son œuvre, je découvrirai jusqu'à quel point André Kishka a été marqué par cette appel pédagogique et patriotique. C'est ce que je tente humblement de montrer dans ce texte.

C'est par référence au texte *Essai de Rapport Moral sur l'oeuvre pour les universitaires ukrainiens à Louvain* - que je désignerai de façon abrégée ci-après par *Rapport Moral* - que j'ai surtout cherché à comprendre l'œuvre d'André Kishka. Il s'agit d'un texte écrit en français en 1951, non publié quoiqu'il ait été dans l'intention de son auteur de le faire¹. C'est un document dans l'ensemble peu homogène, constitué surtout de copies - parfois traduites - de lettres et d'extraits de lettres qu'a écrites André Kishka lorsqu'il était engagé dans la réalisation de son œuvre. A l'occasion quelques (rares) commentaires de nature autobiographique et critique étayent ce document. Je le répète, le présent texte est quasi exclusivement basé sur ma lecture du *Rapport Moral*: c'est donc essentiellement à travers lui que j'ai cherché à saisir l'homme qui a fondé le Foyer ukrainien de Louvain.

Pour trouver le sens de l'œuvre d'André Kishka il faut - comme il le fait lui-même dans son *Rapport Moral* - partir de sa prime enfance et de ses années passées sous l'occupation polonaise de la Galicie d'où il est originaire. André Kishka a été fortement marqué, d'abord, par l'éclatement de sa famille en raison des événements de la première guerre mondiale (mort de sa mère, mort d'un frère volontaire dans la légion ukrainienne de l'armée autrichienne, mort de sa sœur peu après son mariage avec un Polonais, emigration de son autre frère qu'il ne reverra plus), ensuite, par les humiliations qu'il a subies en tant qu'Ukrainien sous le joug polonais; il rappelle à ce propos, par exemple, le *numerus clausus* imposé aux étudiants ukrainiens en Galicie. André Kishka immigrera tôt vers la Belgique où il arrivera en novembre 1930 sans connaître un mot de français. D'abord il a travaillé comme domestique, garçon de course à Bruxelles et pendant cinq mois aux chantiers de construction à Tirlemont jusqu'à son entrée au collège St. Bellarmin et à UCL, en octobre 1931. Il devienra, officiellement, le premier étudiant ukrainien au collège. Là il

résidera dans le foyer alors russe et qui deviendra ultérieurement, grâce à ses initiatives, "slave". C'est en 1935 qu'il obtiendra son diplôme d'ingénieur agronome. Ce séjour à l'étranger permettra à André Kishka, sorti de sa Galicie lointaine, d'être confronté à de nouvelles cultures par lesquelles il se sent intensément interpellé. Marqué par les traumatismes politiques de son enfance et de son adolescence, c'est à cette occasion que s'éveillera en lui ce qu'il appelle lui-même être sa "vocation" ou son "idéal" qui consiste en la volonté de "servir les autres" (p. 3) mais, précise-t-il, dans une optique de "formation d'une élite intellectuelle chrétienne pour l'Ukraine" (p. 4). Cette vocation émerge de son constat de la carence d'une élite intellectuelle en Ukraine même à cette époque. En particulier, il considère que les jeunes ont sacrifié leur responsabilité de formation personnelle en faveur "de sentiments nationalistes" (p. 5) exacerbés. Toutes les correspondances d'André Kishka de la période 1931-1936 reproduites dans le *Rapport Moral* abondent dans ce sens et font état de son "amour intense pour la patrie" (p. 5) qu'il reconnaît être sa "nourriture quotidienne". C'est cela qui l'amènera à "aimer pour s'engager, croire pour lutter, et s'humilier pour ne pas perdre" (p. 5). Voilà quel était l'état d'esprit de ce jeune homme alors au début de la vingtaine. Ainsi, engagement patriotique, idéalisme et projet chrétien sont incontestablement les fondements de l'engagement d'André Kishka dans son projet de fondation d'un lieu de formation desjeunes Ukrainiens à l'étranger, à Louvain dans ce cas.

C'est ainsi qu'avec l'initiative et l'aide d'André Kishka, père jésuite Robert Jourdain, directeur du collège St. Bellarmin, admet au foyer en 1932-33 cinquante-six étudiants ukrainiens provenant quasi tous - à l'exception d'un seul - de Galicie. Louvain deviendra ainsi le plus grand centre d'étudiants ukrainiens en Occident. Toutes les lettres partiellement reproduites dans le *Rapport Moral* témoignent des nombreuses démarches entreprises par André Kishka pour obtenir des ressources financières, de l'aide morale et d'autres formes d'encadrement pour les étudiants ukrainiens. Ces démarches s'adressaient en priorité aux prêtres belges et ukrainiens, souvent suivies de réponses - quand il y en avait - peu encourageantes. Mais André Kishka ne manquait pas de volonté qui écrit à propos de lui-même:

"je ne m'appartiens pas, je suis à ma patrie et tout d'abord je suis à Dieu qui m'a laissé tout seul en m'ayant rappelé mes parents, mes frères et ma sœur. Je dois m'offrir à Lui, et c'est pour ce travail pour ma chère Patrie que je mériterai sa grâce. Je suis hanté, je suis assailli par cette

idée, j'en souffre. Je manque de force pour m'y opposer ... J'ai souffert et expérimenté beaucoup, je connais les douleurs et j'ai appris à les porter..."¹² (p. 22).

La force de la vocation d'André Kishka est telle à cette époque qu'à un moment donné il met ouvertement en cause sa formation même en agronomie et envisage de s'engager pleinement dans la cause patriotique par une réorientation de sa carrière vers des études sociales ou pédagogiques. C'est à cette époque qu'il songe même sérieusement à s'en aller vers la prêtrise. Profondément croyant, André Kishka devient un prosélyte de la foi catholique à laquelle il veut ramener ses compatriotes chez lesquels il déplore le manque de foi: "...le pire, c'est que leur vrai amour de la patrie est le plus souvent privé d'un vrai amour de Dieu"¹³ (p. 25). Cet état d'esprit est bien illustré dans sa lettre au professeur Tordo de Toulouse du 20 octobre 1933:

"...J'ai conçu un plan de fonder, avec l'aide d'amis, une association ayant pour but principal de faire connaître l'Ukraine dans le domaine de la religion et le rôle qu'elle pourrait jouer en Orient pour le catholicisme. Elle aurait une double importance: 1° de montrer la vraie face de l'Ukraine aux étrangers; 2° d'encourager la jeunesse ukrainienne catholique à ce travail, d'éveiller en elle l'esprit missionnaire et avant tout de l'arracher à l'indifférence religieuse. Cette dernière, malheureusement, est assez évidente chez nous... [...] La question nationale, tant dans le présent que dans le passé, en est la première cause, elle dévore tout jeune ukrainien."¹⁴ (p. 27).

Ayant connu les pires injustices envers nos compatriotes en Pologne, André Kishka a "...soif de droiture et de justice..."¹⁵ (p. 27). Toutes ses lettres d'alors témoignent de cet engagement missionnaire en faveur de la cause ukrainienne. En est encore la preuve, par exemple, cette lettre au chanoine Konrad où André Kishka dit: "je suis aussi profondément conscient que c'est seulement par un dur labeur et par une rééducation spirituelle que le peuple ukrainien pourra renaître et remplir sa vraie mission...", puis, se sentant terriblement seul devant les exigences de son idéal, il ajoute: "...je rencontre si peu de compatriotes qui pensent comme moi" (p. 32). Ces compatriotes il veut aller les chercher dans le sérail catholique ukrainien de Galicie comme le suggère cette démarche du 25 août 1935 auprès de Mgr. Joseph Slipiy, alors recteur de l'Académie Théologique Ukrainienne à Léopol, à qui il écrit que:

"Le choix des étudiants pour Louvain devra être soigneux et consciencieux. Évidemment, les candidats pour lesquels on accorderait

une bourse entière ou partielle pourraient être choisis par la voie des concours (p. ex. parmi les élèves du Petit séminaire de Léopol)" (p. 34).

En bref, pour cette période de jeunesse, tout l'homme se retrouve dans ce court extrait du projet de Statuts *pour l'Association Catholique des Étudiants Ukrainiens* du 30 décembre 1935 lorsqu'il écrit: "...tout pour l'Ukraine et l'Ukraine pour Dieu..." (p. 36).

La période 1936-1937 - traitée en 2e partie dans le *Rapport Moral* - indique une grande activité d'André Kishka. Celle-ci se traduit surtout par des sollicitations de fonds et par la recherche de reconnaissance auprès de divers organismes et instances. Alors jeune homme âgé de quelque 26-27 ans, André Kishka établit dès ce moment Louvain comme pôle d'études attrayant pour la jeunesse ukrainienne. En fait, l'action opiniâtre d'André Kishka se concrétise par l'obtention de bourses qui seront administrées par le biais du *Fonds des bourses d'études belgo-ukraino-néerlandais* créé le 3 septembre 1937. Ces brillants résultats lui valent une correspondance élogieuse, entre autres de la part de Mgr. Sheptysky et de Mgr. Tcharnatsky. Dès ces moments, André Kishka devient connu dans les milieux catholiques, ukrainiens, belges et hollandais et, déjà, on reconnaît en lui le créateur d'une œuvre ainsi qu'en témoigne cet extrait de lettre de Van Haastert à André Kishka:

"...J'espère que l'œuvre pour les étudiants ukrainiens, due à votre propre initiative [...] mais c'est votre œuvre à vous..."¹⁶ (p. 48).

Cette œuvre, André Kishka la voit d'abord au service des Ukrainiens et de l'Ukraine: dans le compte rendu de la création du *Fonds des bourses d'études belgo-ukraino-néerlandais*, il précise qu'une des conditions pour devenir boursier est "...d'obliger les boursiers à retourner en Ukraine, après avoir terminé les études..." (p. 47). Mais, parallèlement à ses idéaux, l'homme est aussi sensible à la détresse individuelle comme en témoigne cette anecdote relativement à ses démarches en faveur de l'étudiant Verhouné qui, s'étant vu refuser (par le père Jourdain) la possibilité d'entrer à l'Université de Louvain, pourra quand même entreprendre ses études et les terminer avant de poursuivre une carrière en France (...). L'œuvre d'André Kishka apparaît ainsi comme le fruit remarquable de son patriotisme conjugué à sa foi inébranlable en Dieu et dans l'église catholique, c'est là qu'est la source de sa persévérance, de son désintéressement et de sa générosité, bref, de tout son engagement.

La deuxième guerre mondiale provoque l'interruption forcée de la poursuite de l'œuvre commencée quelque dix ans plus tôt. Le *Rapport Moral* ne parle pas de cette période, mais nous croyons savoir qu'André Kishka contin-

uera de se consacrer à son pays et à Dieu par les fonctions qu'il tiendra dans le IIIe Reich. La 3e partie du *Rapport Moral* porte sur la période 1945-1951 et montre qu'André Kishka relance avec une énergie remarquable son projet d'aide aux étudiants ukrainiens. Sa lettre à Mgr Perridon du 15 mars 1946 (restée sans réponse) en témoigne dans laquelle il fait état d'un projet de "fondation nationale ukrainienne de bourses d'études pour les étudiants ukrainiens à l'étranger"⁶ (p. 65). C'est aussi cette même année qu'André Kishka remet un rapport au cardinal.

Van Roey où il précise que la future élite ukrainienne devra contribuer "... au relèvement de son pays et à la compréhension entre les peuples de l'est et de l'ouest européen"^{7,8} (p. 73). Cette reconnaissance du travail accompli trouvera son apothéose lors de l'audience accordée à André Kishka par le cardinal Tisserant à Rome le 5 août 1946 en présence de Mgr Bucko, hautes personnalités religieuses auxquelles il fera part de la nécessité d'une "...aide internationale aux étudiants ukrainiens" (p. 75). Ensuite, le 11 août, le cardinal Tisserant l'introduira auprès du pape, Sa Sainteté Pie XII. En décembre 1946, la Sainte Congrégation pour les Églises Orientales a envoyé, la somme de 150,000 FB au CoBAUSO. Les années suivantes, cet envoi a été suivi par des sommes plus importantes, selon le budget établi par le CoBAUSO. Ainsi, l'œuvre entreprise quelque 15 ans plus tôt par André Kishka aboutissait à une forme institutionnelle, visible et rayonnante¹².

L'effort d'André Kishka reste constant. Ainsi, Il est remarquable encore qu'il étende son champ de sollicitation jusqu'aux Etats-Unis et au Canada où il défend son *Plan for helping Slave particular Ukrainian refugees students* (p. 75) qu'il présentera à diverses instances responsables lors de son voyage sur le continent nord-américain⁹. Les lettres de cette période contiennent parfois des précisions remarquables sur l'évolution des objectifs de formation qu'André Kishka destine aux étudiants. Par exemple, dans l'une d'elles il écrit:

"...les bénéficiaires de cette œuvre devraient principalement poursuivre des études humanistes telles que la philosophie, les sciences politiques et sociales, la psychologie, l'histoire, le droit, etc. A de rares exceptions près les études purement techniques seraient exclues [sic] (...) le but essentiel de l'œuvre resterait la formation d'une élite chrétienne dirigeante et non pas seulement une préparation à des carrières techniques personnelles" (p. 78)¹⁰.

Pétri jusqu'à la moelle des os de ses profondes convictions, André Kishka poursuit la ligne de conduite dont il ne s'est jamais départi depuis les origines

de son engagement. Celui-ci atteint parfois un niveau d'idéalisme paroxysmal quand, par exemple, il s'adresse au ministre de la justice belge (lettre en date 8 oct. 1948) où il précise, une fois de plus, que le but de son projet implique que les étudiants bénéficiaires des bourses "réintégreront leur pays d'origine" (p. 77) au terme de leurs études. Ainsi, l'amour aveugle d'André Kishka à sa patrie le conduit à maintenir intégralement cet objectif du renvoi dans son pays d'une "élite dirigeante" formée à l'étranger et ce, malgré le danger que cette élite courait inévitablement sous la terreur stalinienne d'alors.

Les correspondances, extraits d'allocutions, d'articles publiés dans les revues belges et autres citations rapportées dans le *Rapport Moral* montrent qu'André Kishka voyait les choses dans une perspective large et profonde pendant ces années où l'Europe était en décombres. Ainsi, il a même envisagé à un moment d'étendre son apostolat à l'échelle de toute l'Europe orientale: il entra en contact avec les Biélorusses et autres groupes d'étudiants est-européens. Pour lui le catholicisme ne devait pas rater la reconstruction européenne à l'Est. Plus qu'avant la guerre, André Kishka est reconnu par les grands catholiques de ce monde ainsi qu'en témoignent les noms des interlocuteurs indiqués dans le *Rapport Moral*: Mgr. H. van Wayenberg, recteur magnifique de l'Université Catholique de Louvain qui, entre autres, introduira André Kishka auprès du cardinal Spellman, archevêque de New York, Mgr. Michael Me Grath, archevêque de Cardiff, il a aussi des contacts avec le cardinal Griffin qui subventionnera partiellement son voyage en Amérique, il sera aussi reçu en audience auprès du cardinal Van Roy de Belgique, il rencontrera Mgr. Cento, nonce apostolique et ce, parmi de nombreuses autres relations qu'il nouera avec des personnalités académiques telles que, par exemple, les professeurs, Dupriez, Baudhuin et Lambin. Ces démarches se traduisent par des résultats spectaculaires: le voyage aux Etats-Unis et au Canada - évoqué à l'instant - effectué aux mois de juin, juillet et août 1947, qui rapportera \$15,000 au comité d'aide aux étudiants ukrainiens nouvellement formé, le CoBAUSO, comité composé de membres prestigieux du monde universitaire dont le recteur magnifique de l'Université Catholique de Louvain sera le président d'honneur¹¹.

Cette entreprise était promise à un bel avenir et ce, en dépit de calomnies injurieuses. Hélas, l'œuvre se pervertissait et s'éloignait irrémédiablement des idéaux d'André Kishka. Aussi, prenant brutalement conscience de la déviance qui s'amorçait, André Kishka donne sa démission de secrétaire général du COBAUSO au professeur Lambin, alors président du comité, dans une lettre

pathétique du 15 juillet 1950, démission qu'il réitérera dans une autre lettre à l'intéressé en date du 4 octobre 1950. Avec courage et résignation, André Kishka reconnaît que l'orientation prise par la direction du Foyer Ukrainien:

"...va à rencontre de ce qui a constitué le mobile, l'essence même des efforts faits pour construire notre œuvre, de sa force et de son but" (p. 64)

Le Rapport Moral ne dit pas grand chose des mobiles détaillés sous-jacents à une telle décision mais il n'est pas difficile de les deviner. Au fond, tout est dit et sous-entendu dans ces propos du recteur Van Wayenbergh tenus le 11 avril 1948 à l'occasion de la visite de S. exc. le Nonce Cento au Foyer des Étudiants Ukrainiens de Louvain:

"...sans les efforts et le dévouement d'un ancien de Louvain, Mr. Kishka, ce Foyer, l'aide vaticane et l'aide américaine n'auraient jamais existé..." (p. 62)

La capacité phénoménale de travail d'André Kishka, son patriotisme d'acier, sa foi exemplaire dans une Ukraine libre, son catholicisme irréprochable font de lui avant tout un homme moral (à preuve le titre qu'il a donné au texte de référence ici!). A toutes ces qualités il faut aussi ajouter celle de grand pédagogue, comme le suggère cette allocution prononcée le 30 août 1949 à l'intention des étudiants ukrainiens du Foyer à la veille de leur départ en vacances. Etant le seul du genre mentionné dans le *Rapport Moral*, un tel document est très révélateur en raison de sa rareté. En particulier, il traduit la profonde préoccupation qu'avait André Kishka de la formation spirituelle des étudiants. C'est par ces nobles propos que nous terminerons ce texte, ils mettent remarquablement en évidence la force de la ligne directrice originelle de l'œuvre entreprise jadis ainsi que la largesse de cœur de son créateur:

"Le but de celle-ci [l'œuvre] doit vous être toujours présent à l'esprit, car ce but est, non seulement de vous permettre d'acquérir un diplôme et des connaissances techniques, mais aussi de vous aider à devenir des hommes, capables un jour de participer pleinement et courageusement à la vie en vrais dirigeants chrétiens, dont votre patrie a tellement besoin (...) C'est dans un culte du devoir, dans le respect de l'autorité et dans le goût de sacrifice que votre ambition de vous instruire en vue de mieux servir, doit trouver ses aliments, afin que vous puissiez remplir votre mission actuelle d'étudiant et de patriote, et ensuite celle d'homme et de dirigeant..." (p.79). ■

1 André Kishka m'a précisé que des exemplaires du Rapport Moral ont été remis aux destinataires suivants, bienfaiteurs et donateurs de l'œuvre : l'Université de Louvain (Recteur), la Congrégation pour les Églises orientales (Card. Tisserant), au délégué en Belgique de l'Œuvre d'Orient, au père Dumont, trésorier du CoBAUSO, à l'Apostolaat der Hereeninging (H. van Haastert), E. Gevaert, E. Huthinson, IRO (une partie), NCWC -Centrale catholique américaine -, et à B. Kazymra seul ancien étudiant ukrainien de la première période (1931-1936) proche coopérant xau CoBAUSOx d'André Kishka.

2 Lettre du 2 juin 1933 au chanoine Noblesse.

3 Lettre au Métropolitain Cheptysky du 6 juin 1933.

4 Lettre de Kishka du 1er novembre 1933 à Mlle Leonora Peltenburg, déléguée néerlandaise au Congrès de Pax Romana.

5 Trésorier de l'Apostolaat des Hemniging. Lettre en date du 30 décembre 1938.

6 Cette 3e partie est très difficile à suivre car son organisation dans le Rapport Moral est incohérente sur le plan chronologique.

7 Souligné par André Kishka lui-même.

8 Audience du 5 avril 1946.

9 V. p. ex. ses lettres à Mgr Swanstrom du 20 mai 1949 (p. 77) ou encore celle à Miss Egan de New York du 29 mai 1949 (p. 78).

10 Lettre à Miss Egan du 29.5.1949.

11 A la demande d'André Kishka, j'ajoute ici les noms des membres du CoBAUSO : P. Lambin, professeur à l'Université de Louvain (hématologue de renom), A. Conix, vice-président et directeur exécutif du Boerenbond belge, Dom P. Dumont, bénédictin, délégué en Belgique de l'Œuvre d'Orient (œuvre séculaire française), L. Dupriez, professeur à l'Université de Louvain (économiste de renom et réceptionnaire du prix Franki d'une valeur de 500 000 FB), président de l'Institut d'études économiques de l'UCL, J. De Clerck, professeur à l'UCL, spécialiste en industrie agraire, André Kishka, ingénieur agronome, Lie. se. écon., SMD (Sapientiae mundanae doctor de l'Institut Gracian - Bosweli).

12 André Kishka me demande de préciser que le grand bâtiment situé au n° 162 de la rue de Maline où se trouvait la pédagogie St-Bellarmin et le Foyer Universitaire Slave a été détruit lors des bombardements de 1944, au début de mai. Dès ce moment, les deux institutions cessaient - en pratique - d'exister. Le Foyer Ukrainien commença sa vie indépendante à partir de novembre 1946 dans la grande maison située au n°9 de la rue des Brasseurs où pouvaient vivre quelques boursiers (internes). Cette maison a été louée et aménagée par le CoBAUSO. Au début (en 1948) y vivaient environ 45 boursiers. En ce temps-là le CoBAUSO avait 60 boursiers complets, tous Ukrainiens. Cette maison figurait comme Foyer Ukrainien sur la carte des institutions universitaires.

Резюме французького тексту

Андрій Кішка: людина і чин

Оленка і Теодор Шумовські

Як пише Олександр Сацюк, він пізнав інж. Андрія Кішку, свого хресного батька, як людину вже похилого віку, шойно 1986 року у убогому помешканні на окраїнах Міста Квебеку. Там вони нераз зустрічалися і Андрій Кішка розказував про свої проекти у Лювені, про свої успіхи, труднощі й невдачі. Давніше, коли Олександр Сацюк студював у Лювені в 1960-их роках, про Андрія Кішку можна було почути тільки з оповідань старших людей, або "вічних студентів". Тому, коли трапилася нагода у 1980-их роках відвідати Андрія Кішку у місті Квебеку, Олександр Сацюк використав цих кілька зустрічей, щоб ближче довідатися про велику працю на полі допомоги українським студентам у Лювені. Відчувався настрій патріотизму й відданість українській справі з боку Андрія Кішки, про що свідчила в кімнаті велика кількість українських газет з його анотаціями.

Стаття Олександра Сацюка базується в основному на тексті під заголовком "Спроба звіту секретаря про працю для українських студентів Лювену". Насправді, це був "Звіт", що його виготовив Андрій Кішка ще 1951 р., але з різних причин, він не був опублікований. Звіт починається з років дитинства Андрія Кішки в Галичині, де в наслідок I-ої Світової Війни його родина зазнала багато втрат і терпінь. З уваги на переслідування польської влади й обмежені можливості для українських студентів у Польщі, Андрій Кішка виїхав до Бельгії восени 1930 р. і 1931 року записався у ЛКУ. У гуртожитку російських студентів св. Белярміна прийняли його офіційно, як першого українського студента. У великій мірі завдяки його зусиллям гуртожиток переіменовано на "слов'янський", де в наступному році жили 60 українських студентів. 1935 року Андрій Кішка здобув звання інженера агронома. Це був також момент, коли він відчув покликання "служити іншим", а точніше, "творити інтелектуальну християнську еліту для України", яка мала б заповнити велику прогалину в нашому суспільстві у цих ча-

сах. Усе листування Андрія Кішки у роках 1931-36 (у згаданому звіті) свідчить про відданість батьківщині. Таким був дух людини, якій тоді не було ще 30 років.

При допомозі Андрія Кішки, отець єзуїт Роберт Журден, директор Колегії св. Белярміна, прийняв у роках 1932-33 56 українських студентів, майже всі з України. Таким чином, Лювен став найбільшим українським студентським осередком на Заході.

Згодом наспіли старання отримати фінансову допомогу та моральну підтримку для українських студентів, про що свідчить численна кореспонденція у Звіті. Це переважно звернення до бельгійських та до українських священиків, на які часом приходили відповіді, хоч не завжди заохочуючі. Але Андрій Кішка не тратив надії, часто просив Божої допомоги у своїй службі батьківщині. Деколи, він думав студіювати соціальні науки, або стати педагогом, навіть священиком. Він закликав також своїх земляків до більшої відданості Богові і заохочував стати кращими віруючими католиками. Його листи до отця Конрада, або до о. прелата Йосифа Сліпого у Львові свідчать про те, що він трактував свою працю, як моральну місію. Про цей період молодих літ Андрія Кішки свідчить і його проект з 1935 року статуту Союзу Українських Католицьких Студентів, де сказано: "...все для України, а Україна для Бога..."

Роки 1936-37 були періодом посиленої діяльності Андрія Кішки у клопотаннях, щоб здобути стипендійні фонди. Маючи тоді лише 26-27 років, Андрій Кішка добився певної кількості стипендій, які призначувала "Бельгійсько-Українсько-Голландська Фундація", створена 3 вересня 1937 р. За ті заслуги він отримав листи похвали від митр. А. Шептицького і єпископа Чарнецького. Це діло Андрій Кішка уважав службою Україні й українцям, і як зазначив у своєму звітному про створення цієї фундації, що однією з умов для стипендіатів є "повернутися в Україну після закінчення студій".

Друга Світова Війна перервала працю, яку він розпочав 1931 року. Після війни, у роках 1945-50, Андрій Кішка енергійно відновив свою працю допомоги українським студентам. У Ватикані, він одержав аудієнцію у кардинала Тіссерана, який представив його Папі Пієві XII. Це призвело до значної постійної допомоги українським студентам від Східньої Конгрегації, за посередництва Владика Івана Бучка, впродовж довгих років. Його діяльність у пошуках фондів сягала США і

Канаду. Від англійського кардинала Гріффіна він отримав допомогу, яка частково оплатила його подорож до Північної Америки вліті 1947 р. Його прийняв на авдієнцію кардинал Спеллман. Там він отримав від американської католицької організації 15,000 дол. для ним створеного Бельгійського Комітету Допомоги Східньо-європейським Студентам (CoBAUSO).

Не зважаючи на свою дуже успішну працю впродовж багатьох років, Андрій Кішка потерпів від злосливих наклепів. Тому, вліті 1950 року він зрезигнував із становища генерального секретаря CoBAUSO.

Під час візитації українського гуртожитку папським нунцієм, монсіньором Ченто у квітні 1948 року, ректор Лювенського університету, монсіньор Ван Васенберг сказав таке: "...без зусиль колишнього вихованця Лювену, пана Андрія Кішки, цей гуртожиток і допомога Ватикану та Америки - ніколи б не здійснилися". Ця фраза дуже багатомовно говорить про заслуги цієї людини. ■

Патрони, меценати, будівничі, адміністратори

Зенон Татарський

Коли ми студіювали у Лювенському Католицькому Університеті, нам було відомо хто були головні особи й установи, які уможливлювали наш студійний побут у Лювені. Деякі наші добродії і їхній вклад праці і внески у велике діло формування української молоді людини були нам менш відомі. У нашій студентській молодості не так часто приходило нам на думку висловлювати всім їм подяку. Прийшов час покидати Лювен і будувати нове життя, а пам'ять про них у нас затиралася. Користаємо із нагоди писання історії української студентської присутності у Лювені і бажаємо увіковічнити у цій історії не тільки їхні імена і назви установ, але також дещо написати про них і про їхні благородні діла. З глибокою вдячністю представляємо всім "лювенцям" і читачам - наших патронів, меценатів, добродіїв, будівничих, адміністраторів і директорів.

■ Патрони і меценати

- Митрополит Андрей Граф Шептицький
- Священна Конгрегація для Східних Церков
- Eugène Cardinal Tisserant, Секретар Східньої Конгрегації
- Архиепископ Іван Бучко, Апостольський Візитатор
УГКЦеркви
- Андрій Кішка, організатор стипендійних фондів і комітетів.
Генеральний секретар CoBAUSO
- Josef-Ernest Cardinal van Roey, Примас Бельгії
- Msgr. Honoré van Waeyengbergh, Ректор ЛКУ
- Université Catholique de Louvain

- Comité Académique, UCL
  - Fondation Cardinal Mercier
  - Apostolaat der Hereniging
  - Kerk in Nood - Ostpriesterhulp
  - National Catholic Welfare Conference
- **Добродії і Будівничі**
- Архиепископ Мирослав Марусин, Секретар Східньої Конгрегації
  - Msgr. Fernand Litt, віцектор ЛКУ
  - R.P. Robert Jourdain, SJ, директор Колегії св. Беярміна
  - Сестри Чину св. Вінкентія
  - Український Допомоговий Комітет в Бельгії - З.У.Д.А.К. і Фонд Допомоги Українців Канади
  - Oeuvre d'Orient
  - International Refugee Organization - IRO
  - Centre Social Universitaire, UCL
- **Адміністратори**
- Chan. Charles Nobless, президент, Fondation Cardinal Mercier
  - Prof. Paul Lambin, президент CoBAUSO
  - R.P. Dom Pierre Dumont O.S.B., скарбник і генеральний секретар CoBAUSO
- **Директори**
- о. митр. Іван Кіт, директор Дому Апостольської Візитатури
  - о. митр. Данило Дзвоник, директор Українського Студентського Дому
  - R.P. Van den Branden, директор Українського Студентського Дому
  - R.P. Van de Wal, директор Українського Студентського Дому і Дому Апостольської Візитатури

ПАТРОНИ І МЕЦЕНАТИ

■ **Митрополит Андрей граф Шептицький**
(29.07.1865 - 01.11.1944)

Доктор права, богословія і філософії. Висвячений на священика 22.08.1892 р., прийняв хіротонію на єпископа станиславівського 21.10.1900 р., інтронізований як львівський архієпископ, митрополит галицький і єпископ Кам'янця Подільського 12.01.1901 р. Подвижник церковної єдності, українського національного відродження і активний оборонець на міжнародньому полі прав українського народу на свою державу. 1913 р. Митрополит запросив до Галичини бельгійських оо. Редemptористів, які, за його благословенням, вислали своїх здібних українських вихованців до Бельгії на теологічні студії. Впродовж 1920-их і 1930-их років деякі із них бодай частинно студіювали у Лювенському Католицькому Університеті. У 1920-их роках Митрополит тричі відвідав Голляндію і Бельгію і зав'язав ділові й приятельські відносини із славним бельгійським подвижником церковної єдності - Кардиналом Мерсіє. Митрополит Шептицький своєю місією об'єднання церков зацікавив також голляндську і бельгійську вітки оо. Бенедиктинців. З його ініціативи, 1925 р., у Голляндії заснували Apostolaat der Hereniging (Апостолят Об'єднання), а у Бельгії, у монастирі у Chevtagne Митрополит посвятив каплицю східнього обряду, збудовану при співпраці із абатом монастиря L. Beaudouin-ом (його брат о. Eduard був 1957 р. скарбником CoBAUSO). Коли 1931 р., з ініціативи українського редemptориста о. Йосафата Корби і Андрія Кішки, Фонд Кардинала Мерсіє погодився призначати стипендії українським студентам, Митрополит поблагословив цю ініціативу, прийняв на авдієнції у Львові директора лювенської Колегії

св. Белярміна ісусівця о. Роберта Журдена і вислав до Лювену, як їхнього капеляна, молодого священика о. Романа Хомина. Таким чином, у 1932-37 рр. у ЛКУ студіювало, на власні кошти і на повних, або часткових стипендіях - понад 60 українських студентів. 1937 р. Андрій Кішка звернувся до Apostolaat de Hereniging із пропозицією створити Бельго-Українсько-Голляндський Стипендійний Фонд ім. митр. А. Шептицького. Митрополит підтримав цю ініціативу, особисто склав пожертву і наклонив українські галицькі підприємства жертвувати на українську частину зобов'язань Фонду. Цей Фонд призначив українським студентам 6 повних і 4 пів-стипендій на студії у ЛКУ. Ім'я і пам'ять про Митрополита привертала увагу і пошану до його задумів не тільки у Східній Конгрегації, але зокрема у Західній Європі, і особливо серед католицьких духовних і світських кіл Голляндії і Бельгії. ■

■ Священна Конгрегація для Східних Церков

Священна Конгрегація для Східних Церков (у цій книзі "Східня Конгрегація") є відділом Римської Курії (управління Католицької Церкви), що її створив 1862 р. папа Пій IX. Згадана Конгрегація керує справами східних Церков. (До 1862 р. цими справами займалася Конгрегація для поширення віри.) 1915 р. папа Венедикт XV усамостійнив Східню Конгрегацію: головою став папа, а секретарем один із кардиналів. 1936-59 рр. секретарем був Євген кардинал Тіссеран. 1967 р. папа Павло VI надав Східній Конгрегації повну незалежність під головуванням кардинала-префекта. Права і обов'язки Східньої Конгрегації є визначені у каноні 195 апостольського листа з 11-го червня 1957 р., яким проголосили особове право Східних Церков. Східня Конгрегація дає дозвіл на перехід з одного обряду в інший і має право видавати східні літургійні книги. УГКЦерква є під юрисдикцією Східньої Конгрегації. Від 1970 року, в УГКЦеркві посилися старання здобути повну незалежність від Східньої Конгрегації і створити окремий патріархат із єпископським синодом, який мав би право номінувати єпископів і творити нові єпископські одиниці. У 1980-их роках префектом Східньої Конгрегації

був кардинал Владислав Рубін, а згодом кардинал Ахілле Сильвестріні. 25-го листопада 2000 р. Святіший Отець Папа Іван Павло II призначив на його місце Сирійського Патріярха Ігнатія Муса I Доуда. Від 1982 р. секретарем Східньої Конгрегації є Архиепископ Мирослав Марусин. Впродовж 43-ох років, 1931-1974, Східня Конгрегація була головним джерелом постачання фондів (приблизно 10,000,000 б.фр.), які, разом із фондами з інших джерел, уможливили понад 250-ом українським студентам студіювати у Лювенському Католицькому Університеті. ■

* За Енциклопедією Українознавства, НТШ і Encyclopedia of Ukraine, University of Toronto Press.

■ Eugène Cardinal Tisserant

(24.03.1884-02.21.1972) Секретар Східньої Конгрегації

Титулярний єпископ Остії. Великий Майстер Ордену Лицарів Божого Гробу в Єрусалимі. Член Académie Française.

Кардинал Євген Тіссерант народився у Nancy, Франція, де закінчив богословську семінарію. Продовжував студії у Institut Catholique у Парижі і у Понтифікальному Біблійному Інституті в Єрусалимі. 4 серпня 1907 року прийняв священничі свячення у Nancy. У роках 1908-14 був професором у Римському Атенеум св. Аполінарія і куратором Ватиканської Бібліотеки. У Першій Світовій Війні служив у французькій армії. Після війни повернувся до Ватикану, де займав пост асистента головного бібліотекаря Ватиканської Бібліотеки, а від 1930 року був її про-префектом. 1936 року о. Тіссеран одержав номінацію Секретаря Східньої Конгрегації, кардинал-диякона, а згодом кардинала священика (1937) і кардинала єпископа (1946). 1937 року він одержав єпископські свячення з рук кардинала Паччелі. 1948 року став про-деканом Курії Кардиналів, а 1951 року її деканом. Член президії Другого Ватиканського

Собору 1962-65. Був папським легатом під час міжнародних урочистих святкувань і чільним кардиналом-єпископом на вселенських єпископських соборах. Кардинал Тіссеран був добре знайомлений із долею УГК Церкви. У 20-их роках він працював у Ватиканській Бібліотеці з французьким священником Francois Charon-ом, який перейшов на східний обряд, прибрав ім'я і прізвище Cyril Korolevsky, був консультатором Східньої Конгрегації і, як священник Кам'янецької Єпархії, був "на службі" митр. Шептицького. Маючи спільні зацікавлення, о. про-префект Тіссеран, подорожував разом із о. Кирилом Королевським по країнах південно-східньої Європи і закупував цінні книги і манускрипти східнього обряду для їх збереження у Ватиканській Бібліотеці. Отець про-префект Тіссеран зустрічався з Митрополитом Шептицьким під час його частих відвідин Ватикану. (Йосиф Сліпий і Євген Тіссеран зазналися під час студій у Римі). Будучи, від 1936 року Секретарем Східньої Конгрегації, Кардинал Тіссеран правдоподібно знав про передвоєнних українських студентів у Колегії св. Белярміна у Лювені, куди Конгрегація посилала фонди, і знав про підтримку Митрополитом Андреем цього діла. Від 1946 року кардинал Тіссеран, з рамени Східньої Конгрегації, підтримував великими фондами українських студентів ЛКУ. Без цих фондів Український Студентський Дім і пізніший гуртожиток у Домі "А. В." не змогли б існувати. Кардинал завжди відносився до українських студентів з батьківською любов'ю і засвідчував це відвідинами Українського Студентського Дому у Лювені. Немає сумніву в тому, що Кардинала Тіссерана запишуть у модерній історії українського університетського студентства його найбільшим меценатом. Перегляд офіційного життєпису Кардинала Тіссерана свідчить про те, що у католицькій церкві майже не було важливої події або святкувань, у яких Кардинал не брав би участі у провідній ролі. Лише, коли йому сповнилося 80 років, згідно із регуляміном, Кардинал передав 1971 року більшість своїх відповідальностей іншим. Помер Кардинал 21 лютого 1972 року в Albano Laziale. Євгена Кардинала Тіссерана поховали у, призначеній йому 1946 року катедрі Porto e Santa Rufina. ■

* Життєпис написаний за The Cardinals of the Holy Roman Church (1903-2000) - Biographical Dictionary і статті Sheptyts'kyj and Three Converts from the West, пера Brian R. Keleher поміщеної у Morality and Reality, Paul Robert Magocsi, Editor.

■ Архиепископ Іван Бучко

(01.10.1891 Германів, Львівська обл. - 21.09.1974 Рим)

Навчався у Львівській Академічній Гімназії, згодом студював богослов'є у Римі (1911-1915), висвячений на священника 1915 р., д-р богослов'я із 1922 р. і ректор Малої Семінарії у Львові. 1929 р. номінований титулярним єпископом Каді й помічником Митрополита А. Шептицького. 1939 р. візитатор українських поселень у Південній Америці, згодом генеральний вікарій Філядельфійського Екзархату та душпастир Нью Йорку. З 1942 р. перебував постійно у Римі заступаючи українські церковні і національні справи у Ватикані. З 1946 р. Апостольський Візитатор українців у Західній Європі. 1953 р. піднесений до гідности титулярного архієпископа леокадійського.* 2-го лютого 1947 р. урочисто посвятив Український Студентський Дім у Лювені. Впродовж 25-ти років річно відвідував український студентський осередок у Лювені і дбав про його духовну і матеріальну опіку. Стежив за розвитком подій, за студійними справами та за призначуванням стипендій. За його посередництвом до Лювену надходили фонди Східньої Конгрегації, які, поряд з іншими меншими фондами, дозволяли у цьому періоді студювати у ЛКУ понад 180-ом українським студентам. Про життя і діяльність Владики Івана Бучка відсилаємо читачів до розділу цієї книги - "Архипастир Скитальців". ■

* За Енциклопедією Українознавства, 1955 - НТШ.

■ Андрій Кішка

(23.10.1909 Дахнів, пов. Любачів, Зах. Україна)

Здав матуру 1930 року у Державній Українській Гімназії у Перемишлі. У Лювені 1931-35 і 1937-39 одержав дипломи інженера агрономії, ліценціята економічних наук і ліценціята комерційних наук. 1931-32 рр., як голова НаСУС, був спів-організатором і промотором стипендій для понад 50-ох українських студентів ЛКУ. 1937 р. організатор Бельго-Українсько-Голландського Стипендійного Фонду, який призначив стипендії на студії у ЛКУ для 10-ох українських студентів. 1946 р. був організатором і став генеральним секретарем Comité Beige d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux (CoBAUSO). Особистими стараннями у Святішого Отця, у Східній Конгрегації, NCWC, IRO, ЛКУ та в інших установах, Андрій Кішка поклав тверді фінансові фундаменти під довголітнє існування української студентської присутности у ЛКУ. За обширнішим описом благодійної діяльності Андрія Кішки - просимо прочитати розділ цієї книги - "Andre Kishka: l'home et son oeuvre", а також інші її розділи. ■

■ Josef-Ernest Cardinal Van Roey

(13.01.1874 - 06.08.1961) Примас Бельгії - Aartsbisschop van Mechelen en België.

Кардинал Йосиф ван Руї народився у селянській родині у Vorsselaer, Бельгія. Середню освіту закінчив у Мехеленській семінарії і поступив на студії філософії і теології у ЛКУ. Після закінчення студій, прийняв 1897 року, священничі свячення у Мехелен (Малінь). У роках 1897-1901 продовжував студії у ЛКУ. У роках 1901-05 був членом факультету у Collège Americaine, а у роках 1905-07 викладав у ЛКУ. 1907 року о. ван Руї одержав номінацію почесного каноніка архидієцезії Малінь, а згодом Кар-

динал Мерсіє підніс його гідність до монсенйора і назначив його її генеральним вікарієм. Брав участь у Малійських Розважаннях скликаних кардиналом Мерсіє для об'єднання християн, у яких брала участь Англійська Церква і темою яких була вірогідність англійських свячень. 1925 року монсенйор ван Руї прийняв з рук папського нунція, архиспископа Клементя Мікари, свячення на архієпископа Малінь, наступника кардинала Мерсіє. 1927 року архієпископ Йосиф ван Руї одержав номінацію кардинала-священника. Як гідний наслідник кардинала Мерсіє, він продовжував його місію об'єднання церков, особливо у відношенні до східних церков. Він прихильно ставився до благодійної місії оо. Журдена і Ноблесса серед російських і українських студентів у Колегії св. Белярміна. Коли 1934 року о. кан. Шарль Ноблесс попросив Кардинала о його почесний патронат для Комітету Бельгійсько-Української Приязні - "Pro Ukraina", Кардинал радо погодився. Дванадцять років пізніше, 1946 року, Кардинал радо погодився стати почесним патроном CoBAUSO. Кардинал ван Руї відзначався "мудрістю Соломона", яку признавали йому, як "синові землі" і яка ставала йому у пригоді під час етнічних заворушень у Бельгії. Бельгійці, які добре знали о. д-ра Максима Германюка, також "сина землі", називали його "українським ван Руї". Йосиф-Ернест Кардинал ван Руї помер у Маліні 6 серпня 1961 року, де його й поховали у Митрополичій Катедрі. ■

* Життєпис написаний за The Cardinals of the Holy Roman Church (1903-2000) - Biographical Dictionary.

■ Monseigneur Honoré van Waeyenbergh

(25.11.1891 - 19.07.1971)* Ректор ЛКУ. Evêque Titulaire de Gilba, Recteur Magnifique de UCL-KUL.

Ректор ван Ваєнберг народився у Брюсселі, у флямандській родині. Середню освіту здобув у Малій Семінарії у Hoogstraten. У Лювені 1909-12, одержав ступінь бакалавра класичної філології.

Згодом, поступив до Великої Семінарії у Malines. Під час його студій вибухла Перша Світова Війна і Оноре ван Ваенберг добровільно зголосився до бельгійської армії, у якій служив санітаром. У битві над рікою Yser був важко поранений, однак після видужання повернувся на фронт і став секретарем головного капеляна бельгійської армії. Після війни, закінчивши семінарію, прийняв від кардинала Мерсіє священничі свячення 28 грудня 1919 року і поступив до ЛКУ на студії клясики, які закінчив 1924 року докторатом із великим відзначенням. Того ж року призначили його директором Collège St. Gummarus у Lier. 1927 року йому довірили становище директора великої колегії Sint Jan Berchman у Антверпені. Його надзвичайні адміністративні здібності, прикладне священниче життя і зацікавлення соціальними проблемами привернули увагу кардинала Ван Руї. Кардинал підвищив священнику гідність о. Ван Ваенберга до монсенйора, а згодом призначив його 1937 року віце-ректором ЛКУ. Вже три з половиною роки пізніше монс. Ван Ваенберг перебрав від свого попередника, Msgr. Paulin Ladeuze, становище ректора ЛКУ. Згодом, 1954 року, ректор Ван Ваенберг одержав номінацію титулярного єпископа Gilba з відповідальністю єпископа помічника кардинала Ван Руї. Впродовж 22-ох років ректор Ван Ваенберг причинився до феноменального росту ЛКУ. Незважаючи на важкі воєнні роки, кількість студентів у академічних роках зростала: 4,610 - 1939/40, 6,237 - 1941/42, 7,770 - 1942/43 і 13,404 - 1960/61. Він відмовлявся визнавати зверхність і піддаватися вимогам окупаційної німецької влади, включно із відмовою видати списки студентів. Це призвело до його арешту й ув'язнення 5 червня 1943 року. Однак, у вересні, під тиском Ватикану і Червоного Хреста, вирок замінили на домашній арешт. Після війни, він успішно перетворив ЛКУ в один із передових міжнародних університетів і часто брався за його розбудову без фондів, з вірою, що фонди знайдуться. Як вислід, наприкінці його ректорства кількість чужинецьких студентів ЛКУ перевищала 3,000. Ректор ван Ваенберг втішався світовою славою і впродовж довшого часу його обирали президентом Світової Асоціації Католицьких Університетів. За його визначні заслуги він одержав біля десяти почесних докторатів. Ще із передвоєнних років, ректорові Ван Ваенберго-

ві була відома присутність українських студентів у ЛКУ і під час повоєнного відновлення українського студентського осередку він погодився стати почесним президентом СоBAUSO. Він підтримував заходи СоBAUSO в акціях збірки фондів у католицьких колах, порадами і своїми супровідними листами. З нагоди визначних подій, ректор Ван Ваенберг багато разів відвідував Український Студентський Дім. Ректор Ван Ваенберг був свідомий свого флямандського роду і виступав з гідністю і тактом за збереження мовних, культурних і громадських прав флямандців. Тому немає сумніву, що він розумів долю українців. Після виходу на пенсію 1962 року, він, на прохання бельгійського єпископату, залишився почесним ректором затримуючи титул Recteur Magnifique. Однак, це не було йому легко і приємно, бо він був свідком "без влади", етнічного роздору у ЛКУ, в якому вже публічно брали участь деякі професори. Тому після двох років, він вирішив перенестися до родинного міста Брюсселю, де до кінця свого життя виконував скромні функції душпастиря. ■

* Життєпис написаний на основі інформації поданої у ювілейній книзі The University of Louvain 1425-1975 i Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

■ Université Catholique de Louvain - Katholieke Universiteit Leuven

Лювенський Католицький Університет особливо прихильно і щедро ставився до українських студентів впродовж усього часу, що наświetлений у цій книзі. Важко відтворити повний образ цієї допомоги, що стосується університетського сенату, ректорату, адміністрації, а головно професорів, які часто брали на увагу студійні труднощі українських студентів: чужа їм мова, інша система навчання тощо. Під оглядом матеріальним, одним із найважливіших факторів, що уможлилював українським студентам їхні студії, був благодійний жест ЛКУ звільнювання їх із головної студійної оплати (за писемною згодою студента повернути цю оплату). Намагаючись, хоч приблизно оцінити висоту цієї допомоги у цифрах, можна припустити, що тільки у 15-річному періо-

ді 1945-59 (550 навчальних років) ця сума могла становити приблизно 1,300,000 б.Фр. Коли ж взяти на увагу повний період 1930-85 років, тоді спекулятивно, можна було б цю суму збільшити до 2,300,000 б.Фр. Заохочуємо читачів ближче ознайомитися з Лювєнським Католицьким Університетом читанням першого розділу цієї книги. ■

■ Comité Académique, UCL

Comité Académique - це відділ ЛКУ, що мав завдання допомагати убогим чужинецьким студентам, а в першу чергу студентам-біженцям. Головою Comité Académique був віце-ректор ЛКУ Msgr. Fernand Litt. Комітет вів адміністративний облік студентів і давав їм різних видів допомогу, як: стипендії, підшукував працю на час літніх вакансій і навіть давав харчеву допомогу. Коли річний бюджет передбачував брак фондів, CoBAUSO/CoBAUU часто звертався до Msgr-a Litt-a із проханням призначити стипендії для українських студентів останніх років студій. Впродовж 1948-57 років Comité Académique призначив українським студентам стипендій на загальну суму 1,040,000 б.Фр. ■

■ Fondation Cardinal Mercier

Фундацію заснували 1921 року з почину і на підставі княжого дару Кардинала Мерсіє, який був подвижником об'єднання церков і вирішив прийти з допомогою православним російським студентам-біженцям. Кардинал сподівався, що такий благодійний жест причиниться до зближення між православною і католицькою церквами. Збірка фондів проходила в імені Кардинала Мерсіє у католицьких церковних і світських колах Бельгії під назвою "Aide beige aux Russes". Згодом до цієї акції долучилася Східня Конгрегація. Більшість російських студентів (між якими були й українці із східних земель) студіювали у ЛКУ. На початку 30-их років, унаслідок зміни ставлення адміністраторів фундації, почали призначувати частинні (вийняtkово повні) стипендії де-

сяткам українських студентів з Галичини. У періоді 1932-38 рр. фундація (чи її похідні установи) призначила українським студентам стипендій на загальну суму 200,000 передвоєнних б.Фр. (приблизно 1,200,000 післявоєнних б.Фр.). Це уможливило понад 50-ом українським студентам студіювати у ЛКУ. За вичерпним наświetленням цього періоду відсилаємо читачів до розділу цієї книги - "Між двома війнами". ■

■ Apostolaat der Hereniging

Після відвідин Голляндії Митрополитом Шептицьким на початку 1920-их років, у Голляндії постала Aktie en Ontmoeting Oosterse Kerken, яка допомагала УГКЦеркві у відбудові церков знищених під час Першої Світової Війни. 1927 року вона об'єдналася з іншою добродійною католицькою організацією під новою назвою Apostolaat der Hereniging. Ціллю цієї нової організації було сприяти об'єднанню східних церков з Апостольським Престолом. Apostolaat der Hereniging співпрацював з Митрополитом Андреем у його місії об'єднання східних церков. Десять років пізніше Apostolaat der Hereniging став головним меценатом Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду ім. Митрополита Шептицького, який призначив українським студентам ЛКУ стипендій на приблизну суму 50,000 передвоєнних б.Фр. У повоєнних роках Apostolaat der Hereniging розрісся у потужну установу, яка мала приблизно 180,000 членів у 1,260 парафіях. Апостолят утримував УГКатолицьку семінарію у Кулемборгу, призначував дотації журналові "Голос Христа Чоловіколюбця" і допомагав генеральним вікаріям УГКЦеркви на Бенелюкс і на Францію (оо. Я. Перідонові і М. Ван де Мале - обидва голляндці). У 1960-их роках генеральним секретарем був о. ван Вейговен, із чину Ассомпціоністів. Під час директорства українського студентського гуртожитку у Лювєні о. Адюльфа Ван де Вала (того ж чину), у роках 1960-64 Apostolaat der Hereniging призначив на розбудову будинку "Апостольської Візитатури" та на стипендії для українських студентів ЛКУ значні фонди. (На жаль, фінансові дані не збереглися, однак вони перевищили один мільйон б.Фр.).

Apostolaat der Hereniging знову допомагає УГКЦеркві в Україні (від 2001 року під зміненим ім'ям "Католицьке Об'єднання Екуменістів Атаназія і Вілліброрда"). ■

На підставі довідки Миколи Когута.

■ Kerk in Nood - Oostpriezterhulp

1947 року голляндець, отець П. Веренфрід (P. Werenfried van Straaten), чину Норбертанів, заснував у Тонгерльо, Бельгія (де він був монахом), добродійну організацію, відому під назвою "Церква в потребі". Першою акцією цієї організації була допомога сотням "священиків із наплечниками", які обслуговували у Західній Німеччині, часто у каплицях влаштованих "на колесах" у великих тягарівках, біженців-католиків із Східньої Німеччини. Завваживши, що вірні були голодні не тільки слова Божого, отець Веренфрід і його приятелі монахи почали збирати для них гроші і харчі, при цьому багато солонини. І так назвали отця Веренфріда "отець Солонина" (Spekater). Бельгійська централа "Церкви в потребі" була у Тонгерльо і там знаходилися її магазини. Німецька централа була і осталась по сьогодні у Кенігштайні у Німеччині. У другій половині 50-их років, допомогу від "Церкви в потребі" спрямовували іншим національностям Східньої Європи, включно з українцями. Почавши від 60-их років, її фінансова і харчева допомога приходила й до українського студентського гуртожитку в Лювені. Був час, коли гуртожиток втримувався майже виключно завдяки допомозі із Oostpriezterhulp. Допомога приходила за посередництвом о. ген. вік. Григорія Фуканьчика, який мав добрі зв'язки з одним із її директорів - отцем І. Боненом. Допомога харчами тривала до 80-их років. До 1973 року грошова допомога сягнула суми 1,125,000 б.фр. "Церква в потребі" масово допомагала та й далі допомагає УГКЦеркві в Україні. ■

На підставі довідки Миколи Когута.

■ National Catholic Welfare Conference

Під час надзвичайних обставин Першої Світової Війни, католицький єпископат США заснував 1917 р. National Catholic War Council. 1919 року перейменували ці річні конференції католицького єпископату США і їхній постійний секретаріат на National Catholic Welfare Council. Отця John Burke, чину оо. Павлістів, обрали тоді першим генеральним секретарем і доручили йому відповідальність за координацію п'ятьох первісних відділів: соціальна акція, освіта, преса, право і світські організації. Згідно із рекомендацією Ватикану і з уваги на її консультативні цілі, 1922 року змінено назву установи на National Catholic Welfare Conference - NCWC. У цьому самому часі її адміністративну дирекцію інкорпорували під назвою National Catholic Welfare Conference, Inc. - NCWC, Inc. У такій структурі ця установа діяла до 1966 року. Однак, у результаті рішень Ватиканського Собору II, ці назви установ остаточно змінили на National Conference of Catholic Bishops (NCCB) і United States Catholic Conference (USCC). Під час Другої Світової Війни - 1943 року, відкрили новий відділ - Catholic Relief Services, щоб допомагати жертвам війни і біженцям. Частина цього відділу діяла під назвою Student Relief Committee. Репрезентанти цього комітету на Європу (і Бельгію) пп. Норрис і Кірхнер, що їх зацікавив Андрій Кішка долею українських студентів - біженців, - двічі відвідали Український Студентський Дім у Лювені. Поїздка Андрія Кішки до головного бюро NCWC у Нью Йорку, вліті 1947 р., увінчалася великим успіхом: від лютого 1948 р. National Catholic Welfare Conference, Inc. своїми дотаціями, у загальній сумі приблизно 1,000,000 б.фр., стала одним із головних меценатів українських студентів ЛКУ. ■

За даними з NCWC web site.

ДОБРОДІЇ І БУДІВНИЧІ

■ **Архиєпископ Мирослав Марусин**

(26.06.1924 Княже, Тернопільська обл.)

Титулярний Архиеп. Каді, Азія, - Секретар Священної Конгрегації для Східних Церков.

Середню освіту закінчив 1943 року у Львівській Малій Семінарії і поступив у Львівську Богословську Академію на теологічні студії. У роках 1944-49 продовжував теологічні студії в Архиепархіяльній Семінарії у Падерборні, Німеччина. 2 травня 1948 року був висвячений на священника з рук Владика Івана Бучка у Мюнхені. У роках 1949-51 студіював у Понтифікальному Інституті Орієнтальних Студій і одержав ступінь доктора теології. Довголітній секретар Владика Івана Бучка і Блаженнішого Йосифа Кардинала Сліпого. Секретар Українського Католицького Комітету для Біженців (1951-71). Член Після-синодальної Літургійної Комісії Української Католицької Церкви (1963-72). Професор Українського Католицького Університету св. Клементія у Римі (1963-). 27 червня 1974 р. прийняв єпископські свячення у Римі з рук Архиепископа Івана Бучка, Єпископа Платона Корниляка і Єпископа Володимира Маланчука. У роках 1972-82 був Апостольським Візитатором вірних УГКЦеркви у Західній Європі і 1977-82 рр. заступником президента Комісії Кодифікації Східнього Канонічного Права. 14 вересня 1982 року одержав гідність архієпископа. Точно один місяць пізніше його назначили Секретарем Священної Конгрегації для Східних Церков. Автор історії відносин між львівською та перемиською єпархіями і Ватиканом (у німецькій мові) і численних наукових довідок і статей на літургійні, теологічні й історичні теми. Виконуючи обов'язки секретаря Владика Івана Бучка, Кир Мирослав брав активну участь у добродійній акції на користь українських студентів ЛКУ, а згодом, як Апостольський Візитатор, опікувався

українськими студентами у Бельгії і студентським гуртожитком у Лювені. Впродовж років 1951-82 він кількакратно відвідував Лювен, головню у критичних моментах існування Українського Студентського Дому. ■

За Шематизмом Української Католицької Церкви у Діаспорі, 1985-1988 о. Дмитро Блажейовський.

■ **Monseigneur Fernand Litt**

Prorecteur UCL (20.05.1905 - 29.01.1965)* Chan. Hon. de Liège, Prélat de la Maison S.S. (1940), O. Croix Civic (1952), Corn. de l'Ordre de Couronne (1957), Medaile Civic 1re cl. (1960), Medail de Prisoner de Guerre, 1940-45 (I), Vice-Recteur UCL (1945), Prorecteur (1962)

Монсенйор Фернанд Літт народився у родині, яка була свідомою свого англійського походження. Батько був спільником підприємства торгівлі виробами з полотна і передчасно помер, коли Фернанд був дитиною. Мати виховувала його і двох його братів, беручи рівночасно активну участь у підприємстві. Після закінчення середньої освіти у Verviers, Фернанд Літт поступив на правничий факультет ЛКУ, який закінчив докторатом 1928 року. Під час студій, маючи письменницькі здібності, він проявляв активність у культурному і мистецькому житті ЛКУ. У цей сам час, у глибокій християнській вірі, він роздумував над покликанням до священничого життя. Коротко після закінчення права, поступив на теологічні студії у Григоріянський університет у Римі, де 1934 року одержав бакалаврат канонічного права та докторати у філософії і теології. Професор у Collège St. Trond і Grand Collège de Liège 1936-45. 1945 року його назначили віце-ректором ЛКУ. Свої обов'язки, часом невдячні, монс. Літт виконував з ентузіазмом, з об'єктивністю і з умінням прямолінійно підходити до розв'язки проблем. Він був людиною високої особистої культури у поведінці та у відношенні до інших, за що заслужив собі великий респект і пошану серед академічної громади, студентів і бельгійської громадськості.

ти. Монс. Літт дуже прихильно ставився до українських студентів і майже завжди був присутній на важливих імпрезах в Українському Студентському Домі. Як голова Академічного Комітету він подавав моральну і матеріальну допомогу українським студентам. Коли виникла перша адміністративна фаза поділу ЛКУ на дві мовні одиниці, 1962 року, монс. Фернанда Літта назначили проректором і головою французького відділу ЛКУ. Монс. Фернанд Літт помер нагло на удар серця на 60-му році свого активного життя, заповненого відданою службою студентам, науці і Богові, у лювенському університетському шпиталі св. Петра, прийнявши Св. Тайни. У його поемі "Кантата Бедуїна" - бедуїн земської пустині гасить в оазі свою спрагу водою, тоді як у Божій пустині ніколи не можна погасити спраги на Божу Правду:

Ayez pitié, Seigneur, d'un autre bédouin,
en un autre désert!

A peine a-t-il pu tremper ses pauvres lèvres. ■

* Життєпис написаний на основі інформації поданих у посмертному слові ректора ЛКУ єпископа Павла Декампа в Університетських Галях ЛКУ, 29 січня 1965 року. (Слово опубліковане у Річнику ЛКУ за роки 1964-65 під Notes Necrologiques).

■ Le Père Robert Jourdain, SJ

(24.01.1897 - 29.09.1952)* - директор Колегії св. Белярміна. Compagnie de Jesus. Croix de Guerre Française avec Palmes et Citation, Defence Medal, Order of British Empire.

Отець Журден, "Апостол російських та українських студентів в екзилі", народився у Брюсселі. Під час Першої Світової Війни, його батько був засновником підпільної газети Le Patriote, яку пізніше перейменовано на La Libre Belgique. 1915 року він вступив до новіціату оо. Єзуїтів. У роках 1921-23 студював філософію у ЛКУ. Опісля, будучи настоятелем у Колегії Saint-Louis у Льежі, студював російську мову. Його увагу притягнула незavidна доля російських біженців, які

опинилися у Туреччині та в інших країнах Європи. З рамени оо. Єзуїтів і при допомозі своєї мами, спровадив до Бельгії молодих російських студентів і ними опікувався. 1925 року поступив до ЛКУ на студії теології і 1928 року був висвячений на священника. Наступного року о. Журден перебував у Римі на пості прокурора у Східньому Понтифікальному Інституті. Після повернення до Бельгії перебрав опіку над російськими студентами ЛКУ і перебував старий будинок колишньої броварні на 200-кімнатний студентський гуртожиток. Так повстала Колегія св. Белярміна. В "Echos", журналі оо. Єзуїтів, подано: "1931 року о. Журден зрозумів, що треба поширити благодійну діяльність і прийти з допомогою українським студентам Західної України. Цю провінцію, Галичину, яка до 1917 року була частиною Австро-Угорщини, прилучили до Польщі. Українське населення є католиками візантійського обряду і польський уряд намагається всякими утисками 'польонізувати' Україну. Інтелектуальна молодь мусить студіювати закордоном. Отець Журден зрозумів: щоб наблизити Росію до Римської Церкви, недоречно оминати нагод, щоб доказати діями Католицької Церкви, що вона не відповідальна за таке ставлення польського уряду до українців і що Свята Столиця не бажає придушувати візантійського обряду українців-католиків. Тому, він приймає українців до Колегії і не вагається поїхати до їхньої країни, щоб уможливити їх приїзд."** На початку німецької окупації Бельгії, 44-літній о. Журден переїхав до Англії, де відбув парашутний вишкіл і як довірену особу його скинули на парашуті у бельгійських Арденах. Виконавши відповідну місію, він повернувся через Францію, Іспанію і Португалію до Англії. 1944 року, як капелян батальйону парашутистів, він брав участь у повітряному десанті і в боях у Голляндії. За патріотизм і героїство одержав 12 відзначень, між ними: "Croix de Guerre Française avec Palmes et Citation", "Defence Medal" і "Order of British Empire". Повернувся як герой до Бельгії і вже 1945 року не тільки нав'язав контакти з колишніми українськими студентами ЛКУ, але також давав новим українським студентам матеріальну допомогу. 1948 року його запропонували на духовного опікуна українського студентського дому, але чин оо. Єзуїтів мав тоді велике запотребвання на людей калібру о. Журдена. 1949 року він занедужав і з

покрою переносив важку боротьбу з болісною недугою. Вісім днів перед смертю о. Журден писав у листі до свого першого українського студента Андрія Кішки: "На все, що я можу тепер надіятися, це тільки щоб прожити у спокої ще якийсь час, якщо така Божа воля". Після його смерті знайдено таку його записку: "Вибачаюся перед всіма за мої недоліки. Я завжди робив зусилля, щоб любити своїх ближніх так, як я старався любити Бога... на жаль, не завжди з успіхом". ■

* За біографічною довідкою поміщеною в "Echos", журналі оо. Єзуїтів, за жовтень 1953.

** У Львові він був на авдієнції у митрополита А. Шептицького. Його благодійна діяльність на користь українських студентів у Лювені описана у розділі цієї книги "Між Двома Війнами".

■ Згромадження Сестер св. Вінкентія - Congregatie Sint Vincentius in Deinze

Congregatie Sint Vincentius in Deinze заснували 1836 р. у бельгійському місті Deinze. Ціль Згромадження Сестер Милосердя - обслуговувати сиріт, умово нерозвинених дітей, старших самотніх осіб, та взагалі опікуватися убогими і нещасними людьми. Цей монаший чин є одним із найбільших згромаджень сестер Бельгії. Вони побудували сиротинці, шпиталі, доми для старших, школи та інститути. 1922 р. Митр. Шептицький запросив Згромадження Сестер св. Вінкентія до Галичини, де вони почали опікуватися бездомними дітьми у Станиславові. При допомозі бельгійських добродіїв вони там побудували, коштом 500,000 золотих (100,000 доларів), модерну захоронку для сиріт, а 1928 р. перебрали обслугу шпиталю ім. Митр. А. Шептицького у Львові. Вже 1923 р. молоді галичанки виїжджали до новіціату у Deinze. 1939 року було вже 80 українських сестер милосердя у Бельгії, які, під час війни, не могли повернутися в Галичину. Українські сестри св. Вінкентія (було теж багато українських сестер у Бельгії в інших чинах) були єдині, що постійно співпрацювали і допомагали УГКЦеркві і нашій громаді у Бельгії. В академічному році 1946-47 сестри провадили кухонну господарку в Українському Студентському Домі у Лювені. У половині 1950-их років, у їхніх поси-

лостях у горах Арденах відбувалися літні табори для українських дітей, під час яких вони допомагали лювенським українським студентам їх провадити. У роках 1964-79 дві сестри чину св. Вінкентія (одна українка і одна бельгійка) провадили кухонною господаркою в українському студентському гуртожитку у домі "Апостольської Візитатури" у Лювені. Сестри допомагали гуртожиткові не тільки працею, але, коли виникала потреба, Згромадження Сестер св. Вінкентія допомагало українським студентам у Лювені також харчами та фінансами. ■

На підставі довідки Миколи Когути.

■ Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет* - Фонд Допомоги Українців Канади

ЗУДАК заснували 20.06.1944 р. на Другому Конгресі Американських Українців у Філядельфії при підтримці організації Українська Воєнна Допомога у Дітроїті. ЗУДАК був оформлений в американських урядових установах і став членом Американської Ради добровільних допомогових організацій. З уваги на те, що советський уряд заборонив подавати безпосередню допомогу окремим установам і особам в Україні, діяльність ЗУДАК була спрямована майже виключно на українську політичну еміграцію у Західній Європі. Базою цієї діяльності, веденої у співпраці із Фондом Допомоги Українців Канади були вкладки членів-установ ЗУДАК і товариств та збірки серед українських поселенців у США і Канаді. Обидві установи здійснювали свою допомогу через створене 1945 р. Українське Центральне Допомогове Бюро у Лондоні. 1945 р. Бюро призначило грошеву допомогу новоствореному Українському Допомоговому Комітетові в Бельгії. ■

* За Енциклопедією Українознавства НТШ.

■ Український Допомоговий Комітет в Бельгії

На початку червня 1945 року українці у Бельгії відновили, під назвою Український Допомоговий Комітет в Бельгії - УДК, свою центральну організацію з осідком у Брюсселі. Колишні українські випускники бельгійських університетів стали у його проводі: Микола Граб, Дмитро Андрієвський та лювенці о. Максим Германюк, Микола Демчук, Степан Симко і Андрій Кішка, який став першим референтом студентських справ. Коли зайшла потреба допомоги українським студентам ЛКУ, УДК спрямував на згадану ціль частину одержаної допомоги - 360,000 б.Фр. Це дозволило понад 20-ом українським студентам студіювати у ЛКУ впродовж 1945-46 академічного року. ■

■ L'OEuvre d'Orient - Діло Сходу

Цю установу заснували 1856 року, коротко після Кримської Війни. У тому часі Західна Європа "відкрила" східних християн. Це була світська організація, у проводі якої були і по сьогодні є переважно французькі церковні достойники. Першим її президентом був кардинал Лявіжері (Lavignerie). Центральна організація перебуває постійно у Парижі, а відділи у різних країнах Європи, у тому і в Бельгії. 1880 року папа Лев XIII-ий, в енцикліці "Sancta Dei civitas", поручив вірним підтримувати організацію L'OEuvre d'Orient. Завдяки поважним фінансовим фондам L'OEuvre d'Orient заснував на Близькому Сході різні харитативні організації, як також католицькі школи, семінарії, видавництва і підтримує християнські наукові установи. Від 1930 року L'OEuvre d'Orient призначає численні стипендії студентам із східних країн, на студії на Заході, а головню у католицьких університетах. Після Другої Світової Війни головою її бельгійського бюро був бенедиктинець о. П'єр Дюмон, який від початків повоєнної присутності українських студентів у ЛКУ приходив їм з допомогою. Він став першим скарбником, а згодом і генеральним секретарем CoBAUSO/CoBAUU. Після його виїзду до Риму його заступив на обох постах о. Едвард Бодуен. Впродовж років 1945-59 L'OEuvre d'Orient при-

значив українським студентам ЛКУ фінансової допомоги на загальну суму 350,000 б.Фр. ■

На підставі довідки Миколи Когута.

■ International Refugee Organization - IRO

1948 р. Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй заснувала IRO, як тимчасову агенцію опіки над біженцями. IRO перебрало цю функцію від попередньої установи - United Nation Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA). Головним завданням IRO було допомогти одному і чверть мільйонам біженців, що перебували у тимчасових приміщеннях, переселитися на постійно в інші країни, або допомогти їм включитися у суспільство країн їхнього перебування. IRO розв'язали 31-го грудня 1951 р. Однак, взявши на увагу біжучі проблеми нових біженців, Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй призначила на місце IRO постійного Високого Комісаря для Біженців. IRO давало частинну допомогу студентам біженцям, що студіювали на останньому році технічних наук (як інженерія чи медицина). У Бельгії, в академічному році 1948-49, на приблизно 350 студентів-біженців, допомогу одержували 70, із того 30 у ЛКУ. Майже половина з них закінчила студії і одержала працю у Конго і Канаді. Серед них було приблизно 10 українських студентів. У додатку, IRO давало допомогу українським студентам у виді найосновнішого одягу й покривало кошти книжок і підручників для студій. У тому періоді делегатами IRO у Бельгії, з якими Андрій Кішка вів кореспонденцію, були Mr. A. Herment і M-lle Demol. Висоту загальної допомоги IRO українським студентам ЛКУ можна оцінити на приблизно 200,000 б.Фр. ■

■ Centre Social Universitaire, UCL

Один із відділів університетської суспільної служби, Comite d'Aide aux Etudiants Réfugiés et Nécessiteux, допомагав студентам-біженцям придбанням одягу, харчуванням у ресторанах та даро-

вими квитками на університетські конференції й імпрези. Комітет наладував їм також контакти із федераціями бельгійських студентів, які займалися зав'язуванням дружніх і товариських взаємин із міжнародними студентами. Частина фондів приходила із задалегідь проголошеної збірки між бельгійськими студентами під час викладів, яку проводили найбільш популярні студенти і професори. Наприклад, в академічному році 1949-50 ця збірка принесла 180,000 б.фр. У цьому академічному році студювало у ЛКУ приблизно 250 студентів-біженців. Українські студенти користали із купонів, які можна було вимінити у skleпах на одяг чи взуття. Секретарем Centre Social Universitaire була панна Janne Van Noten, з якою згодом одружився Андрій Кішка. ■

АДМІНІСТРАТОРИ

■ Chanoine Charles Constantin Noblesse

(13.01.1875 - 16.01.1959) Chanoine honoraire de Malines (1912), Croix civique de 1re classe (1934), Commandeur de l'Ordre de Couronne (1942), Commandeur de l'Ordre de Léopold (1948), Grand Officier de l'Ordre de Léopold II (1950), Professeur de la Faculté des Sciences, Directeur de l'Institut Préparatoire.

Отець канонік Шарль Ноблесс народився у Брюсселі. Висвячений на священника 1897 року, після чого він поступив на студії у ЛКУ. 1903 року завершив студії науковим ступенем доктора стислих наук. Викладав у Колегії св. Петра у Лювені і 1911 року став її директором. 1918 року його назначили надзвичайним професором ЛКУ, а рік пізніше - повним професором і асесором віце-ректора ЛКУ. Викладав фізико-математичні предмети майбутнім гімназійним учителям і кандидатам інженерії у Підготовчому Інституті. 1944 року став директором цього Інституту і був на цьому становищі до 1950 року, коли вийшов на пенсію. Проф. Ноблесс викладав ці нелегкі предмети від-

дано, доступно і з живою участю студентів, чим здобував собі їхню пошану і вдячність. Скромність пов'язана з бажанням прийти студентам чи іншим людям з допомогою була головною рисою його характеру. Мабуть через це його поради часто сприймали вищі університетські і державні чинники. За свої заслуги він одержував, дуже нерадо, високі признання і відзначування. Разом з отцем Журденом він зацікавився незарадною долею російських студентів-втікачів Першої Світової Війни і довгі роки благодійно діяв як член дирекції Колегії св. Беярміна і як почесний голова Фундації Кардинала Мерсіє. У 30-их роках проф. Ноблесс, своїм прихильним ставленням до долі українських студентів уможливив приїзд понад 70-ох українців до Колегії і на студії в ЛКУ. Він став їхнім щирим приятелем і після Другої Світової Війни, добрими порадами і виєднанням підтримки серед університетських і державних чинників, допоміг у відновленні українського студентського осередку в Лювені. ■

* Життєпис написаний на основі короткої згадки віце-ректора ЛКУ монс. Ф. Літта про покійного о. Ноблесса, яка була поміщена в Annuaire ЛКУ за роки 1957-59.

■ Dr. Paul Lambin

(26.10.1902 - 12.1963) Professeur ordinaire à la Faculté de Medecine. 1953 au décanat de la Faculté.

Професор Лямбен народився у Брюсселі. Гімназійну освіту одержав частинно у Парижі, де також набув загальне інтелектуальне і шляхетне виховання на найвищому рівні. Студював медицину в ЛКУ і після одержання диплому доктора медицини 1925 року, став асистентом професора. Спеціалізувався у гематології. Як дослідник, перебував якийсь час в Італії з рамени бельгійського Національного Фонду Дослідів. 1933 року одержав звання доцента, а 1935 року став повним професором Факультету Медицини ЛКУ. Йому доручили відповідальність за ділянки медичної пропедевтики, патології і терапії внутрішніх недуг. Проф. Лямбен відзначився

як знаменитий організатор курсів професійної патології. 1948 року він прийняв ще пост головного лікаря у шпиталі св. Петра в Лювені. 1951 року заснував Інститут Праці і був його президентом до смерті. Того ж року заснував у ЛКУ школу медичних лаборантів. 1953 року колеги професори обрали його деканом Медичного Факультету та його репрезентантом у Головній Раді ЛКУ. Був активним членом декількох медичних і наукових асоціацій, напр.: президентом Бельгійської Асоціації Медичних Науковців, Бельгійської Асоціації Кардіологів, був засновником і президентом Європейської Асоціації Гематологів та постійним членом Інтернаціональної Комісії Медицини Праці. Коли була нагода допомогти українським студентам-біженцям, він прийняв 1946 року пост президента Comité Belge d'Assistance Aux Universitaires Slaves Orientaux (CoBAUSO) згодом Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Ukrainiens (CoBAUU). Багато українських студентів ЛКУ зверталися особисто до проф. Лямбена у скрутних ситуаціях і він завжди знаходив час на розумний розгляд справи. Проф. Лямбен був людиною блискучого інтелекту, незалежної думки і шукачем правди поза традиційними, утертими дорогами. Його чесність була скрупулятною і абсолютною. Він не зносив уживання сумнівних методів для здобування цілей. Його уважали мудрецем Факультету, для якого гроші не мали значення у його рішеннях, головню, коли це стосувалося здоров'я пацієнтів. Три тижні перед своєю смертю, вже хворий і дома, він встав вечором з ліжка і поспішив до шпиталю, щоб обстежити хвору на левкемію дитину. Моттом професора Лямбена було: "Коли хтось призначений виконати якесь завдання, його треба виконати незалежно від того, які були б кошти". ■

* Життєпис написаний на основі інформацій поданих у посмертному слові ректора ЛКУ єпископа Павла Декампа у церкві св. Йосифа у Лювені, 12 грудня 1963 року (опубліковано у Річнику ЛКУ за роки 1962-63).

■ Le Père Dom Pierre Dumont, O.S.B.

(26.04.1901 - 21.09.1970) Trésorier et Secrétaire Général de CoBAUSO/CoBAUU.

Отець Дом Пієр Дюмон, чину Отців Бенедиктинців, народився у місті Дур (Dour, Hainaut) у Бельгії. Середню освіту одержав у Collège d'Enghien, де мав зв'язки із студентами недалекої єзуїтської колегії, які вивчали

можливості об'єднання із східними церквами. Вже від дитинства, малий П'єр виявляв бажання стати священником і після закінчення середньої освіти поступив на студії томістської філософії у семінарію Леона XIII у Лювені. Згодом, впродовж чотирьох років, він студіював теологію у Григоріянському університеті у Римі. Одержавши диплом, повернувся до Бельгії, де 26 липня 1925 року, у Турне, прийняв священничі свячення і став професором у Collège de Binch. Тут він пристав до групи основоположників фундації d'Amay, ціллю якої було об'єднання християн. 1927 року, після закінчення новіціату, Дом Дюмон поступив до Орієнтального Інституту у Римі, ректором якого він став багато років пізніше. Після закінчення студій він відбув шестимісячну подорож до Істамбулу, на гору Атос і до Атен, де він навчався сучасної грецької мови. Під час подорожі він зав'язав приятельські відносини із клерикальними колами Східної Церкви, які культивував впродовж довгих років. Повернувшись до Риму 1930 року, Дом Дюмон закінчив свою докторську дисертацію - *De regula monastica Christoduli*. Після короткого періоду на пості економа у монастирі Amay-Chevetogne, Дом Дюмонт поступив у Мюнхенський університет, де продовжував студії і одержав ще один докторат із візантології. Впродовж чотирьох років Дом Дюмон виконував обов'язки капеляна біля Дур, перебуваючи у монастирі у Chevetogne і відбував студійні подорожі на Сході. 1941 року одержав пост директора на Бельгію французької благодійної установи *Oeuvre d'Orient* у Брюсселі. Його діяльність на цьому пості позначилась конкретними екуменічними акціями і призначуванням православним студентам допомоги і стипендій у західних університетах. 1945 року, на його рекомендацію, ця установа дала допомогу

українським студентам у ЛКУ. Згодом, 1946 року, Дом Дюмон, як співосновник СоBAUSO, особисто взяв на себе довголітній обов'язок, спершу скарбника, а від 1950 року ще й генерального секретаря цієї установи. На цьому пості він працював віддано на користь українських студентів ЛКУ аж до 1956 року, коли його покликали на пост ректора Грецької Колегії св. Атаназія у Римі - його колишньої Альма Матер. У відношенні до східних церков, він був промотором у римських і ватиканських колах методи "психологічного зближення" і "діялогу". Він втішався респектом і повагою серед ієрархів східних церков і вони надали йому звання архимандрита. Як признання, його назначили консультатором ватиканського Секретаріату Церковного Об'єднання і на цьому пості він пробув аж до 1967 року. Після шестирічного ректорства у Колегії св. Атаназія, Дом Дюмон, із підірваним здоров'ям, переїхав 1962 року до північної Франції, де перебуваючи у монастирях і служив капеляном у навколишніх церквах. Автор численних наукових праць, статей, довідок і перекладів з грецької мови про східні церкви, які друкувалися у франкомовних публікаціях. Наприкінці 1969 року стан його здоров'я погіршився і у березні 1970 року його перевезли амбулянсом у Бельгію, де ним зацікавився його брат, лікар. Дом Пієр Дюмонт помер 21 вересня 1970 року і похований на цвинтарі у Chevetogne. ■

* Життєпис написаний на підставі некрологу, що поміщений у збірнику IRENKON 1970, ч. 4, том XLIII.

ДИРЕКТОРИ

■ о. митрат Іван Кіт

(03.07.1911 село Звертів, Львівська обл. - 21.01.1997 Шарлеруа, Бельгія)

Церковний та громадський діяч, католицький священик. Духовну семінарію закінчив у Перемишлі 1935 року і того ж року був висвячений на священника Владикою Йосифом Коциловським. У роках 1935-37 був парохом у селі Стефкове, а від 1937 до 1946 р. у селі Лупків - обидва села у Львівській обл. На еміграції від 1946 року, спершу в Німеччині, а від 1948 року у Бельгії: La Louvier-Trazegnies, а відтак у Шарлеруа (Charleroi) і на околицях. У роках 1964-71 був адміністратором Т-ва "Апостольська Візитатура", директором студентського гуртожитку та виконував обов'язки душпастиря українців у Лювені. 1978 року його номінували почесним крилошанином, і того ж року митрофорним протоієреєм. Від 1982 р. голова Т-ва "Апостольська Візитатура" і редактор журналу "Голос Христа Чоловіколюбця" до 1988 року. Від 1981 року голова Т-ва Священиків св. Андрея Європейської області та редактор Бюлетеня того ж товариства. Від 1948 р. активний член УНОТ (Українське Науково-Освітнє Товариство), а від 1978 р. його голова. Ініціатор заступу і головний меценат Українського Церковного Дому у Шарлеруа, що є власністю Т-ва "Апостольська Візитатура". Придбав іконостас і чудовий кивот для української католицької церкви у Шарлеруа. За весь час душпастирювання видавав кварталник "Наше Душпастирство". Організатор частих прощ до Люрду і Риму, а також різних виставок народного мистецтва і багатолюдних імпрез. У роках 1986-89 голова "Ювілейного Комітету 1000-ліття Хрещення Руси-України" на Бельгію. Упокоївся у Шарлеруа 21 січня 1997 р., похований у рідному селі Звертові на Львівщині. ■

■ **о. митрат Данило Дзвоник**

(24.12.1923 село Майдан, Львівська обл. - 24.04.1981 Брюссель)

Церковний та громадський діяч, священник УКЦ. Народився 24.12.1923 р. в с. Майдан, пов. Львів. Середню освіту здобув у Малій Духовній Семінарії у Львові. Богословію студював у Гіршбергу, Німеччина, а згодом у Кулемборгу, Голляндія та у Фрібургу, Швайцарія. Іерейські священня отримав з рук Владики Івана Бучка 1951 р. Душпастирську працю розпочав у Швайцарії, а 1953 року був призначений директором Українського Студентського Дому у Лювені. У той час був також духовником Т-ва "Обнова" та СУМ. Згодом, у роках 1957-60, був духовником бельгійсько-голландських сестер бенедиктинок у Schotenhof-i, Бельгія і допомагав голландській сестрі Урсулі у її праці про Митрополита Андрея Шептицького "De Reus op de St. Joris Berg" (Великан на Святоюрській Горі), що появилася 1959 р. Від 1960 р. до кінця життя був душпастирем української парафії у Брюсселі, як також у Лювені та у Шарлеруа. Від 1971 року до кінця життя був вдруге директором студентського гуртожитку і адміністратором дому Т-ва "Апостольська Візитатура" у Лювені. Від 1969 до 1981 р. був редактором журналу "Голос Христа Чоловіколюбця" та адміністратором Т-ва "Апостольська Візитатура". Впродовж цього періоду був духовником Союзу Українських Робітників Бельгії та співпрацював у редагуванні "Бюлетеню СУРБ" (квартирник). За його стараннями споруджено іконостаси в українських церквах у Брюсселі та у каплиці Дому Апостольської Візитатури у Лювені. 1975 р. був Генеральним Вікарієм Апостольської Візитатури Бенелюксу і країн Скандинавії. 1978 року о. Данила номінували папським шамбеляном, а 1979 року митратом. Був членом Міжнародної Екуменічної Комісії з осідком у Швайцарії та постійним і добрим організатором прощ до відпустового міста Люрду. Помер у Брюсселі 24 квітня 1981 р. ■

■ **Pater Albert Van Den Branden, SM**

(08.01.1911 - 29.04.1992)*

Отець Альберт ван ден Бранден народився 8 січня 1911 року у голляндській частині прикордонного містечка Clingen, звідки походила його матір. Батько бельгійець, займався виробом дерев'яних черевиків - klompen - і походив із тієї частини містечка, що належало до Бельгії. Молодий Альберт закінчив середню освіту у марістській колегії у Hulst, Голляндія і вступив до новіціату у Neyliere, Франція, а у Differt закінчив теологічні студії. 1941 року поступив до ЛКУ на студії східних мов і здобув ступінь бакалавра. Опісля став доцентом у Differt і також членом групи студентських капелянів у Gembloux. Восени 1948 року повернувся у ЛКУ з наміром досягнути докторат із східних мов. На рекомендацію проф. Jansen-a, 9 лютого 1949 року CoBAUSO призначив, за згодою Владики Івана Бучка, о. Альберта ван ден Брандена директором Українського Студентського Дому і капеляном українських студентів, який пост він займав до 9 лютого 1953 року. Під час його директорства він здобув у ЛКУ звання доктора філології на основі розшифрування, студій і дослідів давніх перед-арабських мов Близького Сходу. 1954 року о. ван ден Бранден виступив із чину оо. Марістів і виїхав до Ливану, де займав пост доцента у Бейрутському Католицькому Університеті. Із виходом на пенсію він повернувся до St. Gillis у Бельгії, де був сотрудником, продовжував свою наукову працю, дописував до наукових журналів і написав свої мемуари, які появилися у формі книжки під заголовком Von Klompenmaker tot Prof. За свої заслуги у науці, бельгійський уряд відзначив о. ван ден Брандена орденом Лицаря Корони і орденом Офіцера Леопольда II. Отець ван ден Бранден помер 29 квітня 1992 року у St. Gillis і там його поховали. ■

* Життєпис написаний на основі некрологу поміщеного у ч. 132 "De Schakel, SM Nederland" із 1 липня 1992 року. (Гляди спогад о. Альберта у розділі "Індивідуальні Спогади").

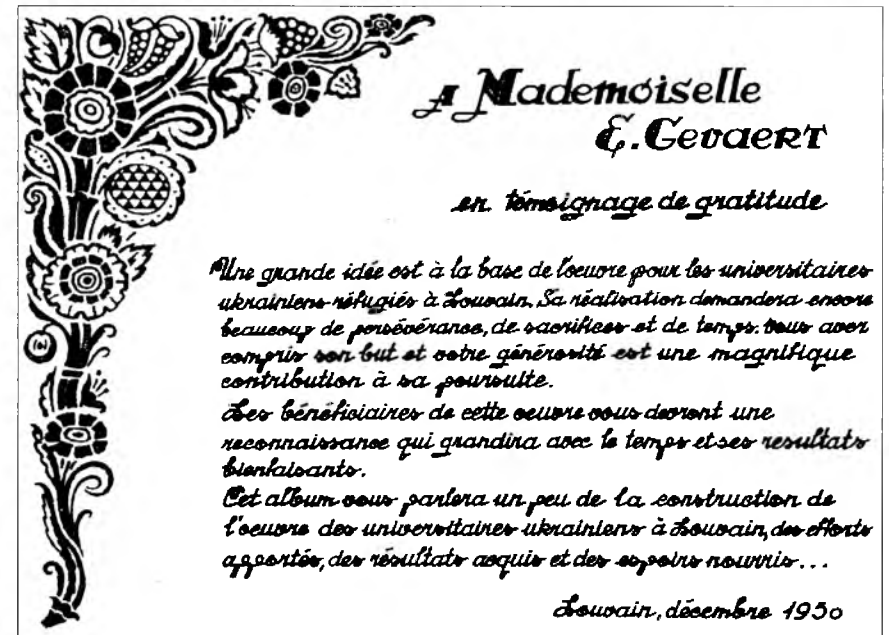
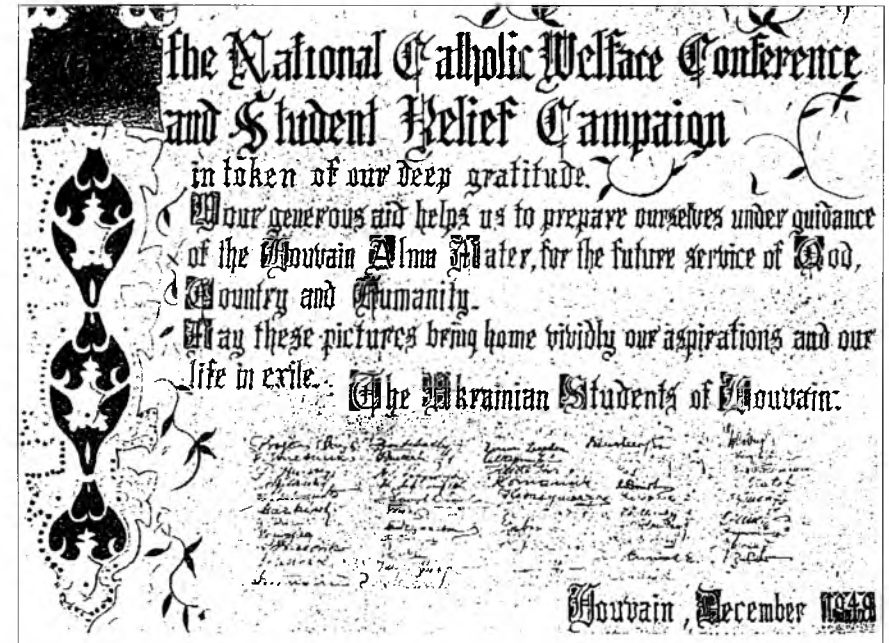

■ R. P. Adolf Van De Wal

(02.03.1910's Hertogenbosch, Голляндія - 15.03.1981
Boxtel, Голляндія)

Голляндець, монах із чину Асомпціоністів (чин Августинців із Успіння Пресвятої Богородиці), колишній завідувач і організатор розбудови будинку Апостольської Візитатури у Лювені (1960-64), директор українського студентського гуртожитку (1958-64). Середню освіту розпочав 1924 року у Колегії Єзуїтів у Turnhout, Бельгія, яку закінчив 1931 р. в Апостольській Школі у Boxtel-і, Голляндія. Вступив до новіціату оо. Асомпціоністів. Філософію завершив у Великій Семінарії у Saint-Gérard-і, Бельгія, а теологію - у ЛКУ, де у лютому 1939 р. був висвячений на священника. Викладав у новіціаті оо. Астомпціоністів і займався пасторальною діяльністю. 1952 року виїхав до Риму на студії у Східньому Інституті, де 1957 року захистив докторську дисертацію. 1958 року його призначили директором Українського Студентського Дому, а згодом він став 1960 року завідувачем Дому Т-ва "Апостольської Візитатури" при 15 Half-Maartstraat. 1964 року о. Ван де Вал виїхав на один рік до Риму, а 1965 року переїхав на працю до Візантійського Інституту у Nijmegen-і, Голляндія, де у роках 1974-77 виконував обов'язки секретаря-скарбника. Незважаючи на важкий стан здоров'я о. Ван де Вал продовжував писати. Йому належать різні статті й окремі видання. Помер на сімдесят першому році життя. Похований у Boxtel-і. ■

Грамоти Подяки. Перша підписана всіми студентами.

Творчість, гумор
і дружба

Спогади і Муза

ГОЛОС БЕЗ СЛУХУ

Володимир Козачинський

Багато людей казали мені, що Бог обдарував мене гарним голосом. Однак, мало хто із них знав, або не хотів знати, що я не мав музичного слуху.

Коли Юрія Фіялу назначили диригентом українського студентського хору у Лювені, всім студентам видали доручення явитися на першу пробу хору. Було нас понад тридцять і Юрій - "дядя" Фіяла розділив нас на чотири групи у залежності від того, хто яким голосом міг співати. Під час якоїсь пісні він добре прислуховувався до тих, хто фальшує. І так, він виловив 7 або 8 "фішів", яким доручив піти до сусідньої їдальні. Однак мене, він попросив стати біля піаніно і вдарив кілька акордів на піаніно до "Реве та стогне": "Співай Володя... Ще раз співай..., не валяй дурака Володя...", і т. п. Нарешті, з великим розчаруванням він доручив мені прилучитись до групи, що була вже в їдальні.

"Фіші" у їдальні зорганізували вже "антихор", яким диригував Юрко Шухевич. Коли я появився, мене обрали солістом "антихору". Та довго мені не прийшлося бути солістом, бо після однієї стрічки "Реве та стогне" з'явився "дядя" Фіяла і розігнав першу пробу "антихору" українських студентів ЛКУ. Не пригадую собі, чи ми збиралися коли-небудь пізніше на подібні проби, мабуть ні.

У Нью-Йорку, на якомусь бенкеті я запізнався із славним музиком і диригентом хору "Думка" (прізвища не пам'ятаю). Під час нашої ко-

роткої розмови, він згадав мені, що "Думці" потрібно соліста-баритона і чи я міг би приїжджати на проби із Стемфорду, у штаті Конектікат. Я оповів йому, як Юрій Фіяла, славний композитор, після випробування, викинув мене із хору. "Фіяла є дурак" - сказав диригент хору "Думка" і потягнув мене до сусідньої кімнати, де стояв великий гарний чорний фортепіан. Помимо моїх протестів, диригент хору сів за фортепіан і вдарив кілька акордів "Реве та стогне". "Співай Володя... Ще раз співай... Не валяй дурака Володя... Щось не так - поспробуй ще раз" - він звучав точно, як Юрій Фіяла (здається, він був також із Києва). Піддався він аж по третій спробі. Розчарований, що не здобув соліста для свого хору, диригент славної "Думки" забув навіть вибачитися за таку покvapну характеристику мого приятеля Юрія - "дяді" Фіяли. ■

* Із кількакратних розповідей покійного Володі- "Плями" - написав Зенон Тарський.

ГОСТЕМ У МИТРОПОЛИТА

Андрій Кішка

Під час моєї праці у Голляндії, голляндський Апостолят З'єдинення повідомив мене, листом із 5-го липня 1937 року, про позитивне рішення відносно їхньої участі у Бельго-Українсько-Голляндським Фонді ім. митр. Андрея Шептицького. Не гаючись, я переслав цей лист Митрополитові разом із проханням про допомогу в організуванні української фінансової участі у цьому Фонді. Не треба було довго ждати на митрополичий лист подяки і на запрошення приїхати до Львова.

Вже 24-го липня я заїхав до львівського готелю "Народня Гостиниця", де на мене чекав лист від Митрополита Андрея, у якому митрополит рекомендував мене і мою місію особистостям українського промислового і торговельного "світу" Галичини. Ще цього самого дня я відвідав о. прелата Йосифа Сліпого - ректора Львівської Богословської Академії, сподіваючись, що зможу у цей літній час перебувати у студентському гуртожитку. На жаль, з уваги на ґрунтовний ремонт гуртожитку, це було не можливе.

На другий день прийняв мене на авдієнції Митрополит Андрей. Він сидів у кріслі-візку. Навіть у цьому кріслі хворого, я побачив не тільки фізичного, але і духовного велетня. У зворушенні я мовчки глядів на цю постать у сутані (дещо приношеній) василіянського монаха із бистрими очима і лагідним, проте проникливим поглядом повним доброти і святости.

"Дорогий Андрію" Митрополита привело мене до реальности. Під час розмови про Бельго-Українсько-Голляндський Стипендійний Фонд його імені, про українських студентів у Лювені і про ЛКУ, я відчув його живе зацікавлення долею українських студентів та його ознайомлення з їхніми проблемами. Після додаткових інструкцій і запевнення про особисту фінансову допомогу, Митрополит розгорнув руки, - якби хотів сказати, що стан його здоров'я не дозволяє йому зробити тепер нічого більше у цій справі. Після благословення, він на прощання сказав: "Я Вас запрошую сьогодні ввечері на вечерю. Однак, вибачте мені, але я не зможу Вам дотримати товариства. Отець шамбелян мене заступить."

У розмові, під час вечері, я згадав отцеві шамбелянові про мої відвідини Богословської Академії, без того, щоб натякувати на допомогу у моєму перебуванні у Львові. Тому, я був заскочений, коли того ж вечора о 10-ій годині мене покликали у "Народній Гостиниці" до телефону. Це був отець шамбелян: "Їх Ексцеленція Митрополит Андрей просить Вас бути його гостем, тут у палаті."

Несподіванкам не було кінця. Коли я прибув до митрополичої палати на Свято-Юрській горі, мене примістили у кімнаті брата Митрополита - о. Климентія, ігумена чину оо. Студитів, який у той час перебував у монастирі поза Львовом. І так, від ранку 26-го липня 1937 року я був впродовж одного тижня, гостем Митрополита. ■

З БОГОМ У СВІТ

с. Марія Туркало ЧСВВ

Вістка про лювенську книгу, повернула мої думки в далеку й забуту вже Бельгію, до Лювену, до приятелів, добродіїв, професорів і до дому Сестер "Сакрекерок", які із сердечністю і добротою піклувалися нами під час наших студій. Чудове було молоде життя, з опікою Божою над нами. Навіть під час страшного бомбардування Лювену ми осталися живими.

Думками й серцем я теж полинула до Підмихайлівцев, де я вступила у монастир Сестер Чину Св. Василія Великого 1933 р., після матури в учительській семінарії у Львові. 1938 р. наша тодішня Ігуменя, Мати Моніка Теодорович-Полянська, вислала с. Макрину Худяк і мене до Бельгії на студії, на факультет агрономії у ЛКУ. Була це жінка дуже щедро обдарована Богом, мудра, сильного характеру, а при тому материнського серця, виrozumіла, самопожвятна, повна ентузіазму і дбайливості для інших, для потребуєчих. Вона охороняла в нашому домі - монастирі всіх, що горнулися до неї. Для переслєдуваних жидів була спеціально ласкавою.

У її плянах було заложити господарську школу для господарів навколишніх сіл, як також школу для дівчат, майбутніх господинь. Тому, перший рік у Бельгії ми були у Бастоні у школі "Еколь Менажер". Там ми хлипнули трошки знання і способу про влаштування такої школи. Наприкінці 1939 року ми перейшли до Лювену, на факультет агрономії, у шкільних роках 1939-42.

Війна не дозволила нам повернутися на Батьківщину. Ми не могли навіть комунікуватися з нашою ігуменею і сестрами. З монастиря у Підмихайлівцев (досі зайнятий на шпиталь), сестри мусіли розійтись, деякі карались по тюрмах, і як знаємо, мати Моніка, померла на Сибірі. "Не до описання все це, що ми пережили", - писали пізніше наші спів-сестри з України. З великим подивом, шанобливістю і похвалою кланяюся в покорі моїм сестрам-страдальницям і хвалю й дякую Богові на віки. Я переконана, що наш виїзд до Бельгії, до Лювену, якраз перед війною і особливо, перед комунізмом, був із безграничної любови Бога і Його святого Провидіння. Господь знав мою людську неміч.

Чи встоялась би я вірною Йому в любові у цих страшних обставинах комуністичного режиму?

Ми мусіли залишитися у Бельгії до 1947 р., де ми, при допомозі Отців Редемптористів сповняли малу місію - займались нашими дівчатами, що їх німці примусово вислали до Німеччини на роботу. Запізнавшись із хлопцями-бельгійцями тої ж самої долі, вони поверталися з ними до Бельгії, як їхні супруги. Дуже мило і з вдячністю згадую нашого дорогого, бл. п. Митрополита Максима Германюка, який підтримував нас на чужині. Звертались ми до нього у наших потребах, рішеннях, страхах і непевностях, як до духовного Батька.

В Аргентині ми, із с. Макриною дісталися до "гніздечка" того ж самого Чину СС. Василянєк і як у Підмихайлівцев. Де могли, ми сповняли апостолування для нашої Церкви, серед наших людей, особливо для нашої дітвори, чи то у школі, чи переводили катехизацію, приготєвляли діточєк до Першого Причастя по колоніях. Робили ми це з радістю і великою сатисфакцією, хоч, нераз, у дуже трудних, невідрадних матеріальних обставинах.

Вір'ю, що Боже милосердя і заступництво Божої Матері, Яку, з дитинства я розчулено любила, були причетні до "непляновано довгих зупинок у Бельгії і в далекій Аргентині у безповоротній дорозі на Батьківщину."

Слава і Подяка Їм, на віки ! ■

З-ПІД МОСТА У ЛКУ

Федір Сметанко

Я прибув до Бельгії навесні 1945 р. Обминув лабети советської репатріяційної місії і потрапив до родини Софійки Колібаби у місті Серен (Seraing) біля Льежу. Софійка була у той час на студіях у Лювенському Католицькому Університеті - ЛКУ. Її дуже приємні, солідарно-патріотичні і християнсько-чутливі батьки, дізнавшись, що я не знав куди подітись, запросили мене переночувати у них. Спати у теплом, чистому ліжку, після шести ночей у відкритих вагонах та останньої ночі під мостом над "Meuse", - було справжньою розкішшю!

Батько Софійки був уже у відставці, бо як копальник, захворів на силікозу. На другий день він покликав двох своїх друзів копальників, братів Степана і Михайла Билинів, щоб вони влаштували мене на працю в копальні. Вони відвели мене до "кантини" (величезний барак), де мешкало в окремих місцях біля сотні поляків-втікачів та яких 30-35 українців. Того дня мене прийняли на роботу в копальні "Espérance et Bonne Fortune" à Jemeppe. Не копальня застрашила нас - українських хлопців, а вороже ставлення польської більшості, що жила під одним дахом у кантині і загроза советської військової репатріаційної місії у Льежі, що їздила джипами по вулицях і хапала насильно тих, що говорили по-російському або по-українському. Бельгійські комуністи (а їх тоді було ще дуже багато, особливо на шахтах!), дізнавшись, що ми не хотіли повертатися до Советського Союзу, всіляко нам грозили, називаючи нас фашистами та коляборантами. Після одного місяця праці я вирішив з кількома іншими хлопцями покинути нелегально копальню і поїхати до наших знайомих за працю у селі між Лювеном та Тірлемонтом.

- Це був перший "перст Божий" на моєму дивному шляху до ЛКУ.

У селі Roosbeck я попав до милої християнської родини, що прийняла мене як свого блудного сина, як свою дитину! Тут я відчув досить досконало різницю між двома світами: - між тим, що я його пережив і цим новим, що став для мене відкриттям християнського світу! Тут було мило і весело працювати, бо було це на весняному і свіжому повітрі та на добрих харчах. Безмірно вдячний Господу, я ходив зі своїми селянами до їхньої церкви, в якій нічого не розумів, а все ж таки дякував Всевишньому за врятування і молився за краще майбутнє. А в неділю по-обіді, всі ми українські хлопці з навколишніх сіл збиралися разом, або на "керміс", або на "VELO-курс", або до пивнички. Так котилися дні за днями, аж поки якийсь хлопець, що побував однієї неділі у Лювені, розповів нам, що знайшов там українську церкву і гурток молодих українських студентів. Наступної неділі (початок червня 1945 р.) більшість із нас вибачилася у господарів і поїхала до Лювену на Службу Божу.

- Це був другий "перст Божий" на моїй дорозі.

Після Служби Божої, на церковному подвір'ї, знайомилися одні з одними, а особливо з молодими - кандидатами-студентами ЛКУ та із старшими, що вже колись там студіювали. Там я запізнався із гарною

тодішньою студенткою ЛКУ Софійкою Колібабою, у ліжку якої у Серені я спав у другу ніч мого побуту у Бельгії. Вона вже знала, що якийсь Федя Сметанко спав у домі її родичів, бо батьки їй уже все це розповідали, гадаючи, що я був ще десь у копальні. Отож, Софійка Колібаба й зацікавилася моїм минулим. Дізнавшись, що я почав уже вищі студії у Харківському університеті (які тривали лише два місяці, бо прийшли німці і розпустили університет), Софійка поставила мені питання: - а чому тут не продовжувати студії? А у мене ні одна волосинка на голові не мріяла і не вірила у таку фантастичну можливість. Після трьохрічної рабської праці у Німеччині в страху та в недостатках, після копальні вугілля і тепер праці у селянина, хоч уже і в іншому дусі - та де там!!!

- А ось, і третій "перст Божий" на моїй дивній дорозі.

Того ж дня, Софійка познайомила мене з отцем Максимом Германюком - парохом української католицької церкви у Лювені. Вона поставила при ньому те саме запитання про мої евентуальні студії у ЛКУ. Розпитавши про деякі деталі з мого шкільництва, отець Германюк сказав, що все це може стати можливим, якщо я навчуся спершу тутешньої мови. Я зауважив, що вже добре розумію по-флямандському (вона подібна до німецької), але на думку отця Максима, було б краще і доцільніше навчитися французької мови, бо вона більш розповсюджена у світі, як нідерландська.

А як же вивчати французьку мову у флямандського селянина?

Софійка і тут дала мені пораду: - підемо, каже, купимо книжечку "Frans zonder moeite", це значить "Français sans peine", бо ти розумієш по-флямандському!

Отець Максим порадив Софійці познайомити мене з інж. Андрієм Кішкою, що тоді повернувся з Німеччини до Лювену і зайнявся, разом з відновленням У.Д.К., справою відродження українського студентського осередку в Лювені. Це побачення відбулося у його квартирі, при Rue de Malines. Він повернувся мешкати до бабусі, що була колись його "Cote-Madame", коли він був ще студентом ЛКУ. Мусів почекати на нього ще якусь годину, поки інж. Кішка повернувся із своїх важких "Rendez-vous" у зв'язку із відновленням і фінансуванням Лювенського студентського осередку. Тим часом старенька бабуся розповіла мені із захопленням і похвалою багато спогадів з часу його студій та про його активну суспільну діяльність. Вона підготувала для нього обід, що складався із двох на твердо зварених яєць та кількох

тартинок. Інж. Кішка прийшовши із запізненням, вибачився та запросив мене до столу і угощав мене, ділячись зі мною всім тим, що мав. Він мені теж порадив підготуватися до вступу у ЛКУ та попросити Софійку, щоб вона пішла зі мною до професора о. каноніка Nobless-a, на евалюацію моїх шкільних знань. Отець канонік порадив розпочати мої студії у Підготовчому Інституті, в якому він був директором. Це був рік підготовки до п'ятирічних студій на інженера. Ця візита була успішною. Професор був дуже прихильний і чутливий та старався допомогти мені вписатися до Інституту. На підготовку дав мені свій курс "Arithmétique Analytique", про що ми не вчилися в Україні. Після цього я вже з більшою надією повернувся до мого селянина. Так і почалося "підпільне" вивчення французької мови, без ніякого розголосу, бо вступ у ЛКУ був для мене все ще тільки віртуальним - багато перепон треба було ще подолати, заки...

Але, чи це не чудо, що "перст Господній" - не покидав мене на моїй чудовій приреченій дорозі.

Одного разу, як звичайно, господиня перевертала матрац мого ліжка і побачила під ним якусь дивну книжку. Під час вечері вона з приязню запиталася, яку книжку я читаю вечорами у своїй кімнаті. Вона завважила, що останнім часом я після вечері вже не виходив з кімнати. Почервонівши, я признався, що пробую навчитися говорити по-французькому. На диво, господар зрадив, погратулював мені і додав, що - "у Бельгії це дуже потрібне, бо без французької мови далеко не доберешся. Попробуй у Брюсселі - ніхто тебе не зрозуміє по-фляманському. Ось, ти молодець! Ти не такий, як інші твої товариші, бо ти вже не бігаєш по "кормісах" та "велокурсах", а весь час працюєш, і навчаєшся." Я не промовив ні слова про ЛКУ, бо боявся, що мої господарі перелякаються.

З того часу я міг уже відкрито посвячувати весь вільний час на вивчення французької мови, а в неділю міг спілкуватися з парохіянами української церкви у Лювені. Таким чином, мій вступ до ЛКУ став більш правдоподібним. Воно стало вже певним у серпні, коли о. парох Максим Германюк перевірів і одобряв моє знання французької мови. Він порадив мені попередити мого господаря, що я буду покидати працю під кінець вересня, щоб перебраться до Лювену на студії. Однак, я все ж таки боявся розчарувати мого господаря, і зволікав деякий час. Все ж таки одного дня під час вечері я натякнув, що може мені

вдасться колись поступити до університету у Лювені. Їхня реакція була несподіваною - вони зраділи, наче за свого сина, якому припало велике і заслужене щастя.

Через тиждень я їх повідомив, що мене вже записують у ЛКУ та що курси почнуться у половині жовтня. Вони ще більше зраділи і хвалили мене. Господар пояснив, що він не журиться за працю на полі, бо до того часу ми встигнемо зібрати всі цукрові буряки і здати їх на цукроварню у Tirlmont-i. Господар ще додав: "не будемо довго чекати, а в наступну суботу підемо до кравця, щоб замовити тобі новий костюм на Лювен." У той же вечір він покликав свого молодшого брата, що з ним ділив господарство, розповів йому про мої пляни і попросив, щоб він вибрав найкращий із своїх роверів, що лежали десь на горищі, віддав його до направи і передав мені на власність до Лювену. А наймолодший брат - пекар, мусів придбати для мене, на мій від'їзд гарний "argent de poche"!!!

А коли прийшов час, то всі вони гуртом відвели мене, як студента ЛКУ, аж до сільської зупинки автобуса на Лювен.

Вже в автобусі, коли я дещо очунав від сердечних прощань з господарями, я почав роздумувати і перечисляти всіх добродіїв мого короткого семи-місячного побуту у Бельгії: панство Колібаби, брати Степан і Михайло Билини, фляманські господарі, Софійка, о. Максим Германюк, інж. Андрій Кішка і о. канонік Ноблес. Це ж були люди, для яких я був зовсім невідомою людиною, проте всі вони так радо і безінтересовно старалися допомогти мені. Невже все це були окремі епізоди мого відкриття християнського світу? Невже, на дальшій дорозі життя, а зокрема у ЛКУ буде можливість і нагода зустрічати таких же християн?

Коли мій автобус зупинився у Лювені, я ступив твердо ногами на лювенську землю, повний оптимізму і віри у людську, християнську доброзичливість і у "перст Божий", який вказував мені шлях і унапрямлював мою життєву мандрівку. ■

МОЇ ЗУСТРІЧІ ІЗ ЗНАТНИМИ ЛЮДЬМИ

Борис Вашук

■ Лев Ребет

Нераз згадую про свою зустріч з українським політичним діячем, редактором часопису "Сучасність" і лектором Українського Вільного Університету в Мюнхені, Левом Ребетом. Лева Ребета запросили на лекції Високошкільних Літніх Курсів Українознавства - ВЛКУ в Лювені, де він дав свою доповідь на тему, зміст якої, ні назви, собі не пригадую. Ранком наступного дня Лев Ребет мусів відїхати поїздом до Мюнхену і, як один з організаторів ВЛКУ в Лювені, я запропонував йому допомогти нести валізку і запровадити на залізничну станцію у Лювені, на що він радо погодився.

По дорозі на станцію, я мав нагоду дещо поговорити з Левом Ребетом і виніс враження, що він був скромною, доступною людиною, а не якимсь небезпечним революціонером - терористом, як його змальовувала совєтська пропаганда. Проте, без сумніву, Лев Ребет був українським патріотом і, як члена Української Головної Визвольної Ради, московські більшовики уважали його небезпечним ворогом своєї імперії. І, хоч у той час організоване українське підпілля в Україні було вже знищене, більшовики підступно вбили його у Мюнхені.

Вбивство Лева Ребета було теж свого роду "генеральною пробою" для нової совєтської зброї і тактики КГБ вбивання і залякування інших політичних діячів на Заході. Два роки пізніше, у жовтні 1959 року, в подібний спосіб совєтський агент Сташинський убив провідника українських націоналістів-революціонерів - Степана Бандеру.

■ Іван Майстренко

Рівнож, я мав нагоду пізнати на курсах ВЛКУ (перший раз в Англії у серпні 1954 року, а згодом у Лювені, у вересні 1955 року), українського крайнього соціяліста - Івана Майстренка. Майстренко жив у Мюнхені, Німеччина, і видавав невелику розміром газету "Вперед",

яка, правдоподібно, була друкована малим тиражем і розходилась між його однодумцями, яких на той час було небагато. Теж не відомо, чи Майстренко одержував будь-яку фінансову, або іншу допомогу від совєтських агентур і чи, взагалі, він мав якийсь зв'язок з ними, у чому його підозривали деякі наші політичні середовища в діаспорі і дехто із нашого суспільства.

Проте, заради "наукової об'єктивности", Український Вільний Університет у Мюнхені, який організував курси ВЛКУ (Високошкільні Літні Курси Українознавства), запрошував на доповідачів представників різних наших політичних течій, навіть і непопулярних, у тому числі і Майстренка.

Для мене було великою несподіванкою, що у спілкуванні з іншими людьми, Іван Майстренко не виявлявся якимсь грізним і небезпечним, як його у той час характеризували, але був привітний, товариський і дотепний та прекрасно володів українською мовою. Він же уродженець Полтавщини.

■ Осип Зінкевич

Ще одна подія із ВЛКУ і зїзду ЦЕСУС у Лювені, у вересні 1955 р., закарбувалася у моїй пам'яті. Один із делегатів цього зїзду - інж. Осип Зінкевич, який у той час жив і працював у Парижі, несподівано вночі захворів. Інж. Зінкевич мав дуже гострі болі і ми вдвох вирішили покликати лікаря. Я пішов шукати лікаря і знайшов його на одній вулиці, недалеко студентського дому. Хоч це була вже пізна година і лікар вже спав, однак він встав, вдягнувся, взяв свою шкіряну торбину з потрібними медичними інструментами й ліками і прийшов до студентського дому при 9 рю де Брассер. Після обслідування інж. Зінкевича, бельгійський лікар встановив, що інж. Зінкевич мав запалення сліпої кишки і його негайно відвезли до шпитальної клініки ЛКУ.

На щастя, діагноза лікаря була правильною і вчасною, а операція успішною. Коли декілька днів пізніше, я відвідав інж. Зінкевича, він вже добре почувався, був у зв'язку зі своєю родиною у Франції і готувався до відїзду додому. ■

IN DE OEKRAIENSE FOYER*

Albert Van Den Branden

(переклав з голландської мови - Роман Раделицький)

Приїхавши до Лювену я зголосився до професора Jansen-a, директора Juste Lipse Collège, де перебували теологи. Я представив йому свою справу - що я прибув до Лювену, щоб завершити докторат, але у мене не було жодних фінансових ресурсів, щоб забезпечити там свій побут. Не було чим перейматися, він мене ще не забув. Без найменшого вагання він запропонував мені побут із харчами - даром. "Відда-си, як будеш багатим" - додав він з усміхом. Я ще попросив, щоб позичив мені на пару днів коц, доки не доставлять моєї скрині. Вже без простирала обійдеться, подумав я. Мені не визначили жодного речення щодо мого побуту у Juste Lipse. Директор Jansen, мабуть, диспонував окремими фондами для убогих студентів. У кожному разі я був врятований і міг спокійно продовжувати свою наукову працю.

Професор Jansen скоро найшов мені дефінітивну розв'язку. У Лювені був тоді великий дім-гуртожиток, у якому, на фінансовій ласці Риму, жило приблизно шістдесят студентів української національності. Ціль Риму була вишколити українську еліту, яка, після розвалу комунізму в Росії, перебрала б політичний та інтелектуальний провід. Думка була добра, однак, надто утопічна.

Український гуртожиток був під духовною юрисдикцією українського уніятського єпископа Івана Бучка, з осідком у Римі. Адміністративно дім був під управою комітету, до якого входили кілька професорів і один священник-монах бенедиктинського чину, що був директором Oeuvre d'Orient у Брюсселі і допомагав мені у фінансових справах гуртожитку. Комітет попросив настоятеля мого чину, щоб відпустили мене хочай на один рік. Так і домовилися. Однак, про це я нічого не знав.

Всі студенти були антикомуністи - як державники України, утекли із своєї країни походження. Більшість їх належала до уніятської слов'янської церкви. Було також кілька православних і таких, що не мали жодних релігійних переконань. Студенти були різних політичних переконань, крім комуністичних. Вони жили політикою. Ото ж,

політичних дискусій і засідань у них не бракувало. Це було природне явище, якщо взяти на увагу їхню делікатну життєву ситуацію. На загал, вони були доброго походження. У відношенні до призначування стипендій бралось завжди на увагу їхнє минуле родинне оточення, в якому вони виростали. Тільки тих студентів приймали, батьки яких належали до інтелектуальної кляси. Та цей принцип не завжди переводили в життя.

Кожний студент сам обирав поле науки. Багато із них обирали практичні ділянки, які могли б забезпечити їм хліб насущний: медичні науки, клясичні мови, соціологію, інженерію. Дуже рідко хтось обирав політичні науки. І це було дивно, якщо взяти на увагу їхнє духовне наставлення. Всі кошти студій покривав гуртожиток і в додатку кожному студентові місячно призначували т. зв. кишеньковий гріш. Кожний стипендист був зобов'язаний підписати документ-зобов'язання, у якому зазначувалося, що пізніше, коли студент почне добру працю, - буде сплачувати річно частину своїх довгів, щоб таким чином дати змогу студіювати наступним кандидатам. Цей лист підписували без жодних застережень, але й без найменших позитивних наслідків.

Roma locuta, causa finita. Студенти мене прийняли, - вони ж з Риму жили. Мій попередник був менш ентузіастичний. Згодом він появлявся у гуртожитку тільки з політичних причин. Коли політичний стан між аліянтами і Росією напружувався через ситуацію у Берліні і були побоювання нової війни, мій попередник виїхав до Іспанії разом із своєю "новоспеченою" дружиною - бельгійкою.

Комітет призначував також стипендії дівчатам - переважно донькам священників. Вони могли мешкати у кімнатах поза гуртожитком і регулярно відвідували своїх однокраєн при Brouwerstraat. Це часом навіть кінчалось поспішним шлюбом, хоч все таки забезпечувало довготривале спільне життя. Цього годі було, навіть у найкращому окруженні уникнути, і так ставалося.

Я тепер мусів пристосовуватися до "слов'янського" духа тих хлопців і про це я не мав найменшого поняття. Деякі мої товариші говорили про "гніздо ос". Це було несправедливе судження. Впродовж чотирьох років, які я провів з ними, я не мав жодних, вартих згадки, труднощів. Це не означає, що весь час світило тільки сонце й місяць.

Спочатку я відчув, що їхнє відношення супроти мене ішло впару з довір'ям і недовір'ям. Та після короткого часу мене прийняли, як

свого. І тоді мені переповідали, скільки вони пережили: багато терпінь, злиднів і убожества. Батьки їхні - у більшості були розстріляні росіянами. Із приходом німців вони дійсно, надіялися на самостійну Україну.

Щоб хоч трохи їх духовно піднести й допомогти, і на настирливе бажання єпископа Івана Бучка, я попросив у Римі спеціального дозволу, щоб відправляти Св. Літургію у Слов'янському обряді. Єпископ Іван Бучко вистарався таке позволення. Моєю першою турботою було запізнатися з основами старослов'янської мови, якою ця Св. Літургія відправлялася. Український священник із Льєжу у цьому мені допоміг. І так ми щонеділі співали у каплиці монастиря св. Гертруди, недалеко нашого дому, Святу Літургію. Наші хлопці вміли співати. І всі вони прислуговували, навіть ті, що уважали себе атеїстами. Ця відправа була крихіткою їхньої батьківщини.

Одного ранку до мене загостив настоятель мого чину. Він прийшов оглянути моє нове робоче оточення. Він був чимало здивований і заскочений, бо свою кімнату я комфортабельно улаштував. Велика канапа-ліжка, яку я купив у Grand Bazar-і у Брюсселі, служила мені за ліжку вночі, а за канапу вдень. На "старому ярмарку" я купив гарну шафу із червоного дерева, яка служила мені за бібліотеку. Було ще бюрко, пара вигідних фотелів і кілька гарних картин прикрашували стіни. Все це уприємнювало моє перебування у кімнаті. Отець настоятель знав, що я одержував щомісяця 2,000 б. фр. і уважав, що це була більш, як вистачальна сума. Отож, він просив мене, щоб я відправляв ще одну Св. Літургію у Differt-і. Я відмовлявся від цього, бо уважав, що моя "Праця Сходу" досить займала мене і він більше на цьому не налягав.

На початку 1950 року моя докторська дисертація була готовою до друку: праця мала приблизно 800 сторінок і в ній я обговорював декілька тисяч перед-ісламських написів, що були вирізьблені кочовиками на скелях в Арабії. Усі видатки на видання моєї праці були покриті "Wetenschappelijk Onderzoek" у Брюсселі. Таким чином вже у листопаді 1950 року я боронив свою докторську дисертацію. Після того, установа "Wetenschappelijk Onderzoek" призначила мені наукову стипендію на 1950-51 академічний рік. Це мене врятувало від моїх фінансових труднощів. Я поволі почав підбудувати свою бібліотеку, яка зросла до 2,000 наукових праць.

І ось, одного дня до мене завітав віце-провінціал нашого монашого чину, запрошуючи мене повернутися до Differt-у: Їм був конечно потрібний учитель географії для нижчих клас. Мій здоровий глузд збунтувався проти такого пониження супроти мене і проти деяких монастирських відповідальностей. Воно ж і взяло верх, бо я виразно висловив йому своє бажання залишитися на якийсь час у Лювені і далі поглиблювати своє знання у галузі орієнтальної науки. ■

* Із деякими скороченнями взято з одноіменного розділу книжки Von Klompenmaker tot Prof, Autobiografie van Albert Van den Branden, Een uitgave van p.v.b.a. Marcel Oelbrandt - Drukkerij Rinda.

СПОГАД ПРО КОЛЮМБА

Олекса "Брисько" Біланюк

З Ігорем Суховерським я заприятелював восени 1945 року, коли ми були членами старшо-пластунського куреня "Бурлаки" і студентами університету УНРРА у Мюнхені. Вже тоді він відзначався культурою своєї поведінки та мовними здібностями. Міжнародня Студентська Рада Університету УНРРА обрала його до своєї Управи. Одною з його ініціатив був протест цієї Студентської Ради проти насильного вивозу колишніх советських громадян до Советського Союзу.

Рік 1946 зарисувався у моїй пам'яті, як рік "бурлацьких" мандрів. На одній із цих мандрівок Ігор Суховерський здобув псевдонім "Колюмб". А сталося це, коли ми при однім озері рішили збудувати тратву зі зрубаних дерев і переправитись на острівцець на тому озері. Береги острівця показалися стрімкими і недоступними, але Ігор скочив до води, якимось "вицарапався" на беріг і ливом притягнув тратву до берега так, що ми змогли видістатися на той острів. За цей подвиг Ігор удостоївся псевда "Колюмб".

У 1947 році з великими пригодами, кількох Бурлак (спершу Кангур і Трубка, згодом Колюмб, Троян і Герасимович) опинилися в Бельгії у Лювенському Університеті. Завдяки своїм притаманним природно-аристократичним манерам і знанню французької мови (Колюмб походив з Буковини), Колюмб в короткому часі став приятелем бель-

гійської знаті і обертався у колах високої бельгійської шляхти. Так дійшло до події, в якій Колюмб іменував себе і ще наших трьох лювенських студентів - Федя Сметанко, Ромка Трача і Олексу Біланюка - українськими шляхтичами. Почалося це тим, що вліті 1948 р., з ініціативи бельгійських і голландських студентів-шляхтичів, організували в замку Ротберг у Швейцарії першу післявоєнну зустріч представників "синьо-кровних" альянтських студентів із "синьо-кровними" німецькими студентами. Один із бельгійських організаторів, колега Колюмба подумав, що на такій зустрічі цікаво було б мати і представників слов'янської шляхти, тому запросив Колюмба прибути на цю зустріч із ще трьома українськими "синьо-кровними" студентами. І так Колюмб і ще нас трьох, попали між альянтських дюків, контів і маркізів та німецьких герцогів, графів і баронів, на три-денну конференцію, що її головна тема була: "Причини II-ої Світової Війни". І попали ми туди, як справжня висока знать. Мама колеги Колюмба дала нам на подорож з Бельгії до Швейцарії і на час конференції та на поворот до Бельгії, великого, шикарного Бюіка ЗІ ШОФЕРОМ (гляди фото у розділі Свідки Війни) і вистарала нам якісь такі спеціальні візи для переїзду через Люксембург і Францію до Швейцарії, що пограничниками лиш салютували і без затримки пропускали.

Колюмб не мав проблеми представляти шляхтича, бо він природний аристократ. Нам трьом "посполитим смердам" треба було весь час дуже вважати, щоб не виявити, що наша кров не синя, а червона... Та завдяки Федьові Сметанкові, ми гідно віддячилися бельгійським організаторам за привілей взяти участь у цій незвичайній конференції - зустрічі. Бо альянтські студенти це були 20-літні молодики, а німецькі самі 35-літні колишні майори і оберсти. І так спочатку кожна дискусія кінчалася поразкою альянтів - мовляв альянти по Першій Світовій Війні загнали Німеччину в кут і "бідні" німці мусіли боронитися, тому вся вина по стороні альянтів. Недосвідчені французькі і бельгійські молокососи не мали жодної шанси проти досвідчених, високо-освічених німецьких офіцерів. Аж поки не зайняв слово Федя Сметанко, колишній комсомолець з Великої України. Він так почав дошкільувати німцям своїми аргументами, що один барон заявив: "Українцям не можна вірити - під час війни вони служили нам, а тепер хочуть приподобатись вам. Ану попросіть його, хай покаже Вам свій "Зольдбух" і скаже, в якій німецькій формації він воював проти вас." На це Федь

Сметанко справді вийняв з кишені книжечку і передав її, спершу там, де сиділи альянти і сказав: "Ось мій "Зольдбух". Подивіться самі, в якій німецькій формації я перебував." Книжечка у великій тишині йшла з рук до рук, а коли дійшла до німців відчулося велику констернацію, бо це був документ, що його Федьові видала американська армія, коли звільнила його з німецького концлагера. На фотографії документу - Федь, це один скелет в однострої в паски, зі своїм концлагерним номером.

Після того епізоду німці страшно присмирніли, а альянти не знали, як нам догодити. Тракували вже не лиш Колюмба, але всіх нас, як справжніх шляхтичів (бо до того деякі з них могли мати сумніви).

Після повернення у Бельгію, Колюмб дальше часто бував у колах бельгійського дворянства і чувся там як "риба у воді". Ми "псевдо-шляхтичі", хоч були теж запрошені, туди не пхалися - мабуть тому, бо боялися, що раніше чи пізніше "пустимо фарбу". Такою вродженою аристократичністю, як Колюмб, ми не володіли...

Так згадую Колюмба - не лиш як доброго приятеля, але теж як справжнього українського аристократа. ■

КОЦЮБИН ВЕЛОСИПЕД

Григорій Панчук

Однієї темної ночі, взимку, я відвідував на Коцюбиному велосипеді курси романістики, коли автомашинка зненацька перевернула мене. Коцюбин велосипед авто майже розгоришило, але байдуже: я був цілий, за вийнятком синяків, подряпин та болів тут і там. Скільки провинився шофер машини, я не мав зеленого поняття про те, що воно таке - відшкодування. Водієва страхувальна компанія мовчки і швиденько відремонтувала велосипед, і Коцюба міг далі гуляти новим "ровером" вулицями Лювену, поки я шкандибав на одній нозі, переконуючи себе, що великої шкоди не завдав собі. Щоправда, Коцюба не довго вже їздив на своєму ровері, бо я в нього відкупив за безцін цю штучку на двох колесах, до якої я прив'язався (Незабаром Коцюба виїхав на дальші студії до Парижу). Чомусь я гадав, що Коцюбин ровер

врятував мені життя. Ішов би я пішки, то не велосипед, а мене самого бабахнуло б авто... Не спадало навіть на думку, що обставини цієї події були б тоді зовсім іншими. Кожний має право мріяти!

Коли мені відмовили у військовій відстрочці й, попри мої протести, знову довелося пакувати валізки. Я повертався до Франції, ледве покуштувавши студентського життя, сповненого свободою, ба навіть і сваволею, але з... Коцюбиним ровером.

Цей мій-наш велосипед, міцний як танк Т-34, виглядав, як новий, мав свою дальшу історію. На бельгійсько-французькому кордоні його "заарештували". Французькі прикордонники вимагали від його власника, тобто від мене, довідку про ціну й місце заupu. Оскільки я не мав таких документів, прикордонна служба наклала арешт на мої "колеса". Щойно через кілька тижнів прикордонна адміністрація повідомила листом, щоб я забрав собі ровер, інакше його продадуть під час ліцитації конфіскованих речей після дванадцяти місяців й одного дня перебування на складі...

Бюрократичній зухвалості немає меж...

І я забрав свій велосипед. На ньому їздив я, мій батько, а у вісімдесятих роках мій двоюрідний брат, який був "сільським сторожем" (garde-champêtre) у нашому селі. Одне слово: роки минали, і дебелий велосипед зробив навіть "комунальну" кар'єру. Виходить, і велосипеди мають право на власну історію, яка переважно кінчається на кучугурах залізного брухту. Мектуб - Так написано! ■

ЛЮВЕНСЬКЕ ЖИТТЯ

Борис Витязь

■ Дорога до Лювену

Після закінчення шостої кляси у таборовій гімназії, я виїхав з батьками до Бельгії. Однак, тут не було надії на продовження навчання для сина українського інженера - бельгійського "вуглекопа". На щастя, у пригоді став нам о. Максим Германюк. Він мабуть мав добрі зв'язки у колегії греко-латинського зразка, Бон Есперанс, бо її

директор і професори нас дуже гарно прийняли. Про грецьку мову я "чув", але жодного поняття не мав, а знання латини мав тільки поверховне. На щастя, - я також не знав ні французької, ні флямандської мов. Після "перевірки" мене прийняли до останньої кляси колегії і до інтернату. 1948 року, після двох років навчання в останній клясі, "даруючи" мені греку, сам директор вручив мені свідоцтво зрілості.

Дорога до Лювену була відкрита. Мої батьки, і я також, хотіли, щоб я вчився на лікаря. Але в ті часи українські діячі, живучи надією швидкого повернення на рідні землі, були зацікавлені підготовкою майбутніх державних кадрів, а не якихось там спеціалістів, яких в Україні було досить. Отже, єдину стипендію, яку я міг отримати - була стипендія на політичні науки.

■ Студентський побут

Як новоприбулого, мене автоматично примістили у найбільшій кімнаті гуртожитку, яку називали "стайня". У ній, вздовж стін були розташовані ліжка (шість), а посередині стояли столи завалені книжками, зошитами тощо. Початківців, які успішно здавали іспити, переводили, по змозі, у менші кімнати на 4-3-2 ліжка. Характерною властивістю "стайні" було те, що у ній завжди хтось був. Ось, скажимо, набридло комусь "кувати" і хотів він трохи подискутувати, тоді йшов до "стайні", де був упевнений, що знайде собі співбесідника.

Протилежною духом і меншою розмірами була "кузня", де добре зіграна трійка інженерів "кувала" своє майбутнє. Там, напевно, було мало зайвих розмов і це відзеркалювалось у вислідах їхніх іспитів. Були ще й інші, але менш характерні назви кімнат.

Серед головних виявів життя студентської громади, поза їдальнею, де за кожним столом постійно сиділа більш менш зіграна група споживачів, - була приймальня-читальня. У ній можна було подискутувати, довідатись про світові події з української чи німецької або франкомовної преси. Але, найбільш притягаючою силою була гра у шахи. Звичайно, не така, де грає двоє, - але така, де двох гравців оточує цілий гурт "кібіців", які дораджують, дискутують, сваряться. Деякі шахісти були відомі навіть у лювенських колах, як Роман Якемчук, Володя Беренфельд, ну і навіть Дмитро Дубина.

Часом у читальні вибухала соковита, українська пісня, яка виливалася вікнами на вулицю, дивуючи прохожих, які ще не звикли до такого феномену. З приходом нової генерації студентів, ця традиція, занепала. Був також, як і належить, студентський хор, який пописувався час до часу на офіційних імпрезах.

У п'ятдесяті роки, студентів спонукували їздити на різні імпрези в "терен", де у копальнях працювало багато українців. Цей обов'язок великою мірою перебрав на себе СУМ. Я на початках належав до Пласту, але коли організувався СУМ, мене обрали секретарем центрального комітету, і цю функцію я виконував до кінця моїх студій. Це звичайно, не було по душі управі Пласту і з цього приводу був малий конфлікт.

Впродовж мого довгого побуту в осередку (1948-57) персональний склад студентів мінявся. У сорокових і на початку п'ятдесятих років, майже всі були уродженцями України, багато з яких були ветеранами воєнної завірюхи. Пізніше, почався приплив молодших людей з Європи і з Америки.

■ "Ви скінчили і можете йти"

Я був на другому році політичних наук, коли зайшли зміни в управі комітету студентського будинку і мені тоді вдалося отримати стипендію на медицину. Програма першого року складалася, практично, із двох головних дисциплін: фізики і хемії, як також менш важливого курсу зоології. Напевно, для форми, додали ще малесенький курс метафізики.

Мене зокрема жахав величезний курс фізики з його довжелезними і незрозумілими формулами, які треба було забубнювати напам'ять. Не в меншій мірі жахав і професор невропат, який викладав цей курс. На кінець року до іспитів я був зовсім не підготований і все закінчилося "фіяском". Автоматично я втратив стипендію, хоч мені і дозволили ще один рік мешкати в будинку.

Знову прийшов час іспитів. Цим разом, до іспитів я був краще підготований, як попереднього року, але вимоги на іспитах для тих, що "дублювали" рік, були також суворіші. На ціле життя закарбувався у моїй пам'яті іспит із фізики. Під час іспитової сесії кожний студент

молився, щоб у день його іспиту з фізики була погідна погода. Якщо погода була похмура, проф. Капрон, який викладав фізику, мав ревматичні болі і безпощадно усіх "різав". На великий жаль у Бельгії, та ще й на початку літа, рідко буває погідна погода.

Нарешті прийшов день іспиту і кожний з нашої групи отримав п'ять письмових питань. Потім, студенти один за одним підходили до професора, який перевіряв відповіді, і якщо він був задоволений, - давав додаткові питання. Якщо ж ні, тоді ляконічно казав "ви скінчили і можете йти". Кожного разу, як я чув цю відповідь, моє серце стискалось від страху. Прийшла і моя черга. Він коротко подивився на мої відповіді і, поклавши їх на бік, просив мене пояснити теорію світла. Знаючи це питання дуже добре я хотів блиснути, цитуючи різні деталі, ну і спіткнувся: забув назву одного із клеїв, який вживається у конструкції апарату для аналізу світла. А тому, що це було другорядне, я старався продовжувати пояснення. А він ні! Яка є назва клею?! На моє прохання дати мені змогу відповісти на його питання, а назву клею я пригадаю, - як грім пролунала відповідь, якої я так боявся: "Ви скінчили і можете йти". Кров вдарила мені в голову і я вигукнув: "ні!", продовжуючи свої пояснення. Під впливом адреналіни, мені здавалося, що я це відтарабанив слово в слово, як було написано в його курсі. Професор трохи зняковів і задав мені ще два питання, на які я знову відтарабанив відповіді, і цим разом відчув приємне зелене світло, яке відкривало мені дорогу на продовжування мого навчання. Виходячи з аудиторії, я цілком несвідомо сильно хлюпнув дверима, залишаючи по тому боці мої два перші, важкі роки у Faculté des Sciences.

■ На Миколая я був чортом

Під час року було чимало товариських зустрічей з іншими студентськими угрупованнями, але найбільшою подією року була новорічна забава "Маланка". Обраний для цього комітет піклувався, щоб були гарно удекоровані залі, щоб вула відповідна музика і все інше, що створювало гарну атмосферу. Декораціями займався Юстин Клим, а після його виїзду в Канаду - це була моя функція, аж до кінця студій.

Другою регулярною внутрішньою подією було свято Святого Миколая. Кожному студентові укладали відповідні епіграми і відповідно

до цього вручували якийсь малий дарунок. Я щорічно грав роллю "чорта", складаючи вірші для кожного. Деякі із них я ще пригадую і для прикладу зачитую:

- Роман Якемчук був солідним студентом політичних наук з високим IQ. Він мав досить оригінальний характер і кожного звав "міко" - це так, наче "друже". У дискусіях, щоб підкреслити поверховність знань співбесідника, він часто радив йому читати грубі книжки. В свою чергу всі його називали "Міко". Ось, його епіграма:

Міко, - хто його не знає
Часом він на скрипці грає,
Й думка десь його літає...
З юности не користує,
На дівчат не поглядає,
Лиш часом коли смеркає
Він в затемненій алеї
Грубу книжку притискає.

Для Федя Сметанко, який став інженером і був романтично прив'язаний до флямандського суспільства:

Він усе в Європу, байка що флямандську,
Вікно для України хоче відчиняє,
Хоче фрак носити усе елегантський, -
Бо східняцький він аристократ.

Беручи до уваги кількість і короткий час, в якому я складав ці епіграми, можна собі уявити, що не всі вони були вдалим і могло бути, що часом вони комусь і дошкуляли, але я ніколи не відчував, що хтось за це на мене "мав зуба".

Як і кожному присутньому, отцеві Дзвоникові я також склав епіграму:

Він для добра і для порядку
Наставником студентів є.
Лиш шкода, що противоріччя
Йому спокою не дає.
Часом він добрий може бути
Але часом, як грим з небес,

Заповідає нам декрети
Що викликають наш протест.

У додатку, о. Дзвоник отримав у подарунку книжку із практичними порадами.

Реакцію о. Дзвоника можна вкласти в епіграму:

Незабаром по декрету
Хвоста чорту відірвали,
Відірвали - як також
Argent de poche. ■

ПРИКРИЙ СПОГАД

Віталій Візір

Був це академічний рік 1956-57. Студіюючи на передостанньому році інженерії, я вирішив здавати іспит в осінній іспитовій сесії, 15-го вересня 1957 року. Кілька днів перед іспитами, коли я мусів інтензивно вчитися і концентруватися над обширним матеріалом, мені вручили листа, що прийшов поштою. На конверті була зворотна адреса Апостольського Візитатора Українців Католиків у Західній Європі.

У листі, за підписом о. митр. Якова Перрідона, мене повідомляли, що Окрема Комісія Й. Е. Архиспископа й Апостольського Візитатора для Українців у Західній Європі для справ Українського Студентського Осередку в Лювені вирішила відмовити мені стипендії на наступний академічний рік 1957-58 "...із-за Вашого промоторства у витворюванні невідповідної атмосфери в Українському Студентському Гуртожитку в Лювені, чим Ви утруднювали збереження належного порядку там же. Це рішення... ..є невідкличним і Ви повинні покинути Український Студентський Гуртожиток у Лювені найпізніше до 1 жовтня ц. р."

Самозрозуміло, що це був "грим з ясного неба", який мене приголомшив до тієї міри, що мені важко було навіть думати про іспити. Я не почувався винуватим, бо, як голова НаСУС, я діяв як репрезентант студентів і, поза дрібними непорозуміннями з адміністрацією Українського Студентського Гуртожитку, я не бачив серйозних причин та-

кого рішення супроти мене особисто. Вдарило мене ще одне, а саме, як мені було відомо, у біжучому академічному році мені призначив стипендію Comité Académique, якою диспонував у мою користь СоВАУУ. Чи можна було мені відбирати цю стипендію без порозуміння із монс. Літтом, віцеканцлером ЛКУ?

Майже ідентичного листа одержав Василь Хміляк, студент будівельної технології, у якому подавалось, як причину втрати стипендії і видалення із гуртожитку "...з огляду на неуспішність у Ваших дотеперішніх студіях". Василь провадив від 1954 року ансамбль українських народних танців, у якому свого часу брало участь 20 танцюристів. Мабуть із цієї причини він здавав іспити переважно в осінній сесії. Як для мене, лист був для Василя Хміляка також дуже прикрий, тим більше, що у біжучому академічному році він був стипендистом бельгійської держави. Його стипендією також диспонував у його користь СоВАУУ.

Подібні листи одержали ще три студенти. Наші ітервенції у СоВАУУ і у Comité Académique викликали здивування, співчуття і обіцянки розглянути нашу справу. Інтервенювали у нашій справі також студентський капелян о. Іван Тилявський і голова ЦЕСУС Едвард Бродацький.

Однак, ми мусіли покинути гуртожиток, щоб під час академічного року 1957-58 проживати на "приватках" із допомогою СоВАУУ. Як нам відомо, СоВАУУ не одержував вже більше фондів, ані від бельгійського уряду, ані від Comité Académique і тому наша допомога була з інших фондів СоВАУУ. ЛКУ продовжував нам "давати кредит" на студійні оплати.

У тому ж академічному році, я, Василь і один з трьох здали кінцеві іспити і одержали наші дипломи. Два інші студенти одержали дипломи у наступних роках. Однак, ті дипломи були притьмарені прикрими для нас рішеннями достойних добродіїв, які нам важко зрозуміти й досі. ■

ПСИХОЛОГІЯ КОХАННЯ*

Роман Трач

Під кінець академічного року 1947-48 я здав іспити "avec grande distinction". Помимо доброго успіху в навчанні, я не був задоволений програмою студій психології в Лювєнському університеті.

У Лювєні навчальна система була середньошкільна: всі курси на кожному році були обов'язкові. В результаті приходилось слухати професорів, що часто були нецікаві, нудні і деколи навіть недобре поінформовані. В Мюнхені я слухав лекції проф. Філіпа Лерша, що був науковцем світового рівня, і я там навчився більше на протязі трьох коротких семестрів, чим від усіх Лювєнських професорів психології до купи на протязі чотирьох років.

Лювєнська середньошкільна система мабуть не турбувала студентів медицини чи інженерії, але для мене вона була "могилою" інтелектуального життя. І так наприклад, хоч в університеті були цікаві філософські курси модерної філософії (напр. курс екзистенціалізму), я не міг його слухати, навіть як вільний слухач, бо мусів в цей час слухати якийсь нудний курс про середньовічну філософію св. Томи Аквінського із 13 століття, і як її можна пристосувати до життя католиків в модерному світі, бо вона єдина була згідна із вченнями католицької церкви. Дивлячись на цей курс з перспективи 50 років, можу сказати, що викладач сам добре не розумів томістичну філософію, і що з того можна було тільки або сміятись (що робили бельгійські студенти), або сердитись на втрату часу (що я робив).

З вище названих причин, мій найкращий приятель, студент філософії Павло Омелян, покинув студії в половині першого року, вийшов з гуртожитку і пішов працювати. Опісля одружився з бельгійкою, виїхав до Канади і вже більше філософією не займався. А шкода, бо був здібний студент і в Мюнхені був повний ентузіазму до філософії. Альберт Айнштайн (Albert Einstein) написав колись таке: "Це справді чудо, що модерні методи навчання не зовсім знищили святий дар інтелектуального зацікавлення, бо зацікавлення є делікатною рослиною, яка потребує, в першу чергу, свободи, без якої вона руйнується і неодмінно гине".

Оскільки на еміграції я був сам один, без батьків чи родичів, і не мав грошей, щоб студіювати деінде, а в Лювені мав фінансово забезпечені студії, то я залишився в Лювені, хоч морально почувався дуже погано, і через те під кінець студій навіть серйозно захворів. Коли отримав диплом психолога і педагога (licencié), то вже не мав охоти залишатися на докторські студії в Лювені, хоч добре знав, що в моїй професії докторат обов'язково треба мати. Більше не міг терпіти лювенських вузько-лобих професорів психології: вони мені дослівно "боком вилазили."

В модерній психології існують три течії: психологія як природнича наука, психоаналіза та її витoki, і психологія як гуманістична наука. В Лювені панувала лише перша течія, що являється історично найстаршою. Дві другі течії у моїх роках (1947-51) до Лювену ще не дійшли, хоч в той час існували вже поверх пів століття.

Для мене психологія була не лише фахом, щоб заробляти на життя, бо в цьому плані я не мав ілюзій, я знав що мені з нею буде важко "заробляти на хліб насущний". Мої друзі питали мене: "Що ти студіюєш? Психологію? Що це таке - філософія? І що ти з нею будеш робити, коли виїдеш з Бельгії?" На такі питання я не мав задовільної відповіді. Психологія для мене була не так фахом, як глибоким зацікавленням старатись зрозуміти себе і людей, і також старатись зрозуміти те, що сталося в нашому ХХ столітті з його советськими, нацистськими і другими звірствами. На ці теми писали психологи і другі науковці в німецькій, французькій та англійській мовах, але професори психології в Лювені про них так і не згадували. В лювенському Інституті Прикладної Психології та Педагогіки панувала "психологія як природнича наука", де єдиним знанням, що заслуговувало на увагу, уважалися результати лабораторних експериментів, де об'єктами дослідів були щурі, голуби, мавпи, і інколи теж університетські студенти. Такий експериментальний підхід до психології я сьогодні називаю псевдо-наукою, або сцієнтизмом (=абсолютизація методів природничих наук).

І так, наприклад, загально відомо, яку велику роль грає в житті людей кохання ("Love makes the world go round" каже англійська приповідка), однак у підручниках психології на цю тему нічого не писалося. Чому? Тому, що академічні психологи ще не зуміли придумати відповідних методів, щоб еспериментально, в лабораторних обставинах, "по-науковому" досліджувати феномен кохання. Що такий підхід до пси-

хології був діаметрально протилежним глибшому, і навіть можна сказати, християському розумінні людського життя, лювенським професорам у голову не стукнуло. ■

* Поміщено без скорочень задержуючи мову і думки автора.

ФРАГМЕНТИ

Зенон Татарський

■ Директор Бурмило

Євген Косенко, який приїхав до Лювену одним, запитався першого зустрічного студента де і в кого зголоситися.

"У директора, тут у цій кімнаті при вході" - була відповідь.

"А як його звуть" - запитався Євген.

"Д-р Богдан Бурмило" - радо поінформував студент.

І так д-р Богдан Казимира довідався, як популярно звуть його студенти.

■ Фризієрня

Мабуть раз на місяць, або за окремим домовленням, і за доступними цінами для "трудящих", у загальній умивальні Зенон Янковський підстригав бідних студентів (багатші ходили до міських майстрів цієї світлої гільдії).

"Пацієнт" повинен був задалегідь сказати, чи підстриження має бути на довго, чи на коротко. Ті що перший раз стриглися, мали проблему, бо не розуміли Зенкової термінології. Зенко думав про час, тоді як "новий" мав на увазі довжину волосся.

■ Всі українці - лиси

Кілька студентів почали лисіти. Зенко Янковський порадив їм, що часте стриження на "нульку" і часте голення цілої голови стримує процес лисіння. Зенко брав окремі оплати за стриження і окремо за голення. Ця теорія, з точки зору "бізнесового", була фантастичною і досить poplatною.

Прийшов кінець академічного року і час іспитів. Трьох "лисих" не здали іспитів у першій сесії і їх спрямували до одного монастиря на "навчальні вакації".

"Нові братчики" - подумав вартовий монах, коли побачив їх при брамі монастиря.

"Українські студенти" - представилися "лиси".

"Вітайте, нам треба монахів що мають почуття гумору" - відповів приборамний. Щойно розмова з ігуменом монастиря перерішила, що це не гумор.

Кілька днів пізніше, цілком припадково, буйноволосий Осип Іскрижицький дістав спрямування до цього самого монастиря.

"Український студент" - представився Осип тому самому приборамному монахові.

"Я не знаю хто Ви є, але я певний, що Ви, молодий чоловіче, не є ніяким українським студентом" - відповів приборамний.

Осипові прийшлося досить довго переконувати ігумена у правдивості своїх слів.

Прийшла неділя - час відвідин монастиря родинами монахів та гістьми. Спільний обід подавали у просторій їдальні. При окремому столі сиділи українські студенти. Гості не могли не звернути уваги на трьох "лисих".

"Хто є ці три лисі молоді чоловіки при тому ось столі?" - питали гості монахів.

"Це українські студенти" - була відповідь.

"А хто цей четвертий з довгим волоссям?" - кожний раз був другий запит.

"Це також український студент" - радо і з посмішкою інформували монахи.

"Ви хіба жартуєте" - неодмінно реагували гості.

І так було кожної неділі.

■ Іскрижицький

Професор математики, Simonard, був пострахом студентів першої і другої кандидатури інженерії. Усний іспит відбувався у викладовій залі при довгій чорній таблиці, при якій стояло нараз три або навіть чотири студенти. Професор сидів у першій лавці. Видряпавшись на підвищення біля таблиці, студент мав написати вгорі своє прізвище.

Написавши Iskryrzycky, Осип Іскрижицький з острахом чекав на дуже важке питання. Глянувши на щось, що йому виглядало досить знайомиє, професор запитався: Dite moi Monsieur, est-ce que c'est votre nom, ou est-ce que c'est un polynome algébrique?

Довідавшись з полегшею, що це не є якийсь невідомий йому альгебричний вираз і щоб не витратити часу, професор дав Осипові тільки одне, дуже легке питання. Мабуть уважав, що студент із таким математичним прізвищем повинен знати математику.

■ Прання

Позначив чорнилом свою білизну і здав до прання. І не турбуєшся, коли перший раз здаєш білизну. В день коли пральня привозить білизну до гуртожитку і кидає її на великий стіл, всі колеги беруть своє, а ти не поспішаєш з викладів.

Приходиш із викладів, розпаковуєш книжки і повільно підходиш до майже порожнього стола. Береш усе подерте, бо голим, або у брудному ходити увесь тиждень не будеш. Не скаржишся нікому, бо будуть сміятися. Обіцяєш собі, що наступного разу будеш першим.

Так в українському студентському домі під числом 9 вчилися, що добре бути першим, а в ніякому разі останнім.

■ Черешня

На подвір'ї, під числом 9, росла велика черешня. Раннім літом вона вкривалася цвітом. Всі подивлялися її красу. Коли появлялися черешні, нетерпеливі і хапчиві не дозволяли їм вповні дозрівати.

Одного року всі студенти домовилися, що "спеціальна вишнева

комісія" буде лазити на дерево, перевіряти стан дозрівання вишень і рішати про час їх зривання. Порушення договору каралося обливанням з балкона водою не тільки тих, що сиділи на дереві, але і тих, що стояли під деревом. Охочих обливати було багато. На балконі завжди стояло щонайменше одне ведро повне води.

Прийшов час, коли "комісія", після докладного обстеження, проголосила - "завтра пополудні". Однак, один любитель черешень вже вранці виліз на дерево у купелівках. Він кпив особі з "купелі" і споживав черешні. Коли ж поцілила його 'бомба' води з чорнилом, зліз з дерева наполовину чорний. Пополудні всі їли черешні, а він відмивав з тіла плями.

■ Кожний День Обливаний Понеділок

Дуже можливо, що початком того виду "спорту" було обливання на черешні. Хтось когось облив і треба було "віддячитись". Був час, коли під числом 9 було дуже нерозважно виходити через браму на подвіря без того, щоб не задирати голови вгору. Треба було докладно обстежувати вікна другого поверху і балкон, хіба, що хтось виходив у теплий день в купелівках.

Часом навчання переривала біганина по коридорах до умивальні, де наповняли ведра, бо "хтось" був на подвір'ї. Довший час ті що лили воду стоячи на балконі чи у вікнах другого поверху не мусіли звертати уваги на свою власну безпеку. Цьому поклав кінець старший студент третього поверху, який вихиляючись через вікно вилив ведро води на голову студентіві другого поверху, який, вихиляючись з вікна чи стоячи на балконі, лив воду на подвіря.

У день, коли кухонна обслуга позабирала всі ведра, на подвір'ї появился "екстерніст", на якого вже віддавна всі "полювали". Два студенти погналися до кухні наповнити ведра. На їх щастя одне ведро було повне, хоч на диво - було важке. Працівник кухні щось белькотів, але було пізно. З балкона полилось повне ведро рідкого мила. На жаль, "екстерніст" вчасно відскочив на бік.

■ Sessions Extraordinaires

Дуже активною була ланка бриджа. Вишкіл провів Олександр Марків за системою Кульбертсона (так грали в Галичині). Вишкіл успішно закінчило яких десять студентів, так що легко було знайти "чвірку" на т. зв. Session Ordinaire, що тривала три "робри" (від двох до трьох годин), а нерідко і чотири "робри", коли "відбивалися". Від місяця травня такі сесії "завішували", бо "il faut faire les examens".

Однак, неписаним законом було передбачено, що коли три бриджисти забажають грати, то четвертий не має права відмовитися. Це була т. зв. Session Extraordinaire. Ці сесії відбувалися потаємно у коморі на піддаші третього поверху, щоб "не давати поганого прикладу тим, що вчилися" і щоб не впадати в око отцеві директоріві.

У дійсності, сходилося двох, підступали до третього й інформували його, що мають вже "третього", ім'я якого мусять з конспіративних причин наразі тримати у таємниці. Здобувши його згоду ішли тоді "як у дим" до "четвертого". Фанатикам бриджа здавалося, що SESSION EXTRAORDINAIRE відполікувала мозги від "чаду" надто інтензивної науки і подавали це, як виправдання. Нехай скажуть, чи не так було, Федір Сметанко (мусів ховатися перед Біланюком), Зенон Леґедза, Зенон Татарський, Володимир Козачинський, Євген Федоренко, Ігор Гайда і прочі.

Багато років пізніше, на зустрічах на Союзівці скликали тільки Sessions Extraordinaires.

■ Покер

До ланки покера належали (крім одного бриджиста) ті, що вважали бридж нудним і шукали вищого емоційного стану переживань.

Один член покерової ланки був скарбником якоїсь студентської організації і грав її грішми. Казав, що коли програвав, то платив із власної кишені, а виграші йшли до каси організації. Він, на жаль, мав "шттивні" пальці і за погану роздачу карт чи необачне висвітлення карти, мусів, згідно з правилами гри, платити стільки, що у "банку" на столі. (Не відомо, чи в цьому випадку він теж платив із власної кишені.)

Місце і час "сходин", як і членство у покеровій ланці затаювали

цілком непотрібно, бо і так всі їх знали і було відомо у якій кімнаті на третьому поверсі відбувалися "сходини". Без певної суми грошей нікого туди не пускали. Бувало, що "менш фахові" часто звідтіля скоро виходили без свого argent de poche.

■ Польський Фільм

Відгороджені залізною заслоною від земель свого походження, студенти були жадні чогось, що нагадувало б їм часи дитинства і юности. Старші студенти це використовували і "натягали" новоприбулих:

Повертаючись з міста, старший студент звертався до наївного колеги:

"Знаєш що?"

"Що?"

"У місті в кіні грає польський фільм."

"Оооо... А як він називається?"

"Pocłuj mnie w d..."

■ Стайня

Не відомо чому і хто дав таку назву кімнаті, у якій часто мешкало шість наймолодших, або недавно прибулих студентів.

У "стайні" студенти починали побут у Бельгії без надто великого шоку від зміни житлових обставин. Здається несвідомо, дирекція призначила "стайню" переходовим етапом між таборами біженців і нормальним побутом. На щастя, того підходу не застосовували до харчів. Після одного-двох а часом і трьох років акліматизації у "стайні" й успіхів у науці, студенти краще сприймали перехід до інших кімнат, де було їх трьох, або тільки двох!

Коли до дому доставляли меблі, або важкі речі, у дверях "стайні" часто появлявся "директор". Мешканці "стайні" мали підозріння, що коли "директор" розділював (часом поза чергою) джигури, їм попадалися важчі праці, так як миття заїзду під будинком. Жителі "стайні" були тільки писарями на загальних зборах НаСУС, їх не обирали до управи, вони співали у хорі, але їх не брали до ансамблю народних

танців (були вийнятки).

"Стайня" була одинокою кімнатою у домі, в яку можна було входити без стукання у двері. У цьому зайшла зміна, коли жителі "стайні" почали завішувати над дверима - знутри кімнати - чверть ведра води. Однак, було дивно, що відтоді жителі "стайні" стукали також у власні двері.

"Стайня" була також одинокою кімнатою, яка мала відносини, на жаль, змінного характеру, із сусідською гуртівнею вина. Вийшовши з вікна на вузький виступ на мурі другого поверху, жителі "стайні" обережно просувалися по виступі на дах сусіда, опалювалися там, або навіть вчилися. По якомусь часі сусід прислав дирекції дому "ноту застереження". Коли у сусіда виникла пожежа, жителі "стайні", як акробати, носили по виступі муру ведра води і допомогли погасити вогонь. Тоді сусід прислав дирекції "ноту подяки" без залучення жителям "стайні" кількох пляшок вина. Коли ж сусідові пропало кілька пляшок вина, він доручив дирекції дому "ноту звинувачення".

"Стайня" була "кузнею характерів". Однак, було б невідповідним сплутувати цей вислів із "кузнею" - назвою іншої славної кімнати Українського Студентського Дому у Лювені. ■

ЧЕРВОНА ВАЛІЗКА

Йосиф Лесів

Під кінець війни я попав якимось до міста Плятлінгу над Дунаєм. Пішов до залізничної адміністрації, представився і показав свій "Ausweis", де було стверджено, що я працював на залізниці біля Відня. На превелике здивування, мене прийняли на роботу у столярській майстерні. Там працював уже земляк мого віку. Тому, що роботи у майстерні не було багато, мені прийшла ідея до голови змайструвати собі дерев'яну валізку. Я так і зробив, за порадами і вказівками спеціалістів по роботі. Підбадьорений своїм "шедевром", я вирішив пофарбувати цю валізку. Не пригадую чому я вибрав червоний колір (мабуть іншої фарби не було), бо ясно, що цього кольору я не любив і від нього утікав. Так прийшла на світ "червона валізка".

Червона валізка увійшла зі мною до епохи "дипістів", пройшла через табір у Карльсфельді і табір "Орлик" у Берхтесгадені. Вона була свідком таборових "зlidнів" у наших "маленьких українських республіках", де вирощувався український національний дух. Кожний питав чому червона.

Здав матуру вліті 1947 р. у славній берхтесгаденській гімназії. Матуральне свідоцтво зберігав у "червоній валізці", бо вона зберігала все мені дороге.

15-го серпня я дістав листа від КОДУС-у. У нім за підписом д-ра Зенона Кузелі, - була вістка, що мені пощастило стати одним із "вибранців" на лювенську стипендію. Це було щось неймовірне. Згодом від СоBAUSO з Лювену, у наступному листі, прийшла відмова. Зате, другий лист був із добрими вістками: мене і Зенка Легедзу прийняли на два останні, звільнені іншими кандидатами місця. Очевидно, що цей лист удостоївся почесного місця у "червоній валізці".

Попрощався з друзями берхтесгаденського табору, а в тому і з Миколою Когутом, взяв свій рюкзак на плечі, а в руку свою "червону валізку", і вирушив у дорогу, в новий для мене світ, повний містерії і незбагненого майбутнього.

У Майнці пішов у бельгійське консульство з "червоною валізкою", а там на мене чекали вже інші, майбутні "лювенські" студенти, а саме: Омелян Коваль і Анатолій Романюк. Зібравши нас разом, організатори подорожі посадили нас в один вагон товарного поїзду, який їхав безпосередньо у Бельгію і везли нас як "бидло" у цивілізований світ. Обидва мої товариші здебільша мовчали у глибокій задумі, а я почував себе доволі збудженим, мабуть через оті надзвичайні переживання, і мабуть тому, що зі мною була "червона валізка". Була вже зима, початок січня, але холоду ми не відчували. Пригадую, що я був одягнений у райтки і чоботи - той сам одяг, у якому я ще недавно парадував на рідній землі, у рідному селі Назавизів і на його околицях.

Після переїзду німецько-бельгійського кордону, у місті Verviers, наші документи перевірила бельгійська поліція (у цивільному одязі), посадили нас у поїзд (вже для людей!) і ним ми поїхали до Брюсселю, а там чекав на нас "староста" українського студентського дому в Лювені, Володимир Стадник. Він кинув оком на мою "червону валізку", але нічого не сказав. Автомашиною привезли нас до Лювену. Це було вночі, правдоподібно 6-го січня 1948 р., бо 8-го січня я уже перший раз

пішов на виклади ЛКУ.

Бельгія назагал, а зокрема її населення, зробили на мене дуже приємне враження, у дійсності, як "pays d'accueil". Після нужди у Німеччині, Бельгія стала перед моїми очима величезним контрастом, у позитивному сенсі. Тут відчувався мир, спокій і добробут.

Вітаючи нашу групу, інж. Андрій Кішка апелював до нас, "щоб ми йшли у політику", тобто вписувались на курси політично-соціологічних студій, бо ми ж майбутня еліта, амбасадори України" і т. п. Після такої палкої промови і представлених нам перспектив на майбутнє, я вписався на студії в "Ecole des Sciences Politiques et Sociales".

Після двох з половиною років таборових зlidнів, тепер було благом з'їсти щодня свіжу ярину і принаймні одну помаранчу. Цей факт закарбувався мені глибоко в пам'яті. Вдячність моїм добродіям була надзвичайна. Мимо деяких недоліків, - життя у бурсі, в колі товаришів різних горизонтів, студії в університеті, спілкування з бельгійськими студентами - все це про що я й не мріяв ще до недавня.

У більшості, мої курси, подавалися в будинку при rue des Corbeaux, нині Kraakenstraat. Спочатку я сидів в "аулі", побіч бельгійських студентів, "як на турецькому казанні"; нічого не розумів, але це мене не застрашувало. Студентка медицини, Марійка Столяр, нині дружина Кирила Мишовича, схарактеризувала мене тоді у своєму вірші в такий спосіб:

"Лесів чорний, чорні вуса, все сидить коло LAROUSSE-а
І кує цілими днями, часом ходить за дівками".

Подібних віршів, призначених дівчатами другим товаришам вже не пам'ятаю.

Десь в місяці травні, я почав трохи розуміти про що професори говорили. На літні вакації, мене з небіжчиком Миколою Синюком примістили для "кування" в антверпенському монастирі NOTRE DAME, де монахи говорили про мене: "це той із червоною валізкою". До іспитів я приступив на початку жовтня і здав їх.

У перших роках студій у Лювені, мені доводилось проводити громадську роботу серед наших "хлопців-шахтарів" у Бельгії. У суботи й неділі я давав для них доповіді про політичне становище в Україні і в світі, читав їм лекції з історії України і т.п. Після прибуття до Лювену Миколи Когута, ми часто проводили таку роботу у двох. Це була, так би мовити, героїчна епоха мого студентського життя у Бельгії.

Під кінець 4-го (і останнього) року соціально-політичних студій, я

побачив, що з "політикою" буде важко знайти працю у Бельгії, щоб заробляти "на хліб насушний", і я вирішив доповнити у ЛКУ свій "інтелектуальний багаж" у "червоній валізці" дипломом фінансових наук.

Український студентський дім у Лювені, на rue des Brasseurs, був своєю кузницею духа національної свідомості, соборності і єдності нашого студентства. У тому дусі ми набували у славному ЛКУ відповідні фахові знання і кваліфікації. Велика у тому заслуга Ватикану, блаженного владика Івана Бучка - архієпископа українських "скитальців", і католицьких кіл Бельгії та інж. Андрія Кішки - українського патріота-візюнера і талановитого, підприємчого організатора цього великого діла.

■ Епілог

Моя "червона валізка" ще раз стала мені у пригоді, коли мені треба було "перевозити" мою сусідку Марію (яка, вміжчасі, стала моєю нареченою) з її рідного дому до монастиря у Брюсселі. Її батько, запеклий флямандський расист, дав їй до вибору: або покинути мене, або покинути рідну хату. Це не була втеча Йосифа і Марії до Єгипту, але просто переїзд з Лювену до Брюсселю, очікуючи нашого шлюбу. Одружились ми у місяці липні, в маленькій українській церкві у Брюсселі. Микола Когут був моїм другом. Коли ми з Марією одружувалися, то моїм єдиним майном була моя славна, дерев'яна "червона валізка", яка стала моїм первісним внеском у спільне майно новоствореного подружжя.

Одними із перших, які відвідали нас у нашому родинному гнізді біля Charleroi, - були Микола Когут із дружиною Бетті, а потім Мирослав Лабунька із жінкою (тепер уже небіжкою) Марією. Бачу Мирослава як нині, у своїй "беретці" на голові. Він тоді "вбирився у пір'я", як і я; ще не був ректором УВУ в Мюнхені. У той час, у мене були вже дві донечки, а згодом прийшли в додатку ще троє дітей: третя доня і два сини. Всім їм я показував свою "червону валізку". На кінець моя "червона валізка" зробивши мені великі прислуги, вже у похилому віці, вийшла на пенсію і перебувала в спокої на горищах моїх, все нових домів-квартир, аж поки я не стратив сліду за нею. Не пам'ятаю де і коли ми розлучилися з нею на віки. ■

МУЗА

■ Марта Калитовська

ЛКУ 1947-52

Бельгійське

Сонце сховано в сіру скриню.
Дощ не срібний, а зажурений.
Десь поділося небо синє,
Усміх вкрадено і обдурено.

Тиху вулицю скула готика,
Кермес Бронгейля - на майдані.
А за вікнами, для екзотики,
квіти з Конго комусь дані.

В сірім храмі, Ван дер Вайдена
десь картина патетична;
і Христа тут віднайдено
вже не з людським обличчям.

Вечорами тиху Фляндрію
Уленшпігеля мірять кроки,
а легенду його мандрів
переказують рік за роком. ■

"Лірика", Париж, 1955.

Богдан Ігор Антонич

Був собі поет...
Пив із зорями
з кришталевої чарки
іскристе вино.

Був собі поет
мов Рембо -
неозораний.

Лягав на пахучій галяві
під місяця брилем солом'яним
золотаві нитки де плелись
про оленів мудрість.
Розчісував кучері сонцю
розплітав зорям коси
блукав босоніж
по розпилених росах
ранків.
І провадив на вишнях
розмови з хрущами.
Кругле сонце носив
за плечима
поет.

Не знати
чи жив чи помер
поет що блукав
під черемхами
чи жуком зеленим
блукає і досі... ■

"Рими і не-рими", Мюнхен - Париж, 1959.

■ Кузьма Дмитрик
ЛКУ 1948-54

На варті

Я на шлях крізь жовту осінь гляну;
Він кремнистий в'ється в далечінь.
Десь далеко радужні тумани
Стелять ніжні килими вночі.

Десь далеко пахне осокою,
Десь далеко в схрещенні доріг,
Серед ночі, син вернувся з бою
І переступа через поріг.

Дишуть смертним полум'ям гармати,
Кулеметів регіт ще не стих.
Та про сина мушу я згадати
З повним серцем споминів тяжких.

Це не він, це я заходжу в хату,
Зустрічає мене тишина;
А в постелі хвора моя мати
Немічна, самотна, мовчазна.

Простягає виснажені руки
І ридає тяжко і без сліз;
Знемагає від тяжкої муки,
Опустивши срібло сивих кіс.

Та не я це входжу в рідну хату,
Тільки сниться матері моїй;
Тільки хвилі мрій моїх крилатих
Та у двері стука буревій. ■

■ Микола Демчук, мол.
ЛКУ 1966-70

Societe Antique

Société antique
Tu te défends
Avec tes vieilles interdictions
Dans tes coffres de légalité
De tes législations et dans tes
Sacristies attardées sur des pensées dépassées

Qui disent que la justice est frustration, la plénitude péché.
La morale des vieilles sociétés déchues
Pour avoir su faire la guerre et trop peu l'amour

Des coupures de presse
Des coupures de pièces
Tu t'improvises boucher
Débitant la pensée
Sur les stalles de ta justice.

Il fut crucifié nu
Le contestataire des premiers temps
Pour allumer le volcan
De la liberté. ■

Alchimie de L'Amour

Pour celle qui a su
Me faire rêver

Portrait de mon miroir magique leurre
Laisse moi découvrir au prix de mon tourment
Le silence du temps et du mot sentiment
Qui te feront rire et pleurer la cendre

Laisse tomber le soir sur ta gorge noire
Sur mes vœux de damnés à l'abris de l'enclos
Où mes doigts ne palperont qu'un regard sans écho
Puisque tu as pris mon âme, la fleur noire

Laisse couler ton ombre où je renaîtrai
Sous les spectres du jour qui m'ont brûlé la vue
De paradis perdus hélas souvent tronqués

Laisse moi rêver, je te remercierai
Et au lit d'un baiser à ta venue
J'habillerai ce peu d'amour mal crié. ■

НІС. 1966 (Микола Демчук, мол.)

■ Роман Бабовал

ЛКУ 1968-80

Щокрок шлях вужчає

щокрок шлях вужчає
щораз густіше під стопою бур'яніє стежка
щезають всі дороговкази необхідні
мов день за днем
затерті мов рознесені вітрами
в полоні подорожі в сліпоту
назад тобі й мені не повертатися
бо никнуть перспективи спереду
і віддаль відбігає відбігає
от майже вже за обрій відпливла

щоранку глибшає в нас на ретині
та невідклична рана що від неї довшає
тінь дерева
якого взагалі ми вже не бачимо ■

Чи 1933 ?

тут спершу спека вразила розкішне поле
відтак приїхали забрали решту запалили
розріджену пшеницю виїла за день за ніч
до колоска останнього пожежа-ненажера
пустився дощ (кому потрібен?)
принишло неприборкне полум'я
притухло й сірий пил розхвилювався
над ранком - жодної (шукай!) сльози-роси
кульбаби розлетілися (хто їх просив?)
і сиплють сніг легкий по полю
(ой вітре вітре - пожалій!)
у подір'явленій кишені - порожня бездонна
а може просто тільки голод замість шлунку

лежить дівча стебло стирчить з її зіниці
стебло крихке стебло пшениці що не визріла
сухе заламане але - стебло

зривається нізвідки чорний ворон
що виклює безжалісно
останнє зернятко -

МОВ ОКО ■

А наша хата буде біла

А наша хата буде біла
вся з моху звита злита вся з роси
на кінчику цього пера
що пише й не дописує
затаєне минуле і забуте
земля обіцяна була
а де вона?
шуклають стежку - не знайшли
тут кажуть вислизнулася з-під ніг
так всі мовчать не довіряючий собі
а в тиші - дірка незначна
чи на сопілковий зойк вистачить?
до хати - ключ один-єдиний
мабуть давно вже поржавів
хтось ненароком заховав його
як ще було кому до неї
забувши де й коли забувши

ми знаємо без сумніву найменшого
(а наша хата буде біла)
що входу й виходу немає ■

Зі збірки "Щодень шокрок" - передрук (стор. 269-327) із
книжки "Мандрівники ймовірного", Видавництво Художньої
Літератури "Дніпро", Київ, 1993, 336 стор.

До приходу очікуваної весни

до
приходу очікуваної весни
нам душу
нерозважний вітер буде стерегти
а на весні
він пута розгризе
усім хто не забув ходити
ти ж мовчки знов сидітимеш
прислухавшись до пісні
лип ■

Заплутались стежки

заплутались стежки
й ми забрели у бездоріжжя дощове
щоніч широкий ятір закидаємо в ячмінний вітер
а зранку в ньому не знаходимо ніколи
ані дрібної птички ані овоча найменшого -
лиш паперові водорості
й луску пожовклих тих зідхань
що свідчать про
ймовірність наших ніби-то кохань ■

Збірка "Подорож поза форми", Видавництво "Нью-
Йоркської Групи", Нью-Йорк, 1972, 72 стор.

■ **Зореслава Коваль**

ЛКУ 1973-74

В шосту річницю незалежності

Над престолом Богоматір
Берегиня береже
повернення дітей своїх
в рідний край

Берегиня береже
вічний вогонь
соборної України
святі місця палають
вірною мольбою
Прославляють Бога
в єдиному храмі
на руїнах
убогі духом
насичені любов'ю ■

(Київ, на руїнах Михайлівського Золотоверхого Собору)

Заплющу повіки

Заплющу повіки
і Ти поруч
пригортаєш
моє чекання
заплющу повіки
і пливу в лініях
твоїх рук
на шкірі шелестить
верба про незабутнє

Ти живеш
в мені скрізь

вулькан

а я
вогонь небо вода
а я воскресіння

румяне

як весняний вінок ■

Зі збірки "Пісня кришталю", Зерна, 1998.

"Єліта"

Впорядкував і подав коментарі
Зенон Татарський

Кожна організація, що старається здобути визнання серед суспільства, а тим більше організація, яка гуртувала українську студентську "еліту" у престижному Лювенському Католицькому Університеті, повинна мати, і мала, крім статуту, інші важливі атрибути, а саме:

■ Герб Єліти

Зайво було б пояснювати геральдичні заложення, які дозволили придворному знавцеві геральдики виготовити цей герб, згідно із її суворими засадами. Сподіваємося, що шановний та інтелектуально живий читач зрозуміє чому такими важливими для кожного студента були ці чотири зацікавлення, які постійно оточували і облягали мотга герба.

■ Гимн Єліти

Вже 1948 року ЄЛІТА одержала від Андрія-"Хлопе" проєкт тексту гимну "Єліти", до слів якого, на жаль, ніхто із диригентів студентського хору не мав часу написати музику.

Під час нашої товариської зустрічі 1984 року, Юрій-"Дядя" Фіяла роздав нам манускрипт гимну "Ми, українська Єліта". Прем'єру гимну

виконав хор присутніх лювенців під диригентурою з фортепіановим акомпаніаментом композитора. Деякі присутні твердили, що бачили, як покійний уже Володя-"Пляма" Козачинський завзято співав тоді обидві стрічки, а лювенець, що стояв біля нього, твердив, що Володя навіть не фальшував. На бажання композитора поміщуємо гімн у цьому розділі книги. Друк гімну комп'ютерною технікою виготовив Зенко Легедза.

МИ, УКРАЇНЬСЬКА ЄЛІТА

МАРШ ЛЮВЕНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

Маршовою ходою, бадьоро

Слова й музика Юрія Фіяли

ТЕНОРИ
БАСИ

Ф-ЯНО

Ми, у - кра -

1.,2. ін - ська - я є - лі - та, 1. ми на - ці - ї за - ліз - на - я чо -
2. нам ся - є на - ша со - ня - шна ме -

та, нам у май - ду - тнє путь від - кри - та, 1.,2. ми
та, жи - ту - ха на - ша зна - ме - ни - та,

© George Flala, 1984

"Є", ми "ЕЛ", ми "Г", ми "ТЕ", ми "А". 1. Нас не стра -
2. Бай - ду - жі

шть а - то мів жа - ху, в до - мів - ці на - ші міц - ні
нам Вол - стрі - тів кра - ху, хай пла - чуть ін - ші бі - до -
1.2. ху, ху,

да - хи, ху, 1.,2. ми у - кра - їн - ська - я є - лі - та, ми
ла - хи, ху,

Fine D.S. al Fine

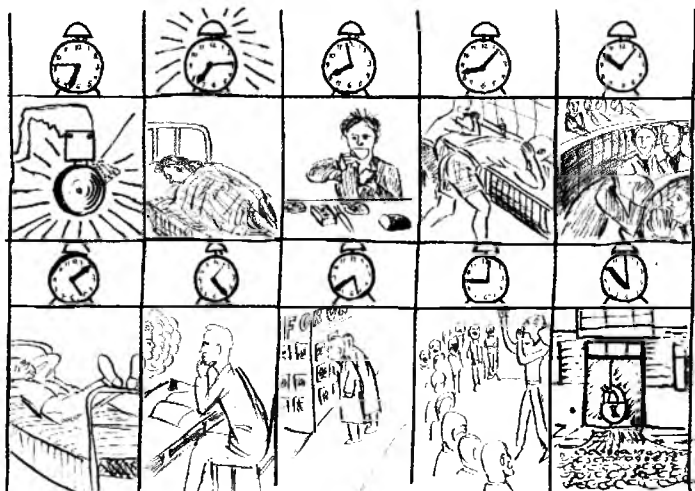
"Є", ми "ЕЛ", ми "Г", ми "ТЕ", ми "А". Ми, у - кра -

Організація "Єліта" мала свій, дуже влучно названий, орган "ЄЛІТА" - стінне неперіодичне видання газети. Головними редакторами та ілюстратором ЄЛІТИ були: Олекса-"Брисько" Біланюк (з "кузнею"), і Влодко-"Доктор" Попович. До нештатних дописувачів-репортерів і кореспондентів включали: Андрія-"Хлопе" Мельника, Дорка-"Маріка" Шумовського, "Мартусю" Калитовську, Зенона-"Малого" Татарського, а пізніше "Дзіня" і "Митька", та інших, які побоювались дирекції і писали під "nom de plume": Ghandi, Жлоб, Макогін, Муха, Пімпа-

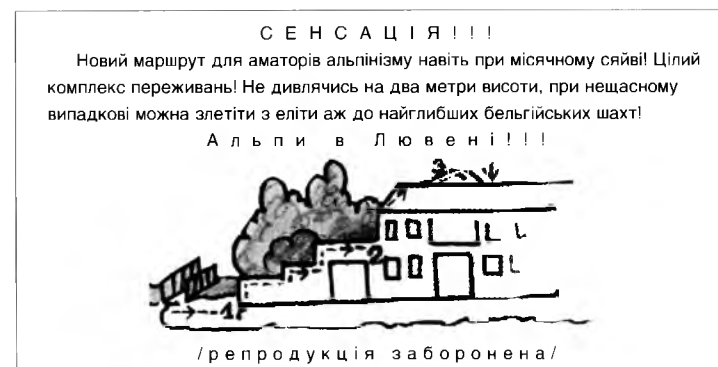
шек, а також аноніми, ті, що "своїї тіні боялися".

У роках 1947-56 існував офіційний правильник Українського Студентського Дому, який не зберігся. Правду кажучи, він ніколи не був популярною "студентською лектурою". Він був дуже важкий до зрозуміння, і навіть деякі студенти, що вміли і хотіли його читати - кивали головами. Тому ЄЛІТА вирішила прийти з допомогою дирекції і опублікувала його у легкій до зрозуміння формі. Ця версія правильника була дуже доступною і гостям гуртожитку, як вальонським і флямандським студентам, і ректорові, й віце-ректорові та іншим достойникам. Поміщуємо отже славний "правильник Українського Студентського Дому при вул. Пивоварів ч. 9" в образах:

Реакція на велику колодку із останньої картинки "правильника" - була самозрозумілою і тому багато студентів уживали замість дверей - вікно "клубу", аж до часу, коли про це довідалася дирекція (і мабуть лювенський поліцай, що мав "обсерваційний змісл"). Тут, студентам також стала у пригоді ЄЛІТА, публікуючи альтернативний і випробуваний спосіб доступу до будинку після 22-ої години:

На сторінках ЄЛІТИ постійно порушували тему життя у гуртожитку. Ось, деякі спроби описати цей, досить складний "феномен":

А У ДОМІ ЦЬОМУ...

А у домі цьому дійсно
Стільки люду, що аж тісно...
Є тут всякїї калібри -
Переважно усі "лібри",
Але є також жонаті
В цій невинній нашій хаті...
Є зелені - є і голі
(Незавидна їхня доля)
Є казителі теж мира
(Ці то дійсно "своя віра")...
Директорів є без ліку
(А що роблять? - Лиш публіку).

Є теж пань й панянок кілька:
Дипломована Софійка,
Таня, Женя і Мартуся
(Говорить про них боюся,
Бо могли би посварити
- З тими краще в згоді жити).
І ось-так то в нашій бурсі
Безупину в сталім русі
І у повнім своїм складі
Все проходить мирно - в ладі.

М у х а

НА СТУДЕНТСЬКОМУ АТОСІ...

На студентському Атосі
У далекому Лювені
Там живуть собі студенти
У забутому гнізді.
Через ріки і кордони,
Без паспортів і мамони
Крізь далекі континенти
Неодин прибув сюди. -

Відреклися всі від світу
І від розкошів наземних,
Хоч у рясі ще не ходять,
Та живуть немов ченці. -
Так проходять дні за днями,
Над нудними словарями. -
Часом сняться екзаміни -
І паде на душу страх.

Та про це ніхто не знає!
(кожний сам в душі страждає),
Але робить добру міну
І сміється на очах.

Гриць великим дзвоном дзвонить,
Будить сплячих директорів,
Потім каву наливає,
Щоб якась робота йшла.
Кожний спорт якийсь вправляє,
Другим носи розбиває,
А щоб душу рятувати,
Кине оком на дівчат.

На студентському Атосі
Директорів живе досить,
Та порядку ще немає
І здається не буде.

Філософи, агрономи,
геологи, економи,
Та ще гірші паразити,
Творять гурт, хоч і куди!
Кожний щось собі міркує,
І потихо комбінує,
Якби іспити зложити,
Й дальше в домі потім жити.

Чи був опублікований в ЄЛІТІ віршований "звіт" Мирослава Анто-
хія під час андріївської вечірки 1948 року - не відомо, але його можна
включити до цієї ж категорії літературної творчості студентів.

НАШ МУЗЕЙ

Гуртожиток наш - це музей!
Музей, де різні експонати
Подібні усім на людей:
Мають вони свої кімнати,
Нераз довгенько люблять спати,
Обідають в одній їдальні,
Стрічаються в одній читальні,
В салоні курить той, хто має,
Клімат усім тут не сприяє.
Тому усі держаться купи,
Не знають сварки, ні незгоди,
І хоч не всі з одної групи,
Не робить їм це перешкоди,
Бо монархіст з у-ер-де-півцем
Щодня йдуть разом до колежу,
А мельниківець з бандерівцем,
Як треба, разом роблять дежур.
Чи гарний день, чи непогода,
В нашому домі панує згода.

Пан Кішка має шляхетну місію:
Для допомоги - творить комісію,
І чи то КоДУС, чи КоБАУЗО,
Не робить він ніяку павзу,
Добрим студентам допомагає,
До вищих цілей завжди змагає.

Він любить всіх своїх спудеїв,
Що - як ті скитники Франціска -
На іспит ждуть, мов на покуту,
І нарікають на валюту.

Пройшовшись від їдальні до кімнати,
Утомлений студент лягає спати.
На другий день встає в десятій.
Пані, у кухні, мов затяті,
Вже кави видати не хочуть.
Студентові кишки воркочуть...

Він нарікає сам на себе
(так довго спати нема потреби),
Вже й на виклади йти запізно,
Сумління мучить його грізно,
Та щоб не втратити й обіду,
Він кухні признає побіду.

Після обіду лягає спати,
Бо по обіді слід відпочати.
Тут на підвечірок вас будять
І цілий день вас тільки нудять...
Після вечери - партійка в шахи,
А потім швидко, скинувши лахи,
Студент паде у своє ліжко.

І ось заледви примкнув очі,
То й снить вже про ніжки дівочі,
Про ті флямандки синьоокі,
Що радо люблять жартувати,
Чи про вальонки, що одинокі
Вміють так пристрасно цілувати...
Один у сні зробивсь магнатом,
Має chérie, що зветься Бянка,
Другому сниться, що став татом,

А мамою була.. еспанка,
І кожному в царстві Морфея
Якось чарівна сниться фея.

Пані Маруся Логушева,
Що варить нам, як рідна мати,
Та не одному вже із нас
Казала начиння втирати.

Не менші щодо господарки
Є і заслуги Пані Дарки.

Ті, що вже вивчили абетку,
Шанують Марту, як поетку,
Ті, що читати ще не вміють,
Її і так не розуміють.

Панна Софійка, наша муза,
Навчає хлопців по-французьки,
Та кожному дає гарбуза,
Хто їй розкажує про... бузьки.

Шевченко Ігор, в ролі дипломата,
Відвідав щойно внуків Альбіону.
Його вітали там як свого брата.

Колеги Омелян і Трач,
Що є адептами Сократа,
Придушують гіркий свій плач,
Згадуючи, яка салата
Чекає їх у цьому році.
Сто перешкод на кожному кроці!

Гайда й Біланюк зітхають,
На КоДУС вину спихають,
Що загнав їх в такі пуга.
"Morituri te salutant".

А мій земляк, друг Ігор Суховерський,
Уже в колісці робив курс моферський.
Й говорить plein de confiance
Про український резистанс.

Найліпше до Лювену звик
Усім відомий медик Бригг,
Він робить при обіді "віци",
Псує сусідам апетит.

Електротехнік наш - друг Марків,
Належить до отих "канарків",
Що всіх дівчат електризують,
З кохання вірного глузують.

Фіяла - наш естет і музик,
Лише потисне один гудзик,
І джаз-оркестра вам вже грає,
Що й кров у жилах застигає.

А наш Стадник, званий "директор",
Усюди ніс свій любить пхати,
В жакеті, як той "люфтінспектор",
Він переходить всі кімнати
І не дає студентам спати.

Сметанко, технік і скарбник,
Для НаСУС-у вкладки збирає,
А Гурський, його помічник,
На мандоліні заргаває.

Мирослав Мельник - філантроп,
В басейні рибу доглядає,
При чому Шикін, мов циклоп,
Понуро в воду споглядає.

Юрко Шухевич, агроном,
Чарує пристрасні вальонки,
Янковський Зенко, економ,
Бере лиш... міру на суконки...

Попович певною рукою
Малює всім карикатури.
Синюк шукає супокою
В невинних вправах фізкультури.

Дмитрик, наш "гайцер" і поет,
Любить романтику "шофажу",
А Бернфельд, важкий атлет,
Шукає сильного масажу.

Гладун, балетний феномен,
Танцює з почуттям погорди.
Бучацький, медик і спортсмен,
Вже не одні побив рекорди.

Ті, що про них я не згадав,
Нехай не сердяться на мене,
Замало ще я їх пізнав.
Тому усі ці джентельмени
Хай ще пождуть. Votre critique
Зроблю я вже на Новий Рік.

■ Інтерв'ю

Кореспонденти ЄЛІТИ не раз переводили інтерв'ю з читачами журналу. Подаємо, для прикладу, такі ось інтерв'ю:

Юрій Фіяла — Після успішного виступу з українським студентським хором в університетській Grande Rotonde, як диригент, і грою на фортепіано своєї композиції, один критик бельгійського студентського журналу написав: "Шопен, як інтерпретатор, був тільки п'яністом, а ми мали щастя бачити Юрія Фіялу".

В інтерв'ю кореспондент ЄЛІТИ ствердив і запитав Юрія Фіялу: "Це здається, критики Вас охрестили українським Шопеном у всеукраїнському масштабі. Гратулюю!"

Із притаманною скромністю Юрій Фіяла відповів: "Але, з мене такий Шопен, як з них музичні критики. Проте, вони дуже симпатичні і привітні люди. Ото ж, хай собі пишуть".

Директор — В інтерв'ю із редактором ЄЛІТИ на тему ідеального українського студента, директор Українського Студентського Дому, д-р Богдан Казимира, так його схарактеризував у п'ятьох точках:

- Відмовляється від "argent de poche",
- Їсть раз на 24 години,
- Сидить із приємною усмішкою у неогріваній кімнаті,
- Не купує скриптів, і
- Здає іспити на 99.5 відсотків.

На запит відносно його виїзду до Канади, д-р Богдан Казимира ляконічно відповів: "Час ще не назрів".

Володимир Шикін — Після повернення до гуртожитку з подорожі до Парижу "д-р Шикін" погодився дати ЄЛІТІ інтерв'ю. На запитання - "як там було у Парижі?", "д-р Шикін" відповів - "Нічого, голубе".

■ Опитування

На запитання - "що Ви думаєте про те, що студенти вночі влязять вікнами до гуртожитку?", відповіли:

Директор -	"Порядний" студент -
Надійшла весна прекрасна, Коти лаять по дахах, А студенти через вікна...	Надійшла весна прекрасна, Ми вчимося й куємо, Хай візьме холера ясна
Що за сором! Що за жах!	Тих, що лаять крізь вікно.

Студент-еліта -
Надійшла весна прекрасна,
Цвітом вкрились дерева,
Хто подумає про іспит,
Тому мліє голова.

■ Репрезентація

Кореспонденти ЄЛІТИ бували на зустрічах українських студентів із бельгійськими студентами. Ось, уривки із промов голови НаСУС у записі кореспондента:

- у вальонців - "...alors, maintenant, s'il vous plait, alors, n'est ce pas, peut être, si vous voulez..."
- у німецько-мовних - "...ich möchte scheinen dürfen zu wollen und zwar nocheinmal allerdings, gewißermaßen, sehr angenehm sozusagen..."

■ Кажуть, що

Під такими заголовками поміщували в ЄЛІТІ найновіші, або навіть "відігрівані" новини. Ось, приклади:

- ...що "запорожці" (екстерни) пішли за Дунай, а деякі ще далше.
- ...що Брик також подався на еміграцію.
- ...що о. директор займається відшифровуванням старих записів (недавно зажадав списків брудної білизни із перед трьох тижнів).
- ...що Троян викладає політику на техніці.
- ...що "третя сила" офіційно заперечила своє існування.
- ...що Федь хотів увійти у нову управу НаСУС, але не дістав дозволу від "кузьні".
- ...що Дядя-Мельник казав на загальних зборах, що навіть він, будучи

головою НаСУС, не цікавився тим, чим тепер цікавляться студенти. ...що від тепер треба стукати у двері "стайні".

■ Кореспонденція

Ось, приклад спростовування попередніх помилок, допущених звичайно достовірною ЄЛІТОЮ, шляхом поміщування листів від оскорблених:

Неправдою є, що під час реферату про НТШ,
ми грали у покера, але правдою є те, що, коли
ми грали у покера, - відбувався реферат про НТШ.
(ряд підписів)

ЄЛІТА також поміщувала відповіді на листи, і часом подавала причини, чому не можна було помістити надісланих дописів. Ось, приклад:

К. О. Гут. Ваш вірш "Принесли білизну" не піде. Пишете:

Ходить, ридає дні і ночі
Мов мати над мертвим дитям:
"Пропали підштанці хороші!!!"
- Не буде більш йому життя.

Вірш надто сентиментальний. На другий раз бережіть краще свої підштанці.

■ Вершини

Жителі Українського Студентського Дому у Лювені постійно старалися досягнути навіть екстремні вершини у всіх ділянках студентського побуту. Після довгих обсервацій та опитів "чемпіонів" у різних видах поведінки, на шпальтах ЄЛІТИ появився список цих "вершин":

- наївності - думати про "argent de poche".
- безголов'я - 9 rue des Brasseurs.
- нахабності - твердити, що ми належимо до еліти.
- відваги - вилізти вночі через вікно "клубу", копнути полиця і влізти назад у дім по мурі.
- ризика - віддати нову сорочку до пральні.
- фантазії - прийти до їдальні на обід у піжамах і зажадати сніданку.
- витривалості - перебути цей рік у Лювені.

- голоду - з'їсти вечерю.
- сили - при теперішньому харчуванні - гідно репрезентувати українську націю серед чужинців.
- безглуздя - студіювати у Лювені.

■ Погода

ЄЛІТА подавала також стан погоди у лювенському студентському домі. Після якогось часу виявилось, що він був незмінний від початку до кінця академічного року і в загальному можна було його схарактеризувати у наступний спосіб:

- стан повітря - запах фрітів
- температура - як мон пер бажає
- тиск моральний - непевний
- тиск матеріальний - змінний
- прогноза на майбутнє - густа мряка

■ Іспити

Після іспитів, ЄЛІТА проводила інтерв'ю із студентами, що не здали, - тобто "зрили" іспити. Виявилось, що реакції окремих студентів залежали від їхньої приналежності до політичної, релігійної чи іншої організації, як також від їхнього філософського наставлення до життя чи навіть від статі. Ось, добірка типічних реакцій:

- націоналіст - що скаже на це Україна, партія і вождь?
- співпрацівник - як зможу глянути в очі панові інженерові.
- романтик - що за страшний встид!
- студентка - я дурна, взяла довшу спідничку і професор оцінював тільки мої відповіді.
- пластун - я відповідав на всі запитання сильно, красно, обережно, бистро, і все ж таки "зрив".
- член "Обнови" - ой, треба було кожної неділі ходити до церкви!
- аристократ - праця у шахтах ще більше ушляхотнює чоловіка.
- реаліст - я принаймні порядно собі під'їв у Бельгії.
- матеріяліст - шкода мені тільки тих 600 франків.
- екзистенціаліст - ов...ва, або це моя "форса"?

■ Платні оголошення

А як може існувати будь яка газета без платних оголошень? Ось, і приклад однієї сторінки оголошень, яка вказує на те, що українські студенти у Лювені були підприємчиві і доцінювали важливість реклями у передових українських газетах того часу:

- - - - - О Г О Л О Ш Е Н Н Я - - - - -	
<p>ЛЯЇКИ!!!!!! Вияснюю різницю між філософією та ПСИХОЛОГІЄЮ Роман Трач – \$124596</p>	<p>ВИГОЛОШУЮ!!! промови, реферати, доклади на <u>кожну тему</u> (також з патосом) Ціни за умовою - від сторінки "МАДЬО" 00000008</p>
<p>НОВОПРИБУЛІ СТУДЕНТИ!!! ПОЧАТКІВЦІ В ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ!!! Даю лекції за новою методою: <u>СКОРО, ЛЕГКО І ПРИЄМНО</u> Зголошення при обіді до Софійки 13131313</p>	
<p>Вже появилася з друку ОПЕРА "ОЙ НЕ ДИВУЙТЕСЬ МЕНІ ДОБРІ ЛЮДИ" Музика: ФІЯЛА Слова: ДМИТРИК 666666</p>	<p><u>ОДИНОКА НАГОДА:</u> позбутися своїх суперників, ворогів!! Виконую всі доручення!! Дискреція заповнена!! Ціни умірковані!! БУЧАЦЬКИЙ 075290</p>
<p>Чи знаєте, що Відчинилася нова кузья "СМЕТАНКО-БІЛЯНЮК-ГУРСЬКИЙ" 1234567</p>	<p>ШУКАЮ четвертого до бріджа!! <u>Вимоги:</u> шілковите незнання при та мало інтелегентности. Зголошення з життєписом до <u>ГЕРАСИМОВИЧ</u> 11111111</p>

■ Річниця

Проїшов рік часу, а ЄЛІТА далі втішалася популярністю серед студентської громади і дирекції, яка трактувала стінну газету, як пульс і барометр духа їхньої "пастви". Урочистими святкуваннями відзначено появу ювілейного числа. На жаль, не багато збереглося із нього.

Скептикам, на доказ появи ювілейного випуску, поміщуємо вірш "Річниця" пера Макогона:

РІЧНИЦЯ

Тому рік якраз весною
Як повіяло знадвору
Тихим подувом весни
Ось тоді-то усі ми -
Всі невинні, добрі, чисті
Заложили товариство
Найславніше у всім світі
А ім'я його Єліта.

Рік минув, кохані браття,
Пережили ми багато
Одні радість, другі смутки,
Та скажімо щиро тутки,
Що у днях біди й печалі
Нас Єліта підкріпляла.

Так нераз прийдеш з викладу,
Щось там плели недоладу
Зрозумілося немного
Тільки гірко в серці з того.
Ось тоді ми йшли до клубу
І газетку нашу любю
Оглядали і читали
І відразу набирали
Повно сили і охоти
Усі труди побороти.

І тому - то в цій річниці
Закричім всі без різниці
Хай живе у нас Єліта!
Многа літа! Многа літа!!!

Макогін.

■ Поважні теми

Були також спроби поміщувати в ЄЛІТІ статті на поважні теми, що могли б заініціювати обмін думками на "інтелектуальному" рівні. Для прикладу, подаємо у скороченні статтю "Кому ми потрібні", що була поміщена за підписом Пімпашек:

"Дехто каже, що ми потрібні інженерові Кішці, інші, що ми потрібні бельгійцям, а ще інші, що ми потрібні нашій еміграції і що ми потрібні для нашого майбутнього. Кому ми потрібні?"

Кому може бути потрібний, наприклад, товариш Бригг, на якого видають стипендію, харчі, дають на шевця і т. д., а з яким має клопіт рідна мама?

Поважна застанова над нашим існуванням на терені Західної Європи - приводить до дуже сумних висновків.

Що кому з того, що кожний із нас сходжує на вулицях Лювену золі? Що має з того Бельгія, коли нових черевиків ніхто із нас все одно не купить? Що має з того українська еміграція, яка, можливо, навіть не знає про нас?

Що має з того український лювенський студент, що сидить на викладах мов "турок", мріє про пост українського амбасадора у Бельгії і не розуміє більше, як "са ва"?...

Ця стаття викликала досить жваве зацікавлення і голосні дебати у "стайні". Тим часом, у "кузні" реакція на цю статтю обмежилась до запитання: Що то за такі гучні дебати проходять у "стайні"?

■ Ілюстровані репортажі

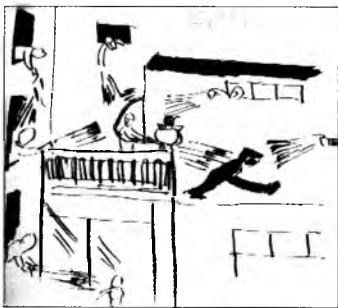
Як ми попередньо уже пояснили, деякі студенти, не то що не мали часу вчитувати довгих статей, але радше "читали" оглядаючи образки з подій у студентському домі. Тому велику роль у "видавництві" відігравали співробітники ЄЛІТИ, що вміли такі події ілюструвати. Збереглося декілька таких репортажів.

Ось, для прикладу, репортаж про видалення двох старших студентів із студентського дому.

Цікаво, що дирекція гуртожитку була дуже вдоволена появою цієї ілюстрації на дошці ЄЛІТИ, мовляв, ця ілюстрація мала "позитивний вплив" на студентів.

Володимира Баренфельда і Зенона Янковського янгол виганяє з "раю" - 9 вул. Пивоварів за прями фінансові зв'язки з ІРО.

Інший приклад: ілюстратор ЄЛІТИ був свідком (а може навіть брав активну участь) найбільшої "баталії" студентської "водної піхоти" під назвою "Обливаний Понеділок". Ще у мокрому одязі, вдалося йому увіковічнити для історії українських студентів у Бельгії цю визначну, але мокру подію.

Ця ілюстрація була дуже популярною, бо всі старалися розпізнати воюючі сторони, їхніх учасників та всіх жертв "баталії". Дирекція, не знаючи "по чій стороні стати", зайняла нейтральне становище.

Наступна ілюстрація, з правого боку, була насправді платним оголошенням Зенона Янковського. Нечіткий текст-реклама на ілюстрації звучить: "На коротко і на довго", для трудящих по 5 фр. Фризієрня тепер діє у домі Зенона Янковського в Оттаві. Оголошення це саме тільки фр. перекреслені, ціна є у доларах.

Ця ілюстрація зацікавила навіть убогих бельгійських студентів, що відвідували наш гуртожиток.

ІЛЮСТРАЦІЯ
ПО 5 ФР

Унікатом була ілюстрація дипломного іспиту Юрія Бучацького на факультеті тіловиховання. Ілюстратор ЄЛІТИ зумів передати, на підставі жартівливих оповідань Юрія, перебіг його іспиту.

"Легкість іспиту" закарбувалася у пам'яті всіх читачів ЄЛІТИ і викликала заздрість. У пізніших зустрічах із Юрієм Бучацьким, на його нещастя, всі колишні студенти не давали йому спокою частими пригадками про цей "легкий іспит".

Ілюстратор ЄЛІТИ, Влодко-"Доктор" Попович був також присутній на дуже важливих загальних зборах НаСУС, де мав можливість "проілюструвати" акцію "Координуємося".

Коли читачі не розпізнають усіх членів НаСУС, що сидять за президентським столом, просимо прочитати про НаСУС у розділі "Свідки Війни". На запитання, чому на ілюстрації є аж два заступники голови зборів і два секретарі, - досить легко відповісти. У ті часи загальні збори НаСУС тривали цілу неділю і був випадок, коли треба було продовжувати збори у наступну неділю.

■ Маланка

Влодко-"Доктор" Попович, як і всі інші члени "Еліти", завжди добре забавлявся на знаменитих і славних "Маланках" - найважливішій імпрезі року. На "Маланку" він брав із собою добре заструганий олівець і аркуш паперу. Ось, як він бачив "вершок" еліти в акції.

За ідентифікацією осіб, радимо читачам глядіти до кінця розділу *Свідки Війни 1945-59*, де ця фотографія є у рубриці "документи-знімки".

■ Вибачаємося

На жаль, у цій книзі замало місця, щоб помістити більше подібного цікавого матеріалу з нашої ЄЛІТИ. Будуть напевно голоси, що взамін можна було б вилучити якийсь нудний матеріал з інших розділів. Ми вповні згодні з цим.

■ Альбом ЄЛІТИ

Олекса-"Брисько" Біланюк, давним-давно, повліплював у альбом збережені матеріали з ЄЛІТИ - славного першого незалежного органу українського студентського осередку у Лювені. Так постав "Альбом ЄЛІТИ", з якого ми зачерпнули перлини лювенського студентського гумору з років 1947-52. "Бриськові" завдячуємо, що ці "документи" не стрінула доля більшості архівів НаСУС. На жаль, куди поділися архіви НаСУС, туди також, дуже правдоподібно, пішли і речі з ЄЛІТИ, що ми їх собі пригадуємо, але в альбомі їх немає. ■

З'їзди, зустрічі, фундації

З'ЇЗДИ НА СОЮЗІВЦІ

Теодор Шумовський

Зустрічі колишніх студентів шкіл чи університетів завжди були традицією із найдавніших часів. Також традиційно зустрічалися емігранти у нових країнах поселення, щоб обмінятися своїми враженнями і досвідом. Тому, зустрічі наших "лювенців" подібно, як колишніх студентів і нових емігрантів - були неминучі. Єднали нас не тільки студії і молодість, але й спільні переживання із воєнних і після-воєнних років, спільне навчання у гімназіях, пригоди із переїздом до Бельгії, і врешті - "франкофонія".

Молоді роки, особливо студентські, мають надзвичайне значення у житті людини. Тут нагадується мені зустріч із групою німецьких студентів, десь у 1950 році, в одному із ресторанів Лювену. Це були студенти з околиці Eupen-Malmedy у Бельгії, де населення переважно німецьке. У товариській атмосфері й при пиві, ми сиділи з німцями, які мали на головах шапки своєї федерації *Elmavia* і співали традиційні пісні німецьких студентів, а також "*Gaudeamus*". Промовляв їхній голова, перед яким на столі лежала шпага - символ традиційних дуелів німецьких студентів. Він говорив про молодість і дружбу, про те, що справжнє товаришування і дружба починається замолоду, під час шкільних чи студентських літ. Згодом - зав'язуються тільки знайомства ("*Man macht nur Bekanntschaften*"). Це нічого нового, але насправді, ніщо так не єднає, як переживання із молодих літ. У такому дусі відбувалися і наші з'їзди-зустрічі.

■ Пошук літописців

Тепер виглядає так, що легше було їздити на ці зустрічі, як нині писати про них. Рік за роком нас стає менше, матеріяли губляться, деталі забуваються. Щоправда, були з початку наміри видавати регулярні бюлетені, пізніше альманах колишніх лювенців... Але, крім повідомлення і нерегулярних ляконічних бюлетенів, роками стояло все на місці. Щойно у ХХІ-му столітті знайшлися люди доброї волі й відповідного наставлення ("Або грай, або гроші віддай").

Пані Марія Логуш збрала досить багато матеріалів, а Zenko Татарський з методичністю інженера почав координувати всю цю працю. Таким людям належить велика вдячність. Крім того, Zenko придумав таку комп'ютерну програму, що напевно і в КГБ не мали таких списків. Хоч матеріяли про зустрічі в 1963 і 1974 роках досить скромні, але на підставі дописів у газетах, групових знімок і розмов з учасниками, виринає певна картина тих давніх з'їздів.

Бракує тільки головного ентузіяста й організатора, покійного Володимира Козачинського, який відійшов у вічність місяць після зустрічі 1997 року. З ним ми втратили велике джерело інформації. Почалася певна агонія, коли треба було рішати про що і про кого писати. Тому автор цих рядків заздалегіть просить вибачення за всі пропущення і неточності. За декількома винятками, прийшлося оминати також усі титули в ім'я егалітарности учасників.

■ Нема то, як на "Союзівці"

Всі з'їзди відбувалися виключно на "Союзівці", мальовничій оселі Українського Народного Союзу у штаті Нью-Йорк. Цю оселю свого часу називали "женихівкою", бо там, у привітній атмосфері могла зустрічатися українська молодь. Крім мешканевих павільйонів, там є басейни і спортивні площі, залі для конференцій і бенкетів. Влітку кожної суботи, до танців пригравала власна курортна та інші оркестри. Не дивно, що дехто із людей твердив, що Союзівка - це найбільш корисна річ, яку створила наша еміграція в Америці.

■ Після "десяти" літ

Перший з'їзд лювенців відбувся у суботу й неділю 5-6 жовтня 1963 року. У статті Богдана Цимбалістого у "Свободі" від 1 листопада 1963 р. автор подав імена 25-ти колишніх студентів, з родинами - майже 50 осіб; тут можна було б додати ще кількох учасників, які раніше виїхали, або приїхали на кінець зустрічі. Учасники були із різних міст східних штатів Америки і з Канади, переважно ті, що студіювали у роках 1947-52, коли лювенський осередок нараховував найбільше українських студентів. Велика група (7 колишніх студентів) прибула з Монтреалю. Бракувало серед них св. п. Олександра Маркова, який упокоївся у березні того ж року.

Приємно було побачити, як давні друзі віталися, обнімалися, говорили собі на "ти", і хоч деякі стали вже професорами чи докторами, на зустрічі не вживали цих титулів. Очевидно, не всі були близькі одні з одними, але звали себе "колегами", бо їх єднали спомини спільних студій і спільної праці у студентській громаді. Лагідна осіння погода і приємна атмосфера "Союзівки" сприяла жвавому обмінові думок. Цікаво було довідатися, як хто влаштувався, із ким одружився, скільки у кого дітей. З приємністю оглядали родинні фотографії. Зняли тоді багато спільних знімок, на яких багато лювенців позували у студентських шапках-мазепинках. Очевидно, багато із нас відвідували також "національну бару", де було піяніно і де можна було гуртом поспівати. Хтось затягнув пісню "А молодість не вернеться".

При спільній вечері вшанували тих лювенців, що відійшли у вічність. Наприкінці вечері кожний учасник коротко розповів про своє життя після виїзду з Лювену. Виявилось, що колишні лювенці добились немалих успіхів: дуже багато із них здобули важливі місця у науковому світі, як професори і викладачі університетів, як дослідники, чи як лікарі, інженери та інші фахівці, що працювали на відповідальних постах. Майже всі брали участь в українському громадському житті, багато подорожували. Варто згадати, що Митрополит Української Греко-Католицької Церкви в Канаді, Владика Максим Германюк був не тільки студентом Лювенського університету, але й викладав у ньому, подібно, як були студентами відомий візантист, проф. Ігор Шевченко (Гарвардський університет), композитор Юрій Фіяла, та багато інших, які не могли приїхати на з'їзд.

Під час зустрічі відбулися також наради у залі бібліотеки. Всіма формальними частинами під час вечері й на нарадах провадив Михайло Логуш із Монтреалу. У згаданій статті у "Свободі" зазначено, що з'їзд цей уважався "підготовчим", бо були пляни скликати ювілейну (1947-67) зустріч у Монтреалі вліті 1967 року, де мала відбутися світова виставка "ЕХРО '67". Обрано навіть діловий комітет для тієї цілі. Такі були пляни, але як знаємо, реальність була іншою. Були також інші проєкти. Ось цитата із згаданої статті: "Постановлено видати ювілейний альманах з приводу 35-річного існування українського студентського осередку в Лювені, яке припаде в 1966 році. До редакції альманаху запрошено д-ра В. Поповича, д-ра М. Лабуньку, проф. М. Мельника і проф. О. Біланюка." Виготовлено також тимчасовий список і адресар колишніх лювенців. Одержано і вислано також привітання, але ніде не записано від кого і кому.

Немає згадки про організаторів зустрічі, хоч можна здогадуватися, що В. Козачинський був одним із головних ініціаторів, разом із тими, прізвища яких появляються у наступних з'їздах. У неділю, 6 жовтня, після Служби Божої у каплиці і після спільного обіду в їдальні, учасники з родинами роз'їхалися, переповнені приємними враженнями і надією на наступну зустріч.

■ Після "двадцяти" літ

Прошло багато літ. Як знаємо, виставка "ЕХРО '67" у Монтреалі відбулася, але ювілейної зустрічі, з різних причин, не вдалося зреалізувати, - навіть при найкращій волі ініціаторів. Наступна зустріч відбулася щойно 1974 року. Трудно пояснити цю довгу перерву, але такою є людська вдача.

У короткому бюлетені із червня 1974 р., що його розіслали поштою, за підписами Я. Туркала і В. Козачинського, повідомляли про пляновану зустріч 2-3 листопада 1974 р. Там було згадано, що в ініціативній групі, крім підписаних, були: Михайло Логуш, Анатолій Романюк, Роман Герасимович і Zenko Татарський. Відмічено також, що на з'їзді відзначать 550-ті роковини заснування університету у Лювені 1424 року, що є одним із найстарших університетів в Європі. Напевно, багато читачів пригадують собі, що в 1974 році виникла енергетична

криза, і тому, максимальну швидкість на дорогах Америки зменшили до 55 миль на годину. Не дивно, що дехто, по дорозі на "Союзівку" одержав карний квиток.

Борис Ващук у дописі в "Гомоні України" із 21 грудня 1974 р. згадує, що на з'їзд прибуло 25 колишніх студентів з родинами, і якщо додати ще декількох гостей, то на зустрічі було понад 60 осіб. Наспіли також привітання від товаришів, які не могли приїхати.

У суботу, біля 5-ої год. вечора відбувся коктейль і поновлення знайомств. Пізніше була вечеря-бенкет із вступним словом голови з'їзду, М. Логуша, привітаннями, вшануванням пам'яті 11-ти померших товаришів і короткою інформацією про минуле й сучасне Лювенського університету, про 550-ті його роковини. Присутні також із цікавістю вислухали спогади одного із сеньйорів - передвоєнного студента, інж. агронома С. Симка з Оттави, який був також диригентом студентського хору і продовжував свою культурну працю в Лювені після закінчення своїх студій, а потім ще деякий час і після війни. Бенкет закінчився танцями при звуках оркестри "Союзівки".

У неділю вранці, лювенці зійшлися на коротку ділову нараду для обговорення дальших зв'язків між колишніми студентами. У дописі Б. Ващук не згадує про плян видати ювілейний альманах. На з'їзді зібрали підписи на зверненні до американського уряду в справі оборони Валентина Мороза. Наступний з'їзд заплянували влаштувати за 5 років. До успіху цієї зустрічі найбільше спричинилися: В. Козачинський, Я. Туркало і М. Логуш. З того часу - пропливло багато води...

■ Після "тридцяти" літ

Третій з'їзд відбувся щойно через 10 років, 27-28 жовтня 1984 року і на ньому відзначили 50-ті роковини заснування Української Студентської Громади у Лювенському університеті. На заклик організаторів зустрічі: Ярослава Туркала, Володі Козачинського та Ігоря Гайди - з'їхалося 28 студентів, з родинами - разом 55 осіб, щоб вшанувати студентів-засновників та всіх тих, що продовжували традиції українських студентських громад. Ця зустріч добре задокументована. Вона знаменна також тим, що з'їхалися цим разом люди з далеких сторін, напр. Мирослав Антохій з Німеччини, В. Візір із Каліфорнії, а багато лювен-

ців приїхали перший раз, як Юрій Фіяла, Роман Антохій (брат Мирослава), Олександр Харченко і Надя Ріпак-Сілецька з донькою. Треба згадати, що родина Логушів привезла зі собою (на з'їзд) велику, симпатичну собаку на ім'я Мая.

Діяльність з'їзду почалася у суботу після обіду, коли Володя Козачинський влаштував коктейль у своїй кімнаті в павільйоні "Ворохта". Це дало нагоду привітатися і відпружитися для тих, що тільки що приїхали. У веселій атмосфері, композитор Ю. Фіяла роздав усім копії нот маршу "Ми українська еліта", - музика і слова написані ним ще у Лювені. Багатьом учасникам з'їзду пригадалося також, як маестро Фіяла муштрував у Лювені студентський хор, який їздив із концертами по Бельгії. У цьому хорі співали студенти, які мали слух, могли дихати і вміли видавати звуки. У Лювені був також "анти-хор" для тих, що не мали таких талантів і кваліфікацій.

Після коктейлю почались групові знімки, на яких усі намагалися виглядати відпруженими й веселими. О 6-ій год. вечора відбувся другий коктейль у головному сальоні "Союзівки", на який усі прийшли елегантно вдягнені, щоб пізніше перейти до їдальні на святковий бенкет. Пані Марія Логуш у статті у "Вільному Слові" згадує, що третя зустріч була "навіяна якимсь особливо радісним почуттям, що ось мовляв, ми знову разом..." Це, у контрасті до першої зустрічі (1963), коли ще "відчувалася якась відстань" між студентами 1947-52 років, і тими, що студіювали раніше, чи пізніше. Крім того, "Відчуженість помітна була й між дружинами, які себе раніше зовсім не знали." Це дуже цікаве спостереження, і багато учасників з ним погоджується. Можливо, що на цьому з'їзді обидва коктейлі і прийняття прискорили процес братання. Інші спостергливі особи помітили, що більшість "молодших" учасників зустрічі почали вживати окуляри для читання текстів і оглядання знімок. Це ознака діяння часу. Під час вечері Михайло Логуш привітав присутніх і попросив вшанувати пам'ять померших товаришів. Тоді ведучий вечора запропонував, щоб кожний учасник з'їзду по черзі представив себе, подавши дані, коли і що студіював у Лювені, де тепер живе і в якій ділянці працює. Під час цієї точки можна було добре посміятися, бо майже кожний розказував про себе коротко і дотепно. Мирослав Антохій подав короткий нарис діяльності українських студентських організацій у Лювені і на закінчення прочитав свій твір, у якому поетично і з гумором описав життя і події у Студентсько-

му Домі в Лювені під час свого там побуту від 1947 року. Після вечері Петро Гурський виконав на бандурі низку народних пісень, після чого при фортепіані всі відспівали "Марш лювенських студентів" та інші пісні. Товариство забавлялося до пізньої ночі.

Наступного дня у неділю вранці відбулися збори учасників, на яких заплановано зустріч на 1986 рік, а також запропоновано відбутися з'їзд у Лювені 1988 року. Найважливішою точкою було опрацювання і видання пропам'ятної книги, або альманаху про Український Студентський Центр у Лювені, справа яку обмірковували ще на першому з'їзді. Мирослав Лабунька підкреслив, що коли ми самі про себе нічого не напишемо, то ніхто інший про нас тим більше нічого не напише. Альманах може стати частиною історії нашої еміграції. Збори вирішили пожвавити підготовку цього проекту і одногосно обрали головним редактором Євгена Федоренка, який мав підібрати своїх співробітників. Віталій Гречнів узяв на себе обов'язок збирати фонди на видання альманаху, і для цієї мети відкрилиkonto в Нью-Йорку. Виготовили також листу жертводавців, які до того часу зложили на фонд видання альманаху декілька сотень доларів.

З'їзд закінчився з надією, що лювенці щедро підтримають цю справу. Після з'їзду, всі лювенці отримали у грудні "Бюлетень ч. I", що його виготовила пані М. Логуш. У бюлетені був також опис перебігу зустрічі. Товариші Я. Туркала, В. Козачинський та І. Гайда, які провели збірку на канцелярійні видатки і поза-програмові напитки, вислали усім фінансовий звіт. Виготовлено також обширний адресар лювенців, що живуть у різних країнах світу. Для історії варто додати, що 1984 року, на "Союзівці", коштом кімнати на одну особу із повним харчуванням - становив приблизно 40 доларів на добу.

■ Два роки пізніше

Як заплановано на попередній зустрічі, 4-ий з'їзд відбувся два роки пізніше, у суботу й неділю 4-5 жовтня 1986 року. Організаційний Комітет у складі: Я. Туркала, В. Козачинського та І. Гайди вислав заздалегіть повідомлення, зазначаючи, що в той сам час на "Союзівці" відбуватиметься зустріч товариств українських лікарів та інженерів Америки. Кількість учасників-лювенців ніде не занотовано, але із фо-

тографій та інших довідок можна твердити, що було їх 16 плюс їхні дружини. Ті, що не могли приїхати, прислали привітання: Митрополит Максим Германюк, Тая Симиренко, Зенон Татарський, Василь Томашівський та Ігор Шевченко. Андрій Кішка, який мав намір приїхати, був перешкоджений поїздкою до Бельгії, прислав із міста Квебеку обширний лист, вітаючи 4-ий з'їзд і висловлюючи свої побажання на майбутнє. Цей з'їзд був менш формальний, з уваги на малу кількість учасників. Як звичайно, були коктейли у приватних кімнатах, зате вечеря і танці відбувалися спільно з лікарями та інженерами.

У неділю вранці відбулися збори, якими по традиції, керував Михайло Логуш. На бажання присутніх, поширено редакційну колегію альманаху. Крім Є. Федоренка, туди увійшли: Мирослав Лабунька, Микола Когут і Володимир Попович. Обрано також людей до таких комісій: а) адміністративна - Ярослав Туркало, Михайло Логуш, Ігор Гайда і Теодор Шумовський; б) фінансова - Володимир Козачинський, Віталій Гречнів, Петро Гурський і Зенон Татарський; в) преса - Марія Логуш - дописи до часописів.

На з'їзді заново перевірили і доповнили адресар лювенців, що живуть по різних країнах світу. Присутні виявили бажання зустрінутися за один рік, 1987 року, разом із лікарями та інженерами. Були пропозиції зустрінутися 1988 року у Лювені, із мандрівками у сусідні країни.

■ З'їзд ентузіастів

Про 5-ий з'їзд можна дуже мало сказати. В. Козачинський вислав лювенцям повідомлення ще вліті, але на з'їзд 10-11 жовтня 1987 року приїхала лише горстка людей, переважно ті, що жили поблизу "Союзівки". Як заплановано, ця зустріч відбулась разом із лікарями та інженерами із США. Ніде не записано кількості її учасників, але здається, що на з'їзді не було більше десятка колишніх студентів Лювенського Університету. Його можна було б назвати "міні-з'їздом". Погода також не дописала, так що люди зустрічалися у приватних кімнатах і не робили групових фотознімків. Хоч говорилося про альманах, але жодних формальних нарад на зустрічі не було.

■ Остання надія альманаху

6-ий "міні-з'їзд", або товариська зустріч лювенців відбулася 19-20 жовтня 1996 року з участю 8-ох колишніх студентів і трьох їхніх дружин. Інші не могли приїхати з уваги на пізні повідомлення. Головним мотором зустрічі був Зенон Татарський, який передав усні привітання від тих, що не могли приїхати. Учасники з'їзду отримали також листа від Мирослава Лабуньки, в якому він обіцяв свою співрацю над альманахом, не дивлячись на смертельну хворобу своєї дружини. Це "врятувало альманах", бо невеликою більшістю рішено ще не передавати зібраних 5,000 долярів на якусь харитативну ціль.

Помимо, а може завдяки малій кількості учасників, вирішено прискорити видання альманаху, збираючи матеріяли листовно і телефонічно. З. Татарський обіцяв поговорити з А. Кішкою про доступ до архівів у Лювені і в Римі. Вирішено також скликати ювілейний з'їзд лювенців 4-5 жовтня 1997 р. на "Союзівці", щоб відзначити 50 років від часу, коли після війни велика група студентів прибула з Німеччини до Лювену.

■ Ювілейна зустріч

На ювілейну зустріч, у суботу і неділю 4-5 жовтня 1997 р. приїхало 27 колишніх студентів, а з дружинами їхня кількість дійшла до 47 осіб. У той сам час, на "Союзівці" відбувався ювілейний (1947-97) з'їзд колишніх учнів Української Гімназії у Берхтесгадені, Німеччина. З уваги на те, що багато лювенців закінчили згадану гімназію (автор також зараховує себе до берхтесгаденської "мафії"), ми організували спільні коктейли і спільний бенкет із танцями. Можна собі уявити радість та емоції деяких товаришів і товаришок, які не бачили одні одних 50 літ. Реєстрацію лювенців провели пані Рома Гайда і Галина Кіс. На столах були розкладені архіви з Лювену, фотографії, карикатури з "Єліти" і деякі підготовані вже матеріяли для видання альманаху. У суботу після обіду в залі бібліотеки відбулась ділова нарада, яку відкрив Зенон Татарський. Зборами проводив Михайло Логуш, який прочитав привітання від Андрія Кішки, Богдана Казимири, Йосифа Лесіва, Григорія Панчука, Анатолія Романюка, Бориса Витязя (Південна Африка), Ігоря Лесика, Зенона Легедзи і Мирослава Брига. Координатор у

справі життєписів лювенців, З. Татарський, звітував про позитивні результати праці В. Візіра у США та Григорія Панчука в Європі. До того часу в Канаді, США та Європі зібрано понад 150 адрес лювенців і 93 життєписи. Також, навесні того ж року З. Татарський відвідав у місті Квебеку інж. А. Кішку, від якого одержав копії його архіву. Решта матеріалів зберігається у національному Архіві в Оттаві. Збори вислали до Андрія Кішки подяку і привітання.

Мирослав Лабунька представив присутнім справу "Альманаху Українських Студентів Лювенського Католицького Університету", як назву пропам'ятної книги. Збори прийняли цю назву, як також погодилися на його пропозицію щодо формату, редакції і змісту альманаху. М. Лабунька обіцяв старатися про дозвіл на доступ до архіву владики Івана Бучка у Римі, а під час поїздки до Львова обіцяв відвідати архів Митрополита Андрея Шептицького. Кошти видання альманаху оцінено на 15,000 до 20,000 доларів, якщо дотримуватись якісної форми видання, як прийнято на Заході. Після дискусії вирішено, що кожний лювенець повинен зложити по 200 дол. на згадане видання. Євген Федоренко подав фінансовий звіт, який показав, що на конті фонду альманаху було 5,300 доларів. У доповненні до цього, більшість присутніх зложила свої пожертви, і наприкінці з'їзду фонд становив приблизно 8,000 амер. доларів. З. Татарський представив зборам пропозицію Андрія Кішки у справі організації ювілейних святкувань українського студентського осередку в Лювені у 2000 році, із присутністю представників урядів України, Бельгії і Ватикану. Із практичних міркувань, цю справу передали на розгляд європейським лювенцям у Бельгії. На пропозицію З. Татарського робоча група для підготовки альманаху залишилася в існуючому складі: Й. Лесів, Г. Панчук, В. Візір, І. Гайда і З. Татарський. Вирішено також вислати привітання ректорові Лювенського університету, текст якого виготовила французькою мовою Надя Ріпак-Сілецька.

Тим часом, професійний фотограф зробив декілька групових знімок. Суботу закінчили спільним коктейлем і бенкетом з танцями на спілку із берхтесгаденцями. Під час бенкету, від лювенців промовляв М. Лабунька, а Петро Гурський виконав на бандурі декілька пісень. Від берхтесгаденців промовляв Орест Павлів. Берхтесгаденці представили випускників трьох відділів 8-ої класи гімназії із 1947 року. Між ними були 3 лювенці (І. Гайда, Б. Ковалюк, Т. Шумовський). Відспіва-

ли "Gaudeamus igitur". Коктейл, бенкет і забава були дуже вдалі. У неділю вранці після Служби Божої в українській католицькій церкві на Союзівці, отець відправив панахиду за померших лювенців і берхтесгаденців. Після обіду всі учасники роз'їхалися, але ніхто не говорив про наступну зустріч.

Як видно, зустрічі були не тільки успішними, але й корисними, бо багато спричинилися до підготовки появи альманаху. Їх можна назвати "історією видання нашого альманаху". Це вказує також на те, що наші з'їзди мали відповідну цілеспрямованість. В іншому випадку ми перетворилися б на товариство взаємної адорації. Можливо, що поштовх до видання нашого альманаху дав останній з'їзд, на якому берхтесгаденці мали вже надруковану свою пропам'ятну книгу. У цьому випередили університет, не зважаючи на те, що Андрій Кішка уважав нас "українською елітою". Але, "краще пізно, як ніколи". І хоч альманах не є епохальною подією, як напр. поява "Енеїди" Котляревського, то все ж таки, можемо його назвати нашим "проектом тисячоліття". Це один із доказів, що ми письменні...

А зустрічі треба продовжувати. Не чекаймо, аж будемо ходити із палками ("на трьох ногах") і виглядатимемо, як ветерани Першої Світової Війни. На останніх зустрічах можна було почути й таке: "Я приїхав перевірити, хто ще живий..." Навіть "Союзівка" починає завмирати, так що - справа негайна. Не відкладаймо! ■

ЗУСТРІЧІ У ЛЮВЕНІ

Микола Когут

Наші зустрічі були зовсім відмінними від зустрічей наших колег за океаном. Тих, що студіювали наприкінці сорокових і на початку п'ятидесятих років, залишилось у Бельгії всього кільканадцять. Бельгія мала країна і всі ми, що жили тут чи там, бачилися, чи навіть спільно працювали у громадських організаціях. Та все ж таки ми не забували, що наше професійне знання ми набули у ЛКУ і завдяки нашого славного гуртожитку на rue des Brasseurs. Ось тому, ми час від часу збиралися у тому гуртожитку, щоб пригадати собі недавні наші роки в університеті

і побувати в середовищі нових молодих студентів.

У тому часі у Бельгії жило 16 тих, що закінчили студії у ЛКУ і 8 тих, що закінчили студії у інших університетах Бельгії, і були свого часу активними членами НаСУС. Тут подаю імена і прізвища тих колишніх абсолювентів ЛКУ, що жили в Бельгії: Софійка Колібаба-Зелена, Женья Варіна, Микола Демчук, Кузьма Дмитрик, Василь Дюг-Садівінський, Володимир Гапишин, Роман Зибенко, Андрій Кішка, Микола Когут, Омелян Коваль, Йосиф Лесів, Петро Лукасевич, Володимир Попович, Микола Синюк, Федір Сметанко, Юрій Шухевич, Роман Якемчук. Ті, що закінчили студії в інших університетах Бельгії і були колись активними членами НаСУС: Рома Гусак, М. Габора, Андрій Кондрацький, Октавіян Лазар, Володимир Люттик, ?. Мельник, Юрій Сороківський, Андрій Яковлів.

■ Перша Зустріч

1955 року, кілька колишніх абсолювентів ЛКУ, на одній принагідній зустрічі у студенському гуртожитку в Лювені, прийшли до висновку, що треба було б відновити ТУАЛУ (Товариство Українських Абсолювентів Лювенського Університету). Але щойно у квітні 1957 р. вдалося нам зібратися на ширшу зустріч, знову ж таки у нашому гуртожитку в Лювені.

Зустріч почалася Службою Божою, яку відправив о. Іван Кіт. У короткій проповіді о. радник підкреслив важливість вдержування зв'язків між колишніми лювенцями і поблагословив наміри ТУАЛУ. Відбулися наради, у яких взяло участь 15 осіб. Нарадами керував Микола Демчук. На початку він прочитав кілька листів від колишніх лювенців із США і Канади, в першу чергу від Митрополита Максима Германюка, де між іншим було сказано: ..."З правдивою радістю стрічаю Ваші зусилля відновити діяльність ТУАЛУ ... Буду тішитися кожною вісткою про Ваш розвій та успіхи"... В усіх листах, від колишніх студентів була повна піддержка наших намірів і різні пропозиції. Тоді обрано тимчасову управу, до якої увійшли: Микола Демчук - голова, Микола Когут - заступник голови, Йосиф Лесів - секретар та Влодко Попович - скарбник. Прийняли також рішення, щоб управу в тодішньому тимчасовому складі, доповнити двома заступниками голови, по одному із

США і Канади. Намічено, що до кількох місяців мають відбутися офіційні загальні збори, а також запропонували: а) видавати бюлетень "Лювенець", б) організувати студійний фонд, в) збирати матеріали і світліни-знімки з минулого для видання "Збірника" про колишніх лювенців.

■ Зустріч з Митрополитом Максимом

Вліті того ж 1957 р. управа ТУАЛУ довідалась, що новоназначений Митрополит на Канаду, Архиеп. Максим Германюк, поїде до Риму. Отож, зразу написали до Преосв. Владики, щоб він по дорозі загостив до Лювену. Так і сталося. У суботу, 14 вересня відбулась зустріч з нашим вийнятковим Гостем, колишнім лювенцем, Митр. Максимом Германюком. На зустрічі було 35 осіб. З кожним присутнім Достойний Гість вітався і ділився спогадами. Властива зустріч почалася вечерею, яку приготували дружини колишніх студентів. Під час вечері від ТУАЛУ промовляв Микола Демчук. Були й інші привіти. Накінець звернувся до нас зі словом наш Достойний Гість. Між іншим, він сказав: ..."Нашим найважливішим завданням є зрозуміти події і середовище, де ми знаходимось. Зрозумівши події і середовище, знайти спосіб впливати і на події, і на середовище так, щоб одні і другі були нам корисні і сприяли нашим ідеалам... Багато дечого змінилося і змінюється на наших очах, а ми все ще дуже часто поступаємо так, як наші прадіди робили. Йдеться тут про еволюцію світової опінії до нашої справи, як і наших поглядів у відношенні до нашого краю і до світової опінії... Ми повинні бути людьми суспільними. Не замикатися у собі, але йти з поміччю нашим ближнім. Ми отримали скарби і колись відповідатимемо за "схований скарб". Найбільшою нашою остоею є Церква... Вона одинока збереже нашу душу плекаючи наше мистецтво, пісню, мову і традиції. Нам треба довкола неї гуртуватися і там створити синтезу духовного і політичного проводу"... Це для прикладу, лише декілька слів із виступу Достойного Владики Максима. Колишній лювенець говорив майже одну годину. Всі ми з увагою вислухали його порад і пропозицій. Зустріч закінчилася досить пізно, бо всі бажали особисто поговорити з Владикою. Ми обіцяли, що скоро знову зберемося.

■ Світова Виставка 1958 р.

1958 рік добре запам'ятовується всім нам у Бельгії, бо в тому році відбулася славна Світова Виставка (Exposition Mondiale), перша після жорстокої Другої Світової Війни. Згадую про цю виставку 1958 р., бо з тієї нагоди ми знову мали прекрасну зустріч у нашому гуртожитку. Рішили відвідати виставку наші науковці з УВУ (з Мюнхену) та з НТШ у Сарселі. У тому часі ці наші установи були ще у повному розквіті. Організатором цієї зустрічі був д-р Володимир Янів, який знав мене особисто ще зі студентських часів. Пригадую, що Володимир Янів вже раніше організував побут групи людей у Лювені 1955 р., коли був Конгрес УХР (Українського Християнського Руху), а директором гуртожитку був о. Д. Дзвоник. Отже, тепер, він звернувся до мене з проханням, чи не можна було б знову примістити всіх гостей у Лювені, у гуртожитку і постаратися про їхній доїзд до Брюсселю.

Хоч це були вакації і в гуртожитку не було наших студентів, то все ж таки, приміщень не вистачало і треба було їх шукати серед знайомих бельгійських родин. Остаточно, до Лювену прибуло понад тридцять відомих наших професорів, деякі з дружинами. Я постарався про автобус, який кожного ранку завозив наших гостей на Виставку до Брюсселю, а під вечір привозив до Лювену.

Після відпруження і вечері, наші гості і лювенці, які жили у Лювені, чи поблизу, збиралися в гуртожитку і проводили радісні й приємні вечори. Між гістьми були вже досвідчені люди у таких зустрічах, то мушу сказати, що це була правдива насолода побувати в такому милому товаристві. Одного вечора було нас більше, так, що колишня їдальня і один сальон ледве поміщували всіх присутніх. Була спільна вечеря, відтак кілька коротких промов, а потім співали різні пісні, розповідали жарти і знайомилися одні з одними. До пізньої ночі всі присутні забавлялися, ніхто не хотів залишати це принагідне, але миле товариство. Однак ті, що жили в домах бельгійських родин, мусли відходити раніше, бо чемність вимагала не надуживати доброти. Після тижня ми сердечно прощалися й обіцяли, що треба частіше організувати такі зустрічі, але на обіцянках так і залишилося.

■ Незабутній Свят-Вечір

Наступна зустріч колишніх лювенців, цим разом із студентами, відбулася на початку 1960 р. Це було майже прощання з нашим гуртожитком на rue des Brasseurs. Всі, що пройшли через гуртожиток, знають, як ми цінили наші великі релігійні празники, а головню Свят-Вечір, Різдво та Великдень. Але наприкінці 1959 р. ми, колишні лювенці, довідалися, що новий директор, о. Ван де Вал, не думає організувати спільної Святої-Вечері згідно з нашою традицією. У кухні не було вже української кухарки, але бельгійка. Отож, ми вирішили не лише зустрінутися на Свят-Вечір, але постаратися, щоб була повна святвечірня трапеза. Після згоди наших дружин, а головню Меланії Гапишин, яка кілька років працювала у студентській кухні, ми взялися за готування наших традиційних страв. Очевидно, ми пішли на переговори з о. директором. Ми, колишні студенти, заявили, що покриваємо всі кошти і беремо на себе організацію праці. Він спершу вагався, але остаточно погодився. Самозрозуміло, що наші студенти, жителі гуртожитку, були захоплені цією ініціативою.

У день зустрічі, тобто на Свят-Вечір, вже зранку, в кухні кипіла робота. Але десь перед обідом почав падати сильний сніг і не переставав. Ті, що трудилися в кухні думали, що Свят-Вечеря і наша зустріч буде лише з нами кількома, тими, що жили у Лювені та місцевими студентами. Яке було наше здивування і захоплення, коли під вечір почали з'їжджатися наші колеги, що жили подальше. Наш колега Юрко Шухевич (Ціба), що багато допомагав у кухні, підганяв пань господинь і сам варив вареники (пироги), а їх було кількасот.

У шостій годині вечора, після молитви і могутньої коляди "Бог Предвічний" почалася Свята Вечеря. Було кілька різдвяних привітів. Чергувалися наші традиційні страви і мильодійні та улюблені наші коляди. Раділи студенти і організатори, тобто абсолюенти ЛКУ. Була вже пізна година, як ми розходилися, чи від'їжджали до наших домів.

Пригадую ще таку цікаву історію. Всіх страв приготували досить багато, отже після Святої Вечері ще залишилося багато всього, а головню борщу, вареників і голубців. Наші студенти, які не довіряли о. директорові, занесли всі ці страви до кімнати голови НаСУС (здається Івана Мигула). Коли на Різдво рано я прийшов до студентського дому, то директор о. Ван де Вал каже мені, що йому пропали великі баняки

та великі полумиски. Я заспокоїв його, що вони зовсім не пропали, і додав при цьому, що він не потребуватиме варити обіду для студентів, бо є ще досить усього із попереднього дня. Такою вісткою він дуже задовольнився.

■ Ми знову в Лювені між студентами

Наступна зустріч, знову на Свят-Вечір, була вже 1965 р., коли директором гуртожитку був о. Іван Кіт. Тоді ми, колишні студенти, збиралися вже не самі, але з нашими сім'ями. Ця зустріч відбувалася у простірній залі нового гуртожитку при вул. Галфмартстрат 15. У той час, не було вже між нами голови ТУАЛУ Миколи Демчука, що передчасно відійшов у вічність. Натомість були нові абсолюенти.

Організацією зустрічі і Свят-Вечора займалася управа Т-ва "Апостольська Візитатура", при допомозі декого з українців з Лювену, головно подружжя Стефанії і Петра Шевчуків. У кухні тоді працювали сестри монахині із Згромадження Св. Вінкентія, одна українка і одна бельгійка. Отець Кіт запросив не лише студентів, які на свята не від'їжджали до батьків, але також колишніх студентів з родинами, наших сестер монахинь, які були у різних бельгійських згромадженнях і цих наших земляків, що жили на околицях Лювену. Усіх нас було біля 80 осіб. Як звичай велить, свят-вечірня трапеза почалась молитвою, а відтак о. Кіт привітав усіх присутніх і склав святочні побажання. Під час вечері ми споживали не лише традиційні страви, але багато колядували. Немало людей вперше побачили один одних. Мінялися місця при столах і робили знайомства, раділи зустріччю та ще й у такий виїнятковий день, як Свят-Вечір. Були й діти - майбутні студенти. Вони всі зайняли місця разом, і ними опікувався та забавляв їх Григорій Панчук, якого всі коротко звали Гриць.

■ Наша новорічна зустріч у Роми й Ігоря Гайдів

На початку 70-их років до Бельгії повернувся Ігор Гайда. Його перенесла до Брюсселю харчова фірма Ralston Purina на позицію директора їхніх лябораторій в Європі. Перші місяці Ігор був сам, а відтак до

нього долучилась його симпатична і всіма улюблена родина. Вони зразу включилися у церковне і громадське життя, хоч через працю, Ігор був часто в дорозі. Підля того, як Гайди уже добре обізналися з нашим життям у Бельгії, тоді, в навічч'я нового 1972 року, на Маланку, вони запросили до своєї обширної хати, на спільну зустріч, нас, колишніх лювенців, разом з дружинами. Це була справді для всіх нас дуже гарна несподіванка.

Більшість лювенців відгукнулася і прибула на цю зустріч. Я навіть завдав собі труду і підготував прозірки про НаСУС. Разом було понад 150 фотознімок з життя і діяльності українських студентів, почавши від 1930 аж до 1970 року. Сеанс був з коментарем і навіть з музикою. Деякі неукраїномовні дружини колишніх студентів жалували, що пояснення не були французькою мовою. Загалом, зустріч була дуже вдалою, бо господиня приготувала не лише добру і багату вечерю, але й різні несподіванки. На стінах були розвішені силуетки "Єліти" роботи Володимира Поповича - карикатури із студентських часів. Прибули на цю зустріч не лише ми з Бельгії, але, загостив також Олекса Біланюк (Брисько) з дружиною, що у той час жив у Парижі. Парижани Кирило і Марійка Митровичі також прибули на цю родинну зустріч. Це була справжня і мила для всіх нас несподіванка. Як часто буває на таких зустрічах велися різні розмови про минуле, про теперішніх українських (за походженням) студентів, і навіть про пляни на майбутнє. Але час не стояв на місці, треба було розходитись. Пізно вночі ми безмежно дякували Ромі та Ігореві за їхню гостинність і за таку гарну нагоду зібратися нам, майже всім колишнім студентам, на таку приємну зустріч. Ми поверталися додів, коли, за словами Шевченка... "вже треті півні проспівали і ніхто нігде не гомонів"...

■ Зустріч із мамою Федя Сметанки

У нас була ще одна родинна зустріч. Несподівано 1973 р. приїхала з України, з Криму, на відвідини мама Федя Сметанка. Для Федя це була така велика радість, що він хотів поділитися з нами, колегами студійних років, і запросив нас на спільну зустріч з мамою. У той час, гості з України то була рідкість, просто не до повірення. Ми радо прибули, не лише щоб побачити маму, але й щоб почути якісь цінні новини з

України. Як звичай велить, зустріч почалася вечером, яку приготували мама Федя і Гаріет, його дружина. Очевидно, подали український борщ і вареники, а хто бажав, міг мати навіть заправку з часнику (здається, спеціальність Криму). Та найголовнішою, була розмова з дорогою гостею з України. Всі ми напереміну засипували питаннями неспокійну маму, бо хотіли багато довідатися.

Але вона знала, що мусить повертатися додому і була дуже обережною. Вона радше слухала, що ми розказували. Постійно просила Федя, щоб вийшов і подивився чи хтось не підслуховує під вікном. Додержувалась нашого прислів'я, що "береженого Бог береже". З нами були також Ігор і Рома Гайди, які у той час ще жили у Бельгії. До пізньої ночі ми розмовляли з мамою Федя про різні наші проблеми і про плани на майбутнє.

■ Інші зустрічі

Наступні зустрічі відбувалися з нагоди річних забав, що їх організувала управа НаСУС. Очевидно, це не були зустрічі виключно колишніх студентів. Ми приходили на ті студентські заходи, щоб побачитися, поговорити і обмінятися думками. У Бельгії ми мали багато можливостей зустрічатися разом. Всі ми знали добре не лише одні одних, але й їхні родини, жінок і дітей. Багато із нас були собі кумами, а це було вже зовсім близьке посвоячення. Саме із цих причин не було потреби організувати таких зустрічей, як це робили колишні лювенці, що жили в Канаді та у США. До речі, з деякими, що у професійних справах приїжджали до Бельгії, ми зустрічалися. Ми також відгукувалися на заклики наших колег з-за океану і старалися, в міру можливостей, з ними співпрацювати.

Дехто із нас у Бельгії, щасливі тим, що наше діло студентського життя не закінчилося на нас, але його гідно продовжують наші діти, а це вже запорука майбутнього. ■

СТИПЕНДІЙНІ ФУНДАЦІЇ

Григорій Ощипко

Останніми роками я був постійно у зв'язку з Андрієм Кішкою, який живе тепер у Місті Квебеку, а я у Монреалі. Ми багато разів зустрічалися, обмінювалися листами, телефонували та обговорювали різні громадські і політичні питання. З його розмов виходило, що він має власну концепцію громадської праці. Він не любить академії і уважає їх змарнованим часом. Критикував також відзначування 1000-ліття христинства України, а радше його висліди: брак статей і розголосу у великих щоденниках Америки, Канади, Європи. Брак заяв великих церковних достойників, брак належного відгомону у світових засобах масової інформації. А це була подія великої історичної ваги.

Великим недоліком він вважає брак відповідної установи, яка керувала б підготовкою вибраних людей з України для студій у закордонних університетах з метою формування керівної еліти для служби Україні. У часи перебудови Горбачова виникла ідея Фундації для продовження Студентського Осередку у Лювені.

Починаючи з 1989 р. Андрій Кішка розпочав широку кореспонденцію з багатьма лювенцями і в обмін вислав копії їхніх відповідей. Серед них були: С. Симко, Ф. Сметанко, Я. Туркало, І. Суховерський, панство Логуші, О. Біланюк, А. Романюк, А. Сацюк, Г. Ощипко, а можливо й інші.

Треба підкреслити, що Андрій Кішка у листуванні був скорий, точний, послідовний, з поданням дат телефонних розмов, що свідчить про добру організацію і нотування справ та розмов. Він зумів переконати декількох колишніх лювенців, які його підтримали. Першим погодився повернути стипендію з побільшенням С. Симко та оформив це відповідним документом. Ф. Сметанко прислав 1,000 дол., Г. Ощипко задекларував 2,500 дол. Погодилися також А. Роман і О. Сацюк (завіщання).

Плянували звернутися до колишніх лювенців про зворот стипендій, які вони одержали на оплату студій, харч і помешкання. У парі з тим виринула справа скільки вимагати, бо студії 30-40 років тому не коштували стільки, як 1989 р. Після засягнення інформацій встанов-

лено скромну суму 4-5 тисяч американських доларів. Заклик до колишніх лювенців виготовив Г. Ощипко, хоч із різних причин він не був висланий до всіх лювенців. Я наполягав на тому, що крім ініціативної групи мусить бути ще звернення Андрія Кішки, що самотній має моральне право вимагати звороту стипендій.

Найбільш конкретні заходи зробила ініціативна група у Бельгії, що її очолював Ф. Сметанко. Ця група розіслала запрошення на установчий з'їзд до Лювену на 5 жовтня 1991 р. до найактивніших колишніх студентів в Америці і Канаді:

"Ми приєднуємося до Ініціативної Групи в Канаді і поділяємо думку, що наша спільна акція могла б бути втілена у формі Фондації, під назвою, наприклад: "Українська Університетська Фондація у Бельгії". Це могло б бути і "Українською Університетською Фондацією у Західному Світі". Воно дозволило б нам створити широку базу для діяння на користь, не тільки студіюючої християнської еліти з України, а також вже дипломованих з вищої освіти в Україні. Ми могли б допомагати і тим, кому потрібно ознайомитися з різними галузями західної практики та доповнити свою спеціальність. Таким чином вони б стали доцільнішими відбудовниками зруйнованої України.

З таких причин ми запрошуємо Вас усіх на зустріч, що запланована в Лювені, в Українському Студентському Домі на 5-го жовтня 1991 р. о год. 15:00. Адреса дому: Apostolische Visitatuur voor de Oekrainers in Belgie, Half Maartstraat, 15, 3000 Leuven. Тел. 016/22.48.71."

У зустрічі взяло участь 11 колишніх студентів: Ф. Сметанко, Й. Левіс, В. Дюг, І. Охримович, Р. Демчук, Ю. Шухевич, Ліда Демчук, Ганя Раделицька, Женья Варіна, О. Коваль і М. Когут - всі з Бельгії (з поза Бельгії надійшли привіти від: митр. М. Германюка, О. Біланюка, І. Гайди, З. Татарського). Вони обговорили заснування Української Університетської Фондації з осідком у Лювені. Для матеріальної підтримки праці цієї групи запропоновано оформити тимчасове "Товариство сприяння створенню У.У.Ф.", куди запрошені всі суцільні лювенці. Членська вкладка мала виносити 500 бел. франків на рік. Відтак опрацювали статут Фондації французькою мовою для урядової реєстрації під назвою: Association de Soutien à la Fondation Universitaire Ukrainienne en Belgique.

З ініціативи лювенців у Бельгії, 4 грудня 1991 р. створено Бельгійську асоціацію для українських студій (Association Belge pour les Etudes Ukrainiennes) головою якої став проф. Франсіс Томсон, секретарем - проф. Шарль Мутон, а скарбником - Емануель Вегеманс. Членами мали бути викладачі вищих шкіл, журналісти, підприємці і т. п. Асоціація далі існує, однак впродовж останніх п'яти років не проявила активності.

У Квебеку й Онтаріо (Канада) (поза вищеподаними задекларованими фондами) справа Фондації, під оглядом конкретних вислідів, була менш успішною. Відбулося дві зустрічі у малому колі. Одна із них 25 листопада 1989 р. у Монреалі при участі Андрія Кішки, А. Сацюка та Г. Ощипка. Андрій Кішка заступав також неprisутніх: С. Симка, Ф. Сметанка та А. Романюка. Вислід: інформації, розподіл праці, обмін думками.

Кореспонденція між головним ініціатором і прихильниками фондації тривала ще пів десятка років. Але раптом наприкінці 1996 р. Андрій Кішка повідомив листовно своїх співробітників, що ризигнує з члена ініціативної групи фондації "дефінітивно і невідклично", однак справу вважає гідною продовження і просить Ф. Сметанка бути її депозитором. Причини своєї демісії Андрій Кішка не подав і про неї можна лише здогадуватися. Правдоподібно була замала підтримка більшої кількості лювенців, а головне найбільш фінансово спроможних. Але і це має своє виправдання. Це були часи, коли Україна стала незалежною державою і велика частина лювенців включилася у працю допомоги Україні, яку вважали більш важливою за фондацію. Ініціатива Андрія Кішки заслуговує на признання і піддержку. Можливо що ще колись видвигнуть її в тій чи іншій формі колишні лювенські студенти, коли одержать у руки цю книжку.

Наприкінці хочу зазначити, якщо я когось не згадав у цій статті, або замало підкреслив його заслуги, то не зі злої волі, а радше із браку інформації та документації. ■

Спочатку був славний адресар Козачинського...

Любень 1989р. Список Сучасних Студентів Лювєнського Університету (Бельгія)	
1 GRECHNIW WITALY	2, CARLA CT. HUNTINGTON STATION, NY, 10046 U.S.A. (516-544-9052)
2 TURKALO K. JAROSLAV	544, ORANGE CENTER ROAD, ORANGE, CT. 06511, USA (203-745-3344)
3 HRYDA IHOR	60 STONES THROW ROAD, EASTON, CT. 06612, USA (203-261-4530)
4 ODRYNA DMYTRO	72, THREE ACRES ROAD, GROTON, CT. 06340, USA
5 TROJAN MYROSLAW	90, CHERRY AVENUE, WATERTOWN, CT. 06795, U.S.A. (203-274-1677)
6 KOZACHINYSKY VOLODYMYR	86, BARNBEE DRIVE WEST, STAMFORD, CT. 06905, USA (203-324-9092)
7 HERASYMOWYCH ROMAN	917, W. JUNEAU AVE. MILWAUKEE, WISC. 53201 U.S.A. (414-481-4437)
8 KONCHARIY ARKADY	127, TERRACE VIEW AVENUE, BRONX, NEW YORK, NY. 10463 USA, (212-862-9404)
9 STACHNYK VOLODYMYR	20, MANHART STREET, COHOKES, N.Y. 12041 USA
10 TATARSKY J. ZENON	85, HUMBERCREEK BOULEVARD, TORONTO, ONT. M6S4K6, CANADA (416-787-3723)
11 KOVALYUK BOHDAN	746, CAYEN CIRCLE, VILLE ST. LAURENT, MONTREAL, QUE. H1X3L7, CANADA
12 TKACHENKO FEDIK	7149, MC LEED, NIAGARA FALLS, ONT. CANADA L2G 3H1
13 HURSKY PETRO	50, JOHNS ROAD, CHELTENHAM, PA. 19012, USA
14 TARANKO L.B.	25, LYNNFIELD DRIVE, MORRISTOWN, N.J. USA.
15 SHMILAK WASYL	180 WEST TWINSBURG ROAD, NORTHFIELD, OHIO, 44067, U.S.A. (216-447-7001)
16 ROMANIUK ANATOL	1971, HIGHRIDGE AVENUE, OTTAWA, CANADA K1H 5H1 (613-731-1178)
17 PLASKACZ BOHDAN	R.R.I. ALCOVE, QUE. J0X-1A0, CANADA
18 SHUMOVYSKI TEODOR	334, STONE QUARRY PRIV. OTTAWA, ONT. CANADA K1K 3Y2 (613)741-0116
19 MELNYK MYROSLAW	1150, MELOY ROAD, KENT, OHIO, U.S.A. 44240
20 SYMBALYSTY BOHDAN	P.O. BOX 264, JCYMBOURG, N.J. 08231, U.S.A.
21 FEDORENKO EUGEN	10, MARSTON OBNE, MORRIS PLAINS, N.J. 07950, USA (201-837-9042)
22 LOGUSH MYCHAILO	44, RUSSEL AVENUE, T.M.R. MONTREAL, P.Q. H3P 1A0, CAN. (514-737-9936)
23 TRATCH ROMAN	1747, SCRIBNER ROAD, PENFIELD, NY. 14526, USA
24 LABYNKA MYROSLAW	5130, NORTH 15TH STREET, PHILADELPHIA, Pa. 19141, U.S.A.
25 SUCHOVYRSKY IHOR	3656 THE BOULEVARD, WESTMONT, QUE. H3Y 1S8, CAN (514)483-5316
26 OLANIUK OLEKS	100, PLYSH HILL ROAD, WALLINGFORD, Pa. U.S.A. 19086

Повідомлення про 2-ий з'їзд, на якому заснували Товариство Українських Студентів Лювєнського Університету.

Нь Гевен, 10 жовтня 1974

До нашої наступної зустрічі залишається тільки три тижні, і тому ми поспішаємо подати Вам деякі додаткові інформації.

Сподіваємося, що друзі почнуть прибувати на "Совзівку" в суботу 2-ого листопада пополудні. Коло 5-ої години буде коктейль та відновлення знайомства зі старими приятелями та колегами. Спільна вечеря відбудеться коло 6:30 з вступним словом голови з'їзду, привітаннями та короткою інформацією про минуле й сучасне любєнського університету.

Після вечірки відбудеться забава при звуках оркестри Совзівки.

В неділю вранці любєнці зійдуться на коротку ділову нараду для визначення гостійного секретаріату для дальших контактів між любєнськими студентами та майбутніх зустрічей.

Багато товаришів висловили бажання привезти зі собою студєвські шапки-мазєвники та фотографії зі старих добрих часів.

Віriamo, що всі друзі радо прийдуть на зустріч. З товариським привітом та до скорого побачення,

Ярослав К. Туркало

Володимир Козачинський

50-ТІ РОКОВИНИ ЗАСНОВАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ
НА ЛЮВЄНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Нь Гейвен, Конн.
18 березня, 1984

Дорогі Ізвєнні!

Багато з наших товаришів висловили бажання взнати чергову зустріч колишніх любєнських студентів. Остання така зустріч відбулася 1974 року.

Ініціативна група в складі: М. Логун, Ф. Ткаченко, А. Романик, З. Титарський та Я. Туркало, Б. Цимбалістий, В. Козачинський, І. Гайда провадить організацію наступної зустрічі.

Ми, любєнці, маємо особливий сентимент до нашого університету та до всього, що пов'язане з ним стародавніми науковими і навчальними закладами. Цього року маємо особливу нагоду - 50ті роковини заснування Української Студентської Громади на Лювєнському Університеті. Віддаймо пошани студентам-засідникам та всім тим, що продовжували традиції української студентської громади. В дружній розмові пригадаймо всі студентські дні та відновимо товариські зв'язки.

На товариську зустріч запрошуємо всіх, що вчилися чи перебували в Лювєні, як студенти, професори, а також виведачі чи вільні служачі. Адреси багатьох нас не відомі, тим то просимо поодиноких товаришів повідомити і заохотити своїх друзів до численної участі в родинках.

Зустріч любєнців відбудеться на "Совзівці" в Кергонксон, Нь Йорк, в суботу й неділю 27-28го жовтня, 1984го року. Резервація кімнат буде забезпечена. Дальші інформації буде розіслано своєчасно.

Зголошення, зауваги та побажання просимо пересилати на адресу:

Yaroslav K. Turkalo, PO
100 York St.
New Haven, CT 06511

З товариським привітом, за організаційний комітет

Ярослав К. Туркало Володимир Козачинський
Ярослав К. Туркало Володимир Козачинський

Ігор Е. Гайда

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ЛЮВЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Б Ю Л Е Т Е Н Ь Ч. 2

Вересень 1986 року

Дорогі Лювenci,

У липні 1985 року відбулися наради ініціативної групи з редактором майбутнього видання про український студентський осередок в Лювені, - Євгеном Федоренком. Всі присутні погодилися, що таке видання необхідне: воно буде великою цінністю для кожного лювенця, бо воно занотує перебіг подій, статистику, вклад наших лювенців в окремих діяннях, і таким чином залишить для історії постійну згадку.

Володимир Козачинський недавно повернувся з подорожі по Канаді, де в справі видання про Лювен мав нагоду розмовляти з багатьма, включно із ініціатором та головним організатором українського Лювену - інж. Андрієм Кішкою.

Надсилаємо інформативну анкету, що стосується нашого видання, і просимо її повернути вчасно. Ця анкета дуже допоможе редакторові в його праці.

Пригадуємо, що наступна зустріч лювенців відбудеться восени 1986 року. Про цю зустріч всі будуть вчасно повідомлені.

Вкладаємо як подарунок для кожного лювенця уперше українською мовою писану - популярну форму та негтрайну своєю настановою - працю Ярослава К. Туркало з церковної історії раннього візантійського періоду.

*Христос Воскрес!
Веселих та щасливих
Великоднів Святих!*

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ЛЮВЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

7 грудня 1986 року

Дорогі Лювenci,

Успішна зустріч лювенців - четверта з черги - відбулася на Сесії 4-5 новим цього року. Ті, по бажанню перешкодили і не могли приїхати, надіслали листи: Митр. Германчик, Тарн Семеренко, Леон Татарський, Василь Томашівський та Ігор Шевченко.

Згідно з бажанням загалу, збільшена редакційна колегія до вишкених Альмамаку про Український Лювен. До неї увійшли, крім Євгена Федоренка, Ярослав Лебунька, Володимир Попович та Микола Когут.

У перший день зустрічі на адресу ініціативної групи надійшла телеграма з Бельгії від Федора Сметалки з привітанням та похвальною на видавничий фонд в сумі 1.000 дол. Інші широкі жертводавці с Ромни Герасимович, що зголосили на фонд видання 2.000 дол.

Закликали всіх інших лювенців давати на фонд в міру можливостей.

Наступна зустріч лювенців відбудеться 1987 року, разом з лікарами та інженерами. Слідкуйте за повідомленнями в пресі.

Відшкості швидко бажання зустрітися 1988 року в Європі, в Лювені та в прогуляні до якоїсь із субліміт країн.

*Веселих Святих
Різдва Христового
і Щасливого Нового Року
Заживати*

на організаційний комітет

Арсенал К. Туркало *Володимир Козачинський*
Ярослав К. Туркало Володимир Козачинський

Ігор Е. Галас
Ігор Е. Галас

Перша зустріч на "Союзівці" 1963 р.

■ Сидять зліва: Христина Татарська, Оксана Бучацька, Олена Бучацька, Марія Логуш, ?, Оленка Шумовська, понад Оленкою Марійка Ковалюк, Надія Троян. Стоять, перший ряд від ліва: Петро Гурський, Христя Попадинець, Роман Трач, Володимир Козачинський, Ігор Гайда, Рома Гайда, Михайло Логуш, Мирослав Мельник, Аркадій Гончарів. ■ Другий ряд від ліва: Анатоль Романюк, Ярослав Петрух, Євген Чижів (в окулярах), Зенон Татарський, Олекса Біланюк, Богдан Цимбалістий, Василь Хміляк і Мирослав Троян.

Гурт лювенців-побратимів під час з'їзду на "Союзівці" 1984 року.

■ Від ліва: Богдан Ковалюк, Юрій Фіяла, Євген Федоренко, Дорко Шумовський, Борис Вашук, Ярослав Туркало, Володимир Козачинський і Юрій Бучацький.

З'їзд Лювенців 27-го і 28-го жовтня 1984 р. на "Союзівці".

■ Сидять зліва: Роман Антохій, Богдан Ковалюк, ?, Федір Ткаченко, Петро Гурський, Марія Логуш, ?, Оленка Шумовська, Віталій Візір. ■ Стоять, перший ряд від ліва: Віталій Гречнів, Зіна Гречнів, Григорій Ощипко, Марія Ощипко, Олена Бучацька, Надійка Ріпак Сілецька, Ляриса Біланюк, Олекса Біланюк, Надія Троян, Борис Вашук. ■ Останній "ряд": Володимир Козачинський, Зенон Татарський, Мирослав Троян, Мирослав Антохій, Юрій Фіяла, Ігор Гайда, Михайло Логуш, Євген Федоренко, ?, Ярослав Туркало, Василь Хміляк, Юрій Бучацький.

Частина учасників з'їзду "останньої надії альманаху" 19-го і 20-го жовтня 1996 р.

■ Від ліва: Володимир Козачинський, Євген Федоренко, Христина Татарська, Віталій Гречнів, Зіна Гречнів, Надія Трач, Роман Трач і Зенон Татарський. ■ Відсутні: Ярослав Туркало, Ігор Гайда, Віталій Візір.

Асоціація
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ
ЛЮВЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ
ВІДНОВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ В
ЛЮВЕНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ, БЕЛЬГІЯ

ЗАПРОШУЄМО-

КОЛИШНІХ СТУДЕНТІВ ІЗ РОДИНАМИ НА

ЮВІЛЕЙНУ ЗУСТРІЧ

4-5-го жовтня 1997 р. на СОЮЗІВЦІ

ПРОГРАМА

СУББОТА 4-ГО ЖОВТНЯ

ГОЛОВНИЙ БУДИНОК

11:00-12:00 Реєстрація у фойє будинку

12:00-13:30 Свобідний обід за власною ініціативою

13:30-14:30 Виставка у бібліотеці архівних та особистих матеріалів
про Лювен (знімки, оголошення, протоколи, "Єпіта"...)

14:30 Відкриття Зустрічі у бібліотеці з програмою:

- ✧ Привіти
- ✧ Звіт з підготовчої праці до видання Пропамятної Книги
- ✧ Звіт Мирослава Лабуньки головного редактора Пропамятної Книги
- ✧ Фінансовий звіт та проект бюджету Пропамятної Книги
- ✧ Пропозиція формального Ювілейного Святкування в Лювені
- ✧ Дискусія і рішення
- ✧ Вибір Робочої Групи для дальшої праці над наміченими проектами, спільна знімка

ВЕСЕЛКА

18:00 Коктейлі, спільна знімка

19:00 Бенкет і Забава (вечірній одяг)
(спільно із учасниками берхтесгаденської зустрічі)

НЕДІЛЯ 5-ГО ЖОВТНЯ

10:00 Служба Божа і Панахида за фундаторів лювенського
студентського осередку і студентів

12:00 Спільний обід за власною ініціативою

Ювілейний З'їзд Лювенців на "Союзівці", 4-5 жовтня 1997 р.

Президія З'їзду.
■ Зліва: Зенон Татарський, Михайло Логущ, Мирослав Лабунька.

Північно-американська частина "Робочої Групи".
■ Зліва: Ігор Гайда, Зенон Татарський, Віталій Візір.

В дорозі на святковий бенкет.
■ Зліва: Зенон Татарський, Орест Павлів - промовець на бенкеті від "Берхтесгаденців" і мовний коректор "Лювен"-у, Христина Татарська, Ірина Павлів і промовець "Лювенців", ректор УВУ - Мирослав Лабунька.

Учасники Ювілейного З'їзду на "Союзівці" 4-5 жовтня 1997 р.
 ■ У першому ряді сидять зліва: Галина Лощенко Кіс, Роман Трач, Ярослав Туркало, Василь Хмільяк, Мирослав Лабунька, Михайло Логун, Остап Коцюба, Євген Федоренко і Василь Наконечний. Другий ряд: Євген Чижів, Дарія Маркусь, Олекса Біланок, Архадій Гончарів, Богдан Ковалок, Мирослав Мельник, Ігор Гайда, Зенон Янковський і Зенон Татарський. Третій ряд: Любомир Бачинський, Федір Ткаченко, Віталій Візір, Теофіль Кіс, Дорко Шумовський, Євген Іановський і Петро Гурський. Відсутні: Володимир Козачинський і Мирослав Троян.

ЛЮВЕНЕЦЬ

БЮЛЕТЕНЬ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ
 АБСОЛВЕНТІВ ЛЮВЕНЬСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ч. 1

Березень 1958

Рік I

У Бюлетені помістили цей тимчасовий статут як також репортаж із відвідин лювенцем Владикою Максимом Германюком Українського Студентського Дому 1957 року.

ТИМЧАСОВИЙ СТАТУТ Т-ВА УКРАЇНЦІВ-АБСОЛЬВЕНТІВ ЛЮВЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

- § 1 Назва: Товариство Українців-Абсолютентів Лювєнського Університету.
- § 2 Осідок: Лювен /Бельгія/
- § 3 Ціль: 1./ плеіати дружні зв'язки між членами, продовжувати традицію лювєнського осередку та причинитись до його розвитку: через вдержування зв'язків із всіма приятелями українського лювєнського осередку,
2./ допомагати морально і матеріально українським студентам лювєнського університету.
- § 4 Члени: 1./ почесні
2./ дійсні: всі українці, абсолютенти лювєнського університету,
3./ надавичайні: можуть бути прийняті за згодою Т-ва тех б. студенти-українці лювєнського університету, що тільки часово на ньому студіювали та є в посіданні університетських дипломів,
4./ прихильники: ті, які ділом прислужилися українському студентському осередкові, одначе вони не мають ні активного, ні пазивного права.
- § 5 Найвищим органом Т-ва: є Засальні Збори, які скликається, щонайменше, один раз на два роки.
- § 6 Управа Т-ва: Почесний Президент
а./ Голова
1-ший і 2-гий Містоголова
1-ший і 2-гий Секретар
Скарбник
б./ Контрольна Комісія /3 члени/
- § 7 Засоби: членські внески, пожертви, тощо
- § 8 Ліквідація: майно передається такій українській установі, що своєю діяльністю зближена до цілей Товариства.

Лювен, 11. вересня 1949 р.

Митрополит УКЦ Канади Прєосвященний Максим Германюк відвідав 14-го вересня 1957 р. Український Студентський Дім у Лювені. Тут відбулася його зустріч із членами Товариства Українських Абсолютентів Лювєнського Університету.
■ Сидять зліва: пані Божик, пані Зінаїда Витязь, о. митр. Яків Перідон, Владика Максим Германюк ЛКУ 1933-35 і 1939-47, о. крил. Григорій Фуканьчик, представник Апостолату Об'єднання, Микола Демчук. ■ Стоять, перший ряд зліва: І. Мартинів, Дарія Гасюк, Марія Лєсєв, Софійка Колібаба Зелена, Лїда Демчук, о. Іван Кіт, о. А. Музичка, д-р Степан Божик, о. А. Рижак, Жанн Кішка, д-р Октавіан Лазар, Андрій Кішка, о. Данило Дзвоник. ■ Другий ряд зліва: о. Іван Тілявський, Юрій Сорочівський, Йосиф Лєсєв, Микола Когут, д-р Володимир Попович, д-р Петро Зелений і Микола Синюк.

**Біографічні дані
і статистика**

Хто і коли 1930-44

Зенон Татарський

АНДРУЩАК Володимир Андрій

(07.03.1908 Краків, Польща) • ЛКУ: 1932-33

Здав матуру у Львові. У Лювені 1932-33, студіював на першому році будівельної інженерії. Дальша доля невідома.

БАРАНСЬКИЙ Роман Володимир

(26.11.1910 Northhampton, Англія) • ЛКУ: 1932-33

Здав матуру у Жовкві. У Лювені 1932-33, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Д.д.н. Помер у США.

БОДНАР Роман

(20.01.1914 Тростянець, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1932-33

Здав матуру у Золочеві. У Лювені 1932-33, приготувався до вступного іспиту на політичні і соціальні науки. Д.д.н. Помер у США.

БОЯРСЬКИЙ Володимир

(13.07.1908 Монастир, Львівська обл.) • ЛКУ: 1936-37

У Лювені 1936-37, студіював політичні і соціальні науки, а також англійську, італійську й еспанську мови. Д.д.н.

БРИКОВИЧ Еміль

(15.10.1913 Тернопіль) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Ярославі. У Лювені 1932-33, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Д.д.н.

ВЕРГУН Іван

(12.02.1914 Цеблів, Сокальщина) • ЛКУ: 1937-41

Середню освіту закінчив в Українській Реформованій реальній Гімназії у Празі-Ржевничах. Склав матуру 1934. Вступив у Празі до Українського Вільного Університету, а в Карловому університеті вивчав медицину. 1937 розпочав агрономію у ЛКУ. У вересні 1941 одержав диплом інженера-агронома. Від 1943 до 1945 працював окружним агрономом у Філії "С.Г" у Раві Руській. Із наступом Червоної Армії, покинув Україну і 1947 року влаштувався на працю у Франції в галузі металургії, як інженер-хімік. Працював у тій ділянці до пенсії 1977. Активний член української діаспори у Франції. Від 1982 доцент Українського Технічно-Господарського Інституту (УТГІ) у Мюнхені. Автор численних наукових розвідок і статей, опублікованих у фахових журналах українською та французькою мовами з питань кольорових металів, сталі й чавуну. Серед української спільноти І. Вергун зокрема відомий, як дослідник історичних зв'язків між Францією й Україною. Серед інших праць, його наукові розвідки про Реймську Євангелію, про українських козаків під Дюнкірком, про гетьмана Мазепу та інші. Автор монографії про рідне село Цеблів, а також його спогади під назвою "Чужиною" (1992) та про українську еміграцію у Франції. Одружений із Дарією Жук. Мають сина Романа і доньку Оксану.

КООРДИНАТИ: Ivan Verhun, Bd de l'Aurore 19, F 59430 Saint Pol sur Mer, France

ВИННИЦЬКИЙ Роман

(07.11.1911 Довгомостиська, Львівська обл. - 1947) • ЛКУ: 1932-39

Матуру здав 1931 року у Стрию. У Лювені 1932-39, студіював медицину і здобув з великим відзначенням диплом доктора медицини, спеціаліста лярингології і дерматології. 1942 року відкрив приватну практику у Стрию. Ще під час навчання у гімназії, належав до Пласту, а потім став членом ОУН. Працюючи під час дня у власній клініці, вечорами часто виїздив у лісисту місцевість Стрийщини або Сколівщини, де лікував поранених і хворих воїнів УПА. Знали його під псевдом "Максимович". Загинув як воїн УПА 1947 року.

ВІЛЬНИЦЬКИЙ Михайло

(07.11.1911 Дичків, Львівщина) • ЛКУ: 1932-33

Здав матуру у Львові. У Лювені 1932-33, студіював фармацію. Д.д.н.

ВЛАСЕНКО Мирон

(28.10.1910 Варшава) • ЛКУ: 1932-35

Здав матуру у Дрогобичі. У Лювені 1932-35, студіював медицину і закінчив з успіхом три роки медичних студій. Продовжував студії медицини у Данцігу. Після війни жив і працював лікарем у США. Д.д.н.

ГАЛАЙЧУК Богдан Тадей

(21.07.1911 Угерсько, р-н Стрий - 31.07.1974 Bs. Aires) • ЛКУ: 1932-35

Матуру здав в українській гімназії у Стрию. У Лювені 1932-35, студіював соціально-політичні науки і завершив студії ступенем ліценціята з великим відзначенням. Повернувся у Галичину, де був активний у проводі ОУН. Був співробітником часопису Діло. Підписав 1937 р. звернення до Апостоляту З'єдинення (Голляндія) в справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду. Під час війни студіював в університеті у Грацу, Австрія, і одержав науковий ступінь доктора політичних наук, а 1948 року одержав в УВУ наукове звання доктора права. Того ж року емігрував до Аргентини. Директор бібліотеки Католицького Університету у Буенос Айресі 1950-58, а згодом професор і завідувачий катедрою міжнародного права 1958-74. У роках 1964-74 займав цей сам пост в Університеті Бельграно. Організатор філії Українського Католицького Університету у Буенос Айресі і директор відділу славистики 1964-74. Доцент УВУ, постійний співробітник Енциклопедії Українознавства (Кубійович) та часописів і журналів: "Час", "Свобода", "Український Самостійник", "Сучасність", "Prologue", "Ukrainian Quarterly" і міжнародних наукових журналів з ділянки міжнародного права німецькою, французькою, еспанською та англійською мовами. Член ОУН-Закордоном, близький співробітник Миколи Лебеда. Активний член Пласту, голова КПС Аргентини 1956-58 і кількакратно голова КПРади. Керівник вишкільних пластових таборів. Голова Українського Католицького Об'єднання 1968-74. Активний член Українського Інформативно-Видавничого Інституту у Буенос Айресі. Автор друкованих праць: "Нація Поневолена але Державна", Буенос Айрес, 1953, "El Orden Internacional en un Mundo Desunido", Bs. Aires, 1958, "Historia da la Organizacion Pblitica de Europa Oriental", Roma, 1972, "Derecho Internacional Publico" (manual universitario), Bs. Aires 1972 і інші. Одружений, троє дітей. Помер на інфаркт серця 31.07.1974.

GERMANIUK Митр. Максим, ЧНІ

(30.10.1911 Нове Село, Львівська обл. - 03.05.1996 Vinnyper) • ЛКУ: 1933-47

Середню освіту здобув у Колегії отців редемптористів у Збоїсках. У Лювені 1933-35, студіював філософію, а потім у роках 1935-39 богословські науки у католицькій духовній семінарії у Beauplateau у Бельгії. 1938 року висвячений на священника. У роках 1939-47 знову студіював у ЛКУ, де здобув наукові ступені: бакалаврат з теології і східної філософії 1941 і докторат з теології 1943. 1947 року осягнув науковий титул maitre en theologie і тим самим здобув право викладати теологію у католицьких університетах. У роках 1943-45 був професором моральної теології, соціології та геб-

рейської мови в духовній семінарії Beauplateau. Емігрував у Канаду 1948 р., щоб прийняти сан протоігумена ЧНІ США і Канади. У роках 1949-51 викладав моральну теологію і Святе Письмо у семінарії отців редemptористів у Waterford, ON. Висвячений на єпископа 1951 року і номінований єпископом-помічником Вінніпезької архієпархії. 1956 р. був номінований, спершу апостольським адміністратором а згодом вінніпезьким архієпископом і митрополитом УКЦеркви у Канаді. Це становище займав Владика Максим аж до виходу на пенсію 1992 року. Серед визначних, важливих, та широко закроених діяльностей Митр. Максима були: активна і провідна участь у Другому Ватиканському Соборі 1962-65, членство у Секретаріаті для Пропагування Християнської Єдності 1963, участь у робочій групі Світової Ради Церков 1969, членство у Раді Секретаріату Вселенського Єпископського Синоду у роках 1977 та 1983 і членство у Понтифікальній Комісії Кодексу Східного Канонічного Права. Був співосновником і членом управи Українського Допомогового Комітету в Бельгії та організатором українського католицького студентського товариства Обнова у Бельгії 1946-48 і в Канаді 1953. Впродовж багатьох років був членом президії СКВУ і постійним членом НТШ, Mark Twain Society та інших наукових і громадських організацій. За свою наукову і громадську працю одержав почесний докторат від Торонтського університету і був відзначений державною медалею Order of Canada. Автор двох книг, "La Parabole Evangelique" 1947 і "Our Duty" 1960 та багатьох наукових статей, що їх містив у журнали "Логос" (що його Владика заснував і був головним редактором у роках 1950-57 і 1993) та в чужомовних журналах. Був також засновником у Бельгії журналу "Голос Христа Чоловіколюбця", який появляється досі. Помер у Вінніпезі 3-го травня 1996 року. Його єпископське мотто було: "Нехай прийде Царство Твоє".

ГОРОБІЙОВСЬКИЙ Юрій

(01.04.1907 Львів) • ЛКУ: 1929-34

Матуру здав 1926 року в Українській Академічній Гімназії у Львові. У Лювені 1929-34, студіював інженерію і одержав диплом інженера. 1935 року повернувся до Львова, а під час війни виїхав у Німеччину. 1946 року емігрував у Бразилію, де працював інженером-директором компанії "Editora Guaira". 1960 року виїхав до США. Тепер на пенсії. Був ініціатором клубу копаного м'яча "Русалка" при Академічній Гімназії у Львові. У Бразилії та США співав у церковних хорах. Одружився у Львові з Катрею Супінською. Мають дві доні: Лярису Войтович і Таїсу Корж.

КООРДИНАТИ: Horobijowskyj George, 3049 Hickorymede Dr., Ellicott City, MD 21042, USA

Tel.: (440) 461-1755

ГОРОДЛІВСЬКИЙ Йосиф

(01.04.1907 Львів) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Львові. У Лювені 1932-33, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Д. д. н.

ГОРНЯТКЕВИЧ Йосафат

(08.12.1911 Модрич, Львівська обл. - 1967 Ірвінгтон) • ЛКУ: 1931-35

Матуру здав у Станиславові. У Лювені 1931-35, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Згодом повернувся у Галичину. Цікавився театральним мистецтвом і працював в українських театрах. Одружився з артисткою Наталією Мелех. Виїхали на еміграцію, а після війни емігрували до США. Жили у Форт Вейні біля Дітройту, а опісля поселилися у Ньюарку, Н.Дж. Працював креслярем у Нью Йорку. Помер 1967 року в Ірвінгтоні, Н.Дж.

ГОРНЯТКЕВИЧ ТОМАШЕВСЬКА Марія Марта

(09.10.1913 Дрогобич - 12.04.1997 Оттава) • ЛКУ: 1932-39

Матуру здала 1932 р. у Станиславові, Івано-Франківськ. У Лювені 1932-39, студіювала медицину з кожнорічним великим відзначенням, і одержала диплом доктора медицини. У роках 1939-52 працювала у лікарні св. Єлисавети у Брюсселі. 1952 року емігрувала у Канаду і поселилася в Оттаві. Спочатку працювала у французькій лікарні Монфор, а згодом у лікарні св. Вінсентія. Одружилася з архітектором Василем Томашевським. Померла в Оттаві 12.04.1997.

ГРАБ Йосиф Роман

(01.01.1909 Перемишль) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Перемишлі. У Лювені 1932-33, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Залишився у Бельгії, де жили його батьки і брат Микола. Д.д.н.

ГРЕГОЛИНСЬКА КОСТЮК Марія

(10.10.1910 Буців, Львівська обл.) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здала у Перемишлі. У Лювені 1932-33, студіювала медицину. Жила свого часу в Австрії. Д.д.н.

ГРЕЩАК Михайло

(22.10.1908 Туринка, Львівська обл.) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Львові. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Д.д.н.

ГУЦУЛЯК Василь**(26.04.1910 Серафінці, Львівська обл. - 1994 Флорида) • ЛКУ: 1932-33**

Матуру здав у Львові. У Лювені 1932-33, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Згодом продовжував студії протягом двох років у Загребі, Хорватія. Після війни жив у Льюс Анджелесі, Каліфорнія. Помер на Флориді 1994 року.

ГУРАЛЬ Андрій**(28.11.1911 Гумніська) • ЛКУ: 1932-33**

Здав матуру у Золочеві. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Д.д.н.

ДЕМЧУК Микола**(13.10.1910, Бишів, Львівська обл. - 28.04.1962, Льєж) • ЛКУ: 1931-32, 38-42**

Економіст, громадський діяч. Закінчив Академічну Гімназію у Львові. 1932 приїхав до ЛКУ, де поступив на економічний, факультет. Згодом довелося припинити науку через матеріальні труднощі. 1938 року відновивши вищі студії, закінчив їх 1942 дипломом ліценціята торговельно-фінансових наук. Голова НаСУС 1939-42. Працював дорадником у різних бельгійських торговельних фірмах. 1945 - співзасновник Українського Допомогового Комітету (УДК), член Українського Християнського Руху (УХР) та Українського Науково-Освітнього Товариства (УНОТ). Був також делегатом міжнародної організації втікачів (IRO), засновником і головою Товариства українських Абсолютентів Лювенського університету (ТУАЛУ) та представником ОУН полк. А. Мельника на Бельгію. Одружився з "лювенкою" Лідєю ДИБАЙЛО. Мали двох синів: Миколу та Андрія.

ДЕРКАЧ Богдан**(12.02.1911 Львів - 1943 Львів) • ЛКУ: 1932-40**

Матуру здав у Львові. У Лювені 1932-40, студіював медицину і одержав 1940 року диплом доктора медицини. У роках 1940-41 практикував медицину у Брюсселі і на околицях, заступаючи бельгійських лікарів, які перебували тоді у німецькому полоні. 1942 року працював в одній периферійній львівській лікарні, де помер на тиф восени 1943 року.

ДЕРЖКО Юліян**(20.05.1913 Стрий - 1997 Ліон) • ЛКУ: 1932-33**

Матуру здав 1931 року у Стрию. У роках 1931-32 студіював у Парижі. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Повернувся до Франції і у Парижі закінчив інженерію. Залишився у Франції. Працював інженером у підприємствах на відпові-

дальних становищах. Помер у Ліоні, Франція, 1997 року. Залишив дружину французанку, синів Жерарда і Жоржа та доньку.

ДЕХНИК Олександр**(30.03.1909 Володимир Волинський) • ЛКУ: 1932-33, 1936-43**

Матуру здав у Володимирі. У Лювені 1932-33 і 1936-41 студіював медицину, а в роках 1941-43 дентистику. Мав власну дентистичну практику у Лювені. Одружився з бельгійкою Жанн і мав 6 доньок. У 1945-46 роках прийняв на тимчасовий побут у своїй хаті понад десять українських студентів, які прибули з першою повоєнною студентською хвилею із Німеччини. У лютому 1947 виїхав з родиною до південної Франції. Там народилися у них ще два сини. Купив хутір і займався випасом худоби в околиці Мон де Марсан. Д.д.н.

ДИБА Андрій**(01.01.1910 Стрий) • ЛКУ: 1932-33**

У Лювені 1932-33, студіював романську філологію. Жив у Вінніпезі. Д.д.н.

ДРОГОМИРЕЦЬКИЙ Богдан**(02.04.1914 Рожівче) • ЛКУ: 1937-40**

Матуру здав у Люблині, Польща. У Лювені 1937-40, студіював політичні і соціальні науки. 1938 року здобув ступінь ліценціята, а 1940 року з великим відзначенням здобув науковий ступінь доктора політичних і соціальних наук. Д.д.н.

ДУТКА Микола**(18.12.1912 Чарів) • ЛКУ: 1932-33**

Матуру здав в українській гімназії у Чехословаччині. Почав університетські студії у Празі. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Продовжував студії у Загребі, Хорватія. Д.д.н.

ДУШНИК Володимир**(24.09.1908 Заставче, рн. Підгайці, Тернопільська обл. - 05.09.1985 Нью Йорк) • ЛКУ: 1932-35**

Закінчив українську гімназію у Бережанах. Матуру здав у Малій Духовній Семінарії у Львові 1931 року. У Лювені 1932-35, студіював політичні й соціальні науки і одержав з відзначенням диплом *Licencié en Science Politiques et Sociales*. 1935 року емігрував у США і поселився у Нью Йорку. У роках 1937-40 студіював у Columbia University і одержав науковий ступінь M.A. in Political Science and International Relations. 1965 року захистив в Українському Вільному Університеті працю "Українська Центральна Рада і Росій-

ський Провізоричний Уряд" та одержав науковий ступінь доктора історичних наук. Крім української мови володів польською, російською, німецькою, французькою, англійською і португальською мовами. У роках 1942-45 служив в американській армії. Наприкінці війни був перекладачем у штабі ген. Мек Артура у Манілі і у Токіо. Визначний журналіст та громадсько-політичний діяч. Ще у гімназії, а потім у Лювені дописував до українських і бельгійських газет і здобув собі признання та зав'язав особисті контакти з українськими політичними діячами. Був редактором періодичних видань: "Україна", "Націоналіст", "The Trident" 1935-40, "Ukrainian Weekly" 1959-65, "The Ukrainian Bulletin" 1948-70, "Ukrainian Quarterly" і "Ukrainian Newsletter". Був автором англійських праць: "The Ukrainian Central Rada and the Russian Provisional Government", "Death and Devastation on the Curson Line", "Martyrdom in Ukraine", "In Quest of Freedom", "The Ukrainian Rite Catholic Church at the Eucumenical Council 1962-65". Був співробітником "Енциклопедії Славоніка" і англійської Енциклопедії Українознавства, що її видав УНС. Його статті вміщували "New York Times", "The Sign", "America", "Columbia", "Plain Talk" та інші періодици. У роках 1953-56 був директором американської католицької еміграційної місії у Бразилії, а в роках 1965-68 працював у Фордгемському Університеті як заступник директора спеціального проекту, що включав поїздки до Європи, Північної Африки, Близького Сходу та Південної Америки. Відзначений хрестом заслуги (УНР), пропам'ятною плитою (Карпатські Січовики) та почесною грамотою (Американські Ветерани). Помер 05.09.1985 у Нью Йорку. Залишив дружину Марію з дому Сталені і сина Марка.

КООРДИНАТИ: Walter Dushnyck.

ЗВОНОК Володимир

(11.05.1915 Тустановичі, Львівська Обл.) • ЛКУ: 1932-33

У Лювені 1932-33, студіював комерційні науки. Д.д.н.

ЗЯТИК Святослав

(30.05.1911 Святе) • ЛКУ: 1932-33

У Лювені 1932-33, студіював медицину. Продовжував студії у Відні. Під час війни жив у Відні. Скінчив медицину. Д.д.н. Помер у США.

КАЗИМИРА Богдан

(19.10.1913 Чернівці, Зах. Україна) • ЛКУ: 1932-35

Здав матуру в гімназії Рідної Школи у Золочеві 1931 р. У Лювені 1932-35, здобув ступінь магістра суспільно-політичних наук.

Був викладачем у Львівській Католицькій Богословській Академії у роках 1935-39. Підписав 1937 р. звернення до Апостоляту З'єдинення

(Голляндія) в справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду. У Віденському Університеті 1941-45 одержав ступінь доктора історії. 1948 р. прибув на короткий час до Лювену, де виконував обов'язки адміністратора лювенського студентського дому. Був також викладачем Богословської Семінарії у Кулемборгу у Голляндії. У 1950 р. емігрував у Канаду. У монреальському університеті Мкгілл здобув 1954 р. бакалаврат бібліотечарських наук. Працював бібліотекарем і архіварем у міністерстві хліборобства в Оттаві, у Централі Електроенергії у Саскачевані та в Університеті Саскачевану у Ріджайні, де викладав теж історію. Автор понад 60-ти друкованих студій і праць. Постійно активний у Пласті та у громадському і церковному житті, як теж у професійних і наукових організаціях (дійсний член НТШ та УВАН). Одружений з Єлисаветою Дорота. Мають троє дітей: дочки Надію і Марту та сина Дмитра.

КООРДИНАТИ: Bohdan Kazymira, 2100 MacPherson Ave., Regina, SK, S4S 4E3, Canada

КАЛЬБА Симеон Ярослав

(22.10.1911 Мозолівка, Зах. Україна - 25.08.1996 Торонто) • ЛКУ: 1937-38

Матуру здав 1930 року у тернопільській гімназії, хоч ходив до гімназії у Бережанах і з політичних причин його не допустили до матури. 1934 р. закінчив право у Львівському Університеті і працював адвокатом, а згодом провадив адвокатську канцелярію у Львові. У Лювені 1937-38 студіював політичну економію і повернувся до Львова. Під час війни студіював в Українському Вільному Університеті у Празі і 1944 року одержав ступінь доктора права. Після війни, у французькій зоні Німеччини, одержав дозвіл практикувати право. 1950 р. емігрував з родиною до США, де після одного року праці, фірма вислала його до Монреалю, як керівника канадського бюро, а 1956 р. до Бельгії, як керівника європейського бюро. 1960 р. повернувся в Канаду, до Торонта. Згодом став ексекютивним директором централі Конгресу Українців Канади у Вінніпезі. Вийшов на пенсію 1980 р. і повернувся до Торонта, де брав активну участь в українському громадському житті. Помер у Торонті 25.08.1996. Залишив дружину Софію Гавришук та сина Конрада-Касіяна.

КИЧУН Роман

(02.08.1912 Россїбна, Станіславів. - 23.05.1970 Абіджан) • ЛКУ: 1932-36

Матуру здав у Станіславові. У Лювені 1932-36, студіював медицину. Згодом переїхав у Францію, де закінчив медичні студії.

Працював лікарем в Африці (Побережжя Слонової Кости). Там загинув в автомобільній катастрофі 23-го травня 1970 року. Похований у місті Абіджані.

КИШАКЕВИЧ Володимир

(12.04.1912 Борятин, Львівська обл. - 05.12.1994 Львів) • ЛКУ: 1932-41

Матуру здав 1932 року в Українській Державній Гімназії у Перемишлі. У Лювені 1932-41, студював медицину, яку закінчив з відзначенням 1939 року здобувши диплом доктора внутрішніх хворіб, хірургії, терапії і гінекології. На запрошення університету залишився у ЛКУ на науковій праці аж до виїзду 1941 року в окуповану німцями Галичину. Там займав становище повітового лікаря в Олеську. 1944 року радянська влада назначила його директором 2-го львівської клініки туберкульозу. Як широкого українського патріота, 1949 року його звільнили з посади і дозволили влаштуватися лиш ординатором у Науково-Досліднім Інституті туберкульозу. Згодом звільнили його із цієї наукової праці і перевели на працю у туберкульозну лікарню. Однак, влада здавала собі справу про незаступимість того визначного медичного спеціаліста й адміністратора, і тому назначила його головним лікарем обласної туберкульозної лікарні, а 1956 року, головним обласним лікарем. Тут він мав можливість влаштувати на працю українських католицьких священників і навіть єпископа Величковського. За це його звільнили з посади і перевели до обласної клінічної лікарні, як заступника головного лікаря, а потім знову на наукову працю у ГДІ туберкульозу, де він працював аж до пенсії 1979 року. Помер у Львові 5-го грудня 1994 року. Залишив дружину Доброславу Дудик і доньку Ірину.

КІШКА Андрій

(23.10.1909 Дакнів, пов. Любачів, Зах. Україна) • ЛКУ: 1931-35, 1937-39

Здав матуру 1930 року у Державній Українській Гімназії у Перемишлі. У Лювені 1931-35 і 1937-39. 1935 року одержав ступінь інженера агрономії, 1938 року став ліценціатом економічних наук, а 1939 року комерційних наук. Під час студій відбував практику у Голляндії, у бельгійському Voerenbond та співпрацював із "Сільським Господарем" у Львові як референт міжнародних господарських відносин. Був організатором українського студентського осередку у Лювені, Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду для українських студентів у ЛКУ та головою НаСУС 1932-35, 1937-39 і президентом Cercle International des Etudiants Etrangers. У роках 1940-45 працював у німецьких державних установах у Берліні як економічний дослідник і референт соціальної допомоги українським робітникам. Активний у Національному Союзі Українських Студентських Організацій Німеччини (НаСУСОН). 1940 року його обрали головою НаСУСОН з мандатом реорганізації цієї установи. 1945 р. повернувся до Бельгії, допомагав першим повоєнним українським студентам ЛКУ та був ініціатором акції віднови НаСУС. 1946 року був організатором і став Генеральним секретарем Comité Belge

d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux (CoBAUSO). У роках 1946-51 був адміністратором стипендійного фонду для українських студентів у Лювені. 1948-49 був обраний головою Українського Допомогового Комітету у Бельгії. Був також президентом Pro Europa, міжнародної організації інтелектуалів в екзилі. У 1951 р. виїхав до Мадриду де працював у східньо-європейському відділі еспанського радіо. 1964 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Ставши спільником і адміністратором фірми Continental Iron and Titanium Corporation, перенісся до Міста Квебеку. Якийсь час був також представником Українського Робітничого (тепер: Братського) Союзу та Investors Overseas Services Canada Ltd. Одружений з бельгійкою Joanne G. van Noten, колишньою головою суспільної служби при ЛКУ. Мають двоє дітей, доньку Марусю і сина Павла.

КООРДИНАТИ: AndreKishka, 2160 26erue, Apt.4, Quebec, QC, G1J 1J5, Canada
Tel 418-667-0841

КМЕТИК Володимир

(21.06.1903 Бозиків - 08.07.1983 Торонто) • ЛКУ: 1932-33

Здав матуру у Станиславові. У Лювені 1932-33, студював комерційні науки. Повернувся до Львова і поступив на працю, як ревізор, у Ревізійний Союз. 1944 року виїхав з родиною у Німеччину. 1948 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Працював книговодом у підприємствах і став першим станичним Пластової Станиці у Монреалі. 1972 року переїхав до Торонта і працював книговодом в Українському Домі ім. Івана Франка для людей похилого віку. Був одружений з Михайлиною Яцкевич, яка мала сина Любомира і дочку Тетяну. Помер у Торонті 08.07.1983.

КОРБА о. Йосиф, ЧНІ

(03.01.1903 Глина, Львівська обл. - 01.08.1995 Thunder Bay) • ЛКУ: 1922-24, 31-32

Матуру здав 1921 р. в Академічній Гімназії у Львові. Після матури оо. Редемптористи вислали його на студії до Бельгії: 1921-22 новіціят у Сен Тронді, 1922-24 студії філософії й історії церкви у Лювені, 1924-28 студії богословії і канонічного права у семінарії Боплято. 1927 року висвячений на священника-монаха. 1928 р. повернувся у Галичину і у монастирі у Збоїсках його назначили префектом братів монахів та учителем у малій семінарії. 1931 р. прибув знову до Лювену на пост капеляна російських а пізніше й українських студентів. У ЛКУ 1931-32, студював історію і східню теологію. Повернувся у Галичину 1932 р., де на прохання адміністрації Колегії св. Белярміна і НаСУС поінформував українські церковні власті про можливості одержати стипендії на студії у ЛКУ. У роках 1932-39 проводив місією на Волині й Підляшші. Війна застала його у Римі. 1940 р. виїхав у Канаду, де був редактором місячника "Голос Спасителя", учителем малої семінарії і професором великої семінарії. У США

був капеляном дівочої академії сс. Василянок і сотрудником вашінгтонської парафії. Останньо був парохом розлогої парафії Де Пас у північній Манітобі. Вийшов на пенсію на 75-му році життя. Маючи 92 роки упокоївся у Бозі 01.08. 1995 року. Похований у Вінніпезі.

КОСИЙ Борис

(04.06.1905 Рівне- 02.01.1983 Брюссель) • ЛКУ: 1932-36

Здав матуру у Рівному. У Лювені 1932-36, студіював хемічні науки. Залишився у Бельгії. Працював адміністратором у "Action Catholique des Hommes", за що одержав відзначення. Після війни часто відвідував український студентський дім у Лювені. Був головою Союзу Українців у Бельгії - СУБ і Спілки Українських Робітників у Бельгії - СУРБ. Був членом товариства "Апостольська Візитатура". Помер у Брюсселі 02.01.1983.

КОЧЕНАШ Рудольф

(04.04.1910 Перемишль) • ЛКУ: 1930-35

Вступив до новіціату оо. Редemptористів і в роках 1926-28 учився у богословській семінарії у Beauplateau, Бельгія. Повернувся у Галичину і здав матуру 1930 р. в Українській Державній Гімназії у Перемишлі. У Лювені 1930-35, здобув ступінь Licencie політичних і суспільних наук. Після Лювену перебував у Львові, Кракові й Інсбруку. Дописував до львівського католицького часопису Нова Зоря. Підписав 1937-го р. звернення до Апостоляту З'єдинення (Голляндія) в справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду. В роках 1945-48, від імени Комітету Українців Австрії, працював офіційним перекладачем при французькій адміністрації Тиролю. Згодом емігрував у Канаду і поселився у Торонті. Працював дорадником у міністерстві скарбу провінції Онтаріо. Від 1975 р. на пенсії. Одружений зі Стефанією з роду Кицька. Мають дочку Ліду-Христину.

КООРДИНАТИ: Rudolf Kochenash, 260 Scarlet Rd., Apt. 1313, Toronto, ON M6N 3X6, Canada
Tel.: (416) 767-2725

ЛЕБЕДОВИЧ Роман

(13.02.1911 Гордиши) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Львові. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Пізніше закінчив медичні студії поза Лювеном і був лікарем у Німеччині. Д.д.н.

ЛИСИШИН Василь

(27.02.1913 Гаї Вижні, Дрогобиччина) • ЛКУ: 1932-39

Матуру здав у Стрию. У Лювені 1932-39, закінчив будівельну інженерію. Залишився на працю у Брюсселі в електро-механічному підприємстві. Д.д.н.

ЛОГИН Ярослав

(24.01.1911 Байлівці, Тернопільщина) • ЛКУ: 1932-33

Здав матуру у Тернополі. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Провадив студентським ансамблем українських танців. У роках 1939-40 проживав у Кракові. Після війни емігрував у Аргентину. Д.д.н.

ЛУКАСЕВИЧ Петро

(05.01.1902 Тарноруда, Польща) • ЛКУ: 1932-35, 1936-37

У Лювені 1932-35 і 1936-37, студіював комерційні науки та російську мову. Здобув диплом ліценціята комерційних наук. Жив у Брюсселі. Д.д.н.

МАРТИЩУК Теодор

(26.07.1917 Чечори, Гуцульщина) • ЛКУ: 1937-39

Здав матуру у Коломиї. У Лювені 1937-39, студіював агрономію. Д.д.н.

МАТВІЙКО Мирон

(24.01.1914 Беремівці, Тернопіль. обл. - 05.10.1984) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав 1932 року у Львові. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Згодом, до 1937 року, продовжував студії медицини у Познані і повернувся до Львова у Медичний Інститут. Член активу ОУН. У роках 1939-41 жив у Берліні. Працював у розвідці ОУН. Був засланий німцями на працю в Абвер, звідки передавав цінну інформацію для ОУН. Після звільнення Степана Бандери з концентраційного табору Мирон був у його розпорядженні. У травні 1951 року, як член десантної групи ОУН, його скинули з англійського літака в Україну і завдяки англійського зрадника Кіма Філбі попав у руки КГБ. Помимо тортур і знущань не зрадив. Після звільнення 1982 року поселився у Павліві на Радехівщині. Помер передчасно 05.10. 1984 з причин підірваного здоров'я слідчими КГБ. Був одружений з Євгенією Щиголь.

МАТВІЙВ Микола

(18.01.1914 Білявці, р-н Броди) • ЛКУ: 1937-39

Матуру здав у Бродях. У Лювені 1937-39, студіював політичну економію. Д.д.н.

МЕЛЕХ Павло

(08.07.1910 Залеська Воля) • ЛКУ: 1932-34

У Лювені 1932-34, з успіхом студіював на вищих роках комерційних наук і завершив студії ліценціятом. Працював по професії у Львові. Підписав 1937 р. звернення до Апостоляту З'єдинення (Голляндія) в справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду. Д.д.н.

ОБУШКЕВИЧ Лев

(21.10.1913 Джурів - 1987 Дітройт) • ЛКУ: 1932-40

Матуру здав 1932 року в українській державній гімназії у Станиславові. У Лювені 1932-40, студіював медицину і закінчив її дипломом доктора хірургії і гінекології. У роках 1940-44 працював шпитальним лікарем у Німеччині, а в роках 1945-49, також у Німеччині, працював лікарем при міжнародній організації IRO. 1949 року емігрував з родиною до США і поселився у Дітройті. Там у роках 1949-50 відбув лікарську практику, після якої працював в індустріальній клініці. У роках 1962-65 спеціалізувався у загальній хірургії у Providence Hospital, Sautfield, MI. Провадив приватну практику із загальної хірургії у Дірборні, Міч. 1983 року вийшов на пенсію. Був активним членом українського лікарського товариства. Помер 1987 року. Залишив дружину Тетяну Стебновську і дітей Лідію, Христину, Марію і Лева.

ОГАРЕНКО Володимир

(24.12.1914 Львів) • ЛКУ: 1936-39

Матуру здав 1934 року у філії Львівської Академічної Гімназії. У Лювені 1936-39, студіював комерційні науки і одержав диплом Licencié en Science Commerciales et Financieres. У між-університетських змаганнях у Брюсселі здобув 4-те місце у гімнастичних змаганнях на поруччях. Під час війни працював у копальні вугілля. Під кінець літа 1942 року виїхав в Україну. Там працював у Центробанку. Одружився у Львові з Любомирою Коць (майбутньою студенткою ЛКУ) і подружжя виїхало на еміграцію. У день закінчення війни 1945 року, вони прибули до Бельгії. Тут Володимир працював за професією касіером в Українському Допомоговому Комітеті. Був співосновником Рідної Школи і Кооперативи. У Бельгії опатентував переносні інкадесцентні лампи спеціального призначення. 1951 року емігрував з родиною до США і поселився, спершу у Рочестері, Н.Й., а опісля у Чикаго. Тут заснував своє підприємство і зареєстрував 6 патентів на інкадесцентні і флюоресцентні лампи. 1985 року повернув Лювенському університетові 1,000 доларів (88,000 б. фр.) за студентські оплати. Подружжя Огаренків має двоє дітей, доньку Марію і сина Івана.

КООРДИНАТИ: Volodymyr Oharenko, 904 N Campbell Ave. Chicago, IL 60622, USA

Tel.: (773) 276-5906

ПАВЛУСЬ Еміліян

(09.06.1909 Бичків, Тернопільщина) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Тернополі. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Д.д.н.

ПАЛАНИЦЯ Володимир

(29.03.1916 Коломия) • ЛКУ: 1934-35

Здав матуру у Коломні. У Лювені 1934-35, студіював медицину. Д.д.н.

ПАЦЛАВСЬКИЙ Андрій

(15.02.1912 Лучинці, Зах. Україна) • ЛКУ: 1932-35

Матуру здав у Дрогобичі. У Лювені 1932-35, закінчив з відзначенням перші три роки медицини. Медичні студії закінчив у Німеччині і там працював лікарем. Д.д.н.

ПИРИГ Михайло

(18.02.1900 Рогатин, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1930-36

Матуру здав у Рогатині. У Лювені 1930-36, студіював політичні і дипломатичні науки. Одержав ліценціят 1934 року і продовжував студії на науковий ступінь доктора політичних і дипломатичних наук. Був прийнятий до тодішнього російського студентського дому у Колегії св. Белярміна, але не як український студент. Д.д.н.

ПОДЛЯШЕЦЬКИЙ Ярослав

(31.05.1914 Любора, Зах. Україна) • ЛКУ: 1932-36

Матуру здав у Перемишлі. У Лювені 1932-36, здобув ліценціят політичних і соціальних наук. Повернувся на працю до Львова і опісля до Кракова, де 1937 року підписав звернення до Апостолату З'єдинення у справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду. Д.д.н.

ПРИДАТКЕВИЧ Ярослав

(24.06.1913 Репуженці, Зах. Україна - 23.09.1992 Гамільтон) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав 1931 року у Станиславові, Івано-Франківськ. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Повернувся до Львова, де студіював у Львівському університеті і 1935 року одержав диплом магістра комерційних наук. Згодом 1937 року закінчив Торговельну Академію, експортівку. У роках 1938-44 учителював у торговельній школі у Володаві. У Німеччині 1944-48, працював книговодом у УНРРА і виїхав до Бразилії. Там працював книговодом у німецькій фірмі паперу. Обдарований чудовим голосом співав у хорах і 1954 року виступав із сольоспівом на Світовому Евхаристійному Конгресі у Ріо де Жанейро. 1959 року переїхав у Канаду, спочатку до Монтреалю, а тоді до Гамільтону, де працював книговодом і у керівництві індустріального підприємства аж до пенсії. Помер у Гамільтоні 23.09.1992. Два роки перед смертю втратив дру-

жину Дарію з дому Посацька. Залишили сина Романа і доньку Любу.

ПРИХОДЬКО Євген

(26.04.1912 Кам'янець Подільський) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Левніці, Чехословаччина. У Лювені 1932-33, студіював комерційні науки. Д.д.н.

ПРОЦИШИН Жигмонт

(07.03.1910 Кавське - 1945 Гент) • ЛКУ: 1932-35, 1937-39

Матуру здав у Львові. У Лювені 1932-35 і 1937-39, отримав ліценціят з політично-соціальних наук, а згодом здобув науковий ступінь доктора політично-суспільних наук. У роках 1935-37

жив у Львові і постійно дописував до українських журналів і преси. Підписав 1937 р. звернення до Апостоляту З'єдинення (Голляндія) у справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду. Працював доцентом в університеті у Генті, Бельгія та дописував до міжнародної преси і журналів на політичні теми. Одружений з бельгійкою. Помер у Генті 1945 року.

РИЖИЙ Адам

(23.10.1913 Львів) • ЛКУ: 1935-36

Матуру здав у Львові. У Лювені 1935-36, студіював медицину. Д.д.н.

САЛДАН Петро

(26.06.1909 Ливчиці, Стрийщина) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Стрию. У Лювені 1932-33, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Д.д.н.

СИМКО Степан

(27.07.1905 Дахнів, пов. Любачів - 24.05.1992 Оттава) • ЛКУ: 1932-36

Матуру здав запізнено 1932 року, (з уваги на політичний арешт і військову службу), у львівській Малій Семінарії. Митр. Шептицький оплатив йому дорогу до Лювену. У Лювені 1932-36, сту-

діював агрономію і 1936 року одержав диплом інженера агрономії. Спершу почав дослідну працю у Польщі для бельгійського Voegenbond, а опісля у Галичині у Сільському Господарі як повітовий агроном. Підписав 1937 р. звернення до Апостоляту З'єдинення (Голляндія) у справі Бельго-Українсько-Голляндського Стипендійного Фонду. У роках 1939-41 працював професійно на Холмщині, а в роках 1941-44 повітовим агрономом у Дрогобичі, де виплекав новий сорт пшениці Галичанка-17 і новий вид жита названий прізвищем дослідника, "Симко". У роках 1944-45, з дружиною, трьома дітьми та із 300 колосками української

пшениці і жита виїхав у Німеччину, а вліті 1945 року знову прибув до Лювену. Тут працював у ЛКУ асистентом професора агрономії, А. Г. Дюмонда. 1948 року Степан Симко з дружиною і чотирьома дітьми емігрували у Канаду. Через Саскачеван і Вінніпег дорога привела його в Оттаву, де Степан розпочав свою 27-літню дослідну працю у Державній Центральній Експериментальній Фармі. Тут він схрестив, ним привезені українську пшеницю і жито з їх канадськими видами, у результаті чого постали славні Triticale і Marquis. Степан Симко є автором монографії "Вклад Української Пшениці в Розвиток Канадського і Світового Хліборобства". Після виходу на пенсію 1975 року не переставав працювати у зерновій генетиці. Прикладний громадянин і батько родини. Діяльний в українському національному і релігійному житті. Помер в Оттаві 24.05.1992. Похоронні богослуження відправив і надгробне слово виголосив Митр. Максим Германюк. Залишив дружину-односельчанку Юлію Жук, синів Ореста, Ярему і Ярослава та доньку Віру.

СОРОКІВСЬКИЙ Володимир

(15.02.1911 Добромилі, Львівська обл.) • ЛКУ: 1931-33

Здав матуру у Добромилі. У Лювені 1931-33, студіював комерційні науки. Вступив до Французького Чужинецького Легіону і загинув у бою.

СТЕПАН Константин

(11.12.1920 Махнів, повіт Рава Руська, Львівська обл.) • ЛКУ: 1941-42

Матуру здав у Львові. У Лювені 1941-42, студіював право. Д.д.н.

СТЕПАН Михайло

(11.10.1909 Махнів, пов. Рава Руська, Львівська обл.) • ЛКУ: 1931-38

Матуру здав 1929 р. в українській гімназії у Львові. У Лювені 1931-38, студіював медицину і одержав 1938 року диплом доктора педіатричної хірургії. До 1950 року провадив приватну лікарську практику у Генті, Бельгія. Згодом емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Спершу працював у шпиталях у Монреалі і Шербруку, а від 1956 року вів самостійно лікарську практику у Шербруку аж до виходу на пенсію 1970 року. Від 1970 року живе у Монреалі у резиденції для старших. Одружився з бельгійкою Марією Векенс, яка померла 1987 року. Має дві доні і п'ятеро внуків.

СТЕПАНЯК Роман

ЛКУ: 1932-33

У Лювені 1932-33, студіював історію мистецтва і був першим диригентом українського студентського хору. Після виїзду з Лювену закінчив архітектуру. Проживав у США. Д.д.н.

СТЕРНЮК Володимир, Архієпископ УГКЦ

(12.02.1907 Пустомити, Львівщина - 29.09.1997 Львів) • ЛКУ: 1928-30

Матуру здав у малій семінарії оо. редемптористів. У липні 1927 року вступив до монастиря отців редемптористів у Сан-Тронді у Бельгії і 1928 року склав тимчасові чернечі обіти, а 1931 року - довічні. Під час навчання у Бельгії закінчив курси філософії та богослов'я у Боплято і у ЛКУ 1928-30. У липні 1931 року прийняв у Лювені священничі свячення з рук єпископа Вінніпегу Василя Ладика. Повернувся у Галичину, де від 1932 року працював провінційним консультантом отців редемптористів на Волині, у Тернополі, Станиславові та у Львові. 1947 року був арештований і відбув ув'язнення в Архангельській обл. до 1952 року. Після повернення з ув'язнення в Галичину, працював сторожем, книговодом, санітаром і медбратом та потайки виконував священничі обов'язки. 1967 року владика Всеволод Величковський підпільно висвятив його на єпископа. 1972 року Патріарх Йосиф Сліпий назначив його місцеблюстителем і старшим єпископом Галицької Митрополії. На цьому становищі він перебував до повернення в Україну патріарха УГКЦ Мирослава Івана кардинала Любачівського. Упокоївся у Бозі у резиденції катедри Св. Юрія у Львові 29-го вересня 1997 року.

СТОЛЯР Іван

(27.06.1913 Верчани, Стрийщина - 29.10.1988 Warren, PA) • ЛКУ: 1932-39, 41-42

Матуру здав у Стрию. У Лювені 1932-39 і 1941-42, студіював медицину і 1939 року закінчив студії дипломом доктора медицини з великим відзначенням. У роках 1941-42 студіював кримінологію. Під час війни працював лікарем у Бельгії, заступаючи лікарів бельгійців. Після війни емігрував у Канаду і поселився у Вінніпезі. Згодом переїхав до США. Працював лікарем-психіатром у Warren State Hospital у Warren, штат Пенсильванія. Помер у Warren 29.10.1988. Залишив дружину Анну, доньку Аліну, Маргариту і Лярису та синів Івана, Вілліяма і Петра.

ТАБІНСЬКИЙ Константин

(15.03.1915 Петербург, Росія) • ЛКУ: 1933-36

Матуру здав у Крем'янці Подільському. У Лювені 1933-36, студіював будівельну інженерію. Син православного священника, який під впливом митрополита Шептицького став священником УГКЦеркви. Д.д.н.

ТИМКІВ Зенон

(01.10.1912 Заліщики, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Станиславові. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Д.д.н.

ТИШИНСЬКИЙ Богдан

(25.12.1908 Грабівці, рн. Борщів, Тернопільська обл. - 1993 Милвокі) • ЛКУ: 1932-33, 34-35

Матуру здав 1930 року у Львові. У Лювені 1932-33 студіював у Підготовчому Інституті Інженерії, а в роках 1934-35 студіював хемію. Відомий у Лювені як "граф Тишинські". Мав мотоцикель, був добрим фотографом і сам викликавав знімки. Згодом студіював агрономію у Відні. Після війни емігрував до США, де остаточно поселився у Милвокі, Віс. Працював техніком на підприємствах. Мав широкі зацікавлення, а головню механікою, фотографією, агрономією та музикою. Довголітній секретар відділу УККА у Милвокі та активний член парафії УГК Церкви св. Михаїла. Помер 1993 року. Залишив дружину Параскевію Харабарук і дітей: Марту, Александра, Марійку, Уляну, Ярему, Юрія, Ольгу і Володимира.

ТОДОРІВ Василь

(03.01.1908 Товмачик, Коломия - 21.02.1989 Ст. Кетеринс) • ЛКУ: 1932-41

Здав матуру 1930 року в українській гімназії у Коломиї. У Лювені 1932-41, студіював будівельну і електричну інженерію і 1941 року одержав диплом інженера електрика. У роках 1935-37 був головою НаСУС. Працював у Німеччині у фірмі TODD. 1948 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Працював по фаху в інженерних фірмах, а також у Continental Iron and Titanium Corporation. Після виходу на пенсію 1975 року переїхав до Ст. Кетеринс в Онтаріо, де був активний у громадських організаціях, і з його почину збудували там український піклувальний дім для старших. Помер у Ст. Кетеринс 21.02.1989.

ТУРКАЛО Галина Марія, ЧСВВ

(27.01.1913 Плуґів, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1939-42

Матуру здала 1933 року у Львові і вступила до чину Сестер Василянок у Підмихайлівцях під монашим ім'ям Марія. 1938 року сестра Марія разом із сестрою Макриною Худяк виїхали до Бельгії на студії. Впродовж одного року вона вивчала систему навчання хліборобського господарства у Ecole Menagere у Bastogne, а згодом у Лювені 1939-42, закінчила з відзначенням агрономію. Залишилася у Бельгії, де з підтримкою о. Максима Германюка, займалася місійною працею серед українок, що одружилися з бельгійцями. 1947 року виїхала в Аргентину, де у стейті Місіонес провадила катехизацію по кольоніях і вчителювала у парафіяльній школі у місті Аполстолес. 1971 року, як делегатка до Генеральної Капітули ЧСВВ, виїхала до Риму після обрання генеральною секретаркою і дорадницею, там залишилася до 1985 року. Повернувшись до Аргентини, виконувала до 1997 року обов'язки секре-

тарки у Провінції "Христа Царя", у Буенос Айресі. За словами сестри Марії, її теперішнім завданням є: "...молитися за нашу Церкву, наш Нарід, наш Чин Св. Василя Великого, за цілий світ і жертвувати наші старечі немочі за мир, за братерську любов".

КООРДИНАТИ: Hna. Maria Halina, Caracas 370, 1406 Buenos Aires, Argentina

ФАЛЕНДИК Роман

(21.08.1912 Пилипче) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Львові. У Лювені 1932-33, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Д.д.н.

ФЕДЕРИЧ Володимир

(19.10.1911 Вишатичі, пов. Перемишль) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Перемишлі. У Лювені 1932-33, студіював соціально-політичні науки. Д.д.н.

ФЕДИШИН Іван

(28.01.1912 Братичів, Івано-Франківська обл. - 05.02.1976 Дітройт) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав у Станиславові. Почав університетські студії у Празькому університеті. У Лювені 1932-33, студіював медицину. Пізніше студіював у Загребі, Хорватія. Закінчив право. Після війни емігрував до США і поселився у Дітройті. Працював в автомобільній індустрії. Був одружений зі Софією Кальбою. Помер 05.02.1976. Залишив доньку Марту.

ФЕДОРИШИН Мирослава

(28.11.1910 Рогатин, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1932-37

Матуру здала у Рогатині. Приїхала до Лювену після двох років студій комерційних наук. У Лювені 1932-37, поступила на третій рік комерційних наук, а згодом на третій рік консульських наук.

Одержала обидва ліценції. Жила в Австрії. Д.д.н.

ХОМИН Роман о.

(05.01.1907 Подністріяни, Львівська обл.) • ЛКУ: 1932-33

Матуру здав в Академічній Гімназії у Львові. Закінчив Богословську Академію і прийняв ієрейські свячення. Митрополит Шептицький вислав його 1932 року разом із "групою 56" українських студентів до Лювену, як катехита. У Лювені 1932-33, студіював історію мистецтва і археологію. Із-за незнання французької мови, незрозуміння його ролі студентами і труднощів з капеляном російських студентів, повернувся у Галичину. Вступив до чину оо. Студитів під ім'ям Рафаїл. Загинув виконуючи обов'язки капеляня УПА.

ХУДЯК Марія Макрина, ЧСВВ

(22.04.1914 Станиславів/Івано-Франківськ) • ЛКУ: 1939-42

Здала матуру 1934 року у Гуманістичній Гімназії у Станиславові і 1936 року вступила до Чину Сестер Василянок у Підмихайлівцях під монашим іменем Макрина. 1938 року, сестра Макрина разом із сестрою Марією Туркало виїхала до Бельгії на студії. Впродовж одного року вивчала систему навчання хліборобської господарки у Ecole Menagère у Bastogne, а згодом, у Лювені 1939-42, закінчила з відзначенням агрономію. Залишилася у Бельгії, де із підтримкою о. Максима Германюка, займалася місійною працею серед українок, що одружилися з бельгійцями. 1947 року виїхала в Аргентину, де у монашому домі у Беріссо була Учителькою Новичок. 1954 року, як делегатка до Генеральної Капітули ЧСВВ, виїхала до Риму, де після обрання генеральною секретаркою і генеральною дорадницею, там залишилася до 1971 року. Повернувшись до Аргентини, виконувала до 1976 року обов'язки настоятельки дому у Беріссо і була дорадницею у провінційному заряді Провінції "Христа Царя". Згодом, сестра Макрина виїхала до Бразилії, де впродовж 7-ми років займала пост головної настоятельки, а відтак наступних 10 років перебувала на пості секретарки у Куритибі і займалася місійною працею. 1994 року повернулася до Беріссо і допомагає у виховуванні молодих новичок - своїм прикладом: "...молитви - злуки з Богом, любови, покори, потіхи, розради і веселості духа, помімо немочей старшого віку".

ЧАЙКОВСЬКИЙ Нестор

(09.11.1911 Бережниця, Зах. Україна) • ЛКУ: 1932-33

У Лювені 1932-33, студіював соціально-політичні науки. Д.д.н.

Хто і коли 1945-59

Зенон Татарський,

Микола Когут (14 жит.) і Григорій Панчук (11 жит.)

АНТОНІВ Юрій

(1928 Криниця, Лемківщина) • ЛКУ: 1948-49

У Лювені 1948-49, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Повернувся до Німеччини. Д.д.н.

АНТОХІЙ Мирослав Орест

(15.10.1920 Чернівці) • ЛКУ: 1947-50

Матуру здав 1939 року у Чернівцях. У роках 1939-40 студіював хемію у Чернівецькому університеті, а у роках 1946-47 студіював романістику у Мюнхенському університеті. У Лювені 1947-50, студіював романську філологію, однак коротко перед кінцем студій захворів і перебував довший час на лікуванні у санаторії у Евпен, Бельгія. Повернувся до Мюнхену, де у роках 1965-69 студіював славістику і філософію, і одержав ступінь магістра. Був доцентом французької мови у Народнім Університеті, секретарем філософічного факультету УВУ, лектором української мови у Мюнхенському університеті ім. Людвика-Максиміліяна і досі є викладачем Педагогічного Інституту УВУ. Автор кількох літературознавчих праць, виданих українською, французькою і німецькою мовами, керівник Осередку НТШ у Мюнхені, містоголова Товариства Сприяння Українській Науці, член Українського Історичного Товариства і член редколегії київського журналу Самостійна Україна.

КООРДИНАТИ: Antochy Myroslaw Orest, Heiglhofstr. 101, D-81377 Munchen, Germany
Tel. (809) 7149038

АНТОХІЙ Роман

(14.02.1925 Чернівці) • ЛКУ: 1947-49

Матуру здав у Берліні 1942-го року. У Лювені 1947-49, студіював агрономію. Залишився у Бельгії до 1954-го року, а згодом переїхав до Мюнхену. 1957 року емігрував до США. Працював у тор-

гівлі будівельним деревом. Від 1993 року на пенсії. Одружений з Розалією Шварц. Мають чотирьох синів: Олександр, Юрій, Роман і Микола.

КООРДИНАТИ: Antochy Roman, 1001 Easton Road, Apt. 801M, Willow Grow, PA 19090, USA
Tel.: (215) 657-0453

АРТИЩУК Монік

• ЛКУ: 1953-55

У Лювені 1953-55, студіювала успішно на 2-ому і 3-ому році медицини. Д.д.н.

БАЧИНСЬКИЙ Любомир

(12.12.1934 Лашківка, Чернівецька обл.) • ЛКУ: 1955-58

Матуру здав 1954 року в Athenee Royal du Dour, Бельгія. Закінчив один рік студій на природознавчому факультеті університету Сорбона у Парижі. Там був головою української студентської громади. У Лювені 1955-58, студіював хемію і 1958 року одержав Licence en Science. Був головою НаСУСу 1957-58 рр. Згодом працював три роки асистентом на фармацевтичному факультеті ЛКУ. 1961 року емігрував у Канаду, поступив у Монреальський університет і здобув 1966 року науковий ступінь доктора хемічних наук. У роках 1967-68 продовжував наукову працю постдокторськими студіями на МІТ і в роках 1968-71 в університеті McMaster у Гамільтоні, Канада. 1971 року переїхав до Кап'язу, Мічиган, на працю до "Urhojn" як старший науковець, звідки відійшов на пенсію у липні 1996 року. Був членом цілого ряду наукових та професійних товариств. Одружений з Іриною Шимків. Мають чотири доньки: Наталку, Лярису, Оксану і Христю.

КООРДИНАТИ: Lubomyr Baczynskij, 5412 Texas Drive, Kalamazoo, MI 49009, USA
Tel.: (616) 372-9338, Fax: (616) 372-1967, lubomyrb1@worldnet.att.net

БЕЛЕЙ Мирослав

(13.12.1933 Войнилів, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1955-58

Середню школу закінчив 1953 р. у Букаві, Бельг. Конго. У Лювені 1955-58, студіював медицину. Виїхав до США і поселився у Філядельфії. Закінчив бакалаврат з біології 1964 р. і здобув ступінь магістра фармакології 1968 р. в Університеті Темпл. 1972 року здобув науковий ступінь доктора фармакології в Університеті Томас Джефферсон. Автор 16-ти наукових праць з фармакологічних наук. Працює фармакологом. Одружений з Радославою, мають двоє дітей: Андрія і Дану.

КООРДИНАТИ: Belej Mirosław, 53 Magnolia Ave., Denville, NJ 07834, USA
Tel.: (973) 625-4431

БЕРЕЗІЮК Марта

(1935 Зах. Україна) • ЛКУ: 1957-59

У Лювені 1957-59, студіювала суспільно-політичні науки. Д.д.н.

БЕРЕНФЕЛЬД Володимир

(06.06.1921 Київ) • ЛКУ: 1946-50

У Лювені 1946-50, студіював геологію і одержав диплом інженера геології. "Перша дошка" студентської шахової команди (колишній чемпіон юніорів УРСР). Виїхав на працю до північної Африки. Д.д.н.

БІЛАНЮК Олекса

(15.12.1926 с. Сянічок, Лемківщина) • ЛКУ: 1947-51

У роках 1945-46 пройшов матуральні курси і студіював в Університеті UNRRA у Мюнхені, а в роках 1946-47 у Technische Hochschule в Карльсруге, Німеччина. У Лювені 1947-51, закінчив чотири роки електричної інженерії дипломом інженера з великим відзначенням. Лювенське псевдо: "Брисько". Жив у "Кузьні". 1951 р. емігрував до США. У роках 1951-57 продовжував студії в University of Michigan, де отримав ступені магістра фізики, магістра математики та докторат з ядерної фізики [M.S. (Physics), M.A. (Math.), Ph.D. (Nuclear Physics)]. У роках 1964-92 професор фізики у Swarthmore College у Пенсильванії. Як професор-гість проводив ядерні дослідження у Німеччині (1966-67, 1988), Франції (1972, 1980), Україні (1976) та Італії (1984). Довголітній член головних управ НТШ та УВАН-США. 1992 року обраний іноземним членом Національної Академії Наук України, а 1998 року головою УВАН-США. Часто відвідує Україну, де співпрацює професійно з науковцями ядерної фізики. Одружений з Лярисою Зубаль. Мають дві, вже одружені, доньки.

КООРДИНАТИ: Oleksa Bilaniuk, 100 Plush Mill Road, Wallingford, PA 19086-6019, USA
Tel.: (610) 566-0352, Fax: (610) 566-6250, obilani1@swarthmore.edu

БІЛОУС Анна

(1935 Полтавщина) • ЛКУ: 1955-59

Середню школу закінчила 1954 року у Монс, Бельгія. У Лювені 1955-59, закінчила романську філологію ступенем ліценціата. Активна в студентській громаді. Секретар НаСУС 56-57. Працювала у Бельгії викладачем французької мови. Виїшла заміж за бельгійця. Д.д.н.

БЛЯК Роман

(1929 Поморяни, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1947-53

Матуру здав 1946 року в таборі біженців у Байройті, Німеччина, і там поступив на медичний факультет Байройтського університету. У Лювені 1947-53, студіював медицину і одержав диплом доктора медицини. 1953 року емігрував до США, нострифікував диплом і спе-

ціялізувався у хірургії. 1960 року поселився у Кеноша, Вісконсин, де працює хірургом. Активний у місцевих медичних товариствах. Член Українського Медичного Товариства США. Вдівець. Діти від першого подружжя: Іванка, Христіна, Стефан і Андрій.

КООРДИНАТИ: Roman Bilak, 4126 7th Street, Kenosha, WI 53144, USA
Tel.: (414) 552-8464

БОЖИК Ігор Василь

(1.01.1939 Львів - 02.03.1964, Лювен) • ЛКУ: 1957-63

Нотар. Середню освіту закінчив у Ваврі (Wavre), пров. Брабант, Бельгія. 1963 р. захистив докторську дисертацію на правничому факультеті ЛКУ. Спеціалізувався, як нотар. Виступав у бельгійській пресі проти явних перекручень інформацій про Україну.

БОЖИК Уляна

(1940 Лювен, Бельгія) • ЛКУ: 1957-64

Середню школу закінчила 1957 року у Лювені. У ЛКУ 1957-64, одержала диплом доктора загальної медицини з великим відзначенням. Часом появляється в українській громаді Бельгії. Вийшла заміж за лікаря і з ним заснувала приватну клініку. Мають двоє дітей: доньку і сина.

БОРЕЦЬКИЙ Осип

(1921 Зах. Україна) • ЛКУ: 1947-49

У Лювені 1947-49, студіював політичні науки. Д.д.н.

БРИГГ Мирослав Михайло

(15.05.1923 Борислав, Львівська обл.) • ЛКУ: 1946-47

Матуру здав 1942 року у Сокалі. У Лювені 1946-47, закінчив перший рік медицини. В роках 1947-55 продовжував медичні студії в університеті у Льеж і одержав ступінь доктора медицини 1955 року. 1956 року емігрував до США і відбув лікарську практику в Sioux Falls, SD. У роках 1957-62 працював у лікарнях Міннеаполісу, а в роках 1962-64 студіював анестезіологію у Міннесотському університеті і 1967 р. одержав звання Certified Anesthesiologist. У роках 1964-87 працював у військовому шпиталі у Leavenworth, KS як анестезіолог і голова відділу анестезіології. З уваги на здоров'я, 1987 року вийшов на пенсію. З дружиною Марією мають шестеро дітей: Маргарета, Іван, Катерина, Данило, Михайло і Андрій.

КООРДИНАТИ: Myroslav Brygg, 4421 Valley View Road, Leavenworth, KS 66048, USA

БРОДАЦЬКИЙ Едвард

(13.10.1926 Полоски, Підляшшя) • ЛКУ: 1953-58

Навчався у Державній Учительській Семінарії у Самборі 1942-44. Матуру здав 1946 року в українській гімназії у таборі полонених у Ріміні, Італія і переїхав до Англії. У Лювені 1953-58, закінчив факультет суспільно-політичних наук. 1959 р. повернувся до Англії. У Лондоні успішно закінчив курс удосконалення живих мов для вчителів середніх шкіл. Згодом влаштувався на працю гімназійного учителя французької мови, а останніх десять літ виконував обов'язки завідуючого відділом живих мов. 1991 року вийшов на пенсію. Є членом Академічного Товариства у Лондоні і КОДУС.

КООРДИНАТИ: Edward Brodacki, 8 Haslemere Close, Hampton, Middx. TW12 3JT, UK
Tel.: (0208) 979-7568

БУЧАЦЬКИЙ Юрій

(15.11.1923 Тисьмениця, Львівська обл. - 15.08.1991 Монреаль) • ЛКУ: 1947-48

Матуру здав у Закопанім, Польща. 1946 року виїхав з Німеччини до Бельгії. У Лювені студіював у роках 1947-48 і здобув ступінь магістра тіловиховання. 1949 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. 1951 року виїхав до Монктону, Нью Брансвік, де викладав фізкультуру у місцевому університеті. Два роки пізніше повернувся до Монреалю і в Монреальському університеті організував відділ тіловиховання та став його головою і головним викладачем до 1973 року. Протягом 22 років академічної праці Юрій розробив програму тіловиховання і виховав цілий ряд фізкультурників. За його вклад у студії тіловиховання Монреальський університет відзначив Юрія спеціальною грамотою, яка з його знімкою виставлена на почесному місці університету. 1973 року провінційний уряд Квебеку номінував його директором департаменту тіловиховання на провінцію Квебек. 1975 року повернувся до ЛКУ і здобув докторат з тіловиховання. Помер передчасно 15.08.1991. Залишив дружину Олену Олішкевич і доньку Оксану.

ВАРИНА Євгенія

(22.15.1923 Донецьк) • ЛКУ: 1945-51

Студіювала два роки у медичному інституті у Донецьку. У Лювені 1945-51, завершила студії дипломом доктора медицини 1951 року. Працювала аж до пенсії у клініці професора Добресса у відділі радіографії. У 90-тих роках включилася у благодійну акцію української громади в Бельгії - опіки і допомоги дітям-жертвам Чорнобильської катастро-

фи. Вдова по чоловікові фінляндцеві російського походження. Має троє дітей: сина і дві дочки.

КООРДИНАТИ: Varina Genia, Berghoekstr.11, 3012Wilssele, Belgium

ВАЩУК Борис

(10.05.1928 Броди, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1952-57

Здав матуру 1946 року в українській гімназії в таборі біженців у Фюссені, Зах. Німеччина. Студював ветеринарію (2 сем.) в університеті УНРРА у Мюнхені. У Лювені 1952-57, одержав ступінь ліценція торговельно-фінансових наук. 1957 року емігрував у Канаду і поселився у Торонті, де після курсів, практики й іспитів одержав звання Chartered Accountant. Працював у фірмі публічних книговодів, торговельному підприємстві та старшим книговодом у фінансовому відділі управи міста Торонто. В Європі був активний у СУМ, Обнови, НаСУС і ЦЕСУС, а в Канаді у Брацтві Українців Католиків. Від 1993 р. на пенсії. З дружиною Анною мають сина Павла і доньку Олександрю.

КООРДИНАТИ: Borys Waschuk, 187 Grenview Blvd., Toronto, ON M8Y 3T7, Canada, Tel.: (416) 233-6886

ВЕСОЛОВСЬКИЙ Олег

(1929 Стриганці, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1948-57

Матуру здав 1947 року в українській гімназії в таборі біженців у Бад-Верісгофені, Німеччина. У Лювені 1948-57, студював перші два роки медицину, а згодом міжнародні зв'язки і економію. 1955 року здобув ступінь Licencié en Relations Internationales, а 1957 р. Licencié en Science Economiques Appliquées. 1957 року емігрував до США і поселився у Чикаго. Тут в університеті De Paul доповнив студії із книговедення. 39 років працював в актуарійному бюро аж до виходу на пенсію 1997 року. Активний в українській католицькій катедрі св. Миколая, член церковного хору, парафіяльної ради, співредактор парафіяльної радіопроеграми, секретар двох відділів СУК "Провидіння" і радний того ж братського асекураційного союзу. Одружений з Юзею Войтович. Мають доньку Софію.

КООРДИНАТИ: Oleh Wesolowsky, 7723 W. Rosedale Avenue, Chicago, IL 60631-2215, USA
Tel.: (773) 763-1650

ВИТЯЗЬ Борис

(02.04.1928 Харків) • ЛКУ: 1948-57

У роках 1946-47 вчився в українській гімназії в таборі біженців у Регенсбурзі, Німеччина, а матуру здав 1947 року в коледжі Бон-Есперанс, Бельгія. У Лювені 1948-57, почав студії на факультеті політичних наук, наступного року перейшов на медицину і закінчив медичні

студії 1957 року. Після однорічної лікарської практики у "Єпископальній Лікарні" у Філядельфії, США, одержав у ЛКУ 1958 року диплом лікаря. У роках 1958-59 пройшов стаж у галузях дитячих і інфекційних недуг в університетських лікарнях Парижу, а 1959 року виїхав до Марокко, де отримав пост директора малого шпиталю. Після двох років його перевели до міста Тарудант, де згодом став головним лікарем провіції та шпиталю. 1968 року переведений до міста Маракеш, де довгі роки займав посаду директора бюро гігієни і лікаря легіста, як та кож викладав медицину у школі офіцерів марокканської жандармерії. 1978 року нострифікував медичний диплом у Франції і в роках 1979-80 спеціалізувався у галузях публічного здоров'я і гігієни у Ліонському університеті. 1988 року виїхав до Південно-Африканської Республіки, де працює лікарем консультантом у Департаменті Денних Шпиталів, а від 1996 року є головним лікарем в одному із них. Є фундатором церкви і бібліотеки Симона Петлюри у Парижі і подарував декілька експонатів українському музеєві у Бавнд Бруку. Одружений із Марі-Маргаріт Рено і мають дві доньки: Олену і Тетяну та сина Кирила.

КООРДИНАТИ: Borys Witjas, 405 Parkhof, Park Road Gardens, 8001 Cape Town, Republic of South Africa
Tel./Fax.: (2721) 423-9599 Work tel.: (2721) 694-1730, Fax: (2721) 694-0879

ВІЗІР Віталій

(08.01.1931 Корсунь, Черкаська обл.) • ЛКУ: 1952-58

Здав матуру 1948 р. в українській гімназії у таборі біженців у Шляйсгайм біля Мюнхену. У Шляйсгайм студював радіотехніку. У Лювені 1952-58, одержав 1958 року диплом інженера електрика. Голова НаСУС 1956-57. Згодом спеціалізувався у ділянці півпровідників у Лондоні. У Санта Кляра, Каліфорнія, здобув титул MBA. Має наукові праці з ділянки вимірів епітаксіальних півпровідникових депозитів (шарів). Працював у Бельгії та у Лондоні. 1968 року емігрував до США, де поступив на працю, як науковий дослідник до Fairchild Semiconductors, а згодом до Hewlett-Packard у Пало Альто. Згодом став керівником лабораторії та технічного відділу. Вийшов на пенсію у 2000 р. Є головою православної громади і заступником голови УКРади у Сан Франціско та скарбником Товариства Св. Андрія, що допомагає українським церквам в Україні. Колишній член IEEE і член EIA. Одружений з Вірою Бідною. Має четверо дітей: Олега, Вероніку, Наталку і Андрія.

КООРДИНАТИ: Vitali Vizir, 1023 Yorkshire Drive, Los Altos, CA 94024, USA
Tel./Fax: (650) 968-6425 E-mail: VitaliVizir@agilent.com

ВОЛКОВІНСЬКИЙ Юрій

(04.04.1928 Київ) • ЛКУ: 1947-49

Середню школу закінчив у Києві. У Лювені 1947-49, студював інженерію. Успішно продовжував студії в Європейському Університеті у Страсбургу. Д.д.н.

ГАЙДА Е. Ігор

(28.03.1929 Тернопіль) • ЛКУ: 1947-52

Матуру здав 1947 року в українській гімназії в таборі біженців у Берхтесгадені, Німеччина. У Лювені 1947-52, закінчив студії на агрономічному факультеті дипломом інженера харчевої промисловости із спеціалізацією у броварництві. 1953 року емігрував до США і поселився у Дітройті. Працював по фаху в харчовій промисловості і продовжував студії на Wayne State University, де здобув ступінь MS Food Science і у Western Michigan University, де здобув ступінь MBA. Працював як Food Scientist-Regulatory Compliance. Вийшов на пенсію восени 2000 року. Займає провідні пости у Пласті, Патріархальному Товаристві, Українському Народному Союзі і Українському Музеї у Нью Йорку. Фундатор НТШ, УВУ, УМНІЙ та Українського Інституту при Гарвардському університеті. Одружений з Ромою Княгиницькою. Мають чотирьох синів: Бориса, Марка, Романа і Павла.

КООРДИНАТИ: Ihor Hayda, 60 Stone Throw Road, Easton, CT 06612-1424, USA

Tel./Fax: (203) 261-4530, hayda.art@snet.net

ГАНОВСЬКИЙ Євген

(5.04.1927 Улашківці, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1951-55, 1958-60

Матуру здав 1947 року в українській гімназії у таборі біженців у Ділінгені, Німеччина. Вищі студії розпочав в Українському Вільному Університеті у Мюнхені на правничому факультеті (три семестри). У Лювені 1951-55 і 1958-60. 1955 року здобув ступінь ліценціата з політичних, соціальних та економічних наук, а 1960 року закінчив Високу Економічну Школу. Був головою НаСУС 1953-55, а згодом ЦеСУС. 1956 року емігрував до США і поселився у Чикаго, а 1961 року переїхав до Нью Йорку. Тут дістав працю в департаменті Імпорт/Експорт великого нью-йоркського банку Ірвінгтон Траст. На терені США довгі роки очолював Спілку Української Молоді СУМА, а відтак її світову управу. Останньо очолює Організацію Оборони Чотирьох Свобід України ООЧСУ та Українсько-Американську Фундацію "Воля". Впродовж 15 років займався редагуванням українського суспільно-громадського і політичного тижневика "Національна Трибуна". Голова Президії Світової Конференції Державницьких Організацій. Одружений з Мирославою Дарією Корановською.

КООРДИНАТИ: Eugene Hanowsky, 30-13 36th Street, Long Island City, NY 11103, USA

Tel.: 718) 932-5847, Fax: (212) 473-0188

ГАСЮК МАРКУСЬ Дарія

(15.01.1935 Батятичі, Львівська обл.) • ЛКУ: 1955-57

Здала матуру 1952 року у Bloor Collegiate Institute у Торонті. У роках 1952-55 студіювала політичні науки і соціологію у Торонтському університеті і одержала ступінь бакалавра. У Лювені 1955-57, продовжувала студії політичних наук і міжнародних відносин і закінчила їх ступенем ліценціата. Продовжувала студії в Університеті Лойола у Шікаго і завершила їх науковим ступенем доктора філософії з ділянки історії і філософії освіти. Викладала в університетах Де Пол і Лойола у Чикаго та в Університеті Індіана Нортвест. Автор праці "Українськими слідами по Римі й Італії", редактор "Ethnic Heritage in America: Greeks, Jews, Lithuanians and Ukrainians" та "Українці в Чикаго й Ілліной" написала також цілий ряд довідок і статей до збірників і до Encyclopedia of Ukraine. Пластунка, голова відділу у Шікаго Союзу Українок Америки 1972-75 і член головної управи СУА 1978-81. Ініціатор заходів у справі відкриття українського консульства у Чикаго і голова 'Клубу 500' для його фінансової підтримки. У роках 1993-95 відкрила у Києві і була директором IREX - Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів. Від 1995 р. є співредактором американського тому Енциклопедії Української Діаспори. Одружена з Василем Маркусем, мають трое дітей: Таїса, Устина і Василь.

КООРДИНАТИ: Marcus Daria, 5733 N Central Park Ave., Chicago, IL 60659, USA

Tel.: (773) 478-3587

ГЕВКО Володимир

(09.01.1931 Вегревил, Альберта, Канада) • ЛКУ: 1954-61

Середню освіту закінчив 1949 року у Едмонтоні, Альберта. У роках 1949-53 закінчив на Альбертському Університеті стислі науки ступенем бакалавра. У Лювені 1954-61, одержав диплом доктора медицини. Відбував резидентуру у Grace Hospital у Вінніпезі. Згодом відбував резидентуру у психіатрії в University of Syracuse і у New York School of Psychiatry у Нью Йорку. Після закінчення курсів у Columbia University, одержав 1971 року від American Board of Psychiatry and Neurology звання Board Certified in Psychiatry. Працював лікарем психіатром у штаті Нью-Йорк, США, аж до виходу на пенсію 1992 р. Одружений з бельгійкою Lucette-Ivonne Vandermeulen. Мають шестеро дітей: Гертруда, Карль, Анна, Патриція, Марко і Григорій.

КООРДИНАТИ: Hewko Walter, P.O. Box 149, Nicholville, NY 12965, USA

Tel./Fax (315) 328-4274

ГЕРАСИМОВИЧ Роман

(10.10.1924 Львів) • ЛКУ: 1947-52

Матуру здав 1943 року у Львові. У Лювені 1947-52, закінчив студії на агрономічному факультеті дипломом інженера харчової промисловости із спеціалізацією у броварництві. 1952 емігрував до США. Працював по фаху на чільних становищах у броварних підприємствах. Тепер на пенсії.

КООРДИНАТИ: Roman Herasymowycz, 6013 Hunt Ridge Road, Baltimore, MD 21210, USA
Tel.: (410) 377-3398.

ГЕРМАНЮК Митр. Максим, ЧНІ

Гляди "Хто і Коли 1930-44"

ГЛАДУН Віктор

(30.06.1925 Запоріжжя) • ЛКУ: 1947-48

У Запоріжжі вчився у балетно-танцювальній школі і згодом працював солістом балету Запорізького Театру ім. Марії Заньковецької. Матуру здав 1947 року у українській гімназії у таборі біженців в Оберцені, Німеччина. У Лювені 1947-48, студіював агрономію. Керівник студентського ансамблю народних танців. У роках 1948-50 працював солістом балету в королівській опері у Льежі та Брюсселі. 1951 року емігрував у Канаду і поселився у Монтреалі. Там закінчив трирічну вищу технічну школу дипломом індустріального дизайнера і спеціаліста по зварюванні металів. У Монтреалі, а пізніше у Торонті, працював в індустрії машинобудування високого тиснення для атомних двигунів, як chief estimator, chief inspector, chief engineer і Quality Control Manager. Від 1994 року на пенсії, однак продовжує працювати професійно у своєму власному підприємстві. Член канадських та американських професійних асоціацій. У Монтреалі протягом 5-ти років був власником і диктором радіопроеграми "Український Час". Був також, у Монтреалі і у Торонті, власником та балетмайстром балетно-танцювальних шкіл. Одружений із Петронелею Булигою. Мають дочку Раїсу.

КООРДИНАТИ: W. Vic Gladun, 217 Ashridge Place, Mississauga, ON L4L 1K6, Canada
Tel.: (905) 848-1553

ГОНЧАРІВ Аркадій

(7.04.1933 Новоград Волинський, Житомирська обл.) • ЛКУ: 1951-55

Матуру здав 1951 року в українській гімназії у таборі біженців у Шляйсгаймі, Німеччина. У Лювені 1951-55, студіював суспільно-політичні науки. 1955 р. емігрував до США. Після військової

служби в американському війську працював канцеляристом у фірмі брокера на Wall Street. Згодом працював креслярем мостів, будинків і доріг. Закінчив однорічний курс програмщиків компютерів та трирічний заочний курс електроніки компютерів. Від 1976 року працює програмщиком компютерів. Співає у нью-йоркському хорі "Думка", а також у церковному хорі. Неодружений.

КООРДИНАТИ: Arkady Honchariv, 129 Terrace View Avenue, Bronx, NY 10463, USA
Tel.: (212) 562-9404

ГРЕЧНІВ Віталій

(1928 Новий Буг, Миколаївська обл.) • ЛКУ: 1950-54

У Лювені 1950-54, студіював фармакологію. 1954 року емігрував до США. Набувши кваліфікації аналіста інвестицій і конструктора компютерних систем, працював у Нью-Йорку у фінансових установах. Як віцепрезидент, а пізніше директор, очолював плянування і втілення у життя систем Нью-Йоркської Біржі. На пенсії від 1992 р. фінансово допомагав закласти амбасаду України у Вашингтоні та консулят у Нью-Йорку. Одружений із Зіною Смірноюю. Мають сина Віктора.

КООРДИНАТИ: Vitaliy Grechniv, 2 Carla Court, Huntigton Sta, NY 11746, USA
Tel.: (516) 549-9052.

ГУРСЬКИЙ Петро

(22.10.1925 Жолдаки, Сумська обл.) • ЛКУ: 1947-52

Матуру здав 1946 року в українській гімназії у таборі біженців у Травнштайні, Німеччина. У роках 1946-47 студіював хемію в університеті у таборі Соммер Казерне в Авгсбургу. У Лювені 1947-52, студіював будівельну інженерію і одержав диплом будівельного інженера. 1952 року емігрував до США і поселився у Філядельфії. 1963 року одержав звання професійного інженера. Від 1953 року аж до виходу на пенсію 1985 року, працював у Атлантик Річфільд Ко. на відповідальних постах, головно при проектуванні рафінерій нафти. Постійно активний на провідних постах в українських громадських організаціях, а зокрема у Центральному Комітеті ОДУМ-у. Від 1952 р. диригент церковного хору та організатор Школи Українознавства і Релігії при парафії св. Покрови у Філядельфії. 1965 року започаткував школу навчання гри на бандурі, а з 1967 р. керував 13-ма літніми таборами кобзарства на оселі ОДУМ "Київ" у Кетскільських горах. 21 рік був у дирекції Української Шадниці, а від 1996 року у дирекції Українського Освітньо-Культурного Центру у Філядельфії. Одружений із волинянкою Ольгою Криворучко. Мають сина Павла та доньок Галю і Наталю.

КООРДИНАТИ: Petro Hursky, 50 John Road, Cheltenham, PA 19012, USA
Tel.: (215) 635-1522

ГАПИШИН Володимир**(26.07.1921 с. Дички, Івано-Франківська обл. – 19.02.1970 Лювен) • ЛКУ: 1949-53**

Науковець-економіст. Навчався у гімназіях Рогатина і Ярослава, де склав іспит зрілості. Поступив до Віденського університету на медичний факультет. Після тривалої перерви в науці відновив навчання на економічному факультеті Лювєнського університету. 1953 р. одержав диплом магістра із фінансово-торговельних наук. Потім закінчив ліценціат із славістики. Працював у ЛКУ на економічному факультеті, як аспірант. Готував докторську дисертацію. Був членом СУМ-у та УНОТ-у. Одружився із нині покійною уже Меланією Кудрик (померла у січні 1997 р.). У них три доньки: Марта, Ліда, Тереза та син Іванко.

ДАНИЛЯК Ольга**(4.10.1936 Торонто) • ЛКУ: 1958-59**

Матуру здала 1954 року у Торонті у St. Joseph High School. Студювала у Торонтському Університеті і здобула ступені BA '58, MSW (Master of Social Work) '64 і AdDSW '74. У Лювєні 1958-59, була вільним слухачем курсів психології та соціології. Брала активну участь в українській студентській громаді. Працює у ділянці суспільної служби у канадських урядових і добродійних установах. Була організатором і активним членом управи Суспільної Служби Українців Канади, а у роках 1989-92 очолювала її централю. 1969 року її обрали першою головою Світової Ради Суспільної Служби при СКВУ і знову прийняла цей пост 1993 року. Від 1992 року допомагає Суспільній Службі України в організаційній ділянці та у вишколі працівників добровольців в Україні. Від 1989 року вдова по мужеві Володимирові Довганюкові, акторові, гумористові, широко відомому у діаспорі.

КООРДИНАТИ: Olha Danylak, 302 South Kingsway, Apt. 4, Toronto, ON M6S 3T9, Canada
Tel.: (416) 762-2840

ДАЦЕНКО Михайло**(1928 Рівне) • ЛКУ: 1948-52**

Здав матуру 1947 року в українській гімназії в таборі біженців у Німеччині. У Лювєні 1948-52, закінчив підготовчий інститут і студював інженерію. 1952 року емігрував у Канаду і поселився у Вінніпезі. У роках 1954-57 студював інженерію у Манітобському університеті і одержав диплом будівельного інженера. Довгі роки працював будівельним інженером у Canadian Pacific Railways. Д.д.н.

ДЕРЕВ'ЯНКА Іван, Архієпископ Йоан**(1937 Чернігівщина) • ЛКУ: 1959-61**

Середню освіту закінчив у Бельгії. У Лювєні 1959-61, студював хемію. 1982 року

висвячений на священника, а 1991 року висвячений на єпископа Лондонського Української Автокефальної Православної Церкви, УАПЦ, з юрисдикцією на Західню Європу. У 1999 р. підвищений на соборі УАПЦ до чину архієпископа.

ДИБАЙЛО Віра**(02.12.1929 Львів – 1947 Eisdien-Maasmechelen, Бельгія) • ЛКУ: 1945-47**

Середню освіту здобула у Львові і Радехові. 1945 року прибула з батьками до Бельгії. У Лювєні 1945-47, студювала економію. Загинула під час купелі вліті 1947 року.

ДИБАЙЛО ДЕМЧУК Ліда**(11.12.1927 Львів) • ЛКУ: 1945-47**

Середню освіту здобула у Львові і у Радехові. 1945 року прибула з батьками до Бельгії. У Лювєні 1945-47, студювала економію. Одружилася з лювєнцем Миколою Демчуком (38-45), громадським діячем у Бельгії (+1962). Подружжя мало двох синів Миколу і Андрія. Завжди активна у громадському житті. Довгі роки була головою "Об'єднання Українок у Бельгії". Від дня незалежності часто їздить в Україну з допомогою і спроваджує дітей до Бельгії на відпочинок.

КООРДИНАТИ: Demtchouk Lidia, Rue Mognée, 4, 4590 Ouffet, Belgium
Tel.: (32-8) 636-6323

ДМИТРИК Кузьма**(05.11.1921 Велика Димерка, Київська обл.) • ЛКУ: 1948-54, 1967-69**

У Лювєні 1948-54, студював суспільно-політичні науки і закінчив перші три роки. Продовжував студії у роках 1967-69 і завершив їх ступенем ліценціата. Залишився у Бельгії. Працював на працях не пов'язаних із своїми студіями. Поет, публікує свої твори українською мовою в українських журналах і пресі. Французькою та іншими мовами появився збірник "Le Miroir de Vanites", і лише французькою мовою "Hantise de Zaporogues". Одружений з бельгійкою, яка розмалювала православну церкву в Генк. Мають одного сина.

ДУБИНА Дмитро**(1925 Чернігівщина – 1957 Намюр, Бельгія) • ЛКУ: 1948-52**

У Лювєні 1948-52, студював у Підготовчому Інституті і хемію. Здібний і бисто думаючий шахіст. Граючи проти 15 студентів ЛКУ виграв проти 13, а з двома зіграв у нічию. Був одним з чільних шахістів Бельгії. При кінці студій умово захворів і перебував у лікарні у Намюр, де помер.

ДЮГ САДОВІНСЬКИЙ Василь

(14.01.1924 с. Почапинці, Хмельницька обл.) • ЛКУ: 1950-58

Фармацевт. Навчався у Драганівській середній школі (Чемароцький р-н). 21 червня 1941 р., у день вторгнення гітлерівських військ на територію України, одержав атестат зрілости.

Протягом академічних років 1950-58 відвідував курси факультету фармацевтичних наук при ЛКУ, які закінчив 1958 р. дипломом фармацевта. Працював до 1997 року у власній аптеці. Одружений, має двоє дітей.

КООРДИНАТИ: Vasyl Djuh, Hoogkouter 30, B 1653 Dworp, Belgium
Tel.: (0032-2) 380-1173

ЗАЗУЛЯК Володимир

(1925 Монастирищі, Львівська обл.) • ЛКУ: 1953-58

Матуру здав 1946 року в українській гімназії у таборі полонених у Ріміні, Італія і переїхав до Англії. У Лювені 1953-58, студіював хемію і осягнув диплом ліценціята хемічних наук. Диригент студентського хору. 1958 року емігрував до США, де продовжував студії на Rutgers University і одержав диплом магістра хемії MSc. Поселився в Рочестері, НЙ, де працював на відповідальних становищах в компаніях Allied Chemicals і Pennwalt. Учителював в українській суботній школі ім. Т. Шевченка у Рочестері. Одружений з Дарією Цюпкою. Мають п'ятеро дітей: Володимира, Олега, Христю, Таню і Богданну.

КООРДИНАТИ: Volodymyr Zazulak, 129 Kearney Avenue, Rochester, NY 14617, USA
Tel.: (716) 342-6238

ЗАКАЛЬНИЦЬКИЙ Володимир

(1938 Зах. Україна) • ЛКУ: 1959-65

Матуру здав в Українській Малій Семінарії у Римі. У Лювені 1959-65, одержав ліценціят із соціально-політичних наук. Голова "Обнови" 1965-66. Кілька років пізніше повернувся на студії до ЛКУ і завершив їх науковим ступенем доктора політичних наук. Працює на високих постах у бельгійському міністерстві фінансів. Активний в українському суспільстві, має об'ємисту бібліотеку, у тому й україністику. Має одну доньку.

ЗАЄЦЬ Борис

(01.08.1922 Васютинці, Черкаська обл.) • ЛКУ: 1946-49

У Лювені 1946-49, студіював агрономію. Виїхав до Канади і поселився у Торонті. Д.д.н.

ті. Д.д.н.

ЗИБЕНКО Роман

(1928 Західня Україна - 1972 Мюнхен) • ЛКУ: 1947-52

Матуру здав 1946 року в українському таборі біженців у Німеччині. У Лювені 1947-52, студіював економічні науки і одержав диплом ліценціята економічних наук. Виїхав до Австралії, а згодом поселився у Мюнхені, де працював у Radio Free Europe (Радіо Вільна Європа). Помер 9.22.1972.

ЗМІЯ Йосиф

(10.02.1922 Львів) • ЛКУ: 1953-56

Матуру здав 1946 року в українській гімназії в таборі полонених у Ріміні, Італія і переїхав до Англії. У Лювені 1953-56, студіював дентистику. Захворів, перервав студії і якийсь час перебував у санаторії в Евпен. Закінчив дентистику у Німеччині, де працював як дентист. Д.д.н.

ЗУБРИЦЬКИЙ Микола

(18.12.1921 Стебник, Львівщина) • ЛКУ: 1948-57

Закінчив середню технічну школу 1941 р. у Дрогобичі. Працював технологом в інженерних підприємствах у Німеччині 1941-45. Студіював 1945 р. у Високій Технічній Школі у Відні, а в роках 1946-48 в університеті УНРРА у Мюнхені. У Лювені 1948-57, одержав ступінь магістра хемії (1953) та доктора хемічних наук (1957). Згодом емігрував у Канаду і в Едмонтоні працював науковим дослідником і дорадником у металургійному підприємстві. У роках 1968-75 був технічним директором бразильського металургійного комбінату у Сан-Павлю. Є автором 6-ти наукових публікацій і 19-ти опатентованих винаходів із металургійної ділянки. 1989 р. переїхав до Бритійської Колумбії, де живе разом з дружиною Лідою Гермак. Мають двоє дітей, сина Стефана і доньку Марію.

КООРДИНАТИ: Nicolaus Zubryckyj, 223 Houston Street, Nelson, BC V1L 5H1, Canada
Tel.: (205) 352-2606

ІСКРИЖИЦЬКИЙ Осип

(1928 Київ) • ЛКУ: 1947-51

У Лювені 1947-51, студіював інженерію. Закінчив інженерію. Одружився з бельгійкою і емігрував до США. Не бажав служити в американській армії і повернувся до Бельгії, де помер.

ЙОГАНСОН Маріна

• ЛКУ: 1947-48

У Лювені 1947-48, студіювала хемію на частинній стипендії СоBAUSO. Д.д.н.

КАЛИТОВСЬКА Марта

(22.10.1916 Стрий, Львівська обл. - 18.01.1990 Париж) • ЛКУ: 1947-52

Середню освіту одержала у Дівочому Інституті в Перемишлі. У Лювені 1947-52, студіювала історію мистецтва і одержала ліценціят гуманістичних наук. Поселилася у Франції. Короткий час працювала в НТШ у Сарселі. Згодом поступила на працю у бібліотеку Державного Інституту Східних Мов у Парижі, а опісля в українську секцію для іммігрантів при Міністерстві Закордонних Справ. Познайомившись з українською письменницею Софією Яблонською переїхала 1960 року жити до неї на острів Noirmontier на Атлантику. Після смерті 18.01.1990 у Парижі, її поховали на згаданому острові. Видала три збірки поезій: "Лірика" (1955), "Рими і нерими" (1959) і "Світлотіні" (1987). Дописувала про життя французької столиці до "Української Літературної Газети", "Сучасности", "Українського Слова" і "Свободи".

КАРАБИН Богдан (Бальдвин)

(19.04.1937 Ст. Фолкен, Франція) • ЛКУ: 1958-60

Середню освіту закінчив 1956 р. У Лювені 1958-60, студіював медицину. Згодом закінчив студії медицини у Франції. Був членом НаСУС. Працює лікарем у Франції.

КАЧМАР ДАНИК Ляриса

(28.11.1938 Львів) • ЛКУ: 1955-59

Здала матуру 1955 року у США. У Лювені 1955-59, студіювала політичні науки і одержала ступінь ліценціята політичних і соціальних наук у вересні 1959 року. Згодом повернулася до Нью Джерзі, США, де студіювала у Montclair State University і одержала ступінь MA in Education. Від 1972 року працює у відділі суспільної опіки у NJ Commission for the Blind. Одружена із Борисом Даником. Мали трьох синів: Андрія (1967), Олександра (1970) і Степана (1972). Андрій помер 1994 року.

КООРДИНАТИ: Larissa DanikKachmar, 23 Maple Drive, N Caldwell, NJ 07006, Canada

Tel.: (973) 226-2208

КІС (КОС) Теофіль, Іван

(4.10.1927 Гошів, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1956-64

Вчився в українській гімназії в таборі біженців у Гайденаві, Німеччина. Матуру здав 1955 року в УВУ, Мюнхен. У Лювені 1956-64 здобув ступінь доктора соціально-політичних та економічних наук із спеціалізацією у міжнародній і порівняльній політиці. У роках 1964-66 працював науковим співробітником-дослідником у Лювенському університеті. 1966 року емігрував у Канаду і протягом років 1966-93 був професором політичних наук в Оттавському університеті. Після виходу на пенсію 1993 року став співголовою, а згодом головою Вченої Ради та ексекутивним директором катедри українських студій при Оттавському університеті. Є автором трьох книжок і біля 100 монографічних статей, енциклопедичних гасел, розділів у книжках, спільних робіт та експертних звідомлень. Дійсний член низки професійно-наукових організацій та об'єднань, включно із УВАН і НТШ. Одружений із лювенською студенткою Галиною В. Лощенко. Мають двох синів: Юрія і Осипа.

КООРДИНАТИ: Theofil I. Kis, 1600 Featherston Drive, Ottawa, ON K1H 6P2, Canada

Tel.: (613) 731-3379, hkis@sympatico.ca

КЛИМ Юстин

(14.06.1929 Седльце, Польща) • ЛКУ: 1948-50

Здав матуру 1947 р. в українській гімназії в таборі біженців у Берхтесгадені, Німеччина. У Лювені 1948-50, студіював інженерію, а у Брюсселі, 1951-53, студіював архітектуру. 1953 р. емігрував у Канаду і 1955 р. закінчив студії архітектури у Торонтському університеті. Живе і працює, як самостійний архітектор у Дон Міллс біля Торонто. Одружений із Жакелін Схольс із Лювену. Мають четверо дітей: Михайло, Павло, Наталка і Марко.

КООРДИНАТИ: Justin Klym, 9 Wren Court, Don Mills, ON M3C 2G8, Canada

Tel.: (416) 447-0366

КМЕКЛЮК Казимир

(04.07.1920 Краків) • ЛКУ: 1947-49

Матуру здав 1938 р. у Львові. У роках 1944-45 студіював геологію у Парижі. У Лювені 1947-49, продовжував студії геології і одержав диплом інженера геології. Повернувся у Францію. Д.д.н. (1999 року перебував важко хворий у лікарні.)

КОВАЛЮК Богдан

(22.01.1929 Коломия, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1948-53

Здав матуру 1947 р. в українській гімназії у таборі біженців у Берхтесгадені, Німеччина. У роках 1947-48 студіював інженерію в університеті Регенсбург. У Лювені 1948-53 продовжував інже-

нерські студії. 1953 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Тут поступив у Мекгільський університет і одержав 1957 року диплом інженера електрика. Протягом 34 років працював професійно у фірмі Northern Telecom інженером відповідальним за будову телекомунікаційних проєктів. Від 1990 року на пенсії. Активний у громадській праці. Був постійно активний на провідних виховних та адміністративних постах монреальської пластової станиці і очолював акцію збірки фондів для видання Енциклопедії Українознавства. Одружений із Марією Матвіяс-Гасюк. Мають доньки Маланку і Таню та сина Марккіяна.

КООРДИНАТИ: Bohdan Kovaluk, 48 Bearbrook Road, Gloucester, ON K1B 3X8, Canada
Tel.: (613) 834-2892

КОВАЛЬ Дмитро

(10.11.1935 Лисичеве, Закарпатська обл.) • ЛКУ: 1957-61

Історик, педагог. Склав матуру 1954 р. у Турне, Бельгія. Вивчав філософію у Римі. 1957 р. вступив до ЛКУ на історію. 1961 р. склав магістерку і виїхав до Руанди, Африка, де викладав історію у гімназії. Після повернення в Європу, крім підготовки до агрегації (педагогічний диплом), брав участь у вищих курсах українознавства, організованих УВУ у Мюнхені. Активний член НаСУС-у. Після закінчення агрегації одержав номінацію на посаду викладача історії в одній із державних гімназій м. Монс, Бельгія. Займав у освітній мережі різні адміністративні посади (провізор і префект). Від 1996 р. - на пенсії. Член Апостольської Візитатури у Бельгії, співпрацює у християнському профспілковому русі та в Екуменічному русі. Дружина - Марі-Гелен Жілар, історик, заступниця директора Педагогічного інституту у Монсі. Мають двоє дітей - Сара і Клемент.

КООРДИНАТИ: Demeter Koval, Chasse du Bon Dieu 6-8, B 7000 Mons, Belgium
Tel.: (0032-65) 315-325

КОВАЛЬ Омелян

(24.02.1920 Рахня, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1948-50

Як учасник Державного Акту 30-го червня 1941 року був арештований німцями і пережив концентраційні табори Авшвіц, Мавтгавсен, Мельк і Ебензе. Після звільнення американцями ходив на курси педагогіки і психології проф. Г. Ващенко у Народнім Університеті у Мюнхені. Здав матуру 1946 року в українській гімназії в таборі біженців у Регенсбурзі, Німеччина. Поступив на студії економії в УТТГ 1946-48. У Лювені 1948-50, завершив студії дипломом ліценціата комерційних і консулярних наук. Рішив залишитися у Бельгії, щоб служити українській громаді. Секретар, а від 1989 року голова УДК. У роках 1958-78 голова ЦУ СУМ. Директор кооперативи "Дніпро" аж до виходу на пенсію 1985 року. Організатор друкарні і голова видав-

ництва для випуску журналів "Авангард" і "Крилаті" до 1983 р. Від 1950 року член президії, а в 90-их роках голова Координаційного Осередку Українських Громадських Організацій в Європі. Постійний член президії СКВУ\СКУ. Веде допомогую акцію Україні. Співорганізатор установчого конгресу Всеукраїнського Педагогічного Товариства ім. Г. Ващенко у 1995 р. у Києві. Очолює організаційний відділ Фондації його імені. Член Бельгійської Асоціації Сеніорів-Дорадників в економічній програмі TACIS EC і з його рамени відбуває поїздки до підприємств в Україні. Одружений з Анною Куропась. Мають дітей: Зореславу, Зенона, Віру і Юрія.

КООРДИНАТИ: Omelan Kowal, 72 Blvd. Charlemagne, 1000 Bruxelles, Belgium
Tel.: (32-2) 230-8549, Fax: (32-2) 230-5411

КОГУТ Микола

(13.12.1924 Конохи, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1948-52

Економіст, громадський діяч. 1948 склав матуру в таборі біженців у Берхтесгадені, Західна Німеччина. 1952 одержав диплом магістра торговельно-фінансових наук у ЛКУ. 1967 р. брав участь у семінарах з питань податкової системи, організованих в Institut St. Luc у Брюсселі. До пенсії 1990 працював за фахом у різних бельгійських фірмах головним бухгалтером та завідуючим фінансами. Займав відповідальні посади в українському громадському житті. Член НТШ в Європі. Головний організатор діяльності Українського Науково-Освітнього Товариства у Бельгії (УНОТ) та Рідної Школи. Активний член організацій і товариств, як: Пласт, СУМ, "Обнова", КОДУС, УДК, УХР, Т-во "Апостольська Візитатура", Т-во "За Патріярхат УГКЦ", Т-во "Св. Софія", Виховно-Відпочинковий Центр "Франкополе". Одружений із Єлисаветою Феярец. Мають четверо дітей: Маруся, Ганя, Христя і Павло.

КООРДИНАТИ: Mykola Kohut, Panoramalaan 42, B-3012 Leuven, Belgium
Tel.: (0032-16) 296-360, Fax: (0032) 071834363, myko01@infonie.be

КОЗАЧИНСЬКИЙ Володимир

(1928 Гадяч, Полтавщина - 24.10.1997 Бавнд Брук) • ЛКУ: 1947-53

Приїхав з батьками до Бельгії 1946 року на працю у копальні вугілля. У Лювені 1947-53, студіював будівельну інженерію. Згодом завершив студії інженерії у Страсбурзькій Академії у Франції. Емігрував до США і поселився у Стемфорді, Конектікат. Працював довгі роки інженером у фірмі проєктування мостів. Вийшов на пенсію 1986 року і переїхав до Баунд Бруку, НДЖ. Там одружився з Олею Ковалів. Активний у православній церковній громаді і кредитовій спілці. Фінансово допомагав у відбудові Успенського Собору у Гадячі. Постійний ініціатор і організатор усіх товариських зустрічей північно-американських лювенців. Без його, постійно усучасне-

ного адресаря лювенців у світі, праця над цією Книгою була б багато важчою. Всіми улюблений і шанований друг, якого, вже важко хворого на серце, товариші лювенці мали можливість вітати останній раз на зустрічі на Союзівці у жовтні 1997 року. Три тижні після цієї зустрічі наспіла сумна вістка, що Володя, відомий між товаришами, як "Пляма", відійшов у вічність 24-го жовтня 1997 року.

КОЛІБАБА Софія

(01.12.1923 Галичина - 19.01.1979 Антверпен, Бельгія) • ЛКУ: 1944-49

Громадська діячка. Середню освіту одержала в м. Льєж, Бельгія. 1949 р. закінчила університетські студії у ЛКУ. Магістер торгово-вельно-консульських наук. Займала керівні посади в Об'єднанні Українок Бельгії (ОУБ), була членом Українського Науково-Освітнього Товариства (УНОТ), а також Українського Допомогового Комітету (УДК). Заміжня за відомого науковця-агронома та церковно-громадського діяча, проф. д-ра Петра Зеленого (1908-91). Мали доньку - Надію (1950-79).

КОСЕНКО Евген

(27.06.1921 Петербург) • ЛКУ: 1948-50

До Лювену приїхав з Франції, де студіював геологію. У Лювені 1948-49, продовжував студії геології і одержав диплом інженера геології. Виїхав до Франції, де працював геологом. Д.д.н.

КОСИК Дик Дмитро

(18.07.1932 Mayfair, Saskathewan, Canada) • ЛКУ: 1955-58

Матуру здав 1950 року у North Battleford Collegiate, Sask. У роках 1951-55 закінчив агрономію у Саскачеванському університеті у Саскатуні. У Лювені 1955-58, студіював лісництво і агрономію та одержав диплом інженера агрономії і лісництва. Повернувся у Канаду і працював інженером лісництва у фірмі Tahsis Co. у місцевості Gold River, BC, а згодом головним інженером лісництва цієї ж фірми і був заступником головного лісничого до 1990 року, а в кінці став управителем посілостей фірми. 1998 року вийшов на пенсію і працює приватно, як консультант лісництва. Член і радний парафії української католицької церкви св. Архангела Михаїла у Nanaimo, BC. Одружений з Памелею Ан, мають четверо дітей: Катерина, Карін, Тара і Микола.

КООРДИНАТИ: Kosick Dick, 467 Sangster Dr., Qualicum, BC V9K1J6, Canada
Tel 250-752-6425, Fax 250-752-6427

КОЦЮБА Остап

(18.07.1923 Бреликів, п. Лісько, Лемківщина) • ЛКУ: 1951-56

Матуру здав 1946 року в українській гімназії в таборі полонених у Риміні, Італія. Після переїзду до Англії здав 1950 року заочний курс на вступ до Лондонського університету. У Лювені 1951-56, студіював романську філологію і одержав ступінь Licencé en Philosophie et Lettres. Згодом студіював славистику в університеті Сорбон біля Парижу та одержав ступінь Licencé en Lettres. 1963 року розпочав, і 1975 року захистив докторську працю у Колюмбійському університеті і одержав науковий ступінь доктора філософії. Учителював у середніх школах у Бельгії, Німеччині, Канаді і США, як теж в Академії св. Юра у Нью Йорку та у Духовній Семінарії у Стемфорді, Кон. Одружений із Вірою Бедрій.

КООРДИНАТИ: Kociuba Ostap, 318 E 9th St., Apt. 2, New York, NY 10003, USA
Tel.: (212) 674-2929

КРАВЦЬО(-ЦІВ) Ольга

(24.09.1938 Агвадульє, Панама) • ЛКУ: 1957-59

Матуру здала 1956 року в Instituto Nacional de Panama у місті Панама. У Лювені 1957-59, студіювала медицину, навчилася української мови і танцювала в ансамблі українських танців. Згодом виїхала до Іспанії, де продовжувала медичні студії в Університеті Саламанка і завершила їх дипломом доктора медицини 1965 року. Повернувшись до Панами відбувала медичну практику і закінчила спеціалізацією гінеколога. Працює у лікарні міста Santiago de Veragua, а крім того провадить приватну лікарську практику. Одружена з Деметріо Вільялба. Мають четверо дітей: Хуан-Мануель, Іван, Деметріо і Хуан-Карльос.

КООРДИНАТИ: Olga Kravtsov Villalba, Apartado 72, Santiago, Veraguas, Panama
Tel. (507) 998-4323

КРАВЦЬО(-ЦІВ) Радко

(25.06.1934 Агвадульє, Панама) • ЛКУ: 1952-57

Матуру здав 1952 року в Instituto Nacional de Panama у місті Панама. У Лювені 1952-57, студіював медицину, навчився української мови, був членом управи НаСУС-у і танцював в ансамблі українських танців. У роках 1957-59 продовжував студії медицини в Університеті Льєж. Згодом виїхав до Іспанії, де продовжував медичні студії в Університеті Саламанка і завершив їх дипломом доктора медицини 1956 року. Повернувшись до Панами відбував медичну практику і закінчив спеціалізацію гінеколога. Довгі роки працював у своїй спеціалізації у лікарні свого родинного міста, а крім того

провадив приватну лікарську практику. Від 1996 року працює виключно у лікарні. Одружений з Едитою Пуго. Мають троє дітей: Радка, Стефана і Лярису.

КООРДИНАТИ: Kravcio Radko, calle Los Pinos 6151, Aguadulce, Panama
Tel.: (507) 997-4164

КРИЖАНІВСЬКИЙ Роман

(28.10.1925 Львів) • ЛКУ: 1946-48

У Лювені 1946-48, студіював дентистику. Згодом продовжував студії дентистики у Брюссельському університеті і одержав диплом доктора дентистики 1961 року. Успішно провадив приватну дентистичну практику у Брюсселі. У 90-тих роках продав свою практику. Живе у Бельгії і подорожує по світі. Одружений з бельгійкою італійського роду. Бездітні.

КООРДИНАТИ: Tel.: (322) 673-6305

КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ Іван

(12.02.1926 Одеса - 27.08.1983 Редінг, Англія) • ЛКУ: 1953-54

Матуру здав 1946 року в українській гімназії у таборі полонених у Ріміні, Італія. У Лювені 1953-54, студіював хемію. Видавець газети "Українська Думка" і журналу "Голос Молоді" в Англії. Постійно активний у СУМ. Голова Краєвої Управи СУМ Великої Британії 1955-57. Помер у Редінг, Англія 1983 року.

КУПЧИНСЬКИЙ Юрій

(24.03.1929 Брюссель) • ЛКУ: 1947-52

Середню школу закінчив 1947 р. у Брюсселі. У Лювені 1947-52, одержав диплом інженера. Стипендист КоБАУЗО, не був членом НаСУС. Д.д.н.

КУТНЯК Олесь

(18.02.1936 Ліберкур, Франція) • ЛКУ: 1955-59

Викладач. Склав матуру 1955 р. у Ліль, Франція. Поступив на хемічний факультет ЛКУ. 1959 - магістер хемічних наук. Викладає у середніх школах. Член Товариства ім. Івана Франка (УНС). Філіяліст. Одружений з Іриною Жук, педагогом. Мають двоє дітей - Аня і Микола.

КООРДИНАТИ: Oles Kutniak, Route de Wahagnies 31, F 62820 Liber court, France
Tel./Fax: (00330-3) 2174-0754

КУЧЕРЕНКО Віра

(17.09.1926 Центральна Україна) • ЛКУ: 1947-48

У Лювені 1947-48, студіювала медицину. Одружилася з лювенцем д-ром Богданом Цимбалою. Д.д.н.

ЛАБУНЬКА Мирослав

(23.03.1927 Котів, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1951-55

Здав матуру 1947 р. в українській гімназії в таборі біженців у Травнштайні, в Баварії. У роках 1947-51 студіював філософію і теологію в Українській Католицькій Семінарії у Баварії і Голляндії та у Мюнхенському університеті. У Лювені 1951-55, одержав диплом кандидата історичних наук. Після виїзду до США здобув у Колумбійському університеті диплом кандидата бібліотекознавства та ступінь доктора філософії у ділянці історії середньовіччя Східної і Західної Європи. Професор Університету Ля Саль (Філядельфія), Українського Католицького Університету (Рим) та Українського Вільного Університету (Мюнхен). Крім цього, має ще дві спеціальності: еклезіолог і бібліотекар/бібліограф. Дослідна праця і науковий доробок: монографії і статті у наукових журналах і збірниках українською і чужими мовами (англійська, німецька, французька). Дописувач до українських пресових органів. Організатор і співорганізатор міжнародних наукових конгресів, конференцій і симпозіумів. Учасник наукового обміну між Болгарією і США та СРСР і США (1965, 1986). Студентський діяч, член управ ідеологічних студентських організацій "Обнова" і ТУСМ. Активний у Пласті: як член президії Головної Пластової Ради і Крайової Пластової Старшини у США. Кандидат на Начального Пластуна. Дійсний член НТШ і УВАН у США. Ректор Українського Вільного Університету 1995/96-1997/98. У листопаді 1997 року Святіший Отець Іван Павло II відзначив Мирослава за його особливі заслуги для Церкви і народу гідністю лицаря Ордену св. Григорія Великого. Відзначений також Галицьким Хрестом 1999 р. У жовтні 1996 р. недуга забрала його довголітню подругу життя Марію з дому Ровенчук, колишню провідну діячку ОУН-УПА на Закарзонні. Батько трьох дітей: Ірини, Олекси та Іллі.

КООРДИНАТИ: Myroslav Labunka, 5130 North 15th St., Philadelphia, PA 19141, USA
Tel./Fax: (215) 455-9183

ЛЕГЕДЗА Зенон

(27.02.1929 Дрогобич, Львівська обл.) • ЛКУ: 1947-53

Матуру здав 1947 року в українській гімназії в таборі біженців у Берхтестадені, Німеччина. У Лювені 1947-53, студіював електротехніку і 1953 року одержав диплом інженера електрика. Голова НаСУС 1953 року. Диригент студентського хору. 1954 р. емігрував до США і поселився у Springfield, NJ. Продовжував студії електроніки у New York University і одержав ступінь Master of Electrical Engineering. Довгі роки працював інженером телекомунікацій у Bell Laboratories, а також в інших фірмах із спорідненою спеціалізацією. Від 1994 року на пенсії і час-від-часу працює принагідно як кон-

сультант. Є активним членом Пласту. Має дві доньки, Анну і Ульяну.

КООРДИНАТИ: Zenon Lagedza, 37C-3 Sandra Circle, Westfield, NJ 08090-1114, USA

Tel.: (908) 301-0817, lzenon@email.msn.com

ЛЕВИЦЬКИЙ Іван

(10.10.1930 Білі Ослави, Івано-Франківська обл. - 06.12.2000 Бельгія) •

ЛКУ: 1953-60

Матуру здав 1949 р. у таборі біженців у Бад Верісгофені, Німеччина. У Лювені 1953-60, закінчив студії дипломом механічного інженера. Згодом працював у Лювєнському університеті асистентом професора до 1968 року. Опісля виїхав на шість років на працю до Марокко. Повернувся до Лювену і працював знову асистентом професора аж до виходу на пенсію 1996 року. В роках 1949-53 працював в АБН у Мюнхені. Довгі роки був активний і очолював СУМ у Бельгії. Є почесним головою СУМ-у і заступником голови УДК у Бельгії. Помер у Court St. Etienne 6-го грудня 2000 року. Залишив дружину Ірину Лощенко і дітей Оксану, Рому, Миколу і Павла.

ЛЕСИК Ігор Роман

(05.05.1921 Голешів, Львівська обл.) • ЛКУ: 1948-51

Здав матуру 1939 року у Стрию. Студіював музику, композицію і диригентуру у музичній консерваторії у Вісбадені, Німеччина. Жив у Лювені 1949-51, провадив студентським хором і водночас, як стипендіст КоБАЗВО, студіював у Королівській Музичній Консерваторії у Брюсселі і одержав ступінь ліценціята. 1952 року емігрував до США і поселився у Клівленді, Огайо. 1958 року переїхав до Каліфорнії, до міста Давні біля Льюс-Анджелесу. Студіював електроніку у Western States College of Engineering і здобув 1965 року ступінь BSEE. 25 років працював у Rockwell International як instrumentation engineer. У Льюс-Анджелесі вів хором, був членом управи Товариства Інженерів, головою Патріархального Товариства, активний в Українському Культурному Осередку і в Товаристві Допомоги Україні. Допишує до "Свободи", США, та в Україні до "Гомону Волі" і "Вечірнього Києва". Одружений з Таїсією.

КООРДИНАТИ: Ihor Lesyk, 13036 Brookshire Avenue, Downey, CA 90242, USA

Tel.: (562) 923-3784

ЛЕСІВ Йосиф

(1924 Угорники, р-н Тлумач, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1947-52

Матуру здав 1947 р. в українській гімназії у таборі біженців у Берхтесгадені, Німеччина. У Лювені 1947-52, студіював суспільно-політичні і фінансові науки та осянув дипломи ліценціята

цих наук у роках 1951 і 1952. Працював на європейському терені в американській фірмі на чільних становищах у фінансовій сфері. На пенсії від 1987 року. Автор двох книжок: "Про світовий політичний порядок після советської імперії" (1993) французькою мовою і "Методи менеджменту в умовах ринкової економіки" (1998), Київ, українською мовою. Є звичайним членом НТШ в Європі. Допомогає інтенсивно українським підприємствам (частинно у рамках програми TACIS EC) у становленні ділових і партнерських зв'язків з підприємствами Західньої Європи. Одружений з Марією, бельгійкою. Мають три доньки і двох синів.

КООРДИНАТИ: Joseph Lesiw, rue de Domaine de Waroux 87, 4340 Awans, Belgium

Tel./Fax: (32-4) 247-1812, joseph.lesiw@belgacom.net

ЛИСТОК Андрій

(Зах. Україна - 1966 Канада) • ЛКУ: 1945-46

У Лювені 1945-46, студіював філософію. Переїхав до Мадриду на еспанську стипендію. Закінчив студії філософії і літератури у Мадридському університеті 1955 року. Емігрував до Канади, де передчасно помер 1966 року.

ЛОГУШ Михайло

(05.02.1916 Язлівець, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1947-49

Матуру здав 1935 року в польській гімназії у Теревовлі. У роках 1936-40 студіював право у Львівському університеті, а в роках 1941-45 завершив студії політичної економії титулом *Folkswirt* в університеті Friedrichs Wilhelm у Берліні. Рівночасно вивчив французьку та італійську мови. Після війни продовжував студії в університеті Ерланген на науковий ступінь доктора економії. Тут 1946 року одружився із студенткою Марусею Ігнатишин. 1947 року подружжя виїхало до Бельгії. У Лювені 1947-49, Михайло нострифікував свої економічні студії, здобувши диплом магістра економії - *Licencié en Science Economiques*. Віцепрезидент *Cercle International*. 1949 року Логуші виїхали у Канаду і поселилися у Монреалі. Михайло почав працювати у великій асекураційній компанії Sun Life of Canada, а внодзві з дружиною відкрили власну асекураційну агенцію, в якій успішно працювали 35 літ аж до виходу на пенсію 1989 року. Поряд із професійною працею багато працюють у культурно-громадському житті. Мають одного сина Руслана, відомого мистця.

КООРДИНАТИ: Michael Logush, 37 12e Avenue, Roxboro, QC N8Y 2R2, USA

Tel.: (514) 683-0995

ЛОЩЕНКО КІС Галина Вероніка

(11.06.1935 Берлін, Німеччина) • ЛКУ: 1956-59

Матуру здала 1956 року у Бамбергу, Німеччина. У Лювені 1956-59, студіювала один рік медицину і два роки хемії закінчивши кандидатуру із хемії. У роках 1959-63 працювала і студіювала компютерну технологію у мюнхенському Технологічному Інституті, а у роках 1963-66 викладала німецьку літературу в гімназії міста Тільдонк, Бельгія. 1966 року емігрувала у Канаду і поселилася в Оттаві, де працювала компютерним технологом в Оттавському Університеті. У роках 1979-94 працювала у National Archives of Canada, у зберіганні електронних документів. Від 1994 року на пенсії. Займалася координацією технічної допомоги й обміном архівістами між National Archives of Canada і Головною Архівною Адміністрацією у Києві. Була активним членом Пласту в Німеччині і Канаді. Член жіночої організації Німеччини і до 1985 року член Міжнародної Федерації Жінок. Одружена з Теофілем Кісом, колишнім студентом лювенського університету (в той час науковим співробітником-дослідником Лювенського університету). Мають двох синів, Юрія і Осипа.

КООРДИНАТИ: Halyna V. Kis, 1600 Featherston Drive, Ottawa, ON K1H 6P2, Canada
Tel.: (613) 731-3379, hkis@sympatico.ca

ЛОЩЕНКО Ольга Олександр

(12.11.1937 Берлін, Німеччина) • ЛКУ: 1957-60

Матуру здала 1957 року в Бамбергу, Німеччина. У Лювені 1957-60, студіювала медицину. Перервала студії і виїхала на три роки на працю до Марокко. Після повернення до Бельгії продовжувала медичні студії у Брюссельському університеті, а опісля у Вірцбургу, Німеччина. Тут поступила на працю, а 1986 року переїхала до Мюнхену, де працює адміністратором у підприємстві GMF. Член Пласту та активна в українській громаді.

КООРДИНАТИ: Olga Loschtchenko, 8 Munchen 50, Max Wanner Strasse 26/5, Germany
Tel.: (49-89) 150-6390

МАКАРЕНКО Борис

(1921 Прага - 16.12.1970 Нью Джерзі, США) • ЛКУ: 1947-54

Середню освіту закінчив 1939 року у Празі. У Лювені 1947-54, студіював право, політичні і дипломатичні науки та завершив їх ліценціатом. Згодом продовжував студії щоб досягнути докторат політичних наук. Емігрував до США і поселився у штаті Нью Джерзі. Член ОУН, і учасник походу в Україну 1941 року. Голова та довголітній член Україн-

ської Академічної Громади у Празі, заступник голови управи ЦЕСУС. Помер 16 грудня 1970-го року у Нью Джерзі. Похований на цвинтарі у Бавнд Бруку, НДж. Залишив дружину Ганну Деха і синів Романа та Павла.

МАРКІВ Олександр

(12.09.1921 Синевідсько Вижне, Стрийщина - 10.03.1963 Монреаль) • ЛКУ: 1948-51

Матуру здав 1930 р. в українській гімназії у Станиславові, Івано-Франківськ. У воєнні роки вступив до Української Національної Армії і мав рангу хорунжого. Перебував у таборі полонених у Ріміні, а пізніше в Англії. У Лювені 1948-51, здобув диплом інженера електрика. Емігрував у Канаду і поселився у Монреалі, де працював по фаху в Canadian Aviation Electronics при проектуванні літакових симуляторів. Був теж одним із засновників Continental Titanium Corporation. Передчасно помер 10.03. 1963. Залишив дружину Оксану Старух і дві доньки: Тересу-Марію і Анну-Бернадету.

МАРЧЕНКО Богдан

(27.02.1925 Дніпропетровськ) • ЛКУ: 1953-55

Матуру здав 1946 року в українській гімназії у таборі біженців у Гайденаві, Німеччина. У роках 1947-49 студіював металургію у ГанOVERському університеті, а згодом вступив до допоміжної служби британської окупаційної армії. 1951 року виїхав до Англії. У Лювені 1953-55, студіював математичні науки. У роках 1956-70 студіював у Нотінггамському університеті і одержав ступінь магістра математичних наук. Викладав математичні науки у гімназії аж до виходу на пенсію 1992 року. Довгі роки був інспектором шкіл українознавства в Англії. Активний член СУМ. Вліті постійно подорожують з дружиною по Україні своїм автотом. Одружений з Ніною Сесь. Мають п'ятеро дітей: Оленку, Наталку, Христю, Остапа і Анатолія.

КООРДИНАТИ: Bohdan Martschenko, 27 Westfield Road, Leicester, LE3 6HT, UK
Tel.: (0116) 285-8419

МАРЧЕНКО Олекса

(1929 Кубань) • ЛКУ: 1948-49

У Лювені 1948-49, студіював у Підготовчому Інституті Інженерії. Виїхав до Канади і поселився у Торонто. Помер передчасно 1960 року.

МАЦЬКІВ Володимир

(4.10.1923 Станиславів - 31.01.2001 Торонто) • ЛКУ: 1947-48

Здав матуру 1941 р. у німецькій гімназії у Кракові. Студіював хемію в університеті у Бреславі у роках 1941-45 і в Ерлянгені 1946, де одержав ступінь магістра хемічних наук. У Лювені 1947-48,

продовжував студії на ступінь доктора хемічних наук. 1948 р. емігрував у Канаду, до Вінніпегу, де працював хемічним інженером у копальні золота та у провінційному Гірничому Департаменті. 1949 р. переїхав до Едмонтону на працю хемічного дослідника у Sherritt Gordon Mines, де згодом авансував на становища: шефа дослідів 1952, директора дослідів і розвитку 1955, директора підприємства 1964-90 і виконавчого віцепрезидента 1972-88 (1,100 працівників). Після виходу на пенсію був постійним консультантом фірми. Недавно споруджений будинок модерної металургійної лабораторії названий його іменем. Автор, або співавтор понад 50-ти публікацій та 45-ти патентів з ділянки металургії, гідрометалургії та спорошкованих металів, головню нікелю, кобальту, міді, цинку, олова, золота, урану та їхніх сполук. Був членом багатьох професійних і наукових товариств, як теж головою деяких із них, включно із НТШ у Торонті і Нью-Йорку. Крім медалей, одержав почесний докторат Альбертійського університету. Помер 31.01.2001 у Торонті. Залишив дружину Богданну Шиманську і три доньки: Христину, Марту і Оленку.

МЕЛЬНИК Андрій

(02.12.1927 Звенигород, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1947-48

Матуру здав 1947 р. в українській гімназії у таборі біженців у Берхтесгадені, Німеччина. У Лювені 1947-48, студював медицину. Емігрував до США і поступив на студії у Ст. Прокопіюсі, а згодом у Розари Колледж у Рівер Форрест, Іл., де 1954 року одержав ступінь бакалавра, а 1960 року ступінь магістра бібліотечарських наук. Продовжував студії у Розари Колледжі і в Іллінойському університеті, здобувши науковий ступінь рівнозначний із докторським із бібліотечарських наук. Від 1963 до 1966 року працював бібліотечарем і професором бібліотечарських наук у Чикаго Ситі Колледж аж до виходу на пенсію. Протягом двадцяти років поміщував у професійних публікаціях статті на бібліотечарські теми. У Чикаго був членом управ Студентської Громади та Академічного Клубу. Працює добровільно в Українському Інституті Модерного Мистецтва та в Українському Національному Музеї у Чикаго. 1991 року померла його дружина Ірена Гром'як. Має сина Андрія.

КООРДИНАТИ: Andriy Melnyk, 906 N. Oakley Blvd., Chicago, IL 60622, USA
Tel.: (773) 486-8657

МЕЛЬНИК Мирослав (Мирон)

(1920 Перемишля) • ЛКУ: 1944-45

Матуру здав 1938 р. в українській гімназії у Перемишлі. У роках 1941-42 і 1944-45 студював економію і державну адміністрацію в університеті Friedrich-Wilhelm у Берліні, а згодом, у роках 1945-

47, в університеті Friedrich Alexander в Ерлангені. Студії завершив ступенем Diplom Volkswirt. У Лювені 1947-51, здобув ступінь Licencié en Sciences Economiques і ступінь доктора економічних наук. Голова НаСУС 1948-49. Після еміграції до США, у роках 1952-53, був надзвичайним слухачем докторської програми у Гарвардському університеті. Працював професором в університетах: Southern Illinois, John Carroll і Kent State. Тепер на пенсії з титулом professor-emeritus. Був два роки (між 1942-44) політичним в'язнем у концентраційному таборі Саксенгаузен біля Берліна. Одружений з Дарією Горошко, мають двох синів: Марка і Бориса. Допишує до "Свободи" в Америці та "Українського Голосу" у Канаді. (Кілька його статей надрукував "Вечірній Київ".) Є також часто в Управі Українсько-Американської Асоціації Університетських Професорів.

КООРДИНАТИ: Myroslav Melnyk, 36 Westvue Drive, Tallmadge, OH 44278, USA
Tel.: (330) 630-3857

МИГУЛ Іван

(9.09.1940 Белз, Львівська обл.) • ЛКУ: 1958-63

Матуру здав 1958 року в Marshall High School, у Міннеаполісі, Minnesota, USA. У Лювені 1958-63, одержав ступінь Licence з політичних і соціальних наук. Був головою НАСУС 1959-61 років. Пізніше студював у Російському Інституті (сьогодні Hariman) і на факультеті політичних наук у Колумбійському університеті. 1973 року одержав науковий ступінь доктора політичних наук і Certificate (Russian Institute). Від 1968 року був професором політичних наук у Bishop's University, Lennoxville, Quebec, Canada. 2001 року вийшов на пенсію. Професор-гість у ЛКУ і в Україні.

КООРДИНАТИ: Україна, 79000 Львів, Головна Пошта, А/С 212
leopolis2@yahoo.ca

МИКИТЕНКО Зенко Павло

(07.08.1935 Франція) • ЛКУ: 1955-59

Середню школу закінчив 1955 року. У Лювені 1955-59, одержав ступінь ліценціята з хемії. Повернувся у Францію і в Парижі навчався в Ecole Nationale Supérieur du Petrole et du Moteur. Після служби у французькій армії повернувся 1963 року до ЛКУ і 1965 року здобув науковий ступінь доктора хемічних наук. Був кілька разів членом управи НаСУС, активний у танцювальній групі і спорті. Після повернення у Францію, впродовж довгих років викладав хемію в Ecole Nationale Supérieur du Petrole et du Moteur. Вийшов на пенсію у квітні 2000 року. Одружений з Ніною, українкою із Франції, мають троє дітей, два сини і одну доньку.

КООРДИНАТИ: Zenon Mykytenko, 25 L'orée de Marly, 78590 Noisy le Roy, France
Tel./Fax: 3056 5145

МИТРОВИЧ Кирило**Не подав інформації** • ЛКУ: 1947-52

У Лювені 1947-52, студіював на факультеті філософії і одержав ступень ліценціата і доктора філософічних наук. Живе у Франції.

МОРОВИК Евген**(1933 Франція) • ЛКУ: 1953-54**

У Лювені 1953-54, студіював хемію. Загинув в автомобільному випадку повертаючись до Лювену мотоциклом з відвідин батьків у Франції.

НАКОНЕЧНИЙ Василь**(22.08.1918 Лука Войнилівська, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1945-46**

Матуру здав 1939 р. в гімназії у Рогатині, Зах. Україна. У роках 1939-41 студіював у Львівській Політехніці, а в роках 1941-42 у Технічному Університеті у Грацу, Австрія. Згодом продовжував студії у Технічному Університеті у Відні, де 1945 року одержав абсолюторіум із корабельного будівництва і морської інженерії. У Лювені 1945-46, одержав диплом суднобудівельного інженера. У роках 1946-51 працював інженером у фірмі будови і направи кораблів Beliard, Crighton & Co. Ltd. в Антверпені, Бельгія. 1951 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Тут працював по фаху 6 років у конструкторських бюрох фірми будови кораблів Canadian Vickers Ltd. 1957 року переїхав до США на працю у David Taylor Naval Ship R&D Center, Bethesda, MD. Тут займав відповідальні науково-дослідні становища аж до виходу на пенсію 1994 року. Під час того періоду здобув 1963 року науковий ступінь доктора інженерії у Католицькому Вашингтонському Університеті. Автор понад 40 технічно-наукових праць і понад 15 перекладів праць з інших мов. Член цілого ряду міжнародних і українських наукових та професійних товариств. Був головою студентського товариства Січ у Грацу 1942 р. і НаСУС 1945-46, заступником президента Cercle Internationale. Був ініціатором і співзасновником Товариства Українських Інженерів і Техніків, відділ у Монреалі (був секретарем, а згодом головою 1952-57). Був теж головою вашінгтонського відділу Товариства Українських Інженерів США 1968-70 і 1976-85, а тепер є головою Осередку НТШ у Вашингтоні. У роках 1982-90 був одним із двох мужів довір'я Українського Католицького Собору Св. Родина у Вашингтоні. Одружений із співачкою і піяністкою Ольгою Сушко. Мають дві доні: Марусю і Софіюку.

КООРДИНАТИ: Dr. Basil Nakonechny, 5304 Wakefield Road, Bethesda, MD 20816-2840, USA

Tel.: (301) 656-4359

НЕЛІПА Василь**(1926 Качалівка, Харківщина) • ЛКУ: 1949-51**

Матуру здав 1946 р. в українській гімназії в таборі біженців у Пассаві, Німеччина. У Лювені 1949-51, студіював економію. Виїхав у Канаду і поселився у Торонті.

НЕЛІПА Григорій, Петрович**(1.09.1928 Качалівка, Харківщина) • ЛКУ: 1949-52**

Матуру здав 1947 року в українській гімназії в таборі біженців у Пассаві, Німеччина. У Лювені 1949-52, студіював інженерію. 1952 р. емігрував у Канаду. У Торонті закінчив Institute of Science and Technology та був прийнятий до асоціації професійних інженерів. Працював інженером у різних підприємствах, а останніх 20 років був головним інженером в Emerson Electric. Постійно активний в ОДУМ і в громадському та церковному житті. Співосновник і постійний член управи відпочинкової оселі ОДУМ "Україна" біля Лондону, Онтаріо. Був також головою церковної громади при церкві Івана Хрестителя в Ошаві. Одружений з Тамарою Носенко з Харківщини. Мають двоє дітей: Наталку і Петра.

КООРДИНАТИ: Gregory Nelipa, 10 Prince Rupert Drive, Courtice, ON L1E 1Z4, Canada

Tel.: (905) 723-5493, nelipapeq@aol.com

ОГАРЕНКО КОЦЬ Любомира Зеновія**(20.11.1923 Львів) • ЛКУ: 1946-47**

Матуру здала у Головній Академічній Гімназії у Львові. Студіювала у Львівській Політехніці хемічну інженерію. У Лювені продовжувала (без стипендії), студії хемічної інженерії у роках 1946-47. Також студіювала різьбу у Лювенській Академії Мистецтв. 1951 року виїхала з родиною до США і поселилася у Рочестері, НЙ, а опісля у Чикаго. Тут студіювала хемію в університеті Лойола і 1956 року одержала диплом MSc. Згодом закінчила студії хемічної інженерії в Іллінойському Інституті Технології. Працювала при дослідах у Northwestern University у Чикаго та в індустрії. Має один патент. Студіювала сольо-спів (драматичне сопрано) в університеті Ді Пол, де дала два повні вокальні речитали у 1966 і 1968 роках. Мала дві малярські виставки своїх робіт, у флямандсько-клясичному стилі: в Чикаго (1988 і 1991) і у Львові 1998 року. Повернула Лювенському університетові 1985 року 1,000 доларів (88,000 б.фр.) за студентську оплату. Суспільно працювала в СУМ, Союзі Українок, Українському Золотому Хресті і хорах Чикаго. Одружена з лювенцем Володимиром Огаренком. Мають двоє дітей, доньку Марію і сина Івана.

КООРДИНАТИ: Lubomyra Oharenko, 904 N. Campbell Avenue, Chicago, IL 60622, USA

Tel.: (773) 276-5906

ОГАРЕНКО Володимир

Гляди "Хто і Коли 1930-44"

ОДРИНА-ЧЕРКАСЬКИЙ Дмитро

(26.04.1929 Клів) • ЛКУ: 1948-49

Матуру здав 1948 року в українській гімназії в таборі біженців в Авгсбургу, Німеччина. У Лювені 1948-49, студював у підготовчій школі до вступу на інженерію. Виїхав до США, де студював у Milwaukee School of Engineering, а згодом у Drexel Institute of Technology (Drexel University), де 1962 року одержав диплом інженера електрика. Спочатку працював у галузі інструментації автоматичних контролей у Leeds & Northrup Co. у Філядельфії. Згодом змінив кваліфікацію і працював у корабельно-будівничій ділянці в General Dynamics Corp., Groton, CT як інженер спеціаліст у галузі продукції, розповсюдження і контролю електроенергії на кораблях. Від 1993 року на пенсії. Професійний інженер у штаті Коннектикат від 1965 року. До виходу на пенсію був членом Американського Товариства Професійних Інженерів (NSPE), де займав високі становища. Був одним із засновників ОДУМ-у. Одружений із Ніною Чумаковою. Мають трьох синів: Віктора, Петра і Михайла.

КООРДИНАТИ: Dmytro Odryna, 3508 Riviera Drive, Sarasota, FL 34232, USA
Tel.: (941) 925-2859, Fax: (941) 927-9149, dnohome@gte.net

ОМЕЛЯН Павло

(1922 Запорізька обл.) • ЛКУ: 1947-48

У Лювені 1947-48, студював філософію. Емігрував у Канаду, де працював агентом в асекураційній компанії. На пенсії від 1992 року. Одружився з бельгійкою Сімон Верон, бездітні.

КООРДИНАТИ: Paul Omeljan, 20 rue de Bourgogne, Kirkland, QC H9H 5B4, Canada
Tel.: (514) 426-0568

ОЩИПКО Григорій

(08.01.1926 Лапшин, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1947-54

Матуру здав 1946 р. в українській гімназії в таборі біженців у Берхтесгадені, Німеччина. У роках 1947-49 студював на філософському факультеті Українського Вільного Університету. У Лювені 1949-56, одержав ступінь ліценціята із суспільно-політичних, а також з економічних наук. Крім короткого побуту у Франції, був впродовж декількох років головою СУМ у Бельгії, а в роках 1962-69 - генеральним секретарем Центральної Управи СУМ. 1969 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. У роках 1969-71 студював в Оттавському університеті і одержав ступінь бакалавра бібліотекарства. Працював понад 20 років у College Francois у Монреалі, спо-

чатку бібліотекарем, а згодом директором бібліотеки і викладачем бібліотекарства. По своїй професії брав активну участь у наукових конференціях. Був у Монреалі учителем та директором курсів українознавства при СУМ, як теж виховником і комендантом сумівських таборів. Є членом управ громадських організацій. Поміщує статті в українській пресі і збірниках. Від 1992 р. на пенсії. Цитований в Ukrainians in North America. Одружений з Марією Буцьорою.

КООРДИНАТИ: Hryhory Oschypko, 157 Willowdale, Outremont, QC H3T 1G6, Canada
Tel.: (514) 344-3899, buciora@colba.net

ПАВЛИЧЕНКО Петро

(1928 Центральна Україна) • ЛКУ: 1953-55

У Лювені 1953-55, студював у Підготовчому Інституті і на першому році інженерії. Виїхав у Німеччину і поступив на допомогову службу при американській армії. Д.д.н.

ПАНЕК Іванка

(Зах. Україна) • ЛКУ: 1948-49

У Лювені 1948-49, студювала хемію. Вступила до монастиря.

ПАРОБЕК Дзвоник Ліліяня

(4.02.1935 Ангуєвіль, Манітоба, Канада) • ЛКУ: 1955-56

Матуру здала 1953 року у гімназії в Ангуєвіль і в тому самому році поступила на факультет філософії у Брандон Колледжі. У роках 1954-55 продовжувала студії у Манітобському університеті у Вінніпегу. У Лювені 1955-56, студювала педагогію і психологію. Повернувшись у Канаду студювала в роках 1957-58 в Учительському Колледжі у Торонто і одержала звання учительки. Учителювала у школах впродовж наступних п'яти років. 1964 року переїхала з родиною до Кенори, Манітоба, де вчила доривочно у школах і разом з чоловіком учителювала в українській школі при "Просвіті". 1990 року переїхали до Вінніпегу. Рішила відійти передчасно на пенсію, щоб допомогти чоловікові у праці серед української громади, а найважливіше присвятити більше часу своєму покликанню в ділянці образотворчого мистецтва. Швидко добилася гарних успіхів у тематиці української спадщини, краєвидів прерій та озер, квітів і натюр-мортів. Мала декілька самостійних виставок і притягнула увагу Національної Мистецької Галерії в Оттаві, яка закупила два її твори із українською тематикою для своєї постійної виставки. Була одружена з Евстахієм Дзвоником, який помер 1997 року. Має четверо дітей: Данила, Пазю, Зенона і Таісу.

КООРДИНАТИ: Lillian Dzwonyk, 38 Keith Black Bay, Winnipeg, MB R2G 3N4, Canada
Tel.: (204) 667-4379

ПАХОЛКІВ Андріян

(03.12.1924 Івано-Франківськ) • ЛКУ: 1945-47

Матуру здав 1942 року в українській гімназії у Луцьку. 1943 року виїхав з родиною до Німеччини на роботу. Наприкінці війни німці мобілізували його до війська. Отець Максим Германюк, який зустрів його у таборі інтернованих німецьких вояків у Бельгії, радив йому "скинути" однострій і допоміг йому залишитися у Бельгії. У Лювені 1945-47, студював хемію. 1948 року емігрував у Канаду, де опинилися його батьки і поселився у Судбурах, північне Онтаріо. Тут поступив на працю до великого підприємства видобутку нікелю Інко, де працював 38 років у лабораторії як хемік. Його батько був там православним священиком. Андріян був активний у громаді і диригував церковним хором. Автор гимну лювенців, який 1956 року він переклав наСУС. Помер 1983 року. Залишив дружину Ільзу Вітт і п'ятеро дітей: Данила, Соню, Марка, Рому і Тому.

ПЕТРУХ Ярослав

(08.08.1928 Держів, Львівська обл.) • ЛКУ: 1953-55

Здав матуру 1949 року в українській гімназії у Мюнхені. Студював історію в Українському Вільному Університеті у Мюнхені. У Лювені 1953-55, продовжував студії історичних наук. Емігрував до США 1957 року. Працював у друкарських підприємствах, у тому понад 7 років в українському щоденнику "Свобода". На пенсії від 1993 року. Був активний у СУМА, ТУСМ, УККА, спортових організаціях і Пласт-Прияті. Одружений з Юлією Будною. Мають двох синів: Романа і Мирона.

КООРДИНАТИ: Jaroslaw Petrukh, 1158 Caldwell Avenue, Union, NJ 07083-5816, USA
Tel.: (908) 687-5753

ПИЛИПЕЦЬ Нестор

(01.07.1937 Білі Ослави, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1956

Матуру здав 1955 року у St. Paul Academy, Washington, D.C. Згодом поступив на медичний факультет у Pen. State University. Приїхав на студії до Лювену 1956 р., однак, через спізнення його не прийняли до ЛКУ. Студював медицину в університеті Лієж у роках 1956-57 і в той час був членом наСУС і частим гостем лювенського студентського осередку. Після повернення до США студював французьку і російську мови у Georgetown University. 1961 року поступив на працю до Air Transport Association, де після успішної праці на керівних постах його назначили 1986 року заступником президента. Активний в Українській Асоціації Вашингтону, Вашингтонській Групі, ансамблі бандуристів і українській католицькій церкві Пресвятої Трійці. Має синів Андріяна і Лева та доньку Ларису. Найстарший син Роман по-

мер 1982 р.

КООРДИНАТИ: Nestor N. Pylpec, 4825 Sangamore Road, Bethesda, MD 20816, USA
Tel.: (301) 229-5138, Fax: (202) 626-4264, npylpec@air-transport.org

ПЛАСКАЧ Богдан

(20.03.1918, Бережниця, Львівська обл. - 20.08.1992 Аллов, Канада) • ЛКУ: 1945-46

Матуру здав у Самборі 1936 року. У роках 1942-45 студював романську філологію у Берлінському університеті. У Лювені 1945-46, студював романську філологію. Згодом переїхав до Мадриду, де як стипендист Обра Католика продовжував студії і одержав докторський ступінь із романської філології. Повернувся до Бельгії, а 1952 року емігрував у Канаду і поселився в Оттаві. Тут викладав в Оттавському університеті, а також одержав ступінь доктора слов'янської філології. Згодом викладав в університетах в Едмонтоні, у Батон Руж, Люїзіяні, знову в Едмонтоні, а накінець в роках 1969-83 на факультеті слов'янських студій в Оттавському університеті. Одружений з бельгійкою Truus de Graaf. Помер 20.08. 1992 в Allove, QC. Залишив дружину Truus і дітей Катерину, Ігоря, Романа й Ірену.

ПОПАДИНЕЦЬ СОХОЦЬКА Христина

(Тернопіль) • ЛКУ: 1959-60

Матуру здала 1955 р. у Монтреалі у D'Arcy McGee High School. Після додаткових студій одержала учительський диплом. У Лювені 1959-60, студювала на Faculté des Lettres. Повернувшись до Монтреалю вчила у гімназії, студювала в Université de Montreal і 1967 року одержала ступені B.A. і Licenciée en Lettres. З переїздом до Пітсбургу, Пенсильванія, вчила французьку мову у La Roche College, Pittsburgh і студювала в University of Pittsburgh, де одержала ступінь магістра бібліотечарських наук 1990 року і ступінь доктора бібліотечарських наук 1994 року. 1995 року повернулася до Монтреалю. Одружена з Матвієм Сохоцьким. Мають сина Павла і доньку Наталю.

КООРДИНАТИ: Christina Sochocky, 384 Fletchers Beaconsfield, QC H9W 1T9, Canada
Tel.: (514) 697-0772

ПОПОВИЧ Володимир

(7.12.1922, с. Вільшани, повіт Перемишль) • ЛКУ: 1945-53

Лікар, мистецький критик, публіцист. Середню освіту одержав у гімназіях у Перемишлі, Холмі та Львові. 1942 р. розпочав у Львові медичні студії. Після війни продовжував медицину у Лювенському університеті до вручення йому диплому 1950 року. Згодом, 1953 р., закінчив спеціалізацію в Інституті неврології у Лювені. Від 1953 до 1989 р. пра-

цював у клініці ім. Св. Вінкентія у бельгійському місті Гент, Фляндрія. Під час навчання у ЛКУ заснував і провадив хроніку, архів і фотоальбом НаСУС, які, проте, не збереглися повністю. Поряд лікарської діяльності був активний на громадській ниві. У періоді від 1951 до 1989 року був головою Українського Допомогового Комітету (УДК) в Бельгії, а в роках 1971-89 був редактором двомісячника УДК "Вісті". Відомий у світі образотворчого мистецтва як колекціонер мистецьких творів, а у світі книг, як художній критик, мистецтвознавець і автор низки монографій про Михайла Адрієнка (1969), Григорія Крука (1969), Марію Дольницьку (1978), співавтор праці про Галину Мазепу (1982). Написав понад 130 статей і спогадів про українських мистців, що вміщені у різних журналах і публікаціях: "Нотатки з мистецтва", "Сучасність", "Авангард" тощо. Дружина - Наталка Очеретна походить із Франції. Подружжя Поповичів має доньку Ірину та сина Івана. Від 1989 живе у Франції.

КООРДИНАТИ: Dr. Volodymyr Popowycz, Villa de Bel Air 3, F-93800 Epinay sur Seine, France
Tel.: 334 2351624

ПРОЦЬ Євген

(27.02.1931 Перемишль) • ЛКУ: 1953-54

Матуру здав 1947 року у Німеччині. У Лювені 1953-54, студіював у Підготовчому Інституті інженерії. Захворів і перебував на лікуванні у санаторії в Евпен. Був активним членом СУМ. Д.д.н.

РІПАК Роман

(20.08.1937 Брюссель) • ЛКУ: 1956-61

Середню освіту закінчив 1956 року у Брюсселі. У Лювені 1956-61, студіював механічну інженерію і одержав диплом інженера. Був членом НаСУС. Одружений з бельгійкою, мають троє дітей.

РІПАК Сілецька-Джурдж Надя

(09.09.1932 Брюссель)

Середню освіту закінчила 1950 року у Lycée de l'Enfant Jesus у Брюсселі. Студіювала у Ecole Sociale у Брюсселі. У роках 1946-55 постійно виступала у студентському ансамблі українських народних танців у Лювені. Популярна студентка, відома як "Діди", брала активну участь у студентських імпрезах і в управі НаСУС. Працювала у суспільних службах Бельгії і Німеччини. 1956 р. емігрувала до США і поселилася у штаті Maryland. Поступила в University of Maryland і здобула МА із французької мови і літератури. Працювала у наукових інституціях і університетах на факультетах чужих мов, як викладач, організатор семінарів і конференцій. Була переводчином і пе-

рекладачем на світовій олімпіаді у Лос Анджелес. Має троє дітей: сина Марка та доньки Тамару і Таїсу.

КООРДИНАТИ: nasielannapolis@aol.com

РОГОВИЙ Петро

(1925 Центральна Україна) • ЛКУ: 1952-54

У Лювені 1952-54, студіював геологію. Виїхав до Франції, а згодом повернувся до СРСР.

РОМАНЮК Анатоль

(28.02.1924 Запорозжани, Хотинський край) • ЛКУ: 1948-53

Матуру здав 1944 року у Перемишлі. У Німеччині студіював історію і філософію в Ерлангенському університеті. У Лювені 1948-53, студіював соціально-політичні й економічні науки та одержав диплом доктора економіки. Професор демографії. Працював на різних урядових і академічних посадах: шеф демографічного бюро в Бельгійському Конго, науковий співробітник Принстонського університету у США, професор в Оттавському і Монреальському університетах, директор демографічного відділу при Федеральному Бюро Статистики Канади. Президент Федерації Канадських Демографів. Автор ряду наукових публікацій з демографії. 1997 р. Національна Академія Наук видала його вибрані праці "Демографічні студії" в українському перекладі. На пенсії з 1993 року. Веде наукову і благодійну діяльність в Україні. Одружений з македонкою, Марією. Мають сина Алексу і доньку Лару.

КООРДИНАТИ: Anatole Romaniuc, 1977 Highridge Avenue, Ottawa, ON K1H 5H1, Canada

Tel.: (613) 739-2680, Fax: (613) 739-2661, romaniuc@mail.netrover.com

САВКІВ Богдан

(05.03.1945 Німеччина) • ЛКУ: 1964-66

Середню освіту закінчив у США. У Лювені 1964-66, студіював соціально-політичні науки. Повернувся у США, здобув бакалаврат гуманістичних наук і учительський сертифікат. Працював у шкільній адміністрації штату Пенсильванія. На пенсії. Одружений.

КООРДИНАТИ: Bohdan Sawkiw, P.O. Box 358, Lehighton, PA 18235, USA

СВОБОДА Олександр

• ЛКУ: 1953-54

У Лювені 1953-54, студіював інженерію. Д.д.н.

СИМИРЕНКО Тетяна

Не подала інформації • ЛКУ: 1947-50

У Лювені 1947-50, студіювала соціально-політичні науки. Емігрувала у Канаду.

СИНЮК Микола

(21.06.1918 Застава, Волинь) • ЛКУ: 1945-50

Матуру здав 1938 року у Рівному. У Лювені 1945-50, студіював комерційні науки і завершив їх ліценціатом. Керівник танцювального гуртка, 1945-47 і 1949-53 та знаменитий виконавець чумака (бельгійська публіка реагувала із занепокоєнням, на "зломання ноги"). Працював по професії у Брюсселі. У роках 1955-57 помагав у провадженні танцювального гуртка НаСУС. Працював по професії в Австралії і Брюсселі.

СМЕТАНКО Федір

(27.09.1924 с. Отрадівка, Херсонщина) • ЛКУ: 1945-52

Середню школу закінчив 1942 р. у портовому містечку Генічеськ над Озівським морем. Вписався до Інституту енергетики Харківського університету, але воєнні обставини примусили його припинити навчання. Депортований у Німеччину як "Остарбайтер". Після закінчення війни виїхав у травні 1945 р. до Бельгії. Працював на різних важких фізичних роботах (у копальні, на фермі). 1945 р. поступив у ЛКУ. Член першої повоєнної управи НаСУС. 1952 р. одержав диплом інженера-електрика. Одружився і виїхав до Бельгійського Конго, де працював головним інженером гірничого підприємства. 1962 р. повернувся до Бельгії. Працював у військовій промисловості у фірмі "РКВ", яка виконувала, серед інших, замовлення для НАТО. Став одним із керівників бельгійської військової індустрії, як директор заводу, а зокрема, як директор військового сектора фірми "Gehem". Від 1989 р. на пенсії. Член УДК. Секретар Українського релігійно-культурного центру "Св. Софія". Одружений із Генрикою Ферстрінге. Мають п'ятеро дітей (Ріту-Марійку, Ольгу-Домніку, Ігоря-Амадеуса, Ніну-Анну і Кіру-Лярісу).

КООРДИНАТИ: Fedir Smetanko, Kroosterlei 3, 2861 O.L.V. Waver
Tel.: (32-15) 76072

СОЛОНЧУК Володимир

(16.10.1920 Горкі) • ЛКУ: 1947-49

Середню школу закінчив 1941 року у Горках. У Лювені 1947-49, студіював агрономію на стипендії СоBAUSO. Д.д.н.

СТАДНИК Володимир

(1921 Тернопіль) • ЛКУ: 1945-46

У Лювені 1945-46, студіював на факультеті стислих наук. Припинив студії з приводу лікування у санаторії Евпен, Бельгія. 1947-48 був відповідальний за господарку у Студентському Домі. 1948 року емігрував до США, поселився у Нью-Йорку. Працював у друкарс-

тві та учителював в американських школах. Виконує службу дяка у місцевій церкві. Основник і перший голова місцевого Товариства за Патріархат. Був одружений з Анною Тернецькою (+1995). Має трьох синів і доньку: Володимира, Андрія, Ігоря і Надію.

КООРДИНАТИ: Volodymyr Stadnyk, 20 Mangan, Cohoes, NY 12047, USA
Tel.: (518) 237-7478

СТОЛЯР Марійка

Не подала інформації. • ЛКУ: 1946-51

У Лювені 1946-51, студіювала суспільно-політичні науки і медицину. Живе у Франції.

СУЛИМА Мирон

(30.08.1933 Львів – 22.04.2000 Мюнхен) • ЛКУ: 1953-54 і 1956-58

Середню школу закінчив 1951 року у Мюнхені. У Лювені 1953-54 і 1956-58, студіював медицину. Продовжував медичні студії у Мюнхені і одержав диплом доктора медицини. Працював спершу як медичний дослідник у фармацевтичній індустрії до 1984 року. Згодом відкрив своє власне видавництво медичних книжок у Мюнхені. Помер 22.04.2000 року. Залишив дружину Ельзу і сина Андреаса.

СУХОВЕРСЬКИЙ Ігор

(29.07.1927 Чернівці - 19.07.1996 Торонто) • ЛКУ: 1947-49

1945 року закінчив матуральні курси в Університеті УНРРА у Мюнхені. У роках 1945-47 студіював інженерію у Мюнхенському Інституті Технології. У Лювені 1947-49, одержав диплом інженера механіка. Був головою НаСУС у роках 1947-48. У роках 1949-51 продовжував інженерні студії у Федеральному Інституті Технології у Цюріху, Швейцарія, де одержав диплом магістра аеронавтичної інженерії. Тут поступив на працю до європейського відділу канадської компанії Alcan Aluminum Limited, а 1952 року переїхав у Канаду на працю для цієї ж компанії до Кінгстону, Онтаріо. Протягом своєї довгої і дуже успішної професійної кар'єри в Alcan займав високі пости технічного і менеджментського характеру: Франкфурт, Німеччина, Клівленд та Освіго, США. 1970 року став президентом і головним директором Sheet and Plate Division, Cleveland, а 1975 року менеджером і заступником президента Alcan на Європу з осідком у Швейцарії. Після повернення до Канади 1982 року, авансував до позиції Vice-President of Research and Technology. 1987 року назначений президентом Alcan International Limited і обраний до дирекції Alcan Aluminum Limited. Після виходу на пенсію 1989 року став професором і ви-

кладав три роки у Міжнародному Інституті Менеджменту у Києві. Активний член багатьох канадських і міжнародних професійних та наукових товариств, у тому і НТШ. Член Пласту. Помер передчасно 19.07.1996 р. Залишив дружину Марію Скрипник і доньки: Катрися Бойко і Тамару.

ТАРАНЬКО Любомир

(02.07.1930 Львів) • ЛКУ: 1952-54

Матуру здав 1950 р. у Бамбергу, Німеччина. У Лювені 1952-54, студював хемію. Диригент студентського хору. Емігрував у США і поселився у Нью Джерзі. Продовжував студії хемії в університеті Фордгам і здобув 1958 року ступінь MS з хемії, а 1963 року науковий ступінь доктора хемічних наук. У роках 1962-71 працював хеміком в Esso Research & Engineering Co., а у роках 1971-93 в American Home Products Corp. спочатку старшим хеміком, а опісля як Director of Licensing. Від 1993 року на пенсії. Одружений з Лідєю Лапкою. Мають троє дітей: Петра, Лесю і Стефана.

КООРДИНАТИ: Taranko Lubomyr, 39 Golden Spring Drive, Lakewood, NJ 08701, USA
Tel.: (732) 960-2249, tarankolb@aol.com

ТАТАРСЬКИЙ Зенон Ярослав

(27.02.1930 Судова Вишня, Львівська обл.) • ЛКУ: 1947-53

Здав матуру 1947 року в українській гімназії у таборі біженців у Гайденаві, Німеччина. У Лювені 1947-53, студював інженерію і одержав 1953 року диплом будівельного інженера. Брав курси гімназійних учителів математики. Активний в ансамблі українських танців і хорі. Член шахової команди. 1954 року емігрував у Канаду і поселився у Торонті. Працював структуральним інженером, головою відділу та був співником інженерних підприємств. Мав нагоду кількакратно подорожувати, як керівник проектів на Середній Схід. Останніх 11 років був директором будівельного відділу при міській управі Торонта (East York). Від 1995 р. на пенсії. Працює доривочно будівельним консультантом. Постійно активний у Пласті, де займає різні пости у Станиці і Крайовій Старшині, як також у громадському житті. Від 2001 року секретар НТШ Канади і голова Станичної Ради. Одружений з Христиною Пнатів. Мають трьох синів: Юрія, Андрія і Романа.

КООРДИНАТИ: Zenon J. Tatarsky, 35 Humbercrest Blvd., Toronto, ON M6S 4K6, Canada
Tel.: (416) 767-3723, Fax: (416) 767-5862, zenchris@pathcom.com

ТКАЛЬ Олександр

(? Зах. Україна) • ЛКУ: 1948-49

У Лювені 1948-49, студював геологію. Д.д.н.

ТКАЧЕНКО Федір

(1926 Дніпропетровщина, Україна) • ЛКУ: 1951-54

У Лювені 1951-54, студював політичні науки і соціологію. Емігрував у Канаду 1954 року. Працював в інженерній компанії. Постійно активний в українському громадському житті. Довголітній голова Суспільної Служби і Приятелів Руху. На пенсії від 1991 року. Одружений з Іриною Михалевич. Мають синів Юрія і Олексу та доньку Ніну.

КООРДИНАТИ: F. Tkachenko, 4199 Fernwood Crescent, Niagara Falls, ON L2E 6J3, Canada
Tel.: (905) 354-1866

ТОВТ (ТОТН) Юрій

(20.03.1930 Закарпатська Україна) • ЛКУ: 1954-62

Середню освіту закінчив 1950 року у Бельгії. Вступив до монашого новіціату у Бельгії. У роках 1951-54 студював богословію у Колегії св. Йосафата у Римі. У Лювені 1954-62, студював медицину і одержав диплом доктора медицини гематолога. 1962 працював лікарем у США, а 1963-64 у Тунізії. 1964 р. емігрував у Канаду і у роках 1964-69 закінчив спеціалізацію гематолога в Університеті McGill у Монреалі. Довгі роки працював лікарем гематологом у місті Ste-Foy, у провінції Квебек. Вийшов на пенсію 1998 року. Одружений з Blanche van Orpen. Мають шестеро дітей: Винцент, Степан, Женевієв, Миріям, Бернард і Ізабеля.

КООРДИНАТИ: Toth George, 1032 rue de la Loire, Ste-Foy, QC G1V 2Z5, Canada
Tel 418-652-8456

ТРАЧ Роман

(1927 Коломия, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1947-52

Студював психологію і педагогіку в УВУ та у Мюнхенському університеті. У Лювені 1947-52, продовжував ці ж студії і одержав ступінь ліценціата. Диригент студентського хору. У тому ж часі студював на стипендії CoBAUSO впродовж одного року у Сорбоні біля Парижу. Емігрував у Канаду, а опісля переїхав до США. Працював професором психології в New York State University і St. John Fisher College, Penfield, NY. 1971 року успішно захистив в УВУ докторську дисертацію з питань психології. На пенсії від 1993 року. Активний в українському шкільництві. Був головою Світової Виховно-Освітньої Ради СКВУ. Активний член організації Американці в Обороні Людських Прав в Україні і Товариства Українсько-Жидівських Зв'язків. Співпрацює з українськими науковцями-психологами з Інституту Психології і Академії Педагогічних Наук у Києві. Одружений з Надею Дебрин, мають сина Андрія і доньку Соною.

КООРДИНАТИ: Tratch Roman, 1747 Scribner Road, Penfield, NY 14526, USA
Tel.: (716) 381-8006, Fax: (716) 248-2881, tratch@sjfc.edu

ТРОЯН Мирослав

(26.02.1926 Ходорів, Львівська обл.) • ЛКУ: 1947-52

Здав матуру в Академічній Гімназії у Львові 1944 р. Два роки студіював в університеті УНРРА у Мюнхені. У Лювені 1947-52, студіював електричну інженерію і одержав диплом інженера електрика. Після трьох років професійної праці у Брюсселі емігрував до США. Поселився спершу в Нью Йорку, а опісля у Вотертавні, Конн. Працював професійно у різних інженерних підприємствах, де займав відповідальні становища. Був активний у проводах Товариства Українських Інженерів, Пласту, Українського Народного Союзу та Товариства за Патріярхат УГКЦ. Від 1990 р. на пенсії. Живе з дружиною Надією із Перегінських у Вотертавні, Конн. Мають чотири доні: Дарцю, Віру, Христю і Наталку.

КООРДИНАТИ: Myroslav Trojan, 90 Cherry Avenue, Watertown, CT 06795, USA
Tel.: (203) 274-1677

ТУРКАЛО Ярослав

(21.06.1924 Київ) • ЛКУ: 1946-50

Закінчив середню школу 1941 року у Слобідці біля Києва. Того ж року поступив у Київський Медичний Інститут, а 1943 року на медичний факультет Віденського університету. Воєнні події перервали студії і після війни Ярослав опинився у Франції. Довідавшись про можливість стипендій, прибув до Лювену. У Лювені 1946-50, студіював медицину і одержав диплом доктора медицини. Згодом емігрував до США, де стажувався, як хірург. У роках 1951-53 служив у війську, як лікар хірург під час війни у Кореї і закінчив свою службу у ранзі полковника. Працює як лікар хірург у загальних лікарнях. У роках 1960 і 1972 подорожував по різних закутинах землі. Автор наукової праці виданої у формі книжки "Нарис Історії Вселенських Соборів (325-787)". Від довшого часу працює над атласом оперативної хірургії українською мовою у 10-ох томах із пляном невдовзі завершити цю енциклопедичну працю. Одружений із Ладодою В'єтухів. Мають сина Марка і дочку Наталку.

КООРДИНАТИ: Turkalo Jaroslav, 894 Orange Road, Orange, CT 06477, USA
Tel.: (203) 776-8609

ФЕДОРЕНКО Євген

(28.01.1929 Харків) • ЛКУ: 1949-55

Матуру здав 1948 року в українській гімназії у Ганновері, Німеччина. У Лювені 1949-55, студіював політично-дипломатичні науки і досягнув ступінь ліценціата, а згодом пройшов повний курс економічних наук. Голова НаСУС у роках 1951-53. Виїхав до США і поселився у Нью-Йорку. 1963 року одержав в Університеті Фордгам ступінь магістра

із російської мови і літератури. У роках 1963-69 продовжував студії в Нью-Йоркському університеті і досягнув докторську ригорозу із слов'янської літератури, а в роках 1961-71 студіював в УВУ і одержав науковий ступінь доктора української літератури. Працював викладачем у Нью-Йоркському університеті 1963-65, у Радгерському університеті у Ньюарку 1963-77, професором у Джерзей Ситі Стейт Коледжі 1977-80 і у Федеральному Департаменті Юстиції 1980-95. Співробітник Радіо Свобода і Голосу Америки. Автор і редактор 11-ти книжок, постійно друкується в українських та англомовних виданнях, а впродовж минулих восьми років і в Україні (понад сто статей, рецензій, оглядів), зокрема книжки "Українське Слово" і "Хрестоматія Української Літератури та Літературна Критика ХХ-го ст.", 4 томи, Київ, 1994-95. Редактор журналу "Рідна Школа" від 1978 року. Голова ЦК ОДУМ-у 1955-65. Голова Української Шкільної Ради в США від 1983 р. Член управ УВАН, НТШ та Координаційної Ради Допомоги Україні. Директор Школи Українознавства від 1975 р. Член Спілки Письменників України, Академії Вищої Школи України, Академії Педагогічних Наук України, Міжнародної Слов'янської Академії Наук. Член Вченої Ради Інституту Українознавства Київського Національного Університету, почесний член Січового Колегіуму та інших. Нагороджений медалею "Будівничі України" Всеукраїнського Товариства "Просвіта". Одружений з Аїдою Рачок, мають троє дітей: Оксану, Василя і Тараса.

КООРДИНАТИ: Eugene W. Fedorenko, 10 Marston Drive, Moris Plains, NJ 07950-3126, USA
Tel.: (973) 887-9048, Fax: (973) 887-4638

ФЕДОРІКА Дам'ян

(02.11.1940 Краків, Польща) • ЛКУ: 1956-62

Середню школу закінчив 1958 р. у Regis High School, Нью Йорк. У Лювені 1958-62, закінчив політичні науки. Повернувся до США, де у Fordham University студіював філософію і одержав науковий ступінь MA(Phil). Згодом досягнув науковий ступінь доктора стислої філософії в Universität von Salzburg. Був професором у: Franciscan University, Steubenville, OH, University of Rhode Island і University of Dallas, Texas. Згодом був президентом: Newman College, St. Louis і Christendom College, VA. Тепер займає становище - Chairman, Department of Philosophy, St. Mary's, Orchard Lake, MI. Викладає філософію у Львівській Семінарії, у Львівській Богословській Академії і в університеті ім. І. Франка. Одружений з Іреною Кондра. Мають десятеро дітей: Катерина, Тереса, Маруся, Софія, Дам'ян, Олександр, Галина, Данило, Ляриша, Мелянія. Подружжя створило родинний хор і оркестру. Виступали у вишиваних строях виконаних власними силами.

КООРДИНАТИ: Fedoryka Damian, 227 Virginia Ave., Front Royal, VA 22630, USA
Tel 540-636-8335, fedoryka@shentel.net

ФІЯЛА Юрій

(31.03.1922 Київ) • Лювен: 1947-48

Закінчив Київську Консерваторію і Берлінську Музичну Академію. У Лювені 1947-48, диригент та музичний керівник студентського хору. Студіював у Брюссельській Консерваторії при фінансовій допомозі стипендійного фонду КоБАУЗО. Композитор, піаніст і диригент, у композиціях якого відчутний сильний вплив нових течій сучасної музики. 1947 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Своїми музичними творами здобув собі ім'я визначного канадського композитора. Багато його фортепіянових творів для молодих виконавців є обов'язковими при музичних іспитах. Працював довгі роки продюсером у Канадському Міжнародному Радіо. Від 1987 року на пенсії.

КООРДИНАТИ: George Fiala, 5607 Merimac Road, Cote St. Luke, Montreal, QC H4W 1S5, Canada
Tel.: (514) 484-8082

ХАБУРСЬКИЙ о. Ігор

(05.01.1930 Львів) • ЛКУ: 1948-49

Як заочний студент з Парижа здав матуру 1948 року в українській гімназії у таборі біженців у Берхтесгадені, Німеччина. У Лювені 1948-49, студіював агрономію. 1950 року виїхав з Франції у Канаду і поселився у Торонто. Тут студіював книговодство і одержав звання Chartered Accountant. Працював 26 років книговодом і контролером у Департаментах Транспорту і Фінансової Контролі в уряді провінції Онтаріо. У роках 1968-71 студіював теологію в Колегії св. Михаїла при Торонтському університеті, а у роках 1973-76 у семінарії св. Августина у Торонто. 1975 року висвячений на диякона УГКЦеркви, а 1983 року на священника у Львові, у підпільній УГКЦ. Був парохом у Кіченері, а тепер у Кембріджі, Онтаріо. Одружений із Ромою Зобнів. Мають доньку Ренату і сина Ореста.

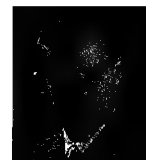
КООРДИНАТИ: Rev. Ihor Chabursky, 97 Bradley Drive, Kitchener, ON N2A 1K3, Canada
Tel.: (519) 354-1866

ХАРЧЕНКО Олександр

(1930 Дніпропетровщина) • ЛКУ: 1949-51

У Лювені 1949-51, закінчив підготовчий інститут, як вимогу до вступу на інженерію і студіював на факультеті комерційної інженерії. 1951 року емігрував у Канаду. Вважає, що Лювен мав на нього дуже позитивний вплив, який дав йому поштовх до дальших студій. У Торонтському і Ватерлю університетах здобув диплом магістра англійської літератури. Працює у редакції українського відділу Канадського Міжнародного Радіо. Є співредактором журналу ОДУМ "Молода Україна". Одружений із Любою Худяк. Мають двоє дітей і двох внуків.

КООРДИНАТИ: okharchenko@ulti.net

ХМІЛЯК Василь

(1928 Завадка, Зах. Україна) • ЛКУ: 1953-58

Перед Лювеном студіював електрику і механіку у Перувелз, Бельгія. У Лювені 1953-58, студіював будівельну інженерію і був керівником студентського танцювального ансамблю. 1958 року емігрував у Канаду, де працював у м'ясній і ливарній індустріях. На запрошення американської фірми, переїхав 1967 року до США. Після інженерських іспитів працював інженером-консультантом у ділянках: ogrivannya, oholodzhuvannya, buduvannya zaliznichnih vagoniv, efektyvnosti industriyalnoyi produktsii, альтернативних енергоносіїв в Африці та будування сховищ від ядерної радіації. На пенсії від 1993 року. 1990 року видав українську комп'ютерну програму "Редагопис". Від 1991 року активно працює над отриманням фінансів для українських виробників в Україні. Активний в ОДВУ та в інженерних товариствах США. Одружений з Оленою Лучишин. Мають дочок: Олю і Надію.

КООРДИНАТИ: Wasil Chmilak, 8418 Vista Lane, Parma, OH 44130, USA
Tel./Fax: (440) 884-6716

ЦИМБАЛА Богдан

(05.02.1923 Львів) • ЛКУ: 1950-53

Стипендист КоБАУЗО. Студіював медицину в університеті у Льєжі і одержав диплом доктора медицини 1949 року. В роках 1950-53 був асистентом професора і спеціалізувався у мікробіології на медичному факультеті ЛКУ. Емігрував до США і працював лікарем спеціалістом у штатах Нью Джерсі, Колорадо, Каліфорнія і Кентакі. Д.д.н.

ЦИМБАЛІСТІЙ Богдан

(05.08.1919 Борщів, Тернопільська обл. - 16.08.1991 Глен Спей, Н.Й.) • ЛКУ: 1947-48

Матуру здав 1938 року у Львові. Студіював психологію: у Львові 1939-40, у Берлінському університеті і Гетінгенському університеті, де здобув науковий ступінь доктора психології. У Лювені 1947-48, студіював на післядокторській програмі психології ЛКУ. Захворів на туберкульозу і перебував на лікуванні у санаторії ЛКУ в Евпен. 1952 року виїхав до Мадриду, де працював в українському відділі Радіо Еспанія та співробітником Центру Східних Студій і квартирного "Оріенте". 1960 року емігрував до США і поселився у штаті Нью Джерсі. Працював консультантом виховником, інструктором психології у Extension Division Rutgers University 1969-70. Від 1970 року вів приватну практику клінічної психології. Член American Psychological Association. Автор численних праць, довідок і статей публікованих у професійних журналах англійською, еспанською, французькою і українською мовами. Довголітній президент Українського Музею у Нью-Йорку. Помер 16.08.1991 р. у Глен Спей, Н.Й. Залишив дружину Марту Волоничку і прибрану доньку.

ЧАЛИЙ Всеволод**Не подав інформації • ЛКУ: 1947-49**

До Лювену прибув із Франції. У Лювені 1947-49, одержав диплом інженера геолога 1948 року і продовжував студії на здобуття наукового ступеня доктора геології. Емігрував у Канаду.

ЧЕРВАК Федір**(13.06.1937 Хидя, Закарпатська Україна) • ЛКУ: 1957-59**

Середню освіту закінчив у Бельгії 1957 року. У Лювені 1957-59, студіював хемію. Продовжував студії в університеті у Льєжі. Залишився в Бельгії. Неодружений. Бере участь в українському громадському житті.

ЧЕРНЯВСЬКИЙ Юрій**(1927 Схід. Україна) • ЛКУ: 1950-54**

У Лювені 1950-54, студіював соціально-політичні науки. Д.д.н.

ЧИЖІВ Євген**(9.03.1926 Басань, Запорізька обл.) • ЛКУ: 1950-51**

Здав матуру 1947 р. в українській гімназії в таборі біженців в Ашаффенбурзі, Німеччина. У роках 1948-49 студіював у вищій технічній школі в Карльсруге. 1949 року виїхав до Бельгії і студіював у Брюсселі у Технічному Інституті Кардинала Мерсіє. У Лювені 1950-51, студіював у підготовчому інституті інженерії. 1951 року емігрував у Канаду і поселився у Монреалі. Працював 31 рік в управі міста Монреаль технологом по освітленні спортивних площ. Поряд із цим студіював в університеті Concordia і 1968 року здобув ступінь BSc. Був одним із засновників ОДУМ у Монреалі. Має доньку Єлисавету.

КООРДИНАТИ: Ewgen Chyziv, 3590 Dezery Street, Apt. 14, Montreal, QC H1W 2S7, Canada
Tel.: (514) 525-9057

ЧОПИК Богдан**(02.01.1925 Бенева, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1953-54**

Матуру здав 1946 року в українській гімназії в таборі біженців у Травнштайні, Баварія. Студіював у Теологічній Семінарії у Гіршбергу, правничі науки в УВУ і порівняльні релігії в Альберт Швайцер Колледжі у Швейцарії. У Лювені 1953-54, студіював комерційну інженерію. Виїхав до Швейцарії, згодом до Англії, а 1957 року до США. Тут студіював славістику в університеті Кольорадо і одержав науковий ступінь магістра літератури. Згодом студіював у Вашингтонському університеті і осягнув доктор-

ську ригорозу 1967 року, а 1970 року здобув науковий ступінь доктора слов'янського мовознавства в УВУ. Від 1969 року був професором в University of Utah, а з виходом на пенсію 1996 року залишився професором-емеритом. У роках 1962-65 був президентом Jeffco Foreign Language Teachers, в роках 1978-80-84 президентом-членом дирекції Rocky Mountain Association of Slavic Studies, а в роках 1980-81 президентом International Ivan Franko Association. Публікації: Поезії (1982), "Навчання Мови" (1976), "Системи Фонем СУЛМ" (1976), "Gregory Skovoroda" (1990), "Шляхи та Думки" (1990). Дійсний член НТШ, УВАН, МАУ. Академік Міжнародної Інформаційної Академії і її віце-президент. Член Міжнародної Світової Організації Козаків і Кубанського Козацтва у ранзі генерал-майора. Одружений з Олександрою А. Кудряшевою. Мають четверо дітей: Робін Гр., Мімі Надя, Вілліам Б. і Олександр Р.

КООРДИНАТИ: Dan Bohdan Chopyk, 106 Guadeloupe Drive, Tomas River, NJ 08757, USA
Tel./Fax: (732) 240-5884

ШЕВЧЕНКО Ігор**(10.02.1922 Радосьць біля Варшави, Польща) • ЛКУ: 1946-49**

Матуру здав 1939 року у польській гімназії і ліцею Адама Міцкевича у Варшаві. Студіював клясичну філологію, старинну історію та порівняльну лінгвістику у німецькому Карловому університеті у Празі до травня 1945 року. У Лювені 1946-49, студіював клясичну філологію і візантологію та здобув 1947 року ступінь ліценціата, а 1949 року ступінь доктора філософії і літератури. Одночасно у роках 1947-49 був академічним членом семінарів з питань візантійської історії у брюссельській Візантійській Фундації. Був головою НаСУС 1947 року. Від 1949 року аж по сьогоднішній день займав визначні професорські, дослідні та наукові пости, а саме: Dumbarton Oaks (Harvard) 1948-50, University of California (Berkeley) / Ford Foundation, Washington, DC 1950-51, Cambridge, MA 1952-53, University of Michigan 1953-57, Princeton, NJ 1955-56, Columbia University 1957-72, University of Munich 1969, Università di Studi di Bari Sep./Oct. 1976, 1977, 1978, All Souls College, Oxford 1979-80, Collège de France, May 1980, May/June 1985, Dumbarton Oaks (Harvard) 1965-73, Harvard University, Professor of Byzantine History and Literature 1973-present. У тому ж часі займав адміністративні пости в University of Michigan, Columbia University, Dumbarton Oaks, National Committee for Byzantine Studies, American Research Institute of Turkey, Association Internationale des Etude Byzantine (President), Harvard University, Ukrainian Research Institute, Associate Director 1973-present, Acting Director 1977, 1985. Є членом численних міжнародних, німецьких, італійських, грецьких, австрійських, бельгійських і американських професійних асоціацій. Був відзначений 1985 року за наукову працю у Німеччині нагородою Фундації Александра фон Гумбольта. Є автором приблизно сотні опу-

блікованих монографій, наукових праць і дослідів, як також книжок, з яких найновіша - Ukraine Between East and West (1996).

КООРДИНАТИ: Ihor Shevchenko, c/o Harvard University, Ukrainian Research Institute
1583 Massachusetts Avenue, Cambridge, MA 02138, USA

ШЕВЧЕНКО Оксана

(20.03.1925 Кам'янець Подільський) • ЛКУ: 1946-49

Середню школу закінчила 1942 року у Моджанах, Чехословаччина. У роках 1942-45, студіювала у музичній консерваторії у Празі. У Лювені 1946-49, стипендистка CoBAUSO, студіювала у музичній консерваторії у Брюсселі. Дружина студента ЛКУ Ігоря Шевченка.

ШЕВЧУК Василь

(03.09.1922 Дубно, Ланьцутський повіт, Польща) • ЛКУ: 1947-48

Матуру здав 1943 р. у Ярославі. 1945-47 студіював у Мюнхенському Університеті економію. У Лювені 1947-48, студіював політично-соціальні науки на стипендії CoBAUSO. 1948 р. емігрував в Аргентину. Д.д.н.

ШИКІН Володимир

(04.02.1919 Донецька обл.) • ЛКУ: 1946-48

Середню школу закінчив 1937 р. у місті Червоний Промінь, Донеччина. 1937-41 рр., студіював медицину у Донецьку. У Лювені 1946-48, продовжував студії медицини. Вийшов до Франції. Д.д.н.

ШУМОВСЬКИЙ Теодор (Дорко)

(19.02.1929 Краків) • ЛКУ: 1947-51

Здав матуру в українській гімназії у Мюнхені 1947 р. У Лювені 1947-51, студіював агрономію і одержав ступінь Candidat Ingenieur Agronome. Емігрував у Канаду 1951 р. Працював лямборантом, землеміром і технічним креслярем у різних інженерних фірмах у західній Канаді й Монреалі. 1973 р. змінив фах і почав працювати перекладачем і політичним аналітиком для федерального уряду Канади в Оттаві. Здобув бакаляврат з еспанської мови в Оттавському університеті. На пенсії від грудня 1992 року. Активний в українських і місцевих канадських організаціях. Одружений з парижанкою Оленою Татарською. Мають сина Сергія і доньку Наталку.

КООРДИНАТИ: Theodore Shumovsky, 334 Stone Quarry Priv., Ottawa, ON K1K 3T2, Canada
Tel.: (613) 741-0167

ШУХЕВИЧ Юрій

(06.08.1922 Львів - 02.06.1996 Оттіні, Бельгія) • ЛКУ: 1947-52

Професор ЛКУ. Середня освіту з матурою закінчив у Академічній гімназії у Львові. Розпочав інженерні студії у Шарлотенбурзі, Німеччина. Згодом, від 1947 року продовжував студії у ЛКУ. 1952 р. одержав диплом інженера харчевої індустрії із спеціалізацією у млинарстві. Голова НаСУС 1949-50. Працював за фахом у харчовій промисловості. 1969 р. Лювенський університет викликав його на посаду викладача на факультеті агрономії. 1976 р. - номінований звичайним професором ЛКУ. Брав активну участь у різних громадських організаціях (СУМ, УДК та УНОТ). Був одружений з Івон Мішот. Мав четверо дітей: Стефан, Пилип, Іван і Катерина.

ЯВОРСЬКИЙ Ярослав

• ЛКУ: 1945-46

У Лювені 1945-46, студіював агрономію. Емігрував до США, де у штаті Вашингтон був власником фірми будівельного дерева.

ЯКЕМЧУК Роман

(23.09.1925 Львів) • ЛКУ: 1947-55

Матуру здав 1943 року у Львові. Студіював інженерію у Мюнхенській Політехніці. У Лювені 1947-55, студіював політологію. Здобув ступінь ліценціата з високим відзначенням 1951 року і науковий ступінь доктора політичних і дипломатичних наук 1955 року. Його докторська праця про ООН була відзначена міжнародними фундаціями. Чільний член шахової і відбиванкової команд НаСУС. Член Пласту. Згодом здобув ступінь доктора міжнародного права захищаючи наукову працю "Україна у міжнародному праві". Продовжував студії у Гаазькій Академії Міжнародного Права. Був професором університету Louvainum у Конго-Кіншаса. Від 1959 р. професор ЛКУ. Один з чільних знавців політичного і економічного розвитку держав Африки. Відомий експерт і дорадник у ділянці міжнародного права. Автор 23 книг, в тому: "L'Ukraine en droit international" - 1954, "The Foreign Policy of Soviet Russia" - 1956, "L'Ukraine sur le plan diplomatique" - 1957, "La ligne Curzon et la 2e Guerre Mondiale" - 1957, "Україна як підмет міжнародного права" - 1962, "L'indépendance de l'Ukraine" - 1993. Автор більш як сотні наукових розвідок і статей з питань міжнародної політики та міжнародного права, зокрема проблем України, колишнього СРСР і СНД, які друкувалися англійською, французькою, німецькою, українською, російською, фламандською і турецькою мовами. Був спів-організатором конференції у ЛКУ присвяченій Україні. Приймав, від імені

Королівського Інституту Міжнародних Відносин Бельгії, делегації уряду і Верховної Ради України та організував стажування у бельгійському парламенті трьох комісій Верховної Ради. 1995 року був головою конференції ОБСЕ у Брюсселі-Будапешті, де розглядалися східно-європейські проблеми. Громадянин Бельгії. Член Бельгійської Академії Наук і командир Ордена Корони.

КООРДИНАТИ: Prof. Roman Yakemitchouk, avenue Hanna 5, 1450Chastre, Belgium

ЯНКОВСЬКИЙ Зенон, Йосип

(8.07.1919 Володимирці, Івано-Франківська обл.) • ЛКУ: 1946-49

Матуру здав 1938 року у Ярославі. Два роки студював у Львівському Політехнічному Інституті 1939-41, а від серпня 1941 року до липня 1944 року працював директором Повітового Союзу Кооператив у Любачеві. У Лювені 1946-49, студював в Інституті Економічних Наук і одержав диплом *Licencié en Science Economique*. Голова НаСУС 1948-49. 1950 року емігрував у Канаду, де працював у суспільній службі міста Вінніпегу. 1956 року виїхав до Оттави і працював там економістом у федеральному уряді Канади. Спершу працював у департаменті економічних дослідів, а згодом у відділі міждержавних зв'язків. Як делегат Канади брав участь у різних міжнародних конференціях в Європі, Південній Америці та США. Був активний у громадському житті: Конгрес Українців Канади, Ліга Українців Канади і українська кредитова кооперація. Від 1985 р. на пенсії. Одружений з Євгенією Гаврилюк. Мають синів Богдана й Ігоря.

КООРДИНАТИ: Zenon Yankowsky, 57 Castlethorpe Crescent, Nepean, ON K2G 5P8, Canada
Tel.: (613) 225-1275

ЯХТЕЛЬСЬКИЙ Лев

(1925 Чортків, Тернопільська обл.) • ЛКУ: 1953-54

Середню освіту закінчив 1941 року у Чорткові. У Львові 1941-43, студював у Вищій Медичній Школі. Вступив до Дивізії "Галичина" і служив у медичній службі. Із Ріміні, Італія, переїхав до Англії. У Лювені 1953-54, студював на другому році медицини. Повернувся до Лондону, де закінчив медичну школу і працював у шпиталях медиком. Згодом викладав на курсах медиків. Неодружений. Помер 1992 року у Лондоні. ■

Хто і коли 1960-83

Микола Когут, Григорій Панчук,
Зенон Татарський

АБДУЛАЇН Дмитро

(01.05.46 Прфонтен, Німеччина) • ЛКУ: 1966-67

Середню школу закінчив у Льежі. У Лювені 1966-67, студював у Підготовчому Інституті інженерії. Д.д.н.

АЛЕШКЕВИЧ Юрій

ЛКУ: 1970-71

У Лювені 1970-71, студював архітектуру. Д.д.н.

БАБОВАЛ Роман

(02.09.1950 Льеж, Бельгія) • ЛКУ: 1968-80

Лікар, поет, перекладач. Середня освіта: Українська Папська Мала Семінарія, Рим. Склав матуру 1968 р. Того ж року розпочав студії медицини у ЛКУ. Секретар НаСУС-у. 1975 року захистив дисертацію на ступінь доктора медичних наук. 1977 р. - диплом фахівця з ділянки ядерної терапії-онкології. 1980 р. - диплом фахівця у галузі діагностичної ядерної медицини. Працює керівником відділів радіотерапії та ядерної медицини у трьох лікарнях міста Шарлеруа (Charleroi, Бельгія). Викладач ядерної діагностичної медицини в Університетському Центрі м. Шарлеруа. Займається програмуванням комп'ютерів, зокрема у ділянці ядерної діагностики. Член Нью-Йоркської Групи поетів, українського відділу Пен-Клубу, Спільки Письменників України. Редактор-кореспондент літературно-мистецького журналу *Світло-Вид* (Київ - Нью-Йорк). Друкувався зокрема у низці літературних газет і журналів в Україні й в діяспорі. Автор ряду поетичних збірок українською та французькою мовами. Серед них, *Навіщо про те згадую* (Лювен, 1969), *Подорож поза Форми* (Нью-Йорк, 1972), *Омана молока і листи до коханок* (Шарлеруа, 1985), *Нічні перекази* (Брюссель, 1987), *Подорожники ймовірного* (Київ, 1993),

Пам'ять фрагментарна (Шарлеруа, 1994), *La nuit des oiseaux* (Paris, 1972), *Voyage au quotidien* (1990), *Résiduelles* (1992). Перекладач французькою мовою творів Ігоря Калинця *Le couronnement de l'épouvantail*, Beuvry (F), 1996. Лавреат літературного конкурсу "Art Pluriel 1990". Дружина - Норма Гвідолін італійського роду. Донька - Меланія, студентка, 1977 року народження.

КООРДИНАТИ: Dr. Roman Baboval, Rue des Rossignols 74, B-6110 Montigny-le-Tilleul, Belgium
Tel. 0032 71 510661, Fax: 0032 71 422308

БАЧИНСЬКИЙ Євген

(25.08.1945 Байройт, Німеччина) • ЛКУ: 1965-70

Середню освіту закінчив 1963-року у Брюсселі. У Лювені 1965-70, студював медицину. Згодом продовжував медичні студії у Брюссельському Університеті і одержав диплом доктора внутрішніх хворіб. Був головою НаСУС у 1965-66 роках. Працював медичним директором у фармацевтичній компанії Делягранж Астра. Одружився з Мірей Ван дер Стратен і є батьком трьох дітей: Людмила, Ниль і Лаврентій.

КООРДИНАТИ: Baczynsky Evhen, rue Bordiau 51, 1000 Bruxelles, Belgium

БЕЗУШКО Володимир

(16.01.1947 Ноймаркт, Німеччина) • ЛКУ: 1968-73

Середню школу закінчив у Льежі. У Лювені 1968-73, студював хемію і одержав ступінь ліценціата. Був постійно в управі НаСУС і два роки був його головою. За його головства помітно позвинулася діяльність НаСУС. Під час його головування появлявся листок зв'язку НаСУС "Надшерблена Катедра". Був добрим провідником танцювального гуртка. Одружений з українкою. Мають двох синів. Були членами організованої української громади. Тепер живуть у Франції.

КООРДИНАТИ: Bezusko Volodymyr, Carriere Val 3, 59700 Marcq en Baroeui, France

БИЛИНА Володимир

(13.09.1942 Серен, Бельгія) • ЛКУ: 1965-66

Інженер. Середня освіта: греко-латинський відділ, Collège Saint Madelin, Візе (Visé, Бельгія), математичний відділ, Collège Saint Barthélémy, Льеж, Бельгія. Впродовж академічного року 1965-66 навчався на факультеті прикладних наук (інженерія) у ЛКУ. 1969 року закінчив Льежський університет дипломом інженера-наглядача з ділянки інженерних робіт. Член НаСУС. Працює головним інженером-наглядачем технічної служби у Льежській провінції. Одружений. Має дві доньки 1973 та 1977 рр. народження. Активний у бельгійському профспілковому русі (FGTB).

КООРДИНАТИ: Wolodymyr Bylyna, Rue Verte 193, 4100 Seraing, Belgium

БОЗЬО Роман

(29.03.1951 Манчестер, Англія) • ЛКУ: 1973-76

Середню освіту закінчив 1969 року у колегії св. Василя Великого у Торонті. У роках 1969-73 студював філософію у Великій Семінарії і в університеті Propaganda Fide у Римі і осягнув ступінь ліценціата. У Лювені 1973-76, студював теологію і осягнув ступінь ліценціата. Голова НаСУС 1975-76. Виїхав до Денверу, Колорадо, США, де один рік учив теологію у середній католицькій школі. Згодом поступив на працю у Денвері у Service Corporation International (похоронні услуги). Займаючи у фірмі адміністративні пости, працював у штатах Фльориді, Джорджії, а тепер працює у Луївіл, Кентаки. Одружений з Іркою Мотник. Мають сина Андрія і доньку Катерину.

КООРДИНАТИ: Bozio Roman, 7801 Hermits Run Road, Louisville, KY 40291 USA
Tel. (502) 231-1990, romanbozio@home.com

БОЙКО Дмитро

(24.08.1960 Брюссель) • ЛКУ: 1978-81

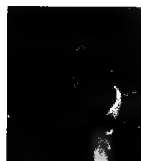
Середню школу закінчив у Бельгії 1978 року. У Лювені 1978-81, студював у Підготовчому Інституті інженерії, а згодом у Технічній Школі. У роках 1981-83 студював у спеціалізованій школі електроніки у Брюсселі. Був активним членом НаСУС, співав у хорі і брав участь у танцювальній групі. Одружився з Наталкою Пачехою. Мають двоє дітей, дочку Софійку і сина Олеся. Живуть у Реймсі, Франція, де Дмитро має власне підприємство.

БОЙКО Катерина

(02.04.1959 Брюссель) • ЛКУ: 1977-82

Філолог. Середню освіту закінчила 1977 р. в одній із брюссельських гімназій. Поступила на факультет філософії й літератури ЛКУ. Секретар і скарбник НаСУС. Магістер романської філології 1982 р. Викладає у середніх школах. Член співочого ансамблю "Явір". Заміжня за Павла Когута - колишнього студента ЛКУ. Подружжя має троє дітей - Бояна, Кирила і Славку.

КООРДИНАТИ: Kateryna Bojko-Kohut, Spaanse Kroonlaan 20, B 3000 Leuven, Belgium
Tel. (0032) 16 260895

БОЧАН Богдан

(17.07.43 Гайворонка, Теніпільська обл.) • ЛКУ: 1963-65

Середню освіту закінчив 1962 р. у римській Малій Семінарії. У роках 1962-63 студював у Римі філософію. У Лювені 1963-65, студював політичні науки. Згодом емігрував у США і поселився у штаті Індіана. 1977 року осягнув у Міннесотському Університеті науковий сту-

пінь доктора германської і романської філологій. Працює професором германської філології в Indiana University Southern. Автор численних публікацій. Одружений з Уляною Крамарчук. Мають двох синів: Маркіян і Данило.

КООРДИНАТИ: Bochan Bohdan, 123 Wellington Dr., New Albany IN 47150-6369 USA
Tel. (812) 945-6569, bbochan@iusmail.ius

БРАТКОВСЬКИЙ Олександр

(07.04.1947 Вайдем (Weidem), Німеччина) • ЛКУ: 1966-67

Викладач, співак. Середню освіту закінчив 1966 р. у St.-Jozefs-College, Берлінген, Бельгія. Впродовж академічного року 1966-67 навчався у ЛКУ, а згодом переїхав до Гентського Державного Університету, Бельгія, де 1972 р. одержав диплом майстра східно-європейського мовознавства та історії. Від 1974 до 1977 року працював у бельгійсько-радянському підприємстві, а від жовтня 1977 року викладав східнослов'янські мови в Інституті перекладів у Антверпені, Бельгія. Вивчав *bel canto* і водночас удосконалював знання східно-європознавства у різних бельгійських вищих навчальних установах. Від березня 1989 р. співає у Флямандському Оперному Театрі. Розлучений, має дві доньки: Яда і Раїса. Готує компакт-диск українських народних та естрадних пісень. Залюбки займається огородництвом.

КООРДИНАТИ: Alexander Bratkowski, Riemenstr. 19, B 2290 Vorselaar, Belgium
Tel. (0032) 14 516662

ГАЙДАМАХА Андрій

(27.11.1945 Лет, Бельгія) • ЛКУ: 1963-67

Журналіст. Середню освіту здобув в Українській Папській Малій Семінарії у Римі. Атестат зрілості одержав у червні 1963 р.

Навчався спочатку на хемічному факультеті ЛКУ 1963-64 (флямандський відділ), а згодом перейшов на факультет політичних і суспільних наук 1964-67 (французькомовний відділ). Член НаСУС; делегат на з'їздах Союзу Українських Студентських Товариств в Європі (СУСТЕ) та ЦеСУС. Після закінчення військової служби (Г.А. - капітан бельгійських збройних сил) відновив університетське навчання. 1973 р. - здобув ступінь магістра східно-європейського мовознавства та історії у Державному Університеті м. Гент, Бельгія. Докторант УВУ з літературознавства. Активний член УНОТ (Українське Науково-Освітнє Товариство у Бельгії), колишній генеральний секретар СУМ і колишній редактор журналу "Авангард" у Брюсселі. Редактор у Мюнхені тижневика "Шлях Перемоги" (1973-1982). Журналіст в українській редакції Радіо "Свобода" у Мюнхені (1982-1992). 1992-2000 р.р. - керівник київського бюро Радіо

"Свобода". Від 2000 р. - Голова Проводу ОУН(б). Любитель української літератури й музики, займається спортом. Одружений з Вірою Лавриненко з Бельгії - за фахом педагог, координатор СУМ в Україні і Голова світової Управи СУМ.

КООРДИНАТИ: Андрій Гайдамаха, вул. Ярослав Вал 9, п. 5, Київ 01034, Україна
Тел. (00380) 44 246 4804 (77, 78), Факс: (00380) 44 246 4783,
hajda@carrier.kiev.ua

ГАЛАБУРДА Одарка

(1961 Бельгія) • ЛКУ: 1979-83

Середню школу закінчила у Бельгії. У Лювені 1979-83, студіювала два роки германську філологію, а згодом навчалася на факультеті торговельних наук у Секретарському відділі та успішно закінчила студії дипломом адміністратора. Активний член НаСУС, танцювального ансамблю і співочого гуртка. Працює по професії головною секретаркою у торговельній міжнародній фірмі. Виступає у співочому гуртку "Явір" і є секретаркою "Об'єднання Українок Бельгії". Одружена з італійцем. Мають одного сина.

КООРДИНАТИ: Halaburda Natalka, wegnr. Zwartberg 122, 3660 Oplabbek, Belgium

ГАТАЛА ЯДУТА Оксана

(10.02.1952 Бельгія) • ЛКУ: 1969-74

Середню школу закінчила 1969 р. у Бельгії. У Лювені 1969-74, студіювала хемію і одержала ступінь ліценція хемічних наук.

Член НаСУС, танцювального ансамблю, хору і драматичного гуртка, у якому успішно грала ролю Наталки Полтавки. Працює учителькою хемії. Одружена з колишнім студентом ЛКУ Євгеном Ядутою. Мають одного сина.

КООРДИНАТИ: Hatala Yoduta Oksana, route de Ster 361 A, 4970 Francorchamps, Belgium

ГІРНА Ірина

(27.11.1943 Кам'янка Струмилова, Львівська обл.) • ЛКУ: 1963-69

Середню освіту закінчила 1963 року у Мюнхені. У Лювені 1963-69, студіювала педагогію, психологію і соціальні науки та одержала ступінь ліценція. Активний член управи НаСУС. У роках 1965-67 голова СУСТЕ. У роках 1969-74 жила в Мюнхені. Була членом Пласту. 1974 року виїхала у Бразилію і поселилася у Сао Паулю. Працює секретарем у міжнародних фірмах. Одружена, бездітна.

КООРДИНАТИ: Hirnyj Irene Maria, Rua Alexandre Dumas, 1392, apt. 171, 04717-003 Sao Paulo, Brazil
Tel. 55-11-381995 46, -9261 27 87, Fax: 55-11-38198405, noble@osite.com.br

ГОВЕНКО Богдан

(02.08.1951 Буасієр, Бельгія) • ЛКУ: 1969-74

Середню школу закінчив 1969 року у Бельгії. У Лювені 1969-74, студіював хемію і одержав ступінь ліценціата. Член НаСУС. Активний у танцювальному гуртку. Одружений з бельгійкою мають троє дітей.

ГУЦЕНКО Володимир

(1946 Німеччина - 13.10.1967 Бельгія) • ЛКУ: 1966-67

Середню освіту закінчив 1966 року у Бельгії. У Лювені 1966-67. Згинув у залізничній катастрофі 13.10.1967 р.

ГЕРЕГА Галя

(16.12.1953 Шарльєра, Бельгія) • ЛКУ: 1971-73

Середню освіту закінчила 1971 року у Бельгії. У Лювені 1971-73, студіювала економію. 1975 року закінчила студії в Інституті Чужих мов у Брюсселі. Член управи НаСУС. Активна у громаді і танцювальному гуртку. Працювала в банку у Брюсселі.

КООРДИНАТИ: Geregа Hala, rue Jourdan 40, 1060 Bruxelles, Belgium

ДЕМЧУК Микола (мол.)

(20.05.1948 Льеж, Бел. - 10.06.1973 Бельгія) • ЛКУ: 1966-70

Середню школу закінчив 1966 року у Льежі. У Лювені 1966-70, студіював політичні науки, які закінчив з найвищим відзначенням 1970 року. Активний член НаСУС. 1971 року почав працювати викладачем у ЛКУ (Новий Лювен). Був поетом і надійним політичним діячем. Загинув трагічно в автомобільному випадку 10-го червня 1973 р.

ДЕРЕВ'ЯНКА о. Віталій

(12.04.41 Чернігівщина) • ЛКУ: 1960-61

Середню школу закінчив у Бельгії. У Лювені 1960-61, студіював у Підготовчому Інституті інженерії. Згодом закінчив Вищу Технічну Школу у Гасельті, Бельгія. Довгі роки працював на відповідальних постах у фірмі електричного устаткування Філіпс. Ввесь час працює для української православної громади у Генку. Довгі роки провадив танцювальною групою. Очоловав комітет будови православної церкви у Генку. Був головою церковної громади, сповняв обов'язки дяка, пізніше прийняв дияконські свячення, а 22-го жовтня 2000 р. отримав ієрейські свячення з рук Митрополита УАПЦ Константина. Часто їздить з дружиною на Чернігівщину з допомогою. Одружений із Фрідою Тертешник. Мають четверо дітей: дві доньки і два сини.

КООРДИНАТИ: P. Derevianka Vitalij, Pruimelaarstr. 7, 3530 Houthallen, Belgium

ДИБАЙЛО Богдан

(14.06.1941 Радехів, Львівська обл.) • ЛКУ: 1960-62

Матуру склав 1960 року у Маасмехелені, Бельгія. Протягом академічних років 1960-62, вивчав у ЛКУ класичну філологію. Член НаСУС. Згодом закінчив Вищий Педагогічний Інститут у Гасельті, Бельгія. Завідуючий відділом бухгалтерського департаменту заводу Форда у Генку. Член СУМ. Дружина Ганя Шпинда, художниця, за професією - учителька. Мають двоє дітей - Олега та Оксану. Любитель музики, історії та вболівальник спорту.

КООРДИНАТИ: Dybajlo Bohdan, Viseweg 152, 3700 Mal, Belgique
Tel. (32) 12 394176

ДИБАЙЛО Маруся

(03.09.1944 Метразгол, Австрія) • ЛКУ: 1964-65

Середню школу закінчила 1964 року у Еіздені, Бельгія. У Лювені 1964-65, студіювала економію. Була активним членом НаСУС. Продовжувала студії в Економічно-торговельному Інституті у Мазейку, Бельгія, які закінчила 1968 року. Працює по професії. Одружена з бельгійцем. Мають дві доньки.

КООРДИНАТИ: Dybajlo Marussia, Hoefkimpstr. 50, 3560 Bilsen, Belgium

ДОБОШ Ярослав

(19.07.1947 Гательсберг, Німеччина) • ЛКУ: 1967-69

Середню школу закінчив у римській Малій Семінарії. У Лювені 1967-69, студіював медицину, а в наступному академічному році соціально-політичні науки. Голова НаСУС 1968-69. Під час студій поїхав з відвідинами в Україну, де його заарештувало КГБ. Завдяки інтервенції ректора ЛКУ і бельгійського уряду, Ярослав повернувся у Бельгію. Голова СУМ 1969-73. Впродовж двох років був секретарем УНОТ. Працює на відповідальному становищі у бельгійській асекураційній фірмі. Неодружений.

КООРДИНАТИ: Dobosch Jaroslaw, Konijnenberg 7, 2180 Antwerpen, Belgium
Tel. (04) 227 33 91

ЖУКОВСЬКИЙ Андронік

ЛКУ: 1969-70

У Лювені 1969-70, студіював дентистику. Продовжував студії у Брюсселі, де одержав диплом доктора дентиста. Д.д.н.

ЗІНЬКО Віктор

(22.09.1947 Халлендорф, Німеччина - 1994 Бельгія) • ЛКУ: 1967-69

Середню школу закінчив 1967 року у Бельгії. У Лювені 1967-69, студіював

клясичну філологію. Був членом управи НаСУС. Працював у банку. Був одружений з бельгійкою і мали одну доньку. Нагло помер на розрив серця 1994 р.

ІВАНКІВ Василь

(13.10.50 Бельгія) • ЛКУ: 1969-74

Середню школу закінчив 1969 року у колегії Бон Есперанс, Бельгія. У Лювені 1969-74, студіював інженерію і одержав диплом будівельного інженера. Був членом НаСУС і танцювального ансамблю. Працює урядовцем у ділянці не пов'язаній із професією. Одружений з бельгійкою.

КООРДИНАТИ: Ivankiw Vasyl, Ste. Victoire 58, 7301 Hornu, Belgium

КАРПА Галина

(28.02.1950. Ватерсхей, Бельгія) • ЛКУ: 1968-70

Середню школу закінчила 1968 року у Бельгії. У Лювені 1968-70, студіювала медицину. Продовжувала студії в Антверпені - спочатку на ляборантку, а згодом закінчила студії медсестри. Член НаСУС. Працює медсестрою.

КООРДИНАТИ: Karpa Halia, Lamberchtshoekenlaan 93, 2170 Antwerpen, Belgium
Tel. (03) 647 26 90

КАЧИНСЬКИЙ Богдан

(02.04.1946 Льеж, Бельгія) • ЛКУ: 1965-67

Середню школу закінчив 1965 року у Льежі. У Лювені 1965-67, студіював медицину. У роках 1967-69 продовжував студії у Льежському Університеті. Поступив на працю до банку, де працює успішно на відповідальних постах. Одружений з бельгійкою. Мають одну дитину.

КООРДИНАТИ: Katchynsky Bohdan, Rue des Fleurs 1, 4041 Herstal, Belgique
Tel. (04) 227 33 91

КОВАЛЬ Зенон

(26.11.1954 Брюссель) • ЛКУ: 1974-78

Дипломат. 1972 здав іспит зрілості в Institut Saint Louis у Брюсселі. Протягом двох років (1972-74) відвідував лекції правничого відділу Facultes Universiteires Saint Louis у Брюсселі, де склав іспити на кандидата правничих наук. Згодом, впродовж академічних років 1974-78 навчався на правничому факультеті ЛКУ. 1978 одержав ступінь магістра правничих наук. 1980 закінчив вищі студії з європейської політики у Вільному Брюссельському Університеті. Член управи НаСУС, заступник голови СУСТЕ (1978-80), член Українського Допомогового Комітету (УДК), від 1988 р. - голова Центрального Товариського Суду СУМ. Працював радником міністра міжна-

родних взаємин Французькомовної Спільноти Бельгії (1988-92), був спеціальним радником посольства України у Брюсселі (1992-95). Від 1995 р. був представником уряду Французькомовної Спільноти Бельгії у Празі для країн Східної Європи. Від вересня 2000 р. є представником цього ж уряду у Ганой, В'єтнам. Викладав курс міжнародної політики в Українському католицькому університеті (УКУ) у Лондоні. Неодружений. Цікавиться шахами, гітарист, любить рок-музику.

КООРДИНАТИ: Zenon Koval, Delegation de la Communauté française de Belgique, Hanoi, Vietnam
Tel. 008448315240, Fax: 008448315242, walbru,hanoi@gpk.vn

КОВАЛЬ Зореслава

(06.02.1953 Брюссель) • ЛКУ: 1973-74

Журналістка, поетеса, перекладач. Навчалася у гімназії La Retraite du Sacre-Coeur у Брюсселі. 1971 р. - закінчила середню освіту. Розпочала студії германістики у Брюсселі (Facultés

Universitaires St. Louis) і продовжувала у ЛКУ (академічний рік 1973-1974). Колишній голова НаСУС. 1975-81 р.р. працювала секретарем-координатором в організації "Церква в потребі" (Kirche in Not, Königstein, Німеччина). Продовж вісімдесятих років займалася журналістичною діяльністю. Вивчала політологію в Українському Вільному Університеті у Мюнхені і 1993 року одержала ступінь магістра політичних наук. 1996 р. - диплом асистента менеджменту (Баварська Академія зовнішньої економії). Перекладач під час офіційних зустрічей Україна-Німеччина. Любить мистецтво, поезію, пише вірші, друкує у різних літературних журналах, як *Світовид*, *Зерна*, *Дзвін*. Опублікувала три збірки: *Білий ряс* (Брюссель-Лювен, 1996), *На шкірі шелестить верба* (Київ, 1996) та *Пісня Кришталю* (Львів-Париж-Цвікав, 1998). Розлучена. Виховує дві дорослі доні.

КООРДИНАТИ: Zoreslawa Koval, Pfeuferstr. 12, D 81373 München, Germany
Tel. + Fax: (0049) 89 77 21 44, zoreslawa@gmx.net

КОГУТ Ганя

(23.02.1956 Лювен, Бельгія) • ЛКУ: 1975-76

Середню школу закінчила 1975 року у Лювені. Почала студії в академії мистецтв ЛКУ. У роках 1976-78 успішно продовжувала студії внутрішньої архітектури у Вищій Школі св. Луки у Брюсселі. Активний член НаСУС, танцювального ансамблю і співочого гуртка. Закінчила курси українознавства організовані УВУ при співпраці із СУСТЕ. Одружена з голляндцем. Мають трьох синів і одну доньку. Сім'я держиться УКЦеркви та української громади. Симон, батько сім'ї, опанував кирилицю і читає по-українському, співав 8 років у "Ювілейному Хорі Тисячоліття".

КООРДИНАТИ: Kohut Hania, St. Martensstr. 60, 3000 Leuven, Belgium

КОГУТ Маруся

(15.08.1954 Лювен, Бельгія) • ЛКУ: 1973-75

Службовець. 1973 склала матуру у Лювені (грека-латина). Вступила на романістику у ЛКУ, а згодом перейшла до Педагогічного Інституту для викладачів нижчого циклу середньої освіти і закінчила Інститут 1977. Голова НаСУС. Працює у страховальному відділі транснаціонального пивоварного підприємства. Вдова, має двоє дітей. Любить спорт.

КООРДИНАТИ: Maroussia Kohut, Avenue de la Closerie 67, B 4000 Rocourt, Belgium
Tel. (0032) 4 2251890

КОГУТ Павло

(21.12.1959 Лювен) • ЛКУ: 1977-82

Кадровий співробітник. Закінчив середню освіту 1977 у Лювені. Поступив на факультет філософії і літератури ЛКУ. 1982 одержав диплом магістра романської філології. Займав різні пости у НаСУС, у тому, був головою студентської організації. Впродовж трьох років викладав у середніх школах, але вирішив змінити професійні зацікавлення. 1988 р. склав іспити у галузі електроніки і почав працювати у різних автомобільних фірмах. Останньо координує комерційну політику японської фірми Тойота у країнах Східної Європи. Секретар Апостольської Візитатури у Бельгії. Бандурист, член співочого ансамблю "Явір". Причинився до появи цієї книжки утримуючи електронну комунікацію Лювен-Брююсель-Торонто. Одружений з Катериною Бойко - колишньою студенткою ЛКУ, викладачкою середніх шкіл. Мають троє дітей: Бояна, Кирила та Славку.

КООРДИНАТИ: Pavlo Kohut, Spaanse Kroonlaan 20, B 3000 Leuven, Belgium
paul_kohut@toyota-motor-europe.com

КОГУТ Христина

(29.04.1958 Лювен) • ЛКУ: 1976-80

Викладачка. Середню освіту здобула в Інституті Паріданс (Paridaens), Лювен, латинсько-математичний відділ. Склала матуру 1976. Поступила на факультет романістики у ЛКУ. Згодом, перейшла до Вищого педагогічного Інституту (Instituut Heilig-Hart, Heverlee, Бельгія) і закінчила його 1981 р. Колишня голова НаСУС. 1992 р. отримала диплом з комп'ютерного редагування. Працює викладачем. Голова Товариства "Св. Софія" у Бельгії. Бандуристка, співачка. Одружена із Zenkom Гаврою, підприємцем. Мають троє дітей: Ксеня (нар. 1987), Васян і Андрусь (нар. 1989).

КООРДИНАТИ: Kristine Gawra-Kohut, Rue du Progres 29, B 4041 Millmort, Belgium
Tel. (0032) 4 278 37 55

КОЗАК Петро

(26.05.1952 Вам, Бельгія) • ЛКУ: 1971-72

Вчився у римській Малій Семінарії. Середню школу закінчив 1971 року у Бельгії. У Лювені 1971-72, студював економію. Продовжував студії у Вищій Школі у Монсі. Був членом НаСУС. Успішно працює у міжнародному банку у Німеччині.

КОЗИЦЬКА Оля

(01.01.1947 Бельгія) • ЛКУ: 1965-66

Середню школу закінчила у Бельгії. У Лювені 1965-66 студювала клясичну філологію. Проживає у Бельгії.

КООРДИНАТИ: Kozycska Ola, A. Wensstraat 11, 2180 Antwerpen, Belgium
Tel. (03) 545 5011

КОЗІЙ Юрій

(20.05.1952 Генк, Бельгія) • ЛКУ: 1970-77

Хірург. Середню освіту здобув в Українській Папській Малій Семінарії у Римі, де склав матуру 1970. Поступив на медичний факультет ЛКУ. 1977 р. захистив докторську дисертацію. До 1984 спеціалізувався у галузі загальної хірургії. Завершив студії у Парижі. Член НаСУС, учасник студентського музичного ансамблю *Кобза*, член паризького товариства *Друзі України*. 1984 р. поселився у Тонгерені (Tongeren), Бельгія, де працює хірургом-травматологом і гастро-ентерологом. Член товариств "Св. Софія"-Лімбург і Патріяршого Фонду. Займається гуманітарною допомогою лікарням в Україні. Любить філософію, колекціонер ікон. Одружений із Лілі Мартене. Мають двоє дітей - дочку Стефані (нар. 1986), сина Пол-Ганрі (нар. 1988).

КООРДИНАТИ: Joris Koziej, Piniuswal 19, B 3700 Tongeren, Belgium
Tel. + Fax: (0032) 12 235793

КОНИК Ігор

(21.01.1947 Франція) • ЛКУ: 1967-73

Юрист, державний службовець. Середню освіту одержав у Lycée Mallarme у Sens, Франція. 1967 р. склав матуру. Поступив на юридичний факультет ЛКУ. 1973 р. став магістром правничих наук, потім здобув ліценціят з європейського права, а в Лільському університеті, Франція, захистив диплом із публічного права. Член НаСУС. Впродовж десяти років був адвокатом у Брюсселі. Від 1984 р. працює спец-комісарем при бельгійському міністерстві економічних справ. Автор низки статей у міжна-

родних юридичних журналах, учасник конференцій, як доповідач на теми, пов'язані зі своєю професією. Удруте одружений з Alice Fainnes, психологом. Мають дві доньки.

КООРДИНАТИ: Ihor Konyk, Tiensesteenweg 265, B 3010 Kessel-lo, Belgium

КУРОПАСЬ Леся

(04.03.1945 Свіков, Німеччина) • ЛКУ: 1965-67

Середню освіту закінчила 1964 р. у Філядельфії. У Лювені 1965-67, студювала археологію. Повернулася до США. Одружена з Майкель Ді Майо. Мають трьох синів: Майкел, Франк і Грегорі.

КООРДИНАТИ: Di Maio Lesia, 100 Old State Rd., Springfield, PA 19064, USA
Tel. (610) 328-1418

КУРОПАСЬ Роман

(16.08.1942 Перемишль) • ЛКУ: 1963-64

Середню освіту закінчив 1961 року у Dobbins Technical H.S. у Філядельфії. 1962-63 студював фізику у St. Joseph College, PA. У Лювені 1963-64, студював політичні та економічні науки. У 1970-их роках студював в University of Wisconsin комерційні науки із спеціалізацією в адміністрації кредитних спілок. Впродовж 33 років працює технологом (design & product development) у General Dynamics. Був 31 рік секретарем відділу Українського Народного Союзу (УНС) і два рази радним головного уряду УНС. Активний на провідних постах у Республіканській Партії і протягом 20 років був делегатом на її конвенціях. Секретар міжштатної торговельної комісії штату Мічиген. Колишній скарбник і управитель кредитної спілки "Будучність" у Warren, MI. Одружений з Тамарою Дужою. Мають троє дітей: Марта, Роман і Адріана. Особисті зацікавлення: "Жінка, діти, родина, приятелі. Служити добрим людям на добро Америки й України і всім, що вірять у гідність людини і людства. Передати молодому поколінню правду, віру і незломний дух бути собою".

КООРДИНАТИ: Kuropas Roman J, 24619 Hill, Warren, MI 48091, USA
Tel. (810) 756-1627, Fax: (810) 756-1229, kuropas@gdls.com

КУТНИЙ Петро

(16.11.1955 Езо, Бельгія) • ЛКУ: 1975-83

Матуру здав у римській Малій Семінарії і студював у Римі філософію. 1975-83 студював психологію і кримінологію у ЛКУ-Лювен, а згодом теологію в ЛКУ у Новому Лювені. Одержав ступені ліценціата з усіх трьох наук. Активний член НаСУС і співочого гуртка. Працює учителем філософії і релігії у середніх школах. Одружений з бельгій-

філософії і релігії у середніх школах. Одружений з бельгійкою. Любитель музики і співу. Співає у хорах. Провадить мужеським квінтетом, з яким успішно виступає перед бельгійською і міжнародною публікою.

КООРДИНАТИ: Kutny Petro, rue Champs Vert 67, 5020 Champion, Belgium

МАКАРУШКА Ігор Богдан

(14.04.1942 Більсько, Польща)

Середню освіту закінчив у Brooklyn Prep, Brooklyn, NY. Ступінь бакалавра з біології одержав у St. Peter's University, NJ. 1969-76 студював у Брюсселі і одержав диплом доктора медицини - педіатрії. Жив з родиною у Лювені. Був активним членом НаСУС і Обнови. Після повернення до США відбув педіатричну практику як резидент у New England Medical Centre, Boston. Згодом займав визначні становища: клінічний інструктор у Harvard Medical School і Tufts Medical School, головний лікар педіатрії у Harvard Community Health Centre і Salem Hospital, як також був головою медичного персоналу у North Shore Children Hospital, Salem, MA. З дружиною Діаною мають троє дітей: Христия, Марта і Дам'ян.

КООРДИНАТИ: Ihor Bohdan Makarushka, 10 Janus Lane, Salem, MA 01970, USA
ihor19@hotmail.com

МЕЛЬХІОР Пилип

(Бельгія) • ЛКУ: 1968-69

Середню освіту закінчив у Бельгії. У Лювені 1968-69, студював теологію. Мав намір, під впливом о. Кота, стати священником східного обряду. Д.д.н.

НАЗИМОК Ірина

(05.06.1946 Ульм, Німеччина) • ЛКУ: 1967-69

Середню освіту закінчила 1967 року у Брюсселі. У Лювені 1967-69, студювала історію. 1982 року виїхала до США. Працює екзекутивним асистентом. Має доньку Уляну.

КООРДИНАТИ: Nasimok Irene, 124 Nichols Ave., Huntington, CT 06484, USA
Tel. (203) 926-6836

ОХРИМОВИЧ Іван

(1941 Прага) • ЛКУ: 1961-67

Середню школу закінчив у Нотінггамі в Англії. У Лювені 1961-67, студював агрономію і одержав диплом інженера агрономії. Не подав про себе іншої ін-

формації.

ПАЛАН Іван

(30.09.1943 Youngstown, OH, США) • ЛКУ: 1965-72

Середню школу закінчив 1961 року у Struthers, Ohio, США. У Duquesne University, Pittsburgh, PA студіював філософію і 1965 року досягнув ступінь бакалавра. У Лювені 1965-72, студіював філософію і теологію та досягнув у роках 1971 і 1972 ступені ліценціата з обох дисциплін. Був членом НаСУС, його головою у роках 1970-71 і делегатом на з'їзд СУСТЕ. Згодом продовжував студії філософії в Оксфордському університеті в Англії і досягнув 1977 року науковий ступінь доктора філософських наук. Під час підготовки дисертації, впродовж двох років учив релігію у школах Брюсселю. У роках 1976-85, професор філософії і теології у Marymount College of Salina, KS. Від 1985 року працює як науковий спеціаліст у шкільному відділі Colorado Department of Corrections і викладає у Regis University. З дружиною Христіною мають сина Миколу і доньку Наталію.

КООРДИНАТИ: Palan John R., 810 Dancinghorse Dr., Colorado Springs, CO 80919, USA
Tel. (718) 548-0787, platojp@aex.net

ПАНЧУК Григорій

(13.02.1940 Руа (Roze), Франція) • ЛКУ: 1960-65

Радіожурналіст. Середню освіту одержав в Українському Інституті ім. св. Івана Боско, Costel Gandolfo, Італія (1952-1958). 1958 року одержав атестат на закінчення гімназії. 1960 р. поступив у ЛКУ. 1965 року захистив дипломну працю на ступінь магістра суспільно-політичних наук, міжнародні взаємини. Відвідував лекції Інституту вивчення країн, які розвивалися при ЛКУ. Докторант. Як голова НаСУС - співорганізатор двох з'їздів Союзу Українських Студентських Товариств в Європі (СУСТЕ) на початку 60-их років. Співпрацював з українськими організаціями у Бельгії (УНОТ та Рідна Школа). Згодом виїхав до Німеччини на працю до української редакції Радіо "Свобода", де займав різні посади. Був зокрема відповідальним за передачі про український Самвидав. В останні роки перед закриттям Радіо у Мюнхені 1995 р., був керівником програм "Українська перспектива" та "Українська панорама". Одружений з Оксаною Торган, медсестрою. Мають троє дітей: Наталія (нар. 1967), Валерія (нар. 1971), Тома (нар. 1975).

КООРДИНАТИ: Gregoire Panczuk, Rue du Presbytere 8A, B 4460 Velroux, Belgium
Tel. (0032) 4 2503447, Fax: (0032) 4 2509075, gregpan@hotmail.com

ПРОКОПЕЦЬ Орест

(04.01.1946 Німеччина) • ЛКУ: 1968-69

Середню школу закінчив у римській Малій Семінарії. Згодом студіював впродовж двох років філософію у Грегоріанському Університеті у Римі. У Лювені 1968-69, студіював медицину. Живе у Бельгії, працює урядником.

РАДЕЛИЦЬКИЙ Василь

(28.04.1953 Генк, Бельгія) • ЛКУ: 1975-76

Середню освіту здобув у Генку і Брюсселі, Бельгія. У Лювені 1975-76, почав студіювати психологію. Член управи НаСУС.

Працював архіварем у ЛКУ, а тепер працює у головній бібліотеці ЛКУ. Кожночасно допомагає у підшукуванні в архівах ЛКУ інформацій про українських студентів. Одружений з Орисею Козицькою. Мають двоє дітей, Катю і Романа.

КООРДИНАТИ: Radelicki Wasyl, Berkenhof 19, 3300 Tienen, Belgium
Tel./Fax: (32) 16 825531, Wasyl.Radelicki@bib.kuleuven.ac.be

РАДЕЛИЦЬКА КАЧМАРСЬКА Ганя

(16.02.47 Гамборн, Німеччина) • ЛКУ: 1969-71

Середню освіту закінчила 1967 року у Генку, Бельгія. Згодом студіювала у Вишкій Торговельній Школі у Гусельгі. У Лювені 1969-71, продовжувала студії у Спеціалізованій торговельній школі. Член НаСУС. Одружена з Богданом Качмарським. Мають троє дітей, доньки Наталку і Лярису та сина Маркіяна.

КООРДИНАТИ: Katchmarska Hania, Trolieberg 124, 3010 Kessel-Lo, Belgium

САЦЮК Олександр

(23. 11.1942 Берлін) • ЛКУ: 1964-69

Матуру здав 1962 року у College St. Louis у Льежі, Бельгія. У Лювені 1964-69, студіював психологію і одержав ступінь Licence en Psychologie (Maîtrise). 1970 року емігрував у Канаду і поселився у

Шербруку, провінція Квебек. Там став професором психології в l'Universite de Sherbrooke і на цьому академічному становищі працює по сьогоднішній день. У роках 1978-81 продовжував студії в l'Universite de Montreal і досягнув науковий ступінь доктора клінічної психології. Автор двох книжок і цілого ряду статей у професійних публікаціях та автор доповідей на конференціях. Рівно ж виступає експертом перед арбітражними трибуналами. Одружений з Monique Gevers.

КООРДИНАТИ: Satsiuk Oleksander, 1493 rue Duplessis, Sherbrooke, QC J1K 2H1, Canada
Tel./Fax: (819) 346-2105

САВКІВ Богдан

(05.03.1945 Німеччина) • ЛКУ: 1964-66

Середню школу закінчив у США. У Лювені 1964-66 студіював соціально-політичні науки. Повернувся до США, де продовжував студії і одержав ступінь бакалавра соціально-політичних наук. Працював у шкільній адміністрації штату Пенсильванія. Тепер на пенсії.

КООРДИНАТИ: Sawkiw Bohdan, Lehighton, PA 18235, P.O. Box 358, USA
Tel. (570) 386-5890

СВИСТОВИЧ Микола

(22.01.1947 Мюнхен) • ЛКУ: 1966-68

Інженер. 1966 р. склав матуру (латина - точні науки) у гімназії міста Льежа - Athenée Destenay, Бельгія. Протягом академічних років 1966-68 вивчав біологію у ЛКУ. Тоді поступив в Інститут хемії у Льежі. Диплом інженера здобув 1970 р. Член НаСУС. Працював інженером у різних підприємствах на посаді завідувача служби контролю якості продукції. Від 1986 р. - інженер технічної служби фірми SGL Carbon Sa, відповідальний за клієнтуру за кордоном (Африка, Близький і Далекий Схід, незалежні держави колишнього СРСР). Любитель книг, займається спортом (плавання). Одружений з Надією Посипайло. Мають сина Юрія.

КООРДИНАТИ: Nicolas Swystowycz, Rue des Haies 72, B 4470 Saint Georges, Belgium
Tel. (0032) 4 2753020

СЕНИК Петро

(03.03.1953 Генк, Бельгія - 10.03.1992 Бельгія) • ЛКУ: 1972-74

Середню освіту закінчив 1972 року у римській Малій Семінарії. У Лювені 1972-74, студіював, спершу медицину, а в наступному році - дентистику. Згодом студіював у Льежському Університеті психологію та економію і 1979 року одержав ступінь ліценціата економії. Активний член НаСУС. Працював успішно у своїй професії. Був директором великої торговельної фірми. Активний в українській громаді, а зокрема, як скарбник Центру св. Софії на Бельгію. Відійшов у вічність у повному розквіті життя 10-го березня 1992 року. Залишив дружину лювенку Марусю Когут, сина Марка і доньку Рому.

СЕНИЧАК Андрій

(16.07.1964 Генк, Бельгія) • ЛКУ: 1983-85

Середню освіту розпочав у римській Малій Семінарії і закінчив 1983 року у Генку. У Лювені 1983-85, студіював слов'янську філологію. Останній голова НаСУС. Служив у бельгійському війську і в Німеччині одружився з україркою

Стефою Дукаль. Після військової служби продовжував студії у Технічній Школі у Генку. Активний в українському громадському житті. Виїхав до Мюнхену, де працює спеціалістом у мебельній промисловості. Подружжя має доньку Адріану.

КООРДИНАТИ: Senyczak Andre, Motorstr. 38, 80809 Munchen, Germany

СЕНИЧАК Оксана

(04.08.1969 Генк, Бельгія) • ЛКУ: 1989-90

Середню школу закінчила 1989 року у Генку. У Лювені 1989-90, студіювала медицину. Остання свідома українська студентка ЛКУ. Згодом, 1993 року закінчила студії в Інституті Мов в Антверпені. Заприсяжений перекладач голландською, німецькою, англійською, польською і українською мовами. Має власне бюро перекладів. Одружена з Ігорем Матичаком із Тернополя. Мають сина Юліяна.

КООРДИНАТИ: Senyczak Oksana, Plantin en Moretuslei 71, 2918 Antwerpen, Belgium
Tel. (03) 213 02 64

ХРЕПТОВСЬКИЙ Богдан

(29.04.1947 Регенсбург, Німеччина) • ЛКУ: 1965-66

Вчився у римській Малій Семінарії. Матуру здав 1965 р. у Новому-Ульмі, Німеччина. У Лювені 1965-66, студіював романську філологію. Д.д.н.

ЧЕМЕРИС Галя

(1946 Німеччина) • ЛКУ: 1965-69

З великим успіхом закінчила 1965 року середню школу у Генку, Бельгія. У Лювені 1965-69, студіювала романську філологію і одержала ступінь ліценціата. Була членом НаСУС. Одружилася із студентом ЛКУ з Венезуелі і виїхала туди на постійний побут. Д.д.н.

ЧИЧКА Роман

(19.09.1946 Мюльгуз, Франція) • ЛКУ: 1967-68

Середню школу закінчив 1965 року у Франції. У Лювені 1967-68, студіював медицину. Повернувся у Францію і закінчив Педагогічний Інститут у Мюльгузі. Понад 20 років виконує обов'язки директора найбільшої початкової школи у Мюльгузі. Українськомовний, член УКЦ. Одружений з бельгійкою, мають одну доньку.

КООРДИНАТИ: Czyczka Roman, 9, rue du Jura, 68440 Zimmersheim, France
Tel. (389) 642891

ШУХЕВИЧ Іван

(02.07.1955 Лювен, Бельгія) • ЛКУ: 1973-75

Середню школу закінчив 1973 року у Брюсселі. У Лювені 1973-75, студіював

будівельну інженерію. У роках 1975-77 студіював архітектуру у Вищій Школі св. Луки у Брюсселі і одержав диплом архітекта. Працює по професії. Одружений. Мають три сини і одну доньку.

КООРДИНАТИ: Schouchevitch Ivan, rue Cans 6, 1050 Bruxelles, Belgium

ШУХЕВИЧ Пилип

(19.06.1954 Лювен, Бельгія) • ЛКУ: 1972-77

Середню школу закінчив 1972 року у Брюсселі. У Лювені 1972-77, студіював інженерію і одержав диплом будівельного інженера. 1978-82 продовжував інженерні студії в університеті Колумбія у Нью-Йорку, з метою одержати вищий науковий ступінь. 1982-83 одержав у ЛКУ диплом з інформатики. 1986 р. студіював у спеціалізованій вищій школі Solvay. Член НаСУС. Цікавився українськими справами. З відновленням незалежності України виїхав до Києва, де має приватне б'юро інформації та порад у справі заснування і ведення підприємств.

КООРДИНАТИ: Шухевич Пилип, 253034 Київ, вул. Пушкіна 106, кв. 21, Україна

ШУХЕВИЧ Степан

(27.04.53 Лювен, Бельгія) • ЛКУ: 1971-78

Середню школу закінчив 1971 року у Лювені. У ЛКУ 1971-78, студіював медицину і одержує диплом доктора медицини. Був короткий час членом НаСУС. Працює лікарем. Одружений. Мають двоє дітей, сина і доньку.

КООРДИНАТИ: Schouchevitch Stephan, Chausseede Wavre 3, 1360 Pervez, Belgique

ЯДУТА Евген

(26.04.1950 Бельгія) • ЛКУ: 1970-75

Середню школу закінчив 1969 року у Бельгії і поступив на факультет архітектури у Брюссельський Університет. У Лювені 1970-75, студіював хемію і одержав диплом інженера хемії. Продовжував студії на факультеті агрономії і одержав диплом інженера харчової індустрії. Член НаСУС і танцювального ансамблю. Постійний працівник міжнародної фірми Interbrew (Artois). Одружений із колишньою студенткою ЛКУ Оксаною Гаталою. Мають одного сина.

КООРДИНАТИ: Yaduta Evhen, route de Ster 361A, 4970 Francorchamps, Belgium

Статистика

Зенон Татарський

Наприкінці збирання особистих інформацій і редагування життєписів зродилась думка упорядкувати ці персональні і студійні дані лювенців у формі єдиної таблиці, яка покривала б всі три лювенські періоди. Коли всі ці дані, включно із студіями перед і після ЛКУ, були уведені у цю загальну таблицю, видалось корисним поширити засяг цих таблиць на після-студійне життя лювенців. У першу чергу, відповідно було внести у таблицю інформації про місця перебування, звання і професійну кар'єру лювенців. Згодом, постійно приходило на думку питання про, відому нам від років, активну діяльність бататьох лювенців, під час і після студій, у молодечих, студентських, релігійних, громадських, політичних і професійних організаціях та про їхню публіцистичну діяльність. Щоб не оминати дорогої нам ділянки діяльності, присвячено у цьому розділі таблиці окрему колонку ділових контактів і допомоги Україні. Як завершення, проведено також табуляцію родинного життя лювенців.

Так постала, і росла своїм обсягом і кількістю показників головна багато-сторінкова Табеля Ч.1. У ній введено майже 300 імен і прізвищ лювенців, а у 36 колонках подано про них різномірні показники. Був потенціал на приблизно 10,000 показників, однак, не всі місця, із різних причин, можна було заповнити. У п'ятій колонці "d.d." (дата смерті) подано тільки відомі дати. За виїнятком шістьох ще живих, смерть інших студентів періоду 1930-44 є правдоподібною. Брак дат у колонці відносно інших періодів не стверджує, що всі ці лювенці ще живі. У колонці "То", поміщеній після даних про студії у ЛКУ, подано країни у яких лювенці залишилися, виїхали зразу після студій, або тимчасово проживали (у Бельгії або в іншій поданій країні). Коли у

Main data table with columns: Last Name, First N., d.b., p.b., d.d., High Sch, Dgrs. Bfr., UCL/KUL, Dgrs. At UCL/KUL, Dgrs. After UCL/KUL, Emigrd, Profession, Activities, Family. Contains entries for individuals like Marguzhita, Bohdan, Marichenko, etc.

Continuation of the main data table, containing entries for individuals like Shevchuk, Shumovsky, Shvkin, etc., ending with a TOTAL row.

Abbreviations: Div - Divizia Rimii, DPC-DFCamp, Rsem-Rome/CathSeminary, WU-Western Jr, EU-EasternUkr.

18.05.01 Z.Tatarsky

Tableau 2		ETUDIANTS UKRAINIEN UCL 30-44																								A Louvain		A		Ans		Faculte		Diplome	
Nom	Prenom	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	A	Ans	Faculte	Diplome												
Andruschak	Volodymyr				32															33	1	Eng													
Baransky	Roman				32															33	1	Inst Pr													
Bodnar	Roman				32															33	1	SocP													
Boyarsky	Volodymyr							36												37	1	SocP													
Brykoviych	Emil				32															33	1	Inst Pr													
Chajkovsky	Nestor				32															33	1	SocP													
Chomyn	Roman				32															33	1	Archeo													
Chudiak	Maria										39	40	41							42	3	Agr	EngAgr d												
Dechryk	Oleksander				32			36	37	38	39	40	41	42						43	8	Med/Den													
Demchuk	Mykola				32						38	39	40	41	42	43	44			45	8	Com	LC/PhD												
Derkach	Bohdan				32	33	34	35	36		38	39								40	7	Med	MD												
Derzko	Julian				32															33	1	Med													
Drohomyrecky	Bohdan									37	38	39								40	3	SocP	PhD												
Dushnyk	Volodymyr				32	33	34													35	3	SocP	LC d												
Dutka	Mykola				32															33	1	Med													
Dyba	Andrii				32															33	1	Lang													
Felendyk	Roman				32															33	1	Inst Pr													
Federych	Volodymyr				32															33	1	SocP													
Fedorshyn	Myrosiava				32	33	34	35	36											37	5	Com	LC												
Fadyshyn	Ivan				32															33	1	Med													
Gural	Andrii				32															33	1	Med													
Halaychuk	Bohdan				32	33	34													35	3	PolSci	LC gd												
Hermaniuk	Maksym										39	40	41	42	43	44	45	46	47	8	Theo	PhD/GM													
Horodniivsky	Josyf				32															33	1	Inst Pr													
Horniatkevych	Marta				32	33	34	35	36	37	38									38	7	Med	MD gd												
Horniatkevych	Josafat				32	33	34													35	3	Inst Pr													
Horobijowsky	Yurij	29	30	31	32	33														34	5	Eng	Eng												
Hrab	Josyf				32															33	1	Inst Pr													
Hreholynska	Maria				32															33	1	Med													
Hraschak	Mychailo				32															33	1	Med													
Huculak	Wasył				32															33	1	Inst Pr													
Kaliba	Jaroslav									37										38	1	EconP													
Kazymyra	Bohdan				32	33	34													35	3	SocP	LC d												
Kislika	Andre				31	32	33	34			37	38					45			46	8	Agr/Com	EngAgr/LC												
Kmetyk	Volodymyr				32															33	1	Com													
Kochenash	Rudolf	30	31		32	33	34													36	5	SocP	LC d												
Korba	Josyf		31																	32	1	Hist													
Koosy	Borys				32	33		35												36	3	Chem													
Kychun	Roman				32	33	34	35	36	37	38									39	4	Med	MD d												
Kyshakievych	Volodymyr				32	33	34	35	36	37	38									39	7	Med	MD d												
Labadovych	Roman				32															33	1	Med													
Lohyn	Jaroslav				32															33	1	Med													
Lukashevych	Petro				32	33	34		36											37	4	Com	LC												
Lysyshyn	Wasył				32	33	34	35	36	37	38									39	7	In Pr/Eng	Eng												
Martyschuk	Theodore									37	38									39	2	Agr													
Matvijko	Myron				32															33	1	Med													
Matvijiv	Mykola									37	38									39	2	Econ													
Molech	Pavlo				32	33														34	2	Com	LC												
Obushkevych	Lev				32	33	34		36	37	38	39								40	7	Med	MD												
Oharenko	Volodymyr							35	36	37	38	39								40	5	Com	LC												
Paclawsky	Andrii				32	33	34													35	3	Med													
Palanyca	Volodymyr							34												35	1	Med													
Pavlus	Emilian				32															33	1	Med													
Podlashecky	Jaroslav				32	33	34	35												36	4	SocP	LC												
Prychicko	Evhen				32															33	1	Com													
Procyshyn	Zygmont				32	33	34				37	38								39	5	SocP/EcoP	LC d /Phd												
Prydatkevych	Jaroslav				32															33	1	Med													
Pyhiv	Mychajlo	30	31		32	33	34	35												36	6	Polit	LC/PhD												
Ryzyl	Adam							35												36	1	Med													
Saldan	Petro				32															33	1	Inst Pr													
Sorokivsky	Volodymyr				31	32														33	2	Com													
Stepan	Konstantyn													41						42	1	Law													
Stepan	Mykhajlo				31	32	33	34	35	36	37	38								39	8	Med	MD d												
Stepaniak	Roman				32															33	1	Arch													
Starniuk	Volodymyr	28-29																		30	2	Philos	LC												
Stolar	Ivan				32	33	34	35	36	37	38									39	7	Med	MD												
Symko	Stepan				32	33	34	35												36	4	Agr	EngAgr												
Tabirsky	Konstantyn				32	33	34	35												36	3	In Pr/Eng													
Todoriv	Vasył				32	33	34	35	36	37	38	39								40	8	In Pr/Eng	Eng d												
Turkalo	Mania										39	40	41							42	3	Agr	EngAgr d												
Tymkiw	Zenon				32															33	1	Med													
Tyshynsky	Bohdan				32	34														35	2	Chem													
Verhun	Ivan									37	38	39	40							41	4	Agr	EngAgr												
Vlasenko	Myron				32	33	34													35	3	Med													
Wilnycky	Mychajlo				32															33	1	Phar													
Wynnycky	Roman				32	33	34	35	36	37	38									39	7	Med	MD gd												
Zlityk	Sviatoslav				32															33	1	Med													
Zvonok	Volodymyr				32															33	1	Com													
TOTAL		78	2	3	7	62	28	27	17	14	17	18	11	6	6	3	2	2		228		Finl los Etudes 30													
	Nouv. Etudiants	2	4	56	1	2	2	4	7	1	3	0	1							20.05.04		Z.Tatarsky													

Tableau 3		Page 1		Etudiants Ukrainien 45-59																								A Louvain		A		Ans		Faculte		Diplome	
Nom	Prenom	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	A	Ans	Faculte	Diplome						
Antochij	Myroslav				47	48	49																						50	3	Phitologie	LC					
Antochij	Roman				47	48																							49	2	Agr						
Antoniv	Yurij					48																							49	1	Inst Pr						
Artychshuk	Monique																								53	54			55	2	Med						
Bachynsky	Lubomyr																												58	3	Chem	LC					
Baranski	Volodymyr			46	47	48	49																						50	4	Eng	Eng					
Berziuk	Marta																												57	58							
Blak	Roman				47	48	49	50	51	52																			53	6	Med	DocM					
Bilaniuk	Oleksa				47	48	49	50																					51	4	Eng	Eng					
Belej																																					

Демографічний портрет

Анатоль Романюк

Приблизно триста студентів українського походження студіювало у Лювенському університеті у часі від 1930 до 1985 року. Після 1980 року студіювали вже одиниці і їхні характеристики не підлягають цьому нарису.

Метою цього розділу є дати демографічний портрет українських студентів ЛКУ впродовж зазначеного часу, на підставі індивідуальних даних зібраних і зіставлених Зеноном Татарським у статистичній таблиці Ч.1 поміщеній у попередньому розділі. Насамперед, розглянемо їхнє походження за основним територіальним поділом України до Другої Світової Війни: Західня і Східня Україна; далі визначимо, які дисципліни вони студіювали, скільки із них остаточно закінчило навчання і отримало дипломи (вказавши і на рівень диплому); нарешті - їхнє розміщення по країнах поселення та основна їхня зайнятість. Ми розглянемо також сімейний стан і деякі інші характеристики наших студентів.

Виділяються три головні хвилі напливу українських студентів до Лювену, а саме: між двома світовими війнами; від 1945 до 1960 року; і після 1960 року (Таблиця 1).

ТАБЛИЦЯ 1. Кількість студентів чоловічої і жіночої статі за періодами навчання

ПЕРІОД НАВЧАННЯ	Чоловіки	Жінки	РАЗОМ
до 1945 року	73	5	78
1945-1959 рр.	130	21	151
1960 і пізніше	46	20	66
Разом	244	45	295

Кожна із цих хвиль мала свою притаманність. Перед Другою Світовою Війною це були майже виключно виходці із західно-українських земель, точніше, з Галичини і Волині, греко-католики. Найбільша частка, 51% усіх студентів, припадає на післявоєнний період (з 1945 по 1959 рік). Це переважно втікачі або діти втікачів з українських земель, які опинилися на Заході внаслідок війни. Їхнє територіяльне походження і релігійна приналежність - різноманітні. Хоч відносна більшість, а саме 48%, за походженням і віросповіданням це греко-католики з Галичини, однак православні із східних і центральних українських земель нараховували 33%. Решта, 19%, походили з інших країн (Таблиця 2). І нарешті третя хвиля, що становила 22% усіх студентів - це вже переважно виходці з різних країн (Бельгії, Німеччини, Франції та інших). Еміграція із самої України і країн Східної Європи, зрозуміло, була повністю перекрита залізною заслоною.

ТАБЛИЦЯ 2. Розподіл студентів за місцем народження (або постійного проживання) та періодами навчання

КРАЇНА НАРОДЖЕННЯ АБО ПРОЖИВАННЯ	ПЕРІОД НАВЧАННЯ			РАЗОМ
	до 1945 р.	1945-59 рр.	1960 і пізніше	
Україна	75	123	9	208
Західна Україна	70	73	7	150
Східна Україна	6	50	2	58
Польща	1	6	1	8
Чехословаччина	-	-	1	1
Інші Країни Центральної і Східної Європи	-	-	-	-
Німеччина	-	2	15	17
Франція	-	4	3	7
Бельгія	-	7	32	39
Інші Країни Західної Європи	1	2	1	4
США	-	-	1	1
Канада	-	3	1	4
Інші Країни і Невідомі	-	4	2	6
Разом	78	151	66	295

Який же був розподіл наших студентів за галузями навчання? Що саме вони студіювали? Таблиця 3 дає уявлення про розподіл студентів

за ділянками науки, які поділено на дві категорії: суспільні й гуманітарні (політичні і соціологічні, економічні студії, література, філософія т. ін.) і точні та природничі науки (медицина, хемія, агрономія, технологія).

ТАБЛИЦЯ 3. Розподіл студентів за навчальними дисциплінами

ГАЛУЗЬ НАВЧАННЯ	КІЛЬКІСТЬ СТУДЕНТІВ
Суспільні і гуманітарні науки:	127
Суспільно-політичні науки / Міжнародні відносини	41
Економія / Комерція	37
Література / Лінгвістика / Філологія	15
Філософія	6
Теологія	4
Інші	24
Спеціалізація у точних і природничих науках:	165
Медицина	62
Стоматологія	2
Фармацевтика	3
Психологія / Психіатрія	5
Хемія	19
Інженерія	47
Агрономія	18
Інші	8
Інші науки і невідомі	4
Разом	295

Як бачимо, 56% усіх студентів припадає на точні і споріднені науки, а 43% - на суспільні і гуманітарні науки. Решта, біля 1%, - це інші ділянки, або невизначені. Якими ж результатами увінчалися студійні зусилля наших лювенців? Таблиця 4 відтворює картину цих наслідків. Звертає увагу факт, що досягнуті успіхи - значні. Переважаюча більшість студентів, що почали навчання у Лювенському університеті, закінчили його там же, або інших університетах, отримавши дипломи того чи іншого рівня. Дев'ять відсотків завершили свої студії отримавши бакаляври, а 35% досягли ступеня ліценціята (магістра). Подивувідним фактом є те, що аж 38 студентів здобули докторати. Ці, самі по

собі похвальні результати набувають ще більшої ваги, коли врахувати, що чимало колишніх лювенців продовжували згодом студії в країнах їхнього проживання, набуваючи додаткових кваліфікацій.

ТАБЛИЦЯ 4. Здобуті наукові ступені

ступінь	кількість студентів
Бакалаврат	26
Ліценціат або магістер та інженери	101
Доктор медицини	42
Доктор інших наук	38
Незакінчені студії, інші ступені	88
Разом	295

Для великої більшості колишніх студентів Лювену, Бельгія стала перехідним місцем проживання. Повоєнні обставини в Європі були такими, що більшість біженців з України й інших країн Східної Європи, що опинилися у сфері радянських впливів, у тому числі і наші студенти, мали намір емігрувати за океан. Все таки, як видно із Таблиці 5, де відображено перелік країн остаточного поселення (еміграції), Бельгію, як країну постійного проживання обрало аж 63 із усіх 295 студентів. До цього слід також додати 41 студента, які осіли в інших країнах Західної Європи. Та найбільшу притягальну силу виявили США, де поселилося аж 65 колишніх студенти. У Канаді поселилося 54 особи. На жаль, для значної кількості студентів - тобто для 36 осіб не встановлено країн їхньої еміграції. Можливо, серед студентів цієї категорії є чимало осіб, яких вже немає у живих. Крім того, 24 студенти повернулися в Україну. Це, мабуть, виходці з Галичини, які студіювали у Лювені між двома війнами і повернулися на батьківщину ще перед її захопленням Радянським Союзом.

ТАБЛИЦЯ 5. Розподіл студентів за місцем нинішнього проживання або еміграції

країни проживання або еміграції	кількість студентів
Бельгія	63
Україна (повернулися в Україну)	24
Інші європейські країни	41

США	65
Канада	54
Австралія / Нова Зеландія	2
Інші країни	10
Невідомо	36
Разом	295

Студії, зокрема вищі, є важливим етапом життя кожної людини, оскільки вони є підготовкою до професії. Остаточний успіх, однак, не визначається лише ступенем завершення цих студій і отриманням диплому. Мірилом успіху є, очевидно, якість зайнятості і виконання обов'язків. З цього погляду, студії у ЛКУ дали вельми задовільні результати. Таблиця 6 подає приблизну картину зайнятості колишніх лювенців. "Приблизний", бо професія і зайнятість не підлягають однозначній класифікації. Все таки можна відтворити загальний розподіл колишніх студентів Лювенського університету за основними категоріями їхньої зайнятості. На зайнятість, що пов'язана із збереженням здоров'я, припадає 35 осіб, серед них 31 лікар. З освітою пов'язані аж 56 колишніх лювенців, серед них 30 університетських професорів. Чимало працювало у бізнесі, адміністрації, банках, фінансових установах, бухгалтерії. З Лювену вийшло 42 інженери і 8 хеміків, деякі з них - винахідники, що опатентували свої винаходи. Лювен дав чимало особистостей у культурній і мистецькій сферах життя. Слід згадати композиторів Юрія Фіялу й Ігоря Лесика, які студіювали у консерваторії у Брюсселі, але були тісно пов'язані з Лювену. Як і можна було очікувати, з цього католицького університету вийшло чимало представників духовенства - священників, монахів і монахинь - серед них два визначні митрополити Української Греко-католицької Церкви, Максим Германюк і Володимир Стернюк. Один колишній лювенець Іван Дерев'янка став згодом Архiepіскопом Української Автокефальної Православної Церкви.

ТАБЛИЦЯ 6. Розподіл за фахом (основною зайнятістю)

ФАХ / ЗАЙНЯТІСТЬ	кількість студентів
Зайнятість пов'язана із здоров'ям	35
Лікарі (доктор медицини)	31

Медсестри	1
Дентисти (Стоматологи)	2
Аптекарі (Фармацевти)	1
Зайнятість пов'язана з освітою	56
Професори вищих шкіл	30
Учителі середніх і початкових шкіл	17
Бібліотекарі	9
Зайнятість пов'язана з технікою	56
Інженери	42
Хеміки	8
Геологи	2
Лісничі	1
Агрономи	3
Зайнятість пов'язана з управлінням, фінансами, бізнесом і адвокатурою	48
Бизнес	18
Фінанси / Банки	15
Юристи / Нотарі	3
Адміністрація (державна і приватна)	12
Зайнятість пов'язана з духовним життям, соціальна опіка, письменники, журналісти	16
Священники, монахи	6
Соціальна опіка	2
Журналісти	6
Громадська діяльність	1
Музика	1
Невідомі, незайняті і незакінчені студії	84
Разом	295

Звісно, Лювен це славний, стародавній університет, двері якого були відкриті і для не католиків. Як ми вже згадували раніше, чимало українських студентів було з Волині, Буковини, центральних і східних земель, зокрема, у повоєнному періоді. У Лювенському університеті студіювало всього 60 до 70 осіб православного віросповідання. Слід підкреслити толерантність викладачів і адміністрації університету супроти студентів інших віросповідань, яка панувала у цьому, за своїм

характером, католицькому університеті. Про це може засвідчити автор цієї статті, сам православного віросповідання. Доречно зазначити, що толерантність була властивістю Лювену у протипагу до Брюссельського, так званого Вільного Університету, який наполегливо декларував і пропагував толерантність у теорії, але на практиці був дуже непослідовним у цьому відношенні.

Було б цікаво замислитись над суто демографічною характеристикою наших лювенських друзів. Але, існуючі дані надто скупі, щоб можна було створити таблицю смертності (тривалості життя) і виявити, як формувалися їхні родини і як проходило відтворення поколінь шляхом репродукції. Та все ж, деякі показники можна підрахувати. Так, наприклад, ми знаємо роки народження і смерті тих, що померли до нинішнього дня (2000 року). У середньому, ці останні прожили 59 років. Сьогодні, середній вік, до якого доживають чоловіки у розвинутих країнах - становить приблизно 75 років, а жінок - 80 років. Слід однак зазначити, що чимало тих, які відійшли вже у вічність, належать до генерацій народжених у давнішому минулому, коли смертність була вищою.

ТАБЛИЦЯ 7. Розподіл студентів за роками народження

роки народження	кількість студентів	живуть до днів (2000)	загальна кількість у відсотках
до 1920 року	82	5	(6,1)
1920-1929 рр.	101	85	(84,1)
1930-1939 рр.	37	34	(91,9)
1940-1949 рр.	39	37	(94,9)
1950 і пізніше	28	27	(96,4)
Невідомо	8	8	(100,0)
Разом	295	196	(66,4)

Статистика щодо сімейного стану українських студентів - лювенців дуже неповна. Для значної частини лювенців, тобто 121 із 295, - родинний стан невідомий. За поданими даними 172 одружених. Одружені особи народили 386 дітей (стільки ж хлопців, як і дівчат), у середньому, на одного одруженого припадає 2,24 дитини. Цей показник співпадає більш-менш із середнім показником народжуваності в Європі й Америці для тих поколінь, до яких належать наші лювенці.

ТАБЛИЦЯ 8. Сімейний стан і кількість дітей

СІМЕЙНИЙ СТАН	КІЛЬКІСТЬ СТУДЕНТІВ	КІЛЬКІСТЬ ДОЧОК	КІЛЬКІСТЬ СИНІВ	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ДІТЕЙ
Одружені	172	193	193	386
Невідомо	123	-	-	-
Разом	295	193	193	386

Які висновки можна зробити з цієї статистичної аналізи демографічної картини колишніх студентів Лювенського університету? Відрадий сам факт, що майже 300 молодих українців здобули вищу освіту і професійні кваліфікації, необхідні для працевлаштування. Як уже зазначено, 30 університетських професорів, 31 лікар, 42 інженери, декілька теологів, двоє з яких досягли найвищих чинів митрополитів Української Греко-католицької Церкви - це вельми значущі показники успіху, а крім цього, і немалий внесок у те, що економісти називають "людським капіталом" (human capital). У цьому велика заслуга Лювенського університету та інституцій і осіб-українців, таких як Архiepіскоп Іван Бучко та інженер Андрій Кішка, і не-українців, як відомі професори ЛКУ, які мали безпосереднє відношення до цієї справи. Про наших добродіїв мова в інших розділах цієї книжки. Уважаю однак приємним обов'язком згадати тут Леона Дюпріє (Léon Dupriez) економіста світової слави, мого професора і ментора. Джерела вищезгаданих "інвестицій" у формування людського капіталу були не-українські. Вони йшли майже виключно, у першу чергу із Східньої Конгрегації, із ЛКУ та від інших католицьких інституцій, однак знайшли родючий ґрунт серед українських студентів. Кинуте зерно - дало добрі плоди.

Наші юнаки і дівчата, що пройшли важкі випробування воєнних часів, бажаючи вчитися, зуміли подолати мовні труднощі (усі вони, за винятком студентів із Франції і Бельгії, не знали французької мови) і оволоділи високими стандартами навчання у Лювенському університеті. Хоч багато із них, зокрема тих, що виїхали згодом до Америки, змушені були перекваліфікуватися і вивчати англійську мову, однак Лювен став для них пробним каменем, і досвідом необхідним для успіху у важких обставинах. Вони, з великим успіхом склали цей іспит свого життя!

Той факт, що студенти спільно проживали в одному гуртожитку

протягом декількох років навчання - також дав позитивні наслідки. Насамперед, живучи спільним життям, вони зав'язували довготривалі дружні стосунки. Лише у молодому віці справжня тривала дружба найлегше утверджується. По-друге, Лювен, його громадське життя - було кузницею, у якій зароджувалися і формувалися почуття і свідомість української громадськості. Навіть політичні і партійні суперечки, міжпартійні змагання за вибір управи нашої студентської громади, які з плином часу, у зрілому віці видаються маловажними, у певній мірі, також мали свої позитиви, оскільки вели до формування громадської активності. Багато колишніх лювенців нині беруть активну участь в українському житті - громадському, культурному і науковому. Як тільки Україна стала на шлях незалежності, чимало колишніх лювенців поспішили в той чи інший спосіб внести свій, нехай і скромний, внесок у розбудову української державності. Зацікавлений читач знайде відповідні дані про громадську діяльність кожного окремого лювенця у основній таблиці циготовленій Зеноном Татарським, які є поміщені у цій книжці.

До негативних сторінок нашої студентської громади у Лювені можна віднести хіба той факт, що склад її за статевою приналежністю був надто однорідним - на одну дівчину припадало більше 5-ти юнаків. Це, очевидно, обмежувало можливості одруження між собою. Все ж таки, чимало лювенців одружилися з українками пізніше, після виїзду з Лювену в країни поселення, зокрема, у США і в Канаді, де живе численна українська діаспора. Хоч кількість тих, що одружилися з чужинками, точно невідома, їх було досить багато серед осіб, які залишилися проживати у Бельгії (і одружилися з бельгійками). Але й тут, усвідомлення своєї національної ідентичності відіграло свою роль або відчутно виявилось. Так, вони зуміли "українізувати" не тільки своїх дружин і дітей, але й найближчу рідню. Найяскравішим прикладом цього може послужити сім'я нашого друга Миколи Когути, який одружився з дівчиною флямандського походження і залишився жити таки у самому Лювені.

Лювен має вагоме значення в історії формування нашої професійної, наукової і духовної інтелігенції закордоном. Серед іноземних осередків, де навчалася наша молодь, Лювен займає одне із передових місць. ■

Оттава, листопад 2000 р.

Підсумки

Кінцеве слово

Олекса "Брисько" Біланюк

■ Організовна присутність

Присутність великої кількості українських студентів у Лювенському Університеті тривала біля 50 років - від початку 1930-их до половини 1980-их років. У деяких роках Лювен був одним із найбільших українських студентських осередків у Західній Європі. Так було у роках 1932-33 перед Другою Світовою Війною, а також після неї, у роках 1947-49, коли кількість студентів перевищала шістьдесят. Однак, в інші часи, ця кількість меншала і зводилась до кількох десятків, до кільканадцяти і згодом - до кількох студентів.

Визначною особливістю цієї присутності було спільне проживання у студентських гуртожитках. Перед Другою Світовою Війною українські студенти жили із російськими, а згодом бельгійськими студентами у Колегії св. Белярміна. Після війни більшість студентів жила в Українському Студентському Домі, а від 1960 року - у будинку Апостольської Візитатури УКЦеркви.

■ Успіхи

За увесь цей час через Лювенський Університет перейшло біля 300 українських студентів (у цьому - 45 студенток), з яких 43% закінчили там свої студії, 25% закінчили їх в інших університетах, а 32%, покинули студії незакінчивши їх.

Завдяки успішній більшості, колишні лювенці, можуть гордитися неабиякими досягненнями. З їхніх лав вийшли провідні громадські

діячі, дійсні члени Наукового Товариства ім. Шевченка (головою канадського НТШ був лювенець) і Української Вільної Академії Наук (лювенець - президент УВАН у США), академіки Національної Академії Наук України. Митрополит української католицької церкви Канади, верховний єпископ підпільної української католицької церкви в Україні, архієпископ Української Автокефальної Православної Церкви, ректор Українського Вільного Університету, Голова ОУН(б), високо кваліфіковані науковці, інженери, що стали у проводах чільних світових підприємств, українських громадських установ, політичних партій, організацій молоді і в мирянському русі, 30 професорів університетів (шістьох у самому таки Лювені) та понад сотня повноцінних професіоналістів. Попри відданість своїм спеціальностям, вони всюди і завжди гордилися своїм українським походженням і значною мірою причинилися до доброго імені України в усьому світі.

■ Неуспіхи

Впродовж усього існування "українського академічного Лювену" співіснували два типи студентів. Більшість студентів були обов'язкові, працьовиті і самовіддані українській справі. Та на жаль, було доволі і таких, що проявляли недостаток відповідальності, ледачість і байдужість.

Немов відзеркалюючи не лише світло, але й тіні людського життя, від самого початку, український Лювен затьмарювали прояви деяких від'ємних рис наших, менш відповідальних друзів. Ще у 1930-их роках комітетові, що опікувався українськими студентами, довелось усунути з гуртожитку і позбавити стипендій п'ятьох українських студентів за "лінивість і негідну поведінку." В той час, із 62 студентів і студенток менше половини здало іспити: 33 студенти(-тки) або зовсім не приступили до іспитів, або провалилися.

Не багато кращою є статистика і післявоєнного періоду. У доповненні до сказаного, в останніх роках "українського академічного Лювену" чимало студентів українського походження характеризувала відсутність чіткої свідомості свого українства. Багато із них уважали себе в першу чергу французами, або американцями і не дбали про свою українську мову, уважаючи її, як мову для порозуміння з іншомовними студентами українського походження.

Навіть при найбільших зусиллях неможливо очікувати, щоб усі студенти, без вийнятку, були безнастанно працелюбними. Але, немає сумніву, що ненадійних студентів могло бути багато менше. Проаналізуємо джерела недоліків. Висновки можуть стати корисними для майбутнього.

Впродовж існування українських студентських гуртожитків - надто строгі правильники перевищували своїми вимогами обов'язки студентів у інших гуртожитках. Це непотрібно утруднювало відносини між дирекцією і дорослими студентами вищих років. Добрими студентськими капелянами були оо. Максим Германюк, Іван Тилявський та Іван Кіт. Недоліком була неспроможність церковних чинників своєчасно замінювати отців капелянів-директорів, які, може й не з власної вини, не могли належно служити студентам своїм прикладом, своєю духовністю, поставою і вирозумінням.

■ Підбір студентів

Погляньмо на підбір студентів. З великим подивом і вдячністю всі ми шануємо філіантропів, які віддано і безкорисно присвячували свій час, працю і свої кошти на допомогу бідолашнім студентам і студенткам скитальцям. Та вирішувати хто із потребуючих студентів заслуговує на допомогу - вони не мали, і не мали даних для цього, ні можливостей. Це завдання припадало на українську сторону - на Академічну Громаду і КоДУС. Із перспективи часу тепер видається, що саме ця обставина була найслабшою ланкою ланцюга допоміжної акції.

Можна твердити, що українській стороні слід було звертати багато більше уваги на характерність кандидатів, які на кількість. Звичайно, це в першу чергу стосується до кандидатів на стипендію і до певної міри й студентів із багатших родин, яких у 1930-их роках заохочували їхати з Галичини до Лювену на студії на власні кошти. Для деяких повоєнних кандидатів з таборів утікачів, Лювен був "переходовим табором" під час того, як їхні родини переселялися за океан. Тоді у Лювені було б менше ледачих, для яких лювєнський академічний режим був надто вимогливим, і які покидали науку та поверталися додів, або виїжджали до родин, не закінчивши навіть одного року навчання. Цим вони завдавали шкоди доброму імені українського студента.

■ Проблема мови навчання

У 1930-их роках, і в роках безпосередньо після Другої Світової Війни, "ахілевою п'ятою" навіть для відповідальних студентів - була мова навчання. (За малими винятками це стосується мови французької, бо наші студенти вибирали французькомовні виклади і лиш деякі одиниці вписувалися до флямандського відділення університету.) З віддалі понад пів сторіччя важко зрозуміти, чому у 1930-их роках з Галичини, а потім у 1940-их роках, із таборів переміщених осіб у Німеччині, - стипендії до Лювену отримували студенти без достатнього (часто навіть елементарного), знання французької мови. Інтенсивні підготовчі курси французької мови уможливили б успішним стипендіантам включитися у процес навчання без затрати часу на сяке-таке освоєння мови. Рівночасно, такі курси могли б служити завчасному відсіюванню тих кандидатів, які несерйозно ставились до науки. Вищий відсоток успішних студентів краще оправдовував би зусилля українських і чужинецьких філантропів, що приходили з допомогою українським студентам.

■ Екуменізм

Деякі не-українські добродії мали на увазі країни Східної Європи, а не лише Україну. Після Першої Світової Війни вони спершу зосередили свої зусилля на допомозі російським студентам. Та коли на перешкоді будь-якому екуменічному зближенню ставала притаманна російським православним недовіра до всього католицького, - ці добротинці поступово переключались на допомогу українським студентам.

Треба признати, що у Лювенському Католицькому Університеті повністю панував дух екуменізму. Наші добродії мали на увазі виховати глибокоморальних християн. Ніколи не було навіть якогось відвертого натяку на те, що католицизм мовляв, кращий за православ'я. Навпаки, під кінець 1940-их років, коли у лювенському українському гуртожитку опинилося доволі багато православних, наші католицькі опікуни допомогли здійснити відносно частий приїзд із Льєжу православного священника для правління Служби Божої. Цей екуменічний підхід причинився до того, що навіть студенти зі Східної України, яких

під комунізмом виховували в атеїстичному дусі, з часом набиралися християнського світосприймання.

З приємністю стверджуємо, що за весь час існування "українського академічного Лювену" між католиками і православними панувала повна злагода. Найкращим доказом цього є той факт, що у роках 1940-их і 1950-их, шість із обраних голів НаСУС - були православні. 1948 р. студентський хор співав Службу Божу для православних вірних, яку відправляв Владика Михайл Хороший. Коли кардинал Тіссерант відвідував наш лювенський гуртожиток, його вітав голова НаСУС - православний. "Український академічний Лювен" може служити прикладом усьому християнству, яким повинен бути справжній екуменізм.

■ Християнство

Без сумніву, люди є людьми, навіть коли вони священники. Хоч бувало, що деякі священники своїми вчинками кидали погане світло на християнські ідеали. Однак сукупність нашого лювенського досвіду дозволила нам зрозуміти, що не слід винуватити християнську релігію за вчинки поодиноких її представників. Що більше, ті із нас, що робили висновки з нашої лювенської школи життя, починали розуміти, що релігію можна сприймати примітивно і наївно, або навпаки - квестіонуючи її на кожному кроці. У висліді можна було дійти до переконання, що релігійність освіченої, думаючої людини стає повноцінною лише тоді, коли така людина не боїться квестіонувати своєї віри і готова перетоплювати свої сумніви у горнилі глибоких роздумів.

Ось, таке глибоке розуміння релігійности можна було винести із курсу філософії, що його на першому році доводилось брати багатьом студентам ЛКУ. Більшість українських студентів спершу думали, що цей курс буде звичайною католицькою індоктринацією. Але ті, кому пощастило мати на цьому курсі таких професорів, як шануан Леклерк (chanoine Jacques Leclercq 1891-1971), мали особливу нагоду формувати свій світогляд не на догмах, а на спроможностях свого інтелекту.

■ Політика

Пристойною, в загальному, була також політична злагода. Як це було тоді усюди в українському діяльному суспільстві, так і в Лювені, конкурували одні з одними два політичні угруповання: "бандерівці" і "мельниківці". Між нашими старшими колегами були члени проводів на Бельгію обох цих напрямків. Більшість часу вони дружньо жили в нашому гуртожитку і давали добрий приклад молодшим "непартійним" студентам. Лише перед виборами студентського проводу партійні холоднішали одні до одних. Згодом "непартійні" назвали себе "Третьою силою" з наміром виставити на виборах своїх кандидатів і виграли вибори. Із признанням та вдоволенням слід згадати, що і після цих виборів далі панувала дружня атмосфера між членами усіх "трех сил".

■ Фінанси (Зенон Татарський)

У розділах *Між Двома Війнами*, *Свідки Війни* і *Нова Генерація* присвячено місце для опису коштів студій, які в основному поносили патрони, меценати і добродії. Було б цікаво, і навіть корисно, встановити хоч би приблизну суму грошей потрібну на утримання на студіях у ЛКУ 300 українських студентів у спосіб і в обставинах, що подані у книзі ЛЮВЕН, вживаючи сучасні кошти студій і побуту у 2000-01 академічному році.

У розділі *Статистика* поміщено у таблиці Ч. 1 - в колонці "yrs" кількість років студій кожного студента і суму 966 тих студент/років. Однак, треба взяти під увагу, що деякі студенти студіювали на власні кошти, або отримували частинні стипендії. На цій основі число 780 приймаємо, як найвірогідніше.

В академічному році 2000-01 кошти пересічних студій у ЛКУ, із прожитком у досить гарних умовах, оцінюють на 200,000 б.фр. і більше. Однак, цього не можна порівнювати із скромними і спартанськими умовами, у яких студіювала більшість українських студентів. Коли, задля встановлення коштів, прийняти 180,000 б.фр. як суму коштів за академічний рік, тоді виявляється, що меценати українських студентів подарували на їхні студії у ЛКУ рівновартісну сучасну суму 140,000,000 б.фр., або три з половиною мільйони американських доларів.

Найбільшим меценатом була Апостольська Столиця, внески якої складала приблизно 60 відсотків усіх фондів. Різні католицькі, світські і церковні установи та міжнародні організації покрили 37 відсотків витрат, тоді коли українські установи США і Канади та українські церковні кола у Бельгії дарували 3 відсотки загальної суми витраченої на утримання українських студентів під час їхніх студій у ЛКУ.

■ Оправдані сподівання

Не-українські добротинці присвячували нам свої зусилля і свої кошти з метою "формуванню ...українську еліту - яка могла б з гідністю і глибокою любов'ю ...стати на службу своїй церкві і народові..." Вони навіть надіялись, що ця еліта буде "благодійно діяти у своєму майбутньому середовищі в Україні". Лиш під цим останнім оглядом, навіть найбільш відповідальні із нас не оправдали в усій своїй повноті їхніх сподівань. І при вимряній незалежності України ніхто із лювенців не повернувся на постійно в Україну. Та це не через байдужість, але тому, що живучи в Європі, Канаді чи США і співпрацюючи з нашими професійними колегами в Україні, ми можемо зробити для України багато більше, як ми могли б робити живучи в Україні. Для понад 60-ти лювенців, які включилися у цю працю, така патріотично конструктивна співпраця - це ціль і зміст їхнього життя. Треба додати, що приблизно 60 лювенців бере активну участь в українських церковних громадах, тоді як 85 працює або працювала на чільних постах в українській громаді. Тому можна сміло сказати, що ці лювенці повністю здійснюють надії наших добротинців. Коли ж брати на увагу всіх стипендістів, тоді треба чесно сказати, що "показник корисної дії" повинен бути значно вищим...

■ Вислови подяки

На сторінках цієї книжки многократно висловлено глибоку вдячність нашим благодійникам. Між ними були католицькі кола Бельгії, Нідерландів і Ватикану, високі достойники Української Католицької Церкви та миряни ідеалісти, які вірили, що своїми зусиллями вони

причиняються до встановлення кращого життя на землі. Годі всіх їх тут ще раз вичисляти. Хай значні досягнення їхніх лювенських підопічних будуть для них доказом успішності їхніх зусиль.

■ Громадська Школа

Спільне проживання у студентських резиденціях сприяло розвиткові організованого життя під проводом своєї студентської організації Національного Союзу Українських Студентів у Бельгії - НаСУС. Діяльність НаСУС була у формі репрезентації перед адміністрацією гуртожитків і перед чужинцями та в галузі культурно-освітньої праці у формі хорів і танцювальних ансамблів у відзначуванні церковних і національних свят, організуванні вищих курсів українознавства, вітання у гуртожитку достойних гостей та українських науковців і громадських діячів, як також чільну участь у надбудовах українських студентських організацій Європи. До цього треба додати співучасть у адміністрації і утримуванні у доброму стані Українського Студентського Дому.

Згадані завдання і праці студенти виконували день у день і рік за роком, і тим самим набирали практичних знань і вмільностей. Коли до цього додати активну громадську і міжнародню діяльність груп студентів із Обнови, СУМ і Пласту, то можна з певністю ствердити, що з лювенського студентського осередку виходили молоді люди, загартовані у громадській праці - майбутні українські провідники.

■ Дружба

Хоч приклад дружнього відношення "трьох сил" стосується лише до поодиноких років, він все ж тахи відзеркалює дружню атмосферу, яка панувала у студентській громаді. Звідси, вона перенеслася і у роки після студій і дала свій найкращий вислів у численних організованих і приватних зустрічах.

Співвідношення колишніх українських лювенців відрізняється від нормальних відносин між випускниками різних Alma Mater тим, що через українство і спільне життя у не завжди відрадних обставинах,

дружні вузли стали багато сильнішими. Можна назвати багато прикладів, де лювенці радо співпрацюють у різних галузях громадської і наукової праці.

■ ЛЮВЕН

Це виказалось якнайяскравіше у праці над виданням цієї книжки, коли під час комунікацій на довгі відстані незнайомі лювенці різних студійних років порозумівались у товариському тоні, дослівно після першого речення потрібного для ідентифікації. Гальванізував цю приятельську співпрацю Zenko Татарський. Знали його у Лювені, як відповідального студента і пізніше, як високо-кваліфікованого інженера. Коли задум видати цю книжку почав зводитися у нівець, лювенці відкрили, що Zenko неабиякий організатор і нещадний "підганяч". Лиш завдяки його невсипущій праці і сотням ділових листів та наполегливих телефонних розмов - книга ЛЮВЕН побачила світ. Глибока йому за це вдяка!

Однією із важливих цілей ЛЮВЕН-у є скріпити лювенські вузли дружби і спрямувати цю дружбу на спільну працю у наших церквах, в українській громаді і в сферах духової, наукової та економічної відбудови нашої спільної Батьківщини - України. ■

Gaudeamus igitur

Gaudeamus igitur
luvenes dum sumus.
Post iucundam iuventutem,
Post molestam senectutem,
Nos habebit humus.

Vita nostra brevis est,
Brevi finietur.
Venit mors velociter,
Rapit nos atraciter
Nemini parcetur.

Vivat Academia,
Vivat professores.
Vivat membrum quolibet
Vivat membra quaelibet
Semper sint in flore.

Веселімся юнаки,
Поки в нас є сила.
Мине молодість щаслива,
Мине старість докучлива,
Вкриє нас могила.

Ми не довго живемо,
Швидко вік минає,
Смерть не гаючись прилине
Без розбору всіх поглине
Смерть жалю не знає.

Хай живе нам весь Сенат,
Вся наша еліта:
Професори і доценти,
докторанти і студенти
"Многая їм літа!"

Джерела

Зенон Татарський

■ Андрій Кішка

1. Rapport Moral, Andre Kishka, 1951, 114 ст.
2. Lettres, re: Rapport Moral, Kishka/Dumont, 1951/52, 24 ст.
3. Assemblées Générales, CoBAUSO, Dumont, 1946/57, 13 ст.
4. Conseil d'Administration, CoBAUSO, Dumont, 1946/57, 14 ст.
5. Le Comtes, CoBAUSO, Dumont, 1947/58, 40 ст.
6. Oekraiense Studenten aan de KUL (1931-51), Janick Fierens, 1993, 107 ст.
7. Українці в Бельгії, М. Когут, 1989, 18 ст.
8. Українська Університетська Фундація, А. Кішка, 1989, 50 ст.
9. Статті в пресі (різні), 30 ст.
10. Українські Студенти в Лювені, стаття - "Мета", Львів, А. Кішка, 1934, 7 ст.
11. Стипендійні Фонди, орг документи, А. Кішка, 46 ст.
12. Програми студентських мистецьких виступів
13. Списки студентів, 4 ст.
14. Кореспонденція - Тіссеран, Сліпий, Германюк, Кішка
15. Господарські звіти, квитанції і т.п., 39 ст.

■ Katholieke Universiteit Leuven, Universiteitsarchief (Йосиф Лесів, Василь Раделицький)

1. Індивідуальні знімки: кард. Мерсіє, кард. Ван Руї, ректор Ван Ваенберг, проф. Лямбен, проф. Ноблесс
2. Біографічні нотатки: оо. Р. Журден, Ч. Ноблесс і проф. Лямбен
3. Мапа Лювену з позначенням 9 рю де Брассер, як Український Студентський Дім, і Cercle International.
4. Лист від архівара ЛКУ з проханням подавати ЛКУ як джерело і о кілька примірників книги.
5. З архіву В. Поповича (архів ЛКУ):
  - .1 Інформаційний Листок НаСУС-у квітень 57

- .2 Статті 10 і 20-ліття Укр. Ст. Осередку
6. Некрологи: ректор Ван Васнверг, віцекеректор Фернанд Літт
- Archives Jesuites de la Province Belge Méridionale (М. Когут)
1. Памфлет - Foyer Universitaire Slave, 161 rue de Malines
  2. Некролог - о. Робер Журден
- Архів Апостольської Візитатури, Лювен (Г. Панчук і Й. Лесів)
1. Книга протоколів засідань управ НаСУС 1953-58
  2. Списки студентів: 1947-48, 1948-49, 1953-54, 1955-56
  3. Висліди іспитів 1953-54
  4. Лист, Дюмон, СоBAUU - Літт, віцекеректор, 1955
  5. Протокол із засідання Студійної Комісії 1969
  6. Лист, Владика Бучко - Петро Зелений, 1970
  7. Лист, Петро Зелений - Владика Бучко, 1970
- Олекса Біланюк
1. Альбом з лювенськими знімками 1947-51,
  2. Альбом і матеріали стінної газетки 'Єліти'
  3. Карикатури студентів Генрика Цимбали: Дубина, Самиренко, Шевченко, Фіяла, Макаренко, М. Мельник, Стадник, Логуш, Бригт, Р. Антохій, Беренфельд, Марків, Синюк, Бучацький, Гладун, Якимчук, А. Мельник.
  4. "L'Ergo", журнал вальонських студентів: стаття - "Ukraine", 1950
  5. "Ons Leven", журнал флямандських студентів: стаття - "Oekraïne", Ф. Сметанко
  6. Спогад про І. Суховерського і лювенських колег: З'їзд "аристократів" у Швейцарії у 1948 р., "Комета"
  7. Йосиф Лесів, Report on the History and the Present Activity of Association of Ukrainian Students in Belgium.
  8. Нарис Історії Української Студентської Громади і Українських Поселень в Іспанії, Яримович Білик-Волинський, книжка, 196 ст.
- Йосиф Лесів і Микола Когут
1. Знімки:
    - .1 Студентський хор 1933
    - .2 Посвячення студентського дому 1947
    - .3 Студенти з членами СоBAUSO 1946
    - .4 Кир Іван, нунцій Ченто і ректор Ван Ваєнберг
    - .5 Кард. Тіссеран і другі
  - .6 Студенти з Кир Максимом, 1951
  - .7 Студентський хор, 1949-51
  - .8 Копії знімок Українського Студентського Дому
2. Життєписи оо. дир.: Д. Дзвоник, А. Ван де Вал і І. Кіт
- Василь Наконечний
1. Статті у Свободі
  2. Спогади про студії в ЛКУ та про працю НаСУС-у
  3. Промова з нагоди закінчення академічного року 1945-46
  4. Повідомлення про загальні збори НаСУС-у 02.09.47
  5. Лист від Андрія Кішки до НаСУС-у
  6. Доповнення до споминів
  7. Програма із Шевченківської Академії У Лежі 1946
  8. Листування з Монт Сезар (Лювен)
  9. Зобов'язання супроти ЛКУ повернути оплату і посвідка звороту
  10. Згадки у "Вістях" 15\2\46 про НаСУС і стаття студ. А. Пахолківа
  11. Стаття у "Америці" (за "Вістями") 15.06.46 про НаСУС
  12. Знімка управи НаСУС 1945-46
  13. Знімка студентів (із оо. Ноблесс, Германюком і А. Кішкою)
  14. Знімка студентів і громади з архиєп. Кир Івана Бучка 1947
  15. Інші знімки з ідентифікацією осіб та різні документи
- Уляна і Ярема Тишинські (донька і син пок. Богдана Тишинського, ЛКУ 1932-35)
1. Альбом з лювенськими знімками (прибл. 250 знімок)
  2. Понад 200 пробних знімок виконаних п. Яремою з негативів
- Любомир Бачинський
1. 12 знімок з ідентифікацією осіб роки 1955-58
- Дорко Шумовський
1. Знімки із з'їздів на Союзівці
- Василь Хміляк
1. Кільканадцять знімок, з ідентифікацією осіб, 1953-58
  2. Програми з мистецьких імпрез і виступів студ. ансамблів
- Михайло Логуш
1. Матеріали із з'їздів на Союзівці

2. Статті Марії Логун у пресі про лювенський осередок і з'їзди

■ Микола Когут

1. Надшерблена Катедра - бюлетень НаСУС 1971
2. Листи і повідомлення про імпрези - НаСУС 1976, 1977 і 1978
3. Повідомлення про конференцію СУСТЕ 1977
4. Знімки студентських ансамблів, курсів і конференцій періоду 1977-78

■ Григорій Панчук

1. Товариські знімки періоду 1960-64

■ Студентський Вісник ЦеСУС-у 4.3, 1948 - статті:

1. Міжн. Допомогова Акція Укр. Студентам - Мирослав Мельник
2. Українські Студенти в Бельгії - Мирослав Антохій

Summary
Inhoudstafel
Sommaire

Summary

Zenon Tatarsky

The book's title - ЛЮБЕГ - translates into Leuven or Louvain. Yes, it is the name, in Ukrainian, of a city in Belgium where 300 Ukrainian students lived during 1930-1985 period, while studying at its famous Université Catholique de Louvain - UCL / Katholieke Universiteit Leuven - KUL. No, not all 300 students at the same time. They were members of the Ukrainian student corporation NaSUS (National Association of Ukrainian Students in Belgium), founded at Liège University in 1929.

It is quite fortunate for the non-Ukrainian reader that ЛЮБЕГ contains a series of tables, in Latin alphabet, which summarize the personal data of all students. The tables show that the record for maximum length of stay achieved by a rare student, stands at almost nine years. On the other hand, a number of students limited the length of their "visit" to the city to only one academic year. This does not mean that they did not enjoy their stay in Leuven. On the contrary, some of them enjoyed themselves too much.

One way to introduce you to ЛЮБЕГ would be to "walk you through" the table of contents, and give a running commentary.

The *Foreword* written by Ivan Verhun, UCL '41, who lives in France, tells us why it was so important to publish ЛЮБЕГ. A graduate agronomical engineer, who made a carrier in chemistry and metallurgy, Ivan is also known for his writings on history of Franco-Ukrainian relations. As may be expected, Ivan Verhun views ЛЮБЕГ as a book of Ukrainian student history.

In the *Introduction*, Zenon Tatarsky, UCL '53, consulting engineer, who lives in Canada, tries to explain why it took so long to put ЛЮБЕГ together, and the reasons why it was so important to persevere and finalize the efforts of his predecessors. A graduate civil engineer who, apart from numerous professional technical reports, never ventured into the rarified atmosphere of

book writing and editing. The *Introduction* also gives a "blow by blow" account of the last, and this time successful, effort to publish **ЛЮБЕН**. Of course, at the end, there are the usual "thank yous" and acknowledgments to all contributors.

This brings us to the *First Chapter* consisting of short **Histories of UCL/KUL and Leuven**. Borys Waschuk, UCL '57, who lives in Canada, wrote about the university. He is a graduate economist and chartered accountant. Vasyi Radelicki, at UCL 1975/76, who lives in Belgium, contributed the history of Leuven. He is a member of staff at the central library of KUL. Some photographs and a map of the city are posted in this chapter in order to refresh the memories of former Ukrainian students, and to give the readers information on a prestigious institution of high learning, and on the historically important Belgian city of linen weavers/traders and brewmasters.

The *Second Chapter - Between Two Wars*, written by Zenon Tatarsky, deals with the 1930-44 period. Among other matters, it monitors the progress, successes and failures of the 56 students who arrived in 1932 from Western Ukraine to study at UCL and reside at the College de saint Bellarmin in Leuven. It explains how this massive exodus was caused by the Polish government's university enrollment restrictions for Ukrainian students. It also describes the desire of the director of the College, Jesuit Robert Jourdain, to help Ukrainian students and his visit to Lviv in Western Ukraine. It highlights the successful attempt by former student André Kishka to organize with Metropolitan Sheptycky's help a Belgo-Ukrainian-Dutch Scholarship Foundation for Ukrainian students at UCL. The important role of NaSUS in organizing social, cultural and public relation activities is illustrated. Documents, some in French, and many photographs of the period round out the chapter.

Chapter Three was contributed by Zenon Tatarsky and Lubomyr Bachynsky, UCL '58, who lives in the USA. Lubomyr obtained an MSc at UCL, a PhD at Université de Montreal, and a postdoctorate at MIT. This chapter illustrates the reestablishing, in 1945, of the Ukrainian students' presence at UCL at its own Foyer Ukrainien on Brouwersstraat, which operated continuously until 1959. The students of that period are World War II refugees and the chapter is therefore aptly named **Witnesses of War**. Funds received from Sacred College for Oriental Church and other sources were administered by Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux (CoBAUSO), and later by Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Ukrainiens (CoBAUU).

Honourary Patron and Honourary Président of the Committees were respectively Joseph Cardinal Van Roey and Msgr. Honoré Van Waeyenbergh, rector of the University. The crucial roles of Eugene Cardinal Tisserant, Msgr. Ivan Buchko and André Kishka in the creation and the long existence of the Foyer Ukrainien are presented. This chapter of **ЛЮБЕН** also deals with the activities organized by the Ukrainian students' governing body NaSUS. They included: conferences on Ukraine, promotion of church unity by choir singing of eastern rite masses and religious music in many Belgian cities, production of first class concerts of Ukrainian music and dances for students and the general public, informal meeting with Belgian and foreign student corporations, welcoming and hosting many dignitaries at the Foyer Ukrainien and carrying out therein all house services, maintenance and purchasing in order to reduce costs. Documents and photographs are attached.

Chapter Four of **ЛЮБЕН** is dedicated to the third period (1960-85) of the organized Ukrainian students' presence in Leuven. It carries the title of **New Generation**. Foyer was no longer located at Brouwersstraat. The function of CoBAUU was taken over by the Apostolic Administration of the Ukrainian Catholic Church in Benelux and the new Foyer Ukrainien was accommodated in its building on Halfmaartstraat. Ukrainian students were no longer refugees. They were the children of Ukrainian refugees, mostly Belgian nationals, and also students of German, French, Canadian and American citizenship. Their strong common bond was their Ukrainian heritage, and their ability to bridge the linguistic divide with the use of Ukrainian. While being members of NaSUS and actively participating in its activities, as described in the previous chapter, a number of them, other than Belgians, were also members of the student federations of their country of origin. The contributors to this chapter of **ЛЮБЕН** are Mykola Kohut, UCL '52, graduated in finance and commerce, who lives in Leuven, and Grégoire Panczuk, UCL '65, who was born in France, and graduated in social and political sciences, now a retired Ukrainian radio-journalist living in Belgium. Documents and photographs are attached.

His Excellency Archbishop Myroslav Marusyn, Secretary of the Sacred Congregation for Oriental Church, graciously agreed to contribute the material for the *Fifth Chapter*, named **Archshepherd of Refugees**, in memory of Archbishop of the Ukrainian Catholic Church Ivan Buchko. Residing during and after the WW II in Rome, Msgr. Ivan Buchko was an ardent patron of Ukrainian students.

Chapter Six was contributed in French by Oleksander Satsiouk, UCL '69, who graduated from UCL with Master in Psychology, and subsequently obtained a PhD in clinical psychology from Université de Montreal - a professor at Université de Sherbrooke in Canada. The chapter is a tribute to his godfather and carries a self-explanatory title of **André Kishka: l'homme et son œuvre**. For non-Francophone readers, a short Ukrainian résumé was provided.

The importance of the *Seventh Chapter* of ЛЮБЕВ is as vital as saying thank you. Its title - **Patrons, Benefactors, Builders, Administrators and Directors** - points out to whom expressions of gratitude are due. Short biographies of individuals and histories of institutions are augmented by description of the ways and means by which they generously contributed to the education and welfare of Ukrainian students at UCL. This chapter was compiled by Zenon Tatarsky, with some data supplied by Mykola Kohut.

The twelve **Reminiscences** recently written by former students and by a director of the Foyer, as well as several selections of *poetry* by former students, are presented in *Chapter Eight*.

Student humour of the years 1947-51 was posted on the reading room wall of the Foyer Ukrainien. Most of it was saved and the best is reproduced in the *Ninth Chapter*, which carries the title ЄЛІТА. The pretentious name of the wall mounted newspaper - ЄЛІТА means Elite. Its editor was Oleksa Bilaniuk, UCL '51, MSc in electrical engineering, subsequently obtained the degrees of M.S. (Physics), M.A. (Math.) And PhD (Nuclear Physics) in the USA. Oleksa is now professor emeritus of nuclear physics at Swarthmore College, PA. Some of the material is easy to understand without knowledge of Ukrainian, because of cartoons, music and photographs. Selection of the material and its arrangement with added commentaries was made by Zenon Tatarsky, former contributor to ЄЛІТА.

Conventions and Meetings in the USA and Belgium of former Ukrainian students are recounted in the *Chapter Ten*. Publication of ЛЮБЕВ is the result of initiatives by the Association of Ukrainian Students of Université Catholique de Louvain. This endeavor dominated the deliberations of their seven USA conventions and meetings. Meetings in Belgium were on a smaller scale. Theodore Shumovsky, UCL 1947-51, agronomy, who lives in Canada, reported on USA conventions, while Mykola Kohut contributed the article on meetings in Belgium. The chapter also contains an article by Hryhory Oschypko on the attempts to establish a scholarship foundation for Ukrainian

students at UCL/KUL. Hryhory, UCL '54, who graduated in political science and economy, lives in Canada.

The short biographies, with photographs, addresses, telephones, faxes, and e-mail addresses, contained in the next three chapters, required collection of personal data of close to 300 former Ukrainian students of UCL/KUL - a major effort. They are arranged in Ukrainian alphabetical order (correlation with Latin alphabet is provided at the end of this chapter) in accordance with the year during which the student enrolled for the first time at UCL/KUL. *Chapters Eleven, Twelve, and Thirteen* carry titles **Who and When 1930-44, Who and When 1945-59 and Who and When 1960-85**. The majority of data collection and drafting of biographies was carried out by Zenon Tatarsky, with significant contributions from Mykola Kohut and Grégoire Panczuk as well as Ihor Hayda, Vitaly Vizir and others.

Personal data of all students was summarized by Zenon Tatarsky in the statistical tables in *Chapter Fourteen, Statistics*.

The **Demographic Portrait** of the Ukrainian students is presented in *Chapter Fifteen* by Anatole Romaniuc, a professor of demography, UCL 53, PhD in socio-political studies and economics, who lives in Canada. Anatole is former professor of University of Ottawa and Université de Montreal. The demographic study is based on statistical tables presented in the previous chapter.

This brings us to the second last *Sixteenth Chapter* of ЛЮБЕВ, contributed by Oleksa Bilaniuk, the nuclear physicist. It bears the title - **Recapitulation**. Oleksa was entrusted with this task since he promised that *Chapter Sixteen* will remain intact, should the previous 500+ pages of ЛЮБЕВ melt down in a Chernobyl type nuclear accident.

The good news is that the last, *Seventeenth Chapter* - **English, Dutch and French Summaries** of ЛЮБЕВ as well as ЄЛІТА are also meltdown proof!

Inhoudstafel

De titel van het boek - **ЛЮБЕВ** - is de transcriptie van Leuven. Jawel, het is de naam - in het Oekraïens - van de stad in België waar 300 Oekraïense studenten geleefd hebben in de période 1930-1985, toen ze er studeerden aan haar beroemde Katholieke Universiteit Leuven - KUL / Université Catholique de Louvain UCL. Niet allé 300 studenten tezelfdertijd. Zij waren lid van de Oekraïense studentenorganisatie NaSUS (Nationale Vereniging van Oekraïense studenten in België), opgericht in universiteitskringen van Luik in 1929.

Gelukkig voor de niet-Oekraïense lezer bevat **ЛЮБЕВ** een aantal lijsten in Latijnse karakters met de persoonlijke gegevens van allé studenten. De lijsten leren dat het record voor het langste verblijf, behaald door een zeldzame student, bijna negen jaar bedraagt. Anderzijds beperkten een aantal studenten de duur van hun "bezoek" aan de stad tót siechts één academisch jaar. Wat niet betekent dat zij hun verblijf in Leuven niet aangenaam vonden. Wel integendeel, sommigen vonden het er maar al te prettig.

Om kennis te maken met **ЛЮБЕВ** zouden we u willen "meenemen" doorheen de inhoudstafel, en gaandeweg commentaargeven.

Het **Voorwoord** geschreven door Ivan Verhun, UCL '41, woonachtig in Frankrijk, vertelt ons waarom het zo belangrijk was om **ЛЮБЕВ** uit te geven. Afgestudeerd ais landbouwkundig ingénieur maar met een loopbaan in de chemische en metallurgische nijverheid, is van Ivan ook geweten dat hij papers schrijft over de geschiedenis van de Frans-Oekraïense betrekkingen. Zoals verwacht, beschouwt Ivan Verhun **ЛЮБЕВ** ais een historisch relaas van het Oekraïense studentenwezen.

In de **Inleiding** probeert Zenon Tatarsky, UCL '53, consulterend ingenieur die in Canada leeft, uit te leggen waarom het zo lang geduurd heeft om

ЛЮБЕВ te voltooien, en de redenen waarom het zo belangrijk was vol te houden en de inspanningen van voorgangers tót een goed einde te brengen. Hij is een burgerlijk ingénieur die, afgezien van talrijke professionele technische rapporten, nooit in de ijle atmosfeer van boeken schrijven en uitgeven vertoefd heeft. De inleiding geeft tevens het verslag in détail van de laatste, maar tevens geslaagde inspanning om **ЛЮБЕВ** te publiceren. Natuurlijk volgen op het einde de gebruikelijke dankbetuigingen jegens iedereen die zijn steentje bijgedragen heeft.

Dit brengt ons naar het *Eerste hoofdstuk* bestaande uit een korte **Geschiedenis van de KUL/UCL en Leuven**. Borys Waschuk, UCL '57, woonachtig in Canada, heeft over de universiteit geschreven. Hij studeerde af als economist en is accountant. Vasyl Radelicki, KUL 75/76, woonachtig in België, heeft de bijdrage over de geschiedenis van Leuven geschreven. Hij behoort tót het personeel van de centrale bibliotheek van KUL. In dit hoofdstuk werden een aantal foto's en een kaart van de stad ingelast om de geheugens van de Oekraïense studenten van weleer op te frissen, maar ook om de lezers informatie te verstrekken over een prestigieuze instelling voor universitair onderwijs en over de historisch belangrijke Belgische stad van lakenwevers/handelaars en meesterbrouwers.

Het tweede hoofdstuk - Tussen Twee Oorlogen - geschreven door Zenon Tatarsky, gaat over de période 1930-44. We volgen er onder andere de vooruitgang, successen en mislukkingen van de 56 studenten die in 1932 van West-Oekraïne naar Leuven kwamen om te studeren aan de UCL en verbleven in het Collège de Saint-Bellarmin. Er wordt in uitgelegd hoe deze massale exodus veroorzaakt werd door de Poolse regering toen deze het aantal inschrijvingen van Oekraïense studenten aan de universiteit beperkte. Er wordt ook gewag gemaakt van de wil van de directeur van het Collège, de Jezuïet Robert Jourdain, om Oekraïense studenten te helpen en van zijn bezoek aan Lviv in West-Oekraïne. Er wordt met nadruk gesproken over de met succès bekroonde poging van alumnus André Kishka om met de hulp van Metropoliet Sheptycky een Belgisch-Oekraïens-Nederlands studiefonds op te richten voor Oekraïense studenten aan de UCL. De belangrijke rol van NaSUS in het organiseren van sociale, culturele en public relation activiteiten wordt geïllustreerd. Documenten, sommige in het Frans, en veel foto's van de période ronden het hoofdstuk af.

Hoofdstuk 3 werd samengesteld door Zenon Tatarsky en Lubomyr Bachynsky, UCL '58, woonachtig in de VS. Lubomyr behaalde een weten-

schappelijke graad aan de UCL, een PhD aan de Universiteit van Montréal en een postdoctoraat aan de MIT. Dit hoofdstuk illustreert het herstel, in 1945, van de aanwezigheid van Oekraïense studenten aan de UCL en een eigen Foyer Ukrainien in de Brouwersstraat, continu bevolkt tót 1959. De studenten van die période zijn WO II vluchtelingen en het hoofdstuk wordt derhalve gepast **Oorlogsgetuigen** genoemd. Fondsen gekregen van het Heilige Collège voor de Oosterse Kerk en andere bronnen werden beheerd door het Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux (CoBAUSO), en later door het Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Ukrainiens (CoBAUU). Erepatroon en Erepresident van de Comités waren respectievelijk Kardinaal Jozef Van Roey en Mgr Honoré Van Waeyenbergh, rector van de Universiteit. De cruciale rol die Kardinaal Eugène Tisserant, Mgr Ivan Buchko en André Kishka gespeeld hebben in de oprichting en het lange bestaan van de Foyer Ukrainien wordt hier toegelicht. Dit hoofdstuk van **ЛЮБЕВ** gaat ook over de activiteiten georganiseerd door het bestuursorgaan van de Oekraïense studenten, NaSUS. We vermelden: conferenties over Oekraïne, promotie van de eenheid van de kerk door het opvullen met koorgezangen van de mis in Oosterse ritus en sacrale muziek in verschillende Belgische steden, het ten beste geven van eersteklasconcerten van Oekraïense muziek en dans voor studenten en het algemene publiek; informele bijeenkomsten met Belgische en buitenlandse studentenorganisaties; het ontvangen en herbergen van talrijke dignitarissen in de Foyer Ukrainien waarbij allé huishoudelijke taken, onderhoud en aankopen door de studenten zelf uitgevoerd werden ten einde de kosten te drukken. Documenten, foto's en plannen zijn toegevoegd.

Hoofdstuk 4 van **ЛЮБЕВ** is gewijd aan de derde période (1960-85) van de georganiseerde aanwezigheid van Oekraïense studenten in Leuven. Het draagt als titel **Nieuwe Generatie**. De Foyer bevond zich niet langer in de Brouwersstraat. De functie van het CoBAUU was overgenomen door de Apostolische Administratie van de Oekraïense Katholieke Kerk in de Bénélux en de nieuwe Foyer Ukrainien was ondergebracht in haar gebouw aan de Halfmaartstraat. Oekraïense studenten waren geen vluchtelingen meer. Zij waren de kinderen van Oekraïense vluchtelingen, meestal van Belgische nationaliteit, maar ook studenten met Duits, Frans, Canadees en Amerikaans staatsburgerschap. Hun sterke gemeenschappelijke band was het Oekraïense erfgoed en hun bekwaamheid om de taalverdeeldheid op te lossen door het gebruik van het Oekraïens. Hoewel ze als leden van NaSUS actief deelnamen aan allé activiteiten die beschreven staan in het vorige hoofdstuk, waren som-

mige niet-Belgen onder hen ook nog lid van de studentenorganisatie van hun land van oorsprong. De bijdragen tót dit hoofdstuk van JIOBEH werden geleverd door Mykola Kohut, UCL '52, afgestudeerd in Financiën en Handel en wonend te Leuven, en Grégoire Panczuk, UCL '65, geboren in Frankrijk en afgestudeerd in Sociale en Politieke wetenschappen. Hij is radiojournalist met pensioen en woont in België. Documenten en foto's zijn bijgevoegd.

Zijne Excellentie Aartsbisschop Myroslav Marusyn, Secretaris van de Heilige Congregatie voor de Oosterse Kerk, heeft welwillend ingestemd om de inhoud van *Hoofdstuk 5, Aartsheerder van Vluchtelingen* genaamd, samen te stellen, ter nagedachtenis aan de Aartsbisschop van de Oekraïense Katholieke Kerk, Ivan Buchko. Mgr Ivan Buchko die tijdens en na WO II in Rome verbleef, was een vurige patroon van Oekraïense studenten.

Hoofdstuk 6 werd in het Frans overgemaakt door Oleksander Satsiouk, UCL '69, die in Leuven zijn doctoraat in de Psychologie behaalde, en vervolgens een PhD behaalde in klinische psychologie aan de Universiteit van Montréal, thans professor aan de Universiteit van Sherbrooke in Canada. Het hoofdstuk is een hulde aan zijn peter en draagt de voor zich sprekende titel **André Kishka: de man en zijn werk**. Voor niet-franstalige lezers werd een beknopte samenvatting in het Oekraïens voorzien.

Het belang van *Hoofdstuk 7* van JIOBEH is even vitaal als dank u te zeggen. Zijn titel - **Patroons, Weldoeners, Stichters, Administrators en Directeurs** - wijst erop aan wie dankbetuigingen verschuldigd zijn. Korte biografieën van de personen en de geschiedenis van de instituties worden aangevuld door de beschrijving van de manier waarop en de middelen waarmee ze bijgedragen hebben tót de ontwikkeling en het welzijn van de Oekraïense studenten aan de UCL. Dit hoofdstuk werd samengesteld door Zenon Tatarsky, waarbij sommige gegevens verstrekt werden door Mykola Kohut.

De twaalf **Reminiscenties** oniangs geschreven door alumni en door een directeur van de Foyer, alsook een gevarieerde bloemiezing van *porzie* van alumni, worden voorgesteld in *Hoofdstuk 8*.

Studentenhumor van de jaren 1947-51 werd aan de muur van de leeszaal van de Foyer Ukrainien opgehangen. Het meeste ervan is bewaard gebleven en wordt in *Hoofdstuk 9* weergegeven onder de naam ЄJITA. De pretentieuze naam van het muurkrantje - ЄJITA betekent Elite. Zijn rédacteur was Oleksa Bilaniuk, UCL '51. Hij werd doctorandus in de natuurwetenschappen, richting elektriciteit, en behaalde vervolgens in de VS de graden

van M.S. (Fysica), M.A. (Wiskunde) en PhD (Nucléaire Fysica). Oleksa is nu professor emeritus in nucléaire fysica aan het Swarthmore Collège, PA. Een gedeelte van het materiaal is zonder meer te begrijpen zonder kennis van het Oekraïens, dankzij cartoons, muziek en foto's. Een selectie in het materiaal en de presentatie met commentaar werd gerealiseerd door Zenon Tatarsky, oud-medewerker van ЄJITA.

Van de **Conventies en Bijeenkomsten** in de VS en België van Oekraïense alumni wordt verslag uitgebracht in *Hoofdstuk 10*. De publicatie van JIOBEH is het resultaat van initiatieven van de Association of Ukrainian Students of Université Catholique de Louvain. Deze betrachting was de rode draad doorheen de beraadslagingen van de 7 bijeenkomsten en vergaderingen in de VS. Vergaderingen in België werden op kleinere schaal gehouden. Théodore Shumovsky, UCL 1947-51, landbouwkunde, woonachtig in Canada, heeft het verslag geschreven van de conventies van de VS, terwijl Mykola Kohut het artikel over de Belgische vergaderingen verzorgd heeft. Het hoofdstuk bevat tevens een artikel door Hryhory Oschypko over de pogingen om een studiebeursfonds voor Oekraïense studenten aan de UCL/KUL op te richten.

Om de korte biografieën met foto's, adressen, telefoon, fax en e-mail adressen in de volgende drie hoofdstukken samen te stellen, moesten persoonlijke gegevens van om en bij de 300 alumni van de UCL/KUL verzameld worden: een hèle klus. Zij zijn opgesteld in Oekraïense alfabetische volgorde (de correlatie naar het Latijnse alfabet wordt verstrekt op het einde van dit hoofdstuk) volgens het jaar waarin de student zich voor het eerst ingeschreven heeft aan de UCL/KUL. *Hoofdstukken 11, 12 en 13* dragen de titel **Wie en Wanneer 1930-44, Wie en Wanneer 1945-59 en Wie en Wanneer 1960-85**. Het grootste deel van gegevensverzameling en het opstellen van biografieën werd gedaan door Zenon Tatarsky met belangrijke bijdragen van Mykola Kohut en Grégoire Panczuk alsook Ihor Hayda, Vitaly Vizir en anderen.

Persoonlijke data van allé studenten werden door Zenon Tatarsky samengevat in bijgevoegde statistische tabellen in *Hoofdstuk 14*. Zijn titel - **Statistiek**.

Het **Demografische Portret** van de Oekraïense studenten wordt voorgesteld in *Hoofdstuk 15* door Anatole Romaniuc, professor in demografie, UCL '53, doctorandus in sociale en politieke wetenschappen en économie, en woonachtig in Canada. Anatole is oud-prof van de Universiteit

van Ottawa en Université de Montréal. De demografische studie is gebaseerd op de tabellen voorgesteld in *Hoofdstuk 14*.

Dit voert ons naar het voorlaatste *Zestiende Hoofdstuk*, verzorgd door Oleksa Bilaniuk, nucleair fysicus. Het voert als titel - **Samenvatting**. Deze taak werd aan Oleksa toevertrouwd omdat hij beloofd heeft dat *Hoofdstuk 16* intact zal blijven, al zouden de vorige 500 en pagina's van ЛЮБЕН vernietigd worden ten gevolge van een kernramp zoals die van Tsjornobyl.

Het goede nieuws is dat het laatste, *Zeventiende Hoofdstuk* - **Engelse, Nederlandse, Franse en Samenvattingen** van ЛЮБЕН alsook ЄЛІТА eveneens bestand zijn tegen nucleair geweld.

Deze samenvatting werd vertaald door Pawlo Kohut, KUL '82, licentiaat in de Romaanse Filologie en wonend te Leuven.

Sommaire

Le titre du livre - ЛЮБЕН - est la transcription de Leuven. Il s'agit bien du nom - en ukrainien - de la ville en Belgique où 300 étudiants ukrainiens vécurent dans la période 1930-1985, alors qu'ils y étudiaient à son illustre Université Catholique de Louvain UCL / Katholieke Universiteit Leuven KUL. Pas tous les 300 en même temps. Ils étaient membres de l'organisation étudiante NaSUS (Organisation Nationale des Etudiants Ukrainiens en Belgique), fondée dans les milieux universitaires de Liège en 1929.

Heureusement pour le lecteur non ukrainien, ЛЮБЕН fournit un certain nombre de listes en caractères latins contenant les données personnelles de tous les étudiants. Les listes nous apprennent que le record du séjour le plus long, détenu par un étudiant rare, s'élève à neuf ans. D'autre part un certain nombre d'étudiants limitèrent leur "visite" de la ville à une année académique. Ce qui ne veut pas dire pour autant qu'ils n'appréciaient pas leur séjour à Louvain. Bien au contraire, certains ne s'y plaisaient que trop bien.

Une manière de vous faire découvrir ЛЮБЕН serait de vous "emmener" à travers la Table des Matières et de faire des commentaires en évoluant.

La **Préface**, écrite par Ivan Verhun, UCL '41, résidant en France, nous raconte pourquoi il était tellement important de publier ЛЮБЕН. Etant ingénieur agronome qui fit carrière dans la chimie et la métallurgie, Ivan est également connu pour ses écrits sur l'histoire des relations franco-ukrainiennes. Comme on pouvait s'y attendre, Ivan Verhun considère ЛЮБЕН comme un livre de l'histoire des étudiants ukrainiens.

Dans **l'Introduction**, Zenon Tatarsky, UCL '53, ingénieur conseil, vivant au Canada, essaie d'expliquer pourquoi il a fallu si longtemps pour mener à bien ЛЮБЕН et les raisons pourquoi il était si important de persévérer et de finaliser les efforts de ses prédécesseurs. Diplômé comme ingénieur civil qui,

excepté de nombreux rapports techniques professionnels, ne s'est jamais aventuré dans l'atmosphère raréfiée de l'écriture ou de l'édition de livres. L'introduction rend également compte par le menu de la dernière, et cette fois, fructueuse tentative de publier ЛЮБЕВ. Il va de soi qu'à la fin on trouve les traditionnels remerciements à tous ceux qui ont apporté leur pierre à l'édifice.

Ceci nous amène au *Chapitre Premier*, consistant d'une brève **Histoire de l'UCL/ KUL et Louvain**. Borys Waschuk, UCL '57, vivant au Canada, a écrit sur l'université. Il est économiste et expert comptable. Vasył Radelicki, KUL 1975/76, qui vit en Belgique, a donné l'histoire de Leuven. Il est employé à la bibliothèque centrale de la KUL. Quelques photos ainsi qu'un plan de la ville sont repris dans ce chapitre afin de rafraîchir les mémoires des anciens étudiants ukrainiens, et afin de donner de l'information aux lecteurs sur une institution prestigieuse d'études universitaires, et sur l'importance historique de cette ville belge de tisseurs et commerçants de draperies et de maîtres brasseurs.

Le *Deuxième Chapitre - Entre Deux Guerres*, écrit par Zenon Tatarsky, traite de la période 1930-44. Il passe en revue, entre autres choses, le progrès, les succès et échecs des 56 étudiants qui arrivèrent en 1932 de l'Ukraine occidentale pour étudier à l'UCL et qui demeurèrent au Collège de Saint-Bellarmin à Louvain. Il explique comment cet exode massif fut provoqué par le gouvernement polonais en limitant le nombre d'inscriptions d'étudiants ukrainiens à l'université. Ce chapitre illustre également le désir du directeur du Collège, le jésuite Robert Jourdain, à aider les étudiants ukrainiens et décrit sa visite à Lviv en Ukraine occidentale. Il met en exergue l'effort fructueux de l'ancien étudiant André Kishka d'organiser avec l'aide du métropolitain Sheptycky une Fondation belgo-ukrainien-hollandaise pour des bourses d'études pour les étudiants ukrainiens à l'UCL. Le rôle important du NaSUS dans l'organisation d'activités sociales, culturelles et de relations publiques est illustré. Des documents, certains en français, et de nombreuses photos d'époque terminent le chapitre.

Le *Chapitre trois* a été écrit par Zenon Tatarsky et Lubomyr Bachynsky, UCL '58, vivant aux E.- U. Lubomyr a obtenu un MSc à l'UCL, un PhD à l'Université de Montréal, et un postdoctorat au MIT. Ce chapitre illustre le rétablissement, en 1945, de la présence d'étudiants ukrainiens à l'UCL à leur propre Foyer Ukrainien de la Brouwersstraat, continuellement ouvert jusqu'en 1959. Les étudiants de cette période sont des réfugiés de la Deuxième GM si bien que ce chapitre porte le nom tout adapté de **Témoins de la Guerre**. Les fonds

reçus du Collège Sacré pour l'Eglise Orientale et d'autres sources furent gérés par le Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Slaves Orientaux (CoBAUSO), et plus par le Comité Belge d'Assistance aux Universitaires Ukrainiens (CoBAUU). Le Patron honoraire et le Président honoraire étaient respectivement le Cardinal Joseph Van Roey et Mgr Honoré Van Waeyenbergh, recteur de l'Université. Le rôle crucial du Cardinal Eugène Tisserant, de Mgr Ivan Buchko et d'André Kishka dans la création et la longue histoire du Foyer Ukrainien est présenté. Ce chapitre de ЛЮБЕВ reprend aussi les activités organisées par le corps exécutif des étudiants ukrainiens, le NaSUS. Celles-ci comprenaient: des conférences sur l'Ukraine, la promotion de l'unité de l'Eglise par des messes et des chants sacrés, chantés par des chœurs dans de nombreuses villes belges, production de concerts première classe de musique ukrainienne et de danses pour étudiants et le public général, réunion informelle avec des corporations belges et étrangères d'étudiants, l'accueil et l'hébergement de nombreux dignitaires au Foyer Ukrainien et ce en exécutant toutes les tâches domestiques, l'entretien et les achats afin de réduire les coûts. Des documents et photos sont inclus.

Le *Chapitre 4* de ЛЮБЕВ est dédié à la troisième période (1960-85) de la présence organisée d'étudiants ukrainiens à Leuven. Il porte le titre de **Nouvelle Génération**. Le Foyer ne se trouvait plus à la Brouwersstraat. La fonction du CoBAUU fut reprise par l'Administration apostolique de l'Eglise ukrainienne catholique au Bénélux et le nouveau Foyer Ukrainien fut installé dans sa maison de la Halfmaartstraat. Les étudiants ukrainiens n'étaient plus des réfugiés. Ils étaient les enfants de réfugiés ukrainiens, pour la plupart de nationalité belge, mais également des étudiants de nationalité allemande, française, canadienne ou américaine. Leur lien commun fort était l'héritage ukrainien et leur capacité à surmonter la barrière linguistique par l'usage de l'ukrainien. Tout en étant membres du NaSUS et impliqués activement dans toutes ses activités, comme décrit dans le chapitre précédent, certains d'entre eux, non-Belges, étaient également membres des fédérations étudiantes de leur pays d'origine. Ont contribué à ce chapitre de ЛЮБЕВ: Mykola Kohut, UCL '52, diplômé en finance et commerce, habitant à Leuven, et Grégoire Panczuk, UCL '65, né en France, diplômé en sciences politiques et sociales, aujourd'hui journaliste radio retraité et vivant en Belgique. Chapitre complété par des documents, des photos et des tableaux.

Son Excellence l'Archevêque Myroslav Marusyn, Secrétaire de la Congrégation Sacrée pour l'Eglise Orientale, a gracieusement accepté de

contribuer au *Chapitre 5*, appelé **Archipasteur des Réfugiés**, en mémoire de l'Archevêque de l'Eglise Catholique Ukrainienne Ivan Buchko. Résidant à Rome durant et après la Deuxième GM, Mgr Ivan Buchko était un ardent patron des étudiants ukrainiens.

Le *Chapitre 6* fut rédigé en français par Oleksander Satsiouk, UCL '69, qui obtint une maîtrise en Psychologie à l'UCL, et ensuite un PhD en psychologie clinique à l'Université de Montréal - professeur à l'Université de Sherbrooke au Canada. Le chapitre est un hommage à son parrain et porte le titre évident de **André Kishka: l'homme et son œuvre**. Pour les lecteurs non francophones, un bref résumé en ukrainien est inclus.

L'importance du *Chapitre 7* de ЛЮБЕВ est aussi vitale que de dire merci. Son titre - **Patrons, Bienfaiteurs, Fondateurs, Administrateurs et Directeurs** - désigne ceux à qui des expressions de gratitude sont dues. De brèves biographies des individus et l'histoire des institutions est complétée par la description des manières et des moyens par lesquels ils contribuèrent à la formation et au bien-être des étudiants ukrainiens à l'UCL. Ce chapitre fut compilé par Zenon Tatarsky, un certain nombre de données fut apporté par Mykola Kohut.

Les douze **Réminiscences** écrites récemment par d'anciens étudiants et par un directeur du Foyer, de même qu'un florilège de poésie écrite par d'anciens étudiants, sont présentés dans le *Chapitre 8*.

L'humour étudiant des années 1947-51 fut accroché au mur de la salle de lecture du Foyer ukrainien. La majorité a été sauvegardée et les meilleurs morceaux sont reproduits au *Chapitre 9*, qui porte le titre de ЄЛІТА. Le nom prétentieux de la gazette murale - ЄЛІТА signifie Elite. Son éditeur était Oleksa Bilaniuk, UCL '51. MSc en ingénierie électrique, ensuite des diplômes aux E.-U. de M.S. (en Physique), Maître ès Arts (en Maths) et PhD (en Physique nucléaire). Aujourd'hui Oleksa est professeur retraité de physique nucléaire au Swarthmore Collège, PA. Quelques morceaux sont faciles à comprendre sans connaissance de l'ukrainien, grâce aux dessins, à la musique et aux photos. La sélection du matériel et son arrangement avec commentaires ont été réalisés par Zenon Tatarsky, ancien collaborateur de ЄЛІТА.

C'est des **Conventions et Réunions** aux E.-U. et en Belgique d'anciens étudiants ukrainiens qu'il est question dans le *Chapitre 10*. La publication de ЛЮБЕВ est le résultat d'initiatives de l'Association d'Étudiants Ukrainiens de l'Université Catholique de Louvain. Ce désir domina les délibérations de leur sept conventions et réunions aux E.-U.. Les réunions en Belgique se tinrent à

une échelle plus réduite. Théodore Shumovsky, UCL 1947-51, licencié en agronomie et vivant au Canada, a couvert les conventions aux E.-U., tandis que Mykola Kohut a fourni l'article sur les réunions en Belgique. Le chapitre contient également un article écrit par Hryhory Oschypko sur les tentatives pour établir une fondation pour des bourses d'études pour les étudiants ukrainiens de l'UCL/KUL. Hryhory, UCL '54, qui termina des études de sciences politiques et sociales, vit au Canada.

Les courtes biographies avec photos, adresses, téléphones, fax et adresses e-mail contenues dans les trois chapitres suivants, ont requis la collecte de données personnelles d'à peu près 300 anciens étudiants ukrainiens de l'UCL/KUL - un effort majeur. Elles sont arrangées en ordre alphabétique ukrainien (la corrélation avec l'alphabet latin est fournie à la fin de ce chapitre) suivant l'année de première inscription à l'UCL/KUL. Les *Chapitres 11, 12 et 13* portent les titres **Qui et quand 1930-44, Qui et quand 1945-59, et Qui et quand 1960-85**. La majeure partie de la collecte de données et d'écriture des biographies fut réalisée par Zenon Tatarsky avec d'importantes contributions de Mykola Kohut et Grégoire Panczuk de même que Ihor Hayda, Vitaly Vizir et d'autres encore.

Les données personnelles de tous les étudiants furent résumées par Zenon Tatarsky dans les tableaux statistiques au *Chapitre 14 - Statistique*.

Le **Portrait Démographique** de l'étudiant ukrainien est présenté dans le *Chapitre 15* par Anatole Romaniuc, professeur de démographie, UCL '53, PhD en Sciences Politiques et Sociales et Economie, résidant au Canada. Anatole est ancien professeur de l'Université d'Ottawa et de l'Université de Montréal. L'étude démographique est basée sur des tableaux présentés à la fin du chapitre précédent.

Ceci nous amène à l'avant-dernier *Chapitre 16* de ЛЮБЕВ, une contribution de Oleksa Bilaniuk, physicien nucléaire. Il porte le nom de **Récapitulation**. Oleksa fut chargé de cette tâche étant donné qu'il promit que le *Chapitre 16* restera intact, même si les plus de 500 pages précédentes devaient s'anéantir dans une catastrophe nucléaire comme Chornobyl.

La bonne nouvelle est que le dernier *Chapitre, le dix-septième - Sommaires en anglais, en néerlandais et en français* de ЛЮБЕВ ainsi que ЄЛІТА sont également à l'abri de la désintégration nucléaire.

Traduit par Paul Kohut, KUL '82, licencié en Philologie romane et habitant à Leuven.

ЛЮБЕН виявився завдяки щедрий фінансовій допомозі любенців і приятелів:

Роман Герасимович	Едвард Бродацький
Олекса Біланюк	Дарія Гасюк Маркусъ
Любомир Бачинський	Микола Когут
Віталій Візір	Йосиф Лесів
Ляриса Качмар Даник	Григорій Неліпа
Борис Витязь	Нестор Пилипець
Ігор Гайда	Анатолій Романюк
Петро Гурський	Федір Сметанко
Марія Душник	Євген Чижів
Богдан Ковалюк	Ольга Даниляк
Мирослав Лабунька	Рудольф Коченаш
Михайло Логуш	Любомира Огаренко
Зенон Татарський	Володимир Огаренко
Евген Федоренко	Мирослав Бригт
Василь Наконечний	Надя Ріпак Сілецька
Віктор Гладун	Татяна Беднарська
Ігор Суховерський	Юрій Бучацький
Богдан Бочан	Борис Ващук
Олег Весоловський	Роман Біляк
Евген Гановський	Остап Коцюба
Віталій Гречнів	Аркадій Гончарів
Володимир Козачинський	Володимир Зазуляк
Андрій Мельник	Богдан Марченко
Ярослав Петрух	Володимир Мацьків
Володимир Стадник	Мирон Мельник
Теодор Ткаченко	Богдан Казимира
Роман Трач	Зенон Легедза
Василь Хміляк	Ігор Лесик
Андрій Кішка	Ліліяна Паробек Дзвоник
Дмитро Косик	Олександр Сацюк
Дмитро Одрина	Юрій Товт
Григорій Ошипко	Мирослав Троян
Зенон Янковський	Теодор Шумовський

Transliteration of Ukrainian Alphabet

UKRAINIAN	ENGLISH / USA MODIREO-L.C.	NEDERLANDS	FRENCH COURANTE	INTERNATIONAL
А а	A	A	A	A
Б б	B	B	B	B
В в	V	V	V	V
Г г	H	H	H	H
Ґ ґ	G	G (zoals in "garçon")	G, Gh	G
Д д	D	D	D	D
Е е	E	E	E	E
Є є	Ye / ie	Je	Ié, Yé	Je
Ж ж	Zh	Zh (zoals in "jambon")	J	Z
З з	Z	Z	Z	Z
И и	Y	Ee	I	Y
І і	I	Ie	I	I
Ї ї	I	Ji	Yi	Ji
Й й	Y / i	J	Y	J
К к	K	K	K	K
Л л	L	L	L	L
М м	M	M	M	M
Н н	N	N	N	N
О о	O	O	O	O
П п	P	P	P	P
Р р	R	R	R	R
С с	S	S	S	S
Т т	T	T	T	T
У у	U	Oe	Ou	U
Ф ф	F	F	F	F
Х х	Kh	Ch	Kh	Ch
Ц ц	Ts	Ts	Ts	C
Ч ч	Ch	Tsch	Tch	C
Ш ш	Sh	Sh	Ch	Š
Щ щ	Shch	Shtsh	Chth	Šč
Ю ю	Yu / iu	Joe	Iou, You	Ju
Я я	Ya / ia	Ja	Ia, Ya	Ja
Ь ь	[omit]	verzachtigsteken (maakt van harde medeklinkers zachte)	Néant.	'

НБ ПНУС

760620